

Věstník

KATOLICKÉHO UČITELSTVA
LIST ŘÍSKÉHO SVAZU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

Č Í S L O 1.
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
● 1. Z Á Ř Í 1939.

Na začátku roku

Začínáme nový školní rok v době neobyčejně vážné: pro celý svět, pro evropskou křesťanskou kulturu i pro náš český národ. Obzory jsou zachmuřeny, „divoká se bouře blíží, boj se zdvíhá se všech stran“. - Jak odpovíme na to vše, co se děje?

Myslím, že jsme odpověděli již 1. září, když jsme - obklopeni dětmi - klečeli před začátkem školního roku v chrámu Páně v modlitbě. Ve vzývání Ducha svatého, v prosbě o Jeho sedmero darů, v pokoře před Všemohoucností Boží, v naději a víře v Pána a Oživovatele.

Začali jsme s Bohem a v Bohu. V tom je naše síla a naše záštita. Jemu jsme svěřili osudy své, své vlasti, osudy všeho lidstva. Jistě jsme nemohli voliti lepšího zastánce a ochránce, jistě naše modlitby nebyly nadarmo.

„Nechť se v světě vše mění, Ty sám jsi bez proměny!“

V Tobě jest spása, v Tobě je mír a klid, Ty sám řídíš, spravuješ a pečuješ o národy. Ty budeš jistým ochráncem našim, Ty budeš ochráncem nám svěřených dětí, Ty nám vnukneš myšlenky dobré a užitečné, jak bychom je měli vésti, aby se libily Tobě. Jsme tvorově slabí. Mnozí si snad myslíme, že je veliká naše moudrost, naše umění vychovávatí a vzdělávatí, naše průprava k práci, naše studium, naše obratnost a náš způsob, kterým svou práci chceme konati.

Ale jedno je jisto: bez Tebe jsme ničím. Bez Tvého svatého požehnání, bez Tvé milosti a bez Ducha Tvého nedojdeme cíle, byť by i naše vůle tomu chtěla. Proto jsme šli k Tobě, Bože náš. Proto jsme Tebe prosili a vzývali, proto jsme do Tvých rukou složili svou věc.

Svěřil jsi nám děti, maličké, o kterých Tvůj Syn řekl: „Nechte je přijíti ke mně!“ Ó dej nám, abychom právě tuto cestu nastoupili. Abychom jim právě tuto cestu ku Tvému Synu ukazovali, abychom je touto cestou vedli. „Já jsem Cesta, Pravda a Život!“ Dej nám milosti, abychom tato slova měli denně na paměti při veškeré své práci.

Jenom v Tobě a s Tebou bude naše práce prospěšná těm, které jsi nám určil vésti. Jenom v Tobě a s Tebou vychováváme národu pokolení, které, zahrneš svou milostí a svým požehnáním. Jenom v Tobě a s Tebou zajistíme šťastnou budoucnost naší vlasti. Nechceme se obracet na nikoho jiného, nechceme hledati jiných obrazů a jiných cest, než je obraz Tvůj, a jistou cestu Tvou!

Dej nám síly, abychom v tomto dobrém předsevzetí vytrvali. Posiluj nás ve všem tom, co chceme dobrého tento rok vykonati, dej nám trpělivosti a pevného odhodlání k práci, poskytni nám všech svých darů, abychom času využili co nejlépe ku prospěchu nejen svému, ale ku prospěchu těch, jež jsi nám svěřil a k oslavě Tvé svaté Církve a našeho drahého národa!

Bože náš, buď s námi po celý školní rok!

Dvě ruce

*Dvě bílé ruce jako vykoupané holubice
usedají každá na svou kleč.
Až brázda rovně zahoří jak plamen voskovice,
zrno rozežhavi Věčný Mleč.*

*Dvě bílé ruce jako zasněžených strání pásy
objímají mladých srdcí hled.
A každá ruka taví — přeplněna jarem krásy —
nevědomosti a hříchu led.*

*Dvě bílé ruce jako cherubínů zářných křídla
národ vedou přes hučící jez.
Jsou ruce ony blaha největšího jemná zřídla:
levá učitel a pravá kněz.*

KALEIDOSKOP Naše dnešní úkoly

Zákon Boží.

Neméně svatý nežli člověk v přirozeném svém právu, jest nám i národ s ouhrnkem duševních jeho prospěchův. Byl i dějepis přiřknul dokonalejší lidské vyvinutí některým národům před jinými, vždy předce ukazuje, že schopnost k vyvinování se těchto jiných národů nikoli obmezena není.

Země mluví.

**Tvá matka země
otvírá náruč: možno, bys jí zhrd?
Pojď, poznáš, jak je země náruč
měkká
pro toho, který splnil, co čeká.
Prosím tě, matka tvá: Braň si**

**mne, synu!
Jdi, třeba k smrti těžko jdeš.
Opustíš-li mne, nezahynu,
opustíš-li mne, zahyneš!**

Viktor Dyk.

Náš cíl.

**Tam v modré dálce, v jitru sluncí,
kam by jen srdcem dohodil,
do křivdy, do ran, zrad nám svítí
naš velký, jasný, čistý cíl.**

R. Habřina. Píseň do boje.

Svatosti.

**Jsou to zvláště svatosti, pomoci
nichž křesťan vniká hluboko do
života v Kristu. Starokřesťanská**

Akr. — Žijeme v době velmi nejisté a v poměrech, které není možno dobře charakterisovati. Zraky lidí neupírají se do minulosti, nic je neláká v přítomnosti a proto jsou vši silou upřeny do budoucnosti.

Není však to tak docela správné žítí z ilusí a pro iluse a zapomínati na úkoly denního života, poněvadž nemáme nic než přítomnost, a to ještě velmi prchavou. Proto lépe bude, jestli poučení minulostí soustředíme své myšlení a úsilí na přítomnost, neboť jen tak budeme schopni systematicky a s užitkem pracovati pro budoucnost, která z přítomnosti roste organicky.

V tom směru má naše povolání význam výjimečně důležitý, úkol velmi obtížný a odpovědnost neobyčejně těžkou.

Pokusím se v dalším toto své tvrzení objasnit a zdůvodnit.

Výjimečná důležitost učitelské práce spočívá v tom, že má pomáhat zajistiti naši národní kulturu stejně jako naši národní svébytnost. Duševní majetek nedá se konservovati v zavařovacích sklenicích ani uchovati v nedobytných pokladnách jako státní poklad, ale žádá, aby byl uložen cele do duše mládeže. Duch mládeže — nikoliv bibliotéky, pinakotéky a glyptotéky — je opravdovým uchovatelem národní kultury a národních nadějí a živnou půdou příštího národního života. Mládež jest jedinou cestou, která vede k budoucnosti, neboť mládež dneška je lidstvo zítřka. A tu mládež připraviti pro příští úkoly náleží vedle jiných či-

nitelů především škole a v ní nikoliv těm rozličným rozvrhům, osnovám, učebnicím a metodickým návodům, ale těm živým osobnostem učitelským, jež si musejí býti vědomy toho, že jsou oněmi běžci, kteří podávají dorůstajícímu pokolení olympijský oheň kultury, aby jej střežilo a podalo rozhojněný pokolení dalšímu.

Je nutno pamatovati, že nikdo nemůže dáti toho, co nemá: jen opravdový vlastenec vychovává vlastence, jen opravdový charakter formuje charakter, jen člověk hluboce kulturní může býti šířitelem opravdové kultury, která nikdy nebyla a nikdy se nemůže státi jarmarečným zbožím šarlatánů, kdyžť ti, kteří ji tvoří, zůstávají buď úplně neznámi, jako tvůrcové národních písní, nebo za živa nepochopeni, jako tak četní naši velikáni, anebo aspoň nedoceněni, jako ti ostatní. Osvědčuje se totiž na těch tvůrcích pravé kultury ono klasické: »Velikost a sláva je příliš mnoho pro smrtelníka.« Co tedy může čekati takový hlasatel pravé kultury národní? Dobře je to pověděno v Písmě: »Není učedník nad mistra. ani služebník nad pána svého!« Budme si toho vědomi: čiňme dobře a vděku nečekejme!

Dále bylo řečeno, že dnešní doba nám ukládá úkol velmi obtížný, a to především proto, že obrací najednou a příliš náhle svou dosavadní stupnici hodnot vzhůru nohama.

Až do nedávných dnů bylo vzdělání kladeno na první místo a výchova na druhé a stejně tak byly v práci školní ceněny více prostředky než cesty, věci dnes vedlejší více než věci podstatné, věci mrtvé více než bytosti živé.

Kromě toho nezanechala nám doba právě uplynulá ani přesného výchovného cíle, k němuž by měla býti vedena výchova. Okolo této otázky chodila pedagogika včerejška a stejně zatím chodí i pedagogika dneška jako kočka okolo horké kaše. Každý profesor pedagogiky pokládal za potřebné vytvořiti svou vlastní pedagogiku — rozumí se, že se svým cílem — a tak kdesi pod spoustou pedagogických názorů zůstala zakopána pedagogická pravda.

Zapomnělo se na to, že je nutno pro stanovení výchovného cíle zodpovědět především přesně otázku: Co je člověk? Od této odpovědi závisí, jaký má býti určen cíl výchovné práci. Nejvíce bylo až dosud vyznačů filosofie naturalistické, která hlásala, že člověk je se vším všudy produktem přírodních sil. A tak byl člověk i se všemi svými duševními schopnostmi postaven pod kontrolu přírodních zákonů, poněvadž se vyvinul evolucí. Tak

literatura zcela právem viděla, jak vytékají svátosti jako potůčky křišťálové vody z otevřeného boku Kristova na kříži. Kristova smrt na kříži znamená přínos božského života s výšin nebes na tuto zemi a svátosti jsou průtoky, jimiž se nám tohoto života Božího dostává. Proto míra božského života v duši křesťana je pravidelně úměrná tomu, jak dovede čerpat z těchto průtoků milosti, jež jsou mu stále přístupny.

R. M. Dacík O. P., Bůh v Ježíši Kristu.

Karlův Týn.

Jak zbudovaný z drahokamů, zlata,
hrad, schránka divů, skryl se
v samotách.
A s chvěním chodec překročuje
práh
a s chvěním duše, kouzlem
smutným jata
se v stopy krále-samotáře
sklání — — —
Vše spí zde jako v dávných věkú
tmách...
Jen v dáli vzeplál bojišť krutý
nach,
smrt na nich slaví rudé vinobraní.
Bouř žene nejčernější chmury
v dáli...
Zas orloj bije hodinu, jež nese
dědictví tvému rozhodnutí, králi...
A procházejíc komnat řadou šerou,
najednou duše cítí, jak se třese
stoleté zdivo úzkostí i věrou...
Jiří Karásek ze Lvovic.

Praktické zaměstnání.

Dnešní doba přímo volá po lidech praktického zaměstnání a rodiče by měli své syny poslati do školy, z nichž mohou snáze nalézt obživu než ze škol středních. Nesmí se zapomínati, že je dnes řada odborných škol pro řemeslníky a že vyučení se řemeslu a absolvování některé z odborných škol, zlatnická, pekařská, pivovarnická, různé průmyslové a hospodářské, tkalcovské, textilní a j. dává lepší možnost existence, než středoškolské studium. Školenvý řemeslník není nikdy bez zaměstnání a jeho hmotné postavení jest často lepší než u různých úředníků se středoškolským vzděláním. Zapomněli jsme, že je to práce, která musí živit člověka a ne jeho úřední postavení a titul.

Našinec.

PRAKTICKÝ UČITEL

Jazykové vyučování.

Slabinou jazykového vyučování, jehož důležitost nyní je neobyčejně zvýšena, bývá konverzace. A zatím není nic snadnějšího než naučiti žáky již v několika hodinách tvořit otázky a odpovědi zcela samostatně, jen když znají několik potřebných slůvek cizího jazyka. Na středních školách ovšem je metoda trochu jiná, ale na školách národních musí být těžištěm vyučovací hodiny a cílem vyučování konverzace.

Počínám si takto: Do vyučovací hodiny přinesu velké obrázky asi jako pro přírodopis, které zhotovili žáci sami. Na hnědý lepenkový podklad nalepili žáci zvětšené obrázky nakreslené podle učebnice, aby i nejvzdálenější žáci dobře viděli. Obrázky kolorované jsou lepší. Prvních 10—15 minut věnujeme konverzaci. Učitel neb žák ukáže příslušný obrázek ukazovátkem, vyvolá žáka, který se otáže, co to je, co dělá, jaký je, později co dělal, co bude dělati a pod., a sám si vyvolá jiného žáka, který odpoví. Žáci se předstihují a všichni by rádi a dlouho dávali otázky. I slabí žáci, kteří nemají smyslu pro cizí jazyk, naučí se takto těm základním otázkám a nabudou odvahy k dalšímu učení. Obrázků časem přibývá, až celá stěna jest pokryta, a ukazující jde od jednoho k druhému. Lépe je, když ukazuje učitel, neboť ukazující žák nedostal by se ke slovu. Obrázky mohou nakreslit žáci, každý jeden, ovšem pouze na vyšším stupni. Na obecné škole musí je nakreslit učitel. Od otázky a odpovědi podle obrázků jest jen krok k otázkám z paměti a tím jsme dosáhli cíle.

Učebnice cizích jazyků mívají hojné obrázky, neboť nové výrazy osvojí si žák lépe, když obrázek pomůže vybavit příslušnou představu.

Ostatní část vyučovací jednotky věnuje se pak četbě, rozhovoru o čteném, překládáme jen některá těžší místa, a písemnému cvičení určité gramatické novinky. Slovíčka zkoušíme před četbou jen zkrátka, neboť nových slov nemá být v novém článku mnoho. Za to ale musí být slovíčka přesně zapiso-

byl proměněn duch v kus přírody, duše v tělo, psychologie v biologii, člověk ve zvíře, duševní život v pochody mozku, účelnost v mechanismus, umění v napodobení přírody a kultura v přírodní jev. Zapomnělo se ten řetěz domyslíti do konce. Jestli je tomu tak, proč by měl být život lidský pokládán za víc než život jiného živočicha a proč by neměla být společnost lidí téhož druhu pokládána za stádo, jež by mělo právo na místo, na němž je, potud, pokud se nenajde skupina jiných živočichů, která by je buď zadávila anebo odtud vyhnala.

Tomuto důslednému domyšlení otázky se vyhýbal a vzpíral jaksi lidský rozum, pokud aspoň trochu fungoval normálně, a vším úsilím bez přesně stanoveného cíle vrhal se na vše, o čem se domníval, že by mohlo zdokonaliti málo utěšený stav výchovy. »Člověk« — jak to vyjádřil vtipně Chesterton — »ztratil svou adresu, a poněvadž sám bloudil a poněvadž se domníval, že pro něho samého už není žádné záchrany, snažil se aspoň zachrániti své děti.«

Co je člověk?

Můžeme tu otázku nechat nezodpověděnu, či snad se spokojit odpovědí Carrelovou: »Člověk je tvor neznámý?« Té volby nemáme, neboť pak bychom nemohli pomýšlet na cílevědomou a úspěšnou výchovu, již dnes nemůže náš národ postrádat. Zodpovězme si tu otázku tak, abychom byli hodni být vychovateli národa, který chce žítí nejen z bohatých zdrojů hmotných, které mu skytá jeho vlast, ale i z nehynoucích zdrojů duchovních, jež převzal po předcích a sám rozhojňoval všemi silami svého bohatého nadání. Kdo by se zajímal o odpověď našeho pedagogického genia národního, najde ji ve Velké didaktice, v kapitole IV.

Další příčina, proč je náš úkol tak obtížný, spočívá v tom, že celkem příznivé poměry hospodářské minulého období značně zvýšily blahobyt a dokonalejší technika způsobila pohodlí, kteřížto dva činitele přinesli s sebou značný úpadek, ano i ztrátu krásných vlastností národních a tak ve shonu za kapitalisací všech hmotných i duchovních hodnot ztratila se značná část základního kapitálu národního, který nespočívá v akciích dobře prosperujících podniků, ale v ctnostech jednotlivců a tím i veškeré národní masy.

Má-li náš národ uhájiti v budoucnosti své existence, nemůže těchto ctností postrádat. Jde tedy ve výchově dneška o mravní povznesení širokých vrstev národních, které své jednání zvykly řídit směrem nejmenšího odporu a největšího

hmotného zisku. To mravní povznesení je nutné do té míry, aby v době potřeby byly ochotny jíti směrem největšího odporu a nejmenšího hmotného zisku a snad i hmotné ztráty.

Jistě je to tedy úkol, který se zdá nad síly a přece musí býti splněn, má-li náš národ žítí další tisíciletí.

Které jsou cesty k tomu, abychom dobře zvládli tento tak obtížný úkol? Již shora je naznačeno, že každý vychovatel, který chce dobře plniti svůj vychovatelský úkol, musí si nejprve zodpovědět otázku: Co je člověk? Ale stejně je potřebí, aby si určil výchovný cíl. Poměry jsou takové, že úředně přesně formulován není, a pokud se o to pokusili někteří profesori pedagogiky, dělají to tak mlhavě a nejistě, že tyto tak zformulované cíle nehodí se než k tomu, aby obecný zmatek a nejistotu ještě zvyšovaly, takže by se mohlo o nich říci totéž, co řekl Durkheim o Spencerovi: »Nikdy žádný národ nevychoval svých dětí podle vašich zásad.« Sama humanita protestuje proti těm tak zv. pedagogům, kteří píší tlusté knihy, aby došli k závěrům nemožným, protože odporují zdravému rozumu a skutečnosti.

Budeme-li se držeti zdravého rozumu a skutečnosti, nemůžeme se daleko chybit skutečného cíle výchovy, zvláště poradíme-li se opět s Komenenským.

Ostatně jakýsi náznak toho cíle najdeme i v projevu naší vlády, která prohlásila, že škola má býti (v projevu doslovně: bude) národní a věřící.

Po událostech v poslední době uvědomili jsme si teprve lépe hodnoty národa. Kdežto stát je produktem dějin, příznivých poměrů politických a tvořivé síly lidské vůle, je národ trvalou součástí lidstva, svérázným organismem, který přirozeně roste a žije, bytostí, která zakládá a pěstuje s úspěchem kulturu často v poměrech zdánlivě tvůrčí síly ochromujících, a to po věky dotud, pokud nezanikne vnitřními nemocemi, z nichž je nejnebezpečnější nedostatek mravního smyslu, který se skoro vždy dostavuje po období blahobytu s úpadkem náboženského ducha.

Kdežto státy v nepříznivých politických poměrech zanikají, národové v nepříznivých poměrech sbírají své síly mravní a nejen se udržují, ale dobývají opět ztracených posic, jestli ovšem mravní choroby nezachvátily kořeny jejich existence.

Bylo by velmi těžkým opominutím, kdyby národní škola nevykonala vše a nepoužila všeho, co pro

vána a slovníčky často prohlížíme. Slovíčka píšeme s počátku ve škole v hodině, potom již žáci sami doma. Nová slovíčka procvičíme po napsání ve škole tak, že na ně děláme otázky a odpovědi. Když se psala doma, dáváme na ně otázky začátkem hodiny.

Rozhovory se velmi ožíví, když se žáci naučí jmenovati v cizím jazyku předměty ve třídě, které podle některých učebnic jsou východiskem a zcela správným. Pak se může přejíti k obrázkům. Ve třídě mohou žáci dávat rozkazy: Otevři dveře, jdi k oknu a pod., ovšem až později, kdy znají slovesa.

Potřebujeme-li nacvičiti důkladně některou gramatickou novinku, kterou slabí žáci doma nemohli se naučit nebo zapomněli z minulé hodiny, nebo potřebujeme-li opakovati věci gramatiky jenom s některými žáky, rozdělíme žáky do skupin, zaměstnáme jedny písemnou prací, s druhými pracujeme přímo. Písemnou práci ovšem musíme doma opravit. Bez znalosti časování, skloňování a pod. nemožno se pouštět do rozhovoru a proto minimální znalosti gramatické nemůžeme žákům prominout. Cílem ovšem jest znalost konverzací, odvaha mluvit, nebáti se mluvit, že uděláme chybu, a toho dosáhneme pomocí velkých obrázků u všech i nejslabších žáků poměrně snadno a s radostným závoděním všech.

J. J.

Nervosní děti ve škole.

Dítě nervosní ve třídě poznáme velice brzy již při zběžném pohledu. Charakteristické jsou cukavé pohyby. Většina jich při řeči hází hlavou. U některých pak jsou cukavé pohyby v obličejí. U těžších případů může být i chůze trhaná. Tato trhanost pohybu se jeví někdy i v řeči. Zvláštní bývá zhusta výraz obličejí, podobný jako při smíchu. Neklid a nepravidelnost (trhání) jeví se pak i v písmě. Jejich písmo bývá rovněž často trhané, kostrbaté a nepravidelné. V obličejí bývá u nich obyčejně písmo větší.

Neklid je vůbec charakteristický v jejich chování. Jsou to děti hravé a tékavé; jsou velice roztržité. Aby se jejich pozornost vedla k soustředění, je třeba často měniti dojem, zvláště občas nějaký dojem mocnější, aby zapůsobil hlouběji na

mysl — ne však ji rozrušil! Je třeba stálého jejich zaměstnání. Avšak to bývá zase pro jejich organismus namáhavé, proto je rovněž potřebí častějšího oddechu, který nemusí být snad nějakou přestávkou, ale zpestření programu vložím něčeho lehčího, veselejšího, osvěžujícího a p.

Poněvadž jsou velice roztržité a původ nervosy bývá obyčejně takový, že je organismus zeslaben, proto často neprospívají. Kde je možno jejich pozornost získat a upoutat, tam bývá jejich výkonost často mnohem větší než u jiných dětí, neboť rychle reagují. Aby neupadaly stále ve svou roztržitost a hravost, je třeba v předmětech klidnějších je často »vyrušovat«. Je dobře mít pro ně určitý pořádek, aby věděly, že zase brzy mají se uplatnit, ale je nutno, aby tento pořádek nebyl jim dopodrobna znám. Nepravidelné, někdy brzké, někdy pozdnější vyrušení (nikoli jen napomenutí) je nechává opět upadnouti v dřívější roztržitost, ale určitý pořádek nutí je k přípravě na novou činnost a tak pozvolna přivádějí se k činnosti stále, řízené. Při lehčí nervose pomáhá tedy účinně činnost a pravidelnost.

Nervosa však bývá někdy silná, neboť různé bývají její příčiny. Pak se stává neodstranitelnou, leda ovšem lékařským zásahem — léčením. Příčinou nervosy bývají různé nemoci rodičů, rozhárané poměry rodinné, alkoholismus, nesprávná životospráva, dřívější nemoc dítěte a j. Právě proto pak ještě bývají u mnohých různé nápadné vlastnosti, které nejsou vždy průvodní známkou nervosy, ale vyskytují se podle jejího původu v určitých případech; jsou to zlomyslnost, vzdorovitost, svěhlost a p. nectnosti, které zvlášť intenzivně vystupují. Mnoho různých příčin způsobuje tudíž mnoho forem. Zvláště v době puberty je nutná řádná výchova, neboť čistota mysli uklidňuje, ale nevhodné myšlenky v tomto věku zvláště nervosu zvyšují.

Je tu patrné, že rodina i prostředí mají veliký vliv na jejich výchovu, kterého škola sama nepřemůže. Hlavní, čeho jim je obyčejně zapotřebí, je klid (rozumí se totiž pokud možno klidný způsob života, prostý rozčilování a silných vzruchů), řádná životospráva, vhodná činnost a navykání pravidelnosti.

ten úkol po ruce má, především k upevnění národního sebevědomí, které nedávnými událostmi bylo neobyčejně silně otřeseno, a pak k vybudování národní jednoty, bez níž zachování dalšího života není za daných poměrů možno.

Škola má k těmto úkolům především samo vyučování, v němž musíme využítí všech příležitostí, abychom rozumově zdůvodnili oprávněnost našeho národního sebevědomí a potřebu národní jednoty a abychom toto rozumové zdůvodnění také citově vhodně podložili, neboť jen tak bude dostatečně pevné.

Příležitost k tomu dává na prvém místě jazyk vyučovací, v němž nemůže jít jen o prosté zvládnutí mluvnického a pravopisného učiva, ale i o probuzení radostného zájmu o správný slovní i písemný projev a ve čtení o touhu poznati to bohatství literární, které nám odkázala minulost a tvoří literární přítomnost. S tím souvisí úcta ke všem těm duševním pracovníkům, kteří tu naši kulturu slova pomáhali vytvářeti a rozhojňovati. Memorování a recitaci básní, které národní sebevědomí povznášejí a upevňují, náleží přední místo pro silný citový přízvuk, který v sobě recitace má. Rovněž všude, kde je to vhodné, dejme dětem příležitost nahlédnouti do svérázné moudrosti předků, jež se projevila pořekadly a příslovími.

V prvouce a pak zvláště ve vlastivědě naskytuje se nám nescetněkrát za rok příležitost vésti děti k tomu, aby si vážily rodné vsi a domova a aby jej měly rády a tak pocítily tu přirozenou úctu a příchýlnost k místu svého mládí, které vždy až do nejzazších hranic života zůstane opředeno kouzlem milých vzpomínek, jestli je nevypuďíme hned z mladých srdcí poukazováním na jeho nedostatky. Jsou-li, není potřebí příchýlnost k domovu trhat nelítostnou a odmítavou kritikou, zdůvodňovanou snad úsilím o nápravu.

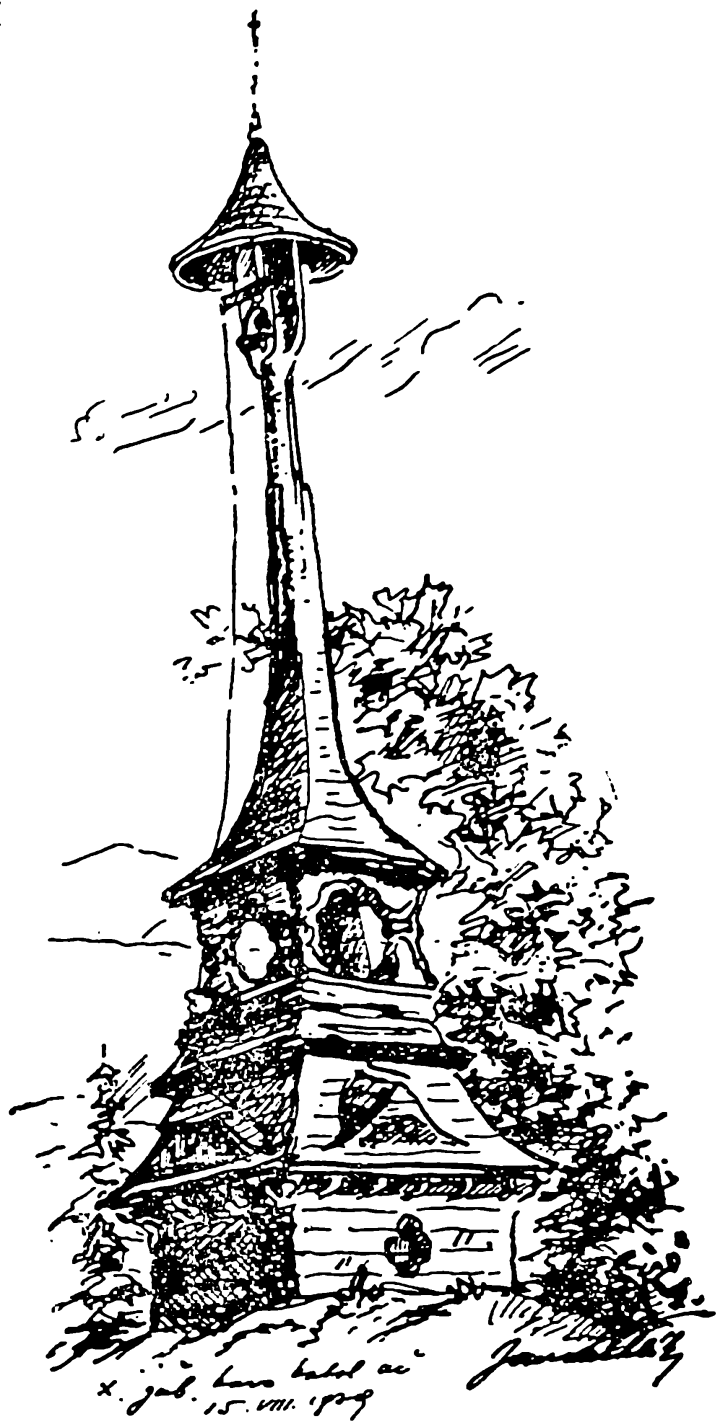
Má každý kraj své krásy. Je nutno jen pro ně otevřít mládeži oči a probudit smysl pro jeho svéráznost přírodní i pro jeho lid s jeho dávnými zvyky a obyčejí, mravy i dějinami, nářečím i krojem, zkrátka s celou lidovou kulturou a poukázati na to, že to jest jen malý kousek té země, na níž žije národ, jehož jsou dětmi a dědici kultury, již mají obohacenou předati budoucnosti. Buďme si vědomi toho, že ten, kdo se dovede o své vsi vyjádřit s úštěpkem a o jejich lidech s posměchem, ten dovede i bez rozpaků zřící se své národní příslušnosti.

Pokračování.

K U R S Y A E X K U R S E

X. jubilejní Prázdninový vzdělávací kurs katolického učitelstva byl ve dnech 2.—15. srpna t. r. konán s úspěchem ve Valašském Meziříčí. Vrátime se ve zvláštní příloze ke zhodnocení tohoto kursu, který byl jediným učitelským podnikem o prázdninách letošních vůbec, proto byl nejen aktualitou katolického učitelstva a katolické veřejnosti, ale stal se, jak o tom svědčí zpravodajství téměř všech našich českých listů, velmi výrazným a časovým činem národním a stavovským. Katolické učitelstvo opět podalo důkaz vážných zájmů, veliké obětavosti a lásky ke svému povolání a k národu. V každé době jest zapotřebí siliti nervy, jasnití oko, a v důvěře v Boha konati každou práci. Po kurse jsme dne 16. srpna navštívili Zlín, hovořili o školských aktualitách s ředitelem Stanislavem Vránou a 17. srpna putovali na posvátný Velehrad. Dojmy nezapomenutelné. Posléze jsme byli přijati 23. srpna na Sv. Kopečku moravským metropolitou arcibiskupem Drem Leopoldem Prečanem ve $\frac{3}{4}$ hodiny trvající audienci. Nemyslete si, že tím končí X. kurs; všechny plány, které byly X. kursem navrženy, musí býti uskutečňovány. K tomu jest zapotřebí spolupráce mnohých, lásky k apoštolátu našemu učitelskému a houževnaté vytrvalosti. Neodmítejte, budete-li ke spolupráci žádáni. — V nastávajícím novém školním roce přeji všem kursistům a přátelům vnitřní síly a jednoty k důležitým a odpovědným úkolům na poli školském i národním. — Jan Kuncek.

Arcibiskup olomoucký dr. L. Prečan katolickému učitelstvu. Olomoucký arcibiskup dr. L. Prečan takto ocenil práci katolického učitelstva: »Od začátku věřil jsem vám a vaší práci. Zvláště letos jsem pocítil zvláštní útěchu z vašeho kursu. Proto jsem s velikým zájmem sledoval v novinách zprávy o průběhu, jak pružně řešíte nejtěžší otázky a zvláště při mši svaté jsem svými modlitbami prosil Pána Boha a Pannu Marii svatokopeckou,

Archiv Věstníku kat. uč.

k níž mám svůj zvláštní osobní vztah, abyste svoji práci šťastně dokončili. Děkuji duchovním vůdcům, že takové duchovní vroucí prostředí vytvářejí na kurse, a učitelstvu, že tak hojně přistupovalo ke stolu Páně. Vždyť pokrm nebeský dává nám, a já to sám cítím, zvláštní sílu.«

Učitelské aktuality

Nově upravené učebné osnovy. Od počátku školního roku 1939—40 bude vyučováno na obecných i měšťanských školách podle nově upravených učebných osnov. Osnovy vyšly ve Státním nakladatelství a každá škola obecná i měšťanská je povinna si je opatřiti.

Zkoušky externistů zrušeny. Zkoušky dospělosti externích kandidátů na učitelských ústavech byly zrušeny na dobu 5 let.

Učitelé z církevních škol ze Slovenska a z Podkarpatské Rusi byli úplně zrovnoprávněni s učiteli škol státních a jsou rovněž jako tito ustanovováni. Je to úspěch Říšského svazu katol. učitelstva, který příslušné činitele na jejich postavení upozornil a vedl je v patrnosti.

Schůze rodičovských sdružení nemusejí býti ohlašovány ani povolovány protektorátními úřady, protože se nejedná v tomto případě o spolky, nýbrž o podpůrná zařízení.

Veřejno-zaměstnanecké komise NS věnovala v poslední době mnoho pozornosti zaměstnaneckým otázkám. Navrhuje, aby se zaměstnancům dostalo pro přechodnou dobu drahotního přídavku, zabývá se otázkou přeškolení učitelstva, které nemá naděje na umístění, pracuje na odstranění dávné křivdy započtení vojenské služby a pro uskutečnění přestupového přídavku učitelstvu měšťanských škol. Je věnována pozornost zřizování mateřských škol a IV. ročníků při měšťanské škole. Obě tato zařízení mají za úkol snížit opětně počet nezaměstnaných učitelů.

Na tratích českých a slovenských železnic platí podle dohody, sjednané mezi správou železnic českých a slovenských, průkazky pro zlevněnou jízdu až do konce roku 1939, i když jsou opatřeny kontrolní známkou jedné nebo druhé strany oboustranně. Učitel z českých zemí dostane tudíž na průkazku slevu na slovenských železnicích a naopak.

Výpomocní učitelé dostanou výpomoc. Snížení platových srážek na polovinu u státních zaměstnanců a výplata drahotní výpomoci u těch, kteří srážkám již nepodléhají, přišly do prázdnin, kdy výpomocní učitelé nedostávají plat i když před tím třeba celý rok učili. Mladým výpomocným učitelům se také dostane výpomoci, jakmile budou ustanoveni a bude přesně znám jejich počet.

Směrnice pro zařadění učitelů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi. Zemská školní rada v Brně převede do osobního stavu učitelstva na Moravě určitý počet učitelů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi, kteří přišli po 15. březnu 1939 na Moravu a přihlásili se u tohoto úřadu. Budou zařadění na volná systemisovaná místa. Nebude-li těchto míst dostatek, budou vedeni nad systemisovaný stav a zařadí se, jakmile se místa uprázdní. Toto zařadění se netýká výpomocných sil. Podle nově vydaných směrnic okresní školní výbor po vyrozumění zemskou školní radou o přidělení učitele do jeho okresu určí učiteli služební působiště a vydá dekret. Školní úřady zařadí učitele a určí jim služební působiště, přihlížejíce k odůvodněným žádostem a přáním. Pokud to služební důvody dovolí, budou přiděleni podle dosavadního bydliště. Zemská školní rada vyměří a poukáže služební plat, jakmile okresní školní výbor oznámí určené působiště a připojí okresní doklady učitelů. Dosavadní zálohy se při převodu vyúčtují. Činovné se vyměří podle místa nového působiště. Učitelé od 55 let a učitelky od 53 let odejdou do výslužby. Zemská školní rada v Brně nemá námitek proti tomu, aby okresní školní výbory rozhodly o žádostech převedených učitelů za změnu působiště v obvodu okresu nebo aby se dohodly o žádostech za výměnu služby učitelů z různých okresů, dovoluují-li to služební důvody. Učitelé musí činit veškerá podání písemně služební cestou.

Věstník katolického učitelstva — do rukou každého českého učitele!

Archiv Věst-
níku kat. uč.

Některé zkušenosti z početních testů

Karel Hroch. — Mám na mysli »Početní testy pro 3. postup. ročník«, zpracované M. Kühnelovou, M. Součkovou-Dismanovou a kolektivem Početní sekce I. stupně Reformní komise Školy vysokých studií pedagogických v Praze.

Pro měsíc září na počátku školního roku jsou určeny 1. a 2. test, obsahující ve směs látku ze 2. post. ročníku. 1. test je na pamětné sčítání, 2. na pamětní odčítání. V každém testu je 25 položek.

Pro mimořádné poměry minulého školního roku (1938/39) přeložil jsem oba testy na říjen. 1. test byl vykonán 12., druhý 26. října.

1. test měl celkem hladký průběh. Přítomno bylo 24 žáků. Dosaženo bylo průměru (zaokrouhleně) 93 proc., $Me = 82$. Ze 600 příkladů celkem bylo 16 špatně.

Nejlepší čas 1 minuta, nejhorší 4 a půl minuty.

Potíže se ukázaly při druhém testu. Již příprava na tento test přinesla doznání několika žáků, že nerozumějí příkladům typu 76—31. Provedl jsem tedy ihned skupinový nácvik za účelem doučení těchto příkladů. Vyložil jsem žákům rozklad, znázornil a pomalu nacvičoval. Teprve když se žádný žák testu neobával a každý se cítil dobře připraven, předložil jsem 2. test.

Srovnání s 1. testem jsem provedl v několika tabulkách. Přítomno bylo 25 žáků. Dosaženo bylo průměru (zaokrouhleně) 89 proc., tedy o 4 procenta nižšího než při 1. testu. Nejlepší čas byl 1 a čtvrt minuty, nejhorší 7 a půl minuty (u žákyně, která v době přípravy na test byla nemocna). $Me = 86$.

Pokračování

Druhy projekce

J. Janík. — Ve školní praxi možno použít celkem 4 druhů projekce. Projekce diapositivů (diaprojekce), neprůhledných obrázků, na př. pohlednic, z knih, různých přírodnin, čili epiprojekce, drobnohledných preparátů (mikroprojekce) a projekce filmů. Všechny tyto druhy můžeme zařadit do 2 skupin: buď paprsky zdroje

obraz pronikají, neb se od něho odrážejí.

Z praxe je pak nejznámější diaprojekce, při níž se promítají obrazy nakreslené neb nafotografované na skle. Obraz chrání druhá tabulka skla. Světlo ze zdroje, pokud možno bodového, to je světlo vycházející co možno z nejmenší plochy, sou-

středí se kondensorem, případně ještě dutým zrcadlem na plochu diapositivu, jehož obraz se zvětší světelným objektivem. Posunem objektivu se zaostří obraz na promítací stěně. Jasnost obrazu záleží na světelném zdroji a na dokonalém řešení optických součástí. Nemusí vždy dávat žárovka o větším výkonu lepší obraz. Jako světelných zdrojů užívá se obloukovek, speciálních projekčních žárovek neb kde není elektr. proudu, světla Drummondova. Diapositivы jsou velikosti buď 8×8 cm, nebo 5×5 cm. Barevné diapositivы formátu 8×8 jsou ručně kolorovány, proto značně drahé a snadno poškoditelné. V poslední době užívají se diapositivы 5×5 cm. Zhotovují se tak, že mezi 2 sklíčka vkládá se po 1 obrázku filmu. Obraz má rozměry 24×36 mm. Je vlastně nafotografován na normální kinofilm přístroje Leica, neb Retina. Obrazy těchto rozměrů možno pořizovati i v přirozených barvách bez ruč. kolorování na kinofilm Kodachrom. Film v přirozených barvách nelze však kopírovati, neboť kopie jsou jen bíločervené. Proto každý obrázek musí býti samostatně fotografován. Chceme-li tedy poříditi třeba serii 10 stejných obrazů, musíme příslušný předmět 10krát fotografovati. Černobílé diapositivы 5×5 cm jsou po 3 K, barevné asi po

6 K. Může si je tedy každá škola lehce zakoupiti a má je kdykoliv k dispozici. Další jejich výhodou je, že jsou téměř nerozbitelné. I když se rozbije sklíčko, zůstává vložený filmový obraz zpravidla nepoškozen a novým sklíčkem si jej opatří téměř každý učitel sám. Také projektory na tyto diapositivы jsou mnohem levnější, malé a snadno ovladatelné. Možno je opatřiti asi za 600 K.

Hodně reklamy se dělalo diafilmu. Diafilm je serie obrazů, nafotografovaných na normální kinofilm. Promítá se tak, že film posune se ručně vždy o jedno políčko do projekčního okénka. Posouvá se navíjením na cívku. Předností jeho je značná láce, která však nevyvážá nedostatky. Film trpí prachem, velmi snadno se poškrabe a dané pořadí obrazů nelze měniti. Tato závada citelně dolehne zejména při vyučování, neboť ne všechny se učitel v tu chvíli hodí. Při delší projekci se obrázky teplem bortí a pozbývají ostrosti.

Při promítání diapositivů paprsky ze zdroje procházejí obrazem. Proti tomu při episkopické projekci paprsky ze zdroje odrážejí se od neprůhledného obrazu, procházejí objektivem a na plátně kreslí zvětšený obraz. Promítati možno obrázky z pohlednic, obrazy z knih, mapy, brou-

Meditace z Ostré

Ant. Kolek. — *Je konec prázdnin. Sedím u nás na kraji Ostré a dívám se dolů do kraje, který se rozvírá přede mnou ve velebném panoramatu do šíře i dále. Modrozelený pruh Ždánského lesa lemuje obzor, přechází v dálkách v ocelověšedou siluetu Chřibčích hor, kde tušíš hlásku buchlouského hradu a pod ním v údolí dva prsty — věže velehradské basiliky. Na východě trčí ostrá špička Stražovského kopce, doleji, za ním, s mraky splývají matné obrysy Bílých Karpat, na jihu, za mými zády se rýsují zřetelněji brumovské lesy, homole Zumperku a nad Klobouky směje se do kraje bílá kaplička svaté panny Barbory. U tomto rámci leží můj rodný kraj, tichý, zadumaný, do sebe u-*

zavřený — mírné, táhlé kopečky s tisíci pruhy polí, vinohradů, v údolích se tulí dědinky, městečka — nevidíš je, rozběhly se do úžlabin k potokům a přikrčily za zvlněliny půdy, za pahrbky... Nekouří se tu z komínů továren, starodávný, skoro posvátný klid vládne nad tímto krásným zapadlým koutem. Dívám se a cítím, že éterické, neviditelné pavučiny se mi rozbíhají z duše, ze srdce, ke každé dědince, ke každému kostelíčku, k samotám, půdě, a všude hledají svůj lid, svou krev, svůj jazyk... v každé snad vsi kolotá krev mých pradědů, prababiček — u Kolků v Násedlovicích nedávno vymřelých, v Krumvíři u Drmelů, v Kloboucích u Krátkých, Pilátů, v Hoštěrádkách u Plešků, v Dambořicích u Rakovských, v Rychmanově, Újezdě u Kozáků, v Brumovicích u Musilů a to počítám staré pří-

ky, motýly a vůbec vše, co se dá umístiti na stolek episkopu. Trojrozměrné předměty jsou v místech, na něž nebylo zaostřeno, nejasné. Promítaný obraz musí býti stejnoměrně osvětlen a proto některé episkopy mají několik menších světelných zdrojů. Dobré episkopy, promítající větší originální obrázky, jsou však drahé. Cenu jejich zvyšuje nákladné optické vyhavení. Přístroje pro dia i epiprojekce bývají často konstruovány tak, že týčž možno použití pro oba druhy promítání přestavěním stinidla a slují epidiaskopy.

Objektivy jsou však rozdílné.

U nás postavila velmi dobrý skioptikon firma Optikotechna v Přerově, malé episkopy značky Epizek vyrábí J. M. Sládek v Praze, epidiaskopy dodává Srb a Štys v Praze. Hlavice na projekci diafilmů a diapositivů dodává ke svým filmovým promítacím přístrojům fma J. Suchánek v Brně, na diafilm je standardisován projektor podle konstrukce inž. Lörsche. S potěšením možno říci, že i v tomto oboru dopracovali jsme se na přední místo ve světové soutěži. (Pokrač.)

Drahota a zaměstnanci

Nikdo nepochybuje o tom, že poslední doba přinesla, i přes všechna opatření NUC jisté zdražení. Jeví se v potravinách i ve výrobcích průmyslových. Mzdy v soukromých podnicích se tomuto zjevu z převážné části už přizpůsobily. U státních zaměstnanců jsou dosud opatření nedostatečná.

Snížení platových srážek je v celku málo vydatné a neodpovídá vzestupu cen.

A nastává tu, čeho jsme již několikrát byli svědky, že platy státních zaměstnanců nejsou úměrné cenové hladině. Plně chápeme svízelnou situaci vlády a všech příslušných činitelů, ale přesto jsme nuceni upozornit, že pomoc musí přijít zavčas.

Snad se již jedná o novém platovém zákoně. Je to věc chvályhodná, ale je v ní také nebezpečí: že platový zákon, jakmile bude vyhlášen, nebude již opět

buzenstvo jenom pokud rodová pamět sahá, proto všude vidím známé neznámé tváře svých předků, jejichž těla už dávno zetlela na hřbitovech u vesnických chrámů, ale jejich duch, jejich krev ožívuje stále rodný kraj, koluje v každém našem sedláku, řemeslníku, dělníku i ve mně a spojuje ná všechny v pevný kmenový, národní prstenec.

Ti předkové dávných století vytrvali na rodné hroudě tisíc, snad patnáct set let, zachovali starobylý jazyk, národnost, půdu a za jakých okolností! Kolik strašných vojen, vpádů, morů, nemocí, hladu, povodní, neúrod, živelných pohrom se přehnal přes můj rodný kraj. Byly časy, že slzy ani neusýchaly, země už ani nechtěla vpíjet krev, obzory nepřestávaly rudnout požáry... vždyť z 54 osad na Kloboucku a Ždánsku zašla polovice, vy-

hynuly staré panské a rytířské rody, skoro úplně zmizela jejich sídla — hrady, tvrze, dvorce — jenom lid zůstal, protože nikdy neztratil v těchto končinách víru i důvěru v Boha, věrnost k rodné půdě a tak nám dochoval český, neporušený kontakt milé naší Moravěnký.

Zmalomyslníš-li, milý příteli, sedni si také tam u vás na mez v tvé Ostré a rozhlédni se po svém rodném kraji! I ty uslyšíš v duši podobný akord jako já, snad bude veselejší, snad smutnější toniny, ale mysl jistě potěší, hlavu ti pozvedne a ty s větším klidem budeš očekávat, co řeka času přinese, protože pohled na tobě drahé kopce, lesy, pole, lidská hnízda ti vtiskne jistotu: že věčně trvá všemohoucí, dobrotivý, spravedlivý Bůh a v jeho odvěkém plánu je zachovat svůj národ i tvou krásnou vlast až do skonání světa.

odpovídat změněným poměrům. Dnešní hospodářská situace je přechodná a platový systém musí být pružný, aby se jí v každé chvíli dovedl přizpůsobit. Zákonem to sotva půjde. Proto bude nutno jistě sáhnouti k opatření jinému, snad k drahotným přechodným přídávčkám, které by

čas od času regulovaly poměr cen a platů. Při tom ovšem je naprosto nutné, aby nový platový zákon byl rovněž brzo vypracován a aby v něm byla uplatněna všechna novodobá hlediska sociální. Zaměstnancům je třeba pomoci: ale hlavně pomoci zavčas a v dané situaci.

N A Š H Ř B I T O V

Za zemřelým p. inspektorem Juliem Šobrem

Hluboká nedooraná brázda zůstává po vynikajícím vlastivědném odborníku, milém a ušlechtilém člověku, inspektoru a řediteli školy, panu Juliu Šobrovi. Odešel navždy po těžké operaci, zaopatřen sv. svátostmi, v sobotu dne 29. července 1939. Nad jeho hrobem v Bystřici pod Host. rozloučil se se zesnulým vdp. arc. rada P. Kolář z Kroměříže a za Krajský odbor katol. učitelstva v Uh. Brodě, jehož byl zesnulý čestným členem, předseda Jan Jančařík, jakož i za měšťanskou školu v Uh. Brodě, jejímž ředitelem byl zesnulý před odchodem do pense.

Narodil se 2. dubna 1874 v Zašové u Val. Meziříčí, kdež byl jeho otec řídicím učitelem. Studoval niž. gymnasium v Opavě, učitelský ústav v Příboře. Od r. 1895 byl učitelem v Jarcové, pak v Brumově, odkud je i jeho paní, pak v Holešově a v Bystřici pod Hostýnem. Po převratu byl krátkou dobu inspektorem v Růžomberku, od r. 1927 ředitelem měšťanské školy a okresním školním inspektorem v Uh. Brodě do 31. VIII. 1934.

Jako vlastivědný badatel Valašska chopil se práce na moravském Slovácku s velikou láskou a porozuměním pro lidový svéráz a zvýšení kulturní i hospodářské úrovně kraje, zvláště zapadlých »Kopaníc«. Dlouho usiloval o vybudování nových školních budov v chudých obcích »Kopaníc«, až se mu to za pomoci státní subvence podařilo. Přicházejí nové osnovy a nové předměty, vlastivěda; ukazuje neúnavně, jak plnit tyto úkoly. Aby učitelstvu ulehčil práci, napsal příručku »Vlastivědu okresu«, kterou vydal svým nákladem a všem školám daroval. Dobrovolné dary plynuly ve prospěch Okres-

ni péče o mládež. K tomu bylo třeba doplňku, plastické mapy okresu. Vyhledal odborníky, ředitele Vilibalda Růžičku a prof. Karla Křivánka, kteří plastickou mapu zhotovili, takže dnes každá škola má plastickou mapu a každý žák má její fotografii.

Pečoval se zvláštním zájmem o školní zahrady, o ovocnářství v kraji, o proniknutí umění do školní učebny. To vyplývalo z jeho ušlechtilé a umělecky založené hluboké duše, z jeho záliby pro literaturu, malířství a hudbu i jeho reálný postřeh pro skutečný život a jeho zušlechtění.

Se svým přítelem mistrem Ondrúškem vypravili umělecky dílo Valašská dědina, její život, zvyky a zkazky, slovem i obrazem. Přispíval do četných odborných časopisů, vždy z oboru vlastivědy a historie. S velkým nadšením mluvil o sv. Hostýnu, jeho významu v minulosti i přítomnosti. Byl ctitelem velké Ochránkyně Moravy, čtenářem náboženské literatury a hluboce věřícím katolíkem. Katolickému učitelstvu daroval přes 500 knih pedagogických a metodických, aby se z nich dále vzdělávalo. Tím položil základ k »Šobrově pedagogické knihovně katol. učitelstva v Uh. Brodě«.

Do srdcí učitelů i žáků zapsal se tím nejkrásnějším písmem milého a laskavého otcovského vystupování. Pro jeho stanovisko kulturní dostalo se mu od části učitelstva také nevděku, ale na konec uzná každý, že to byl člověk zlatého srdce, ušlechtilé duše, jemného způsobu jednání, ryzí a nezištný charakter.

Nechť mu Bůh odplatí všechnu jeho šlechtnost a dobrý příklad, který svým životem dal, korunou věčné slávy! R. I. P.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Z Jihočeského odboru. Každoroční exercicie — letos již po osmnácté — uspořádal odbor ve dnech 23.—27. srpna v klášteře u sv. Josefa v Čes. Budějovicích. Zúčastnilo se jich 41 členek a hostů. Exerციátorem byl duchovní rádce odboru Msgr. K. Reban. Duchovními potřebám doby otevíraly se nepřehrné zdroje pravd a sil z věčně živých myšlenkových okruhů duchovních cvičení sv. Ignáce a našim stavovským povinnostem vyhovovaly praktické úvahy na tyto náměty. Exerciie konány byly s velikou vážností, lze tedy doufat, že na nich spočinulo hojně Boží požehnání. — Několik kolegů-členů Odboru zúčastnilo se počátkem prázdnin exercicií pro muže v exercičním domě v Kardašově Řečici, kde rovněž byl exercitátorem náš duchovní rádce. Po skončených duchovních cvičeních v neděli 27. srpna na členské schůzi za hojně a po-

zorné účasti měl duchovní rádce přednášku o sv. Vojtěchu, jeho významu náboženském a kulturním a podnětech, jež po těchto stránkách jsou velmi časové a nabádavé. — Týž referent pojednal potom o účasti učitelstva na Katolické akci jednak v náboženském životě farnosti, jednak o otázkách katolické aktivity všeobecné, zvláště pak o vlastnostech a metodách školské a učitelské práce v duchu katolickém. — Účastníci, pokud se mohli zdržeti, navštívili odpoledne společně nový kostel sv. Vojtěcha ve Čtyřech Dvřích na obvodu českobudějovickém; byla to pout ke Světcu a zároveň seznání velmi zajímavého a krásného dokladu zdařilého moderního umění stavitelského. — Posílení Bohem a osvěžení srdečnou pospolitostí nastupujeme v novém školním roce odhodlaně svou prací pro Boha, národ a dítě.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Přehlédnutí se nevyplácí. Upozorňujeme kolegy a kolegyně na zvláštní ceník, který je do tohoto čísla vložen. Jeho obálka má cenu 200 K. Pozor! Vydavatelství Ústř. spolku jednot uč. na Moravě dává tím učitelstvu cenný dar — a ví jistě, proč tak činí — právě v dnešní době. — Byli bychom sami proti sobě, kdybychom po tomto daru nesáhli. Všecky knihy Vydavatelství odboru, ať jde o spisy pedagogické, drobné příručky -- nebo o znamenité knihy dětské beletrie, mají mezi učitelstvem nejlepší pověst. Dnes (s pomocí tohoto daru) je můžeme mít opravdu snadno a rychle. Výhoda tato je ovšem jen pro organizované učitelstvo — a její přehlédnutí by se opravdu špatně vyplatilo.

Co s vvřazenými pedagogickými knihami a starými ročníky pedagogických časopisů? Při revizi soukromých knihoven vyřazujeme často publikace, které mají cenu his-

torickou a jako takové se uplatní ve velké pedagogické knihovně. Protože brněnská pedagogická knihovna, trvající 20 let, starších spisů dosud nemá, ráda uhradí všechna vydání, které budou mít dárci s jejich zasláním, rozhodnou-li se takové spisy nebo časopisy knihovně věnovati. Jde mnohdy o spisy dokumentární, i když jsou menšího rozsahu. Aby nebyly zasilány některé knihy zbytečně, oznamte knihovně předem, které publikace byste jí mohli věnovati a ta vám obratem sdělí, zda je už má či ne. Má ovšem zájem také o publikace mladší, jež potřebuje v mnoha výtiscích a nemůže je v dostatečném počtu vzhledem k malým dotacím zakupovati. Adresa Ústřední pedagogické knihovny je Brno, U solnice 12.

Prosíme o poukázání předplatného přiloženou složenkou •

LITERATURA

S puškou a lasem. Český autor J. R. Cekoťa, znalec mohamedánského světa, připravuje právě knihu dobrodružstvím přímo nabitou, která si vzala Tunis — zemi dnes tak bouřlivou a horkou — za rámec pro svůj román. Ohnivý Samum bude jednou z těch knih, které dovedou překvapit a uchvátit zároveň. Dílo vyjde ve sbírce dobrodružné četby »S puškou a lasem«, jehož zahajovacím románem bude vzrušující mis-

trovská práce Julia Kinga Indiánův Nugget. — Další tři knihy, jež byly pojaty do letošního programu sbírky »S puškou a lasem«, jsou Stopaři přední stráže od J. Altshepera, Dobrodruh z donucení od R. A. Freemanova a kniha z kouzelné Kalifornie Rančero, autora St. E. Whitea. Sběrka »S puškou a lasem« vychází v levných ilustrovaných sešitech po 1.50 a patří k nejoblíbenější četbě naší dospívající mládeže. H.

M. Czeska Maczynska, Kristův rytíř. Historický román ze života sv. Vojtěcha. Přeložil Karel Otýpka. Vydal Velehrad, nakladatelství dobré knihy, Olomouc. Stran 224, cena 20 K. — Sv. Vojtěch je patronem českého národa a nikdy na nás u Boha nezapomněl. Ale my často zapomínali na něj. Splatit dluh. Právě vydaná kniha Kristův rytíř to koná dobře. Jeho životopisný román, který v jasných obrazech ukazuje utrpení, překážky a boje Vojtěchovy, ale i jeho vytrvalost, velkomyslnost a mužnou statečnost. Sv. Vojtěch byl muž, který vysoko hleděl, realisticky myslil a houževnatě pracoval. Takové muže potřebuje národ dnes. Nechť tato kniha jde ke všem Čechům a učí velkorysé ušlechtilosti i tvrdé práci.

Dr. M. Laros, Zde je evangelium pro dnešek. II. díl přeložil Dr. František Kopečný. Stran 216, cena brož. výtisku 25 K. Velehrad, nakladatelství dobré knihy, Olomouc. Druhý díl promluv Larosových obsahuje kázání od letnic až do 24. neděle po sv. Duchu.

Dr. R. M. Dacík O. P., Bůh v Ježíši Kristu. Věrouka pro laiky, díl III., str. 144, cena 12 K. Vydala Dominikánská Edice Krystal, Olomouc. Duše pozorná nalezne v novém Dacíkově svazku cestu ke »společinutí v Bohu, u něhož je štěstí a blaho v těžkém putování slzavým údolím«, jak autor krásně končí své velmi přesně promyšlené dílo.

Církevní dějiny v přehledu i obrazech od prof. arcibiskup. gymnasia P. B. Ráčka vyjdou na podzim ve stejné úpravě jako přešlé dějiny. Aby tyto Církevní dějiny mohl mít každý, jest vypsána subskripce. Brož. 85 K, v plátně 105 K, v polokůži 120 K. Pak bude cena o 25 proc. vyšší. Račte si vyžádati podrobný prospekt. Doporučujeme subskribovati co nejdříve. Dílo jest pro všechny vzdělance, zvláště však pro profesory, učitele, bohoslovce, katechety, studenty a všechny, kdo sledují katolickou literaturu, nepostrádatelné. Subskribovati možno: Odborné knihkupectví-nakladatelství Bohuslav Rupp, Praha II., Jindřišská 25. Telefon 311-87.

Máte zahrádku? Každého zahrádkáře bude jistě zajímati ilustrovaný časopis »Naše zahrádka«; je to praktický rádce pro zakládání, zařizování a ošetřování zahrad všeho druhu, pěstění květin, zeleniny, stromů a keřů ovocných, zužitkování plodin zahradních v domácnosti a pěstění květin v domácnosti. Vychází měsíčně. Předplatné 20 K. Vydavatelství časopisu »Naše zahrádka«, Praha XII., Barthouova čp. 1442b.

Proč je v poslední době zájem jen o velká hodnotná díla? V poslední době je veliký zájem jen o velká hodnotná díla, jako na př. Ottův Slovník naučný. OSN si můžete zajistiti při mírném měs. splácení po 250 K.

Vyžádejte si podrobný ilustrovaný prospekt. Zdarma vám jej zašle nakl. L. Šotek, Praha II., Koubkova 2./III. p. Doporučujeme.

Znáte naše české kulturní pracovníky? Každý Čech a každý, kdo má knihovnu a chce poznati české kulturní pracovníky a pracovnice, prohlédne si jistě se zájmem dílo Ph. Dra A. Dolenského, vrch. bibliotékaře Národního musea v Praze »**Kulturní adresář**«. V tomto díle najde čtenář na 667 stranách přes 6440 životopisů se 672 portréty našich kulturních pracovníků a pracovníc. Vázané 125 K. Možno objednat na mírné měs. splátky u nakl. F. Strnadel a spol., Praha II., 1851, anebo u nakl. L. Šotek, Praha II., Koubkova 2./III.p.

Máte Ottův Slovník naučný, a nemáte dodatky nové doby? Majitelům Ottova Slovníku naučného, kterým chybí dodatky nové doby, oznamujeme, že mají možnost si tyto dodatky zajistiti při mírném měs. splácení po 100 K. Vážným zájemcům budou poskytnuty mírné měs. splátky. Vyžádejte si podrobný prospekt ONS, zdarma jej zaslá nakl. L. Šotek, Praha II., Koubkova ul. 1851/n. 2. III. p. (odd. OSN).

Doklad o láci české knihy. V těchto dnech vyšlo v nakladatelství L. Mazáč v Praze již 9. vydání nejoblíbenější knihy Karoliny Světlé: Vesnický román. Cena pouhých 15 K za novou knihu o 296 stranách na dobrém papíře s třibarevnou obálkou a 17 ilustracemi akad. malíře J. Gotha dokazuje, že ilustrovaná kniha může býti levná.

Rodiče, kteří mají rádi své děti, uvítají zprávu, že v září 1939 začnou vycházet v nakladatelství L. Mazáč v Praze Dějiny Čech a Moravy nové doby. Jsou dílem kronikářů J. Kořána, Ant. Rezka, Jos. Svátka a J. B. Práška. Zaznamenávají slovem prostým a poutavým dějinné události českého národa od roku 1526. Obrazový doprovod akademického malíře J. Gotha. Levné týdenní sešity umožní odběr díla i méně majetnějším občanům.

»Jitro« do XXI. ročníku. »Jitro«, časopis katolických studentů, zahájí na počátku školního roku již svůj XXI. ročník. Věrno své tradici bude »Jitro« i nadále šřit v našem studentstvu středoškolském i vysokoškolském svatováclavské katolictví a lásku k národu. Se snahou o zvýšení vnější i vnitřní úrovně slibuje býti jako v minulých letech dobrým rádcem a přítelem katolických studentů a studentek. Ukázková čísla si vyžádejte v administraci »Jitro«, Praha I., Husova ul. č. 8.

Odkaz Jindř. Š. Baara v sešitovém vydání. Právě začalo vycházeti lidové vydání deseti nejoblíbenějších Baarových knih. Budou vycházeti v sešitech po K 1.50. Předplatné na 20 sešitů činí 32 K. Bude vydáno celkem 110 sešitů, které budou vycházeti týdně. Na jednotlivé svazky budou vydány celoplátěné desky po 5 K. První sešit zašle

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

PALÁC MORAVSKÉ BANKY 21.

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

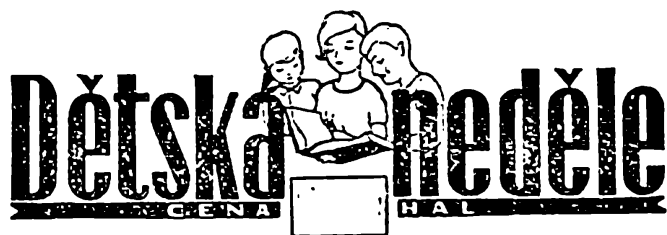
zdarma L. Šotek, Praha II., Koubkova 2/III.p.

Naším českým hospodyňkám doporučujeme dobře redigovaný časopis »Praktická hospodyňka«. Vydává: »Praktická hospodyňka«, Praha XII., Barthouova 1442 b. Nákladem tohoto časopisu vyšlo několik dobrých a velice osvědčených praktických příruček: »Česká kuchyně«, 1200 kuchařských receptů různých jídel a nápojů. Váz. 45 K. brož. 38 K, »Saláty«, 150 druhů různých majonéz a salátů, K 5.50, »Zlaté rady našim hospodyňkám«, odpovědi na tisíce otázek, vyskytujících se v praxi hospodyňské, K 7.60. »Čištění skvrn«, návody, jak odstranit skvrny všeho druhu s nejrůznějších látek a předmětů, K 3.50. Příručky možno objednatí bianco slož. 71.206, Praha.

Dobrá příručka pro učitele kreslení. Nedávno vyšlo nové dílo o písmu ve zpracování brněnského prof. Jana Šembery pod názvem »Předlohy písma«. Je věnováno písmu, psanému tupými perý jednak seřiz-

nutými (písmo stuhové), jednak s patkou (šňůrkové). Autor vychází z normativních tvarů písma psaného, zároveň však pojednává o psacím materiálu, ba zcela správně přímo předpisuje k jednotlivým cvičením a abecedám určité druhy speciálních ocelových per »Massag«. Víme, kolik času a papíru bylo promarněno diskusemi o vhodném peru při publikování předepsaných tvarů písma v roce 1932. — O autoru dílka není třeba se šířiti. Je znám z dřívějších svých prací, i jako redaktor »Písmo a škola«, časopisu, který vychází v Brně a jejíž mohou školy získati zdarma. Dílo samo není jen předlohou sbírkou, na jaké jsme zvyklí, není pouhou příručkou, ale opravdovou učebnicí. Naznačuje způsob technického výcviku a přináší k němu materiál. Podává základní poučky o písmovém rytmu, ukázky umístění písma v ploše a rozvržení plochy, značky a nápisy, monogram a iniciálu. A k tomu celá řada vkusných,

Do rukou všech našich školních dětí dejte nejrozšířenější obrázkový katol. časopis

doporučený a schválený nejd. biskupy. Vede děti k Bohu - učí pravé lásce k vlasti a národu. • Přináší nábožensko výchovné a poučné články, poutavý román, povídky, cestopisy, esperanto, kurs latiny, reportáže, sport, hádanky, soutěže o ceny, ruční práce, mnoho krásných obrázků. Každé číslo vychází v pestrobarevné obálce. **Rozšíření věnujte právě dnes největší úsilí a péči. Žádejte zdarma propagační výtisky.**

VÝTISK V DROBNÉM PRODEJI 40 HAL,

Administrace Praha II., Václavská ulice čis. 12.

Tajemství bílé cikánky

Nádherná operetka
pro ochotnická jeviště,
právě vyšla tiskem.

Zajistěte si! - Známkou 50 hal. přiložte.
Mravně bezvadná, laciná. Ředitel kůru

Josef Julínek - Uherský Ostroh.

moderně tvořených abeced. — Knížka vyšla v úhledné úpravě péčí firmy Salcher v Bílovci za 20 K. Lze jí dobře využít ve školní praxi. Šk.

Chrysostom Mastik O. S. B., Maria Fortunata Viti, laická sestra řádu sv. Benedikta. Vydáno v Olomouci. Vítězové, r. VI., č. 6, cena 3 K. Životopis této velké duše se čte jako výzva k svatosti v každém povolání věrným plněním vůle Boží. Je psán zdařile a výstižně. Doporučujeme.

Posvátné obřady při svěcení infulovaného opata jsou vzácným květem na záhonu katolické liturgie, ale téměř neznámé obci věřících. U příležitosti svěcení opata koadiutora na Strahově byl vydán úplný překlad posvátných obřadů svěcení infulovaného opata. Předslána je informační stať o dějinách, zřízení a správě řádu a řeholí a o důstojnosti opatské. Liturgické texty přeložil a zaslal za 5 K Josef Papica. Praha IV., Keplerova 4.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda. Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katholische Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváček, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. - Roční předplatné 25 Kč. Č. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Petrof
PIANA
PIANINA
HRADEC
KRÁLOVÉ
HARMONIA
SPLATKY
VYMENA
PŮJČKY S KUPNÍM PRÁVEM. PÍŠTE O CENÍKY

PROTI VŠEM ŠKODÁM
OCHRÁNÍ VÁS

Hasičská
vzájemná
pojišťovna

v Brně, Palackého tř. 16

Telefon 10.787

POJIŠTĚNÍ ŽIVOTNÍ
ve všech kombinacích

Prošit - pane učiteli!

Vyrábí továrna sešitů

J. Procházka-Brno

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T R Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č I S L O 2.
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
● 15. Z Á Ř Í 1939

Svatováclavská tradice

Tisíc let úcty svatováclavské dosvědčuje nejpřesvědčivěji, že tradice svatováclavská není prázdným pojmem, ale že je to kořen, životodárný kořen našeho vědomí národního, naší národní síly, naší kulturní vyspělosti. A přirozeně v řadě neposlední i našeho nábožensky zvroucnělého citu.

Tak jako v minulých dobách dobrých i zlých, i dnes nic neumenšilo významu osobnosti, ctností a odkazu svatého Václava. Věřící člověk, každý věrný syn našeho národa pocífuje živě a přibližuje si nejen skutečnosti historické, ale zejména tu zvláštní Milost Boží, která nám v našem svatém knížeti dala prvního ochránce, patrona, přímlovce u Boha. Právě ve svatosti Václavově je ona vznešená náplň tradice svatováclavské, jak ji náš národ po tisíc let chápal. A z ní také pramení naše národní síla, kdyžtě víme, že svatým Václavem jsme se dostali do zvláštní přízně Pána Boha jako jeden z jeho národův, národ jemu obzvláště milý.

Stojíme tudíž pod přímou ochranou Boží a toho si máme býti vědomi v první řadě. Slova: Nedej zahynouti! nelze chápati jen ve smyslu hmotném, ona jsou i prosbou, abychom jako věrní Čechové dosáhli života věčného, nebeského dvorstva krásného, neboť blaze tomu, kdo tam dojde. A tak naše pozemská vlast úctou svatováclavskou je denně ve spojení s naší vlastí nebeskou a naše jednání a konání národní je denně posvěcováno Milostí Boží.

Málokterý národ je tak úzce spojen po tisíc let se svým světcem, v němž se po věky slil symbol našeho národního života. Jako světec jistě patří svatý Václav všem, celé Církvi křesťanské, ale přece jen my, národ, z něhož on vyšel, máme k němu nejbliže. Je světcem naším. Po tisíc let obracíme zraky k němu, prosíme jej o ochranu.

Naši nejpřednější historikové vzdali mu úctu a ukázali přesvědčivě, čím nám sv. Václav je. Umělci všech dob přibližovali nám jeho podobu. A celý národ ve zbožném zanícení byl vždy odhodlán hájiti dědictví svatováclavské. Tak tomu bylo, a Bůh dá, bude tomu i nadále. Úcta svatováclavská nevymizí a s ní nevymizí ani staré české ctnosti, které náš národ udržovaly po věky při životě.

Odklon od úcty svatováclavské by pro národ znamenal pohromu. Neboť pouto nejsilnější, pouto posvěcené zvláštní přízní Boží a utvrzované po tisíc roků by bylo přetrženo. Sv. Václavu jsme zavázáni díky, jeho máme prositi a vzývati ve všech protivěnstvích, neboť on je spomocníkem dobrým, jak už jeho životopisec Křišťan potvrzuje. Je ochráncem naším na zemi, právoplatným dědicem, ale i průvodcem naším do vlasti nebeské. Rozpomene se na nás jistě, budeme-li i my jej vzpomínati v modlitbách a následovati v životě opravdu křesťanském, jak nám svým svatým příkladem přenechal. Není jiné cesty, než následovati jej!

Přímluva sv. Václava.

Kdybych tak pokoušel se perem zachytiti všecky zázraky blaženého mučedníka, kteréž Bůh ráčil skrze něj ukázati, spíše světlo než blána by mi došlo. Neboť všemohoucí Hospodin k chvále a slávě jména svého na přímluvu bojovníka a mučedníka svého Václava jedny z žaláře vyvádí, mnohé z okovů, jiné z pohrom neb rozličných nemocí vytrhuje a vysvobuzuje ze soužení a nesnází všelijakých a od nepřátel viditelných a neviditelných. Též těm, kteří v bitvě zápasí, Bůh nezřídka na prosby tohoto svätce zázraky a chvalitebnými skutky přispívá, všem Václava se dovolávajícím pomáhá, jakož i jemu ne jednou ani dvakrát, dokud panoval, živými a jasnými zázraky byl pomohl.

Křišťan. Život a umučení svätého Václava.

Pout do Boleslavě.

Boleslav! Ó ze zdí starých
jímavý hlas mluví k duši,
tichý hlas, však ozvěn plno,
a již nic ho nepřehluší.
Tichý hlas, jak by to z dále
předkové nám vzkazovali,
nezapomenout, čím jsme byli,
zachovat, co odkázali.

František Odvalil.

Chorál svatováclavský.

Není národa, který má tak starobylou hymnu naděje a útěchy, nasycenou modlitbami šesti století, jako národ náš. Je v ní skryta síla národního vědomí, naplňující silou a nadějí v své pokolení. Pekař.

Palacký o svätém Václavu.

Václav pobožný a spravedlivý, utrpěvši konečně za svou horlivost o náboženství, považován a vyhlášen jest od veškerého lidu hned po smrti své za mučedníka svätého. Dříve nežli věk minul, ano ještě pokud bratrobijce na trůně seděl, roznesla se pověst o zázracích u hrobu jeho sběhlých až do dalekých zemí. A však Čechové sami ctíli památku jeho co nejsvětěji, ano úcty k němu v jejich vlasti po celá století vždy přibývalo, národ vzýval ho jakožto »dědice země české«, jakožto předního přímluvce a orodovníka u Boha za

Z reálií nejvíce příležitosti pro výchovu národní poskytuje dějepis, neboť poskytuje pevný základ, na němž budovati lze trvalou, pravou a proto také spravedlivou lásku k národu a jeho vlasti. Základ tento tvoří znalost národních dějin a znalost národní kultury, neboť podněcuje srdce lidské k vlastenecké lásce příklady otcův našich, kteří pro její blaho a pro blaho budoucích ničeho se nelekali a vše obětovali.

Vyučování dějepisu dosahuje jen tehdy svého úkolu, dovedeme-li minulost dětem zpříjemniti tak, jako by v ní samy žily. Nejde tu jen o to, aby dovedly vyprávěti řady detailů, ale aby proniknuty byly úctou k práci předky našimi vykonané, aby uchváceny byly touhou v této práci pokračovati stejně obětavě jako oni a posic jimi dobytých a udržených hájiti se stejnou houževnatostí jako oni.

Z těch dávných osobností a velikánů nesmí jim zůstati jen jména s daty, ale musejí státi před nimi jako živé příklady a zářivé vzory hodné následování nebo jako výstražné majáky na úskalí moře života.

Tak pochopený a podávaný dějepis upevní základ národního sebevědomí, neboť tak poznají děti, jak z nepatrných začátků jsme rostli v národ, který na křižovatce historických pochodů a proudů, obklopen cizími živly dovedl za okolností velmi obtížných uhájiti své existence po tak dlouhé věky, a tak je utvrdíme v naději a přesvědčení, že není vnější síly, která by jej mohla zničit, zůstane-li mravně zachovalý a vnitřně jednotný.

V zeměpise jsme se až dosud rádi toulali po cizích a zvláště po exotických zemích. Rozhodně naši žáci věděli daleko více o světě než na př. žáci Francie, která má téměř v celém světě kolonie.

Tím ovšem, že jsme otvírali široké světové obzory a seznamovali žactvo národních škol s ohromnými prostorami a bohatstvím cizích zemí, probouzeli jsme v dětech spíše skromnost, ano i nedůvěru v ten kousek země, na němž stojíme od staletí a z něhož s obdivuhodným úsilím dobýváme potřebné živobytí. Odtud rostla touha po vystěhovalectví do všech dílů světa a dnes jsme národem, který má velmi povážlivé procento svých příslušníků daleko ve světě, ale který okrajiny svého životního prostoru, které mohl snadno udržet, ano i rozšířit, bez zápasu dobrovolně postup-

val jiným národům, poněvadž těm příslušníkům, kteří v našem vnitrozemí těžko hájili existence, byly ty vzdálené kraje vyličený v příliš svůdném světle.

Dnes při náhle a nepřírozně stoupnuvší průměrné hustotě obyvatelstva je toto nebezpečí tím větší. Je proto příkazem doby vésti všechny příslušníky našeho národa k přesvědčení, že je nutno na tom prostoru, kde jsme, vytrvati co nejdéle a systematicky jej rozšiřovati houževnatým pronikáním do jeho okolí.

Mimo to je potřebí, aby všichni příslušníci našeho národa poznali dobře jak přírodní krásy naší vlasti a její přírodní bohatství, tak také kulturní poklady, které zde shromáždil a zachoval národ, který ji obývá, jakož i hospodářské hodnoty, které zde vytvořil.

Bylo by hojně co říci i o ostatních předmětech, ale vedlo by nás to poněkud daleko a dotknu se proto jen ještě letmo občanské nauky a výchovy, již připadá úkol sjednocovati ty podněty, jež vyplynou ze všeho vyučování, a přidati uvědomělou práci tím směrem, aby vedle národního sebevědomí byla budována národní jednota.

Vnější příčiny a pocit vnitřní potřeby způsobily, že se dospělo k vnější jednotě národa, která bude dobudována zevně organisačními prostředky, ale musíme si uvědomiti, že jednota společnosti vyrůstá z jednoty jednotlivce vnitřně zorganizovaného, zproštěného egoismu nebo aspoň ovládajícího egoistické pudy. Kde toho není, tam nestojí jednota pevně a ani lomozivý hluk slavnosti a vzbichování společenských neb jiných vášní by ji nemohl udržet. Toto vnitřní vyproštění z egoismu je ve své podstatě dílem náboženské nebo řekněme přímo křesťanské víry. Vyjádřil to ve svém projevu ve Zlíně pan ministr školství takto: »Význačným rysem naší národní tradice je křesťanskost ve smýšlení. Jest více než 1000 let vlastní našemu národnímu kmeni a stalo se mu duchovní silou v každé době. Vědomí pospolitosti, opřené o vzájemnou lásku, vede k vzájemné pomoci, a to je čin vedle činu, jímž tvoří lepší zítřek pro všechny. Není nic krásnějšího a účinnějšího než pomocná ruka, která je podávána z lásky a která tiše zmizí, není-li jí už potřebí. Lidská společnost je takto vedena pohledem na bližního a *ukládá si omezení osobní, aby její život, naplněný pravou křesťanskou láskou, vedl k lepšímu zítřku.*« A v odkazu pres. Osvoboditele můžete na tabuli, jež je určena věčnosti a nekonečnu, čísti, že nejvyš-

všecy věrné Čechy, knížata i panovníci kladli obraz jeho na peníze, pečeti a korouhve své, množství chrámů i oltářů postaveno v čest jeho jména po všech krajích, ano konečně vše, co národ náš jako své vlastní ve cti mítí chtěl, to až podnes »svatováclavským« nazývati obvykl. Takž samo jméno výtečného panovníka toho, jako před stoletími, ještě i nyní v milionech srdcí českých city a oumysly nábožně buditi nepřestává.

Úcta sv. Václava.

Úcta sv. Václava nevymizí z této země. Přejeme si, aby i dále žila a sílila jako posvěcení citění národního a zduchovnění pouť, jež spínají v jedno národ český z časových dálek desíti století. A chceme věřit se zbožně věřícími, že sv. Václav i v druhém tisíciletí své vlády neodepře podpory české zemi, otevřené s důvěrou, v naději na pomoc jeho, osudům budoucnosti.

Josef Pekař.

Naše země.

Vidím

zem naši ležet před sebou!
To vše je naše! A nikdo jiný
nesmí tě sevřít v náruč svou,
ó krasavice!

R. Medek, A to je krásná země..

Naše pole.

Je krásné růsti na domácím poli,
v též prsti, pod týmž sluncem
laskavým.
Být množstvím, jehož stejně šumí
stvolý
hovorem věčným s dávným
Bohem svým.
Ant. Sova.

PRAKTICKÝ UČITEL

Úprava biologických sbírek.

Je radostno pozorovati, že mezi dorůstající generací učitelskou počíná se objevovati víc a více jedinců, kteří si snaží v oblíbeném předmětě opatřiti co nejlepší základ vědomostí a kteří slibují býti učiteli navracenými zase škole.

Nechceme se v tomto článku rozpisovati, co všechno způsobilo, že učitelé byli škole a školní práci odcizováni. Těšíme se, že právě nejmladší dorost se opět ke školní práci vrací. Snad se vytáhnou opět na světlo uprášené sbírky, nashromážděné starší generací učitelskou, snad zase z našich i venkovských učitelů vyrostou odborníci typu Petrbokova, Wimmerova, Andělova, Pacákova, Bezděkova a Kněžourkova. Rádi bychom dnes poukázali na sbírky jako na výborný prostředek, kterým učitel zůstává neustále v okruhu nejzajímavějšího předmětu, ve kterém nikdy není a nebude nouze o pole neprobádané a kterým zároveň přispívá k přenesení tohoto zájmu na děti a prospívá škole, neboť ji obohacuje názorem dnes hojně požadovaným.

Školní sbírky nejsou reakcí proti směru, zdůrazňujícímu pozorování v přírodě, nýbrž jeho nejlepším doplněním. Venku je plno životní dynamiky, jevy jsou pravidelně okamžité, pozorování je pouze nesoustavné. Nelze je konati bez dobré přípravy a nelze je nechávat bez náležitého využití. Obě tyto stránky jsou pak úkolem školní práce v uzavřené třídě s názorem k této práci vhodně upraveným čili preparovaným.

Od prvouky až po realie je potřebí dobrého názoru, nejlepšího snad ve vlastivědě, kde se tvoří nové pojmy zjasňováním představ, získaných v prvouce, a klade se tak základ pro spolehlivé vyučování realii. Pro vlastivědu potřebujeme hlavně sbírky lokalit, t. j. sbírky živočichů, hmyzu a rostlin i nerostů z našeho kraje.

Nejnázornější jsou takové sbírky, které předvádějí celý vývoj živočichův, jeho užitek nebo škodu. To jsou biologické sbírky ve vlastním slova smyslu. Bývají zhotovovány také sbírky přírodních společenstev (znáte sbírku: Život na mrtvém

ším příkazem života je milovati Boha a lidi, což je obsahem křesťanství.

Byly doby, a to nepříliš dávné, kdy z občanské nauky a výchovy byla dělána konkurentka náboženské víry. Dnes tato ideologie neobstojí, poněvadž je zřejmo, že vnitřní jednoty člověka lze dosíci jen jednotou světového názoru, který je nezbytnou oporou mravního zákona a tím i charakteru. Odtud vyplývá dnešní úkol tohoto předmětu. Jestli při výchovné práci poskytuje náboženství základní směrnice pro poměr k Bohu, pak občanské nauce připadá doplňovati je těmi směrnici, které upravují poměr k člověku a společnosti lidské a k jejím zařízením.

Pro dosažení vnitřní jednoty jedince a pro vyěstění jeho charakteru není ta činnost jinak možná než jako spolupráce.

Máme-li dobře splniti úkol, který nám ukládá situace, v níž se náš národ octl, a máme-li se čestně zhostiti své těžké zodpovědnosti, musíme si nejen dobře uvědomiti a konati to, co konati máme a můžeme, ale musíme k tomu přidati ještě bezúhonný život soukromý a veřejný, aby mohl býti vzorem těm, kteří mají možnost jej pozorovati. Ten, kdo má pozvedati druhé, musí být silný a státi pevně sám.

V přednášce dra Vaňka o témž předmětě můžeme čísti větu: »Bylo by zbytečným, kdybychom si chtěli zakrývati, že v posledních 20 letech význam školy, zejména ve venkovském prostředí poklesl.«

O příčinách tohoto zjevu mohou býti různé názory. Kromě nevhodného postoje k náboženské výchově vůbec a ke katolicismu, který je vyznáním většiny národa, zvláště jest jednou z příčin ostatních, že příliš zúředněla. — Je to řečeno poněkud eufemisticky.

Kdo chce ve svém prostředí dobře působiti, nesmí nikdy a zejména dnes dávatí příliš okázale najevo, čím se od svého prostředí liší, ale spíše to, v čem se s ním shoduje.

Úkolem dneška jest učiniti ze školy ohnisko národního nadšení a opěrný bod národního soustřeďování nebo řekněme raději svatyni národního ducha, jehož máme býti věrnými vyznaváči, neohroženými hlasateli a ochotnými a obětavými spolupracovníky ne ve smyslu okázalé pompéznosti, ale v práci velmi podobné práci našich buditelů. Jen tak bude naše národní škola pracovati s úspěchem a splní dobře své úkoly pro zachování národa a pro vlasti zdar!

Škola a její bývalí žáci

Jnk. Před prázdninami stěžoval si profesor obchodní školy v novinách, že každým rokem jsou absolventi vyzýváni, aby oznámili ředitelství školy, kde a jaké mají místo, jak se osvědčují v praxi jejich školní vědomosti atd. Ušichni slibují tak učiniti, ale dosud žádný slibu nesplnil. Jistě se nezmýlíme, když řekneme, že tak jednají žáci všech škol, od obecné až po universitu. Jakmile překročí naposled práh školy, více jej nepřekročí, až snad je tátou či mámou a vede tam svou ratolest. Pro absolventy školy jakoby škola již nebyla, stojí kdesi jako nutné zlo a návštěva její byla nutná podle zákona neb k dosažení určitého postavení. Uřelejšího vztahu k ní není. A přece by býti mohl a měl. Měla by z toho užitek škola:

1. Budovala by se její tradice. Mohla by se pochlubiti: Tito jsou naši žáci. Absolventi by řekli: Do této školy jsme chodili. Nebyla by taková tradice mocnou vzpruhou těch, kteří v jejích lavicích právě sedí?

2. Pověděli by, čím jim škola prospěla v životě. Má-li vésti k životu, musí se dověděti, co život žádá a čeho nechce.

3. Podpořila by se její činnost mravně.

4. Dala by se podpořiti i hmotně.

Na své by přišli i absolventi.

Kdo zavíňuje dnešní stav?

Učitelé i žáci.

Učitelé (všech stupňů) nedovedou býti žákům rádci i vůdci. Musí zapomenout při setkání, že žák, který se k nim hlásí, v xté třídě nevěděl, kdy žil Hippokrates a čeština nebyla jeho silnou stránkou. Musí vidět před sebou muže, který se chce něčeho dopracovati, třeba již klopýtl a ještě zakopne.

Žáci musí dovésti pochopiti snahy svého učitele. Žáci jsou škole dlužníky, i když ti, kteří je učili, dostávali za to plat. Za peníze lze koupiti bochník, ale ne přátelské slovo.

Náprava je možná. Iniciativa musí vyjít od učitelů. Není však možná bez pochopení. Není možná ihned. Nelze ji provésti nařízením.

ptáku nebo Hmyz na okoličkna-
tých a pod.) I takové sbírky biolo-
gické jsou velmi názorné a proto
velmi cenné.

Chceme-li zhotoviti takovou bio-
logickou sbírku ať již prvního či
druhého typu, zachovávejme určitý
již vyzkoušený postup.

1. Nejdříve upevníme vhodně pre-
parovanou rostlinu (líst, květ, vět-
vičku a p.). Nezapomeňte vyzkou-
šeti, na kterém místě se nejlépe
vyjímá a upravití přiměřeně veli-
kostí! Nedávejme nikdy rostlinu až
na dno, raději o něco výše!

2. Pak umísťujeme larvy, hou-
senky — opět po náležitém vyzkou-
šení, kde by se nejlépe a nejpřiro-
zeněji vyjímaly. Panožky natřeme
syndetikonem a mírně přitlačíme.

3. Kukly a zámotky dávejme
vpravo nad větvíčku.

4. Samečka do levého horního
rohu, samičku do protějšího.

Do čeho se umísťují biologické
sbírky?

Krabice pro biologické sbírky
bývají menších rozměrů a jsou buď
celé skleněné, nebo aspoň horní
stěnu mají ze skla. Fricův závod
v Praze užívá trojího formátu:

9 × 12 × 5 cm

12 × 14 × 5 cm

14 × 22 × 5 cm.

Lze je zhotoviti z dřevěných
deštiček nebo lepenky v ručních
pracích výchovných. Návod k vý-
robě velmi jednoduchých a pěkných
krabic na biologické sbírky obsa-
huje dílo »Sbírání a preparace pří-
rodnin«. (U Kobra v Praze). Četné
obrázky a srozumitelný výklad. Do-
poručujeme každému učiteli a sprá-
vám škol stejně jako klíč k určo-
vání brouků s atlasem pod názvem
»Brouci a motýlové« u téhož na-
kladatele.

Péče o biologické sbírky je shod-
ná s péčí o sbírky vůbec. Nutno je
chrániti před přímými paprsky sl-
nečnými i před vlhkem. Ve třídě je
věšme na stěnu, kam nepříjde
slunce. V kabinetě dbejme o větrá-
ní a ukládejme názorniny do su-
chých skříní.

Biologické sbírky jsou velmi cen-
nou pomůckou a příprava jejich
pro učitele zdrojem zábavy i po-
učení.

Karel Hroch.

Zprávy. Sborník »Škola národní a křesťanská« jest v části redakční hotov. Vydaní bylo odloženo vzhledem k současným událostem. Ale nově vydané osnovy pro národní školy nutí nás, abychom přece dílo, v této době tak aktuální, vydali tiskem. Upozornili jsme před prázdninami na subskripci díla (280 stran, formát »Dobrá cesta«, cena 17 K). Upozorňujeme poznovu a subskripci vřele doporučujeme. Přihlašujte se u J. Kuncka, Kojetín-Popůvky. Zařaďte dílo do učitelských knihoven, doporučte knihu známým.

Svatováclavská schůzka v Praze. Letoš-

ního roku nekonáme pravidelné schůzky kursistů a přátel kursů v Praze o svátku sv. Václava. Zato budeme jeden každý doma o sv. Václavu vzpomínati na to, co nás spojuje, čím sílíme a rosteme. Svatý kníže, který jest záštitou našich kursů, kéž přijme nás do své ochrany a dá nám sílu, křesťanskou opatrnost a heroickou lásku k vychovatelské práci. Ke svým každodenním modlitbám nezapomeňte připojiti tu naši krásnou kursovní modlitbu, a vy, pražští, vykonejte za nás všechny tichou adoraci v kapli svatováclavské.

Učitelské aktuality

Kursy pro mládež od 14—17 let. Min. šk. a nár. osvěty vyzvalo místní činitele (t. j. vydržovatele škol), aby, kde bude zájem, zřízeny byly pokračovací kursy pro mládež škole odrostlou. Navštěvovati je měla mládež 14—17letá, pokud neabsolvovala 4. tř. měšť. školy, případně živnostenské školy pokračovací, střední a odborné. V těchto kursech mají vyučovati přespočetní učitelé, vrátivší se ze Sudet, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Tím mělo býti pro ně zajištěno zaměstnání. V případě, že nadpočetní učitelé nemají zvláštní způsobilosti pro toto vyučování, vyučují v kursech učitelé národních škol a nadpočetní je zastupují. Osobní náklad hradil by tedy stát, obce, resp. újezdy platily by jen věcné náklady, otop, světlo a úklid. O zřízení kursů není však zájmu ne sice u »místních činitelů«, ale mezi mládeží. Nejsou-li tyto kursy, kde by býti mohly, tedy proto, že se do nich nikdo nepřihlásil. Proč tedy zůstatí na půli cesty? Nechtě jsou kursy povinné, nebo je povinná 9letá školní docházka. Dnes, kdy při snížení počtu žáků ve třídě na 45 jsou téměř při všech třídách pobočky, již snadno bez značného zvýšení věcného nákladu by mohly býti i povinné 4. třídy.

Nové normální učebné osnovy. Vým. mšano ze dne 27. 7. 1939, čís. 98.000-I.,

byly vydány pro obecné a měšťanské školy a jednorocní učebné kursy nové normální osnovy, platné od 1. září 1939. Přinášejí proti dřívějšímu stavu mnohé změny, zejména na vyšším stupni. Zavádí se pojem »vyučovací jednotka«, trvající 45 min. Přestávky jsou po prvé jednotce 5 min., po druhé 15 min., po dalších 10 min. Zvyšuje se počet týdenních hodin tělesné výchovy, dívčích ruč. prací, jazyka němec., zpěv zavádí se do všech tříd, přírodovědy. Nově zavedeno povinné náboženství do 4. tř. měšť. školy. Na měšťanské škole je jednotně pro hochy i dívky $\frac{3}{4}$ hod. týdně ve všech třídách. Chlapci mají více hodin počtů (v III. tř.), měřictví, kreslení a těles. výchovy, dívky proti nim více ruč. prací.

Odhlásování z náboženství. Podle výn. mšano možno se odhlásiti z vyučování náboženství jen počátkem škol. roku, nikoliv ve škol. roce. Ve škol. roce je možná změna toliko při změně vyznání. k.

Jízdní řády jako učební pomůcka. Železniční jízdní řád, ať již vývěsní nebo knižní vydání, je jistě příručkou, se kterou přichází každý občan velmi často do styku. Pro cestujícího má ovšem význam tehdy, dovede-li z něho vyčísti vše, co obsahuje. Aby bylo možno praktické školení ve čtení jízdních řádů již ve škole,

nařídilo minist. dopravy odprodat starší jízdní řády těm školám, které se o ně zajímají, za cenu skartovacího papíru, to jest 30 haléřů za kus. Objednávky je nutno zaslat nejbližšímu ředitelství drah (Plzeň, Praha, Hradec Králové, Brno, Olomouc), kam také třeba poslat účtovanou částku. Žádosti se nemají zasílat přímo na ministerstvo dopravy, neboť tím se dodávka jen zdraží.

Odložené vyučování v Čechách. S okamžitou platností se zastavuje vyučování až do 30. září 1939 na školách v Čechách mimo okresy, podřízené vrchním zemským radům (Oberlandratům) v Plzni, v Klatovech a v Českých Budějovicích (Plzeň, Rokycany, Královice, Hořovice, Klatovy, Domažlice, Přeštice, Sušice, Strakonice, Blatná, České Budějovice, Týn nad Vltavou, Třeboň a Jindřichův Hradec). Začne se tedy ve zmíněných školách v této oblasti, které měly zahájit školní rok 18. září 1939, vyučovat 2. října 1939. Není však námitek proti tomu, aby v září byly vykonány všechny zkoušky opravné dodatečně a opravné zkoušky dospělosti. — Ministerstvo školství a národní osvěty upozorňuje, že se tím neodkládá počátek školního roku, ale jen začátek vyučování. Dobu od 1. září t. r. do počátku vyučování bude nutno později nahraditi. Vzhledem k tomu, že výpomocní a vedlejší učitelé jsou tam, kde je jich potřeba, ustanovování od počátku školního roku, budou podle toho ustanovovací dekrety těchto učitelů upraveny.

Žactvo z pohraničí Sudet a Východní Marky do našich škol. Stanovením hranic Protektorátu Čechy a Morava byly některé osady a jejich části odloučeny od našich škol, které školní mládež z připojených osad dříve navštěvovala pro výhodné spojení. Poněvadž říšskoněmecké orgány usnadnily hraniční styk pro návštěvu těchto škol, bude se patrně ucházeti určitý počet žáků a žákyň z pomezních okresů Sudet a Východní Marky o to, aby mohli navštěvovati školy v našich okrajových okresích. Půjde především o kraj plzeňský, českobudějovický, brněnský, olomoucký a moravskoostravský. Proto ministerstvo školství a národní osvěty ulo-

žilo ředitelstvím všech národních a středních škol, učitelských ústavů a škol odborných, aby podle možnosti přijímala toto žactvo do svých škol.

Uyloučené učebnice se musí zničit. Učebnice, které byly nebo budou dodatečně vyloučeny z užívání, nemohou se nadále ve školách uschovávat. Proto ministerstvo školství v dohodě s úřadem říšského protektora nařídilo, aby ředitelství všech národních škol shromáždila všechny výtisky vyloučených učebnic jak z žákovských knihoven, tak i z knihoven pauperum, a pod osobní odpovědností ředitele školy zaslala knihy se seznamy prostřednictvím okresních školních výborů zemské školní radě, kde budou zničeny. Podle tohoto výnosu budou nyní odevzdány ke zničení výtisky těchto knih: Petr Dejmek, Dějepis pro 6.—8. postupný ročník obecných škol; Ladislav Horák, Dějepis pro první, druhou a třetí třídu měšťanských škol a Dějepis pro jednoroční učebné kursy při měšťanských školách; Jaroslav Paur, III. díl učebnice dějepisu pro měšťanské školy »Cesta«; Horčíčka-Ledr, Dějepis pro měšťanské školy, díl I.—IV.; Gebauerová-Jiráková-Reitler-Touč, Dějepis pro měšťanské školy, díl I.—III.; Jiráková-Reitler-Hanus, Dějepis pro roční učebné kursy při měšťanských školách; Štorch-Čondl, Pracovní učebnice dějepisu, díl I. až III. pro měšťanské školy; Karel Zahradník, Dějepis pro měšťanské školy, díl III.

Statistika o zaměstnanosti kandidátů učitelství na Moravě. Zemská školní rada v Brně nařídila okresním školním výborům, aby do konce září odevzdaly statistický výkaz o zaměstnanosti kandidátů učitelství. Ve výkazu se uvede počet výpomocných učitelů nebo praktikantů, kteří byli ustanoveni podle stavu z 1. října. Učitelské osoby budou v něm zařaděny jak podle pohlaví, tak i podle roku, v němž maturovaly. Stejný výkaz bude zhotoven i o učitelkách domácích nauk. Také okresy, v jejichž obvodu byl odsunut počátek vyučování na pozdější dobu, odevzdají výkazy ve stanovené lhůtě a uvedou v nich počet sil, které by byly k 1.

říjnu 1939 ustanoveny výpomocnými učiteli nebo praktikanty, kdyby se nebyvalo odsunulo vyučování. Tím získá zemská školní rada v Brně spolehlivý přehled z celé Moravy a bude tak zaručeno jako

v dřívějších letech, aby při ustanovování mladých učitelů spravedlivě se přihlíželo k délce dosavadní učitelské či vojenské služby a k sociálním poměrům jednotlivých kandidátů.

Některé zkušenosti z početních testů Dokončení

Zkušenosti z těchto prvních dvou testů — velmi důležitých pro posouzení základních vědomostí, přinesených ze 2. třídy — shrnul bych takto:

1. *Sčítání jde hbitě.* Cvičí se tedy hodně jak ve 2. post. ročníku, tak na začátku 3. post. ročníku.

2. *U odčítání neprojevuji žáci tutéž hbitost jako v sečítání.* Jeví se tudíž potřeba hojně docvičovat odčítání jak na konci 2. post. ročníku, tak zejména na začátku 3. post. ročníku.

3. Vzniká potřeba co nejtěsnější spolupráce třídních učitelů všech post. ročníků na sebe navazujících (při systému třídních učitelů), respektive potřeba řádných záznamů, které by byly podkladem pro skupinové doučování podexponovaných výkonů (i při systému učitelů postupujících s třídou).

4. V těchto spojích se vyskytl tento počet chyb:

<i>Spoje:</i>	<i>Typy</i>	<i>Počet chyb:</i>
49 — 38	dj — dj	9
84 — 30	dj — d	6
74 — 10	dj — d	6
59 — 6	dj — j	5
76 — 31	dj — dj	4
32 — 20	dj — d	3
89 — 2	dj — j	2
96 — 4	dj — j	2
96 — 15	dj — dj	2
85 — 12	dj — dj	2
80 — 40	d — d	2
80 — 20	d — d	1
97 — 52	dj — dj	1
72 — 51	dj — dj	1
85 — 3	dj — j	1
36 — 10	dj — d	1

Připadá tedy na typ:

dj — dj (bez přechodu) celkem 19 chyb,
dj — d 16 chyb,

dj — j 10 chyb,
d — d 3 chyby.

Protože chyby v typu dj — j byly zaviněny nedopsáním první číslice, jeví se hlavně potřeba *docvičovat typy dj — dj a dj — d.*

5. Bylo by zajímavé zjistiti, *proč ve spoji 49 — 38 bylo 9 chyb, kdežto ve spoji téhož typu 97 — 52 jen 1 chyba.* Často se vyskytoval u spoje 49—38 výsledek 22, jinde byly jednotky sčítány místo odčítány nebo byl výkon proveden jen u jednotek.

Docvičení spojů, ve kterých se vyskytovaly chyby, provádím dvojím způsobem. Chybné spoje si vypisují do tabulky ke jménu každého žáka. Tato tabulka je vyvěšena ve třídě a *každý žák z ní opíše spoje, ve kterých chyboval, aby se jim doučil doma nebo ve škole.* Kontrola se provádí ústně i písemně.

Jeví-li se potřeba, provedu skupinové docvičení. Žáci, kteří neměli v testu chyb, jsou zaměstnáni prohlubováním jiného učiva samostatně, skupina slabších počtářů pracuje za mého vedení.

První způsob vychovává žáky k samostatnosti. Druhého způsobu užijeme tam, kde se vyskytuje chyba v jednom typu příkladů u mnoha žáků.

S otázkou doučování souvisí otázka *znázorňování výkonů ve 3. post. roč.* S výhodou lze užití napodobených peněz. Prakticky je nejlépe, má-li každý žák své napodobeniny po ruce, abych jich mohl bez velkého zdržování použít. Chlapec měl našetřeno 49 K, za 38 K si nakoupil školní potřeby. Kolik K mu zbylo?

Individuální znázornění: Vysázejte na lavici 49 K! Kterých peněz užijete? Uberte 3 desetikoruny! Kolik je 49 — 30? Ještě uberte 8! Kolik K zbylo?

Demonstrativní znázornění. Nemá-li

učitel dost napodobenin pro všechny žáky, znázorňuje peníze na tabuli. I tohoto znázorňování (kreslením) se mohou ovšem zúčastniti žáci. Nemylme se, že žáci ve 3.

post. ročníku již znázornění nepotřebují. I tam se vyskytnou slabší žáci, kterým je nutno jednotlivé výkony znázorňovati přiměřeně jejich věku.

Naše učitelstvo v Katolické akci

Karel Reban. — Že katolické učitelstvo náleží do Katolické akce, že účast na ní má za svou povinnost i za svou touhu, o tom netřeba ztráceti slov. Studium i život nás naučily, že myšlenka pravdy, dobra a krásy nesmí zůstatí pouhou myšlenkou, nýbrž že musí přecházeti v činy. Můžeme tu odkázati i na správný základ činné školy a na všechny snahy, směřující k tomu, aby práce školy po stránce naukové i výchovné vyústila v život. — A náboženství, církevní příslušnost, pojímá se dnes opravdověji, hlouběji než jindy. Víme, že nám nepomohou krásné řeči o víře, nýbrž víra žitá, život z víry. Tajemství Církve jakožto tajemného Těla Kristova zjevuje všem jejich úděl na tomto nadpřirozeném organismu, ukazuje, kterak z Krista a Církve proudí do celého lidstva i do jednotlivců nový život, jehož důsledkem jest i jedna společná, nadpřirozenem prolutá činnost. Vztah laiků k Církvi vytváří se mnohem hlouběji a těsněji než dříve. Laici se dnes modlí spolu s Církví, spolu s ní žijí, spolu s ní pracují. — Toto vše je teoreticky i prakticky katolickému učitelstvu známo a jím nadšeně, v pokorné, silné a vděčně víře přijímáno.

Běží však o něco jiného: Kterak má učitelstvo konati Katolickou akci? — Ano, kterak ji vůbec máme a musíme u nás prováděti? — Tu se hlásí o slovo početné okolnosti a vlivy, jež se vytvořily tak a nejinak, namnoze pronikavě jinak, než jak tomu bylo u nás do nedávna. Doba, lidé, myšlenky, formy — to vše a mnoho jiných věcí působí, že pro království Boží na zemi vznikají nové situace, nové možnosti, nové nesnáze.

Český život změnil se od září 1938 ze základů. To je skutečnost, s níž se musíme vyrovnati také v oblasti náboženské. Při tom všimněme si toho dobře, že národ

jako marnotratný syn po dlouhém blouzení a zbídačení duchovním našel cestu v dům otcovský, ke katolické Církvi. Síla milosti Boží, ochrana našich svatých nebeských patronů, útěcha víry v Boha, mravně přetvořující, kající vliv pohnutek náboženských, naše kostely, naše poutní místa a jiné náboženské památky a prvky nás držely v nejkritičtějším údobí. Ukazuje se, že náboženství nezbytně patří do středu lidského života a že soužití českého národa s duchem Církve katolické jest ochranou a výživou českého duchovního života. To je druhý směr, jenž vede nás všechny a nikoliv nejméně právě učitelstvo a školu k tomu, co úhrnně jmenujeme Katolickou akci: Prožíváme návrat národa k Bohu a k Církvi. Věříme, že vnější tragika jest zrozením nové, očištěné duše české. Při tom však situace, v níž jsme, a vývoj poměrů určují také cesty českého katolictví, směřující k vnitřní náplni i k vnějším formám syntézy katolictví a češství.

Katolické učitelstvo má před sebou Katolickou akci ve škole, ve svém stavu, v širších a dalších okruzích.

Co dnes ve škole nutno a možno činiti pro duchovní orientaci katolickou? Jak to činiti?

Nová škola prohlašuje, že buduje na jednotném základě národním a křesťanském (viz Normální osnovy).

Byli bychom šťastni, kdyby náležitě pozornosti došla formulace, jež mluví o jednotném základu: tím je řečeno, že národ a křesťanství životně k sobě patří, že není mezi nic rušivého a že jejich těsná jednota má býti základem školy a vůbec všeho.

Postrádáme v oficiálních a závazných normách přesného a plného vystižení toho, co se míní křesťanstvím. Bylo by to pouhou náповědí, rozpaky před důsledky,

kdybychom se spokojovali se společným jmenovatelem křesťanských vyznání a nepronikli až k nejpilnější, nejdůležitější formě křesťanství — k Církvi katolické. Nestačí jakási morálka křesťansky zbarvená. Křesťanství jest jenom tím náboženstvím blíženecké lásky, že je náboženstvím, jež hlásá jednoho Tvůrce, Vykupitele, Posvětitel. Nestavíte-li na základních dogmatech výlučně křesťanských, zůstane vám z lásky blíženecké velmi vrátký cit.

Dnešní česká škola potřebuje tedy ve svém programu, ve svých cílech větší jasnosti, nekompromisního křesťanství, tak jak logicky i empiricky nejsytěji se projevuje v Církvi katolické. Smíme snad doufat, že bude katolickému učiteli — samozřejmě při šetření nutného taktu a zásad nebojovnosti ve škole — dovoleno, aby těžil co nejvíce z katolických hodnot, neboť věru nevíme, odkud by do školy vnikalo křesťanství, kdyby každé vřelejší slovo katolického zvuku a obsahu bylo umlčováno, jako tomu bývalo dříve. Naše učebnice, osnovy, úřady a ostatní prostředky školské práce jsou příliš chudé, než aby byly živnými zdroji, z nichž měl by se vytvářeti jednotný národně křesťanský základ.

Ve škole tedy, ať ve výuce či ve výchově, dá katolický učitel promlouvatí svému přesvědčení. Je tu hned zjevno, že jenom jedinci nábožensky hlubocí a silní

budou s to, sdíletí toto křesťanství. Katolické Kredo musí býti nejvyšším regulativem poznání i vůle, učebných předmětů a vlastní praxe pedagogické. Tato možnost je něčím novým, je to hřivna, jež nesmí býti zakopávána lhostejností nebo neschopností těch, jimž je svěřena; národ potřebuje učitelů vpravdě a poctivě náboženských.

Ve svém stavovském hnutí a jeho všech částech bude rovněž katolické učitelstvo přinášeti to, čeho se mu až dosud nedostávalo. Učitelská inteligence — míníme tím vše, co na poznacích čerpalo učitelstvo ze svého přípravného vzdělání, ze svých organizací a vzdělávacích prostředků — nesmí býti budoucně laickou, beznáboženskou, nýbrž rovněž potřebuje proniknutí křesťanským živlem. Bude tu mnoho doháněti. Namnoze jest ignorance hodnot katolických strašlivá. A budou jistě mnozí velmi příjemně překvapeni, až poznají, že pod korouhví t. zv. pokroku bojovali vlastně proti větrným mlýnům a že stanovisko katolické je zcela rozumně zdůvodněno a výkony katolické vědy velmi čestné. To bude povinností těch mezi námi, kdo mají k tomu schopnosti, aby ve světě učitelském otevřeli hlavně vhodnou literární činnost okna, vedoucí k světlu. Co jenom báchorek je třeba zrevidovati na poli českých dějin, přírodních věd, literatury, filosofie atd.!... (Pokračování.)

Věstník katolického učitelstva — do rukou každého českého učitele!

L I T E R A T U R A

Otmar Vaňorný, tvůrce moderního českého Homéra, po dvou svých překladech Iliady, přebásnění Vergiliovy Aeneidy a Zpěvů rolnických a pastýřských znovu se pohroužil do Odysseie a dokončil druhý, zcela přepracovaný a zkrásnělý překlad Homérovy Odysseie, která vyjde v nejbližší době nákladem Jana Laichtera. Je to pozitivní odpověď rozeného básníka a neúmorného odborníka těm, kdo vyslovili přání, aby Vaňorný uplatil své jedinečné překladatelské zkušenosti i na svém prvním průkopnickém díle. A tak i ten, kdo četl prvé vydání, bude okouzlen novou versí.

Láskou a vděčností oplácí národ našim

duchovním vůdcům za vše, co pro jeho růst a velikost udělali. Nad jiné přesvědčujícím důkazem o tom je úspěch výboru z Mánesova díla, které pod názvem »Zemi milované... chystá nakladatelství Orbis. Stačilo veřejnost informovati o tomto úmyslu, stačilo několik ukázek dokonalé úpravy chystaného souboru a během 6 týdnů bylo I. vydání v subskripci rozprodáno a II. vydání bude v několika dnech. Spanilost a horoucnost národního odkazu Mánesova uchvacuje již při prvním spatření. Tento geniální tvůrce je opravdů v těchto chvílích s námi a pronikání jeho díla do všech českých rukou radostně pokračuje. Výbor bude

mít přes 300 stran. Vzorňý hlubotisk Neubertův dá obrázkům co jim patří. Barevné přílohy dfo doplní. Vyjde začátkem září. V plátěné vazbě bude za 150 K. Po subskripci bude cena zvýšena. Radost a posila, kterou z Mánesova odkazu načerpáte, je trvalá!

Odkaz Jindř. Š. Baara v sešitovém vydání. Podle sdělení nakladatelství »Novina« v Praze začalo právě vycházeti lidové vydání deseti nejoblíbenějších Baarových knih. Budou vycházeti v sešitech po K 1.50. Předplatné na 10 sešitů činí 32 K. Bude vydáno celkem 110 sešitů, které budou vycházeti týdně. Baarovy spisy jsou národním odkazem. Hrdé národní cítění, nadšení, láska k půdě a víra v budoucnost národa — vložil do tohoto díla J. Š. Baar. V poslední době byl takový zájem o Baarovy spisy, že nakladatelství Novina se rozhodlo vydati Baara sešitově, aby se umožnila koupě i těm čtenářům, kteří by si Baara jinak zakoupiti nemohli. Na jednotlivé svazky budou vydány celoplátěné desky po 5 K. První sešit se zasílá zdarma: L. Šotek, Praha II., Koubkova 2./III. Předplaťte si »Odkaz« J. Š. Baara, stanete se majitelem národního pokladu. — Redakce.

»Mičurinovo tajemství v plodech severu« je název pěkně vypraveného spisu o 150 stranách s 35 vyobrazeními, který napsal a vlastním nákladem vydal Jan Böhm, rada patentního soudu v Blatné. Ve spisu jest pojednáno o celé řadě obdivuhodných plodech ruského generálního pěstitele ovoce J. V. Mičurina, které v našem podnebí a prostředí měl spisovatel možnost na vlastních plantážích po 12 let pozorovati a vyzkoušeti. Plody tyto mají pro naše budoucí ovocnictví velkou budoucnost a jsou důležité i ze stanoviska zdravotního. Spis skutečně dokazuje, kolik možností může nám ještě příroda a pomocí umění a důvtipu člověka pro naši výživu poskytnouti. Vedle majitelů zahrad najdou ve spisu mnoho možností i naše hospodyně, neb jest tam také pojednáno, jak z Mičurinových plodů lze připravovat výborné marmelády, jamy, rosoly, šlávy a různé pokrmy. Spisovatel se uvolil našim čtenářům-zájemcům po jednom výtisku zdarma zaslati.

Pomoc rodičům. Mnozí rodiče nevědí, zda vychovávají své dítě opravdu správně, tak, aby z něho vyrostl praktický, charakterní člověk, který bude vědět, jak dosáhnout v životě úspěchu a osobního štěstí. Mnozí rodiče by byli rádi, kdyby jim někdo rozumný a zkušený poradil. Vždyť na osudu jejich dítěte závisí také jejich štěstí. Aby rodičům pomohlo a aby přispělo k přípravě zdravé a úspěšné generace, vydává Státní nakladatelství v Praze II., Ostrovni ulice, čtrnáctideník »Rodiče a škola« za roční předplatné 10 K. Je to dobrý a potřebný časopis. Předplaťte si jej.

Na osudech svých předků poznáváme sebe a svůj národ. Proto »Dějiny Čech a Moravy nové doby«, které začaly vycházet v levných týdenních sešitech v nakladatelství L. Mazáč v Praze, přijdou vhod všem dobrým a uvědomělým Čechům. Popisují řetěz událostí od roku 1526, to jest od doby, před kterou skončil Palacký své Dějiny. Jména vynikajících kronikářů J. Kořána, Ant. Rezka, Jos. Svátka a J. V. Práška slibují odběratelům poučnou a svrchovaně poutavou četbu. Dílo doprovodí 60 velkými historickými obrazy akademický malíř J. Goth, který již se zdarem ilustroval velké jubilejní vydání Palackého Dějin národa českého, na které Dějiny Čech a Moravy navazují. Bližší u knihkupců.

Dopisnice s historickými obrazy akademického malíře J. Gotha vydalo nakladatelství L. Mazáč v Praze. Jsou vzaty z ilustrovaných Dějin Čech a Moravy, které začínají právě vycházet v levných týdenních sešitech. Dopisnice opatří vám zdarma, pokud zásoba stačí, váš knihkupec.

Nálepky pro naše čtenáře zdarma. Nakladatelství L. Mazáč v Praze vydalo nálepky s reprodukci obrazu sv. Václava od akademického malíře J. Gotha. Nad obrazem je heslo: »Nedej zahynouti nám ni budoucím«. Nálepky vám dobře poslouží při korespondenci, neboť chrání dopisy před otevřením. Odvoláte-li se na náš časopis, dostanete potřebné množství nálepek u svého knihkupce zdarma, nebo si o ně napište přímo nakladatelství L. Mazáč, Praha II., Spálená 53.

Nová busta Fr. Palackého. Nakladatelství L. Mazáč v Praze uvede do veřejnosti bustu Frant. Palackého, která je dílem českého akademického sochaře Jindřicha Wielguse, žáka mistra O. Španiela. Dílo bude možno po prvé vidět ve výstavní síni L. Mazáče, Praha II., Spálená 53.

Deset povídek a pohádek pro malé čtenáře. Děti čtou rády pohádky. Příčina této obliby pohádek není jen v pohádkových motivech, ale i v slohové stavbě. Nenápadně, jako z nutnosti vyplývající opakování slov dodává četbě pohádek určité dramatickosti a rychlejšího spádu. Kromě toho malý čtenář je vděčný za častější výskyt slova, na jehož první přečtení musel vynaložit určitou námahu. Této přednosti pohádek bylo plně využito ve sbírce »Deset povídek a pohádek pro malé čtenáře«, která obsahuje též původní zpracování mnohých námětů prvoučných, takže četbě nechybí ani skrytá tendence nauková nebo výchovná. Půvabných »Deset povídek a pohádek pro malé čtenáře« napsal Karel Hroch. Obrázky kreslil Karel Müller. Vydalo Státní nakladatelství v Praze. Cena brožovaného výtisku je 5 K. — Protože takové doplňkové četby není v naší literatuře

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

PALÁC MORAVSKÉ BANKY 21.

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

nadbytek, najde si knížka jak pro svůj obsah tak pro hodnotnou obrázkovou výzdobu lehkou cestu k malým čtenářům nižšího stupně, zejména pro žákyně a žáčky druhého postupného ročníku, které pobaví i po učí.

»Mojmírova říše«, vlastivědný časopis Moravy a Čech, zahájil svůj třetí ročník novým číslem, v němž nacházíme články i drobné zprávy různých autorů. Dr. M. Remeš píše tam o dějinách astronomie na Moravě, dr. Prikryl o staroslovanském nápisu runovém, Jiří Sahula líčí protizidovské bouře v Praze r. 1389, K. J. Vepřek vzpomíná na říd. uč. Juliusa Brachtla, Al. Jašek podává zápis o cholerové pohromě v Bojkovicích a P. Fr. Falkenauer vypisuje účast kněží na prvních obecních volbách r. 1850. V drobných zprávách se dočteme ve starých zápisech z obecních knih a farních matrik o různých příhodách, o památných stromech, ochraně starých památek, o zlatých dolech a pod. Tyto zprávičky jsou upraveny tak, že učitel může jich vhodně použít při vyučování vlastivědě a dějepisu jako podrobností. — Pro další čísla jsou připraveny práce dra Aug. Neumanna, dra A. Turka, Al. Nováka, Jindřicha Koželuhu, J. Vrbky, M. Sadovské, J. Sahuly, Vaňka-Vanĝia, dra Prikryla, A. Kolka a j. — »Mojmírova říše« všímá si života starých kantorů-hudebníků, o nichž v minulých ročnících přinesla delší práce. Uvádíme jen životopis Kypťův od prof. Rampuly, v němž popsána celá jeho tvorba hudební. Buditelské a kulturní činnosti kněží a učitelů bylo tam věnováno mnoho místa a některé otisknuté práce jsou úplnou novinkou literární. Časopisy všech směrů přinášejí ukázky z »Mojmírovy říše« a upozorňují své čtenáře na tento zajímavý vlastivědný časopis. Jeho obliba stále vzrůstá, katolická inteligence se hlásí hojně do řad jeho odběratelů

a proto nemělo by býti katolického učitele, který by »Mojmírovu říši« neodebíral. — Ukázková čísla každému ochotně na požádání zašle vydavatelství v Nákle u Olomouce, které rozesílá i minulé dva ročníky po 12 K franko. Opatřte si je do školních i vlastních knihoven, budete s jejich bohatým obsahem plně spokojeni.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolieke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajska zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika.

Nepřeceňujme své zdraví! Teplé dny a chladné noci, střídání teploty mívá v zápětí rýmu a nachlazení. Pravidelné masáže francovkou Alpa otužují a posilují tělo. Přispívají k lepšímu oběhu krve a činí tělesný organismus proti nachlazení odolnějším. Pravou francovku Alpa obdržíme jen v uzavřených lahvičkách, opatřených plombou. — Alpa je vyrobena z čistého lihu.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. — Roční předplatné 25 K. Č. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena vřn. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

KATOLICKÉHO UČITELSTVA
LIST ŘÍSKÉHO SVAZU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

Č I S L O 3.
ROČNÍK XVIII
V P Ř E R O V Ě
1. Ř Í J N A 1939

Nové osnovy

Novými učebnými osnovami má býti do jisté míry dán také nový směr naší práce ve škole. Pravíme do jisté míry, protože nové osnovy přes různé změny, které vykazují proti osnovám dřívějším, v podstatě nějak význačně rozdílné nejsou. Je to na jedné straně jejich přednost, že překotně netrhají souvislost dosavadní, na druhé straně vada, že se nedovedly postavit pevně a nesmlouvavě na stanovisko národní a křesťanské.

Je pravda, že osnovy jsou jenom rámeček, jehož náplň dodá a musí dodati učitel. Ale bylo-li třeba vždy, dnes je přímo naléhavě nutno, aby učitel se dostalo v osnovách vodítka pokud možno nejbezpečnějšího. Právě proto, že osnovy v mnohých předmětech, zvláště na měšťanské škole, snížily užití dosavadních učebnic na minimum, poněvadž leckde předepisují látku jinak, než jak je podána v učebnicích na základě starých osnov, mohlo se jíti důsledně ještě dále.

Nové osnovy počítají se skutečnostmi, abychom řekli, hmotnými. Ale nelze zapomínati, že jsou tu skutečnosti také rázu duchového a duchovního, které se za poslední měsíce pronikavě změnily. Jednota národa po stránce politické je čím dále tím více doplňována též jednotou po stránce náboženské. Kladné hodnoty náboženské a v první řadě kladné hodnoty katolictví v našich zemích jsou dnes docela jinak oceňovány než ještě před krátkým časem. Tyto skutečnosti, které jsou už dnes i na pohled zřejmé, měly také osnovy náležitým způsobem vyzvednouti.

Není nám známo, proč se tak nestalo, ale je to chyba, která se neměla opakovati. Je přirozené, že za takového uspořádání učiva, jak je naznačují nynější osnovy, dává se učiteli ve mnohých věcech větší iniciativa. Dává se mu iniciativa zejména tam, kde se pojednává o tom, co jsme nazvali hodnocením kladných hodnot katolictví u nás. Od hesel je nutno přejíti k činům. Je nutno vyučování prolnouti a prodechnouti duchem, o němž je známo, že po tisíciletí byl nejpevnější oporou našeho národního života. Mrtvá slova je třeba oživit jasným příkladem, který ke každému mluví pronikavě.

Nadějem se, že aspoň po této stránce se vyjde učitel všemožně vstříc a že mu bude nejen dovoleno, ale že bude jeho povinností, aby všechno to, čím národ rostl a čím se stal slavným, ve škole náležitě zhodnotil. Je to pro českého učitele dnes příkaz nejsvětější a nejzáslužnější. Uchovat národ, udržet jej v síle a v národní hrdosti, k tomu musí naše česká škola sloužit. A k tomu musí každý z nás pomáhat. Kulturní život našeho národa, tento statek nejvzácnější, musí býti pěstěn právě v našich školách.

To musí býti smyslem i těchto osnov.

Svatost eucharistie.

Je to zvláště svátost eucharistie, která nejvíce umožňuje křesťanům žít v Kristu. Svátost lásky a křesťanské pospolitosti, jak se mnohdy nazývala svátost eucharistie, zaručuje křesťanu zde na zemi nejužší styk s Kristem. Ve svátosti nejsvětější nejde už jen o spojení s Kristem pomocí jeho milosti; jde o spojení bezprostřední, třebaže tajemné a nepochopitelné lidskému rozumu, ale při tom velmi skutečné. Jeho tělo a krev, spojeny s božskou osobou Slova, se stávají pokrmem člověka, poutníka nebes. V eucharistickém přijímání nastává mezi přijímajícím a dávajícím se tajemné božské pronikání a splynutí, pro něž hledají Otcové přirovnání tak smělá, že musí zasnouti náš rozum.

R. M. Dacík O. P.,
Bůh v Ježíši Kristu.

Křesťanství.

Křesťanství počítalo a stále počítá mezi své děti inteligence nejvznešenější, srdce nejušlechtilejší. Křesťanská vzdělanost překonala daleko vzdělanost i nejslavnějších starořeckých národů. Není druhého náboženství, o němž by se bylo tolik disputovalo, tolik psalo; bibliothéky oplývají díly kritickými, dogmatickými, filosofickými, vědeckými, literárními základními díly, za něž dlužíme lidem, kteří podrobili pokorně svou inteligenci kázni víry. Není tedy možno vinit křesťanství, že kvetlo jen mezi národy nevědomými a barbarskými; má všechnu znaky pravdy, pochází tedy od Boha.

Balmes, Umění, jak dojít pravdy.

Kursy pro učitele.

Normální učební osnovy ukládají učitelstvu, aby mělo při vyučování stálý zřetel na praktický moment ve výchově a vyučování. Požadavek je to jistě správný, ale dost těžko splnitelný, neboť předpokládá znalost všech poměrů jmenovitě hospodářských v obci, v níž učitel působí. Ale víme, jaké změny nastaly v učitelstvu a novému učitelstvu tato znalost obce úplně chybí. Zdá se, že by bylo velmi užitečné, aby byly uspořádány kursy

U 1. odst. statí 1. Úkoly obecné a měšťanské školy v nových učebných osnovách je stanoveno, že výchova a vyučování se má dít v duchu národním a křesťanském. Mnoho již o tohoto »křesťanského ducha« bylo sporů a leckterá slabá dušička pro strach z něho nespala mnohou noc.

Nás, katolické vychovatele, pak zajímá, jak se křesťanský duch v osnovách projevuje. Nejsme sice takovými ilusionisty, kteří by se domnívali, že křesťanské osnovy udělají také křesťanskou školu bez křesťansky myslících a žijících učitelů, ale opora v osnovách by jistě nebyla na škodu. Hledali jsme tedy tohoto ducha. Hledali jsme ho tam, kde by nejvíce patřil. Hledali jsme jej v občanské nauce, literatuře, dějepise, přírodovědě. Hledali jsme jej i jinde. Uždyť i počty mohou sloužiti myšlence křesťanské neb protikřesťanské, třebaže $2 \times 2 = 4$ a $1 + 1 = 2$. S bolestí však musíme přiznati, že hledání bylo marné.

U osnovách občanské nauky pro III. tř. čteme o křesťanské výchově jedinou větu: »Morální zákon křesťanské lásky k bližnímu a jeho důsledky pro život.« Víc nic. Přemýšleli jsme o obsahu této věty. Zůstal nám však zahalen kulatými slovy.

U literatuře je zmínka o písni »Hospodine, pomiluj ny« a »Svatý Václave«.

U dějepise v I. třídě kapitola »Křesťanství«. U II. Bořivoj a Ludmila, kníže Václav, svatý Uojtěch, Václav Svatý, Konstantin a Metoděj. Ne tedy svatá Ludmila, svatý Václav, svatý Cyril a Metoděj. Divný křesťanský duch, když představitelům jeho nedá se správný titul. Václav Svatý, jako se říká Boleslav Ukrutný, Karel Poslední. Nic víc.

U přírodovědě se o věcech stvořených mluví, ale na Tvůrce se zapomnělo. Co je za křesťanství, které Boha nezná?

Nezbývá tedy, než abychom opět sami tvořili křesťanského ducha ve škole.

Vyrojí se nové učebnice?

Uydání nových osnov bude jistě účinnou pobídkou mnohých »odborníků«, aby rychle napsali, resp. opsali nové učebnice. I zde totiž platí, kdo dřív přijde, ten dřív mele. Po všech zkušenostech bychom si přáli:

1. ať učebnice píší lidé ovládající obor,
2. ať spisovatelé ovládají mateřský jazyk,
3. ať píší pro děti, prostě a srozumitelně,
4. ať jsou knížky co nejtenčí,
5. ať je jasně vyznačeno hlavní od vedlejšího.
6. nemají-li autoři rozum, ať jej mají aspoň recensenti,

7. ať autoři sami nejprve dokáží, že podle jejich učebnice lze učit a naučit průměrné žáky za normálních podmínek.

Nevyhovuje-li těmto podmínkám učebnice, nesmí spatřiti světlo třídy i kdyby ji napsal zemský školní inspektor.

Je cvičební úbor žáků oděvem vycházkovým?

Nebývalý ruch je nyní u větších škol. Přinesly jej »hodiny«, zkrácené na »jednotky«. Školní brána je stále dokořán. Uždy po 45 minutách procházejí tudy skupiny žactva s učitelem. To třídy pochodují do pronajaté tělocvičny. Zase novinka! Podle změněného učebního plánu přibýlo tolik tělovýchovných hodin, že k tělovýchově nestačí dosavadní tělocvična, újezdní školní rada se musila postaratí o druhou místnost.

Pozornosti občanstva neujde žactvo, ubírající se po náměstí neb ulicí. Hoši prý chodí »bez bázně«, děvčata naproti tomu ostýchavě. Proč? Jsou ve cvičebních úborech — kalhotech — a chlapci z oken se na ně dívají. Provázejí je ovšem i zraky dospělých. Slyšíme při tom nepřilíš vlídnou kritiku: »U kalhotech ve škole chodila kdysi výstřední učitelka. Je dnes možno přikazovat to žákům? Kde zůstal stud?«

Pozastavují-li se venkované nad úborem žen, které se o prázdninách přijely z měst osvěžit do vesnice, žádají-li okresní úřady veřejnými vyhláškami výletníky, aby svým ustrojením nedávali podnět k nespokojenosti domácích lidí, nemohou tyto zjevy býti ani škole lhostejny. Zde musí jasně vyznět: »Cvičební úbor jen pro šatnu a tělocvičnu! Procházky v něm školou a městem neomlouvá úsloví: Dem Reine ist alles rein, dem Schweine alles Schwein!« Odvolává-li se na ně učitelka, pak se nehodí k vedení mládeže v souhlase s křesťanskou morálkou. Nebo čeká na úřední příkaz pod osobní zodpovědností? Pak ovšem přiznává, že není otrokem ten, kdo ukazuje hůl!

francovka
udržuje tělo zdravým
a odolným

pro učitelstvo, v nichž by znalci hospodářských poměrů v okrese seznámili učitelstvo s důležitými známkami okresu, aby mohli jich při vyučování užiti.

J. Chudáček.

Za jakých podmínek byl zvolen Ferdinand I. českým králem.

Přísahy, které králové čeští činí království českému, buď volení nebo dědicové, aby slovo od slova v desky zemské zapsány byly pro budoucí paměť a proto, aby o to mezi králem a stavy žádné rozepře nebývalo.

Král aby úřadů zemských neodnímal žádnému bez spravedlivého rozeznání úředníků, soudců zemských a jiných rad království českého.

Abý nikdo ze země k žádným soudům potahován nebyl, ani kam jinam mimo soudy tohoto království.

Král aby dvorem svým obyčejně v tomto království býval. Kdyby jinam odjel, aby poručil království v opatrování obyvatelí neb obyvatelům, k nimž by radil sněm obecní.

Král aby si za rady ve věcech království českého bral jenom Čechy a obyvatele království českého.

Majestáty a potvrzení do království českého a do země ke koruně české příslušejících, aby vycházely jen z kanceláře království českého pod pečeti krále českého.

Na úřady v Čechách a v zemích k tomuto království přivtělených, zvláště v Slezích a v Lužických zemích, aby byli dosazováni jenom rození Čechové.

Abý král stavům, kteří jsou pod jednou a pod obojí, útisků žádných nečinil ani činiti nedopouštěl.

Učitelstvo nechce státi stranou naléhavých potřeb celonárodních. Národní výchova dítěte i lidu, národní kultura, národní život sociální, ano již národní život sám potřebují zúrodnění semen křesťanství. To byly pouště, po kterých jsme bloudili. Dnes procítáme ze sna, znovu se orientujeme, vytyčujeme cíle, programy, hledáme prostředky. Jestliže až dosud zlehčovala se u nás čest Boží, zneužívaly schopnosti Církve a pod rouškou nestrannosti a vědeckosti unikalo se před náboženstvím, dnes se vracíme k počátkům pravé moudrosti, jíž jest víra v Boha. Přesvědčujeme se, jaké mravní, sociální i estetické hodnoty v lidový život ve městě i na vsi vnášel prožívaný katolicismus a stýská se nám po jeho plodech. V tom všem musíme raziti cesty opravdovému, plnému a přesnému katolictví.

Nelze na ráz rozhodnouti otázku, jsou-li možnosti takové práce u nás zmenšeny či zvětšeny. Teoreticky zdálo by se, že vystupňovaná naléhavost i vnímavost usnadňují nám apoštolát. Avšak jsou tu také překážky, o jichž závažnosti nesmíme se klamati.

Musíme udržeti evidenci svých členů a stoupenců. To záleží více na nich než na spolkových funkcionářích. Hlaste se všichni a stále, kde jste. Musíme míti mezi sebou mnoho upřímné soudržnosti, mysliti vzájemně jeden na druhého a na všechny. Musíme si udržeti spojení mezi sebou. Nejlepším důkazem, že někdo patří mezi nás, jest jeho činná účast na společných schůzkách, kursech, konferencích, rekolkcích atd. Účast projevuje, kdo sleduje pozorně Věstník, reaguje na jeho články, navazuje na jeho podněty. Pohotovost, to jest ochota okamžitě se dáti do služeb dobré věci a to i za ztížených poměrů, schopnost zvládnouti každou situaci a šťastně se rozhodnouti pro pravou myšlenku a pravou metodu — to jest další velmi žádoucí časová naše povinnost. Vzhledem k tomu, co doba přináší a čím mění vžitě formy, je nutná dovolená přizpůsobivost v tom, co je lepší než staré věci: nezapomínejme, že každá doba je

také dítkem Božím anebo hlasem, jímž k nám mluví Bůh a to zpravidla proto, že jsme dříve tu neb onu povinnost opomíjeli. Ale má ovšem tato duševní přizpůsobivost své meze: nutná důslednost a věrnost rozhodne tam, kde běží o Boží pravdu a právo, o mravní zákon, o věrnost k Církvi.

Co jsme řekli, platí o vlastní Katolické akci katolického učitelstva. To jest nejnaléhavější jeho povinnost, které za ně nikdo jiný nesplní. Proto také sem především musí býti řízeny aktivní síly katolického učitelstva. Bude-li o to postaráno, bude možno vésti je k další činnosti označované jako Katolická akce. Katolické učitelstvo přichází s ní stále do styku: proto ještě zmínka o ní.

Je tu nejprve Katolická akce jakožto doplněk, prohloubení, zintenzivnění a rozšíření náboženského života ve farnosti. Je ctí našeho učitelstva, že sotva co dobrého ve farnosti se děje bez jeho součinnosti — na mnohých náboženských, kulturních, karitativních dílech má právě snad katolická učitelka velikou zásluhu. Příklady, zásady a metody této drobné Katolické akce jsou známé — konečně určuje si je zpravidla duchovní správa sama — nebudeme se tím podrobněji zabývati — jenom prosíme: pomáhejte, spoupracujte!

Nad farnostmi má se sklenouti struktura celonárodní Katolické akce. Jest určena všem stavům a povoláním a to v jejich vlastních oborech i ve společném, sjednocujícím souhrnu.

Touto Katolickou akcí rozumíme vnášení katolického ducha a života do rodiny, do školy, do tisku, do úřadů, do života sociálního, do kultury, národohospodářství atd. Tu ovšem narážíme na problémy: Dříve jsme my, katolíci, pracovali odděleně od ostatních, s vlastním programem, ve vlastních organizacích, vlastním tiskem atd. Tato samostatnost přestala: jeden národ má jedno hnutí politické, jedno hnutí odborové, hospodářské. Přece však nemůžeme se vzdáti a konečně ani toho nikdo po nás nežádá, bychom se vzdali toho, by duch Kristův

stal se kvasem veškerého života. Ale najděte takovou formu, kterou byste bez porušení národní jednoty zasáhli co možná všechny a na všechny vedli proud ideí a sil katolických! V tomto: Kterak? — tkví jádro obtíží. Povolání a odpovědní naši činitelé uvažují a zkoušejí, jak na př. pokřesťaniti tělovýchovu, hnutí mládeže dělnické, zemědělské, vrstvy inteligence, stavy mužů a žen atd. Dnes nelze říci o tom mnoho. Jsou to otázky, k nimž odpověď dá teprve budoucnost, zkušenost. Tolik je jisto, že všechny prostředky katolisující činnosti budou nepolitické, čistě náboženské a kulturní.

Bude to propracování jednotlivců, skupin a vrstev, tedy výchova v nejširším smyslu a rozsahu. Musíme vychovati jednotlivce, části i celek k vyšší vnitřní síle duše i k vyšší vnější aktivitě. Budeme potřebovati skutečně živých, činných katolíků. Co dříve dělal spolek a tisk, to dnes musí plniti katolický laik, katolík — vzdělaný, opatrný, statečný. Do všeho a všude musí vnášeti katolický život, ať je místo jeho jakékoliv.

Životní otázkou českého katolictví bude

výchova takových katolíků, výchova k takové intenzitě náboženské, mravní, kulturní a aktivní vůbec. Tím je dána nezbytnost pronikavé reformy náboženské výchovy směrem k této plnější niternosti a hojnější aktivitě. Je nutno dále laiky školiti všeobecně i odborně pro speciální úkoly Katolické akce a to teoreticky i prakticky. Doba, kdy se každý pokládal za všeuměla a diletant za virtuosa, je ta tam. Zbylo nám po ní dosti škod.

Ve školení a ve výchově chceme se znovu setkati právě s katolickým učitelstvem. Má býti středním stavem, mostem mezi apoštolátem kněžstva a mezi ostatními laickými stavy. Má znalost života a schopnost vychovatelskou, metodickou, vůdčí. Čekáme na jeho činnou účast. Ono první má pochopiti otázku Církve v českém národě, hlubší náboženskou obrodu, odpovědnost za to, jakým směrem je lid veden. Mnoho bude vykonáno, jestliže pomůže katolické učitelstvo těmto přípravným duševním dispozicím k tomu, aby se staly životem našeho lidu. To bude zatím první stupeň Katolické akce u nás.

Možnost rodičovských sdružení

Rs jsou povinně zřizována při každé škole. Členy Rs jsou všichni rodiče školou povinných dětí. Tak to říká nařízení jistě v dobrém úmyslu přiblížiti k sobě všechny lidi v obci, učiti je spolupráci a vzájemné pomoci. Patří tedy do Rs i ti rodiče, kteří své děti školou a učitelem jen strašili. Chceme i tyto lidi získat pro spolupráci se školou. Nutno proto začínat velmi opatrně, neboť je tato práce ztěžována nejen nepochopením některých lidí, ale též ožehavou otázkou peněz, kterých téměř na všech školách je citelný nedostatek. Jmenujme jen některé věci, jež by se daly vzájemnou spoluprací všech rodičů zařídit. Jsou to pomůcky pro chudé nebo pro všechny žáky bez rozdílu. Mohly by se koupit všem žákům přezuvky, úterky a mýdlo, mohly by se též koupit květináče do všech oken školy, aby nevyhlížela tak pustě do kraje. Daly by se zařídit šatny, úschovny kol, ohří-

várny přesnídávek, vyvařovny polévek, čítárny a útulky pro přespolní žáky. Zlepšila by se hřiště, doplnil by se inventář tělocvičen, koupil by se nový radiopřístroj, zřídilo by se koupaliště, ba snad by se dala též řešit otázka dopravy žáků přespolních do školy aspoň v zimních měsících autobusem.

To pořád ještě není vše, co by se mohlo, kdyby se chtělo a kdyby byly peníze, a přece je leccos tak nutné a potřebné, chceme-li naši mladé generaci usnadnit a zpříjemnit přípravu na těžký život. Zde je odpověď na otázku, proč se někteří rodiče vyhýbají schůzím Rs. Bojí se, že od nich budeme chtít hned peníze a hodně peněz. Skutečně tak mnohé schůzky Rs probíhají: zvolí se výbor, určí se vyšší členský příspěvek, řekne se něco o organizaci školy a jde se domů; zas je na pár měsíců (nebo i na celý rok) pokoj. Chceme však získat všechny rodiče v zá-

jmu dobré věci a ku prospěchu školy i dětí.

Začínáme proto s druhého konce. Připravíme s dětmi malou besídku. Stačí pár básniček, nějaká recitace a písnička, neb menší scéna zpestřená národními kroji. Děti napíší pozvánky všem občanům a poprosí je, aby se na ně přišli podívat. Když po programu budeme děkovat za účast, řekneme, že chystáme na příští měsíc divadlo, že s tím budou určitá vydání a že bychom rádi získali trochu peněz na to neb ono potřebné, že proto bude nutné určit i nějaké vstupné. Doblujeme hned jeho výši. Požádáme též přítomné rodiče, aby tuto věc podpořili nejen tím, že se sami zúčastní, ale aby pozvali i své známé a je na divadlo přivedli. Většina jich svůj úkol splní. V divadle zaměstnáme pokud možno co nejvíce dětí, nutno i do kusu leccos vložit (tanečky, sborové recitace a pod.), aby se někdo neurazil, že jeho dítě neúčinkuje. Nemohou totiž mnozí rodiče pochopit, že není možno v jedné pohádce zaměstnat sta dětí, lépe řečeno, zlobí se, že právě jejich, tak vynikající dítě, bylo pomínuto. Jistě se najdou i takoví, že nebudou chtít nazpět ze 20 K.

Brzo po divadle svoláme schůzi rodičů, jimž sdělíme, že je nutno jejich spolupráce se školou, že je nutno zvolit předsedu, který bude schůze svolávat, jednatele, který bude zapisovat průběh jednání, pokladníka, který bude spolu s několika rodiči — členy výboru — kupovat za vybrané peníze ty věci pro školu, o nichž se ve schůzi Rs dohodnou.

Píši úmyslně o detailech podrobně. Chci tím ukázat, jak by se snad mohli rodiče pro součinnost v Rs získávat. Zdůrazníme ve schůzi, že být v Rs, neznámá jen platit, že to znamená též leccos pěkného vidět a slyšet, upozorníme, že tím chceme vést děti k dobrému a že nechceme nepatrné oběti finanční od nich pro sebe. Jedním nezdarem nenecháme se odradit. Tím více a důkladněji připravujeme podnik další. Vždyť my, učitelé, jsme odedávna zvyklí pracovat a rádi pracujeme, aniž čekáme na nějaký vděk. Tím méně zříkáme se práce dnes, kdy je toho mnohem více třeba. Chceme pracovat všichni. Chceme i tu těžkou líchu Rs přivést svou příkladnou prací k radostné součinnosti všech občanů se školou. Jsme si vědomi, že tak činíme ve prospěch dětí, naděje našeho národa v budoucnosti. Jal.

Učitelské aktuality

Učitelská nezaměstnanost. Výpomocní učitelé budou patrně umístěni všichni až do roku 1937. Starší výpomocní učitelé budou ustanoveni čekateli. Kandidáti učitelství, zejména vojáci, a ti nejstarší, mají býti rovněž co nejdříve ustanoveni. Nových praktikantů bude ustanoveno 500.

Jednorázová drahotní výpomoc. Ústředí veřejných zaměstnanců žádá, aby veř. zaměstnancům byla vyplacena jednorázová drahotní výpomoc do 10 služ. let 800 K, do 20 let 1200 K a přes 20 let 1600 K, dále výpomoc na děti a manželku po 300 K. Této drahotní výpomoci má se dostati určitým způsobem též pensistům. Žádá se dále zrušení zbytku úsporných srážek a postupové taxy a výchovné pro všechny děti.

Úmrtné. 1. Ustanovení pragmatiky, že ve všech jiných případech může býti úmrtné zcela nebo zčásti povoleno osobám, které prokáží, že hradily z vlastních prostředků náklady na pohřeb aneb ošetřovaly zemřelého v jeho poslední nemoci před smrtí, nedává žadateli o úmrtné právního nároku ani tehdy, splnil-li všechny podmínky, za nichž pohřebné obdržením může. Bylo-li mu odepřeno, nebyl poškozen ve svém subjektivním právu. (Nález z 11. ledna 1938, č. 6922/35-5.) — 2. Pro založení nároku na úmrtné manželským potomkům zemřelého státního úředníka z titulu ošetřování zemřelého neklade zákon důraz na majetkové ohledy, jako to činí při uplatnění nároku na úmrtné z titulu hrazení pohřebních výloh, nýbrž přihlíží spíše k momentům psy-

chickým. Tento psychický moment se však musí zevně projevit do té míry, aby ošetřování nemocného v jeho poslední nemoci jevílo jako činnost jeho manželského potomka. Za ošetřování nemocného v jeho poslední nemoci dlužno pak rozuměti souhrn všech těch úkonů, které vzhledem k okolnostem případu je považovati za péči o nemocného, a to bez ohledu na to, zda osoba péči tu obstarávající prováděla i fysicky úkony ošetřovatele nemocných sama osobně či nikoli, jen když tuto péči lze považovati za péči jí obstarávanou. (Nález z 13. ledna 1938 č. 4592/35-4 a z 30. listopadu 1938 č. 885/36-4, Bohuslav č. 14.435.) — 3. Nevlastní syn zemřelého nemá právního nároku na úmrtné podle prvních tří odstav-

ců § 65 služební pragmatiky. (Nález z 31. října 1938, č. 2221-35/5.)

Zálohy veřejných zaměstnanců. Vzhledem k sociální a hospodářské situaci bude každému zaměstnanci v činné službě, který se o to přihlásí, poskytnuta zúčtovatelná záloha do výše 500 K. Stačí pouhá přihláška a není tedy třeba doložené žádosti.

Úprava obvodů a oddělení pro vyučování ručním pracím dívčím a domácím naukám. Od počátku letošního škol. roku zřizuje se druhé oddělení při počtu 41 dívek, a to na školách obecných i měšťanských. Vzhledem k zvýšenému počtu hodin v I., II. a III. tř. měšťan. škol budou upraveny znovu již schválené návrhy obvodů a oddělení.

Přírodověda na měšť. školách podle nových osnov

Jnk. — Rozdělení přírodovědného učiva na měšťanské škole v nových osnovách značně se liší od osnov předešlých. V osnovách z r. 1932 vyučovalo se jen přírodopisu. K tomuto učivu připojovalo se nejdůležitější poučení o základních pojmech fysikálních a chemických. V nových osnovách se rozlišuje přírodopis a přírodopyt i v I. třídě. Do přírodopyt-ného učiva zařazena je část učiva z neústrojné chemie (dosud v II. tř.) a fysiky (dosud v III. tř.) Přibylo tedy hodně látky nové. Podle toho dostanou děti z přírodovědy v I. tř. 2 známky místo dosavadní jedné.

V druhé třídě se přírodopisné vyučování nezměnilo. Za to však v přírodopytu jsou pronikavé změny. Dosud se učilo jen chemii s mineralogií. Přibyla hydromechanika, nauka o magnetismu a o zvuku. Tento přídavek značí práci na 4 měsíce při 1 a půl hod. vyučovací jednotce týdně. V III. tř. se program z přírodopisu nezměnil. Z přírodopytu vyňaty některé části a zařazeny do předcházejících tříd. Místo toho učivo z ústrojné chemie i z fysiky značně rozmnoženo.

Celkový počet hodin, vyměřený příro-

dovědě, může býti dělen mezi přírodopis a přírodopyt podle skutečné praktické potřeby. V některém týdnu možno věnovati více hodin přírodopisu neb naopak. Jen nutno dbáti, aby vyučování některému předmětu nebylo na delší čas přerušeno. Toto ustanovení přijímají učitelé velmi rádi. Jistě v zimních měsících budou se více věnovati chemii a fysice, kdežto v jarních živé přírodě. Celkově pak větší část hodin bude přírodopyt-ných a menší přírodopisných.

Značný rozdíl je také v základním pojetí osnování. Jeví se tím, že fysikální učivo je rozvrženo do všech tříd. Přírodopisné (biologické) pak aspoň ve formě opakování posunuto i do III. tř. Tím vlastně jsme se zpola vrátili k osnovám platným před r. 1932. Odstraněna skutečnost, že žáci, kteří vychodili jen 2 tř. měšťan., neměli základních poznatků fysikálních, jak tomu bylo v posledních letech.

Vydané osnovy praví o sobě, že jsou maximální. Tohoto si musí býti učitel přírodovědy stále vědom. Učivo v nich obsažené nezdolá průměrně nadaný žák ani za příznivých podmínek. Je ho opravdu až příliš mnoho.

I katol. tisk musí platit účty - nezapomeňte na předplatné!

Opravíme normální učebné osnovy?

Značný počet hodin tělesné výchovy a nedostatek místností na většině národních škol nutí místní školní rady starati se o nové tělocvičny, nezbytné — podle úsudku učitelských sborů — k provádění předepsaného učebného plánu. Nové normální učebné osnovy připouštějí sice cvičení venku, nenaznačují však, kde a jak se má tělesná výchova provádět za nepříznivého počasí, s nímž dlužno počítati téměř po celý školní rok. A tak si dnes školy pronajímají místnosti ve spolkových i soukromých domech, školní rozpočty se překročují značnými částkami, věnovanými někde na úpravu pronajaté místnosti, jinde na nájem nebo používání tělocvičného náradí tělovýchovného spolku, nepočítaje v to náklad na otop a čištění pronajatých síní.

Posuďme věc spravedlivě.

Se značnými obtížemi postavili občané obyčejně své školy a i dnes obětují na vzdělání svých dětí potřebný groš, pokud se ve škole »nežije nad poměry«, t. j. ve všem zachovává se poměrům odpovídající míra. Ve veřejném hospodářství se volá dnes po šetrnosti. Požadavky nových učebných osnov jsou v rozporu s tímto heslem.

Navrhovatelé nových plánů měli uvážit:

1. že většina obecných škol nemá vůbec tělocvičny, bez tělocvičen postaveny i některé venkovské školy měšťanské, odká-

zané v tělovýchově na spolkové domy, pokud jsou v nich vhodné místnosti k účelům školním,

2. že se budování druhých školních tělocvičen nebo pronajímání spolkových síní, jich vytápění a úklid žádá v době, kdy je většina obcí postižena nejvyšším zákonným přírážkovým břemenem a jen stěží zmáhá za nynějších poměrů neodkladné úkoly,

3. že venkovská mládež zvláštních nových hodin tělesné výchovy nepotřebuje, ježto je buď přidržována k hospodářským pracím neb jinak mimo dům zaměstnána, takže pohybu na zdravém vzduchu má dosti,

4. že častý pobyt v zaprášené tělocvičně zdraví mládeže nijak neprospívá, tvoření se prachu nelze zabrániti při stálém střídání se tříd,

5. že se přecházením do vzdálené tělocvičny zkracuje nově zavedená 45minutová »hodina« tou měrou, že na vlastní cvičení mnoho času nezbyvá. To je konečně výhodou, uznáme-li oprávněnost předchozího odstavce.

Zkušenost, že dvě hodiny tělesné výchovy stačí, aby žactvo národních škol zvykalo kázni a otužovalo tělo, stala se směrnicí při budování škol. Nové kulturní plánování, nedbajíc této zkušenosti, narazilo na překážky. Snad se jim přizpůsobí!

F. P.

Psychologický pramen ztrát při výchově

Karel Hroch. — Ani rodiče, ani učitelé nemohou zapírat, že výchovný proces neprobíhá bez určitých, vychovateli vesměs nepříjemných ztrát. Víme sice, že žádné působení se bez nějaké ztráty neobejde, ale snažíme se — opět analogicky jako v jiných odvětvích — aby ztráta při výchově byla co nejmenší.

Objeví-li se nedostatky při větším měřítku, hledáme pravidelně jejich příčinu vně, ale málokdy se ptáme: Mají děti správný poměr k práci?

Rodiče mají zkušenost, že zaměstnané

děti jsou hodné. Učitel má zkušenost, že zaměstnaní žáci jsou ukázněni. Jakmile však děti nemají co dělat, jakmile jsou nevydatně zaměstnány, jakmile mají špatný poměr k práci, hned se objevují výchovné černé skvrny. Vychovatelé při tom nejsou obyčejně bez viny.

Které jsou hlavní psychologické prameny výchovných ztrát, černých skvrn našeho pedagogického úsilí?

1. Pracujeme často za žáky. Myslíme za ně, mluvíme za ně, ba i děláme za ně. Jak jinak by žáky práce bavila, kdyby

museli sami přemýšlet o jejím postupu — ovšem že za učitelova vedení. Obyčejně určujeme postup (v ručních pracích, v kreslení, při psaní, v počtech atp.) sami v naprosté jistotě, že by žáci nemohli nic lepšího vymyslet. Je pravda, že nás dětské myšlení nezabaví povinnosti vlastního přemyslení o postupu, o vhodnosti, hospodárnosti práce, ale dítě tu není jen k tomu, aby přijímalo cizí myšlení. Práce již od začátku má být vlastnictvím dítěte. Má o ní tedy především dítě přemýšlet. Podobně má především dítě o ní hovořit a má ji samo konat. Ještě mnoho výkresů patří učitelům a ne dětem, ještě mnoho příkladů bývá počítáno učiteli a ne dětmi. Dítě si má samo shledávat pomůcky ke své práci podle předem stanoveného programu (vyvěšeného event. ve třídě), má se dotazovat, když si neví rady, může žádat od učitele nejen návod, ale i vzor, ale práce na žákově papíře, na žákově kresličce patří žákovi.

Jsou snad děti našich škol přežvykavci, aby jen opakovaly naše myšlenky, naše slova a aby podpisovaly naši práci? Mají být vystaveny neustále jen tomuto našemu vnějšímu nátlaku ve smyslu sociálním? Netoužíme naprosto po takovém stavu, jaký ironisuje Papini (Gog): »Všechno ovládají děti. Jsme v rukou nezletilých.« Budou-li ve škole děti více přemýšlet, více samy mluvit a jednat, neznamená to vydávat se do rukou nezletilých, leda by byl duševně nezletilý sám učitel, který má být strážcem dětského myšlení, mluvení i konání. Při výchově přece nelze pokrytecky krčiti rameny s Kainovskou otázkou: Zdali jsem já strážcem bratra svého? Při výchově je a musí být vychovatel strážcem svých mladších bratrů, musí být jejich obezřetným strážcem, který vede, aby rozvíjel

vnitřní schopnosti a samostatnost chovanců.

2. Jindy ponecháváme žáky bezradné před prací. Nedáme jim ani návodu, ani ukázky, ani podnětu k práci. Spekuluje se s falešnou dětskou samostatností. Dítě chce pracovat samo a to od myšlenky až k činu, ale potřebuje k tomu vedení. Předstíraná samostatnost by zde směřovala ke skutečné nadvládě nedospělých.

Nechat dítě bez podnětu, bez uvedení v práci znamená nechat je bez zájmu. Dělej, protože musíš! Dělej, jak chceš! Volný projev ponecháváme jen tam, kde má funkční oprávnění. Kde chceme zjistit obsah dětského myšlení, dětské představitivosti, dětského slovníku, dětského úsudku, rozsah dětské techniky a pod. Nemůže se však výchova točit jen po obvodě toho, co dítě samo zná a samo dovede. Musí růst poloměr schopností a k tomu je potřebí učitelových zásahů.

Pravda je uprostřed nastíněných extrémů. Máme učit žáka myslet, žáka mluvit, žáka pracovat. Nám — vychovatelům — zůstane úkol učiti tomu, t. j. vystavovati děti jednak určitému nátlaku, pokud je potřebný, jednak spolupráci s námi. Ale nepotřebujeme při tom dětské myšlení, dětský výraz, dětskou práci.

Nezůstane však jen při nátlaku. I děti mají své nápady a ne špatné. Mohou se účastnit organizace práce, mohou se stát našimi pomocníky při učení. Úprava třídy, její výzdoba, hygienická opatření, skupinové vyučování, dětská samospráva jsou některé náměty pro dětskou socialisaci, t. j. včleňování do společnosti. Nebudeme se proto schovávat za didaktický universalismus, ale budeme přezkoumávat poměr svých žáků k práci, abychom zmenšili výchovné ztráty z titulu psychologického.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Vše m o d b o r ů m! Jedná se o slučování všech odborových organizací veřejných zaměstnanců. Nekonejte nikde samostatných akcí, ale vyčkejte všude pokynů výborů Zemských spolků katolického učitelstva. A pak jednejte jen podle těchto pokynů. Zatím není nic likvidováno, proto se nikde

s ničím neukvapujte! — Pokyny od výborů Zemských spolků budou vám včas dodány, podle nich se jedinež zaříďte!

RNDR. Josef Rozhold odchází do Brna. 1. října 1939 odešel z přerovského okresu dosavadní okresní školní inspektor RNDR. Josef Rozhold na nové působiště do Brna.

Učitelstvo okresu bez rozdílu organizační příslušnosti ztrácí v něm spravedlivého a nestranného inspektora a upřímného přítele. Na přerovském okrese působil R.NDR. J. Rozhold od r. 1926. Doba jeho činnosti je dobou neustálé a vytrvalé práce na zvelebení školství okresu. Svou neúpornou pílí a houževnatým studiem otázek pedagogických, právně-školských, reformy školní výchovy a výuky byl vzorem veškerému učitelstvu. Bezpečná a obdivuhodná znalost otázek školských u dra Rozholda vyplývala také z dosavadních jeho působení: prošel jako učitel školou obecnou, měšťanskou, po universitních studiích vychovával učitelský dorost na učitelském ústavu a odtud přešel do školní dozorcí služby s náležitou praktickou i teoretickou průpravou. — Jeho

hlubokého vzdělání, iniciativy, jazykových znalostí a velkého rozhledu bude jistě použito k prospěchu a rozvoji školství na Moravě. Učitelstvo i občanstvo přerovského okresu jen nerado se loučí s drem Rozholdem a přeje mu na novém působišti v Brně mnoho zdaru!

Nový školní inspektor na Přerovsku. Ministerstvem školství a národní osvěty byl jmenován na přerovském okrese od 1. října 1939 nový okresní školní inspektor. Je jím přerovský rodák JUDr. Jindřich Hrbáček, který byl dosud docentem Vysoké báňské školy v Příbrami. Je znám v učitelské i občanské veřejnosti svou spisovatelskou, vydavatelskou a hudební činností. V katolických kruzích je rovněž známým školským a kulturním pracovníkem.

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

Miliony lidí se nemýlí! Na miliony jich používá francovky Alpa, protože vyzkoušeli její blahodárny účinek na tělo a nervy. Francovka Alpa zmírňuje revmatické a neuralgické bolesti, osvěžuje a posiluje po ná-

máhavé práci. Alpa jest osvědčený domácí prostředek pro moudré a opatrné lidi. Dbejme více na jakost než na cenu. Alpa je vyrobená z čistého lihu.

L I T E R A T U R A

»Dobrý čtenář«, průvodce k čítankám »Jaro« a »Vzkříšení«. Státní nakladatelství vydalo od známého školského praktika, ředitele měšťanské školy Josefa Sulíka (spisovatele Pavla Suly) příručku k prohloubení čítankové a souvislé četby, nazvanou »Dobrý čtenář«. Vyšla z praxe české školy a míří k praxi. Je návodem a ukázkou, jak v čítankové i v souvislé četbě větších celků hledat a objevovat a jak vychovávat dobrého čtenáře. Čtení je cesta k vzdělání a umění, k pochopení věcí i lidí. Každý článek čítanky má v sobě jádro, jen je objevit, jen nalézt cestu k člověku v něm, cestu k vlastnímu obohacení myšlenek a řeči. Cesta »Dobrého čtenáře« podle Josefa Sulíka je schůdná. Obohacuje čtenáře návodem a poučením, aby bystril svůj pozorovací a srovnávací nástroj smyslový, aby slovně i věcně chápal čtené a rozuměl autorům svých knih. Souvislá četba v I. ročníku měšťanské školy soustředila se tu na Němcové »Babičku«. Také úkol četby v měsíčních besídkách má svou soustavu výchovnou, ukazující vzorné čtení technikou čtení i promyšlením. »Dobrý čtenář« (zatím pro I. tř. měšť. škol) zbystří školní praxi a dobře poslouží učitelstvu i žactvu. Cena 5 K.

Mnohotvárnost Mánesova díla. Známe-li jenom výsek z Mánesova díla, dejme tomu »Českou píseň« nebo jiný cyklus, snadno se nám stane, že si o jeho práci utvoříme

zkreslenou představu. Snad si upevníme obraz o hlavních znacích jeho národních postav a mluvíme nezodpovědně o žánru, »mánesovském žánru«. Ale to bychom dílu Josefa Mánesa jak se patří křivdili: je to svět sám pro sebe, tak mnohostranný, ba přímo universální, že je ještě daleko doba, kdy bychom mohli říci, že jsme jej vytěžili. Ještě jsme nedošli ani tak daleko, že bychom se mohli pochlubit jeho souborným dílem. Proto je nový, »Orbisem« vydaný výbor »Zemi milované« prozatím tím nejlepším, co si můžeme přát. Nejznámější je Josef Mánes v národních alegoriích, které jeho současníkům dělaly těžkou hlavu, ale pro nás jsou nejdokonalejšími symboly našeho národního bytí. »Líbánky na Hané«, »Píseň domova«, »Slovenská rodina«, ilustrace k Rukopisu královédvorskému, »Žížkovo zrození«, »Oldřich a Božena« a konečně díla z cyklu »Česká píseň« představují nejznámější část Mánesova odkazu. Málodkdo ví, že tyto vrcholné práce jsou jakousi životní korunou Josefa Mánesa a že je zde ještě bohatá žně přípravných i souběžných děl jiného druhu, která nejsou tím nejmenším, co Mánes stvořil. Krojové studie Mánesovy byly oceněny jako nejdokonalejší práce 19. stol. v tomto oboru. Chrámové malby Josefa Mánesa jsou vysoce oceňovány. Na svých cestách Mánes, vášnivý milovník přírody, zachytil ve svém skyzzáři ohromné množství rázovitých detailů stavi-

telských památek, krajinářských partií, které dokazují neobyčejný krajinářský talent, stromů a konečně květin, z nichž si nashádal jedinečný herbář. Nesmíme zapomínat ani na to, že byl průkopníkem užitého umění a že se zachovalo množství návrhů na výzdobu zbraní, sklářských a keramických výrobků, návrhů na kroje a posléze tuceť jím vlastnoručně malovaných praporů, které tvoří nikoliv bezvýznamnou složku v jeho díle. Konečně nesmíme ani zapomínat na Mánesa-portrétistu, který je významným mezníkem v našem portrétovním umění vůbec. Ať již jsou to objednané portréty nebo vysněná »Josefinka«, na všem je pečeť velikého umění. — Je dobře připomenouti hodnocení Mánesova díla drem Karlem Herainem, abychom správně odhadli místo jeho genia v čes. umění: »...v Mánesovi vyrostl českému národu jeho Leonardo da Vinci, tvůrčí umělec, milující souladný pozemský život a synthesisu krásy, vůle, přemáhající nesnáze vírou ve vnitřní pravdu, apotheosa našeho probuzení a nezničitelnosti.«

Němčinu dokonale ovládati je požadavkem dneška. Po pronikavém úspěchu známých populárně odborných knih — Z praxe pro praxi — přikročilo nakladatelství F. Širnadela a spol. v Praze V. k vydání dalšího díla prof. Ph. Dr. B. Soukupa a JUDra R. Zitka »Německy dokonale bez učitele«. Nově vytvořená jazyková metoda, která umožní každému bez ohledu na jeho vzdělání, zaměstnání a schopnosti naučiti se řádně němčině, nebo se jí doučit tak, aby mohl samostatně vyřizovat německé písemnosti a bezvadně německy mluvit se zvláštním zřetelem pro praktickou potřebu ve styku společenském, obchodním a úředním. Dílo obsahuje 30 samostatných oddílů o 872 stranách. Cena kompletního díla včetně vkusně upraveného obalu a pouzdra v subskripci 220 K (dosud vyšlo 8 oddílů), po vyjití ostatních oddílů (nejpozději koncem listopadu) 250 K. — Z právě vyšlých oddílů je patrné, že základní myšlenkou nové metody je postup obdobný tomu, jímž si člověk osvojuje mateřský jazyk. — Jelikož dosud tak důkladného a obsáhlého díla o němčině pro praktickou potřebu u nás není, bude zajisté vydání tohoto díla uvítáno s povděkem. — Možno objednat i též na mírné splátky u nakl. L. Šotek, ústř. kanc. Praha II., Koubkova 2.

Nová cesta dobové orientace. Tak možno označiti Naučný slovník aktualit 1939, který právě vyšel v nakladatelství L. Mazáč v Praze. V tomto pozoruhodném druhu slovníku zpracovalo za vedení redakce dra Zd. Toholky 200 odborníků a praktiků hesla ze všech oborů lidské práce, jako matematiky, fyziky, astronomie, chemie, mineralogie, geologie, botaniky, zoologie, lékařství, národního hospodářství, politiky, literatury,

hudby, výtvarného umění atd., která na sebe upozornila v roce 1938. Tento samostatný a ukončený svazek zahrnuje na 616 stranách 6000 hesel, jmén, odkazů a 100 ilustrací v textu. K dílu jsou ještě připojeny 2 mapy a 48 obrazů na 16 hlubotiskových přílohách. Cena díla je 160 K, nebo 185 K za výtisk v praktické celoplátěné vazbě, a 205 K za svazek ve vazbě polokožené. Doporučujeme svým čtenářům. Hesla a jména politického významu jsou zpracována do dubna 1939.

Nová moderní učebnice církevních dějin. P. František Bureš, 1. Dějiny Církve katolické pro školy měšťanské a IV. tř. škol středních. — 2. Dějiny Církve katolické pro vyšší třídy škol středních. S pominutím učiva, jež patří do dějin biblických, navazují Burešovy učebnice ihned na dobu popoapoštolskou a sledují význačné události světové Církve až do přítomna posledních dvou desetiletí. Všude přihlíženo k novějším výsledkům vědeckého badání. Samozřejmě je zachycena, a to výstižně, též podstatná kulturní činnost katolicismu. Pro IV. tř. středních škol je v úvodě, jak toho vyžaduje učební osnova, sedm článků věrouky o Církvi. Všechny se svým textem, oproti ordinariátním katechismům poněkud rozšířeným, hodí také pro III. a IV. tř. měšťanskou. Je v nich vzat nebývale bohatý zřetel k dějinám vlasti. Teprve průhledem z užší a širší domoviny se uzřetelní a ujasní dějiny zahraniční. Jde tu nejen o Čechy, nýbrž také o zemi Moravskoslezskou a Slovensko, kterých si Burešovy učebnice všímají podrobněji, než všechny dosavadní knihy toho oboru. Články jsou rozděleny souměrně v nedlouhé odstavce. Každý z nich začíná typově vyznačeným titulkem, v němžto má učitel i žák stručný obsah dotyčné stati. Je to pro paměť nedoceněná podpěra a mělo by se jí víc užívat i v učebnicích jiných oborů. Všechno podává prof. Bureš průměrné úrovni žactva srozumitelně, jadrným slohem bez dlouhých souvětí. — Odstavce učiva méně důležitého jsou tištěny čitelným písmem. — Obě učebnice jsou doplněny trojbarevným portrétem sv. Otce Pia XII. a celostránkovými ilustracemi, jež představují vrcholná díla malířská, sochařská a stavitelská, a to především z našich zemí. Obě učebnice mají schválení ministerstva školství a národní osvěty, jakož i arcibiskupského ordinariátu v Olomouci. O schválení ostatními biskupskými ordinariáty církevní provincie české a moravské bylo zažádáno. Učebnice pro školy měšťanské a IV. tř. škol středních jest již vytištěna a bude dána na trh v příštím týdnu. Obsahuje 96 stran textu a 9 stran ilustrací. — Krámská cena této učebnice vázané v poloplátě jest 10 K. Na 10 výtisků se poskytuje i výtisk zdarma. Objednávky vyřídí: Velehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci a každý knihkupec.

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

PALÁC MORAVSKÉ BANKY 21.

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

Tajemství bílé cikánky

Nádherná operetka
pro ochotnická jeviště,
právě vyšla tiskem.

Zajistěte si! - Znamku 50 hal. přiložte.
Mravně bezvadná, laciná. Ředitel kůru

Josef Julínek - Uherský Ostroh

Petrof
PIANA

PIANINA
HRADEC
KRÁLOVÉ

HARMONIA
SPLATKY
VYMEN

PŮJČKY S KUPNÍM PRÁVEM. PÍSTEC GENIKY

Prvouka pro 2. postupný ročník. V nových učebních osnovách zůstává nadále prvouka jakožto střed všeho vyučování i ve 2. post. ročníku. Přijde proto na nižším stupni obecných škol velmi vhod příručka, napsaná pro učitele druhého postupného ročníku. Je to »Prvouka« od Karla Fechtnera a Antonína Svobody. Právě vyšla I. část knihy, obsahující látku pro druhý post. roč. od září až do ledna. Věrní zásadám, které uplatnili autoři při zpracování »Prvouky pro I. postup. ročník«, volili stejný postup pro »Prvouku 2. postup. ročníku«. Sebrali opět věcnou část, doplnili občanskou naukou a výchovou se zásobou pohádek, povídek a básní. K nim jsou připojeny zvláštní oddíly pro zpěv, kreslení, ruční práce výchovné a tělesnou výchovu. Je v nich naznačena cesta, jak dobře spojíme vědomosti a dovednosti 1. post. ročníku s úkoly 2. postup. roku. Soubor látek je tak obsáhlý, že si učitel může dobře volit výběr na škole městské i venkovské. Cena 14 K. Vydalo Státní nakladatelství v Praze II., Ostrovní ul. č. 24.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. orni-

tholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Naš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajska zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika.

Prošit - přítel pedagogů!

Vyrábí továrna sešitů

J. Procházka-Brno

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. - Roční předplatné 25 K. C. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č Í S L O 4.
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
15. Ř Í J N A 1939

Pokoj, který dává sílu Velký křesťan

Těžké plody podzimu pomalu sklízají. Ulaštovky odlétají, padá list. Ticho, ticho nastupuje do polí i do lesů. Klid. Země usíná. A my teskníme. Teskníme po olojném létě, plném slunce, plném jasu, po slávě uplynulých dnů. Chtěli bychom je mít znova a znova. Bojíme se zimy. Bojíme se zkázy a konce.

Ale země je unavena. Země se chystá ke spánku. Ušak hle! Nebude to spánek smrtelný. Bude to sen obživující. sen o vzkříšení. Tajemně raší země v klidu a pokoji zimy. Ale její život není umlčen. Žije dále, připravuje nové požehnání pro nás všechny. Podzim není zánik, je to jen klid před velkou prací tvoření nových hodnot.

A my byli tak malomyslní. Zdaž i pro nás není třeba přípravy k nové práci? Zdaž i nám není třeba načerpat sílu? Ne v mrtvolném klidu, ale v pokoji, který dává sílu, je naše spása. Bože, tomuto pokoji žehnej a učiň, abychom pak vykonali všechny úkoly, k nimž Jsi nás povolal!

Akr. — Ve shonu času a zlobě dne byly by málem ušly pozornosti sedmdesátiny velikého křesťanského pedagoga Friedricha Wilhelma Foerster, který se narodil v Berlíně 2. června 1869 jako syn profesora astronomie, pozitivisty a volnomyšlenkáře, který však měl jemný smysl pro etiku a v intencích Američana Felixe Adlera založil v Německu »Společnost pro etickou kulturu«.

Již v době studií měl mladý Foerster všestranné zájmy, které se dobře nesnášely s úkoly školními, takže svému třídnímu poskytoval příležitost, aby mohl při oznamování klasifikačních výsledků na konci semestrů opět a opět konstatovati, že »Foersterovi se jako obyčejně podařilo ve třídě uhájit místo poslední«. Avšak přesto stal se brzy jednatelem spolku, který otec založil, a již v 26 letech vydával sám časopis »Etická kultura«.

Volná výchova a studium dělnické otázky americké a anglické způsobily, že si dovolil vyjadřovati své názory i o věcech politických formou, která v císařském Německu nebyla naprosto přípustná a dopomohla mu nejen do vězení, ale i za hranice. Usadil se ve Švýcarsku a živil se vychovatelstvím. Tak jej život přivedl ke studiu pedagogiky, pro niž se habilitoval na universitě a stal se jejím docentem v Curychu (1899). Odtud byl později povolán za profesora do Vídně a r. 1914 do Mnichova, odkudž se vrátil opět do Švýcar.

Vyšel do života a přistupoval k vědecké práci tak, jak si naši pokrokoví kolegové odedávna přáli: bez náboženských »předsudků«, se silným smyslem pro skutečnost, vyzbrojený metodou naturalistickou a s vášnivou přímo touhou po pravdě. A ta je u něho zvláště silným rysem. Nahlédneme-li jen poněkud do jeho díla, uvidíme, jak se

KALEIDOSKOP

Přijď království Tvé!

Ze větším kdo být chce v družině
Boží,
malým být musí jak dítě. —
Však panuj nám přec! Té koruny
z hloží
poddaní čekají Tě,
šťastní v den slavné annexe Tvojí —
Přijď, Pane, se svých vítězů voji!
Fr. Odvalil.

Národní obrození a dnešek.

»Nemohla na příklad pochopiti (Honorata, manželka dějepisce K. V. Zapa), že bohaté dámy naše, vydávající několik set zlatých za turecké šály, tehdejší módní, považují za největší marnotratenství koupiti knihu, neb dokonce předpláceti na některý časopis. Stejným ji naplňovalo podivením, že zámožné rodiny nechávají celou řadu pokojů svých prázdnu, stiskajíce se v nejtemnějším, nejnezdavějším bytu svého zákoutí, aby neporušily lesk jejich, v němž kochati se směla jen několikrát do roka škrobená, k okázalé svačině neb večeři sezvaná společnost. Nejvíce však jí bylo žasnouti, že choti a dcery zástupců inteligence, doktorů, profesorů a tak dále, až na málo výjimek, dokonce se nezajímaly o rozkvět literatury, o postup umění, nevšímajíce si vůbec největších důležitostí svého národa.«
Kar. Světlá.

Potřeba klidu a jistoty Pravdy.

Denní tisk přinesl zprávu o americkém novináři a spisovateli Websteru Millerovi, který zkušenosti ze své cesty kolem světa shrnul pod významný nadpis: »Nikde jsem ne našel klid.«

Co znamená klid pro práci, mohli bychom velmi dobře vyprávěti my, učitelé, kteří jsme prožívali všechny události minulého školního roku dvakrát: jednou ve svém občanském životě a ve svých rodinách, po druhé v jejich znásobeném školním odrazu.

Na některých školách (hlavně pokusných) v souladu s hlásanými zásadami věnovali všem mimoškolním událostem zvýšenou pozornost. Hovořili o nich, rozbírali je. Jistě v dobré vůli ujasniti dětem, co jim bylo nejasné a působiti jejich prostřednictvím i na rodiče. Je

v něm skoro na každé straně rýsuje zápas se lží a lživostí, v níž vidí nejhorší kaz lidské povahy.

A tento vědec spíše nežli abstraktní myslitel, který měl příležitost žíti životem moderního pohana a poznati z vlastní zkušenosti všechna nebezpečí a všechnu bídu tohoto života, přiveden byl právě touto zkušeností a pedagogickou praxí k přesvědčení, že výchova bez náboženství není na delší dobu dobře udržitelná.

Z této vychovatelské praxe, hluboce promyšlené, vyrůstá jeho Jugendlehre (1904), jež je pokusem dáti těm, kterým je cizí náboženská morálka, návod, jak vychovávat. Stilisována je tak, že se může stát mostem, po němž by mohli přijíti k morálce náboženské. Našli tento most mnozí, ale zdráhali se na něj vkročiti, takže uznal za dobré adresovati jim v předmluvě ke čtvrtému vydání tohoto svého stěžejního díla tato slova: »Volno-myšlenkářské kruhy si stěžují, že kniha tato je proniknuta tak rozhodným přiznáním, že křesťanské náboženství má nedostižnou moc výchovnou. A já zdůrazňuji to zde ještě jednou a výslovně, že toto přesvědčení nevzniklo ve mně z nějaké chvilkové nálady, ale vyrostlo z jádra mravně výchovných studií. Více než deset let zabýval jsem se jenom tím, abych otázku vytvoření mravní povahy promyslel a probádal na základě praktické mravní výchovy mládeže a výsledkem těchto studií je názor, že je naprosto vychovatelsky neudržitelnou beznáboženská výchova mládeže. Ostatně všechna dosavadní zdánlivě beznáboženská výchova je ve skutečnosti ještě hluboce provanuta působením náboženského ducha a vážnosti. Teprve v příští generaci by se mohlo uviděti, co vlastně znamená výchova beznáboženská.«

Výchova jej zajímá všude, kde se vyskytuje, a vychovatele vidí v každém organisátoru lidských sil. Odtud jeho hluboký zájem o všechny stránky života a o jejich vliv na výchovu a duševní růst bytostí lidských. Za Výchovou mládeže následují další spisy: Jak žíti, Technika a etika, Škola a charakter, Pohlavní etika a výchova, Křesťanství a třídní boj, Životospráva, Státně občanská výchova, Kristus a lidský život, Náboženství a výchova charakteru, Věčné světlo a lidská tma. Tuto řadu hlubokých děl doplňuje téměř nesčetné množství statí a přednášek o všech problémech výchovy.

V posledně jmenovaném díle dospívá k přesvědčení, že křesťanství je pravou vědou o věcech lidských a evangelium vědou všech věd, poněvadž jedná o pravdě všech pravd.

Silný náboženský rys jeho pedagogického díla svedl některé theology z povolání k jeho studiu.

A výsledek byl překvapující: dílo, které odmítali volnomyšlenkáři pro jeho nepokrytě náboženský ráz, odsoudili i luteránští theologové, poněvadž prý v něm našli příliš mnoho idealismu a katolicismu. A katoličtí theologové mu vytýkali příliš málo idealismu, zato více pozitivismu, pragmatismu a relativismu. Od správného názoru na náboženskou víru a na katolickou církev prý je příliš daleko vzdálen, poněvadž sice uznává praktickou cenu náboženské víry, ale nezná dobře její pravdy, ano prý by mohly tyto jeho příliš hlasité chvály na náboženství sloužiti jako u Comta jenom k tomu, aby je s bubny a troubením k hrobu doprovázely.

Taková kritika jeho díla je ovšem nejen přehnaná, ale i nemístná, protože Foersterovo dílo není theologické, ale pedagogické. Přesto však jest jisto, že pro záchranu náboženské výchovy vykonalo více než by mohla vykonati díla theologická. Na svém místě vykonal Foerster pro křesťanství mnoho a tím mnoho i pro katolictví. A proto se u katolických pedagogů a ostatně i theologů těšil vždy — i přes ty ojedinělé hlasy — nejen pozornosti, ale i hluboké úctě, neboť jeho dílo obsahuje veliké množství velmi hodnotného materiálu, jehož lze velmi dobře použiti k výstavbě katolické pedagogiky.

Ostatně jest jeho poměr ke katolictví velmi přátelský a najdeme jej na mnohých místech jeho prací vyjádřený slovy plnými uznání. Místo mnohých citátů stůjž zde úryvek z předmluvy k dílu Fr. de Hovra: Catholicisme, sa pedagogie a ses pedagoges: »Přijímám-li na sebe úkol napsati tuto předmluvu, pak důvodem k tomu je, že jsem sveden příležitostí, která se mi tímto pozváním naskytá, abych totiž vydal svědectví moderního pedagoga o veškeré síle přínosu, jímž výchovné dílo jest obohacováno věčnými direktivami, poskytovanými církví katolickou — direktivami, které jsou inspirovány s jedné strany tím idealismem, který je pravým a zdravým opakem ilusí spisovatelů moderních.«

Kéž tomuto průkopníku náboženské výchovy v duchu křesťanském je dopřáno prožiti v plné svěžesti duševní a v plném zdraví tělesném ještě mnohých let, aby se dožil hojných a krásných plodů na stromě, jež zasadil a pěstoval neumdlévaje po celý svůj život, naplněný nadšením pro věc lidstva i pro věci Boží.

francovka
k masáži
a natírání těla

ovšem otázka, zda podobné pitvání vnějších událostí zjednává v nitru dětí opravdu klid a přispívá ke zduaru ostatní školní práce. Jiní učitelé raději přemohli vrozený sklon k analytičnosti, soustředili se skoro horečně k jiné práci a hleděli také mysl žáků zaplňovati jinými starostmi, konstruktivními, syntetickými.

I nově osnovy do jisté míry akceptují tento názor na klid potřebný k výuce a k výchově. Vždyť vypouštějí občanskou nauku a výchovu — tedy předmět, kde bylo možno nejsnáze upadnouti do nadbytečné povídavosti a do nebezpečné analýsy — z nižšího a středního stupně úplně. Co bylo v tomto předmětu pozitivní, to si uhájí své místo v prvouce a ve vlastivědě, ba i v jazyce vyučovacím. Co bylo negativní povahy a co jen rozrušovalo mysl žáků, nepatří do školy.

Těžko se ovšem léčíme ze svých bývalých sklonů. Bude potřebí celou příští výchovu učitelů zaměřiti pozitivně k novým úkolům, které nás ve školství očekávají. Osnovy mluví o křesťanské a národní škole. To znamená, že o křesťanství a o národnosti musí míti jasný pojem především učitel. Musí mít také jasno, jak se dostat k cíli křesťanské a národní výchovy.

K tomu ke všemu je potřebí klidu, který pramení z pevné víry v Boha a v církev. Proti církvi útočilo a útočí fyzické násilí stejně jako výbojnost nových myšlenek. A přece stojí neochvějně jako výborná učitelka klidu, který není ztrnulostí a mrtvolným klidem, ale jistotou vkořeněnou v Pravdu. Nejen fakta, ale Pravdu potřebujeme. To nás osvobodí od neklidu a od rozervanosti. K. H.

K U R S Y A E X K U R S E

Adorace svatováclavská v Praze sice nebyla společná, ale jednotlivci vykonali společné modlitby s věřícími a aspoň v malých kroužcích se kursisté navzájem pozdravili. Oslava vyzněla důstojně, ale velmi vážně... Vzpomínali tam v Praze a vzpomínali jsme všichni ve svých domovech. Tím vroucněji vznášeli jsme k nebesům krásnou naši kursovní modlitbu:

Svatý Václave, svým životem i smrtí jsi vzorem trpělivosti, lásky k Bohu, bližnímu a k vlasti. Zapal v srdcích našich oheň pravé lásky k dětem, jichž učitelé a vychovatelé jsme, vypros nám na přímluvu Matky Páně u Boha dar moudrosti, křesťanské opatrnosti a heroické lásky k našemu učitelskému povolání. Ať k Tvé cti, slávě našeho národa a vítězství katolické Církve ve vlasti vychováme pokolení věřící a apoštolské. Chceme být v Tvých šlépějích statečnými Podiveny v Tvé rytířské službě až do smrti.

Božské Srdce Svátostného Ježíše vládni v naší vlasti — i námi!

Svatý Jene don Bosco, patrone vychovatelů a našich kursů, nauč nás získati nesmrtelné duše. Amen.

Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím! — Svátý don Bosco, oroduj za nás!

Máme radostnou naději pro rok 1940, kdy snad dá Bůh dočkat, připravíme kurs v Českém Ráji. A kdo by se netěšil opět na milou společnost, přednášky, kdo by netoužil poznati Jičín, Prachovské skály, Trosky, Hrubou skálu, Rovensko, hrad Kost, Valdštejn, lázně Sedminhorky, Turnov, Železný Brod atd. Zatím jen kousek prozrazujeme z kursovní kuchyně, abyste se měli nač těšit.

Sborník »Škola národní a křesťanská« bude poslán na všechny kursisty, proto očekáváme, že si jej každý ponechá, aby měl jasné a určité vodítko pro svoji práci v duchu nových osnov, které vyslovují v úvodní stati úkol obecné a měšťanské školy takto: normálními učebními osnovami dává se výchově a vyučování mládeže v obecných školách a měšťanských jednotný základ v duchu národním a křesťanském. Přihlaste se o »Sborník« u J. Kuncy, Kojetín-Popůvky. Cena 17 K (stran 250—280).

Mnoho fotografií již máme zajištěno pro kursovní kroniku. Mnozí však ještě ze své bohaté žně fotografování na kurse nic nám neposlali. Učiňte tak brzy a pošlete fotky předsedovi Kursů Janu Kuncovi. Režijní výlohy si poznamenejte. Těm, kteří fotky pro kroniku poslali, děkujeme.

Ředitel František Mlada mrtev. V Milevsku zemřel náhle ředitel měšťanky František Mlada ve věku sedmapadesáti let. Rodák z podřipského kraje studoval po absolvování gymnasia v Roudnici v Praze filosofii, byl pak suplentem na malostranské reálce a zároveň redaktorem Ottova Naučného slovníku. Z této práce ho vytrhává válka; hned roku 1914 narukoval a dostal se do ruského zajetí. Jako zajatec uvízl kdesi na střední Asii a teprve pozdě se tam dověděl, jaká změna nastala ve vlasti. Spěchal hned domů, což přes Turecko a Balkán trvalo zase několik měsíců. Ve vlasti dostal místo v Užhorodě, kde působil až do vídeňského rozhodnutí o postoupení Užhorodu Maďarsku. Od 1. září letos byl v Milevsku ředitelem měšťanské školy. — Tuto zprávu z novin uveřejňujeme proto, že zemřelý na našem kurse v Užhorodě pronesl projev za Jednotu učitelstva. Účastníci užhorodského kursu si jistě na něj vzpomenou.

Co čekají děti ve svém povolání

Jnk. — *O minulých vánocích vypsalo nakladatelství Melantrich v Praze soutěž »25 otázek mladým lidem«.* Jedna z nich mluvila o 3 bratřích. O jednom příčinlivém rolníku, druhém zdatném elektrotechniku a třetím dobrém úředníku na dráze. O soutěži mluvili jsme i v měšť.

škole a v III. tř. dostali žáci za úkol stručně napsati, na místě kterého z nich by chtěli býti a proč. Odpovídající — hoši i dívky — měli na vůli se podepsati, neb zůstatí anonymními. Velká většina však byla podepsána.

Úsledek soutěže byl zajímavý. Posuzován byl z dvojího hlediska:

1. Jaké důvody vedou k určitému rozhodnutí.

2. Jak se rozhodnou žáci podle školských zkušeností dobří, průměrní a slabí.

Nejméně se jich rozhodovalo pro rolnictví. Ale jejich důvody byly nejideálnější. Rádi pracují v poli, mají radost, když vidí obilí růsti, rádi ošetřují husy, slepice, koně a pod.

Největší část rozhodovala se pro elektrotechniku. Ideální podmínky, ač by se daly očekávat, se nevyskytly. Důvod: elektrotechnici mají nyní dost práce a hodně peněz. U pořadí co do počtu na druhém místě byli nadšenci pro dráhu úřednickou. Rozhodnutí bylo odůvodněno vždy téměř stejně: »Nic nedělá a má se dobře«.

Při tom je zajímavé, že dobří a průměrní žáci se rozhodovali pro rolnictví a elektrotechniku. Na úředníky se hlásili vesměs žáci nejslabší, ač právě u nich by-

chom čekali opak, předpokládající, že jsou si vědomi políží, spojených se studiem.

Závěr: U žáků, vystupujících ze školy, nelze mluvit v celku o rozhodování se pro určité povolání z vnitřního popudu, podmíněného tělesnými a duševními dispozicemi.

Žáci nejsou si vědomi obtíží, spojených s dosažením určitého povolání. Je tedy na rodičích a učitelích, aby rozumně řídili volbu povolání svých dětí a žáků.

Mně pak stále tane na mysli odpověď slabých »nic nedělá a má se dobře«. Kolik práce čeká zde učitele, aby zdolal předsudek o kletbě práce. Musí přivést žáky ke kladnému chápání lidské námahy, k poznání, že práce je solí života. Jakou námahu bude třeba vynaložit, než dotyční nabudou přesvědčení, že hmotné zaopatření není podmínkou lidského štěstí. Jak dlouho potrvá, než vytlačíme z duší dětí touhu po lehkém životě a zasejeme v nich chuť rvátí se s ním, zdolávat překážky a tak domoci se předních míst.

Technika výcviku čtecích schopností na přechodu mezi nižším a středním stupněm

Karel Hroch. — I podle nových osnov je třetí postupný ročník přechodním útvarem mezi nižším a středním stupněm, ačkoliv je obyčejně přiřazován ke střednímu stupni (4. a 5. post. roč.), se kterým má stejný počet hodin jazyka vyučovacího, vlastivědy, počtů, kreslení atp. Pokud jde o čtení, určují osnovy 3. post. roč.: Zřetelně a plynule čísti přirozeným tónem podle rozdělovacích znamének. Správný přízvuk slovní (zejména na předložkách se jmény). základy přízvuku větného. Přehled (orientace) v odstavci a v článku. Začátky tichého čtení. — Pamatování a přednášení vhodných krátkých básní a článků. Dialogisace a dramatisace.

V praxi si uvědomíme, že na začátku škol roku je třeba přizpůsobiti postup při čtení práci ve 2. post. ročníku. Nezapomeneme tedy na předběžný nácvik izolovaných slov a vazeb. Ukázka postupu při čtení čl. »Kořenářka na Starém bělidle« od B. Němcové (Ráno III. 114):

A. Psychologická a věcná příprava: a) Připojení na př. k vlastivědnému učivu o nemocech nebo k příležitostnému poučení o léčení chorob. b) Domácí prostředky dosud užívané (čaj z lipového květu, z heřmánku, cibule...) podle zkušeností dětí. Dříve se užívalo více domácích prostředků k léčení. Proč asi? Prášku z kořene čemeřice — příbuzné blatouchu — (názor) se užívalo pro kýchání, aby se rýma spustila. Zapalovaly se suché větvičky jalovce (názor), aby se světnice naplnila příjemnou vůní, příjemným kouřem. Jalovce se užívalo jako kouřidla. Čeho dnes užíváme jako kouřidla? Zejména staří lidé sbírali léčivé byliny, sušili je na koření a to uchovávali na suchých místech. Některé ženy roznášely koření po kraji a prodávaly je. Jmenovaly se kořenářky. O tom, jak přišla kořenářka na Staré bělidlo, máme článek v čítance.

B. Čtení učitelem na vzor: a) Část čl. mohou ž. jen poslouchati, b) část čl. mo-

hou sledovati v otevřených knihách. Učitel kontroluje pozornost. Každý žák, kterého se dotkne, ukáže, kde učitel čte.

C. Návčik izolovaných slov a výrazů. Na tabuli jsou připravena těžší slova (delší a se skupinami souhlásek) i předložkové výrazy k předběžnému návčiku: a) vyhledáváním i závodivě ve dvojicích nebo v menších skupinách), b) čtením libovolného slova (za správné přečtení na př. hoditi míč), c) čtením v řadě, d) tichým čtením (učitel ukáže dvě slova, zafuká, vyvolaný žák vysloví obě slova nahlas — po předchozím přečtení očima, bez pohybu úst.)

D. Výcvik v hlasitém čtení článku: a) s lepšími čtenáři (aby slabší získali další vzor správného čtení), b) se slabšími čtenáři.

E. Výklad čteného (při druhém čtení po odstavcích): a) na dotazy žáků vykládají žáci nebo učitel, b) na dotazy učitelovy vykládají žáci. Ukázka výkladu: Jana Křtitele . . . 24. června, přihotově . . . po ruce, ferina . . . čtverák, metá . . . vrhá, hází. Atp.

F. Rozbor věcný: a) Otázkami po každé větě. Žáci odpovídají při otevřených čítankách. b) Sestručnění obsahu na hlavní otázky při zavřených čítankách. c) Stručný obsah souvisle.

G. Užití (aplikace): Jak si naši předkové vysvětlovali přírodní zjevy. Jarní táni . . . pláč Rybrcoulův pro princeznu. Větry, vichřice . . . rychlý útěk Rybrcoulův k princezně. Žáci vypravují některou pohádku o Rybrcoulovi nebo ji společně čteme. Viz také Reiniš: »Na lov«, str. 95.

U slabších čtenářů uijeme tohoto postupu jistě i častěji ve školním roce. Když již můžeme skupině lepších čtenářů svěřiti tiché čtení, pozmění se technika naší práce na př. podle tohoto postupu:

A. Společný úvod k práci: Poslové jara — ptáci. Komu ještě říkáme poslíček. Kdo už dělal poslíčka. I zvíře může být poslíčkem.

B. Skupinová práce: 1. skupina lepších čtenářů čte potichu čl. »Listonoš« (Ráno, III., 60) a potom kreslí situační obrázek k článku podle tabule se samostatnými

doplňky. 2. skupina pracuje přímo s učitelem:

a) Tiché čtení prvního odstavce (zatím co učitel ukládá tiché zaměstnání 1. skupině).

b) Výklad neznámých slov z prvního odstavce na dotazy žáků i na dotazy učitelovy.

c) Přečtení tohoto odstavce učitelem nahlas.

d) Čtení jednotlivých žáků nahlas.

e) Čtení druhého odstavce učitelem na vzor.

f) Hlasité otázky učitelovy — hlasité odpovědi žáků čtením vět tohoto odstavce.

g) Výklad.

h) Plynulé přečtení celého odstavce žáky.

ch) Tiché přečtení třetího odstavce žáky.

i) Výklad.

j) Hlasité otázky učitelovy — hlasité odpovědi žáků čtením vět tohoto odstavce.

k) Plynulé přečtení celého odstavce žáky.

1. Hlasité kolektivní čtení posledního odstavce:

1. Návod k přehlédnutí první věty podle rozdělovacích znamének.

2. Řízené kolektivní přečtení nahlas s eventuelní opravou.

3. Analogicky u dalších vět.

m) Hlasité čtení vět posledního odstavce jednotlivci.

n) Výklad neznámých slov a vazeb.

o) Plynulé čtení celého článku nahlas.

p) Obsah čl. na otázky (při zavřených knihách) i souvisle.

Tato skupina čte čl. »Vrabčí havěť« (Ráno, III., 182).

2. skupina zaměstnána potichu na př. kreslením kaštanu (uprostřed papíru kaštan, na kaštanu budku obrácenou k východu — kde je na papíře východ? — kolem budky vrabce), nebo výpisem slov s obojetnými slabikami uprostřed: bidlo . .

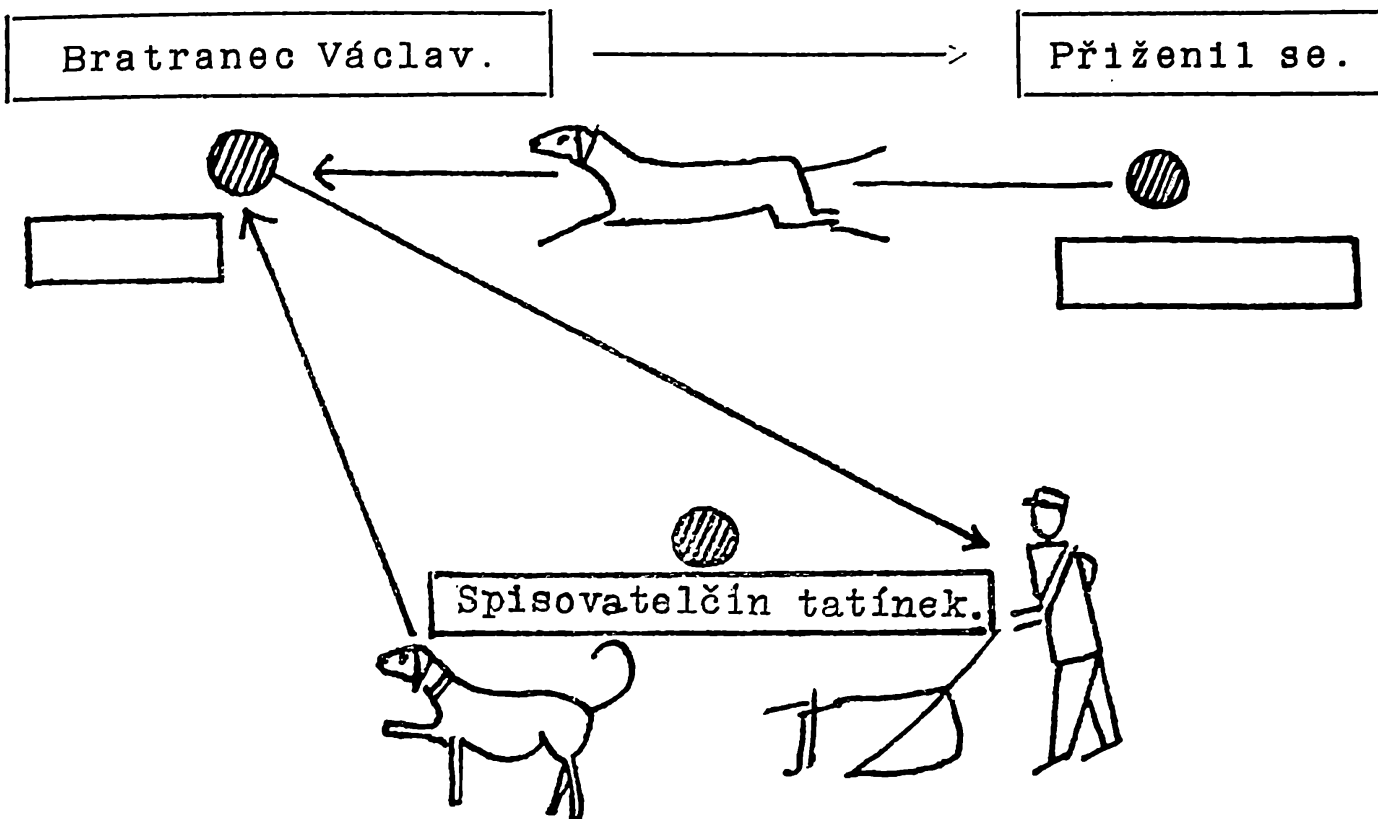
1. skupina: a) Kontrola tichého čtení vyprávěním obsahu na otázky (s ukazováním na situačním obrázku na tabuli), souvisle. b) Doplnující výklad na dotazy

žáků i na otázky učitelovy. c) Orientace ve čteném článku: 1. Vyhledání prvních a posledních slov určených odstavců. 2. Přečtení určeného odstavce. 3. Spočítání vět určeného odstavce (hlasitým i tichým čtením). 4. Vyhledání a přečtení určené věty z daného odstavce. 5. Vyhledání určeného slova (ústně nebo písemně).

C) Kolektivní závěr: Jakým poslem byl

pes? Jak máme i my vykonávatí uložené poselství? Poslů si vážíme. Vážíme si i ptáků, kteří přilétají s poselstvím jara. I těch si vážíme, kteří tu zůstali s námi jako vrabci. Proč? Jak jednala spisovatelka, když jim místo broků hodila drobečky? Kdo jste jednal v zimě podobně? (Film »Tulák Macoun«.)

Obraz tabule s úkoly pro 1. skupinu:

Kolečko znamená obec. Jméno obce, kde žil spisovatelčin tatínek, neznáme. Známe však jméno obce, kde žil její bratranec Václav a kam se přiženil. Připište ta jména do prázdných obdélníků! — Pod kolečko znázorňující obec, kde žil spisovatelčin tatínek, můžete nakreslití dva obrázky: vpravo jak Václav oře nebo seje na poli, vlevo jak si vede psa.

Tiché čtení však neukládejme jen lepším čtenářům. I slabší čtenáři potřebují tichého čtení, má-li se zlepšit jejich hlasité čtení. Musí býti ovšem řádně připraveno a náležitě kontrolováno. Ukázka takového postupu:

A. Společný úvod k práci: a) Opakujeme na př. básničku »Matičce« nebo jinou obsahem podobnou. b) Rozbor: Jak děti projevují matce svou lásku?

B. Skupinové čtení: 2. skupina (slabších čtenářů): a) Psychologická příprava: Přečtete si o chlapci, který nezapomněl na maminku, když dostal něco sladkého! b) Uložení práce přečtením úkolů s tabule: 1. Přečtete si potichu čl. »Jabloň-

ka« (Ráno, III., 49) a podtrhněte si slova, kterým nerozumíte! 2. V článku se dočtete, kolik měla jablůňka jablíček a jak byla jablůňka vybarvena. Nakreslete si tato jablůňka na talířek a správně je omalujte! c) Vysvětlení úkolů žákům, kterým přečtení nestačí. Učitel zdůrazní, aby čtli pozorně. Kresbu jako kontrolu lze bodovati. d) Tiché čtení.

1. skupina (lepších čtenářů): a) Psychologická příprava: Někdy se děti nechovají k mamince pěkně. Přečtu vám takový příběh. b) Učitel přečte čl. na vzor. Žáci jednak poslouchají, jednak sledují v čítankách. c) Předběžný výklad. d) Hlasité čtení žáků. e) Následný výklad při

druhém čtení po odstavcích. f) Dramatizace čteného (nebo jen dialogizace). g) Rozbor článku. Poučení vyjádřené nadpisem. h) Užití: Souvislého vyprávění obsahu ve vlastivědě. Opis odstavce. Rozdělávání slov na slabiky. Podtrhování předložek. Hodí se za tiché zaměstnání.

2. skupina: e) Výklad slov, která si žáci označili. f) Kontrola tichého čtení: dotazem po počtu jablíček a po jejich barvě

— prohlídka kreseb. — Opakování článku na otázky. g) Hlasité čtení (třeba jen části čl.) s nácvičkou plynulého čtení podle vzoru učitelova. 1. skupina: Kontrola tichého zaměstnání.

C. Společný závěr. Oceniti jednání obou chlapců z článků.

O postupu při čtení, výkladu a nácvičce básní v tomto post. ročníku pojednám ve zvláštním článku.

Něco o dětské obrně

M. H. — Letošní prázdniny byly prodlouženy nebyvalou měrou následkem dětské obrny. Nebezpečná nemoc, která se jindy vyskytovala jen v ojedinělých případech, začala nyní hromadně naplňovat nemocnice a děsit rodiče.

Co to vlastně obrna je? Málo prozkoumaná choroba, která se často v začátcích projeví v nevinné podobě anginy, probíhá rozmanitými způsoby a končí taktéž různým, nestejným způsobem. Může způsobit částečné i celkové ochrnutí údů, které v některých případech mizí stejně záhadně, jak se objevilo, v jiných vyžaduje zdlouhavého léčení a opět v jiných končí náhlou smrtí.

Americký prezident Roosevelt ztrácí časem vládu dolních končetin následkem obrny v dětství.

Pozorovala jsem případ tříleté holčičky, které obrna zkroutila a ochrnula nožky. také očka se zkroutila každé v jinou stranu. Po strychninových kapkách a injekcích se nožky narovnal, děčko přestalo šilhat a je dnes jako obrázek.

Z čeho vzniká obrna? Tuto otázku ještě vědecké kapacity nerozluštily. Vznik a rozšíření obrny se přičítá viru.

Jak známo, dělí se mikroskopický svět na bakterie (kulatého tvaru), bacily (tyčinkovitého tvaru), plísň (působí na př. kožní choroby) a pak viry. Bližší jejich určení? Virus je v bakteriologii vše to, co není plíseň, ani bacil, ani bakterie. Je to jakási záhadná veličina, kterou ještě nedovedlo sebeostřejší mikroskopické sklíčko zachytiti ve viditelné podobě.

Laicky bychom mohli říci, že je to tajemný nepřítel, jehož zločiny jsou známy,

aniž by on sám byl kdy vypátrán. A tu mi promiňte, že můj obyčejný, nevědecký mozek se na chvíli pozastaví. — Možná, že ani žádný virus není — a obrna povstává sama od sebe asi tak, jako prý svět povstal sám od sebe. Žádný pan profesor totiž ještě Boha-Stvořitele nikdy neviděl a proto Ho oficiální věda neuznává. Virus — sice také ještě žádný pan profesor neviděl — a přece správně z následků soudí na příčinu. Odkud ta dvojí logika? Jó, má zlatá, to je něco jiného, on totiž ten neviditelný virus nám nepředkládá žádné obtížné přikázání.

Vraťme se však k obrně! Lze jí nějak předejít? Snad — vstříknutím sera, vyrobeného z krve lidí, kteří již obrnou byli nemocni. Reakce je velmi nepříjemná, dva až tři dny trvá celková malátnost, špatně od žaludku, nutnost ulehnutí. Serum se vstříkuje do nosu.

V první panice na venkovských okresech dávali lékaři injekce z krve rodičů, prý v předpokladu, že téměř každý dospělý prodělal kdysi slabou formu obrny. Odborníci se však k tomuto názoru staví velmi skepticky, mimo to neúčinkuje taková injekce déle, nežli nanejvýš tři týdny. Jedno dítě, které jsem po takovém preventivním opatření viděla, mělo po několik dní oteklé nožky a obličej plný stroupků. Ovšem za několik dnů tyto příznaky zmizely.

Nákazu obrny podporuje hromadění mládeže, podvýživa a teplé počasí. Máme tedy naději, že s nastalým podzimním chladem opadne vlna této nebezpečné choroby.

Učitelské aktuality

Průkazy na zlevněnou jízdu učitelů příslých ze Slovenska a Podkarp. Rusi. Učitelé, kteří přišli z východní části bývalé ČSR a byli ustanoveni na veřej. školách Protektorátu, budou až do konce r. 1939 užívat dosavadních železničních průkazek k zlevněné jízdě. Teprve po 1. lednu 1940 obdrží slevu na nové průkazky, jež jim budou vydány. Budou platiti jen od 1. ledna do 14. června 1940.

Dovolená žákům na sklizeň okopanin. Správcové škol mohou podle rozhodnutí č. 117.949/39-I/1 udělit dětem, jichž je nutně třeba ke sklizni okopanin, dovolenou. Ve zvlášť odůvodněných případech může z těchto důvodů býti uzavřena škola.

Nový seznam 16milimetrových školních filmů. V těchto dnech vydaly půjčovny Dorostu Červeného kříže nový seznam 16 mm školních filmů. Je nový formou i obsahem. Každému filmu je věnován jeden volný list a všechny listy jsou přehledně uspořádány v jakousi kartotéku. Výhodou tohoto seznamu je, že nikdy nestárne, protože v každém dalším filmu bude vydán podobný list, který se do seznamu zařadí podle svého čísla a odboru. Bude-li po čase některý z filmů vzat z oběhu, pak se jeho příslušný lístek ze seznamu vyřadí a seznam sám zůstane zachován. Seznam dosud vydaných filmů se posílá za úhradu výloh 5 K (pět) vyplaceně; každý majitel tohoto seznamu bude dostávat zdarma lístky o všech dalších filmech. Na lístcích je vždy podrobný popis filmu, tedy jeho délka, původ, obsah a pro které školy se hodí. Seznam na požádání zašle v Čechách Půjčovna školních filmů Dorostu Červeného kříže v Praze VI., Neklanova 34, na Moravě Půjčovna školních filmů Dorostu Červeného kříže, Brno, Koliště 3.

Sjednání učitelstva. Ve dnech 7. a 8. října 1939 došlo ke konečnému dobudování sjednocení učitelstva českých národních škol, za kterýmžto účelem se konaly valné hromady příslušných dílčích organizací. Česká obec učitelská změnila se v Jednotu učitelstva národních škol. Tato

Jednota složena bude ze zájmových odborů učitelstva škol měšťanských, obecných, mateřských, pomocných, učitelek domácích nauk, po případě i cvičných učitelů atd. Dosavadní učitelské organizace: Zem. ústřední spolek jednot učitelských v Čechách, Spolek jednot učitelských na Moravě a jiné obdobné dílčí spolky učitelské, se současně rozcházejí. V nově vytvořené Jednotě učitelstva národních škol bude organizováno na 30.000 aktivních učitelů a učitelek všech kategorií a 10.000 učitelských pensistů. Předsedou Jednoty učitelstva národních škol byl zvolen Bohuslav Lidmila, učitel z Modřan u Prahy. Říšský Svaz katol. učitelstva se členem Jednoty nestal.

Škola v popředí zájmu veřejnosti. Zájem veřejnosti a osvětových pracovníků jest upřen ke škole a žactvu. Chceme, aby náš národ, mající zabezpečeno právo na svébytný kulturní vývoj, měl dobře organizované školství všech typů, vyhovující školní budovy a v nich zdravé a prospívající žactvo, vedené dobrými učiteli. To jsou pro národní výchovu zásadní otázky, jež jsou předmětem úvah v Kulturní radě, ústředí pro kulturní a školskou práci Národního souručenství. — V těchto dnech se konala další sekce I. (pro národní školství), která jednala o některých naléhavých a časových otázkách vyučování na školách měšťanských a o školení učitelů jazyka německého, aby se dosáhlo dobrých výsledků ve vyučování tomuto předmětu. Sekce zdůraznila, že je velmi naléhavé upravit řízení při obsazování míst učitelských.

Zástupci výboru NS a veřejných zaměstnanců u předsedy personálního komitétu ministrů. V jednání o platových otázkách státních a veřejných zaměstnanců, které vede výbor NS a které bylo dne 11. října zahájeno u ministra financí, se pokračuje. Zástupci veřejnozaměstnancké komise výboru NS a ústředí veřejných zaměstnanců jednali o těchto věcech s předsedou personálního komitétu ministrů, ministrem spravedlnosti drem Krejčím.

SPOLKOVÉ ZPRAVY

Členstvu zemských spolků. Naše spolkové stanovy vytyčují nám jako hlavní úkol pečovat o mravně-náboženskou výchovu školní mládeže i mládeže škole odrostlé v duchu katolickém, národním a státním. Proto naše spolky nebudou likvidovány, ale budou pracovat v tomto vytčeném cíli dále. Jako jednotlivci vstoupíme však do Ústředny veřejných zaměstnanců, aby bylo postaráno i o naše odborové zájmy. Řízení o tom je dosud v proudu. Upozorňujeme, že po

jeho skončení budou upraveny i otázky příspěvků tak, aby nikdo nebyl nadměrně zatížen. — Všichni zůstaneme věrni svým spolkům, které mají úkoly nadmíru důležité zvláště dnes, když je požadavkem výchovy školní výchova v duchu národním a křesťanském. Všimněte si zpráv ve Věstníku. Podrobnější informace vám podá předseda vašeho krajinského odboru. — Spolek katolického učitelstva v Čechách. — Spolek katolického učitelstva na Moravě.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Vám, kteří máte revma! Když přijdou mlhy a plískanice, když bolest Vás upoutá na lože, jedno Vám uleví: důkladná masáž francovkou Alpa. Ta zahřeje bolestivá místa

tím, že jim přivede krev. Alpa bolest zmírní. Poradte se s lékařem. Dbejte, abyste při nákupu dostali skutečně Alpu.

LITERATURA

Jindřich Šimon Baar v lidovém vydání. V poslední době je takový zájem o spisy J. Š. Baara, že nakladatelství »Novina« se rozhodlo vydati deset jeho nejoblíbenějších knih v sešitech. Vyjde asi 110 sešitů a budou vycházeti týdně. Cena jednoho sešitu o 32 stranách K 1.50. Předplácí se na 20 sešitů 32 K. Za těchto podmínek se dostanou Baarovy spisy do rukou i těch čtenářů, kteří by si spisy jinak zakoupiti nemohli. Spisy J. Š. Baara jsou národním odkazem. Hrdé národní cítění, nadšení, lásku k půdě a víru v budoucnost národa — vložil do tohoto díla J. Š. Baar. Je naší povinností znát literární dílo Baarovo. Baarovy knihy zasluhují pozornosti. Každá jeho povídka, každá kapitola románu povídá toho o venkovském světě víc, důvěrněji a opravdověji, než celá pojednání. Baar, je to ztělesněný kus českého kraje a života. Baarovo dílo je z těch, která nestárnou, neboť má přirozený půvab, nevyprchající teplotu, krásnou a čistou životnost. Zajistěte si Baarovy spisy. První sešit zasílá zdarma L. Šotek, Praha II., Koubkova č. 2/III.p.

Dr. Jan Vaněk, Celostátní pojetí elementárního čtení v české didaktice. Přehled bojů a soupis publikací a význačných časopiseckých článků. Nákladem Vydavatelského odboru ÚSJU, Brno. 40 stran, cena K 4.50. Celkový obraz o tom, jak se u nás vyvíjely a skončily vzrušené boje o globální metody a elementární čtení dosud podán nebyl. Nejen neučitelské, ale i pedagogické kruhy nebyly dosti jasně o vývoji bojů informovány, protože pro šíři bojiště — po všech našich časopisech — nebylo ani dobře

možno soustavně boj sledovat. — Nyní vychází dokumentárně založená knížka dra J. Vaňka, který objektivně sleduje vývoj bojů krok za krokem po všech stránkách, t. j. po stránce linguistické, fyziologické, didaktické i obecně pedagogické. Snáší všechny podstatné důvody, které byly u nás vysloveny pro i proti globální metodě. Z jeho celé práce a zejména závěru je zřejmo, že v těchto bojích definitivně zvítězilo hledisko celostní, t. j. stanovisko, že elementární čtení je nutno počínat globálně, ale brzy přecházet k analýze. V názoru na analýzu se budou patrně ještě dlouho u nás názory lišiti, a budou tu asi vznikat různé techniky, stejně jako tomu bylo u metod elementových, jejichž variací známe také dlouhou řadu. Ke své studii připojuje dr. J. Vaněk také soupis všech publikací a význačných časopiseckých článků, jichž jen v pedagogických časopisech vyšlo téměř 300. Je to knížka, která zaujme nejen elementaristy, ale i ostatní naši veřejnost, která s neutuchajícím zájmem celý boj sledovala.

Richard Berger, Volné kreslení. Str. 208. 474 obrázků. 36 K. Nákl. Čes. graf. Unie v Praze.

50 procent úspory. V novém, již VI. vydání »Společenského katechismu« Jiřího Št. Gutha-Jarkovského vyšlo doposud 8 sešitů a první díl se tím chýlí ke konci. Celkem bude mít toto praktické a krásné dílo 4 svazky o 40 sešitech. Při této příležitosti upozorňujeme naše vážené čtenáře na velikou výhodu při sešitovém odběru, při němž ušetří více jak 50 proc. Podrobné informace jsou ve vydaných prospektech, které zašle

z ochoty i administrace tohoto listu. O hodnotě díla svědčí i to, že bude přeloženo do němčiny. Nepromeškejte vhodné příležitosti k levnému získání tohoto klasického díla pro svoji knihovnu. — Dr. J. K.

Dr. Jan Vaněk, Psychologické základy nové české a slovenské pedagogiky. Nákladem vydavatelského odboru ÚSJU, Brno. Stran 50, cena K 7.50. Touto novou studii staví dr. J. Vaněk zrcadlo českému poválečnému pedagogickému myšlení. Je to obraz vývoje posledních 20 let, během nichž mnoha vlnkami se čerčí pedagogická hladina zplastičtěla a zdramatičtěla v důsledku vystoupení Příhodovy školy, což vyvolalo jako druhý protipól frontu kritickou. Dr. J. Vaněk, který předeseílá nejdříve obraz vývoje české psychologie, osvětluje psychologickou základnu bojů, na niž spory neustále sklouzaly a na níž se celý zápas ve skutečnosti odehrával. Jeho kritické hledisko vrhá nové světlo na tuto dobu. V něm se toto údobí nejvíce jeví jako zápas dvou stran, kteréžto hledisko je u nás vžitě, ale jako jednosměrné usilování mnoha pracovníků o lepší českou školu, k níž každý přinášel, co mohl nejlepšího: Příhoda se svými spolupracovníky, velkorysý světově orientovaný podnět, její kritika svým ohněm zvláčnila a který pak pokusná a denní praxe zformovala v dobrý nástroj k výchově nového českého člověka. Práce dra J. Vaňka je nová nejen tematicky, ale i základními hledisky. Bylo jí ovšem možno postavit jen na přesných a četných odkazech na literární doklady, takže kniha je současně kritickým přehledem literární pedagogické tvorby vůbec. Autor, který je knihovníkem Ústřední pedagogické knihovny v Brně a z dřívější doby zná podrobně i školní praxi, měl k takové práci dobré předpoklady. Kniha bude čtena nejen pedagogickými pracovníky, kteří sledují náš pedagogický život, ale bude také dobrou příručkou k učitelským zkouškám, protože zkušební předpisy vyžadují znalost domácího pedagogického vývoje i znalost domácí literatury, což kandidáti neměli dosud z čeho studovat, protože takové práce u nás dosud nebylo.

Ediční činnost Vydavatelského odboru ÚSJU. Vydavatelství odboru Ústředního spolku jednot učitelských v Brně, který vydal nyní dvě práce dra J. Vaňka z oboru pedagogické psychologie, připravuje nyní vydání »Úvodu do studia psychologie«, který napsal Dr. Ferd. Kratina. Dílo bude mít tyto kapitoly: Předmět a úkoly psychologie. Metody. Směry. Odvětví. Obecná psychologie. Diferenční psychologie. Psychologie dítěte. Typologie.

J. Kratochvíl-Baby, Rok junáků. Útržek z celoročního života našich junáků. Příloha Anděla strážného. Občanská tisk. Brno, cena 5 K. Junáctví stalo se dnes nevyhnutelnou

složkou našeho výchovného systému. Každý vychovatel měl by se seznámiti s podstatou junácké výchovy nejen z poučných, ale také ze zábavných knih naší literatury. Knížka Rok junáků podává v povídkovém a dobrodružném ději program junáckého oddílu během roku. Tím, že je psána autorem, jenž sám prošel junáctvím »od píky«, zaručuje nám pravdivý obraz. Cena knížky je velmi nízká. Chcete-li ozdobit svou knihovnu, nebo dáti dětem pěknou knížku, obstarajte si Rok junáků. Naše děti najdou v knížce nejen pěkné pobavení, ale hlavně ušlechtilou četbu!

Ž.

Anděl strážný Red. Em. Masák. Náš oblíbený časopis, bašta katolického tisku pro mládež, vstupuje již do 59. ročníku. Není divu, že naši tatínci rádi prohlašují o něm, že jej odbírali již za mladých let! Úroveň časopisu, díky výbornému vedení, je na výši doby. Při tom zůstává Anděl Strážný jedním z nejlevnějších dětských časopisů. Předplatné za celý rok činí: 8 K. s přílohou 12 K. Propagujte tento dobrý katolický časopis.

Ž.

Poznání úplných českých dějin je mravní povinností všech příslušníků národa. A to nejen události do roku 1526, které vypsál Frant. Palacký ve svých Dějinách národa českého, ale i druhého úseku našich dějin počínajícím zvolením arciknížete Ferdinanda (r. 1526) na trůn český. Tento »habsburský úsek« českých dějin s tragedií bělohorskou je dnes velmi poučný, ale i svrchovaně poutavý, neboť jej vypravují čtyři znamenití kronikáři J. Kořán, Ant. Rezek, J. Svátek a J. V. Prášek v Dějinách Čech a Moravy nové doby. Dílo doprovází 60 zdařilými historickými obrazy J. Goth. Nechtějí ani jediné české rodiny, která by netoužila získati tento důstojný protějšek a nezbytný doplněk svých Palackého Dějin. Levné sešitové vydání (právě vyšel 2. seš. za 50 hal.) v Mazáčově nakladatelství umožňuje odběr i méně majetným občanům. Doporučujeme svým čtenářům, aby si opatřili ukázkový sešit Dějin Čech a Moravy u svého knihkupce, nebo si o něj dopsali nakladatelství L. Mazáč v Praze II., Spálená ul. 53. Tamtéž dostanete zdarma nálepky s obrazem sv. Václava a pohlednice s ukázkami historických obrazů.

Výstava Fr. Palackého, která byla otevřena v Mazáčově výstavní síni v Praze II., Spálená ul. 53, se těší velkému zájmu české veřejnosti. Jsou tam vystavena různá vydání Palackého Dějin, dokonce i první vydání s rukopisnými poznámkami autora, jeho studijní materiál a památné předměty, kterých používal Otec národa při své práci. Zvláštní pozorností vyznamenávají návštěvníci novou bustu Fr. Palackého, která je dílem českého sochaře Jindřicha Wielguse, a originály původních historických obrazů,

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

kteřé nakreslil J. Goth pro Dějiny Čech a Moravy nové doby, jež navazují na Palackého Dějiny. Výstava je otevřena každý den i v neděli od 9—17 hod. odpoč. Vstup je volný.

Písmo a škola. Jediný časopis, věnovaný všem otázkám písma. Administrace Brno, Pekařská 1. Ročně 4 čísla za 6 K. Jednotlivá čísla 1.50 K.

František Šigut, Čtyři kapitoly o bl. Janu Sarkandrově. Nákl. Noviny z pod Radhoště, Val. Meziříčí. Cena neudána. Spisek valašskomeziříčského katechety podává zhuštěně, ale přece dokonale a poutavě obhajobu moravského mučedníka za svou víru z doby reformace protestantské. Knížka je zpracována na základě spisu dra Foltýňovského o bl. Janu Sarkandrově a právě svou stručností se dobře hodí k hromadnému rozšíření a k rozšíření úcty našeho moravského světce. Ze otázka sarkandrovská je stále aktuální, o tom svědčí i poslední číslo ČČH, v němž dr. F. Hrubý pokouší se zdánlivě velmi dobře fundovaným článkem zbavit Sarkandra svatozáře. Bude třeba, aby naši historikové věnovali tomuto úseku dějin znovu svou pozornost. Knížka Šigutova je i tu dílkem podnětným. —ke.

Miroslav Fendrych, Přehled přírodovědy. Pro školy měšť. a nižší střední a soukromé studium. Svazek VII. Biologie (5.10 K), sv. VIII. Botanika (5.40 K), sv. IX. Zoologie (6.30 K), sv. X. Anthropologie (4.20 K). Látka je dobře utříděna a poslouží učitelé k přehlednému opakování a k nacvičení základních poznatků. Nákl. Čes. graf. Unie v Praze.

Jaroslav Vyskočil, jak zhotovím letadélko s benzinovým motorem. 144 stran, 79 obrázků a 16 tabulí. 26 K. Nákl. Čes. graf. Unie v Praze.

Francis de Croisset, Dáma z Malakky. Román velmi zajímavý svým prostředím

malajským, které je tu líčeno dokonale, ale po stránce mravní (rozvod!) nelze jej chváliti. K 33. Nákl. Čes. graf. Unie v Praze.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Naš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr, pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín, prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika.

Co jste učinili

pro katolický tisk?

Poslali jste již

aspoň předplatné?

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. - Roční předplatné 25 K. Č. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č I S L O 6.
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
15. LISTOPADU 1939

Úkol vychovatele

Po mnohých omylech a tápání se zdá, že konečně nyní víme, v čem je naše síla a naše bezpečnost, jak zajistíme svému národu jeho další život. Bylo o tom mnoho řečí, mnoho nových podnětů se zrodilo, vyrojilo se ovšem i mnoho myšlenek prázdných nebo falešných, ale v celku to vše národ dobře poznal a dovedl odmítnouti tam, kde bylo třeba odmítnout.

Tato přípravná práce, stanovení a ujasnění cíle, byla již vykonána. Nyní myslíme, že všechny úvahy o tom mohou již přestat a můžeme začít s vlastní prací. Každý na svém úseku práce, každý podle svých sil a schopností.

I ve škole je třeba, abychom pracovali o těchto skutečnostech. Máme nové osnovy, ale ty by nám byly málo platné, kdybychom je nedovedli prodchnouti duchem práce pro národ, kdybychom nedovedli vytěžit ze všech dobrých myšlenek, které nám byly předloženy. I školní práce musí býti v souladu s prací celého národa pro zajištění jeho šťastné budoucnosti. U tom jest veliký úkol dnešních vychovatelů.

Krev naše a Boží

Mnoho očí je upřeno na katolického učitele. Snad více než na kněze. Určitým kritikům již zevšednělo pozorovat a posuzovat kněze. Ale katolický učitel je dosud středem zájmu.

Podobně hledí mnozí na nás. Jedni od nás očekávají více, druzí by nejraději viděli co nejméně. Ale shodně nás všichni pitvají svými pohledy, zda krev, která obíhá žilami našich slov a skutků, je vskutku krev křesťanská.

Lidskými žilami musí probíhati zdravá krev. Zkáz-li se krev, končí život. Sebe vzácnější víno sebe staršího ročníku nenahradí v žilách lidskou krev. I kdyby toto víno bylo srdcem uvedeno v pohyb, nebyl by to oběh života. Byl by to oběh smrti.

Žilami lidské společnosti musí probíhati zdravá krev lásky. Zkáz-li se láska nesmírnou sebeláskou, končí život.

Láska totožná s krví lidské společnosti je produkt křesťanství. Je to odlesk Boha Otce, je to van Ducha svatého a můžeme pokračovati v příměrech, aniž bychom se dobrali dna. Je to krev, která skanula po dřevě kříže na vyprahlou půdu Golgoty. Je to krev Ježíše Krista. A je-li to Jeho krev, je to Ježíš sám.

Láska, která má jako krev obíhati žilami lidské společnosti, je Ježíš sám. Nebylo té lásky před ním. Nikdo ji nemohl přinést na zem, než Bůh sám. Jen Bůh může dávat Božské. Člověk

KALEIDOSKOP

Smrt a soud.

Ó, zatvrzelý člověče, proč jsi necitelnější nad zvířata? Hle, ovce přechá, když se vlk blíží, skrývá se chvějící se holubice, když spatří jestřába, ze skrýše si netroufá žíznivá myš, když kocour obchází, ty se však nebojíš, ačkoliv víš, že hrozná smrt a přísný soud ti nastává? Ctih. Diviš Kartuzián.

P M J

Záhadný nadpis? Symbolická značka, uvedená »Typem« v 9. čísle XIII. ročníku. Znamená: Pozorovat, myslet, jednat.

Budeme-li chtít, bude v této značce tajemství našeho úspěchu.

Pozorovat. Všímat si svého okolí nejen zrakem, ale i sluchem. Pozorovat děti v jejich úředním i neúředním poměru k nám, v jejich vzájemném styku, pozorovat mluvu jejich tváří a očí, vpouštěchat se do jejich mluvené řeči, i když se nám zdá, že odrážíme daleko od břehu vlastního dětství, vcítovat se do jejich tužeb, i když při tom s rozpaky ohmatáváme tvrdý skrojek vlastního toužení — to všechno nás obohacuje. Pozorovat lidi ve svém okolí, neuzavírat se před nimi s výmluvou, že jsou zlí, že jen ubližují. Pozorovat rodiče dětí, jejich poměr k dětem, povylézt trochu z úlitvy vlastní domýšlivosti a ohmatat třeba nevlídné, ale přece jen naše okolí. Číst, vracet se stále k té literatuře, která nás vyživila. Můžeme si říkat: Nic nového pod sluncem, ale nechť jsme svými myšlenkami jen ležet! Literatura, mluvené slovo podnítl naše myšlení.

Myslet — druhé slovo tajemného trojhvězdi úspěchu. Jako učitelé jsme před problémem: Normalisovaná a zmechanisovaná práce až do šablony či tvořivá a neustále bolestná práce zrozená z přemýšlení? Potřebujeme nutně zjednodušovat svou práci, zlaskavět si ji, znormalisovat. Musíme se varovat rozptylu, který brání důkladnosti. Ale nesmíme normalisovat tak dlouho, až bychom mohli učit spíce. Děti jsou živé a i ten nejlepší postup práce, který jsme si vybrali, znormalisovali a procvičili, nutno myšlením přizpůsobovat skutečné potřebě. Není naše práce chudá, když máme chudou školu, chudé

— i když chce být sebe lepším dárce — může dávat jen lidské. To nejvzácnější, co člověk má, je to nejchatrnější. Je to lidské srdce, nádoba lásky. Jen lidská láska však by nestačila k oběhu života. K němu je potřebí vyšší lásky. Takové, jakou přinesl a ukázal Ježíš. Takové lásky, o které mluvil v tolika podobenstvích a jejíž radostnou zvěst podepsal vlastní krví a zapečetil svým životem.

Nemá nikdo větší lásky a nemůže mít větší lásky, než s jakou přišel Ježíš. Ale musíme pro Něho a v Něm milovat všechno kolem sebe. Jen láskou se Mu stáváme podobni, jen láskou strhujeme Božské na svět, jen láskou uvádíme Boha do žil lidské společnosti.

Tohoto našeho Boha, křesťanského Boha, chtějí z nás a v nás vidět jak naše děti, tak jejich rodiče, i ostatní lidé. Někteří se při tom chvějí strachem. Chtějí a nechťejí. Chtějí s bázni. Jiní by rádi viděli, kdyby se nám nepodařilo docela jasně tohoto Boha ukázat svým životem. Měli by o jeden důvod pro svou nevěru více.

A my stojíme — snad nevědomky — denně na pranyři, denně jako mučedníci přecházíme přes rozžhavené železo všedního života a sta lidí zvedavě pozoruje, zanechá-li železo stopy na našich nohou, či zanechají-li naše nohy stopy v železe.

Není a nebude jiného údělu křesťanů. Pozorují naše křesťanství a pozorují i naše vlastenectví. Bedlivě sledují, nevěříme-li snad více Osudu než Bohu, nebo neodhazujeme-li všechnu víru ve vyšší spravedlnost a v Boha.

Vždyť tolik starostí o život našeho národa plní naše hrudi! Kdo by nemiloval národ, jehož řeč je naším zpěvem, jehož starosti jsou stříbrem našich vlasů, jehož světci jsou naší slávou a jehož hříchy jsou naším pohaněním. Vždyť národ náš je živ jen ve svých dětech. Vlast nejsou jen ta pole, ty louky, ty lesy a krásné hory. Vlast nejsou jen místa, ke kterým se váže sta a tisíce upomínek našich dějin i naší přítomnosti. To je jedna stránka vlasti. Ta druhá je v nás.

Musíme žít jako křesťané. Nesmíme propadat fatalismu, víře v osud. Nesmíme si myslet, že

v našich rukou je jen slabost k ničemné lenosti a že v našich žilách je chabá krev jen k sladké rozkoši. Nesmíme říkat: Co má přijít, přijde. Nač bych se namáhal?

To by nebylo křesťanské. Každá taková myšlenka znamená jed vstříknutý do žil společnosti. Jed, který ochromuje oběh života.

Křesťan není fatalista. Křesťanský Bůh není Osud. Náš Bůh není nečinný. Vezměme do ruky katechismus a čtěme! Bůh nejen stvořil svět. Bůh jej zachovává a spravuje. Ano. I tehdy, když naše srdce se svíjí v křeči bolesti, Bůh o nás ví. Bůh ani na okamžik nepouští správu světa ze svých rukou.

Naplňme svou školskou praxi touto křesťanskou jistotou, křesťanským klidem! Vdechujme teplo do mrazu zklamání, rovnejme opatrně, co zkrhlo a zahřívejme něžně po příkladu Ježíšově to, co ztuhlo. Ne proto, že se na nás dívají, ale že oběh života je možný jen s krví.

S naší krví spojenou s krví Beránka. K. H.

PRO A PROTI

Od věže babilonské

Školou křesťanskou, věřící, rozumí učitelstvo kladný vztah vychovatelů k pravé křesťanské morálce ve výchově. Učitelstvo nebylo nábožensky nesnášlivé, ale bránilo se církevním vlivům a tlaku se zřetelem k různé náboženské příslušnosti lidu. Kladnému poměru školy ke křesťanské morálce rozumí učitelstvo tak, že nebude odmítat výchovné prostředky v ní obsažené, což ostatně veliká většina učitelstva nikdy nečinila. Učitelstvo naopak prostředky zhodnocovalo všude, kde se k tomu naskytla příležitost. Jsou přesvědčivé doklady o tom, že v naší škole nikdy nebylo tolik praktického křesťanství, jako nyní a právě proto žádají učitelé školu přísně nábožensky snášlivou. Ve vyučování náboženství vidí příležitost k výchově obecné charakterové pevnosti a také ovšem důslednosti ve věcech náboženských, vyplývajících z příslušnosti k určité církvi. Jako se nesmí páchat zlo jménem náboženství, tak to není možné ani jménem nacionalismu, vlastenectví. V tom smyslu se bude učitelstvo učit od Němcové, Havlíčka, Palackého, Smetany, Jirásky, aby vlastenectví i náboženství pomáhalo, povznášelo, vedlo k spravedlnosti, pravdě a k nejvyšší obětavosti. —

Toto jsme našli v týdeníku Brázda 18. října L. P. 1939. Napsal B. Lidmila, předseda Jednoty učitelů národních škol.

francovka
chrání před nastuzením
a jeho následky

děti a chudý kabinet, ale chudou hlavu na myšlenky.

K myšlenkám patří čin, jednání. Dovedeme být vynikajícími revolucionáři myšlenek a slov, méně však revoltujeme v činech. Vlejdme odvážnou myšlenku v kadlub činu! Co na tom, že nezazní vždycky jasný hlas zvonu. Snad místo zvonu ulijeme plecháč. Ale nesedneme si k němu spokojeně. Znovu jej přestavíme silou myšlenek a znovu vlijeme v činy. I Bůh je činný. Nejen že byl činný. Stále je. Nemůžeme k němu nečinností, ale odvahou v jednání. —0—

Národní poklady.

Vracíme se k minulosti, čerpáme z národních pokladů, které jsme dosud přehlíželi, na které jsme neměli často ani času ani chuti, které jsme prostě neznali. A teprve nyní, ke své veliké útěše, vidíme, jak veliká je naše národní síla a kolik máme mohutných prostředků, abychom své národní bytí hájili a uhájili. Toto vědomí nám dává sílu k nové plodné práci pro národ.

Časy se mění.

Olomoucký Našinec přinesl 2. listopadu 1889 tuto zprávu: Pro budoucnost máme očekávat nedostatek asi 100 učitelů ročně. Celkem nedostává se sil učitelských na Moravě 871. Proto na příklad jednotřídní škola v Krumvíři má 198 žáků, v Bohuňově 152 žáky, v Molenburku 192 žáků. Lhota Chvalčov má v jednotřídní škole 200 žáků. Devět výpomocných sil učitelských ustanoveno za správce škol — důkaz to, že se učitelů velmi nedostává. — Z řeči dra Kudely na zemském sněmu.

Několik poznámek k novým osnovám

Akr. — Žijeme v době, kdy více a lépe než kterékoliv z pokolení, která zde na tom kousku, kde my žijeme, měla příležitost tak dobře chápatí nestálost a pomíjejícínost věcí lidských a čerpatí z ní hluboké a nanejvýše užitečné životní pravdy. Dnes, myslím, Komenského Labyrint náleží k nejmodernější beletrii a měl by býti čten se zvýšenou pozorností.

Jistěže komise, které před 7 lety odevzdávaly učitelské veřejnosti normální učebné osnovy pro školy měšťanské a před 6 lety osnovy pro školy obecné, se nenadály, že těmto jejich dílům, o nichž pracovaly nepochybně se vší opravdovostí, nebude dopřáno dočkati se beze změny ani desítiletého výročí trvání.

Dnes je to skutečnost, neboť před námi leží už nové učebné osnovy, jimž chtějí nechtějí musíme věnovati svou bedlivou pozornost, poněvadž dávají nejen rámeček, ale v mnohých případech i náplň naší práci školské.

Je to pochopitelné, že prvně každému napadne položit otázku: »Už zas nové osnovy? A proč?«

Bylo by omylem domnívati se, že k revisi osnov vedly jen důvody, které vyplynuly ze změněné politické situace.

Ne.

Revisi by byly vyvolaly vnitřní nedostatky dřívějších osnov, jenomže klidnější běh politického života byl by den vykonání revise poněkud odsunul. Tak jej ovšem uspil.

Už když byl na př. návrh nových učebných osnov pro školy měšťanské v r. 1931 podroben veřejné diskusi, svedena byla ostrá půtka mezi dr. Chlupem a Uhrem se strany jedné a dr. Příhodou a Keprtou se strany druhé o textaci osnov, zejména v části úvodní, v níž skupina Příhodova držela se doznívajícího filosofického pozitivismu podmalovaného liberalismem a skupina Chlupova byla bližší myšlenkovému vývoji doby. Ať se to zdá jakkoliv groteskní, přece myslím, že náš didaktický revolucionář Příhoda octne se někdy v dějinách naší pedagogiky jako filosofický konservativce a ti, kteří byli

typováni za pedagogické konservativce, objeví se jako pedagogičtí reformisté.

Tehdy za největší nedostatek nových osnov pro školy měšťanské prohlásil dr. Uher jejich neurčitost po stránce výchovného cíle a poukázal na osnovy americké, při jejichž textaci dovedli se zástupcové daleko rozmanitějších filosofických směrů dohodnout na přesné formulaci výchovného cíle, kdežto naše tehdejší osnovy musely říci, že výchova a vyučování mají býti založeny na mravních zásadách obecně uznaných.

Které jsou ty zásady obecně uznané?

Myslím, že není potřebí se za to stydět, že jsou to ty, které vyplynuly z křesťanství. Avšak to přiznati zdálo se tehdy příliš zahanbující pro duševní potomky Augusta Comta, toho otce pozitivismu, který pěstoval filosofii pro filosofii — cosi jako duševní sport pro zajímavé trávení volného času, který však pro svůj soukromý život pokládá za nutné čísti a promýšleti denně náboženské podněty Tomáše Kempenského, obsažené v Knize o následování Krista, již čísti pokládáno bývá dnes za vrchol bigotnosti. Tak se ovšem nemohlo nedojíti tam, kam se došlo: totiž k tomu, že učení křesťanské bylo pokládáno za cosi, co se nesluší, ale křesťanská mravnost za cosi, co se rozumí samo sebou. A tak se pokládalo za vrchol moudrosti podřezávati strom, jehož ovoce bylo pokládáno za velmi prospěšné pro život a zdraví jednotlivce i národa, ano i celého lidstva a pěstovati stromy, které užitku nenesly. Velmi sarkasticky se této nedůsledné životní »moudrosti« vysmál Nietzsche, jehož tu nemíním citovat. Koho by zajímaly podrobnosti, našel by je ve Foerstrově knize »Ewiges Licht und menschliche Finsternis«, z níž v naší literatuře najdeme výňatky ve dvou knížkách »Věčné světlo« a »Mlhami a tmou«, vydaných v Praze Kucharským, a pak i leccos ve spise »Alte und neue Erziehung« od téhož autora, vydaném v Luzernu. Ostatně dosti přílehavou kritiku mravnosti na základě po-

sitivistickém najdeme i v Hendrichových »Filosofických proudech«.

Mám dojem, že po této stránce ani naše veřejné mínění stavovské, ani naše časopisy školské nedovedly včas najít vhodný postoj k tomu, co přece jen má pro naši práci význam nemalý. To ovšem nemohlo zastaviti přirozený vývoj, který směřoval k přiznání se ke křesťanskému základu výchovy, a který události politické poněkud urychlily. Toto urychlení není nějak zvláště vítati, poněvadž se zdá, že ještě dosti značná část našich vychovatelů nebude moci držeti krok s tak náhlým vývojem věcí. Ale pro ty, kteří dovedli sledovati bedlivěji vývoj současného myšlení (viz na př. Klimešovu knihu »Vzdělání jako základní pojem výchovy«), ano i pro ty, kteří si bedlivěji povšimli našeho nového Školního řádu, nebude se zdáti formulace osnov, kde se mluví o jednotném základě výchovy v duchu národním a křesťanském, něčím zvláště překvapujícím.

Národní stránce výchovného cíle věnovali jsme zevrubnou pozornost v úvodním článku Věstníku, takže snad postačí poznamenati ještě, že nemůže národně vychovávatí než ten, kdo sám žije životem hluboce národním. A národním životem žítí, to znamenalo vždycky a znamená dnes zvláště plniti svůj denní úkol poctivě, svědomitě, neúnavně, s láskou a nadšením, a když je potřebí, i se sebezapřením a radostnou obětí.

Jen tak budeme moci splniti úkol, který vytyčují osnovy v odst. 8 článku I., kde čteme:

»Žáci budtež vedeni k tomu, aby svých vědomostí a schopností užívali nejen k vlastnímu prospěchu, nýbrž také aby byli ochotni dávatí je *do služeb svých bližních, zejména svého národa*. Poněvadž rodina je základem společnosti, nechť škola pěstuje smysl pro spořádání *životu rodinný*. *Národní výchova* ať probouzí a rozvíjí v mládeži vědomí příslušnosti k vyššímu celku, k národu, a ušlechtilou národní hrdost, ať ji vede k národnímu bratrství a obětavosti k národnostní snášlivosti, k sociální spravedlnosti a

k vědomému a ochotnému plnění občanských povinností.«

Ti, kteří revidovali osnovy, byli si také velmi dobře vědomi osobního momentu při výchově a v tom je do jisté míry plus nových osnov proti osnovám předchozím, které kladly tak veliký důraz na organizaci vnějších prostředků výchovy a vyučování, že se ve škole upravené podle nich ztratila za učebnicemi, pomůckami, testy a jinými opatřeními učitelská osobnost. Zdá se, že po této stránce pronikl do osnov vliv Hessenových Filosofických základů, máme-li na mysli pedagogickou literaturu, vydanou jen v našem jazyku, ale kniha tato vystihla velmi pěkně tento všeobecný rys současné pedagogiky světové.

Osnovy jej vyjadřují slovy: »Zdárný výsledek školní práce závisí především na *osobnosti učitele*. I když učitel formálně plní školské předpisy, nedosáhne žádoucích výsledků, není-li jeho jednání posvěceno vřelou účastí při školském díle, láskou k mládeži a vychovatelskou schopností, posilovanou stálým studiem vlastních oborů a pedagogické literatury. Učitelské povolání pro svou obtížnost i pro svůj význam vyžaduje celé lidské osobnosti a musí býti každému řádnému učiteli hlavní náplní jeho života« ne jenom a jenom zabezpečením existence, nebo snad zdrojem více méně vedlejších příjmů. I přes pohoršení, které to může vzbuditi, musí býti znovu a znovu opakováno, že učitel se nemůže věnovati *příliš* zájmům hospodářským, ani politickým, ani uměleckým, ani literárním, ale že náleží především a cele škole a jejím potřebám a ty jsou dnes tak veliké, že jej absorbují zcela.

Kromě přesnější formulace jednotného základu výchovy ve škole národní, jejímž vnějším znakem je i ta okolnost, že osnovy jsou vydávány jako jednotné dílo se společnou částí úvodní, obsahující hlavní hlediska, najdeme tu i rozdíl v celkové stavbě osnov.

Kdežto osnovy dřívější byly jenom rámcové, bez přesnějšího vymezení učiva, podávají nové osnovy výčet učiva, jež má býti za příznivých podmínek probrá-

no, a to v míře maximální. Je velmi podobné pravdě, že autoři osnov bedlivě sledovali hlasy stesků na přeplnění podrobných rozvrhů učiva a přetěžování školní mládeže. Při tom však rámeček dřívějších osnov zůstal zachován a rovněž tak i didaktická jejich stránka, která se projevila jak v úvodech obojích dřívějších osnov, tak i v jejich poznámkách jako dílo ceny trvalé a lze se právem domnívat, že ještě jistě více než jedno desetiletí perné práce nás čeká, než jí učiníme zadost. Pokud najdeme v tomto směru někde nějaké doplňky, pak jsou to spíše poznámky vysvětlující a vedoucí na těch místech, kde text dřívějších osnov nebyl dobře pochopen, nebo kde se mu nedostalo náležitého výkladu.

Nemělo by smyslu obírat se těmi všemi drobnými změnami, ať už v přidělu hodin jednotlivým předmětům nebo snad ve formulaci jejich úkolů a cílů, když každý z čtenářů má možnost si tyto změny zjistiti. Dotknou se jen ještě jazyka vyučovacího, který se z prostředku vyučovacího, za nějž byl pokládán v dřívějších osnovách, stal hlavním předmětem, v němž se mají soustřeďovati hlavní prvky naší národní kultury. Dáno mu výjimečné místo mezi ostatními předměty, poněvadž je nejúčinnějším národním pojátkem, jímž národ vyjadřuje svébytné duchovní hodnoty a uchovává je budoucnosti.

Velmi dobře bychom si měli všimnouti toho odstavce, v němž se v souvislosti s jazykem vyučovacím praví, že národní výchova má buditi v žactvu lásku i úctu k našemu lidu, k jeho životu, vlastnostem a *názorům, v nichž žijí zkušenosti pokolení*, k jeho řeči a osobitému umění, z něhož čerpalo a rostlo i národní umění. Věsti žáky tímto směrem podaří se jen tomu, kdo sám má dobrou znalost tohoto národního života po všech stránkách a nedívá se se na lid a jeho názory se shovívavým despektem, ale s hlubokým porozuměním a živým zájmem.

Samo sebou se rozumí, že především je nutno všimati si hovorové řeči prostředí, v němž žijeme a učíme, máme-li výuku v jazyku vyučovacím zakládati bezpečně a věsti jistě. Zvláštní pozornosti pak za-

sluhuje odstavec, v němž se mluví o mluvnici a v němž čteme:

»Vyučování mluvnici má praktický význam. Mluvnická teorie není hlavním cílem jazykového vyučování a zejména vzory v mluvnici mateřského jazyka nemají jiného úkolu, než aby praktická znalost tvarosloví mohla býti uváděna v teoretickou soustavu a tím upevňována: naprosto nejsou k tomu, aby se podle nich jako podle vzorů v cizí řeči někdo učil skloňovati a časovati slova mateřského jazyka.«

V pravopisu jsou zdůrazňovány více než dříve diktáty a úvod do užívání »Pravidel českého pravopisu«, ve slohu a čtení kultura mluveného slova a memorování a přednášení vhodných básní — a celkem snaha po proniknutí do ducha našeho jazyka do míry, která dosud žádána nebyla, takže bude nutno vyučujícím samým, mají-li dávat z plnosti svého vědění, sáhnouti k pracím, které otvírají pokladnici naší krásné řeči, a to jak po stránce lexikální, tak formální, jakož i k pracím, které se obírají její metodickou stránkou, takže myslím, že by kromě některého z našich nejnovějších slovníků a Trávníčkovy Mluvnice neměly v našich knihovnách učitelských chyběti ani Glosova Metodika, Komárkovo-Trávníčkovy Mluvnické vyučování, Baráčkova kniha Od slabikáře do literatury a p.

Vůbec je nutno věnovati naší národní mluvě takovou péči, aby básníková slova:

»Nechť rajskou hudbou zvoní, pŮlí
světa vládne jiná řeč,
nám královnou je všech a neustoupí
žádné naše řeč!«

nezůstala pouhými slovy, ale proměnila se ve viditelný skutek: v patrné úsilí vyučujících i vyučovaných proniknouti k její podstatě.

Pak také kultura našeho mluveného a tištěného slova nabude té výše, že zmizí ta novinářská hantýrka a románová marmeláda, nad níž opravdového milovníka české řeči nejen srdce bolí, ale za níž se opravdu a do duše stydí.

Podaří-li se novým osnovám tímto směrem zvýšiti úsilí všeho národního učitelstva a dosáhnouti toho značně vysokého

cíle, který po této stránce nastiňují, stanou se velmi důležitým a záslužným dí-

lem na cestě k vyšším národním metám. Přejeme jim toho ze srdce.

Mrtvá mateřština

Jeden z nejlepších našich jazykových znalců profesor brněnské university *Fr. Trávníček* posoudil nové učebné osnovy českého jazyka v Lidových novinách článkem, který pro jeho závažnost doslova uveřejňujeme.

Prof. Trávníček píše:

Vydání nových učebních osnov je přirozený následek změn nastalých v našem národním životě. Právě proto vzbuzují nové osnovy zvýšenou pozornost všech těch, kdo mají užší vztah ke škole a pracují ať přímo ať nepřímě k tomu, aby naše škola byla na žádoucí výši. V nových učebních osnovách proniká zřetelně vědomí důležitosti školy pro náš národní život, jsou prodchnuty snahou o vysokou úroveň našeho základního školství a je z nich patrné, že hledí zužitkovati dosavadní praktické zkušenosti. Je zcela přirozené, že podrobné provedení hlavních zásad vyučovacích, stanovení cest k dosažení správně vytčeného vyučovacího cíle naráží na mnohé potíže, na nanejvýš úskalí, ohrožující celistvost nově vybudované lodičky.

Co se týče vyučování mateřštině, o které mi jde, osnovy správně zdůrazňují, že vyučovací jazyk má výjimečné postavení mezi ostatními předměty, zvláštní důležitost pro národní výchovu, že je základem a středem všeho vzdělávání. Velmi pěkně upozorňují na potřebu buditi v žácích vědomí, že je mateřský jazyk nejúčinnější národní pojítko, jímž národ zároveň vyjadřuje a budoucnosti uchovává svébytné duchovní hodnoty. Vedle tohoto kulturního a národního významu vytyčují osnovy správně též vlastní jazykový cíl školního vyučování: dáti žákům pevné základy mateřského jazyka ve znění spisovném a vypěstovati v nich živý cit pro jazyk. Je třeba spravedlivě říci, že osnovy předpisují dosti hojnou učební látku, jejímž úplným probráním a svědomitým nacvičením bylo by lze dospěti k tomu vysokému cíli. Ale v roz-

vrhu učebné látky, v jejím postupu a v základním pojetí jdou nové osnovy po cestách velmi křivolakých, někdy zcela bludných.

Po jejich prostudování dostavil se u mne neodbytný pocit — mrtvá mateřština, mrtvé tělo rozpitvané na množství částí, zhusta přeházených, hodících se jen do rakve. Mateřský jazyk však je živý organismus, podivuhodně dokonalý, přesný, citlivý, který nelze pitvati jako mrtvé tělo. Dítě přicházející do školy umí již mluvit, nejčastěji nářečím, dovede se vyjadřovati v svém myšlenkovém okruhu, rozumí také řeči jiných, mluví-li o tom, nač dítě rozumově stačí, a způsobem jemu přístupným. Učení jazyku ve škole znamená poznávání jazyka, nutně vedoucí k jeho rozboru, členění, a musí proto postupovati zcela přirozeně, od základů k jednotlivostem, podrobnostem. Mluvíme všichni a mluví též dítě ve větách, ať je to rozvitě souvětí nebo samostatná věta holá slovesná nebo neslovesná. Věta je základní jednotka živého jazyka, z ní musí vycházeti učení na obecné škole, do níž si pak žák přináší praktickou znalost jazyka. Věta je jazykový prvek, jehož existenci si dítě může proto uvědomiti nejsnadněji, snadněji než prvky jiné.

Osnovy na tuto důležitou okolnost zapomínají a kladou větoslovné výklady až za výklady jiné, které mají býti z věty vyvozeny. Tak se pro druhý ročník předpisuje v mluvnici »rozklad věty v slova, slov v slabiky, slabik v hlásky«, ale až ve 4. ročníku se udává základní poučení o větě holé a rozvitě, pro sloh pak tvoření vět. Tedy napřed rozklad věty a pak teprve věta sama? — V 1. třídě se má v hodinách pravopisu »psáti text pokud možno ze slov, v nichž není pravopisných zvláštností a výjimek«. Text jsou věty, v nichž se píše na začátku velká písmena, jindy malá, mezi nimiž se dělá tečka, středník, za nimiž se píše tečka, otazník, vykřičník. Dítě si to uvědomuje, má uvě-

domiti, neboť jinak by to psaní bylo bezduché čmárání, ale k tomu je potřebí, aby mělo dítě jisté ponětí o větě. Osnovy o větě v této třídě vůbec nemluví a tak uvádějí dítě do rozpaků, dělají z něho stroj. V 2. třídě obecné se přímo ukládá z pravopisu tečka, čárka . . . , ale o větě, jak jsem připomněl, není tu řeč. Rozdělovací znaménka nejsou něco samo pro sebe, je to součást písemného obrazu věty, mají smysl jen ve větě a je proto naprosto nutné poučiti žáky o větě samé. Odrhováti rozdělovací znaménka od věty přiči se základnímu požadavku přirozeného učení.

Obdobné chyby se dopouštějí osnovy ještě několikrát. Tak na př. v 3. třídě obecné školy má se probíráti podstatné jméno, rod, bytost, číslo, předložky, sloveso . . . To všechno může žák s porozuměním a bez valných obtíží poznati ve větách, z vět, jejich rozbořem, výkladem, ale osnovy kladou základní poučení o větě až do třídy 4. Tento postup vede k mechanickému, bezduchému formalismu, který by se neměl vyskytovat v dnešní škole. — Ve 4. třídě se mají cvičiti pády podstatných a přídavných jmen, v kterých se chybuje, a v 5. třídě pravidelné skloňování podstatných a přídavných jmen. Tedy napřed chyby, nepravidelnosti, odchylky, a pak teprve to, co je běžné, pravidelné? I tu je třeba vy-

jíti z vět, na nich vyložiti podstatu skloňování, probrati nejprve tvary pravidelné, pak teprve nepravidelné a chybné.

Z tohoto pochybeného pošívání základních větoslovných poznatků do pozdějších ročníků vyplývá další vážná základní zásada osnov, přílišné hromadění učebné látky v pozdějších ročnících. Také v uspořádání jednotlivých jevů najde se nejedna vada a oprávněné pochybnosti vzbuzuje vytčení poměru mezi řečí dětskou a spisovným jazykem. Tím vším ztrácí učení mateřštině přímou souvislost s živým jazykem, je to často mluvnice pro mluvnici, něco, co jistě nebylo úmyslem autorů osnov, co se projeví jako brzda, ztížení vyučování, co značně zmenší možnost činné účasti žákovy, spolupráce učitele s žákem.

V souvislosti s tím nelze nevsloviti opravdové politování nad tou skutečností, že ministerstvo školství omezilo další vydávání a užívání čítanky Pramen a zlínských jazykových učebnic, jejichž autoři si uvědomili důležitost souvislosti jazykového vyučování s živým jazykem a se zřením k ní rozvrhli učivo, stanovili vyučovací postup, snad ne ve všem zcela správně, ale nesporně s větším zdarem než nové učební osnovy. Spolupráce s širším kruhem těch, kdo se odborně zabývají o jazykové vyučování, mohla značně zvýšiti kladné hodnoty nových osnov.

Učitelské aktuality

Národní souručenství pro veřejné zaměstnance. Veřejnozaměstnanecká komise jednala o návrhu na změnu § 26 vl. r. ař. 330/38, který žádá, aby vdova-pensistka měla napříště volnost rozhodnouti se buď pro pensii vdovskou, nebo pro pensii vlastní. Rovněž bylo usneseno žádati, aby pensistům, kteří konali činnou službu naposledy na Slovensku a Podkarpatské Rusi, byla vyplácena pense řádná a nikoliv, jak dosud, pouhé zálohy, aby tak mohli býti účastni na odbourání srážek. Schválen byl též návrh, kterým se vláda žádá, aby provdaným učitelkám a profesorkám Češkám, které sloužily na Slovensku a tam se do 1. ledna 1939

vzdaly služby, zajistila mezistátním jednáním brzkou výplatu odbytného a aby až do výsledku mezistátního jednání poskytla jim na toto odbytné zálohy. Předsednictvo komise pokračovalo v jednání o platových otázkách státních a veřejných zaměstnanců. Jednáno bylo v uplynulém týdnu s vládou za osobního vedení vedoucího Výboru NS Nebeského. Dosaženo bylo v zásadě dohody, jak o nutnosti úpravy platů veřejných zaměstnanců, tak i o jednotlivých postulátech. V tomto jednání bude ještě pokračováno. Jednání tato se dělá v úzké spolupráci s Ústředím veřejných zaměstnanců. — Sekretariát komise, který jest je-

jím výkonným a současně i iniciativním orgánem, zabýval se zejména těmito otázkami: platové poměry veřejných zaměstnanců, systemisace služebních míst pro krajské a zemské referenty, veřejné osvětlové služby, úprava platů učitelstva hluchoněmých a slepých a učitelů na výchovných ústavách pro mládež mravně ohroženou a vadnou, drahotní výpomoc některým zaměstnancům Národní univ. knihovny a předsednické přídatky soudcovské.

Kandidáti profesury opouštějí měšť. školy. Počátkem listopadu odešlo z měšťanských škol 147 kandidátů profesury na střední školy. Poněvadž mnozí z nich sloužili na měšťance několik let a vykonali doplňovací odbornou zkoušku, jedná se nyní o to, aby jim byla odsloužená doba započítána tak, jako by sloužili od počátku na střední škole.

Do kterých škol chodí žactvo? V roce 1936 chodilo do měšťanských škol 65.4 procenta, do obecných škol 22.7 procenta a na střední školy 11.9 proc. žáků ve věku jedenácti až čtrnácti let. Poněvadž v tomto počtu bylo ještě Slovensko a Podkarpatská Rus, kde síť měšťanských škol byla poměrně řídká, je možné usuzovat, že do měšťanských a středních škol dochází nyní v tomto věku o několik procent žáků více. Je to v soulase s prováděním zákona o újezdních měšťanských školách.

Povinné vyučování němčině na měšťanských školách. Ve Sbírce zákonů vyšlo vládní nařízení, podle něhož se zavádí jako další povinný předmět na měšťanských školách s českým jazykem vyučovacím jazyk německý.

Budou nadále školy bez vyučování a učitelky bez zaměstnání? Ukončuje se první čtvrtletí školního roku a provádí se klasifikace žactva. V některých místech se rodiče pozastavují nad výsledky vyučování ženským ručním pracím a nauce o domácím hospodářství. Na tamních školách se totiž tento prakticky důležitý předmět macešsky odbývá: buď se mu vůbec nevyučuje nebo vyučování domácím naukám z nouze obstarávají literní učitelky, ačkoli je nadbytek zkoušených učite-

lek domácích nauk. Nejstarší z nich čekají na místo již od roku 1934. Pocházejíce z rodin povětšinou sociálně slabých, rády by přijaly místo. Školní úřady nevyšly však po celé čtvrtletí jejich prosb. Nadarmo žádali sami rodiče o řádné vyučování děvčat ženským ručním pracím. Proto se nyní obrací místní a okr. výbory Národního souručenství na krajská vedení NS, aby na příslušných místech byla zjednána náprava. Očekáváme kladnou odpověď.

F. P.

K tomuto spravedlivému požadavku se oznamuje, že školská správa dosáhla povolení, aby mohly býti přijaty do konce škol. roku 1939/40 nové výpomocné učitelky ruč. prací dívčích a domácích nauk na veřejných školách obec. a měšť., aby nebyl rušen nutný chod vyučování.

Nové osnovy tělesné výchovy. V nových normálních učebních osnovách je vymezena tělesná výchova pro jednotlivé stupně cvičebními úkoly v následujícím pořadí: Pořadová cvičení. Cvičení průpravná a vyrovnávací. Cvičení užitá, jako chůze, běh, skoky, házení, náradí, zdvihání a nošení, úpony, koupání a plavání. Hry. Rytmičká výcvik a tance. Vycházky a pobyt v přírodě. Příležitostná cvičení. Zdravotní výchova a společenská. Časopis Tělesná výchova mládeže připomíná, že nesmíme v dnešní době učiniti jediného kroku, který by neprospěl dalšímu rozvoji tělesné výchovy a doporučuje: Prostudovat důkladně nové učebné osnovy. Nevynechat povinných měsíčních vycházek. Nezaměnit jedině hodiny tělesné výchovy za jiný předmět. Neopominout využití všech možností, jež poskytuje výchově prostředí školy. Budeme bezpodmienečně dbáti všech zdravotních a hygienických zásad ve spolupráci s lékaři a rodiči. Budeme sledovati samosprávu žáků ve třídě, na chodbě a dvoře.

Kvalifikace. O všech učitelích, vyjímajíc učitele se služným vyššího stupně, se píše u okresního školního výboru nepřetržitě kvalifikační tabulky, do kterých každý rok je zapisována kvalifikace. Tyto tabulky nesmějí býti zničeny dříve, než 50 let od posledního zápisu. Výpis kvali-

fikační tabulky se pak přikládá ke všem podáním, předkládaným vyšším úřadům. (Žádost o definitivu, plat, postup, přeložení atd.) Kvalifikaci určuje kvalifikační komise, která jest zřízena pro každou hlavní skupinu učitelstva. Každý učitel má právo nahlédnouti do své kvalifikační

tabulky (nikoliv do svého kvalifikačního popisu) a opsati si ji. Zní-li kvalifikace po tři roky (u def. učitele) »neuspokojivě«, jest dán na trvalý odpočinek. Neměl-li učitelský čekatel po 2 léta za sebou jdoucí kvalifikaci alespoň uspokojivou, propustí se ze služby.

P. Karel Endl, bisk. a konsist. rada, šedesátníkem

2. listopadu 1939 se dožil šedesátin horlivý člen Krajinického odboru SKU okresu novoměstského P. Karel Endl. Rodák z Knínic u Dačic, studoval v Třebíči a v Brně. Po vysvěcení na kněze působil do r. 1908 v duchovní správě v Rousínově, pak ustanoven katechetou v Bystřici nad Pernšt. 1. září 1939 odešel do výslužby.

30letou práci Endlovi oceňuje celé katolické Horácko. Přišel sem v době, kdy již tu naplno vanul duch svobodářství, který po převratu vmetl katolíkům ve tvář: »Budete mít tolik práv, kolik si jich vydobudete.« Vážný kněz pochopil svůj úkol — ve škole i mimo ni. Hluboké theologické vzdělání Endlovo, důkladná znalost světových dějin i přírodních věd odzbrojovaly školáky, když odpovídal na dotazy, přednášené z podnětu zbrojnošů,

očekávajících v závětrí výsledek útoků na katolickou církev. Kulturní výše pokorného sluhy Páně uklidňovala a zjasňovala rozbouřenou mysl věřících, naslouchajících jeho kázání. Hospodářský rozhled nadprůměrného muže překvapoval účastníky nesčetných porad i sjezdů. Jiskry mravního povznesení zapalovaly srdce posluchačů na učitelských poradách. V orelské župě sv. Metoděje je od počátku významným pracovníkem — vzdělavatelem a starostou župy. Vše, co může pozvednout hodnotu orelské práce v organizaci i tělovýchově, zabírá do svého výchovného programu.

Kéz požehnání Boží provází další práci P. Karla, směřující k jedině správné výchově národa — v duchu zásad katolické církve

F. P.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Jihočeský odbor konal 15. října členskou schůzi s přednáškou Mgr. Karla Rešana, jež byla výzvou, abychom si osvěžili právě v prožívané době velikost, závažnost a dosah svého poslání duchovního, kulturního a mravního a ukazovatelem cesty, kde nalezi potřebného světla, síly a pokoje: 1. v osobním prožívání. Boha modlitbou, 2. mravní askesí, 3. v obrození z Boha naplněním duše životem Božím, duchem Božím a milostí Boží. Pan cvičný učitel Karel Hroch připojil několik glos na okraj doby. Po přednáškách jednáno o programu vánočního kursu, který se připravuje na dny 28. a 29. prosince 1939.

Jihočeský odbor připravuje o vánočních prázdninách ve dnech 28. a 29. prosince 1939 dvoudenní kurs, věnovaný souboru časových otázek odborně vědeckých a výchovných na ústřední námět: Křesťanskou výchovou k dobru národa. — Jednotlivá téma-

ta: Křesťanství a dnešní výchovné potřeby národa. — Křesťanství a rodina. — Křesťanství a národ. — Křesťanství a život sociální. — Křesťanství a literatura. — Křesťanství a dějiny. — Křesťanství a vědy přírodní. — Náboženské umění lidové. — Program jistě vhodný. Také docenti kursu budou osobnosti ve svém oboru vůdčí. Přednášky budou doplněny praktickými ukázkami, rozhovory, světelnými obrazy. Při této příležitosti koná se také valná hromada Jihočeského odboru se situačním referátem zástupce ústředí. Obvyklá schůzka členstva u vánočního stromku bude mít ráz: Štědrý večer v české katolické tradici básnické a zvykové. Těšíme se na shledání a radostnou spolupráci se všemi členy a četnými hosty. Přihlášky k ubytování zasílejte na adresu: Marie Ratajová, učitelka v Českých Budějovicích, Rudolfovská tř. č. 28.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Exercicie pro pracovníky Katolické akce. Znovu a znovu žádali někteří pracovníci Katolické akce, aby byly pro ně pořádány exercicie, když není možno pořádat pro ně kursy. Myšlenka sama o sobě velmi dobrá, ale k jejímu uskutečnění se zdálo pro různé obtíže dosti daleko. Když však děkanátní rada Katol. akce v Prostějově začala zařizovat vlastní exercicie pro pracovníky svého děkanátu a když jeden laik věnoval dokonce částku 500 K, aby byly uhrazeny případné náklady s tím spojené, tu myšlenka šla stále rychleji k uskutečnění. Dnes s radostí můžeme oznámiti: na třech místech pracovníků KA z arcidiecése přístupných budou exercicie pro pracovníky KA pořádány a to: pro muže, pracovníky Kat. akce: Ve Frýdku od 29. listopadu do 3. prosince. Na Velehradě od 11. do 15. prosince. Na Sv. Kopečku od 11. do 15. prosince. — Na Sv. Kopečku od 29. prosince do 2. ledna pro muže pracovníky v KA z Prostějovska. Úplně obsazen. Více se na ni nepřijímá. — Pro dívky pracovnice Katol. akce: Na Sv. Kopečku od 27. listopadu do 1. prosince. Ve Frýdku od 13. do 17. prosince. — Pro jinochy, pracovníky Katol. akce: Na Velehradě od 22. do 26. listopadu. Ve Frýdku od 9. do 13. prosince. Na Velehradě od 11. do 15. prosince s muži. Na Sv. Kopečku od 11. do 15. prosince s muži. — Pro ženy,

pracovnice Katol. akce: Ve Frýdku od 18. do 22. prosince. — Na Velehradě a Sv. Kopečku budou exercicie pro ženy a dívky — bude-li o ně zájem — v lednu. Arcidiecésní rada Katolické akce důrazně vyzývá zvláště farní a místní důvěrníky a důvěrnice Katolické akce, jakož i důvěrníky a důvěrnice stavovských skupin, aby se těchto exercicí skutečně v hojném počtu zúčastnili. Přihlášky přímo exercičním domům. — Doporučujeme rozdělení děkanství asi tím způsobem, aby na Sv. Kopeček jeli důvěrníci a důvěrnice z děkanství kolem Olomouce, Litovle, Prostějova, Vyškova a Přerova, případně Kroměříže a Hranic. — Na Velehrad z děkanství kolem Uh. Hradiště, Kyjova, Strážnice, Uh. Brodu, Luhačovic, Val. Klobouk, Napajedel, Vizovic a Holešova. — Do Frýdku: z děkanství kolem Valaš. Meziříčí, Bystřice p. H., Vsetína, Frenštátu a Mor. Ostravy. — Arcidiecésní Katolická akce v Olomouci.

Říká se, že rýma trvá 9 dní. Jak je nepříjemná! Jsme nesví, rozmrzelí a naše denní práce trpí touto tělesnou indisposicí. Proto pocíujeme následky rýmy mnohem déle i tehdy, neměla-li horších následků. Nevystavujme se takovým nepříjemnostem. Otuzujme tělo pravidelně natíráním francovkou Alpa. Zeptejme se lékaře.

LITERATURA

Nakladatelství Orbis (Praha XII.) vydalo paměti kapitána **Johna D. Craiga: Nebezpečí je mým živlem.** Obsahuje životní příběhy člověka, jehož zaměstnáním je **hra se smrtí.** Tygři, žraloci, lovci velryb, ďábelští lidé... to jsou stránky, na nichž je promítnut život nad mořem i pod mořem. Craig procestoval 35 zemí. Craig-Crew natočil svá dobrodružství v Africe, na Aljašce, v Indii, Jižní Kalifornii a mnohá z nich se později objevila v Trader-Hornu a v mnohých jiných filmech. Nebezpečí je mým živlem vypravuje o člověku, kterému nebezpečí je prostředníkem v práci, o člověku, který je doma mezi korálovými útesy, na dně moře nebo v houštinách džungle jako ve svém domově. Tyto sensační paměti přečtete jedním dechem. — Brož. jsou za K 35.—, váz. K 45.—.

Slavná kniha **Paul de Kruifa: Lovci mikrobů** vychází v témže nakladatelství již v VIII. vydání.

Emanuel Moravec: V úloze mouřenína (Československá tragedie 1938). S autorem sledujeme dlouhou politicko-vojenskou cestu k naší izolaci přes události květnové, rozhodnutí o našem osudu za pařížské ná-

vštěvy britských královských manželů a přípravy k podzimním těžkým dnům, které obstaral tu lord Runciman. Přichází sjezd v Norimberku, nové naše vojenské přípravy, Godesberg, naše druhá mobilisace, konference v Mnichově, nástup našich armád na hranice a vyklizení sudetského území. Voják ty dny mnoho prožíval, a to tu vykládá čtenáři slovy často příkrými. Je to nejen snůška všech dojmů a politických událostí od března do října 1938, nýbrž také podrobný přehled vojenských úvah a kombinací, které celá dvě desetiletí se sprádaly o obraně Československa proti Německu a které se proměňovaly v řadu složitých a nákladných opatření. Vidíme vznik československé armády, její postupný rozvoj a vojenské změny, které zatím nastávaly v sousedství a v táboře spojenců. Mnohé po přečtení Moravcovy knihy stane se z událostí loňského podzimu pochopitelnější. Porozumíme také dnešnímu postoji autora, který tvrdí, že český národ nemůže na světě od nikoho nic očekávat než od sebe sama a od toho, jak upraví svůj poměr k Němcům. Kniha vyšla v nakladatelství »Orbis«, Praha XII. Brož. je za K 45.—, váz. K 55.—.

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

V říši bílého slona. »Malý Teen, vládce slonů« od Reginalda Campbella dává i dospělým otázku, jež se budou těšiti jejich plnému zájmu. Ličení života v džungli a siamských pralesích je neobyčejně dramatické a barvité. Rozvíjí se v něm děj, který i při takové lyrické idyle, jakou je láska Teenova k Chan Wen, je pronikavým průlomem do srdcí a duší lidí, kteří nám jsou téměř nepreklenutelně vzdáleni, ale zároveň tak blízcí. — Kniha vyšla v zábavné a dobrodružné edici »Stopy«, kterou vydává nakladatelství »Orbis« (Praha XII.). — Brož. je za K 19.—. A plní dvojí účel: může býti právě tak dobře věnována mladým jako dospělým. Ti i oni si v ní přijdou na své.

A k o r d. K dnešnímu číslu jsou přiloženy letáčky časopisu Akord, který vydávají katoličtí akademikové v Brně. Pročtete je pozorně a rozhodněte se k odebrání této jedné z nejpodnětnějších katolických revuí. Najdete v ní odpovědi na mnohé otázky, které nás zvláště dnes zajímají. Obětujte ročně 25 K za čtení, které vám přinese velmi mnoho užitku.

Knižnice »Zlatá pokladnice dobrých rad« v Chocni zahájila vydávání IV. ročníku. Obsahuje velmi cenné články a rady pro lidský život a pro zdraví, vedle rubrik: »Domácí byliny« a »Rady pro domácnost«. Pouhé roční předplatné K 14.— umožňuje každému odebrání a sledování tak nejnovějších výzkumů osvědčených rad. — Napište si o ukázkové číslo IV. ročníku nebo objednejte II. za K 15.— s odvoláním na náš list.

Zdeněk Němeček: Ďábel mluví španělsky. Knižovna Lidových novin v Brně vydává román Zdeňka Němečka, Ďábel mluví španělsky, poctěný druhou cenou v národní literární soutěži. Román vychází v týdenních sešitech o 38 stranách po 2.— K.

Jak zajímavé a poučné jsou naše dějiny, ukazuje právě vyšlý 5. sešit ilustrovaných Dějin Čech a Moravy nové doby, které navazují na Palackého Dějiny a vycházejí v nakladatelství L. Mazáč v Praze. Tento sešit obsahuje mimo jiné: Co vytýkal král Ferdinand českým stavům. — Král roztrhal jednotu stavů. — Král Ferdinand opět v Praze. — Pražané zahajují vyjednávání s králem. — Falešné sliby krále Ferdinanda. — Odpověď Sixta z Ottersdorfu králi. — Propuštění měšťané vyjednávají s obcemi pražskými. — Podmínky, které musila přijmout poražená města atd. Cena sešitu o 32 stranách velkého formátu je opravdu levná, pouhých K 2.60.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strašný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. - Roční předplatné 25 K. C. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výt. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č I S L O 7.
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1. P R O S I N C E 1939

Kniha

Zavedli jsme u nás v prosinci týden knihy. Jeho úkolem je propagace knihy a zdůrazňuje se, že to má být propagace dobré knihy. Je třeba říci, že náš lid poměrně hodně čte. Knihovny obecní i spolkové se svazky značně ohmatanými, někdy i docela rozbitými, o tom podávají neklamné svědectví. Produkce knižní je u nás poměrně hodně veliká. Už to, že se tolik knih tiskne, musí vzbuditi dojem, že se tyto knihy také prodávají a že jistě se aspoň ve většině případů čtou.

Po této stránce bychom byli dostatečně upokojeni. Ale hlavní věc bude asi v tom, zda se skutečně čtou jen dobré knihy. A tu je kámen úrazu. Měřítka, co je opravdu dobrá kniha a která kniha je brakem, je u nás velmi rozdílné. Napřed bychom se měli sjednotiti v tom, kterou knihu nutno považovali za užitečnou a která jí není. Dokud nebude jednoty v této hlavní otázce, bude pořád marno propagovat knihy, marno a u některých docela škodливо.

Učitel nemůže dělat všechno. Ale povinností katol. učitele je, aby na svém místě a ve svém okolí upozornil důrazně, co je dobrá kniha a odsoudil brak nejen literární, ale též mravní.

Srdce a papír

Dr. Alfred Fuchs. — Kolega profesor, s nímž jsem kdysi učil na střední škole, mi jednou řekl: »Věřte tomu, že kdyby se jednoho dne ve všech školách přestalo vyučovat, ale na ministerstvo chodily dále výkazy, písemnosti, akta, rozvrhy, protokoly, statistiky, osnovy a jak se ta všechna lejstra jmenují, že by školské úřady asi dlouho vůbec nepoznaly, že se na školách už neučí.« To bylo ještě za starého Rakouska. Kolega, jenž mi to řekl, byl starý profesor, já zelený suplent. Ze starého profesora se stal po válce také vyšší školský byrokrat, ale byl z těch, kdož si zachovali i v ministerstvu vřelý poměr ke škole a na něhož jsem se vždy s důvěrou obracel, bylo-li třeba intervenovati za některého učitele nebo profesora. Zůstal vždycky věren své zásadě, že se nemají přeceňovati písemné dokumenty, neboť živý člověk je nekonečně více, nežli spis.

Bohužel, je takových představených málo. Nejsnáze to vyhrávají u představených ti, kdož předloží vzorně nalinkované, krasopisně, v několika barvách vyhotovené písemnosti. Není také divu. Představený je konec konců také jenom člověk a vidí-li před sebou písemnosti, jež jsou vedeny v úzkostlivém pořádku, má dojem, že má před sebou člověka úzkostlivě pořádného a svědomitého. Každý větší provoz tihne k uniformitě a v každém větším provozu se snadno přehlédnou osobní vlastnosti. A přece na nich záleží ve vychovatelsví především. Pamatuji se, jak nám v pedagogickém semináři často říkával profesor Drtina, že »paedagogus nascitur«, nejenom »fit«. (I pedagog se rodí, nejenom, že se jím stává.)

Pedagogický takt, láska ke škole jsou dary, jichž je sice možno nabýti i sebevýchovou, ale

KALEIDOSKOP

Z dob staré české slávy.

Budiž známo všem Kristu i říši naší věrným, jak přítomným, tak i budoucím, že jsme Vladislavovi, jasnému a přestatečnému knížeti českému, pro vynikající zásluhy služeb a oddanosti, jak jeho, tak i všech Čechů, odznak důstojnosti, kterým jeho děd a ostatní předkové jeho, knížata česká, přízní císařské výsosti nad ostatní knížata česká, přízní císařské výsosti nad ostatní knížata vynikal, totiž členku nositi povolili a skrze něho všem jeho nástupcům na věky.

Rozhodujeme tedy a nezrušitelným zákonem ustanovujeme, aby řečený český kníže Vladislav směl nositi členku v ty časy, kdy my nosíme korunu a odznak slávy, totiž o Narození Páně, o velikonočích a letnicích, a nadto o svátku svatého Václava a svatého Vojtěcha, protože celé Čechy k vůli svým ochráncům ty svátky s větší úctou a slávou světi.

Z listu císaře Fridricha I., knížeti Vladislavovi (ze sbírky K. Doskočila).

Aforismy z Didaktiky Willmanovy.

Ovládati dokonale části a ztratit z obzoru jejich duchovní vztahy, toť chyba, jež jest neodvratitelná zvláště ve výchově a výuce.

Staré přísloví dí, že všechny lidské věci vyžadují nejen mnoha rukou, ale i mnoha hlav. Zvláště otázky výchovy a vyučování nutno posuzovat z více než jednoho stanoviska.

Věda o výchově má konečně směřovat k výchovně moudrosti, totiž k věděni, čerpanému z hlubin naší bytosti, jež se rozvíjí v určení cílů a v řešení našich praktických úkolů.

Právou výchovu možno poznati z toho, že má kořeny ve zkušenosti, v objevech, zásadách a tradicích století a následuje tudíž hlavních cest tradice.

Fetišismus metody vzniká z chybného úsudku, pohrdání metodou z duševní lenosti.

Jan Havelka.

Český tisk vzpomněl koncem listopadu stého výročí narození slav-

jsou šťastní jednotlivci, jimž tyto vlastnosti jsou dány samy sebou. Ale právě takoví učitelé nemívají štěstí u představených. Vždyť učebné výsledky se také konec konců zapisují, mění se v mrtvou literu. Jsou ředitelé, kteří dovedou ztropit úžasnou aféru pro opoždění na konferenci, pro nedostatečnou presenci učitelů při loutkovém divadle, pro špatně rozdělené kalamáře nebo nedosti krasopisně nalinkované rozvrhy. Zbyrokratičtější úplně, jsouce honěni byrokraty ještě vyššími.

Ale nač bych to učitelům povídal, vědí to nejlépe sami z vlastní zkušenosti a vědí to zajisté lépe, než já. Právě dobří pedagogové nemívají dosti smyslu pro písemnosti a jiné formality. Kráčeji životem, jako »polní lilie s nevinnou duší apoštolů« a proto snadno získají pověst sil nespolehlivých, ač by třeba za děti dali duši. Někdy se stane, že trefí na rozumného představeného, jenž vyloví nepoznanou perlu z prachu, ale takový představený musí být sám živý člověk, jenž se ještě neutopil v papíře, v inkoustu a v jednacích číslech. Na štěstí lidé s opravdovým pedagogickým talentem zřídka kdy touží po funkcích, při nichž by byli zavaleni byrokratickými pracemi a zůstávají raději pokorně při službě školské, nesmírně důležité, byť nevděčné. Umění formovati duše poskytuje samo o sobě tolik vnitřních radostí, že takovým skutečným pedagogům bývá po čase celkem jedno, zda se na ně pan ředitel mračí nebo usmívá.

Nebezpečí věřiti příliš papíru je značné a ohrožuje každého, kdo jest v nějaké úřední funkci. Nemusí to býti právě ve službě školské. Člověk prošlý školami věří vůbec příliš napsané písemně. Dramatický směr, jenž proniká z filosofie do všech oborů života, činí nás trochu nedůvěřivějšími k papíru, než jak tomu bývalo dříve. Vždyť již i do historie proniká opatrnost vůči napsaným dokumentům. Byl to profesor Pekař, jenž neustával své posluchače upozorňovat, že živá lidová tradice může býti časem hodnější víry, než sebe lépe uschované historické dokumenty, protože tam, kde se dokumenty příliš opatrně zachovaly, jest skoro jisto, že někdo měl na tom zájem a že často historii pečlivě redigoval. Historik, jenž chce zjistit pravdu, musí být jako ostrovtipný detektiv a soudit podle všech známek, nejenom podle napsaných pramenů. A platí-li tato zásada v historii, jež přece si tolik zakládá na studiu písemných pramenů, oč spíše by měla platiti v oborech, jež se týkají živé přítomnosti! Nebudme tudíž malomyslní, když lidé se vzornými písem-

nostmi to často vyhrávají nad skutečnými pedagogy. Není to jenom v oboru školském. Jak často na př. v duchovní správě platí vzorné vedení matrik a jiných dokumentů více, než opravdová péče o duše tak dlouho, dokud nenastane chvíle, jež jako bleskem osvítili pravé hodnoty! Takové chvíle nastávají i v životě školském, právě v dobách těžkých. Dnes více, než kdy jindy potřebujeme ve všech oborech lidí, v nichž papír neudusil vřelé, cítící srdce!

Z našich knihoven

Je naší povinností nejen dobrou katolickou četbu doporučovat, ale též ji mít ve svých knihovnách. Katolická literatura není tak chudá, jak si leckdo myslí. Nemusíme uvádět jen starší generaci rázu Kosmákova a Bartošova, vždyť máme i moderní a dokonce světoznámé, cenami odměňované spisovatele, jako jsou Durych, Čep, Zahradníček a celá řada jiných.

U dnešní záplavě bezbarvých románků tím více vyhledáváme a vážíme si spisů těch, kteří se stavějí proti této povodni a s jakousi samozřejmostí dávají celé své umění, celý svůj život do služeb tak mnohými opovrhovaného katolictví. Nevýznam se v cizích literaturách, ale jména Chesterton, Björnson, Undsetová vryly se mi v paměť i v duši. Zvláště romány Undsetové pro svou přirozenou a k dobrému, katolickému životu tak nenápadně nabádající tendenci zasluhují naší zvláštní pozornosti. Sigrid Undsetová je v celém světě pokládána za přední spisovatelku křesťanského realismu. Protože je jí teprve 56 let, čekáme od ní díla další a doufejme, stejně pěkná jako jsou dosavadní, z nichž jmenuji jen Jaro, Hořící keř, Kristina Uavřincová, Jenny a Gymnadenia. Z románů Undsetové vyvěrá úcta a obdiv k rodině, k mateřství. Hrdinky jejích dománů jsou ženy samostatné, jak žádá moderní svět, jsou však odpovědné za dobrou výchovu soudobé generace. Undsetová ve svém díle hluboce a vážně chápe mravní sklony lidské, kriticky hodnotí dosah svobodné vůle člověka a jeho svědomí a tím i jeho odpovědnosti před Bohem i před lidmi. Jemným a milým slovem i dobrými příklady snaží se vychovat pokolení nové, mravně ukázněné a poctivé. Detaily života zná Undsetová dokonale a dovede je čtenáři podati tak sugestivně, že povznášejí veškeré lidské konání na cosi vznešeného. Líčí rozpor mezi světem smyslným a duševním a stanoví právě

ného vědce Jana Havelky, který se narodil 23 listopadu 1839 v Lošticích na severní Moravě. Učil na gymnasiu v Příboře, v Uherském Hradišti a konečně na slovanském gymnasiu v Olomouci. Byl vzácným vychovatelem studentů i významným pedagogem. V Olomouci založil roku 1873 pedagogický časopis Komenský a po několik let jej z větší části sám vyplňoval. Byl také pilným spolupracovníkem olomouckého Našince. Veliká je řada jeho prací dějepisných, zvláště z nejdávnějších dob Moravy, zeměpisných, vlastivědných, ale také z přírodopisu, archeologie a pedagogiky. Jan Havelka byl vlastencem v nejlepším slova smyslu, vychovatelem generace, která se později tak významným způsobem zasloužila o český národ.

Obecní knihovny.

Či snad můžeme nazvat veřejnou obecní knihovnou i tu, jež postrádá ze starších spisů:

Erbenovu »Kytici«, Čelakovského »Ohlasy«, Máchův »Máj«, Bezručovy »Slezské písně«, Čechovy »Ve stínu lípy« a »Lešetinský kovář«, Sládkovy »Selské písně«, Nerudovy »Balady a romance«, Vrchlického »České balady«, jež si jen namátkou vzpomínám? A nechtou-li se opravdu, pak je rozhodně vina jinde.

Musíme hlavně venkovskému čtenáři takovou knihu přiblížit. Pokusme se na čtenářské besídce rozebrat »Kytici«, »Ohlasy«, »Slezské písně« či »Selské písně«, ovšem zmínkou o době a autoru knihy, na lidové úrovni, oživme stručnou povězme hlavní myšlenku, přečtě-

me vzornou ukázkou, přednesme ukázkou zpěvní nebo melodramatickou, poukažme na krásu slova i hudebnost verše, zkrátka projevme sami, že máme knihu rádi, a uvidíme, jaký se probudí zájem.

místo člověka mezi ostatním tvorstvem. Uvoolila si tak úkol pro naši dobu značně aktuální. Krátce: romány Undsetové vedle prací našich spisovatelů-katolíků budou pěknou ozdobou naší knihovny a dobrým přítelem i vychovatelem. Jal.

Jak zpívat na středním stupni?

Karel Hroch. — Nové osnovy podtrhly, že při zpěvu se má zpívat. Nemá být tedy dvacet minutová půlhodina nebo pět-čtyřicet minutová hodina zpěvu vyplňována samými cvičeními hlasu, sluchu, intonace a p. Nicméně bylo by nesprávné souditi, že lze odstraniti všechna tato cvičení. Výmluvou zkrácených hodin si nepomůžeme. Osnovy totiž také říkají, že se má zpívat při každé příležitosti. To prakticky znamená, že se písně docvičují a utvrzují na př. v jiných hodinách, když provádíme rekreaci, že pomocí písně umocníme znovu ochablou pozornost třeba i mezi vyučováním, že oživnou písně při prvouce, při vlastivědě i v reáliích, že se bude více zpívat při tělesné výchově — zkrátka, že se nezanedbá jediné příležitosti k opakování našich — zejména lidových — písní. Zpívat je vlastní českému dítěti a jemu takřka nutností jako dýchat. Zpívat znamená žít, projevovat vůli k životu. Jen vzpomeňme, za jakých podmínek zpíval náš lid a za jakých podmínek vznikaly mnohé lidové písně! »Nár. obnova« otiskla nedávno takový popěvek z okolí Ořehova:

Ořehovští páni,
ja, šak vás Pán Bůh sklóní,
dyž nechcete púščet,
až klekání zvóní.

Až klekání zvóní,
ej, až je deset hodin,
Ořehovští páni,
co by do vás hrom bil.

Počkejte, pánové,
ej, půjdú na vás dňové,
že vám budou chutnat,
šišky otrubové.

Šišky otrubové,
aj maso erteplové,
počkejte, pánové,
přídú na vás dňové.

Maso erteplové,
ej, polévka křmínová,
počkejte, pánové,
přijde na vás chvíla.

Ten mluví za celé kroniky o vzniku i o potřebě lidové písně. Chci podati několik ukázek vyučovací techniky pro zpěv na středním stupni.

A. Krátkou a lehkou píseň i na tomto stupni nacvičíme metodou globální bez předchozích cvičení. Na př.: Sluníčko budí. Konvalinka: Svět maličkých, str. 23.

1. Psychologická příprava: Radost ze sluníčka. Opakujeme si říkadlo z první třídy: »Vyjdi, vyjdi, sluníčko...« Podobně pobízejí děti sluníčko touto písničkou.

2. Učitel píseň zpívá, pak ještě jednou zahraje.

3. Nácvič písně (slov i melodie) podle sluchu:

a) Učitel hraje a zpívá, žáci tiše s ním.

b) Žáci zpívají za doprovodu houslí — učitel pomáhá zpěvem, kde je potřeba.

c) Upevnění melodicky obtížnějších míst opakováním, na př.:

noc je (do — sol) několikrát za sebou slovy písně nebo i na neutrální slabice (la, ma), při větších potížích.

d) Žáci zpívají samostatně za doprovodu jen při těžších místech.

e) Zcela samostatně (kolektivně, skupinově a jednotlivě).

4. Nácvič ozvěny ve 3. a v 6. taktu:

a) Opakování melodie prvního a druhého hlasu kolektivně za sebou.

b) Spojení ve 3. taktu: 1. skupina výdrž: den, 2. skupina: bílý den.

c) Rytmičké spojení s předchozím taktem.

d) Obdobně nácvič 6. taktu.

e) Upozornění pro 2. slohu, kde ozvěna nastupuje po ukončení prvního hlasu — poslední slabika slov nebe, nezebe, se tedy neprotahuje do 3. nebo do 6. taktu.

5. Přednes celé písně.

B. Jindy nacvičujeme píseň podle sluchu rovněž bez předběžných cvičení, ale odděleně text a melodii. Ach, synku, synku. Sládek: Zpěvník III.

1. Psychologická příprava: Rozhovor o práci na poli, o orbě. Zkušenosti z četby. (Jak desetiletý Josífek zkoušel orat z článku »Při oračce« — Ráno III.)

2. Situační uvedení písně: Tatínek přišel z města. Co tam dělal? Synek měl zatím zorat pole. Tatínek synka ve světlici nevidí. Pošle za ním maminku, a ta se ptá. Učitel zazpívá první slohu písně Synek je v kůlně a nějak smutně se dívá na ruchadlo. Učitel zpívá druhou slohu Tuhle výmluvu slyšel tatínek, kterému to nedalo a vyšel na dvůr. Napomíná synka. Učitel zazpívá třetí slohu.

3. Vytčení pracovního cíle: Naučíme se té písni.

4. Návčik textu: Učitel přednese první slohu, žáci napodobují kolektivně, skupinově i jednotlivě, analogicky při ostatních slohách, spojení všech sloh a přednes textu i dramaticky (otec, syn, matka).

5. Návčik melodie: Učitel zahraje celou píseň — žáci poslouchají.

b) Učitel zazpívá první úryvek, pak zahraje.

c) Žáci zpívají za doprovodu houslí kolektivně, skupinově, jednotlivě.

d) Žáci zpívají bez doprovodu.

e) Analogický návčik dalších úryvků, spojení a procvičení celé slohy.

f) Užití nacvičené melodie pro text druhé a třetí slohy.

6. Návčik přednesu (podle vzoru učitelova). Zde nutno oddělit od vlastního návčiku melodie) srovnej s návčikem přednesu u básně), protože je třeba bezpečně ovládat melodii i rytmus, aby mohla být upjata pozornost žáků na správnou výslovnost a na dynamiku.

C. Někdy uijeme rozboru písni k rozličným cvičením.

7. Opakujeme některé písně.

2. Sluchová cvičení ve formě hudebních hádanek.

a) Všechny písničky nemůžeme zopakovati. Zahraji vám kousek některé písně. Dobře poslouvejte! Zopakujte mi zahra-

ný kousek na slabice la a pak budete hádat, ze které písničky je.

b) Když dovedete hádat, dovedete jistě také vybírat ze dvou tónů jeden. Zahraji dva tóny. Vyberete si ten nižší a zazpíváte na slabice má, dá, sá . . .

3. Sluchová cvičení: a) Deklamace slov z písně »Ach, synku . . .«: doma, tatíček. b) Isolace samohlásek z jednotlivých slabik a návčik přeměny na jednom tónu (o-a, a-í, a-e).

4. Rytmická cvičení. a) Učitel připraví na tabuli přihrádku s označením $\frac{3}{4}$ taktu. Kolik čtvrtových not se vejde do jedné přihrádky? Co, když tam bude jedna půlová?

b) Učitel zahraje jeden takt (nejdříve rytmicky snadný — na př. první takt písně »Ach, synku, synku . . .«). Žák, který se přihlásí, zapíše na tabuli do přihrádky. Ostatní zapisují do poznámek. Zapsaný takt všichni zazpívají na neutrální slabice a určují, která slova z písně »Ach, synku . . .« se hodí na tento takt. Mohou se hodit i slova z jiné písně.

5. Intonační cvičení: a) Stupnice Es dur od základního tónu písně »Ach, synku . . .« se současným ukazováním na solmisačním stupínku (učitelem, žákem).

b) Ukazování předebraného úryvku. Učitel zahraje úryvek, žák ukazuje na solmisačním stupínku. Upozorníme, že na každou stejně vysokou notu musíme ukazovátko (nebo pohyblivou notu na diagramu osnovy) oddáliti a znovu příslušný stupeň ukázati.

c) Po správném ukázání na stupínku nebo diagramu zazpívají všichni žáci solmisačními slabikami.

d) Při těžším úryvku (na př. třetí takt téže písně) dovede učitel žáky od základního tónu k onomu, kterým začíná úryvek (fa, mi, re . . .) Žáci musí na stupínku nebo na diagramu sledovati, kam až je učitel vyvedl. Lze opět provésti zábavně a motivovati jako hudební hádanku.

6. Podobně bychom mohli z potřeby (v taktu: doma-li jsi) vyvoditi dechová cvičení. Vdech, zatajení dechu, výdech kontrolovaný sykavkou.

Nebudeme se jistě snažit nahromadit

všechna ta cvičení v jedné hodině. Někdy vybereme sluchová, jindy hlasová, jindy intonační podle toho, k čemu se nám píseň nejlépe hodí.

C. Potřebná cvičení mohou však být zařazena již do nácviku písně. (Teče voda ze skalky«. Krejčí: Sto lidových písní k pochodu).

1. Psychologická a věcná příprava: a) Připojení k vlastivědnému učivu o vodě. Jak vzniká pramen. b) Věcný výklad: Výtok vody ze skalky. Křoviny u vody. Slavík. Slavičí tlukot. c) Zájem o píseň: Jak vznikla píseň »Teče voda ze skalky.«

2. Předvedení písně učitelem (zpěv, hra).

3. Pokus o nápodobu žáků. Žáci se snaží opakovati píseň po učiteli. Místa, která

se jim nedaří, označuje si učitel nad notovým záznamem na tabuli.

4. Potřebná cvičení (vyplývají ze skutečné potřeby — zde jen příklad): a) melodická: 1. voda ze skalky — da ze skalky, 2. dvě sestupné tercie na slabice la, určení solmisačních slabik a procvičení na nich s použitím diagramu, 3. zařazení procvičeného místa do textové souvislosti.

b) Rytmická: třetí takt — čtvrtková nota mezi osminovými. Rozbor tohoto taktu, izolace rytmu (na jednom tónu), procvičení, spojení s melodií.

5. Procvičení písně, přednes a zařazení mezi známé písně.

Jistě jsou i jiné možnosti nácviku v četných variacích, na které přijde každý přemýšlivý učitel.

Učitelské aktuality

Přestupový přídavek zvýšen. Ve Sbírce zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. listopadu 1939 vyšlo pod číslem 271 vlád. naří, kterým se mění a doplňují některá ustanovení učitelského zákona ze dne 24. června 1926 — o úpravě platových a služebních poměrů učitelstva obecných a občanských škol. Podle tohoto nařízení, které nabývá účinnosti dnem 1. září 1939, se mění zejména ustanovení par. 7, odst. 3—5 učitelského zákona, jež zní nyní takto: Literárním učitelům a zvláštním učitelům náboženství se zkouškou učitelské způsobilosti pro školy měšťanské, ustanoveným definitivními nebo zatímními učiteli na školách měšťanských, se zvyšuje při přestupu služné o ročních 2400 K při druhém postupu do vyššího stupně služného, který následuje po přestupu na měšťanskou školu, a při každém dalším postupu do vyššího stupně služného se zvyšují příslušné postupové částky vždy o 300 K, jde-li o postup až včetně do 7. stupně. Učitelkám ručních prací — domácích nauk — s vysvědčením způsobilosti pro školy měšťanské, ustanoveným definitivními nebo zatímními učitelkami na školách měšťanských, se zvyšuje při přestupu služné o ročních 1200 K, při druhém postupu do vyššího stupně služného, který

následuje při přestupu na měšťanskou školu a při každém dalším postupu do vyššího stupně služného se zvyšují příslušné postupové částky vždy o 180 K, jde-li o postup až včetně do 7. stupně, a vždy o 600 K, jde-li o postup do 8. nebo vyššího stupně. Učitelkám ručních prací o 300 K, jde-li o postup do 8. nebo do vyššího stupně. — Také zastupující učitelé na měšťanských školách dostanou přídavek. V tomto vládním nařízení se pamatovalo na zkoušené učitele, kteří jsou povoláni k zastupování na měšťanskou školu. Dosud byl jejich plat stejný jako na obecné škole, nyní dostanou za dobu zastupování, trvající nejméně jeden měsíc, roční odměnu 1800 K, splatnou v měsíčních lhůtách pozadu. Také pro zastupující ředitele je stanovena odměna 70 procent ředitelského přídávku. V prvním ani ve druhém případě není zmíněná odměna započitatelná do výměru služného, ale ustanovení vládního nařízení sjednotilo nestejně zemské zákony v Čechách a na Moravě. Podle ČTK.

Olázka výchovného. Národní souručenství zkoumá bedlivě otázku výchovného. Jde o to, aby se výchovné vyplácelo na všechny děti, nikoliv pouze na dvě. Jak budou odstupňovány kvoty na to které dítě, o tom se dosud jedná. Rovněž bude

přiznán patrně v jistých případech právní nárok na výchovné i ženám, vdovám s dětmi atd.

Úpomoc. Lze očekávat, že se zaměstnancům před vánocemi dostane znova výpomoci 500 K, která se nebude srážeti z platu.

O zařazení mladých učitelů do práce. Dokud nebude přesně upraven příliv učitelského dorostu, bude se stále vyskytovat otázka umístění kandidátů na učitelská místa. Jejich umístění bylo ztíženo tím, že vládě byli dáni k dispozici učitelé ze Slovenska a z bývalé Podkarpatské Rusi, které jako živitele bylo třeba nejdříve umístit. Mimo to se vrátili učitelé z vojenské služby. Vláda se sice snažila všemožně o umístění učitelů a to jak propouštěním žen ze školské služby, tak snížením počtu žactva připadajícího na třídu, ale to vše nestačí, neboť bylo také mnoho učitelů výpomocných a absolventů učitelských ústavů, jež je třeba umístiti. O věci jednalo Ústředí veřejných zaměstnanců spolu s Veřejno-zaměstnanecskou komisí Národního souručenství. Již před časem bylo nutno přechodně řešit věc přijetím učitelských praktikantů, kteří se za vedení zkušených učitelů zacvičovali a vykonávali na školách pomocné práce. Zdá se, že bude nutno sáhnouti znovu k tomuto osvědčenému vzoru. Je naděje, že umístění mladých učitelů bude brzy rozřešeno. TNS

Umístění učitelek domácích nauk. Přesto, že některé obory mají přebytek kvalifikovaných sil, jeví se u učitelek domácích nauk stále nedostatek, způsobený pensionováním starších učitelek a odcho-

dem mladších-vdaných ze školské služby. Vzhledem k zákazu přijímání nových sil nemohla býti řada uchazeček ustanovena ani výpomocně. Učitelky domácích nauk, které maturovaly v roce 1935, ať si podají k okresnímu školnímu výboru žádost o ustanovení ve školské službě a mimo to ať přímo k zemské školní radě v Brně podají stejnou žádost o ustanovení výpomocnou učitelkou na kterémkoliv okrese, kde není kandidátek z ročníku 1935.

Nová úprava školného pro děti veřejných zaměstnanců. Dnešní způsob vyměrování školného, zejména stanovení výnosu pro jednotlivé ústavy, nevyhovuje, neboť tato částka velmi často brání tomu, aby výhoda byla poskytnuta rodinám dělnickým a zaměstnanecským. Proto se v odborových organizacích a příslušných komisích N. S. jedná o předpokladech, podle nichž by měla býti upravena nová úprava školného. TSN.

Cestovní výhody pro veřejné zaměstnance a jejich manželky. Ústředí veřejných zaměstnanců jedná s ministerstvem dopravy, resp. s gen. ředitelstvím železnic o snížení kolků na průkazky a rozšíření výhod na manželky veřejných zaměstnanců. TNS.

Manželské dvojice. Snaha Národního souručenství o zvýšení sociální úrovně českého lidu naráží ve svém praktickém provádění na otázku zaměstnání manželských dvojic a na otázku několikerych příjmů jednotlivců. Komise lnutí dospěla podrobným studiem k přesvědčení, že tyto případy nelze řešit lineárně všeobecným zákazem. Tato zásada nemá ovšem krytí křiklavé případy několikerych příjmů v rodině, zatím co jiným rodinám se nedostává prostředků k slušnému živobytí. Soukromozaměstnanecská komise se tedy rozhodla pro individuální řešení této otázky od případu k případu. — Žádá tudíž veřejnost, aby jí oznamovala všechny křiklavé případy násobného hromadění příjmů v jedné rodině. Takové případy budou vyšetřeny a upraveny v solidní sociální průměr.

Charakteristika ideálního vzdělání

(Podle »Didaktiky« O. Willmanna.)

Na předním místě uvádí se živost ducha. Uzdělaný člověk vyniká především mnoha rozumovými hodnotami. Je mu třeba školení. Avšak jeho vědění nesmí být pouhým hromaděním poznatků, pokladem, jehož může pozbyť, aniž by ztratil osobní hodnoty. Naopak, jeho vědění má být stále pohotové k užití, kvasem ži-

vé osobnosti. Rádné, soustavné, uspořádané vědomosti nezůstanou omezeny, nýbrž schopny dalšího doplňování četbou, cestováním, stykem společenským, uměním atd. Úzkému pojetí a stranictví lze se vyhnout pěstováním mnohonásobných zájmů. Uzdělání se má projevovat bystrostí a správností úsudku, způsobem myšle-

ni a mluvy, schopnosti sebevýchovnou a tvořivou. Nemá být ani školské, ani těžkopádné. U pravdě vzdělaný člověk ví dosti, aby pochopil, že jeho vědění jest neúplné a omezené z různých příčin.

Neplodné studium záleží v pouhém kupení pokladů rozumových. Pravé vzdělávání předpokládá zažití, zpracování a zužitkování dober duchovních. Tento prvek samočinnosti, jevící se libovolným užitím vědomostí není slučitelný s čistě trpným vnímáním. K pravému vzdělání osobnímu nedospívá člověk, nespolupracuje-li na duševním rozvoji bližních. Takto pravé vzdělání jest silou, vyzařující do okolí, usilující o přetváření prostředí.

Uýše než živost ducha a sílu vyzařující, jež charakterisují vzdělaného člověka, klade Willmann ovládání sebe. Hodnota osobnosti se nezakládá na vědění a učnosti, ani se jimi nezvyšuje, nýbrž jen tehdy, když se přemění v mocné návyky myšlení a řádného přesvědčení. Uýchova, sebevláda a tvůrčí síla musí podstoupit zkoušku ohněm ve styku při útoku vášní. Ostatně společenské vztahy vyžadují od člověka spíše vzdání se sebe sama než mnoha vědomostí. Odtud morální činitelé tvoří podstatnou část kulturního ideálu, ač jsou méně zjevné než činitelé intelek-

tuální. Tyto prvky jsou podobny základům domu: hluboko ponořeny do země unikají pohledu, avšak nesou celou stavbu.

Ušechen idealismus ať vědomě nebo nebo nevědomky prýští z nadpřirozena. Proto období nevěry v dějinách jsou neplodná při hojnosti vnějších prostředků. »Počátek moudrosti jest bázeň Boží«, jak dotvrzuje Písmo. Mravnost předpokládá, že člověk podřizuje svou vůli vyššímu řádu Bohem stanovenému. Náboženství nás učí znát duši i srdce, tento řád a jeho Původce. U duchu s kulturou mravní a náboženskou moudrostí se doplňuje Uěrou, tímto dalekozřivým pohledem na svět nadzemský a Nadějí, touto tužbou každé duše po věčné vlasti. U tom duchu, v němž spravedlnost dá každému, což mu náleží, končí se v Lásce, jež velí: Každému jeho. Pro tohoto ducha jeví se zlo v jeho veškeré oškřivosti, poněvadž hřích je urážkou Boha. Avšak ve svém boji za spravedlnost najde v milosti nadpřirozenou pomoc a též klid srdce, jehož nabude ovládním sebe, který se mu projeví jako od Boha. Na dalších stránkách uvádí autor, že náboženské a mravní přesvědčení má ve výchově poslední slovo a že náboženská výchova jest nejkratší cestou k dosažení ušlechtilého charakteru. E. V.

N A Š H Ř B I T O V

P. Sláma: Zemřel kolega Ladislav Vymětal

»Hřbitove, hřbitove,
zahrado zelená,
co do tebe sejou
ty drahý semena.
Pořád je tam sejou
a žádný nevzchází,
snad že je zahradník
hluboko zahází.«

Za dne dušičkové nálady v neděli 12. listopadu na hřbitově v Domaželicích u Přerova loučili jsme se zase s jedním horlivým našincem kol. Ladislavem Vymětalem, učitelem v Chomýži.

Těžké byly začátky okrsku katol. učitelstva na Holešovsku r. 1930. Členů jen

několik a k tomu roztroušených na periferii rozlehlého tehdy okresu, a tu našli jsme nadšeného jednatele v kol. Vymětalovi, jenž byl tehdy správcem jednotřídky v Hradčanech na Bystřicku. Neúnavně sháněl řečníky, obstarával program a psal pozvánky ke schůzím odborovým a zářil radostí, když po katolickém sjezdu nastal slibný vzestup holešovského odboru.

Jako mladý učitel prošel několika stanicemi — malými osadami na Vizovsku, Bystřicku i Holešovsku, až konečně zakotvil v Chomýži u Bystřice p. H. V památných dnech květnových loňského ro-

ku byl ustanoven správcem jednotřídní školy v Hlinsku p. H. Na Boží Tělo, když tamní říd. učitel se z vojny vrátil, měl se zase ujmouti své třídy v Chomýži. Ještě dopoledne vzdal hold Kristu svátostnému, odpoledne předal školu, a tu Pán pokynul — a on zasažen byl těžkou mozkovou mrtvicí. A potom nastaly dni těžkých zápasů mezi životem a smrtí v kroměřížské nemocnici, až po beznadějném léčení převezen byl domů.

Zesílil sice trochu, ale plynné řeči ani zdraví více již nenabyl. Letos v říjnu přesídlil do Domaželic a za měsíc stáli jsme u jeho hrobu: zklíčená vdova s 3 droboučkými dětmi a mnoho jeho známých a občanů zvláště z Chomýže.

Vzpomínáme. Bylo mu jen 35 let, ale vykonal mnoho. Ač ledvinová choroba a vysoký krevní tlak hlodaly na jeho zdraví, přece svědomitě, ba někdy až úzkostlivě hleděl dostáti svým povinnostem. Citlivá jeho duše, zanícená pro krásné, zvláště zpěv a hudbu, dovedla i mezi lidem úspěšně pracovat. Byl horlivým činovníkem v Lidové jednotě i Orлу, jsa při tom něžným manželem a milým společníkem. Říkával: »Zdali pak mne máte rádi?« Ano, měli jsme Tě všichni a velice rádi, to dokázala ta přehojná účast u hrobu.

Odpočivej v pokoji a země česká, kterou jsi vroucně miloval, budiž Ti lehká!

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Z Nového Města na Moravě. V poradě činníkův Krajského odboru katol. učitelstva novoměstského okresu dne 9. listopadu 1939 vysloven souhlas s návrhem: Spolek Katolického učitelstva nechť zůstane samostatnou organizací s úkoly kulturně náboženskými a vychovatelskými v rámci Katolické akce. Pokud jde o odborové organizování mají naši členové na vůli, aby vstoupili do jednotné organizace, nebude-li vstup nucený. Ve výboru jednotné organizace mají nárok na zastoupení všechny bývalé složky učitelstva v činné službě i ve výslužbě. — Doporučuje se projednávání školské otázky v okrskových poradách, pokud nebude možno svolati členy na okresní schůzi. K poradám přivzte kolegy, kteří působili na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Přerovský odbor konal ve středu 15. listopadu 1939 členskou poradu za velké účasti členstva v sále kina Sport v Přerově. Laskavostí přerovské Optikotechny byla předvedena členstvu novinka tohoto závodu, moderně zkonstruovaný přenosný přístroj pro zvukový úzký školní film. — Technické poznámky a výklad měl odb.

uč. J. Janík. — Ve zprávách předsedy odboru V. Hlaváčky bylo referováno o změně okresního školního inspektora na přerovském okrese, o deputaci předsednictva odboru u nového okresního škol. insp. JUDr. J. Hrbáčka, o reorganizaci okres. škol. výboru, důkladně pojednáno o slučování uč. organizací, prodebatován oběžník Zemského spolku katol. učit. a usneseno doporučiti členstvu vstup do Jednoty učit. národních škol, kde bude naše členstvo společně pracovat na odborových otázkách učitelských. Dále bylo jednáno o úpravě platů učitelstva nár. škol a připravovaném novém platovém zákoně. Katolické učitelstvo bude ještě intenzivněji pracovat v intencích stanov na programu, zejména kulturním a náboženském. Této práce bude třeba zvláště v dnešní době, kdy novými osnovami se dává výchově **jednotný základ v duchu národním a křesťanském.** — Podrobný referát odb. uč. M. Čákové o nových učebních osnovách byl ponechán do příští schůze. V živé debatě byla probrána řada námětů kulturní, národní a osvětové práce učitelské.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Časopis „ŠKOLSKÝ ROZHLED“ nemá chyběti

na žádném pracovním stole řed. školy, učitele a učitelky - Je praktický a hodnotný. - Ročně K 12.—
Administrace: Praha XII, Grégrova 30.

Varujme se nastuzení! Nemocein z nastuzení nutno předcházeti otužováním a zvyšováním odolnosti tělesného organismu vůči častým změnám počasí. Otužujme se!

Provádějme denně masáže francovkou Alpa. Zeptejme se lékaře. — Dbejme, abychom při nákupu dostali skutečně Alpu.

LITERATURA

Mládeži k vánocům.

Nakladatelství Melantrich, Praha XII., Husova 20, vykonalo čin velmi záslužný. Vydalo Písmo sv. pro mládež ve dvou svazcích. První nese název **Biblické příběhy**. Je to přepis starého Zákona od Iv. Olbrachta. Nejde tu jen o to, že se dětem dostává kniha jim veskrze přístupná. Jsou tu krásnou, básnickou řečí vyprávěny s plným porozuměním a s opravdovou láskou starozákonní příběhy a události nejzávažnější. Dílo boží v národě židovském je tu sledováno řečí překrásnou a v patřičné slohové velebnosti.

Nový Zákon přepsal pro mládež Jaroslav Durych. Má název: **Z růže kvítek vykvětnám**. Durychovo umění je známé. Spisovatel zachovává důsledně v rozmluvách slova tradicí posvěcená, takže dítě čte tutéž řeč, kterou slyší v kostele z kazatelny. Hojnými podrobnostmi z badání biblického i z vidění mystických přibližuje malému čtenáři dobu a život Krista Pána na zemi. Je to mistrovské dílo umělce opravdu zbožného a věřícího.

Oba svazky jsou ozdobeny malbami Gustava Doré, o nichž je známo, že jsou to nejdokonalejší ilustrace Písma svatého. —

Každý svazek krásně v plátně vázaný je za 50 K. Katoličtí rodičové nenajdou k vánocům dárku vhodnějšího a užitečnějšího. Doporučujeme.

Vilímkovo nakl. v Praze vydalo knihu naší známé spolupracovnice M. Holkové **Tisíc tomu let**. Je to vypravování života a skutků svatého Václava. Spisovatelka dovedně na základě celkem skoupých historických zpráv rozvíjí příběh dvou dětí, které byly prodány do otroctví a které poznaly lásku i milost svatého knížete. Doba svatováclavská je tu líčena v několika pestrých obrazcích názorně, živě, takže knížka dobře poslouží i k zpestření výkladů dějepisných, ač by se slušelo, aby byla aspoň v měšť. školách přečtena celá. Holková píše dobrým jazykem, výpravným slohem, s láskou k prvnímu českému světcovi a k zemi a národu, který spravoval. Její práce ukazuje pronikavý pohled do doby před tisíci lety, jímž vykouzlí mnoho obrazů velké působnosti.

Knížka je brož. za 22 K, váz. za 34 K. Lze ji velmi vřele doporučit českým dětem k vánocům. Tím spíše, že je to vlastně první spisek pro mládež, který vzdává úctu našemu velikému světcovi. Oč méně se o sv. Václava mluví ve škol. učebnicích, o to více lze jej dětem zpodobit knížkou Holkové.

Nakladatelství **Jos. Hokr**, Praha I., Karpová 10, připravilo k vánocům celou řadu

knížek pro mládež, které zaslouží pozornosti.

Pro ty nejmenší, kteří neumějí ještě číst, je tu knížka **Mezi zvířátky**. K vždycky krásným Erbenovým veršům o vlašovičce, pejsku, kočičce, kravičce a jiných zvířátkách namalovala M. Fischerová-Kvěchová roztomilé obrázky v národním duchu, které malým poskytnou stálou zábavu a nenápadně poučení. Je to knížka rozkládací, na tuhém papíře, pevná, takže snese i méně jemné zacházení a je za 14 K.

Originální slabikář napsal a nakreslil dětem Ondřej Sekora. Je to **Ferdův slabikář**. Na základě vtipných obrázků učí poznávat písmenka a o každém má veselou říkanku, v níž se písmeno několikrát opakuje. Pak jsou tu obrázky, jak osel kopl Ferdu a pak slabikové skládky. Konečně kratší články vypravování o písmenkách, veselé příběhy na postrach těch, kdo dělají kaňky a píš s kopečka, o hodném, malém i, o škrábání do sešitů, a to všecko s nepřehrným počtem obrázků černých i barevných. Knížka je tištěna hůlkovým písmem. Vázaná za 24 K.

Hůlkovým písmem je rovněž tištěna **Školáková první knížka**, kterou napsali J. Doštal a M. Fischerová-Kvěchová. Je to doplněk slabikáře Poupata. Jsou v ní veselé veršičky, říkanky, písničky, hádanky, pohádky B Němcové, Erbenovy a Bartošovy, Koledy a mnoho krásných obrázků M. Fischerové-Kvěchové. Knížka způsobí malým čtenářům mnoho radosti. Je také vázaná za 24 K.

Příběhy brouka Pytlíka, které Ondřej Sekora pro Lidové noviny shrnul do veselé knížky **Trampoty brouka Pytlíka**. Je to serie události ze života hmyzu, které jsou popsány i nakresleny s velkým smyslem pro přírodu a tak, aby děti nejen rozuměly a pobavily se, ale aby si též přírodu a živočišstvo zamilovaly. Písmo je hůlkové, obrázků 78, 14 z nich čtyřbarevných. Pevně vázaná knížka v poloplátně za 24 K.

Některé svazečky Knihovničky mláďi vyšly ve jmenovaném nakladatelství v souborném svazku s názvem **Pan učitel** a jiné povídky. Je tu známá povídka B. Němcové **Pan učitel** a Domáci nemoc, následují Nerudovy **Pražské povídky a pověsti**, B. Němcové **Karla**, historické povídky V. Beneše-Třebízského **Za dračí korunu**, **Chvatěburský kvas**, Petr Obrovec, Kárníkovy **Pověsti z českého Podkrkonoší**, Erbenovy báje **Zlatá jablka a devět pávic** a Josefa Pavla povídky z přírody **Divoké kachňátko**. Tak tu máme v jednom svazku nejkrásnější díla českých autorů. Knížka se hodí jako školní četba pro střední stupeň a ovšem jako pěkný základ k soukromé knihovničce. Je v pevné celoplátěné vazbě, ozdobená mno-

hými obrázky a je za 19 K.

Dobrodružná literatura je zastoupena knížkou anglického spisovatele A. Rausome **Potopená loď**. Je to dětská robinsonáda, spisek výchovný, který nabádá ke kamarádství a statečnosti. Ondřej Sekora k ní nakreslil obrázky i plánky, kudy děti pluly dobrodružnou plavbu. Knižka je vázaná za 24 K.

Knižkou plnou opravdového porozumění pro dětskou duši, hlubokého citu je vypravování J. Honnera **Miluška a Mufinka**. — Jsou to příběhy holčičky a jejího věrného psíka, příběhy jednoduché, ale tím milejší. Děvčátka 8—10letá najdou v ní dobrou a ušlechtilou zábavu. Je psána okr. škol. inspektorem, který dětem dobře rozumí. — Má rovněž řadu pěkných obrázků a je vázaná za 18 K.

Knižka Fr. Jungbäura **U vrabčáků za komínem** je veselé vypravování ze života vrabců od jara do zimy. Pročteně jsou tu zejména podány památnosti Prahy: chrám sv. Víta, pomník sv. Václava, Národní museum a jiné. Malý čtenář se seznamuje příjemným způsobem s tím, co vytvořili naši předkové nejkrásnějšího. Vadí nám tu trochu jen její »civilnost«. Proč pak jen »kníže Václav«? Proč neřici svatý Václav? Vždyť na druhé straně knížka sama (stejně jako předešlá) ukazuje že to, co máme nejkrásnějšího, bylo vytvořeno jen v idej svatováclavské. Knižka je ozdobena pěknými obrázky, má dobrou tendenci výchovnou a je vázaná za 18 K. Hodí se čtenářům 8—10letým.

Vyspělejším čtenářům je určeno dílo Fr. Jury **Pověsti slovenských hradů a zámků**. S použitím nutných výkladů historických jsou tu seskupeny slovenské a podkarpatské pověsti o hradech a městech zemí, s nimiž jsme byli po 20 let spojeni v jednom státě. Není třeba ani vykládati, že pověsti tyto zaujmou nejen dospělejší mládež, ale že jsou i vítaným poučením čtenáři velkému. Kniha má řadu ilustrací a hlubotiskových příloh, takže je i dobrým pramenem vlastivědným. Je skvostně vázaná. Cena 54 K. a.

*

Náboženský týdeník »Rozsévač«, časopis pro Katolickou akci v diecésích moravských, zahájil právě akci pro větší své rozšíření. Nejdůstojnější arcipastýřové moravští vydali k této akci list, v němž oceňují práci časopisu, doporučují jej a přeji mu hojných úspěchů. »Rozsévač« za rok svého vycházení se vyvinul ve výrazný lidový náboženský list, který klade nad tradiční zálibu v sentimentální četbě důraz na aktivitu a na moderní katolický apoštolát všemi směry. Pro nepatrnou láci (20 hal. číslo — 10 K ročně) i pro populární formu a živost pestré látky má časopis

podstatnou naději na pronikavé rozšíření, jehož jest mu jenom práti.

Ivan Marianov, Aby všichni jedno byli. Výklad misij. otázky a sbírka modliteb za sjednocení církví. S předmluvou Msgra Fr. Jemelky. Vydal Apoštolát sv. Cyrila a Met. v Olomouci. Za 11 K. Dnes, když se nemohou konati slavné unionistické kongresy na Velehradě, jako na zavalanou přichází knížka Marianovova. Je vydána k jubileu sněmu slovenského, který byl jen nakrátko, sjednotil křesťanský východ se západem. Kniha podává obšírný, ale přes to všem přístupný nástin unionistické myšlenky a v druhém díle modlitby za sjednocení, které jsou vzaty nejen z liturgie latinské, ale také — a to velmi cenné — z liturgie východní. Není pochyby, že tento počín kanovníka Msgra Jemelky si zaslouží zvláště dnes plného uznání a obdivu. Vřele doporučujeme vám a vámi každému katolickému laiku. Eska.

Br. Teofil, Marie Wardová, Olomouc, Vítězové roč. VI. č. 9, stran 56, cena 3.— K. Narozená v Anglii, v dobách velkého pronásledování Církve katolické, spěchá vyplnit vůli Páně. V cizině, v poníženosti a chudobě klášterní, v namáhavé a pokořující práci se vykristalisovala její čistá duše až k heroismu. Ale Bůh si jí vede jinak. Odchází z tišiny klášterní a po dlouhých námáhách shromažďuje okolo sebe stejně smýšlející duše. Překonává poslední překážky a zanechává nám jako dědictví družinu Bohu zasvěcených panen, jejichž požehnaná působnost se i v našich vlastech rozšířila. —JNH—

Kdo má zahrádku, odebírá krásně vypravený časopis »NAŠE ZAHŘÁDKA«. Bohatě ilustrovaný časopis ročně za 20 K. Vychází každý měsíc. Nákladem časopisu »Naše zahrádka« (Praha XII., Barthouova 1442-b.), vyšly tyto praktické příručky: J. Těšitel: Základy úspěšného zahradničení, 745 článků, stran 240, cena K 17.50, — O. Táborský: Praktické ovocnářství, K 25.40, — L. Šindelář: Zdravověda ovocných stromů, K 18.—, V. Bílý: Švestka a její pěstování, K 7.50, — F. Noha: Pěstování nejcennějších tabulových plodů pod sklem, K 12.—, J. Mikeš: Vznikání a ustalování novinek zahradních, K 13.—, J. Těšitel: Kniha o růžích, K 20.—, J. Suchánek: Živé ploty okrasné a užitkové, K 4.50, — E. Jakeš: O křížení květin, K 6.50, — J. Rádl: Pěstování melounů, K 3.50, — J. Těšitel: Zahradnický receptář, K 5.50, — J. Mikeš: Úvod do základů národního hospodářství a zahradnické spravovědy, K 6.60, — F. Olšanský: Historické zahrady v Itálii, K 16.—, J. Suchánek: Z dílny zahradníkovy, K 4.50. — Příručky možno objednatí bianco slož. č. 10.606 Praha. Objednejte ihned.

Vavřinec Vodička O. S. B., Chesterton čili filosofie zdravého rozumu. V knihách Řádu

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

Petrof
PIANA

PIANINA
HRADEC
KRÁLOVÉ

HARMONIA
SPLÁTKY
VÝMĚNA

PŮJČKY S KUPNÍM PRÁVEM. PIŠTE O CENÍKY

Tajemství bílé cikánky

Nádherná operetka
pro ochotnická jeviště,
právě vyšla tiskem.

Zajistěte si! Padesátihaléřovou známku přiložte.
Mravně bezvadná, lačná. Informace: ředitel kúru

Josef Julínek - Uherský Ostroh.

vydalo naklad. »Vyšehrad« v Praze 1939. K 20.—. Chesterton bude žít v paměti lidstva především jakožto »křesťanský autor«, který vítězně probouzel i prohluboval křesťanskou víru i křesťanské citění. Chesterton patří také u nás nesporně k nejčtenějším moderním autorům. Stopy jeho jiskřivého stylu najdeme zejména v novější české publicistice, která se jeho působením celkem vymanila z dřívější těžkopádnosti. U leckterého ctitele Chestertona, okouzleného brilantností podání, setkáváme se, bohužel, s nepochopením vlastního myšlenkového jádra jeho mnohotvárného díla. Voříšková kniha tlumočí se zdarem skutečný smysl Chestertonova díla a zároveň důrazně upozorňuje na jeho vznešené poslání. V osmi svěže psaných kapitolkách ukazuje, jaký neocenitelný naukový i praktický význam má pro moderního člověka obeznámit se přesně s tímto bojovníkem za zdravý rozum.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolické

Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajska zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Prošit - deník prozíravých!

Vyrábí továrna sešitů

J. Procházka-Brno

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. - Roční předplatné 25 K. Č. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T R Ů S S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č Í Š L O 8.
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
15. P R O S I N C E 1939

Výchova učitele

*U jistém tisku bylo vzpomenu-
to, z jakého duchovního odkazu
čerpaly minulé generace učitel-
ské na konci století a před světo-
vou válkou. Byly to většinou spi-
sy, jejichž nejvýraznějším před-
stavitelem jsou Draperovy Kon-
flikty mezi vědou a vírou. Úanul
z nich positivismus, absolutní jis-
tota ve vítězství lidského rozumu,
zdánlivě velmi přesvědčivé po-
pření všeho církevního, nové ná-
zory a nové obzory, podložené
bezpečným racionalismem.*

*Uětšina našeho učitelstva se
oddala vášnivě tomuto novému
evangeliiu neomezené civilizace a
postavila i výchovu na tytéž prin-
cipy. Prohlížíme-li dnes ony
knížky, naoko tak samozřejmých
faktů a důsledků, kdo by se ne-
usmál? Kdo by spočetl, kolik tu
vědomých chyb i t. zv. vědeckých
omylů, které o málo let později
táz věda tak lehce potřela?*

*A přece tím duševně rostly
generace učitelské. Už jen tento
fakt ukazuje v celé šíři nejváž-
nější problém výchovy: jak je to-
tiž důležité, aby byl učitel vy-
chován správně. Zdá se nám, že
jsme ještě daleko od toho tak
samozřejmého ideálu.*

Duch nových učebných osnov

Před mnoha lety ptal jsem se mladého kolegy, jakého je světového názoru. Velmi rychle, stručně a krásně mi odpověděl: Jsem člověk a křesťan. Byl jsem jeho odpovědí velmi překvapen. Později jsem poznal, že se podle toho i řídil.

Naše osnovy jsou podle úvodních slov národní a křesťanské. Nic nás v nich nepřekvapilo, vždyť už po celá desetiletí chceme školu křesťanskou. Máme i z toho mála radost a čekáme, že duch křesťanský bude čím dále tím více prolínat učebné osnovy, které snad přijdou později. Pozorně tedy listujeme, aby nám ani jeden atom křesťanství neutekl pod rukama bez povšimnutí. Pořád ani zmínky, až najednou na stránce 45. vidíme slovo »křesťanský«. Čteme dále: »... mravní výchova musí jakožto zásada pronikat i všechny učebné předměty... nejvýznamnějším činitelem při výchově je vlastní příklad učitelův.« Na str. 100. pak je ještě jedna zmínka: »Mravní zákon křesťanské lásky k bližnímu a jeho důsledky pro život.«

Snad by se to zdálo někomu velmi málo ve srovnání s druhým principem, výchovou národní, již jsou osnovy, bohudík, konečně po právu. Musily přijít velmi pohnuté doby, aby se došlo k přesvědčení, že škola národní musí vychovávat jen a jen v duchu národním. Než nezablívejme tvůrcům nových osnov, že z toho »ducha křesťanského udělali Popelku, že ji zastrčili do občanské nauky. Vždyť oni nemohou dělat zázraky a konečně nic by to nepomohlo, kdyby slovo »křesťanský« bylo třeba na každé stránce stokrát, když správně podotýkají, že nejdůležitějším činitelem je osobnost učitelova. Děkujeme jim za to málo,

KALEIDOSKOP

Smutné vánoce.

Ježíšku dobrý, jak hodím se dnes
k jesličkám Tvojím s hořskou
svou duší?

V úsměvy Matky a pastýřů ples
tak málo smutek můj sluší.

Jak mělo by vše jinak být,
vše noci tou rozkvést jak v máji,
sláma se změnit ve zlata třpyt
a v chrám, co bylo stáji.

Rve šakal zatím z bludných cest
a z oblak lejí deště —
Ba stáji, stáji srdce jest,
kdes Ty se nezrodil ještě.

Fr. Odvalil. Kvetoucí meze.

In memoriam Arne Nováka.

Českou literaturu i český národ stihla opět nová rána. Zemřel Arne Novák, po F. X. Šaldovi nejvýznamnější kritik a literární historik. Nad jeho otevřeným hrobem zazněl chorál svatováclavský. Píseň, která byla zesnulému majestátním symbolem naší slavné tradice národní i kulturní. Syn Terezy Novákové dospěl na cestách životních pronikavostí svého ducha, výjimečným nadáním, které se projevilo v jeho obsáhlé, vědecké práci, ušlechtilostí myslí, zkrátka vším tím, co v jeho životě můžeme nazvat Milostí Boží ke kladnému, důvěrně srdečnému postoji ke katolictví.

Když mu bylo 3. července tohoto roku oznámeno, že byl jmenován čestným členem spolku katolických akademiků Moravan, vyznal statečně a nesmlouvavě své Kredo slovy: »Jsem hrd na to, že jsem se stal čestným členem spolku katolických akademiků Moravan. Při svých letošních poutích do Křtin a na sv. Hostýn jsem si opětně potvrdil, že katolictví — prvek svatováclavský — je podstatnou složkou pro život našeho národa. Dnešní doba poznává chyby nedávné minulosti a chce je napravit, o čemž svědčí hojná účast při podobných příležitostech, jež jsou jednak projevem náboženského přesvědčení, jednak národními manifestacemi. Hrdě zde prohlašuji, že já se hlásím mezi Vás jako mezi katolíky a přeji Vám všem, abyste ten svatováclavský

neboť víme, že nemohou žádným nařízením udělati najednou praktické křesťany.

Jinak přinesly nové osnovy opravdu mnoho dobrých věcí. Velkou jejich předností je jejich velkorysost a všestrannost. Nám, učitelům katolickým, jsou kromě toho též pěkným zadostiučiněním. V tomto duchu jsme pracovali už dříve, tím více dnes budeme napínat všechny síly, abychom stoprocentně vyhověli literě zákona. — Chceme do každé hodiny, do každého předmětu, do každé partie vložit aspoň malé semínko ducha křesťanského. Naším toužebným přáním je, abychom všichni při vyučování pamatovali na tento princip výchovy, abychom budovali všichni bez rozdílu jen na zásadách křesťanských. Při nejmenším si přejeme, aby mnozí z nás aspoň toho ducha v dětech nepodkopávali. Je dosud mnoho vychovatelů, v jejichž srdcích stará nenávist proti Bohu a křesťanství trvá, třebaž to neprojevují už tak nápadně. Doufáme, že aspoň mladá generace učitelská pochopí důležitost křesťanských zásad pro výchovu mládeže a nedá se už déle vláčeti po bludných cestách ateismu a cynismu, po cestách nenávisti proti všemu křesťanskému. Těšíme se, že si všichni uvědomí svou lidskou, národní i křesťanskou povinnost, že budou opravdu vychovávat v duchu nových osnov, v nichž mravní zásady křesťanské musí pronikat všesky předměty učebné na národních školách. Jal.

Dobré od zlého

—o—: Petr Den rozepsal se 14. října 1939 v »Lid. Novinách« o obraze sv. Antonína od Hieronyma Bosche v jednom amsterodamském chrámu. Na zemi vedle světce jsou karikatury sedmi hlavních hříchů na znamení, že je světec přemohl, že je od sebe odvrhl. Petr Den vidí v tom symbol pro nutnost oddělovati dobro od zla, zrní od plev i v umění.

Uchovatelství je rovněž umění. Není tedy zapotřebí svatoantonínského vítězství nad zlem jen v malířství, v sochařství, v básnictví. Potřebujeme i při výchově — ať už ve škole nebo doma — dostati ke svým nohám sedm hlav zatvrzele vytrvalých útočníků proti dobru.

Útězství však není bez boje a pohled na Boscheův obraz je potřeba doplniti pohledem do životopisu sv. Antonína. Jednou byli čekatelé kněžství, mezi nimiž byl i sv. Antonín, od představeného vyzváni, aby měli duchovní promluvu k ostatním. I počali se všichni vymlouvat. Antonín začal mluvit zprvu nesměle, ale stále výmluv-

něji a výmluvněji, až mluvil s takovou jistotou a učeností, že se všichni podívovali. Později — bylo to v Rimini — dovolil si Antonín luxus kázati rybám: »Úy, ryby, slyšte slovo Boží, poněvadž lidé jím polhrdají.«

Neoddělíme dobro od zlého, nebudeme-li mít svatoantonínské ochoty mluvit i tehdy, kdy se jiní vymlouvají, a mluvit — když ne k rybám, třeba k lavicím a ke zdem, jak ve škole říkáváme.

Naříkáme na zpusťlost naší doby. Za sv. Antonína také nechtěli lidé slyšeti slovo Boží. Nedivme se, že jsou dnes i děti, které mají uši zavřené bludem nebo falešnými naukami proti Pravdě. Nemůžeme-li k nim mluvit, mluvme tedy k neživému třídnímu inventáři! Bez boje nebude vítězství.

Naše oceňování prostředků výchovných nebude založeno na tom, odkud přišly, která veličina je podepsala a jaký je jejich zevnější lesk. Naše zvážení bude ve znamení otázky: Padne některá ze sedmi oblud k zemi?

Padne-li, pak se uchopíme i těžšího a méně libivého prostředku, poněvadž jsme ve škole k tomu, abychom odsoukávali plevy a shromažďovali na dlani pšenici.

Betlem

Snad nikdy jindy v roce se nenaskytá tak krásná příležitost uplatnit křesťanského ducha ve škole, jako v čase vánočním. Vánoce, které byly v mnohých rodinách, ve školách, v učebnicích sníženy na svátky, v nichž se dávají dárky, při čemž se dítě nedovědělo o narozeném Spasiteli nic (i svazy volných myslitelů měly jakési náhražky vánoc) by se měly v našich rodinách a školách zastkvíti opět v rouše nejuznešenějším a nejkrásnějším, v rouše křesťanském.

Stavění vánočních stromků je zjev celkem obvyklý, ale přáli bychom si, aby pod každým stromečkem nebo vedle něho, v každé rodině, byl také betlem. Naši předkové jej tak rádi stavěli a ještě dnes obdivujeme v mnohých chrámech nádherné betlemy významných umělců nebo i betlemy, které vytvořila požehnaná ruka lidových umělců. Ale betlem nepatří jen do kostela. Betlem by měl býti v každé rodině o vánočních svátcích. Ať jen třeba papírový. Naši (Aleš!) vytvořili překrásné betlemy, které leží někde v prachu knihkupeckých skladů.

Co tu bývalo radosti a posvátného zájmu, když se doma stavěl betlem před lety! Jak otec sám bral velmi vážně tuto práci a jak děti s plným

prapor, který jste tak hrdě uchopili, nesli hrdě i v celém dalším životě.«

Nemusíme pochybovati o upřímnosti těchto slov. Pronesl je člověk velké životní zkušenosti, člověk učený, vzdělaný, umělec slova

Nechť jej svatý Václav sám doprovází v »nebeské dvorstvo krásné«, neboť sám zesnulý věřil, že »blaze tomu, kdo tam dojde.«

Člověk našich dnů.

Rozhlasové i novinářské zpravodajství poskytuje možnost co nejrychlejší informace, ale nedopouští, aby se vnímající posluchač neb čtenář trvaleji zamyslel o souvislosti a smyslu faktů souřadně stavených, a tato metoda chvatné a suché reportáže vniká nezadržitelně do slovesného podání, které se ochotně zřiká ctižádosti, aby bylo uměním, procházejícím nejprve mediem básníkovy prožitku a pak ohněm jeho tvořivosti. Vůbec životní chvat způsobuje, že se okamžik, vyplněný sensacemi intelektuálními neb smyslovými, prožívá s intenzitou nebývalou, ale že nemá trvalejšího ohlasu. Člověk našich dnů tkví jen v přítomnosti a jen nerad se ohlíží nazpět: iest nehistorický a protihistorický a odvádá-li se občas iluzionistickým představám o budoucnosti, chová se k minulosti lhostejně. Neznaje ji, přeceňuje to, co činí náplň přítomnosti, což nosiluje jeho význačnou nekritičnost, přímo protivlehlou krajnímu až upřílišnému kriticismu předchozí generace pozitivistického realismu.

Arne Novák. Přehledné dějiny literatury české.

PRAKTICKÝ UČITEL

Krátkozrakost.

Na vyšším stupni národních škol nemůže se žák všemu, co je předepsáno, naučit ve škole. Je nucen doma číst, psát, kreslit, rýsovat, plést a háčkovat, a to velmi často při špatném osvětlení. Chce-li si ještě někdy něco hezkého přečíst, chce-li se též občas podívat do kina, velmi namáhá svůj zrak. Mladá čočka oční zduřuje, dítě stále více ohýbá šíji. Rodiče si toho nevšimají, nebo chybu zpozorují až hodně pozdě.

A přece krátkozrakost se dá velmi lehce zastavit, aby nepokračovala, dá se v několika letech nošením správných brýlí i vyléčit. Nutno ovšem jít s dítětem k očnímu lékaři, který předepíše skla. Čím déle otálíme se zakoupením brýlí, tím déle pak je budeme musít nosit, neboť krátkozrakost postupuje velmi rychle. Záporných dioptrií kvapem přibývá.

Naším úkolem je dítě na tuto vadu upozornit. Mnohem lepší však je říci o tom rodičům a zevrubně je poučiti o následcích, zanedbá-li se tato vada. Nutno jim poradit, co mají dělat, nutno také často bojovat s předsudky.

Zvláště na venkově se mnohé děti stydí nosit brýle. Rada je snadná: Brýle nosíme jen při práci ve škole nebo doma. Venku je nikdo nepotřebuje. A konečně, rozumný člověk se brejlatému smát nebude. Na školách, kde je školní lékař, nutno jej na krátkozraké žáky předem upozornit, aby on, lékař, doporučil nošení brýlí. Od lékaře dají si lidé spíš říci. Posadíme-li krátkozrakého žáka do přední lavice, nepomohli jsme mu. Naopak: vzbuzujeme u něho vědomí, že ještě »dobře vidí«. Při každé příležitosti upozorňujeme žáky, by rovněž seděli, aby se z blízka do práce nedívali, aby si zrak nekazili. Vznik krátkozrakosti u dospělých je jen výjimkou. Přibýváním let krátkozrakosti ubývá, nosíme-li brýle. Čočka se totiž stárím smršťuje, takže nosíme čím dále slabší číslo brýlí, až je přestaneme nosit úplně. Brýle odkládáme, máme-li asi 1 a půl dioptrie minus.

Dobrý zrak je pro život velmi důležitý, proto jen stěží chápeme, že tak málo se lidé o zdraví svých očí

porozuměním jej sledovaly a přibližovaly si tak bezprostředně vtělení Syna Božího. Betlem učí, betlem povzbuzuje k náboženským citům, kdežto vánoční strom, častokráte ozdobený dost nevkusně, neříká obyčejně křesťanskému dítěti ničeho.

Betlem od našich umělců jest konec konců i kousek umělecké výzdoby bytu, umění náboženské, které je tak častokráte opomíjeno.

U poslední době bývá rozšířen i na školách zvyk stavěti ve třídě v čase předvánočním stromček. Souhlasíme s tím, ale jak by se prospělo umělecké výchově, kdyby vedle stromku vánočního (nebo i bez něho) byl ve třídě betlem. Náš český betlem, který by za dozoru učitelova vyrobili žáci v ručních pracích. Kolik by i tu bylo možno uplatniti vkusných dětských nápadů.

Několik pěkně nacvičených koled, vánoční básně a proslov učitele u betlema, jaká to krásná hodina předvánoční, jaké to netušené obzory radosti a náboženského uvědomování i u dětí, které »nechodí na náboženství«. Koutek s betlemem by byl jistě po několik neděl středem zájmu a pozornosti. Jak by se této upřadě ušlechtilé křesťanské myšlenky dalo využití v mnohých předmětech.

Jak by bylo možno žáky vyšších ročníků upozorniti, aby opsali staré koledy, které snad zpívá ještě babička a které oni už neumějí. Sbíráme místní pověsti, pohádky, což naše koledy nezasluhují téhož? I když neučiníme žádných velkých objevů (koledy jsou většinou už sebrány), učíme tím děti vážiti si tradice rodinné i tradice národní.

Staré pěkné zvyky vánoční zanikají. Což se tím neochuzujeme sami? Dnes, když s takovou pozorností sbíráme vše, co národ má krásného. Zvyky ovšem nelze uměle zasadit, ale oživit, vyzvednout je z prachu zapomutí, vždyť je to vánoční vlastně všecko křesťanské a české, nestálo by za to, abychom pro záchranu těchto zvyků pracovali?

Duch křesťanský sám do škol nepřiletí, nepřinese-li jej tam učitel věřící, ale také dosti zkušený a vynalézavý, aby věděl, kterými cestami jej má uvádět.

Obnovme proto slávu českého betlema v rodinách i ve škole. Nezůstávejme jen u poesie vánoční, ale vnesme s časem vánočním dětem i ducha opravdu křesťanského, jak je to našim úkolem, a jak to má býti úkolem české školy.

Betlem poslouží nejen k výchově náboženské, ale i k výchově všeobecné.

R. H.

Půjdeme?

—o—: Jít znamená pohybovat se. Pohybovat se můžeme několikerým způsobem. Můžeme přešlapovat na místě. V tělocviku má takový pohyb docela své oprávnění, když nacvičujeme s dětmi vykračování levou, rytmus pochodu a zastavit stát. Také tenkrát, když nemůžeme kupředu, pochodujeme na místě. Když čekáme, přešlapujeme z rozpaků. V nebezpečí a v nouzi docela pochodujeme zpět. Ustupujeme čelem k nebezpečí. Ale nejvlastnější obsah slova jít neznámá ani přešlapování na místě, ani pochod zpět. Jít znamená pochod vpřed. A když vpřed, tedy k nějakému cíli. »Vychovatelovo »jít« znamená pochod k cíli výchovy. Je v tom cesta k vlastnímu cíli ztížená odpovědností za pochod mnohých jiných rovněž k cíli. Jsme vždycky učitelé podle jména, ale nejdeme vždycky. Jsou chvíle, kdy je soumrak uprostřed slunečního dne. Jsou chvíle, kdy se nám zdá, že nemůžeme. Jsou chvíle, kdy k nám přistupuje Pán vinice se slovy: »Synu, jdi dnes a dělej na mé vinici!« A my odpovídáme horlivě s naučenou poslušností: »Půjdu, Pane!« Ale nejdeme. Nepochodujeme. Stojíme a přešlapujeme nařikajíce na mimořádnou tvrdost vinice nebo docela ustupujeme vymlouvajíce se na žár, kterého nesnesou naše nervy.

Ale Pán vinice je láskyplně tvrdý a neústupný. Znovu k nám přistupuje a pobízí: »Synu, jdi dnes a dělej na mé vinici!«

Vidíme před sebou všechnu obtíž, která se jako kříž položí na naše ramena. Vidíme trpělivost denně ořezávanou sta všetečnými dotazy a znova se krvavě nutící do mízy, slyšíme příval slov, od kterého bychom tak rádi uprchli do ticha květné samoty, cítíme vypráhlost jazyka, který se vzpírá vyslovovati napominání tak pichlavé a hořké, krev nechce proudit a zbavuje odvahy ruce i nohy, srdce by nejraději uteklo na výšiny a my zoufale se slzou vzdoru odmítáme Pána vinice:

»Nechci. Nepůjdu!«

Ale slza vzdoru zvláštní chemickou cestou se mění v slzu lítosti a — my jdeme. Znovu vykračujeme sami i s dětmi vpřed ke společnému cíli.

A Pán vinice nás ani nechválí, ani rchladí. Jen hledí za námi. Chápeme a jsme mu konečně vděční i za tuto něžnou nevšímavost.

Balbín

V rozsáhlé tvorbě Balbínově zaujme stále hlubší návrat do tohoto zmizelého světa, odtud moc-

starají, že si velmi často soustavně zrak ničí. Péče o zrak žáků, poučení o krátkozrakosti může být jedním z bodů na pořadu schůze rodičovského sdružení. Nezapomeňme na to! Jal.

Vzájemnou svépomocí k samostatnosti.

Nová škola má být pracovní a společenská. Na základě tohoto principu jsme ve třídě zavedli žakovskou svépomoc pro zlepšení celé úrovně a hlavně pro podpoření slabších jedinců, aby dosáhli potřebného poměru. Nejstarší žáci stali se pomocníky učitelovými.

Některým nejmladším (v I. třídě dvoutřídky) těžko šly začátky čtení a počtů. Jiní žáci 2. ročníku bídne četli a jiní zápolili s početními úkony. Když jsem poznal, kdo potřebuje v čem pomoci a kdo zase dobře učivo ovládá, přidělil jsem slabším žákům pomocníky.

Ti o přestávkách, případně před vyučováním a po něm dobrovolně věnovali se svým svěřencům a nacvičovali je. Nemáme pomocné knihovny ani knih pro samoučení i museli užívat běžných učebnic. Vzali určitou učebnici nebo stať v ní pěkně od počátku a postupovali; kde to šlo, pokračovali, kde nešlo, opakovalo se (v elementárním čtení muselo se číst též na přeskáčku, aby se čtení nezvrhlo v mechanické řádění slabik bez potřebných znalostí prvků).

Poněvadž máme staré lavice o 4 sedadlech, utvořili žáci skupiny při jednotlivých předmětech, kde pomocník měl po ruce svého nebo své svěřence. Zvláště důležité to bylo při nepřímém vyučování, kde se dalo nejvíce individuálně pracovat. Pomocník dohlížel na svěřence, zdali správně píší, radil (ale nenapovídal a nevypracoval), prohlížel, kontroloval.

Při tom ještě po jiné stránce se zlepšila úroveň třídy. Žáci totiž lépe píší, neboť pomocník dohlíží i na písmo a úpravu. Tato věc je v našich poměrech při dlouhých lavicích pro učitele zvlášť obtížná.

Občas po vyučování byli žáci přezkoušeni, aby byl seznán pokrok a případně žáci, kteří už průměru dosáhli, mohou pak v nácviku ustát a ponechávat se jim úplně samostatnost. Ovšem i žáci samostatně pracující musí svou práci dáti prohlédnout druhovi, který upo-

zorní na chyby a který také musí ocenit úpravu, a není-li dosti pečlivá, připomenouti to žákovi, případně uvědomit učitele. Učitel pak žáka napomene, neb na čas mu ustanoví dozorce, nebo vytkne hlavní závady v úpravě, zvláště rukopisu, jež vysvětlením a cviky hledí pak vymýtit.

Tak se nám snad podaří pedagogickou úmrtnost — opakování postupného ročníku — vymýtit nebo aspoň silně omezit. Žáci pak učí se vzájemné svépomoci, správné kritice a družnosti a přivádějí se k samostatnosti. Josef F. Kubálek.

ný pathos jeho historických studií, úzká spojitost mezi osobním osudem a osudy země. Nebezpečně vřelý vztah k minulosti, důsledné promítání vlastního já do osudů národa byly zdrojem mnohých útrap, pronásledování i obžalob, zároveň však nadějí a důvěrou v budoucnost. Představu vlasti Balbín úzce spojoval s představou Boha, který ji ochraňuje, a jako hrdý český šlechtic se stal křisitelem pokleslého vědomí národního a tvůrčí ironií, polyhistorickými vědomostmi a bezmeznou pílí položil základy obranně vlasteneckým zásadám, z nichž se rodilo národní obrození. B. Slavík ve škole měšťanské.

Učitelské aktuality

Uzádní nařízení ze dne 24. srpna 1939, č. 271-1939 Sb., kterým se mění učitelský zákon. Čl. I. Zákon ze dne 24. června 1926, č. 104 Sb. z. a n., o úpravě platových a služebních poměrů učitelstva obecných a občanských škol (učitelský zákon), se mění a doplňuje takto: 1. Ustanovení § 7, odst. 3, 4 a 5 se mění a zní:

(³) Literním učitelům a zvláštním učitelům náboženství se zkouškou učitelské způsobilosti pro školy měšťanské, ustanoveným definitivními nebo zatímními učiteli na školách měšťanských, se zvyšuje při přestupu služné o ročních 2400 K; při druhém postupu do vyššího stupně služného, který následuje po přestupu na měšťanskou školu, a při každém dalším postupu do vyššího stupně služného se zvyšují příslušné postupové částky vždy o 300 K, jde-li o postup až včetně do 7. stupně, a vždy o 600 K, jde-li o postup do 8. nebo vyššího stupně. (⁴) Učitelkám ručních prací (domácích nauk) s vysvědčením způsobilosti pro školy měšťanské, ustanoveným definitivními nebo zatímními učitelkami na školách měšťanských, se zvyšuje při přestupu služné o ročních 1200 K; při druhém postupu do vyššího stupně služného, který následuje po přestupu na měšť. školu, a při každém dalším postupu do vyššího stupně služného se zvyšují příslušné postupové částky vždy o 180 K, jde-li o postup až včetně do 7. stupně, a vždy o 300 K, jde-li o postup do 8. nebo do vyššího stupně. — (⁵) Učiteli, který přestoupí ze školy měš-

fanské na školu obecnou, byv na ni dosazen definitivně nebo zatímně, se vyměří služební plat tak, jako by byl od počátku své služební doby působil na obecné škole. Při opětném definitivním nebo zatímním ustanovení na škole měšťanské přísluší mu zvýšení podle odstavce 3 nebo 4 v té výši, jako by byl přestoupil na školu měšťanskou dříve o dobu ztrávenou na měšť. škole po ukončení čekatelské doby se zkouškou způsobilosti pro školy měšťanské v poměru definitivního nebo zatímního učitele stalo-li se opětné ustanovení na měšť. škole před dosažením 8. stupně služného; jinak může ministerstvo školství a národní osvěty v dohodě s ministerstvem vnitra a financí upravití základní zvýšení podle odst. 3 nebo 4, hledíc k době dříve již v poměru definitivního nebo zatímního učitele na měšťanské škole ztrávené. — 2. K § 7 se připojuje jako odstavec 7 toto ustanovení: Definitivní literní učitelé (zvláštní učitelé náboženství) obecných škol se zkouškou způsobilosti pro školy měšťanské, kteří zcela zastupují na měšť. škole literní učitele (zvláštní učitelé náboženství) nejméně měsíc, mají po dobu zastupování vedle nároku na služební plat, plynoucí z jejich definitivního ustanovení, nárok na zvláštní, pro výměru výslužného nezapočitatelný substituční přírůstek ročních 1800 K, splatný v měsíčních lhůtách pozadu. 3. K § 15 se připojuje jako odstavec 3 toto ustanovení: Definitivním i zatímním literním učitelům a zvláštním

učitelů. ráboženství měšťanských nebo obecných škol s příslušnou zkouškou učitelské způsobilosti, kteří jsou pověřeni zastupováním ředitelů nebo správců škol ve správě školy, přísluší po dobu tohoto zastupování, trvá-li alespoň měsíc, nárok na zvláštní, pro výměru služného nezapočítatelnou odměnu ve výši 75% ředitelského přídatku podle místa, na kterém zastupují. Užívají-li takoví zástupci zároveň uvolněného naturálního bytu ředitelů nebo správců škol, odečte se cena naturálního bytu, určená podle odstavce 2, od jejich peněžitých příjmů. — Čl. II. Den přestupu na měšť. školu, který byl základem pravoplatného výměru pro převod do nových poměrů (§§ 37 a 38 učit. zákona), je rozhodný i pro úpravu platů podle tohoto nařízení. — Čl. III. Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. září 1939; provede je ministr školství a n. o. v dohodě s ministry financí a vnitra. — Zvýšený přestupový přídatek bude vyplacen nejdříve k 1. lednu 1940, ale jen u těch učitelů, kde je převod zcela jednoduchý. Jeho skutečný efekt nebude také v prvním roce nějak zvláštní. Hrubý příjem se sice zvýší o 1620 K resp. o 1320 K, ale zvláštní pensijní příspěvek (post. taxa) jej sníží na 810 resp. na 660 K, dále zvýšení pens. příspěvku na 8 proc., důchodové daně, léč. fondu, takže to nebude ani padesátikoruna, kterou odborní učitelé jako zvýšení pro první rok dostanou.

Úprava výchovného na děti státních zaměstnanců. Ve Sbírce zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava částka 101 z 30. listopadu je vládní nařízení, jímž se mění ustanovení o výměře výchovného na děti státních zaměstnanců tak, že na druhé a potom každé další dítě bude stanoveno výchovné v takové výši, jako znamená dosavadní rozdíl mezi výchovným na jedno a potom na obě děti. Na příklad dostával-li nyní zaměstnanec při prvním dítěti výchovné 1200 K, při dvou dětech 2100 K, je rozdíl 900 Korun. Od nynějška bude se vyplácet po 900 K výchovného na druhé dítě, ale stejná částka též na každé další dítě. — V téže Sbírce zákonů je změna v ustano-

vení platového a učitelského zákona o výměře výchovného. Platové a služební poměry učitelstva obecných a měšť. škol jsou opraveny obdobně, takže výměra výchovného na druhé a každé další dítě stanoví se částkou, která tvoří rozdíl mezi dosavadní částkou výchovného při prvním a potom při dvou dětech. Zcela obdobně se mění ustanovení kongruového zákona o výměře výchovného. Tato nařízení nabyla účinnosti 1. prosince.

Věci veřejnozaměstnanecké. Za součinnosti Ústředí veřejných zaměstnanců a vydatné podpory Výboru N. S. v čele s vedoucím br. Nebeským jednalo se o přípravě některých věcí veřejnozaměstnaneckých, a to: 1. o jednorázové výpomoci, 2. o stálém drahotním přídatku, 3. o minimálních (nejnižších) platech, 4. o přiznání některých výhod pensistům. Pamatuje se při tom i na smluvní zaměstnance. TNS.

Umístování mladých učitelů. Na podnět veřejnozaměstnanecké komise výboru Národního souručenství a na návrh ministerstva školství usnesla se vláda povolit školské správě přijímání učitelských kandidátů-vojáků do poměru výpomocných učitelů, aby se jim aspoň z části nahradila újma způsobená tím, že pro prezenční službu nemohli být v uplynulých dvou letech přijati do školské služby. S usnesením vlády souhlasí již úřad říšského protektora, takže je možno začít jej provádět. Pokud nestačí počet volných míst, budou kandidáti-bývalí vojáci přijímáni do poměru učitelských praktikantů. TNS

Osvobození úroků z vkladů od daně důchodové. Dne 27. listopadu 1939 bylo vyhlášeno vládní nařízení - 281, jež zavádí podstatnou změnu ve zdaňování úroků ze vkladních knížek. Byly jim osvobozeny od daně důchodové, počínajíc berním rokem 1940, t. j. od 1. ledna 1940, všechny úroky z vkladních knížek. Tato změna znamená prakticky, že poplatník nemusí již přiznávat úrokový výnos ze vkladů na vkladní knížky v přiznání k dani důchodové, jež bude podávati počátkem roku 1940, a tedy že nemusí sdělovati berní správě, jak velké jsou jeho úspory ve vkladních knížkách. Osvobození úrokového výnosu ze vkladních knížek od důchodové daně souvisí s určitým zvýšením daně, vybírané z úroků z

úsporných kapitálů přímo u peněz. ústavů. — Na místo důchodového zdanění úsporného kapitálu, jež nyní odpadá, zavádí vl. nařízení od 1. ledna 1940 poměrně malé zvýšení zdanění úroků ze vkladních knížek přímo u pramene, a sice zvyšuje se dosavadní daň z úroků (rentová daň) o dalších 5 procent z úroků, podléhajících zdanění. Tuto daň budou vybírat srážkami z připsaných nebo vyplácených úroků ze vkladů na vkladní knížky přímo peněžní ústavy. Přepočteme-li toto nové šprocentní zdanění úrokového výnosu na kapitál, znamená nová daň zdanění kapitálu ve výši 0.15 proc. z kapitálu ročně. — Vládní nařízení č. 281/1939 Sb. z. a n., týká se též úrokového výnosu u oněch vkladatelů, jejichž

důchody nepřesahují daněprostého minima, tedy oněch vkladatelů, již dosud nepodléhali důchodové dani. Avšak srážková daň, jež nastupuje pro tyto důchody na místo zrušeného důchodového zdanění, není ani pro tyto vkladatele zvláštní obětí; ježto totiž tato daň činí při úsporách ve výši 1000 K nově pouze K 1.50 ročně, jest i pro sociálně slabé vrstvy skutečně jen nepatrným zatížením. Zato jsou však vkladatelé zbaveni starostí s přiznáváním úroků a hlášením vkladů u berních úradů, i když přestoupí hranici nepodléhající zdanění důchodovou daní. Osvobození od daně důchodové používají ve stejné míře i úroky ze vkladů na pokladniční poukázky vydané peněžními ústavami a Národní bankou.

Občanská nauka a výchova v nových směrech

Akr. — Každá doba vytváří zvláštní podmínky pro výchovu a dává speciální úkoly vychovatelům.

Pozorovatelé současného života shodují se v tom, že dnešní doba nevytvořila prostředí vhodné pro duševní a mravní růst člověka.

»Převaha hmoty a hospodářská dogmata, která se stala téměř náboženstvím dneška, zničila kulturu, krásu a mravnost ve smyslu křesťanské civilizace, matky moderní vědy. Přílišným rozšířením novin, laciné literatury a rozhlasu celková úroveň inteligentních vrstev značně poklesla, takže polovzdělanost stává se den ze dne zjevem obecnějším. Také nesmírná specialisace zploštuje kulturní rozvoj celých stavů, takže na jedné straně úsilí o poznatky užitečné k provozování povolání je přeháněno a na druhé straně celková úroveň všeobecného vzdělání stále zřetelněji upadá.

Mravní smysl v moderní společnosti velmi otupěl a jeho výchova je téměř úplně zanedbávána. Vše je proniknuto duchem nezodpovědnosti. Hranice mezi dobrem a zlem se skoro úplně ztratily. Lidé, kteří rozeznávají dobré a zlé, kteří jsou pilní a šetrní, zůstávají chudými a jsou pokládáni také za duševní chudáky. Žena, která má více dětí a stará se o jejich výchovu více než o vlastní pohodlí a prospěch, je pokládána za hloupé stvoření. Zato podvodníci jsou pokládáni za lidi chytré, zloději za lidi obratné a lupi-

či za lidi statečné. Není rozdílu mezi dobrem a zlem, mezi spravedlností a křivdou. Zločinci žijí v blahobytu a jsou obdivovanými hrdiny biografů. I dospělí lidé jsou bezbranní proti útokům na mravní cit a brzy podléhají zcela vlivu svého špatného prostředí.« (Carrel.) Čím více je ohrožen mravní vývoj mládeže!

Následkem nevhodného protekcionářství ztráceli mladí lidé důvěru v sebe a ve své síly i v poctivé úsilí a zároveň s tím i správné měřítko pro životní hodnoty.

Odtud vyplývá jako přední úkol současné výchovy dání životním hodnotám opět místo, které jim právem náleží.

Z filosofického a hospodářského liberalismu vyrostl individualismus. Jednotlivec, jeho síly a jeho práva byly povýšeny na nejvyšší hodnoty, jimž bylo nutno přizpůsobovati vše. Tak vyrostli lidé, kteří neznají nic než své já, vlastní utrpení a vlastní právo, vlastní neomylnost, ale jen cizí hrubost a neomalenost. Zasedají na soudnou stolicí, osobují si právo soudit živé i mrtvé. Opuchlé sebevědomí těchto lidí je velmi citlivé: všechno je uráží, všichni je zneuznávají, nikdo jim nerozumí, všichni je přehlížejí. Od svých nejbližších i od společnosti lidské vyžadují zvláštních ohledů, výhod, ano i respektu, ač nejsou ochotni přinášeti v jejich prospěch ani nejmenších obětí. Při neobyčejné rozmanitosti povahových sklonů nemohlo se dojíti nikam jinam

než kam se došlo: k zeslabení a rozkladu společenských organismů rodinou počínaje a národem konče.

Úkolem dnešní výchovy po této stránce je obnova těch ctností a sil duševních, které budují společenskou jednotu od rodiny k národu.

Dalším nedostatkem dnešních lidí je nesprávný poměr k náboženství.

Z přílišného přecenění lidské osobnosti stejně jako z pozdních ozvuků encyklopedistů, které se projeví jako filosofie pozitivismu, rozšiřovaná mezi lid populární denním tiskem, vyrostlo na jedné straně pohrdání církvemi — především ovšem katolickou — a jejich vedením a odmítáním jakýchkoliv poznatků náboženských. Odtud úžasná přímo neznalost náboženské nauky i u lidí s vyšším vzděláním a odmítání jakýchkoliv prostředků náboženské víry. To se pak stalo jedním z pramenů současné bídy mravní, poněvadž vnitřní život člověka pozbyl hlavní opory, na níž spočívala stabilita charakteru. Náboženství, které vrcholí v křesťanství, působí především tím, že přílišnou samolibost jednotlivcovu krotí vědomím vin a chyb a tak prohlubuje v člověku touhu po dokonalosti a stává se tak zdrojem stálého usilování o vnitřní pokrok a zdokonalení.

Odtud vyplývá jako další výchovný úkol dnešní doby zvýšení úsilí o náboženské vzdělání a prohloubení náboženského života.

Nelze konečně pominouti mlčením ani ten úkol výchovy, který vyplývá ze současného stavu našeho národa. Bylo by nerozumné, kdybychom nechtěli vidět, že podmínky našeho národního života se podstatně změnil v náš neprospěch a že uhájení jeho existence bude vyžadovat zápasu úpornějšího a práce úsilovnější a vytrvalejší.

Odtud vyplývá potřeba vychovávat novou generaci k hlubokému porozumění potřebám národním a k pevnému odhodlání přinášeti ve prospěch národního celku ochotně práci i oběti.

Máme-li splniti ve škole první úkol, t. j. vychovávat tak, aby byla náležitě respektována hierarchie hodnot, musíme

žádati, aby také ve veškerém životě jí bylo náležitě dbáno. Škola není něco, co by žilo načisto odděleno od celkového procesu života. Je nemožné uzavřít školní mládež před vlivy prostředí a je nesmírně těžké vychovávat a probouzet v ní nadšení pro ideály, jestli její prostředí svým materialismem ubíjí. Tomu ovšem lze se dobře vyhnouti, aby ve školním prostředí nebyla hierarchie hodnot převracena jako do dob nedávných, kdy i školní výchova i vychovatelé pluli s proudy, které příliš zdůrazňovaly technickou kulturu a užítkovost školního vzdělání, takže při tom mravní stránka vzdělání zůstávala jen z milosti trpěnou popelkou. Ne množstvím, ale solidností vědění nutno dávat přednost a při tom probouzet zdravou sebekritiku, aby děti rostly v lidi, kteří nechtějí rozumět všemu špatně, ale dobře především tomu, co souvisí s jejich životním úkolem a povoláním.

Tím bude vykonáno mnoho i pro výchovu mravní, již nutno — jak výše bylo vzpomenu — učiniti intensivnější. To vyžaduje od každého z nár. vychovatelů, aby se s hlav. zásadami i s podrobnostmi mravní výchovy náležitě obeznámil. Nemůže se po té stránce spokojiti s tím, co si přinesl z učitelského ústavu nebo z akademie, nemožou mu stačiti ty rozmanité příručky občanské nauky a výchovy, jejichž úroveň je pro vychovatele nedostačující. Na tomto poli nutno rozhlédnouti se širě a zabráti hlouběji než dosud. Nic tu lépe nemohlo charakterisovati plýtkost a nedostatečnou orientovanost téměř celého stavu — soudíme-li totiž podle těch odborných časopisů, které se dělaly jeho mluvčími — než onen odmítavý postoj, který byl na poli mravní výchovy zaujat k náboženství, o jehož významu pro mravní výchovu tak vysoké mínění mají velicí pedagogové světových jmen.

Nemůžeme se tu obírat celou šíří a hloubkou otázky ale na hlavní body její přece jen můžeme poukázati.

Především si musíme uvědomiti, že úkol, který nám určuje mravní výchova, nezvládneme jen ve škole a že právě tak

jako škola ponechává svým žákům mnoho, co si musejí v životě poškojním získati vlastním úsilím a sebevzděláním, tak také po stránce výchovné musí každé z dětí, které jí projde, dále v životě o dobudování a vybudování pevného charakteru usilovati sebevýchovou. Povinností školy je dáti mu pro tu práci jasný cíl a směr, seznámiti jej s prostředky a naučit jich užívat.

Máme-li dětem vštípití vznešený ideál dobrého charakteru a určití jim směr, jímž se mají k němu bráti, neobejdeme se bez pomoci filosofie nebo náboženství. Tu filosofii by bylo nutno podati v jednotném a uceleném systému. Sotva by to asi mohl býti výběr myšlenek z rozličných filosofických systémů. Který by to měl býti systém či jaká by to měla býti filosofická směs?

Pokud se týká té směsi, bylo by totiž předem rozhodnouti o tom, kdo by ji měl dělat. Každý vychovatel sám, či sbor vychovatelů anebo snad by to mělo býti ponecháno samému chovanci? Je zřejmé, že by ta směs v každém případě dopadla jinak. Kdyby bylo ponecháno její vytvoření jednotlivci, pak není pochyby, že by z rozličných filosofických systémů vybíral to, co by se mu nejvíce líbilo, a dostal by tak pěkný soubor citátů, jimiž by mohl zdůvodnit a podepřítí ten názor životní, který by hověl jeho choutkám. Je možné ovšem, že by se i našly jednotlivé, ač myslím, nepřítis četné výjimky, při nichž by se došlo k bedlivému zkoumání jednotlivých systémů a při tom i k poznání jejich chyb a slabin, takže by přirozeně vznikl názor, že bloudění je nezbytný úděl člověka, ponecháného sobě samému, anebo k přesvědčení, že všichni dělají chyby a vlastně jen sám hledající má pravdu. Došli bychom k individu, o kterém jsme se zmýnili výše, jež zasedá na soudnou stolicí, před níž pohání všechno živé i mrtvé. Tak bychom se octli tam, kde nechceme být.

Pochopíme i při tomto letném promyšlení této otázky, že je nutno odmítnouti tuto cestu pro výchovu národní masy v národní škole a obrácen bude náš zřetel k významu náboženství pro výchovu

charakteru. Ostatně i kdyby se snad někdo domníval, že snad by stačilo opřítí výchovu o některý systém filosofický, je potřebí, aby si uvědomil, že moc choutek a vášní převládá nad procesem myšlení a že z toho dochází k úchytkám logického postupu z důvodů osobních zájmů a k poruše objektivity z důvodů sebelásky a stranického ducha.

Bylo by ovšem chybou, kdybychom se domnívali, že stanovením výchovného ideálu vykonali jsme již dosti pro výchovu mravního charakteru. Mravní ideál jest jen jako maják, k němuž nutno směřovat, ale právě tak, jako maják nestačí k tomu, aby zachránil toho, kdo se plaví po moři, jestli nevesluje, aby doplul do přístavu, tak je tomu i s mravním ideálem: kdo ho chce dosíci, musí se sám o to přičiňovati.

Nic lépe a nic více nesvědčilo o povrchnosti dosavadního myšlení a dosavadní práce na poli mravní výchovy než to naivní domnění, že k výchově charakteru postačí vhodné příručky a pravidla, naučená nazpaměť. Prostředkem mravní výchovy nejsou jen poučování a slova, nýbrž především skutky. Cíle se tu nedosahuje suchým moralisováním, přesným učleněním učiva a vtipně formulovanými příkazy mravnosti, ale vhodným organisováním života školního i mimoškolního jak v práci, tak i ve hře. A vyučování přispívá k výchově mravní tím více, čím lépe děti zaměstnává. Mají to býti s počátku věci malé a práce zajímavé, které po dětech škola žádá, ale musí se chtít po nich, aby i za ně nesly odpovědnost vědomě a svědomitě, aby se jí nezbavovaly lehce a nenesly ji lehkomylně. Je to vychovatelova povinnost, aby po nich chtěl, aby uložené práce a svěřené úkoly vyplnily do poslední písmenky a tak dokonale, jak toho jen jsou schopny. Ať si zvykají přijímati své úkoly s rozvahou a plniti je svědomitě. Tak v nich poroste vědomí povinnosti a pocit zodpovědnosti v práci. Tak bude pro výchovu občanů, kteří mají určitý díl o povinnostech uložených i dobrovolně přijatých, vykonáno daleko více než naučením dlouhých řad mravních pravidel a výchov. hesel.

Kromě tohoto — více vnějšího — prostředku výchovy je nutno více, než dosud se dalo, naučiti děti obracet pozornost ke stavům vlastního nitra, vésti je, aby si všímaly toho, co se v jejich srdcích a myslích děje, aby se učily kriticky posuzovati vlastní já, aby udržovaly v sobě touhu po vnitřním zdokonalování a aby si zvykaly podřizovati se mravnímu řádu ochotně, nezáludně, bez výmluvy a bez vytáček. Tak jim pomůžeme vytvořiti základ pro sebevýchovu, bez níž je všechno ostatní usilování z vnějšku nepříliš vydatné.

Tu se práce občanské nauky stýká s prací, která je vykonávána ve vyučování náboženství, které vytyčuje mravní ideál — daný osobou Ježíše Krista — a dává jednoduchý, pochopitelný a pro všechny lidi stejný a trvalý mravní řád, který nepodléhá ani náladě doby ani lidí.

Až do nedávna stavěla se občanská nauka a výchova z nepochopení a neprávem hodnotám náboženským buď naprosto odmítavě nebo aspoň nevšímavě a neuvědomovala si, že ze spolupráce s náboženstvím a s nimi jí plyne nepopíratelný zisk.

»O potřebě náboženské výchovy nebylo

by potřebí vésti sporu, kdyby lidé, kteří náboženskou výchovu popírají, odhodlali se bedlivě pozorovati člověka tak, jak je, a ovšem i nahlédnouti do svého nitra.« (Foerster.) Náboženský rys povahy lidské lze sledovati v dějinách lidstva od té doby, co se člověk na zemi objevil, a ani současní t. zv. atheisté, pokud jsou aspoň poněkud upřímní, se ke svému ateismu nehlásí s pýchou, ale říkají raději, že také věří v Boha, ale odmítají církev, dávajíce přednost volnému myšlení a jsouce přesvědčeni o vlastní neomylnosti ve věcech náboženské víry. K tomu vhodně poznamenává týž Foerster: »Volné myšlení bývá často stavěno na opačný pól myšlení vázaného tradicí a náboženstvím a zapomíná se na to, jak myšlení lidské je poutáno zájmy, vášněmi, samolibostí, bázní před lidmi a touhou jim se zalíbiti. Ten, kdo chce volně myslit, nemůže býti otrokem svého já, ale služebníkem věčné Moudrosti...« Chce-li se člověk učit, musí se vzdáti své neomylnosti. Víra ve vyšší kompetenci je nutná.« A tu vyšší kompetenci mají náboženské společnosti, mezi nimiž Církev katolická zaujímá místo zvláště významné.

(Pokračování).

M Í S T A • O Z N Ā M E N Í • R A D Y

Radostné svátky vánoční v klidu, míru, lásce a naději v Kristu Pánu přeje srdečně všem přispívatelům, odběratelům, čtenářům a přátelům Úvěstníku redakce a administrace.

Zimní exercicie revue »Na hlubinu«. — Protože je více našich čtenářek, které nemohou právě o prázdninách se zúčastniti našich exercicií, uspořádáme exercicie zimní. Koná je P. Silv. M. Braitto v exercičním domě Otců redemptoristů na Sv Hoře od 30. prosince do 3. ledna ráno. Poplatek 80 K i s otopem a režijním příplatkem. Kdyby se projevil zájem o mužské exercicie, konaly by se taktéž hned následující turnus od 3. do 7. ledna. Přihlaste se co nejdříve na

adresu redakce revue »Na hlubinu«, Olo-mouc, Bernardinská ul. 14.

Exercicie na Velehradě ve Stojanově v zimě roku 1940. Leden: 2.—6. dívky. 8.—12. muži (zemědělci). 15.—19. ženy. 22.—26. jinoši. 29.—2. II. ženy (Svaz). — Únor: 12.—16. muži. 19.—23. jinoši. 26.—1. III. dívky. Poplatek za ubytování, stravu, otop atd. celkem 65 K. Přiblašky přijímá Exerciční sekretariát při Papežské koleji na Velehradě.

Denní masáž chrání před nastuzením. — Touto radou by se měl každý řídit. Nakapete si na dlaň trochu francovky Alpa a vtíráte ji do kůže. S počátku nastane mírný chlad, ale za chvíli je Vám příjemně teplo. Provádíte-li masáže Alpou, otužujete své tělo a uchráníte se nastuzení a všem jeho následkům.

L I T E R A T U R A

O knížkách pro děti mnoho zajímavého. Právě vyšla praktická pomůcka ve Školním nakladatelství z pera Jana Hostáně. Má název »Pro dětskou knihu«, je za K

3.50 a obsahuje množství praktických pokynů a rad pro každého, kdo pořádá výstavu knih, a pro každého, kdo chce kupovat dětem knihy opravdu hodnotné. Upozor-

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

ňujeme na ni zvláště osvětové pracovníky, učitele, funkcionáře rodičovských sdružení a přátele naší literatury vůbec.

České hospodyňky jistě rády uvítají časopis velmi dobré úrovně, jímž je »**Praktická hospodyňka**«. Právě vyšlé číslo přináší zajímavý obsah, který bude jistě zajímat každou českou praktickou hospodyňku. — Vyžádejte si jedno číslo na ukázkou, zasílá se zdarma. Předplatné ročně K 20.—. Nákladem časopisu »Praktická hospodyňka« (Praha XII., Barthouova 1442), vyšly také tyto praktické příručky: Česká kuchyně, 1200 kuchařských receptů různých jídel a nápojů, váz. K 45.—, brož. K 38.—, saláty, 250 druhů různých majonéz a salátů, K 5.50, Zlaté rady našim hospodyňkám, odpovědi na tisíce otázek, vyskytující se v praxi hospodyňské K 7.60, Čištění skvrn, návody, jak odstraniti skvrny všeho druhu s nejrůznějších látek a předmětů, K 3.50. — Příručky možno objednatí bíanco složenkou 71.206 Praha. Doporučujeme.

Seznam dětských knih ze Školního nakl. pro Čechy a Moravu v Praze. S úvodem »Úkol dětské literatury v české národní škole« od Jana Hortáně. (O souvislé četbě, o povinné četbě, o doplňkové četbě, o dodatkové a naučné četbě, o beletrii pro žákovské knihovny, o čtení v slabikářích a čítankách, o časopisech a j.)

Základy společenského chování a sebevýchovy pro chlapeckou studující mládež. Napsal dr. Bedřich Böhnel. Knížka Böhnelova přichází vhod vychovatelům, kteří v ní najdou usměrněnou látku k výkladu o společenském chování a žactvo všestranné poučení v oboru vlastního zušlechtní. Cena 5 K. Školní nakladatelství v Praze.

Karel Hlava, Pomůcky k nepřímému vyučování čtení podle čítanky »Doma a ve škole«. Vydalo Školní nakladatelství pro Čechy a Moravu v Praze 1939. Cena 6 K.

Úkoly k nepřímému vyučování čtení v čí-

tance Doma a ve škole. »Úkoly«, které napsal Karel Hlava, jsou prvním soustavným zpracováním problému nepřímého vyučování čtení v I. postupném ročníku (1. odděl.) málotřídních škol. V praktické části podává učitel soubor podrobně propracovaných úkolů pro celý rok, v nichž se učivo procvičuje a docvičuje na podkladě probraných článků ve vyučování přímém. V příloze dává žákům materiál dokonale technicky promyšlený, materiál, který dovoluje samostatnou a individuální práci a je základem pro samoučení. — Kromě toho věnoval autor pozornost celkové pracovní organizaci nepřímého vyučování. Vydalo Školní nakladatelství v Praze. Cena 9 K.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajska zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 16. — Předplatné 25 K. Č. účtu pošt. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. — Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. f. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. — Dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

KATOLICKÉHO UČITELSTVA
LIST ŘÍŠSKÉHO SVAZU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

Č Í Š L O 9-10
ROČNÍK XVIII
V PŘEROVĚ
15. LEDNA 1940

Škola národní a křesťanská

To heslo bylo řečeno, ale málokdo se staral, jak takovou školu tvořit, jaké jsou její předpoklady, co je třeba dělat. U poslední době bylo ve školství dost experimentování. Zajímavé, že v této věci umlkly řeči nadobro. Dalo by se soudit, ač nechceme být nespravedliví, že u vedoucích naší pedagogiky je snad skutečně málo toho národního a křesťanského. Anebo: národní a křesťanské se chápe odděleně. A v tom je právě omyl tragický. Národní a křesťanské není odlučitelné.

Katolické učitelstvo přináší po prvé jako ovoce svého posledního prázdninového kursu jakýsi návod, jak asi zařídit práci školní, aby škola stála ve službách křesťanského národa. Je to návod sice stručný, zdaleka nevyčerpávající všechno, co bychom rádi do těchto hesel vložili, ale je to přece první průvodce o škole národní a křesťanské, první cihla této velkolepé stavby, která je našim životním úkolem.

Ve sborníku Škola v duchu národním a křesťanském, který právě vyšel, máte pro začátek vytyčenu cestu. Nastupte ji radostně. Každý katolický učitel ji musí znát. Ještě dnes si sborník objednejte!

Zázrak staré Moravy

B. Boček T. J.: Je tomu rok, co vynikající český spisovatel řekl, že sice dovede kleknout ve chrámě sv. Víta, ale o sv. Václavu, že toho mnoho nevíme. Umřel brzy, ale před tím muselo zemřít i několik našich historiků, aby se dostalo cti a uznání nejen sv. Václavu, nýbrž i Staré Moravě a její cyrilometodějské kultuře. Nemyslíme Pekaře — ten bojoval dobrý boj, ale byl tu Novotný, Bidlo, Vondrák a j., kteří se s podivnou houževnatostí drželi starého stanoviska Dobrovského, že pro prvá století našich dějin nemáme jiných pramenů než kroniku Kosmovu, že z legend svatováclavského a vojtěšského okruhu je z desátého století jen leg. Gumpoldova, ve které kromě obecného balastu o zázracích vlastně nic jiného není, že cyrilometodějská kultura prý byla jen moravskou epizodou, která nezanechala valných stop, sázavský slovanský klášter prý byl jen zvláštností jako emauzský za Karla IV. a Čechy od r. 894 prý kulturně žily jen z německého křesťanství latinského obřadu.

Sto let se udržovalo osvícensky rozumářské a pochybovačné stanovisko Dobrovského, ale nedbalo se na to, že Dobrovský tak psal proto, že jeho doba ještě neznala pozdějších objevů. Ve jménu kritické vědy se národu a jeho mládeži kazily nejkrásnější stránky historie. Vondrák udělal ze zakladatele t. zv. prvé svatováclavské legendy raději českého emigranta někde v Chorvatsku, než by připustil, že slovanštinou českého rázu psalo se u nás na české půdě, a to po celé desáté století. Desítky let se šířilo ve jménu odborné vědy (čerpané z ví-

České dítě

České dítě, to znamená českou rodinu a českou školu, českou nejen jazykem, nýbrž i duchem. — O tyto dva myšlenkově nejtvořitelnější elementy v národním životě jde, aby byly naplněny obsahem tisíciletého češství, aby se rozehrávaly těmi odvěkými akordy, jež zněly v srdcích českých předků od pokolení do pokolení ve vlasti Bohem předurčené a zaslíbené i tisícerymi tužbami vyhledávané. Neboť vlast, půda, jazyk, mravy a myšlení jsou těmi substancemi, které představují a udržují národní svébytnost a nepodlehlost. Lásku a úctu k nim je třeba vkládat do duše dítěte od prvního rozpuku jeho duševní činnosti. P. Kostka v Brázdě.

Úmrtí psychologa dra Lindworského.

V poslední době zemřel významný německý učenec, člen Tovaryšstva Ježíšova. Byl to dr. Joh. Lindworsky, který se narodil r. 1875 ve Frankfurtu a. M. a po gymnasiálních studiích vstoupil do jezuitského řádu. Po dokončení filosofických a theologických studií na řádové koleji poslouchal přednášky z psychologie na universitách v Bonnu a Mnichově. Roku 1920 habilitoval se na universitě v Kolíně na R. a po třech letech byl jmenován řádným profesorem. Od r. 1928 byl profesorem psychologie v Praze. Napsal četná vědecká pojednání, z nichž některá měla skutečný úspěch a dosáhla několika vydání. Nejobsáhlejším jeho dílem je »Experimentální psychologie«, dále »Teoretická psychologie« a kniha o vůli.

Kněží a škola.

Vzpomínková i odborná literatura předběžně líčí nám české školství z doby metternichovské v barvách nejčernějších. Ačkoliv nelze pochybovat o žalostném stavu valné části triviálek, přece jen spravedlnost žádá, aby se poněkud zmírnil obraz, kreslený také hněvem k nenáviděnému padlému režimu. Nemohli bychom si vysvětlit, odkud se přece jenom sbíral stálý příliv dorostu pro vyšší

deňského Institutu a berlínských Monument), že z Čechů udělali lidi až Němci, že Češi duševně žili z německé kultury, své práce opisovali z německých předloh a tak aspoň vnitřně, když r. e. krvi, patřili ke germánskému světu.

Historik musí zachovat klid, nesmí nadávat a musí nechat dál řídit na české straně i takové Slavíky a Bartoše, ale časopis, kterému je vlast a její dějiny něčím důležitým, mlčet nemusí a nemůže. Je čas ke generálnímu úklidu aspoň v prvních stoletích našich dějin!

Mnoho šterku uklidili s cesty už Pekař, Dvorník, Weingart, Vajs, Vašica a j., na pořádný balvan se právě chystá prof. Chaloupecký. Podařilo se mu na Slovensku učiniti objev, kterým nejen znovu podepře Pekařův důkaz o pravosti Křistanova legendy z X. století, nýbrž dokáže, že ještě starší naší českou knihou je t. zvaná legenda o sv. Ludmile, která byla rapsána na dvoře sv. Václava od slovanského kněze v letech 926—9. a to jazykem cyrilometodějským, který měl tehdy a ještě dlouho potom v Praze přednost před latinou německých kněží. Legenda je proti latinským pracím toho druhu vynikajícím historickým pramenem a její autor je naším prvním českým dějepiscem. Mezi jiným se r. a př. dá nyní lépe určit stáří sv. Václava při smrti (25—26 let, nikoliv 21), datum nastoupení vlády sv. Václavem (už r. 916, ne až 921, prvá 4 léta za něho vládla sv. Ludmila!) a j. Kniha prof. Chaloupeckého je v tisku. Ještě se k ní vrátíme, ale několik poznámek si nemůžeme odpustit už napřed:

Slovanská cyrilometodějská kultura trvala v Čechách a na Moravě vedle latinské plná 3 století a v prvních stopadesáti letech měla přednost. Slovanští kněží vyvinuli na Moravě a pak v Čechách v X. století neobyčejnou a podivuhodnou spisovatelskou činnost. Jejich díla se zachovala ve slovanském znění hlavně v Rusku a jsou dokladem vlivu, který vykonávala stará moravsko-česká slovanská kultura nejen na Poláky, Slováky a Maďary, nýbrž i na dalekou Rus. Morava a Čechy byly v IX. a X. století kulturně výše než okolní národy. Z české kulturní oblasti se v té době vyvážely knihy do všech slovanských zemí a je jich tolik, že s překlady sv. Cyrila a Metoděje tvoří celou knihovnu; v Německu jsou známy do r. 1050 jen čtyři německé veršované skladby a tři z nich pocházejí z Holandska, Alšaska a Švýcarska. Slovanský obřad zatlačila u nás činnost t. zv. clunyackého hnutí, přineseného k nám prostřednictvím sv. Vojtěcha. Slo-

vanská kultura ustoupila latinské, ale držela se v mnohých slovanských klášteřích ještě 100 let. Sázavský klášter nebyl žádnou výjimkou a slovanská kultura u nás nebyla žádnou epizodou. Z té doby nemáme na př. ani jedné knihy a skoro žádnou listinu. Smlouvy se vyhlášovaly na trzích ústně, protože nebylo ani u nás ani v Německu písařů na místa veřejných notářů. Zatím co sv. Václav a Boleslav znali nejen písmo slovanské, latinské a řecké, v čemž se jim vyrovnal (aspoň co do řečtiny) manžel Boleslavovy dcery, polský kníže Měšek, německý král Ota I. přitáhl do Čech a do kulturního ovzduší pražského jako panovník negramotný, jenž se naučil psát až po čtyřicátém roku svého života. Je přímo úžasnou věcí, že r. 867 byla přijata slovanská řeč mezi tři literární a liturgické jazyky, mimo něž v Evropě od dob Kristových se neuznával žádný jiný, t. j. mezi latinu, řečtinu a hebrejštinu. Není dosud dosti oceněn fakt, že slovanština byla o tři století spíše spisovným jazykem než němčina. To, co vykonali na Moravě během dvaceti let sv. bratři Cyril a Metoděj, nemá v Evropě příkladu a je podle slov prof. Chaloupeckého kulturním zázrakem staré Moravy: z barbarského jazyka se stal během jedné generace nejen spisovný jazyk s vlastním písmem, vlastním překladem bible a hojnou původní literaturou, nýbrž i jazyk liturgický, kterým se stala němčina až po 650 letech za dob protestantských. Morava byla církevně-slovanská, ale při tom věrně římskokatolická. Od Církve nikdy neodpadla, k bludařství se ve větším rozsahu nikdy nepřidala, je a zůstane věrná podle slov písně:

»Věrní vždy víře budou Moravané,
dědictví otcův zachovej nám, Pane!«

PRO A PROTI

Dokonalost, to je snad to podstatné, co tak dy-
chitvě hledám u svého učitele. Být dokonalý, to je určitá intelektuální a mravní výše, která roz-
něcuje naši fantasií a rozvíjí naše skryté síly
k úsilí o takovou harmonii, jaká je odměnou
vnitřní poctivosti a odvahy.

A. Skoumal v Brázdě.

francovka
posluguje unavené tělo
a vyčerpané nervy

školy, kdyby obecné školství bylo
šmahem tak zanedbáváno. Zkou-
mání jednotlivých případů ukazu-
je, že na mnoha místech byl farář
zachráncem školy a jejího poslání.
Liberalismus druhé poloviny 19.
století nerad kněžím přiznával zá-
sluhy, ale nelze popřít, že z tako-
vého pražského semináře vycháze-
lo přemnoho horoucích idealistů,
kteří po vesnicích po celý život
konali vzdělavatelský apoštolát, tře-
baže ve službách své Církve. Kně-
ží-osvícenci, kněží buditelé, kněží
odchovaní v naukách Bolzanových,
dbali o školu i o učitele a zajišto-
vali nejprostšímu lidovému vzdě-
lání lepší podmínky.

E. Bass. Čtení o roce
osmačtyřicátém.

**Státní zaměstnanci na Slovensku
budou propuštěni.**

Vláda slovenská nařídila soupis
zaměstnanců nižších kategorií ve
státní službě, u kterých majetkové
poměry jsou na tolik dobré, že ne-
jsou odkázáni na státní službu.
Bude provedena revize, zda jest
odůvodněno, aby majetní zaměst-
nanci, kteří mají majetné rodiny
nebo samostatná hospodářství a
podniky, zaplňovali místa ve státní
službě na úkor chudobných.

Barokní zbožnost.

Nelze odsuzovat zbožnost baro-
kové doby. Žádnému věku nebyla
udělena milost, aby prožil křesťan-
ství v celé jeho plnosti. Vždycky
bude dávana přednost některým
stránkám katolicismu a jiné záse
budou opomíjeny. Ale barok má
přednost, že objal křesťanství v šíři
dosud nevídané. Obnova.

Občanská nauka a výchova v nových směrech

Stejně i náboženská výchova mnoho může získat spoluprací s výchovou občanskou, neboť míří k jednotě osobnosti lidské a usiluje o zdokonalení a posvěcení těch sil, které tvoří lidskou přirozenost. Chce vychovati dobré děti Boží, které plní poctivě a svědomitě své povinnosti k bližnímu a lidské společnosti stejně jako k Bohu. Odtud má pro ni nespornou cenu všechno to, co zlepšuje tyto přirozené síly bytosti lidské. Člověk špatné povahy nemůže býti dobrým křesťanem, neboť křesťanství se hodnotí podle jednání a skutků, nikoliv jen podle vnějších projevů náboženské víry. Náboženství zavrhne a odmítá všechno to, co i v občanské nauce a výchově je pokládáno za vady a kazy povahy, stanoví a chrání zřetelnou hranici mezi dobrem a zlem a nad to má právo zavazovati ve svědomí, takže přispívá k vnitřnímu prohloubení a upevnění samého základu osobnosti lidské. Po občanské výchově nežádá nic více, než aby nevytrhávala a neničila útlé rostliny náboženské víry, nepoškozovala je a dopřávala jim klidného vzrůstu. Je to ostatně ku prospěchu i jí samé, poněvadž nestačí výchovnou práci opřít o vnější prostředky autority a disciplíny, ale o svědomí a mravní zákon, který se opírá o vědomí zodpovědnosti před autoritou nejvyšší, která zůstává, i když všechno vnější a hmotné se bortí a mění, a působí i tam, kam neproniká nic z těch čistě lidských a vnějších zařízení.

Na mnoha místech — a to je pro ty, kterým by se zdály důvody, uvedené pro respektování výchovy náboženské málo průkaznými, nutno je respektovati výchovu náboženskou z důvodů, které vyplývají ze života dětského prostředí.

Rozumná výchova znamená činnost, která pracuje s danými přirozenými podmínkami a možnostmi. Je nutno si uvědomit, že nejen nemůžeme změnití duševní dispozice svých chovanců, ale nemůžeme ani změnití prostředí, v němž žijí a rostou tělesně i duševně. Spoluprací s tím, co je takto dáno, lze leccos pro-

spěšného vykonati, zápasem s tím jenom poškoditi, a to těžce.

Nesmíme zapomínati, že první vychovatelkou a nejdůležitější budovatelkou charakteru je rodina — namnoze rodina křesťanská. Výchova školní, chce-li pracovati se zdarem, musí na tu práci navazovati a na ní budovati práci svou. Na to se někdy zapomínalo a škola se domnívala, že opravdová výchova začíná teprve její prací. To byl především omyl psychologický, neboť jest jisto, že mnohé povahové sklony, ano i zvyky a zlozvyky zakořeňují se již ve věku předškolním. Byl to i omyl pedagogický, poněvadž protisměrné působení rodiny a školy vychovávalo individuality rozpolcené a povahy kolísavé, nerozhodné a nejisté.

Bylo by osudným nedorozuměním vytvářeti v duši dítěte dva světy myšlenek spolu zápasící. Nesmí se zapomínati, že činy rostou z myšlenek a že tudíž pevný charakter může vyrůstati jen tam, kde ten svět myšlenek bude jednotný a hluboce založený: ne na prchavých a lesklých frázích, které snad vyplynuly z nahodilých nálad doby a neklidných proudů myšlenkových, ale na neochvějných principech odvěké moudrosti všelidské, která je — třeba nedokonalým — ale zřetelným odleskem moudrosti Boží.

V poslední době, a to právem je zdůrazňován požadavek výchovy národní, který vyplynul ze současné situace našeho národního kolektivu. Nepřízeň doby a poměrů zbavila náš národní organismus přirozené ochrany. Aby mohl dále uhájiti svou existenci, musí býti odolnější ve svém celku, tvrdší ve svých jednotlivcích. Bylo a je to příliš častým zjevem, že se mnozí z nich vzdávali lehce své národnosti a podléhali příliš rychle vlivu těch národností, v jejichž sféře se octli, ať už hospodářsky nebo mravně. Ten luxus, abychom svými příslušníky sytili, živili a podporovali okolní národy, si nadále dopřávati nemůžeme.

Odtud vyplývá zvýšená povinnost národních vychovatelů vychovávat svěřenou mládež k živému národnímu cítění, k o-

bětavosti ve prospěch národního celku, a to obětavosti až do sebezapření a k národnímu sebevědomí, prostému velikášství, ale smělému, neohroženému a tvrdému.

Je to sice věc sama sebou zřejmá, ale je přes to potřebí ji připomenouti nejen proto, že právě naše nejprůbojnější nové pedagogické směry zdůrazňovaly více světoobčanství, takže jsme na ně začali až skoro nebezpečně stonat, a pak i z toho důvodu, že vypjaté politické i kulturní sektářství, které rostlo z přílišného liberalismu a přílišné modloslužby individu a vedlo k nemírnému povyšování rozmanitých zařízení a institucí na oltář národní a odvracelo tak od pravé služby národní, která může spočívat jen v pravém a klidném hodnocení a zvelebování všeho, co tvoří jeho podstatu.

Jednota národa stala se heslem dnešních dnů. A i kdyby nebylo toto heslo vyvoláno zvláštními politickými poměry, v nichž jsme se octli, bývalo by musilo býti prohlášeno z potřeby, která byla vyvolána následky nemírného individualismu posledních let, který rozkládal vnitřní stavbu společnosti a jejích zařízení a který udělal z lidského individua svého druhu modlu, již měla společnost v pokoře sloužiti. Jestli tak nečinila, byla sama i její zařízení napadána jako špatná, ano zločinná a zatím samo individuum bylo vnitřně rozptýleno a rozerváno přemnohými zájmy a neukojenými touhami, vyrůstajícími z nezkraceného egoismu.

Rozklad, jehož smutný obraz dosud ještě úplně nezmizel, nemohl vyvolati snahy a proudy směřující k obnově těch sil, které budují a tvoří jednotu, ať už nese jméno jakékoliv. Není pochyby, že dnešní, neobyčejně vyspělá technika je schonna bez velikých nesnází dosíci vnější jednoty. Je však třeba si uvědomiti, že taková jednota by nebyla stálá, kdyby nebyla podporována vnitřní disciplinou, věrností a obětavostí všech těch jednotlivců, kteří tu jednotu tvoří. To si musíme jako vychovatelé uvědomiti a svou výchovnou práci opřítí nikoliv o vnější prostředky autority a discipliny, ale o samy základní síly a sklony lidské

duše, o svědomí a mravní zákon, který má základ ve vědomí odpovědnosti před autoritou nejvyšší, která zůstává, i když všechno vnější a hmotné se bortí a mění a jež působí i tam, kam neproniká nic z těch čistě lidských a vnějších zařízení. Vnitřní jednota národa může růsti jenom z jednoty jednotlivců vnitřně vyrovnaných, pevně ovládajících své sobecké sklony. A jednota jednotlivých osobností může růsti a udržeti se jen tam, kde tyto osobnosti rostou jednotně jak v ovzduší rodinném, tak školském i společenském. Kde této shody výchovné práce není, tam nemohou růsti pevné, nekolísající charaktery.

Jen tehdy můžeme býti ujištěni, že příští generace splní své lidské a národní povinnosti, bude-li proniknuta vědomím těchto svých povinností a ochotou splniti je bez ohledu na osobní nebo snad dočasný prospěch. Jen tehdy, půjdou-li mladí lidé do života s vědomím, že musejí vlastní já přinášeti v obět celku, lze očekávat, že svůj úkol dobře splní. V posledních dobách přicházeli jen s požadavky a dovedli si pro jejich splnění získávat pomocníky a patrony, a když se jim hned jejich přání neplnila, velmi se pohoršovali. Lépe bude teprve tehdy, až přijdou s ochotou oběti.

Tam, kde je posledním cílem dorůstajícího člověka pozemský blahobyt vlastního já, tam národ a jeho ideály přicházejí zkrátka. Národní statky jsou převahou povahy ideální a nikoliv čistě hmotné a jejich udržování nebývá spojeno s příjemnostmi a osobním prospěchem, ale spíše s obtížemi a obětmi. Vychovávat národně, tedy znamená vésti k něčemu, co se přičí přirozeným sklonům a přáním lidským, kdežto výchova, která by hověla všem sklonům a přáním dítěte, nemohla by vésti k ničemu jinému než k zpoždění a neschopnosti nésti obtíže života a rány osudu. Jen zápasem se sklony a pudry egoistickými roste a sílí charakter a jen počtem charakterních jednotlivců roste a sílí národní organismus.

Tímto směrem vychovávatí není tedy úkol lehký, ale musí býti splněn, nemá-li dosavadní rozklad ničiti dále společen-

ské organismy i jednotlivé osobnosti, které je tvoří.

Tak tedy je nesporným požadavkem výchovy národní vychovati jedince, kteří dovedou své egostické zájmy a choutky podříditi potřebám národního kolektivu.

Od tohoto požadavku by se mohlo velmi snadno dojíti k výchově jedinců, kteří se zříkají vlastního myšlení a svobodného rozhodování, k výchově součástek stáda a nikoli organismů, jimž mají všechny útvary společenské vždycky zůstat. Při výchově samostatně myslících a svobodně se rozhodujících individuí je potřeba dbáti toho, aby dovedla své jednání zařizovati ku prospěchu celku, nikoliv jen z touhy po chvále nebo z nutnosti a ze strachu před donucovacími prostředky, jimiž vládne společnost, ale z vlastního a svobodného rozhodnutí. To pak může býti podepřeno jen zákonem vyšším než tím, který vytváří jen moc společenských činitelů.

Kdybychom motivovali skutky dětí jen touhou po chvále osob je vedoucích nebo strachem před trestními sankcemi, vychovali bychom buďto jen lidi malicherné anebo jen zbabělce. A jako je správným požadavkem nové pedagogiky, aby pudové síly lidského jedince — mezi něž náleží na př. i pud bojový, jehož variací je i touha zalíbiti se — byly využity pro cíle výchovné, tak je stejně nezbytnou potřebou výchovy opřítí dětské jednání o mravní zákon, jenž zavazuje ve svědomí a jež měniti podle svého vkusu není dáno jednotlivcům ani společenským organisacím. Pilíře mravní výchovy musejí státi tak pevně, aby jimi nemohla otrásti ani nálada okamžiku, ani hluk ulice, ani hlasitá šeptaná propaganda. Společnost, ve které by nebylo dostatek takových osobností, které stojí pevně na základě nadčasových jistot a pravd, dlouho by neodolala. Takových osobností potřebují národy malé k udržení svébytnosti poměrně více než národy, jejichž hmotná existence není ohrožena.

A tyto osobnosti musejí míti dostatek národního sebevědomí. Těžké rány, které nás nedávno stihly, jsou takové povahy, že jsou s to podlomiti naše národní sebe-

vědomí a vzbuditi v nás komplex méněcennosti, který by mohl osudně brzdit náš národní vývoj. Bude pro budoucí historické badatele zajímavé po stránce psychologické zjišťovati, jak naši vedoucí činitelé v pravý čas a rozhodně použili všech vhodných prostředků, aby zabránili šíření malomyslnosti a tak poklesu národního sebevědomí. A tak bylo sice zachráněno, ale přece jen velmi utrpělo. Zpevnit je a posílit bude nejdůležitějším úkolem nejbližších let.

Sebevědomí národní roste ze sebevědomí jednotlivců, kteří ten národ tvoří. Pro jeho vypěstování je škola místem důležitějším než rodina, kde má dítě své neměnné podřízené místo, jehož se nemůže zbavit, neboť je dáno jeho malostí, slabostí a bezmocností. Ve škole se však ocitá ve společnosti rovnocenných druhů a je v jeho silách, aby tu uhájilo své místo nebo dobylo lepšího, dovede-li dobře pracovati a správně se chovati. K tomu potřebuje býti někým ujištěno, že to, co dělá, je dobré, že to, jak si počíná, je správné. Odtud je pro výchovu dětského sebevědomí důležitější vstihnouti to, co je v jejich výkonu dobrého a pochváliti přiměřeným způsobem než hledati chyby a za ně nešetřiti hanou. Jen tak pozvedneme důvěru slabých ve vlastní síly, z níž vyroste sebevědomí osobní, které je prvním a nezbytným předpokladem sebevědomí národního. Rozumí se samo sebou, že je pomohou upevňovati vhodné obrazy ze života našeho národa v minulosti, z nichž by děti seznaly, že i z velmi трудných situací jsme vyšli nakonec zesílení a zocelení s novou chutí k novému životu za nových životních podmínek.

Zároveň s voláním po výchově národní objevují se i nástiny cest, po nichž je třeba kráčet, a — jak už je to zvykem dnešní doby, hýří tu fantazie a plýtvá se lesklými frázemi.

Bude dobře, když si uvědomíme, že výchova je životní pochod, pro který se nedají nadiktovati všeobecná, přesná pravidla, jako se nedají i jiné životní pochody řídit našimi přáními a rozkazy. Chceme-li dobře vychovávat, je nutno, abychom dobře poznali ty, které vycho-

váváme, jakož i přednosti a nedostatky toho prostředí, v němž děti rostou, abychom svou výchovnou práci přizpůsobovali těm přirozeným podmínkám, které jsou v podstatě jejich bytostí, i těm, které skýtá jejich přirozené prostředí, a to s trpělivostí, houževnatostí a vytrvalostí termitů i s jejich kolektivním smyslem, aby ta vnitřní stavba naší národní existence byla pevná a jistá.

Je myslím vhodné, abychom si také uvědomili, že dnes přichází do školy velmi mnoho dětí, jimž se dostává doma přílišné péče, ne-li zbožňování rodičů, a přece je nutno, aby budoucí členové našeho národa byli prosti přílišného egoismu a schopni dbáti potřeb těch lidí, s nimiž se stýkají. bez ohledu na své vlastní výhody nebo nevýhody. jež jim ze společenského spoluzití vyplývají. Je nutno, aby zvykaly bráti podíl na společenských hrách i radostech, na společné práci i povinnostech. Není to pro výchovu úkol tak těžký, ale musí býti splněn, má-li se dojíti k dalším cílům, jež nám výchova dnešní doby ukládá.

Jedním z nich je vésti děti k tomu, aby dovedly ctít práci druhých a také jejich práva, aby uměly své nároky právě se zřetelem k ostatním omezovati, dovedly si k vůli nim leccos odenříti, aby nabvly smyslu a lásky ke společným potřebám a společnému životu. Je nezbytné, aby dovedly výkon jiných posuzovati dohrotivě a své práce hodnotit kriticky. Nelze si představit, že by se mohl společenský život klidně vyvíjeti bez blahovlnného posuzování cizích nedostatků. To nutno míti na paměti zejména všude tam, kde se hledí k tomu, aby byl využitkován a postaven do služeb výchovy pud po uplatnění sebe a závodivost. Ale jako by nebvlo vhodné přeháněti úsilí po sebeuplatnění a přílišně pohánět závodivost dětí, tak by i nebvlo vhodné nevštěnovat dětem odvahu odsouditi špatné, nepřehlížeti malicherné, opovrhovati nešlechtností. Dobrotu nutno spojovati se silou, jemnost s odvahou. Je nutno vychovávat lidi dobré, nikoliv slabochy, lidi, kteří dovedou bez rozpaků odsouditi i potrestati špatný čin, ale ochotně podati

pomocnou ruku chybuujícímu spoluobčanu.

Velmi dobrou službu prokážeme výchově národní, budeme-li v dětech probouzeti smysl pro skutečnost, naučíme-li je vlastním očima správně vidět, vlastním úsilím pronikati k podstatě věcí.

Děti mají silný sklon k oddávání se bujně fantasi. Jestli je zvykneme pohodlně naslouchat rytmu řeči, snadno se odpoutají od skutečnosti a nepozorovaně vzlouznou do světa snů. Budou rády hráti divadlo, ale nebudou nacházeti zalíbení v tvrdé skutečnosti života.

Je tedy příkazem doby nehoupat je na vlnách fantasi, ale hodit je do proudu, aby se naučily »plavat«, t. j. pracovat houževnatě a vytrvale. Místo verbalismu holdovati raději realismu. Z toho důvodu je nutno vystříhati se theatrálností v pohybu a ve veškerém styku s nimi.

Není věci neznámou, že velmi mnohé dětské lži, které by se mohly stát vážným kazem a počátkem slabé povahy, mají svůj původ v nepřesném pozorování a povrchním chápání skutečností ve věku dětském. Ten, kdo dovede děti vésti k přesnému pozorování a k přesnému vyjadřování o věcech pozorovaných, velmi prosnává zdárnému růstu dobré povahy. Ovšem je nutno již dětem ukázati, že lze lháti nejen slovem, ale i oděvem a celým vystupováním na veřejnost.

Mají-li však děti správně duševně růsti, je nutno, aby nejen dovedly pozorovat ten svět vnější, který je okolo nich, ale i své vlastní nitro a musejí dospěti k přesvědčení, že jsou povinny býti pravdivými nejen ke svému okolí, ale především samy k sobě. A to je skoro obtížnější než býti pravdivými ke svému okolí, ale především samy k sobě. A to je skoro obtížnější než býti pravdivými ke svému okolí, poněvadž to vyžaduje přemáhati sebelásku, která má v srdci lidském kořeny velmi hluboké. A jak pravdivé má býti poznávání vnějšího světa i vlastního nitra, tak má býti i pravdivě a poctivě konáno ve škole i doma vše, co dětem je uloženo, tak kritický musí býti postoj ke všemu, s čím se děti v prostředí, v němž žijí, setkávají, aby nevyházely ze školy

oslepeny ilusemi a nestaly se tak lehkou a lacinou kořistí svodů života.

Velmi mnoho a velmi účinně ve smyslu výchovném působí obtíže, které dětem ukládá školní život: neúprosný zákon logického myšlení a věcnosti, který proniká vyučováním, a všechna školní práce, která se sice skládá z nevelikých úkolů, ale je-li pečlivě připravena a vedena soustavnou a nesmlouvavou pracovní kázní, dbalou i věcí malých, působí výchovně daleko vydatněji než pěkné řečnické exhibice o významu a důležitosti práce, neboť při ní roste a sílí vůle, jež je tak připravována na zmáhání vážných úkolů, s nimiž se dítě setká později ve skutečném životě.

Jestli v době národního blahobytu bylo lze aspoň některým jednotlivcům uhlýbat povinnostem bez nebezpečí pro naši národní společnost, pak lze dnes

konstatovati, že ta možnost se v nových poměrech úplně ztratila. Dnes už se z povinnosti kličkovati nedá, a to nejen dospělým, ale i dětem. I ty musejí býti vedeny k tomu přesvědčení, že se těm svým malým povinnostem nemohou vyhnouti, ale že je musejí splniti, jak nejlépe dovedou.

Je ovšem vychovatelským uměním dovésti je k tomu přesvědčení tak, aby jejich poměr k povinnostem byl přátelský a nikoliv poměr otroků k práci, kterou nenávidí. Není pochyby, že máme právo žádati po žácích přesné plnění povinností, ale je stejně pravdou, že toto naše právo je tím více podepřeno veškerou vahou naší autority, čím je náš poměr k povinnostem učitelským i národním vřelejší.

Tak tedy i tu platí staré klasické: »Příklady táhnou!«

Učitelské aktuality

Platové otázky veřejných zaměstnanců.

Vláda Protektorátu Čechy a Morava se souhlasem říšského protektora zlepšila hmotné postavení státních a jiných veřejných zaměstnanců nařízením o jednorázové drahotní výpomoci a o měsíčním drahotním přídatku ze dne 23. listopadu 1939. Tímto nařízením se poskytuje a) jednorázová drahotní výpomoc, b) měsíční drahotní přídatek, c) po případě měsíční doplňkový přídatek.

Toto platové nadlepení se vztahuje přímo na zaměstnance státních nebo státem spravovaných úřadů, ústavů a podniků, jejichž služební a platové poměry jsou upraveny platovými zákony nebo předpisy na jejich základě vydanými, dále na učitele, jejichž se týká učitelský zákon č. 104/1926 Sb. z. a n., a na profesory diecézních učilišť theologických. Podle současného vládního usnesení platí pak uvedené platové nadlepení obdobně též pro smluvní zaměstnance státní, jejichž práce nebo služby zásadně zakládají pojistnou povinnost podle zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, pokud jejich služební poměr je upraven jinou než hro-

madnou smlouvou a pokud nejde o poměr praktikantský (jemu podobný) nebo čistě přechodný.

Pro všechny ostatní smluvní zaměstnance, t. j. všechny smluvní zaměstnance, jejichž práce nebo služby nezakládají pojistnou povinnost podle zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, a to ať jde o zaměstnance na individuální či hromadnou smlouvu, jakož i pro všechny smluvní zaměstnance, jejichž práce nebo služby sice zakládají pojistnou povinnost podle zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, avšak jejich služební poměr jest upraven hromadnou smlouvou, platí příslušné vyhlášky ministra sociální a zdravotní správy o úpravě mezd a platů.

O propouštění vdaných žen z veřejné služby. V poslední schůzi veřejnozaměstnanecké komise výboru N. S. bylo jednáno o potřebě zstřednění směrnic pro propouštění vdaných zaměstnankyň. Uvádělo se, že hranice příjmu manželova, odpočitatelnost příspěvku na výživu rodičů a pojistných prémie za pojištění života i věcných škod vedla v mnohých

Časopis » ŠKOLSKÝ ROZHLED « nemá chyběti

NA ŽÁDNÉM PRACOVNÍM STOLE ŘEDITELE ŠKOLY, UČITELE A UČITELKY.

Je praktický a hodnotný. - Ročně K 12.—, - Administrace: Praha XII., Grégrova 30.

případech k obejítí striktních předpisů vl. nař. číslo 379/38. V této věci připravila komise nové návrhy.

TNS.

Školy budou mít školního lékaře. Zdravotní komise Národního souručenství spolu s ministerstvem připravila návrh na ustanovení školního lékaře. Byli by státními zdravotními úředníky při okresních úřadech a měli by na starosti asi pět tisíc žáků obecných, měšťanských, středních a odborných škol. K ruce přiděleny by jim byly v každém zdravotním obvodu jedna nebo dvě sociálně zdravotní pracovnice. Ty by se vybíraly z absolventek odborných škol pro sociální péči, případně z učitelek mateřských škol a učitelek domácích nauk. Obvody podléhající dozoru školního lékaře odpovídaly by zhruba velikosti soudních okresů. Bylo by tedy potřeba asi dvě stě školních lékařů, kteří budou především bráni z lékařů dětských a asi čtyři sta sociálních pracovnic. Školní lékař pravidelně bude navštěvovati školy svého zdravotního obvodu, bude konati zdravotní prohlídky, rozhodovati o přerušení vyučování z důvodu nákazy, o desinfekci školy, osvobození žáků od vyučování tělocviku, kreslení atd., o čemž měl rozhodující slovo dosud státní obvodní, případně okresní lékař. Sociální pracovnice budou navštěvovati rodiny, jejichž děti potřebují lékařského ošetření, budou dozíratí na to, aby se děti skutečně léčily a jak dodržují se pokyny školního lékaře. Péče o dítě ve školním věku se tak prohlubuje, což uvítají učitelé, rodičovská sdružení i rodiče.

Úchovné na každé dítě. Vládní nařízení 284 z 21. září 1939 a vládní nařízení 285 z téhož dne mění ustanovení plato-

vého zákona o výměře výchovného v ten smysl, že na druhé a každé další dítě přísluší výchovné ve výměře rovnající se rozdílu mezi částkami stanovenými platovým zákonem, čili přiznává se výchovné na prvé dítě úředníka částkou 1800 K a na každé další částkou 1200 K ročně a u zřízence je výchovné na prvé dítě 1200 K a na druhé a každé další 900 K ročně. Tím tedy je konečně odstraněna nespravedlnost, již by byli těžce postiženi zaměstnanci, kteří v době platového zákona měli teprve dvě děti.

O rozdělení jednotné správy spojených škol měšťanské a obecné. V mnohých místech, zejména kde je obecná a měšťanská škola v jedné budově, je správa obou škol spojena. To je nevýhoda pro ostatní učitele, z nichž jeden by mohl vést správu druhé školy, i pro učitelský dorost, neboť na ředitele školy připadá menší počet vyučovacích hodin a na zbytek může býti přibrán učitelský praktikant. Se správou školy je spojen přídatek a někde také naturální byt. Proto se mladší učitelé dožadují rozdělení správy škol. Než pro rozdělení mluví i důvody pedagogické. Ředitel školy má býti ideovým rádcem mladších učitelů. Vede-li správu mnoha tříd a sám má úvazek 18 hodin týdně, nemá na dozor a odborné vedení mnoho času. Mimo to ředitel školy měšťanské brzo ztrácí kontakt se školou obecnou. Studijní komise Národního souručenství uváděla pro rozdělení správy jen důvody praktické, zatím co ve veřejnozaměstnanecké komisi zaujali k věci stanovisko i profesori a učitelé, a to se týkalo zřetelů pedagogických. Proti rozdělení správ se nepostavil nikdo. TNS

Celek před částí

PhDr. František Müller. — V posledních desíletích uplatňuje se v metodách vědních oborů stále více hledisko celostní. V pedagogice rozumíme tím takové chápání

problémů, které vychází z jednoty a celistvosti a k ní též směřuje, věříc, že základem a cílem pedagogického procesu je organicky uspořádaný a relativně uzavřený celek. Je

to v podstatě problém totality pedagogického procesu.

Základem pedagogické totality je takové nazírání na člověka, jež lidskou osobnost pokládá za entelechickou totalitu. Vyústění tohoto problému sahá až do okrajin filosofie, neboť pedagogická totalita se neobejde bez filosofie svobody a bez filosofického poměru celku a části.

Mohli bychom přehlédnout historicky poměr celku a části od samých počátků fil. myšlení. Od Sokrata, Platona a Aristotela, který první přesně formuloval, že celek je víc než součet částí, že má vlastnosti sui generis, nevysvětlitelné z částí (Metafysika, O smyslovém vnímání) přes Aristotelova vykladače Tomáše Akvinského, přes rozrušení celistvosti v novověku (angličtí sensualisté, psychofysika) až k současnému mocnému návratu k celostní ideji. Netřeba uváděti, že se s formami téhož problému setkáváme ve všech oborech, že je to stejně problém jedince a společnosti v sociologii, otázka slova a jazyka v linguistice, že se táž idea skrývá ve slovech: holismus, entelecheia, totalita, teleologie. Společným základem těchto tendencí jsou změny životního stylu, který kolísá mezi statikou a dynamikou, mezi nazíráním celostním a součtovým.

V pedagogice posledních desetiletí se počaly projevat celostní tendence zprvu nezávisle na ostatních vědních oborech, souběžně s pronikáním nového životního stylu. Když počátkem tohoto století psychologie dospěla k celostnímu chápání psychologických procesů, našla v ní nová pedagogika teoretickou oporu. Postupem doby dochází k úplné invasi celostní psychologie do pedagogiky.

Jak v pedagogice, tak v psychologii se projevil obrat k celostnímu pojetí zprvu spontánně a neuvědoměle, jako zdůraznění toho nebo onoho celostního momentu. Tyto celostní momenty můžeme rozdělit na dvě skupiny. Pokud se týkají výhradně subjektu, zakládají se na poznatku, že myšlenkové procesy nelze pokládati za izolované intelektuální produkty, nýbrž za celistvé akty celé osobnosti. Vzhledem k objektivní vnímané skutečnosti se uplatňuje názor, že se jednotliviny nevnímají

isolovaně a sumárně, nýbrž jako celistvosti (struktury, tvary).

V didaktice se první stránka problému projevuje se snahou učiniti celek osobnosti účastným při přijímání nových poznatků (emoce, temperament, charakter), druhá stránka vede k úsilí upravit učebnou látku v přirozené celky (zájem, přirozená situace, pracovní škola), jež by odpovídaly přirozenému celistvému vnímání a vyhovovaly tak nové psychologii vnímání (psychologii celostní, tvarové, strukturální).

Počátkem nových směrů v pedagogice, které opírají totalitu pedagogického procesu o subjekt, je Nietzscheova kritika vzdělání. Již v nástupní řeči 1869 »O Homerovi a klasické filologii« mluvil Nietzsche o světovém názoru, v němž »vše jednotlivé a oddělené zmizí jako zavržení hodné a zůstane pouze celek a jednota.« Stejně soudí o výchově a vzdělání. Zamítá člověka abstraktního, plného vědomostí nestylově nahromaděných. Vzdělaným razývá toho, »kdo se stal tvarem, formou, opakem formy jest zde beztvárnost, nedostatek jednoty« (něm. gebildet, gebilde geworden). Zavrhuje každý intelektualismus a historismus, neboť »člověk se má učit žít a historie člověk potřebuje pouze ve službách naučeného vychovatele.« Práví vychovatelé prozrazují světu, co je původním smyslem a základem individuálního bytí, tedy něco, co se nedá ani vychovávat, ani vzdělávat. »Tvoji vychovatelé nemohou být leč tvými osvoboditeli.«

Krise školy a cíle výchovy je řešena ve smyslu Nietzscheovy kritiky iracionálním individualismem v duchu přehodnocení hodnot a nové kultury. Věří se v nového člověka a v nový, jednotný životní styl, ať již dyonisovský, apolinský či tragického hrdiny. Zdrojem nového životního stylu je tvůrčí síla jednotlivcova. Věří se ve vrozené tvůrčí síly a mluví se o »geniu v dítěti«. Problém cíle výchovy se vlastně ruší, neboť úkolem vychovatele není vzdělávat, nýbrž osvobozovat, odstraňovat, co brzdí volný vývoj ústředních latentních sil v člověku. Můžeme mluvit o hegemonii pedagogického subjektu nad objektem.

(Pokračování).

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Jihočeský odbor konal členskou schůzi v neděli 10. prosince 1939 za hojně účasti členů. Schůze se zúčastnily také ctihodné sestry-učitelky českobudějovických klášterních škol a studentky pedagogia u sv. Josefa. Přednášel vdp. dr. Karel Z á v a d s k ý T. J. z Prahy a to O vitamínech a O hormonech. Přednášky byly provázeny světelnými obrazy. Přednášející řekl mnoho zajímavého a poukázal na moudrost Stvořitelovu,

jež se zračí v díle přírody i na mravní důsledky, jež z toho plynou. K členství odboru promluvil ještě duchovní rádce rozvinuv adventní motivy a poukázav na to, co znamená advent pro každého jednotlivce a pro naše učitelské povolání. — Den katolického učitelstva o vánočních prázdninách byl stanoven na 27. prosince. Pozvánky byly rozeslány písemně.

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

*U novém roce 1940
vyslovuje redakce i administrace Věstníku všem odběratelům, čtenářům, příspěvatelům i přátelům nejsrdečnější přání osobního štěstí, blaha, hojně milosti Boží, síly a vytrvalosti a požehnání Boží, aby je provázelo po celý rok.*

Velehradské zprávy před vánočními (čís. 3.—4.) přináší opět řadu zajímavostí z Velehradu a z Papežské koleje T. J. Nezapomínejte na Tovaryšstvo dárkem. — Mají mnoho starostí, česká provincie T. J. si zasloukuje naši pozornosti a štědrosti. Jak

pomoci, oznámí Papežský misijní ústav sv. C. a M. na Velehradě nebo Česká provincie T. J., Praha II., Ječná 2.

Vliv počasí na Vaše zdraví jest veliký. Když vane studený vítr a vzduch je prosycen vlhkostí, jest Vaše zdraví nejvíce ohroženo rýmou, katary a chřipkou. Jest na Vás, abyste o svůj organismus pečovali. Chraňte se proti nemocem, jež nevlídné počasí přináší. Masáže francovkou Alpa otuží Vaše tělo a učiní je odolným proti nepříznivým vlivům drsné roční doby. Desinfekční účinek Alpy jest všeobecně uznáván. Zeptejte se lékaře! Dbejte, abyste při nákupu dostali skutečně Alpu.

L I T E R A T U R A

Škola v duchu národním a křesťanském. Je smutnou a zároveň nadějnou skutečností, že se národ, který dal světu Komenského, rozhoduje teprve dnes chtít výchovu v duchu národním a křesťanském. Tím, že toto heslo bylo úředně prohlášeno a napsáno na první stránky nových osnov, nestala se škola ještě ani národní ani křesťanskou. Musí následovat poctivá a soustavná práce učitelstva všech kategorií. — A proto vítáme tím více, že právě vychází pro učitelstvo sborník odborných a programových statí »Škola v duchu národním a křesťanském«, vydaný katolickým učitelstvem a redigovaný Ant. Slezáčkem. Tato kniha má své oprávnění. A bude-li přijata tak, jak si toho zaslouhuje, vykoná-li své tiché kulturní poslání, pak to bude nejdůležitější školská reforma vůbec. Učitel, který je si vědom své odpovědnosti, tuto knihu neodmítne!

»Ve spárech levhartích«, skoro detektivka, s ušlechtilou tendencí, líčí boj misionářův a jeho snahu, aby vypátral původce záhadných vražd v černošské vesnici. Jsou jimi levharti, jak se domnívá většina vesnice pod nátlakem náčelníkovým, či záhadní Aniotové? — Dejte do rukou mládeže tuto četbu, která je zábavná, ale zároveň budí opravdový zájem o zanedbávané mi-

sie. Snad si Pán tímto způsobem zavolá své dělníky. Objednejte, čtěte, dejte svým známým! K dostání u knihkupců nebo přímo u Stud. misijního sdružení v Praze-Bubenci, Wintrova 4.

K. Hába, Pějme píseň dokola. 32 lidových písní pro zpěv s klavírem. Lidové písně využívají školy jako osvědčeného výchovného prostředku. Bohatstvím těchto písní se nám vyrovná málokterý z evropských národů. Proto bude jistě uvítána zpráva, že ve Školním nakladatelství vyšla další sbírka národních písní. Jmenuje se: Pějme píseň dokola«. Sbíрка obsahuje dvaatřicet lidových písní s klavírním doprovodem od K. Háby. Právě tento průvod je umělecky velmi hodnotný a vystihuje šťastně náladu i obsah písní. »Pějme píseň dokola« lze zpívat i hrát buď jako plynulé pásmo nebo jednotlivé písně v libovolném výběru. Cena sešitu 6 K.

J. Sahula, Jan IV. z Dražic. Olomouc, Vítězové, roč. IV. číslo 10, stran 50, cena 3 K. Jan z Dražic, biskup pražský, je velmi zajímavá postava českých dějin. Biskup s velikým vzděláním a s velikými plány, které postupně uskutečňoval. Byl to biskup, který vyrostl z české země a který se skutečně snažil, aby své zemi a lidu z ní vzešlému co nejvíce duchovních a kulturních i hmotných statků zajistil.

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

Písmo a škola. Časopis o všech otázkách písmá, jeho vyučování, reformy a užití ve škole i v praxi. Ročníku VII. číslo 1. a 2. Ročně za 6 K. Administrace Brno, Pekařská 1.

Naše dějiny ožívají v sešitech ilustrovaného díla Dějiny Čech a Moravy nové doby, které vycházejí v nakladatelství L. Mazáč v Praze. Máme před sebou 6.—10. sešit tohoto zajímavého díla. Dějepisec Josef Kořán vypravuje tu: Proč král Ferdinand svolal zemský sněm na 22. srpna 1547. — O popravě čtyř králových odpůrců. — Již samotné názvy jednotlivých statí naznačují tu, jak zajímavé a poutavé mohou být popisy událostí našich dějin. Uvádíme jen některé: Krvavý sněm. — Výhody, které král některým městům vrátil. — Dosažení královských hejtmánů a rýchtářů do měst. Působení jesuitů v zemích koruny české. Smrt a pohřeb císaře Ferdinanda. — Bratrský biskup Augusta spravuje Jednotu z královského vězení. — Přehledná úvaha o panování krále Ferdinanda. — Změněné postavení českého národa v Evropě. Panování Maxmiliána II. od roku 1564 do roku 1576. — Násilné otevření zemských desek na Krnovsku atd. Malíř J. Goth doprovodil tuto část Dějin Čech a Moravy nové doby historickými obrazy. Cena jednotlivých sešitů o 32 stranách velkého formátu a obrazové příloze je 2.60 K. Přihlásí se je možno ještě dodatečně u každého knihkupce nebo v nakladatelství L. Mazáč v Praze II., Spálená ul. 53.

Piny-Brailo, Odevzdanost do vůle Boží. Vydala Dominikánská Edice Krystal, Olomouc, str. 160, cena 15.— K. V plynulém překladě P. Brailo mají čeští čtenáři veledílo francouzské mystiky dominikánské ze XVII. století. Kniha je psána od mystika, který pomáhal skóncovávat boje o tak zv. čistou lásku k Bohu. Nemohu dnes dopo-

ručiti lepší knihu než tuto knihu, řekl bych čítanku Odevzdanosti do vůle Boží. To je nejlepší odpověď na všechny otázky, na všechny bolesti: Věř Bohu. Dokázal ti, že mu můžeš věřit. V tom je také celý duchovní život. Největší mystika právě zde začíná i končí, v naprostém oddání se Bohu, aby on nás vedl. Jím vedeni nezhlobíme. Jdeme správně a bezpečně.

Prodám nové radio - kufřík

22x30 cm, 3 lampy, i krátké vlny - pro samoty, na výlety. Jen 990 K. Nabídka do administrace t. l.

	Petrof PIANA	
PIANINA HRADEC KRÁLOVÉ		HARMONIA SPLÁTKY VÝMĚNA
PŮJČKY S KUPNÍM PRÁVEM. PÍŠTE O CENÍKY		

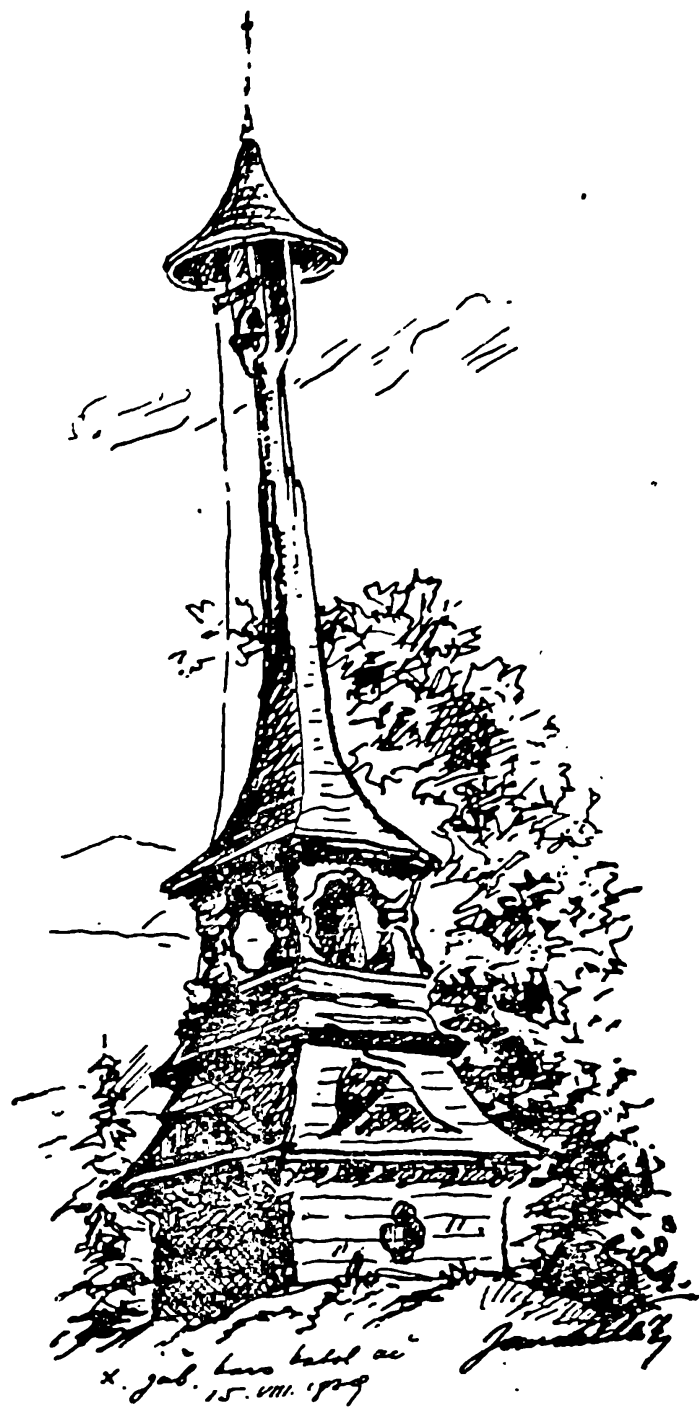
Prošit - ten se nerozsype!

Vyrábí továrna sešitů

J. Procházka-Brno

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváček, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 18. - Roční předplatné 25 K. C. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

1939

---

*VALAŠSKÉ
MEZIRŮČÍ*

*ZPRÁVA O X. JUBILEJNÍM PRAZDNINOVÉM KURSU ŘÍSSKÉHO SVAZU
KATOLICKÉHO UČITELSTVA VE VALAŠSKÉM MEZIRÍČÍ V SRPNU 1939*

VZPOMÍNÁME-LI na uplynulý kurs X. o prázdninách 1939, ve Valašském Meziříčí, cítíme blažený pocit radosti, útěchy, vznětu a naděje. Ale byla by to jen sentimentalita, potřebná někdy, aby se člověk uklidnil a nabral sil. Nesmíme býti sentimentálními snílky, ale skutečnými křesťanskými vychovateli, kteří se obětují.

Všichni do práce. Každý ve své třídě a se svými dětmi a s rodiči nám svěřených dětí. Osnovami byla ohlášena v národní škole **jednota v duchu národním a křesťanském**. Kdo ji může vytvářet? Jedině vychovatel naplněný Milostí Boží, prosící o Milost Boží když ji nemá, nikoliv vychovatel, pohrdající Milostí Boží a pln nenávisti k Bohu. Jestliže nyní, kdy jest ohlášena škola v duchu křesťanském bychom byli v záloze, pak běda nám! Pak nejsme k ničemu a všechny naše projevy a plány byla jen bublina k ničemu, jalová a plýtká. Každé poserství, přemíra kritiky a negace musí stranou a **jedině společná a svorná spolupráce a poslušnost jest na místě.**

Není dnes doba na nafouklé projevy, není doba na zveřejňování dobrých úmyslů. Víme a cítíme všichni, že národ potřebuje křesťansky cítících, myslících a pracujících vychovatelů.

Vydali jsme sborník „Škola v duchu národním a křesťanském“, snažíme se, aby Vychovatelské listy, společnou naší prací, se staly křesťanskou pedagogickou revuí, vydáme 6. svazek **Dobré cesty** a „Podrobné rozvrhy učiva“ pro obecné a měšťanské školy. K tomu jest zapotřebí spolupracovníků, hořících láskou k vychovatelské práci. Prázdninové kursy katolického učitelstva chtějí s dobrým svědomím pracovati pro školu v duchu národním a křesťanském a tuto práci organisovati.

Kdo máš lásku k Bohu, kdo máš lásku k drahému národu, spolupracuj s námi!

Jan Kuncek.

POZDRAV STÁTNÍHO PRESIDENTA KURSU

Kancelář státního presidenta dra Háchy poslal X. kursu katolického učitelstva srdečný přepis, z něhož vyjímáme: Okolnost, že pořádáte tento kurs již po desáté, svědčí neklamně o tom, jak se tato instituce v řadách katolického učitelstva vžila a jaké se těší oblibě. Její letošní program jste správně přizpůsobili době a otázky, kterými se účastníci budou zabývat, mají za cíl důkladnější objasnění těch pojmů ve školské praxi, k nimž směřuje dnes celý náš veřejný život a které jsou předmětem stálé péče nás všech. Jsou to náboženství, národ a vlast. Pan prezident posílá pozdrav všem účastníkům kursu a přeje Vašemu jednání hodně zdaru.

KARDINÁL KAŠPAR POZDRAVUJE X. KURS

»U duchu přítomen svolávám jednání milého katolického učitelstva, naděje to národa, nejhojnější požehnání Boží.

Kardinál Kašpar.«

PŘEDSEDA VLÁDY GENERAL ELIÁŠ

poslal prázdninovému kursu katolického učitelstva tento přepis:

»Děkuji Vám za laskavé pozvání k účasti na X. jubilejním kurse katolického učitelstva ve Ulašském Meziříčí a prosím, abyste mne omluvili návalem úřední práce. Dovolte mně však, abych zvláště u příležitosti výročního desátého jubilejního sjezdu ocenil práci, kterou konáte a která znamená kladný přínos na poli národního pokroku. Zvláště v kruzích učitelstva musíme požadovati pevné zakotvení ve víře. U tomto směru bude jistě činnost Vašich učitelů i posluchačů kladným a významným příspěvkem.

Uám oddaný gen. Eliáš.«

NDSTP. ARCIBISKUP OLOMOUCKÝ DR L. PREČAN POSÍLÁ POZDRAV X. KURSU

»Posílaje všem účastníkům Vašeho letošního sjezdu svůj srdečný pozdrav, projevují zároveň svou upřímnou radost nad tím, že naše katolické učitelstvo rozhodlo se uspořádati svůj jubilejní prázdninový kurs na půdě našeho Ulašska, a to zrov-

na v okresním městě rodiště mého zvětšeného předchůdce pana kardinála Bauera, který byl znám jako upřímný přítel a velký příznivec školství a našeho vlasteneckého učitelstva.

Program Vašeho letošního kursu, jak jsem jej seznal ze zaslané mi brožurky, je bohatý, pestrý a krásný; má na zřeteli vzdělání a posvěcení ducha i srdce a spojuje při tom utile cum dulci, užitečné se zábavným. Přeji Vám z celého srdce, abyste jej mohli vyčerpati a zakončiti s úplným zdarem!

Národ cyrilometodějský a svatováclavský prožívá vážné chvíle. Nadešla doba, v níž se jeví potřeba opravdu dobrých a svědomitých vůdců. Jsem přesvědčen, že české učitelstvo katolické v té příčině nezklame. Kéž letošní jubilejní prázdninový kurs přinese i po té stránce hojné ovoce!

U té naději a s tím úmyslem Vašemu kursu ze srdce žehnám.

Znamenám se Vám cele oddaný

dr. L. Prečan, arcibiskup olomoucký.«

MISTR J. B. FOERSTER KATOL. UČITELSTVU

Mistr J. B. Foerster poslal X. jubilejnímu kursu katolického učitelstva tento překrásný dopis:

»Uy, kteří jste se nevraceli, jelikož jste nikdy neopustili Kristův kříž, buďte bratrsky pozdraveni a ujištěni, že bych byl mezi Uámi, kdybych již nenesl tíži let, jež mne nutí, abych se uchýlil v ticho samoty, jež je branou do nebes.

Buďte šťastni ve službách Boha a Duch svatý osvěl Uás, vyvolené vychovatele nové, bohdá zdravé generace.

Jos. B. Foerster.«

ZEMSKÝ PRESIDENT MORAVSKÝ KURSU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

Zemský prezident moravský dr. Čaha poslal X. kursu srdečný dopis, ve kterém přeje kursu plného zdaru. Pan zemský prezident píše zvláště:

»Sledoval jsem Vaši činnost vždy se zájmem a plným porozuměním a přeji Uám, aby také v budoucnu Vaše uslechtila a záslužná činnost přinesla Uám ty nejlepší výsledky.«

ZPRÁVA O X. PRAZDNINOVÉM KURSU KAT. UČITELSTVA

X. prázdninový vzdělávací kurs katol. učitelstva se konal ve Valašském Meziříčí od 2.—15. srpna 1939. Byl to kurs jubilejní. Dřívější kursy byly pořádány střídavě ve všech zemích býv. Československé republiky. I. kurs ve Frýdlantě nad Ostr., II. v Českém Krumlově, III. na Sv. Kopečku u Olomouce, IV. v Banské Bystrici, V. v Náchodě, VI. v Užhorodě, VII. ve Znojmě, VIII. v Trenčíně, IX. v Domažlicích.

Program kursu byl sestaven tak, aby učitelstvu dal správný a pevný postoj a směrnice práce v současné situaci našeho národa. O letošních prázdninách byl to jediný učitelský podnik toho druhu.

Účastníků bylo 172, z toho 159 učitelů a učitelky z Čech (55) a z Moravy (104). Mužů bylo 56, žen 103. Do 10 služeb. let navštívilo kurs 83 účastníků, do 20 52, do 30 13 a přes 30 služeb. let 11.

Byly předneseny tyto přednášky:

Dr. Karel Doskočil z Prahy: Svatováclavská doba.

Dr. Josef Hobzek z Prahy: Karel IV.

Dr. Rud. Wierer z Brna: Stát ve světle katolické nauky náboženské a sociální.

Dr. Rud. Wierer z Brna: Stavovská otázka.

Vrch. škol. rada V. Komárek: Reforma jazykového vyučování.

Dr. Václav Renč z Prahy: Národní poslání literatury a umění.

Odb. učitel J. Vaca z Náměště n. H., člen PSMU: Národní poslání hudby, zvláště písně.

Prof. a insp. hudby A. Hromádka: Reforma vyučování zpěvu.

Dr. Karel Zavadský, ředitel gymn. z Velehradu: Krása domova a mluva země a rodné půdy v ročních obdobích.

Prof. Arn. Kubeša z Val. Meziříčí: Národopis Valaška.

Prof. J. N. Polášek z Val. Meziříčí: Valašská píseň.

Prof. A. Kubeša z Val. Meziříčí: Valašské tance a zpěvy (s praktickým nácvikem).

V pedagogickém semináři byly prosloveny tyto přednášky:

Od čítanek Vinařického k nynějším.

Čítanky polské, belgické, francouzské a německé.

Slavnostní zahájení X. jubilejního kursu.

Ve čtvrtek ráno sloužil slavnou mši sv. místní dp. děkan P. Josef Štrajt. Vložky sólové zazpíval kaplan P. A. Rygal a řed. kůru p. Svozil, za doprovodu JUC Zámorského. Děkan P. J. Štrajt účastníky uvítal srdečným proslovem. Po mši sv. zazpíváno Hospodine, pomiluj ny! a hymna papežská. Potom kázal na téma Rodina P. dr. Braitó. Dítě, nejdražší věc, kterou Bůh svěřil učiteli, vyrůstá z rodiny. — Křesťanská rodina je základní buňkou nejen národa, ale také Církve — království Božího na zemi. Proto musí manželství býti nerozlučitelné.

V 10 hodin se konalo ve slavnostně vyzdobené dvoraně Katolického domu zahájení kursu. Vroucí modlitba chorálu svatováclavského nesla se dnes ještě toužebněji k Bohu, aby na přímluvu dědice České země zachoval národ. Úvodní projev učinil předseda kursu J. Kuncek, který vzpomněl práce všech minulých kursů. Za Říšský Svaz katol. učitelstva zahájil pak kurs předseda Svazu prof. Ant. Novák, který vyslovil naději, že i tento kurs bude apoštolátem katol. učitelstva.

Za protektorku kursu, městskou radu ve Val. Meziříčí velmi vřele nozdravil kurs I. náměstek starosty prof. O. Vaverka. Vzpomněl dob budítelských, které v mnohém jsou podobny dobám dnešním. Tak jako budítelé nejen se onáheli láskou k národu a k jeho kultuře, ale hlavně pro národ pracovali, je třeba práce i dnes. Neboť: »Kdykoliv jsme vítězili, dalo se to vždy více silou ducha, než převahou tělesnou.« Ideálem je, aby Království Boží, království lásky k Bohu a člověku se unevňovalo.

Za okr. pol. správu promluvil rada pol. správy B. Březáček. Stručně, ale velmi vstřížně zdůraznil, že katolický učitel byl a vždy zůstane dohrým Čechem a křesťanem. Za Krajský odbor katol. učitelstva na Valašsko-meziříčsku přivítal účastníky kursu kol. B. Čiřánek. Za místní duchovní správu

projevil svou radost nad pořádným kursem dp. děkan P. Jos. Štrajt. Za okr. školní výbor povzbudil učitelstvo k práci a radostně kvitoval jeho další snažení po vzdělání p. okr. škol. inspektor Josef Kalus. Za docenty konečně promluvil dp. dr. S. Brait.

Vedle jmenovaných byli přítomni zahájení kursu zejména ještě pp.: městský rada Vrátník, zást. města Rožnova Š. Tvarůzek, šéfredaktor Řezníček, místostar. orelské župy br. Mašlaň, starosta jednoty Orla ve Val. Meziříčí br. Fr. Táborský, dr. Myron Kalynec, zástupce okr. vedení NS Martinek, předs. KČT p. Vodička, šéfredaktor Papica, ředitel ústavu hluchoněmých Zajíc, ředitel odb. školy dřevařské inž. Buchta, spisovatel A. Bogner, ředitel Svoboda atd.

Spisovatel A. Bogner přednesl potom valašskou uvítací báseň, která byla nadšeně shromážděnými přijata.

Předseda Kuncek ukončil potom zahájení poděkováním panu řediteli Táborskému, slečnám Táborské a Holubové, kteří se zasloužili o zdar přípravných prací. Pozdravem Vlasti zdar! a státní hymnou Kde domov můj? byla povznášející slavnost ukončena.

Nato bylo obvyklé fotografování a odpoledne si prohlédli účastníci město za laskavého doprovodu a výkladu p. Vodičky.

Sváteční večer valašského lidového umění.

Nade vše krásný výsledek měl pak programový večer, připravený péčí sbormistra Cyrilské jednoty, ředitele kůru J. Svozila s vynikající účastí prof. J. N. Poláška, spis. Bognera a pí. uč. Holubové, kteří spolu s účinkujícími se zasloužili o znamenitou úroveň večera.

Smetanovu Modlitbu zvládl sbor s onou žádoucí vroucností a učinil pro její zpěvnou krásu vše, propůjčiv jí lahodu hlasů, dobře vedených rukou jejich dirigenta.

Prof. J. N. Polášek široce založil své pojednání o valašské písni, kterou stopoval od slovanských patri-archálních dob. Její charakteristické rvsy výtečně odpozoroval a přesvědčivě definoval. Vnořil se cele do obsáhlé látky a zasnětl kursisty do tajů tvorby písňové u valašského lidu, neopomenuv uvést.

Mravní výchova a čítanky.

Články z realii v čítankách.

Výsledky revise čítanek.

Výchova dorostu a čítanky.

Návrh na novou úpravu čítanek.

Tento přednáškový program byl účelně doplněn exkursemi. Kursisté navštívili: Hodslavice, rodiště Otce národa Fr. Palackého, kde byla přednáška: Jak Palacký formuloval poměr českého národa k říši, Hukvaldy, rodiště L. Janáčka, přírodní museum v Rožnově, Radhošť, Frýdlant n. Ostr., Lysou horu, Bílou, Frenštát, Horečky, sklárny, gobelinovou školu, museum, radnici atd. ve Valašském Meziříčí, Sv. Hostýn, hroby malíře Hanuše Schweigra, Fr. Ondrůška, úmrtní dům Fr. Sušila v Bystřici p. Host., přehradu na Bystřičce, Zlín a Velehrad.

Ráno i večer byly duchovní, vlastenecky založené promluvy: Škola, Člověk, Obec, Svoboda, Spravedlnost k bližnímu, Láska, Soudržnost v národě, Svatí čeští patronové atd.

Průměrná účast na přednáškách byla 110—120.

Co jsou kursy katolického učitelstva?

Klamal by sebe, kdo by se domníval, že všeobecné volání po tom, aby se národní škola vrátila k vlastní duchovní podstatě našeho bytí, jsou opodstatněny změnou státoprávních poměrů. Již však za vývoje situace, jak se utvářela v českém školství před lety, v bývalé republice, mohl být s určitostí očekáván tento myšlenkový obrat.

Právě na existenci kursů katol. učitelstva možno prokázati jistou předvídavost, s kterou před deseti roky se postavily proti duchu cizoty v pedagogice.

Kursy vzaly vznik již v roce celostátních oslav svatováclavského milenia (1929). Byly vyvolány v život ustavením stálého výboru prázdninových vzdělávacích kursů.

Tyto kursy měly již ovšem odlišné stanovisko na formální stránku věci, než jak tomu bývalo na známých velehradských učitelských sjezdech, které po organizačním rozpadu, po r. 1885, zanikly.

Vstoupily na opuštěnou lůžku, na níž — v intencích velikých apoštolů křesťanské lidovými, Kristovy školy a horlitély kvalitního češství — Sušila a Brynychy, pracovali ještě v předválečných letech věřící a vlastenečtí učitelé vzoru Kadlčákova, Bartošova a Slaměníkova.

Lícha katolické pedagogiky byla jimi vysoce kultivována a proto obnovy a dalšího zvelebení schopna, ale bylo i svrchovaně zapotřebí přivoditi obrat od vratkých názorů a pochybných —ismů k pravé jistotě — k Bohu.

Již tehdy byla kursy aktualizována jako pedagogická nezbytnost záležitost domácí výchovné tradice. V roce 1930 začaly pak svoji působnost v tomto čistném duchu. Na věci nic nemění skutečnost, že činily tak osamoceně a že jejich úsilí zůstávalo dlouho nepovšimnuto na kompetentních místech.

Katol. učitelům bylo dále zjevno, jak základní tendence vnitřního pojetí celé školské otázky se nežádoucň navíjí na pochybnou ideologii marxismu než rysy demokratické objektivity. Kromě didaktického novotářství amerického vzoru, očkovaného positivistickým materialismem, vpašován byl do výchovy kult internacionalismu, v němž vysychala jako v poušti zřídla vlasteneckého citění a národní síly.

Katol. učitelé byli přesvědčeni, že národní školství musí opět vzít za svůj odkaz víry slovan-ských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje a přijati mravní závaznost křesťanství sv. Václava a sv. Vojtěcha, aby bylo s to odchovati duševně zdatné pokolení, které by bylo ručitelem a rozhojňovatelem nabytých kulturních statků národa.

Takovéto vzácné životní klady vykázal náš národ za veliké epochy karolinské, kdy ve víře jsa zajedno, zapjal všechny mohutnosti českého ducha, aby zbudoval nám nesmrtelná díla, kulturou předcházaje národy v středoevropském prostoru.

Národní školství je elementárním projevem vůle národa; musí proto vstřebati do krve živné prvky vše organisujícího řádu v kladném smyslu, aby mohlo býti v duševním a fysickém zdraví udržováno kmenové společenství na výši bezpečné odolnosti proti infekcím bludu.

Je třeba znovu dokazovati, že ze mdloby, do níž upadal národ za těžké poroby v 16. a 17. století, znovu nabyl sil z vytrysklých pramenů víry v Boha? Plodonosný roub národního probuzení vstípily však náboženské školy té doby. Kmen duchovní pospolitosti dostal mízu z kořenů, které se zmocnily vláhy Božího slova, když se jich byly dotkly hřejivé paprsky Milosti s dary Ducha sv.

Vzácné símě obětavé lásky k vlasti nevzcházelo nikdy mimo půdu chrámu a školy, té, již se nedostalo posvěcení a uschopnění, aby pracovala pod zorným úhlem věčnosti. Až byly tužby národa uvedeny v soulad s vykupitelským dílem

inspiračné zdroje a ukázky motivace písní.

Plnost krásy a umělecké pohody zazářila na výkonu pěvkyně ní Svozilové, která tři nejhodnotnější písně podala tak vynikajícím způsobem, že strhla posluchače k nadšenému potlesku.

Temperamentní Valach, dramatik Bopner, rozehrál vlastenecké struny srdcí v líbezném souzvuku svým epizodickým pásmem s ver-
vostí nověděným a šťastně voleném.

Také pan Hansel prokázal neobvyčejný dar zpěvu, díky příležitavému donrovodu Jiřic Zámorského. Po domácímu vsňořený onar M. Zajíc zhostil se rovněž pěkně svého zpěvního partu.

A závěr? »Spáčovité palice před sádem«: Bylo požitkem sledovati mistrnou hru s pány Bonnerem, Mikuláščkem, Šnůrkem, Firmanem a Odložilíkem. Vnesli delikátní humor tak hledaný, takže úspěch byl dokonalý!

Jazz p. Vévody šťastně ukončil povzbudivý večer.

Historické přednášky.

V pátek byly na kurse přednáš-
ky. Promluvil dr. Karel Doskočil o době svatováclavské.

V druhé přednášce dr. Hrbek nastínil plastický životní a životní dílo našeho největšího novoní-
ka Karla IV. Máhož dne byla vy-
konána prohlídka skláren v Krás-
ně n. B.

Přednášky pedagogické.

Sobota byla věnována na X. kur-
su katol. učitelstva ve Valaš. Me-
ziříčí pedagogice. Přednášel vrch-
ní školní rada zemský inspektor
V. Komárek o reformě jazykového
vyučování.

Hojnými ukázkami z praxe škol-
ní ukázal, jak je třeba ve škole si
počínati, aby byl žákům dán dob-
rý základ mravního.

Msore Reban, ředitel semináře z
Českých Rudějovic, v h'nhoké úva-
ze: »Kristus — náš základ«, zdů-
vodnil, že veškerá školní práce
musí spočívati v Kristu.

V rodišti Otce národa.

V neděli přednášel na téma »Stát
ve světle katolické nauky nábožen-
ské a sociální« univ. prof. dr. Wie-
rer.

Odpoledne odjeli účastníci kursu

do Hodslavic. Navštívili katolický chrám Páně, kde měl kázání P. dr. Zavadský. Místní farář kons. rada P. Jurák vysvětlil význam nové kostelní malby. Potom odešli kursisté k rodnému domku Otce národa Františka Palackého, kde si prohlédli památky, stejně jako ve starém dřevěném kostelíku z 15. stol., který chová vzácné skvosty starého umění. Kursisty rozdravil jménem obecní rady v Hodslavicích náměstek starosty Jan Kudělka, který vyslovil potěšení nad tím, že katolické učitelstvo se přišlo poklonit památce velkého Čecha Fr. Palackého. V místní orlovně za katolické spolky přivítal účastníky odb. učitel Hanzelka. Ve svém projevu rozvedl několik myšlenek Palackého, zejména nokud se týče poměru českého národa k říši. Univ. prof. dr. R. Wierer přednášel potom o stavovské otázce.

Exkurse.

V pondělí odjeli účastníci kursu do Rožnova, kde byli přivítáni zástupci městské rady. Po prohlídce města pokračovali ve výstupu na památný Radhošť. V kapli na Radhošti sloužil mši sv. ve východním obřadu dr. M. Kalvacek. P. dr. Zavadský v kázání zdůraznil, že již naši sv. věrozvěstové Cvril a Metoděj na této, pro každého Čecha posvátné hoře, kázali křesťanskou nauku jazykem slovanským.

Po obědě na Pustevnách odešli kursisté do Frýdlantu n. O., kde je kolébka kursů. V klášteře sester sv. Karla Boromejského byli srdečně uvítáni a dostalo se jim nejradostnějšího přijetí. Při pobožnosti v klášterní kapli vroucně poděkoval P. dr. Zavadský Pánu Bohu za velkou milost, že je nám donášeno pořádati už X. kurs. Při večerní poděkovce předseda kursů Jan Kunec srdečně ct. sestřánky, zvláště ct. s. provinciální představené O. Ruňové za všechnu lásku a obětavost, které klášter kursům věnoval. I ve vzpomínkách účastníků na I. kurs ve Frýdlantě ozývala se vděčnost a láska kursistů ke klášteru, kolébce kursů.

Druhý den za krásného počasí vystoupila skupina A na Lysou horu. Po obědě v chatě KČT, kde kursisté byli pečlivě obslouženi a opravdu srdečně přijati, sestoupili do údolí Ostravice a odjeli do Val. Meziříčí.

SKUPINA B NA EXKURSI

Archiv Učitelského věstníku

Ježíše Krista, pak ono sítě nabylo své požehnané klíčivosti a přineslo užitek stonásobný.

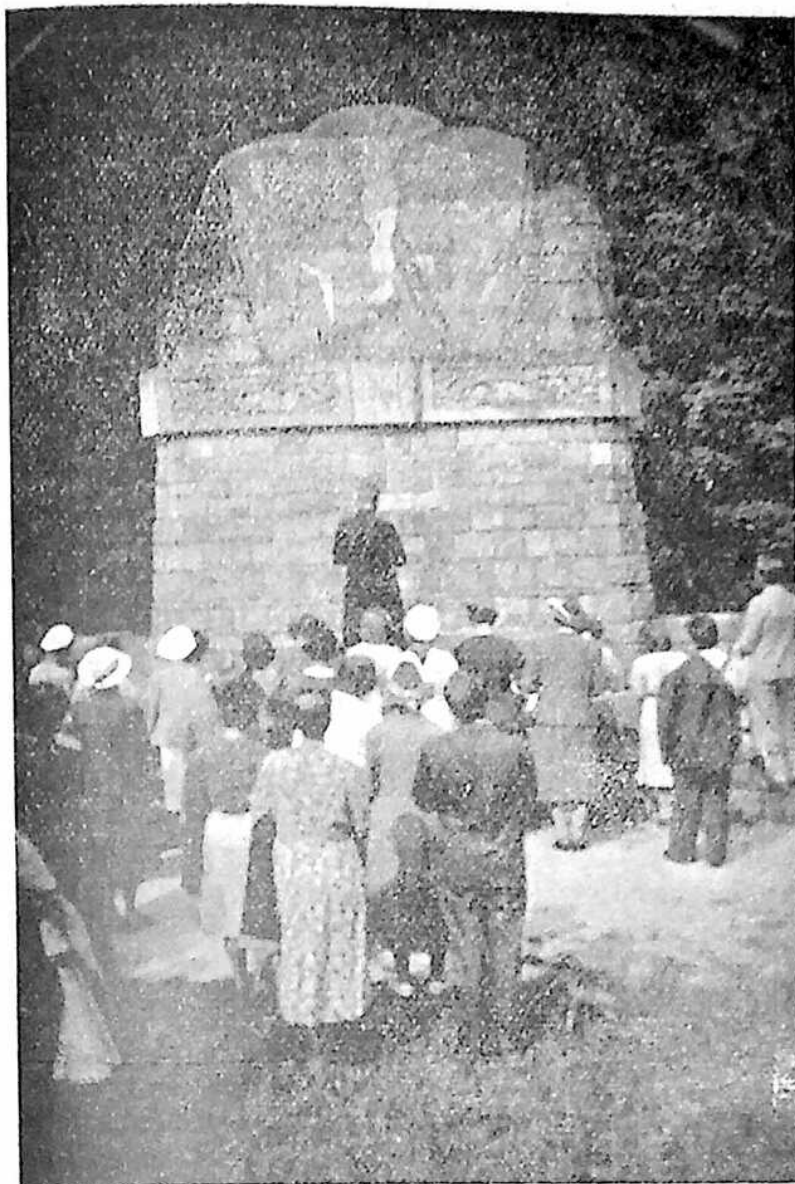
Toto je veliké poučení, plynoucí z našich dějin: pravda o povaze a smyslu české otázky.

Moderní česká pedagogika strhla si stěžejní ragna svých duchovních stanů. Vykázala z oblasti svého zorného pole ono čistě duchovní specifikum a přidržela se úzkostlivě smyslového jsoucna v podání, které jí učinily její normativní vědy, pracující laboratorními metodami. Naše pedagogika aplikovala výtěžky přírodovědeckého badání se strohou přímočarostí do směrnic výchovy, kterou podřídila materiálnímu hledisku a všecek zájem vlastně svedla k výukovému (didaktickému) procesu.

Kdekdo dnes chápe, že základna, vykonstruovaná z problémů, byla naprosto neúnosnou a při uplatňované kolektivisaci výchovy měla by nutně za následek zvrát duchovní rovnováhy u generací, jejichž zvýšené rozumové vzdělání by se dalo na úkor potřeb lidské duše.

A třeba fetrovaný pozitivismus se nevzmohl na vybudování soustavy vlastní filosofie výchovy, a jen v didaktice u nás vyřkl zásady školské racionalisace, přece zlehčoval a přehlížel pedagogickou nauku Církve a schválně vedl výchovu na cesty důsledné laicisace.

Z pyšného postoje provedli pedagogičtí naši reformátoři unáhleně soud o vhodnosti užívaných nadpřirozených prostředků milosti Boží na povahový růst člověka, nábožensky ovlivňovaného a netajili se svými pochybnostmi. Titiž reformisté

POUTI NA SV. HOSTÝNĚ

Archiv Věstniku kat. uč.

vnesli pak do vychovatelství problematičnost tam, kde musí být absolutní jistota cíle všeho lidského snažení. Způsobili tak povážlivou vratkost pedagogických norem a tím zmatek ve výchově.

Z důvodů zde vytčených postavilo se katol. učitelstvo na vlastní myšlenkovou základnu a kursy, které se staly mluvčím jejich nové názorové orientace, působilo ve smyslu obnovy domácí, české výchovné tradice. Katol. učitelé se starali o znovuuplatnění zásad katolické filosofie výchovy v národní škole a lidové osvětové péči.

Kursy daly se v službu národu. Byly a jsou vydržovány z vlastních prostředků, díky obětavosti a přičinění kursistů — kantorek a kantorů, idealistů, kteří zaslouženého prázdninového odechu se vzdávali k podpoře studijní činnosti a ke zvýšení sebevzdělání v oboru pro stav učitelský tak emin.

Část kursistů navštívila Bílou a zastavila se na hřbitově frýdlantském, kde věnovala pietní vzpomínku zemřelému vůdci katol. učitelstva senátoru Kadlčákovi.

Skupina B navštívila druhý den lázně Teplice u Hranic, kde byla v lázeňské kapli sloužena mše sv. obřadem východním. Po prohlídce lázní byli účastníci mile překvapeni pozdravy vzácných příznivců katol. učitelstva J. M. opata Zavorala, sen. dra Hrubana a dra Hoblíka, který svého času připravil kurs v Trenčíně.

Zpívejte s lidem pro lidi

Ve středu ráno pojednal o národním poslání hudby zvl. písně odb. uč. Vaca, člen PSMU.

Insp. st. hudební školy, prof. A. Hromádka zabýval se pak technikou a metodickou stránkou hudební výchovy a reformou vyučování zpěvu.

Obraz lidopisné tvorby valašské mistrně dokreslovala přednáška prof. Kubeše.

Na důkaz horoucího poměru srdce pěvců k duchovní písni, která dala posvěcení umění pěveckému, zazpíval před večerní adorací v chrámě kol. Vaca čtyři biblické písně za varhanního doprovodu E. Háby.

Na Hukvaldech.

Ve čtvrtek od časných hodin ranních opouštěly Valaš. Meziříčí skupiny kursistů, aby autobusem nebo vlakem dospěly na svá cílová místa; skupina A na Hukvaldy, skupina B na Horečky.

Vědomí velikého poslání hudby přivedlo je vlastně na Hukvaldy, do rodiště jednoho z geniů české hudby — Leoše Janáčka. Zejména v tamním kostelíku za zvuku varhan při mši sv., připamatovali si, čím toto prostředí bylo pro duchovní a umělecký růst syna vynikajícího kantora.

Vzácní hosté.

Pátek 11. srpna byl na X. kursu pracovním dnem. Na zahájení přednášek pozdravil kurs delším srdečným prolovem za ústřední výbor NS a kulturní radu NS člen ústř. výboru NS odb. učitel Richard Kazda. Vyzvedl, co je dnes úkolem českého učitele a zdůraznil zejména, že tak, jako v dobách obrozen-

ských, i dnes je třeba v první řadě spolupráce kněze a učitele ve výchově, která jediné může škole a národu přinést užitek. Ozřejmilo potom některé otázky státně-městnanecké a nakonec přál kursu hojného Božího požehnání.

Velmi milý host, p. přisedící zem. výboru prof. F. Drobny, projevil svým pozdravem radost, že katolické učitelstvo si vydobylo tak čestného místa v národě svou prací a vyslovil přesvědčení, že katol. učitelstvo ve své záslužné činnosti neochabne, vytrvá ku blahu českého dítěte, které je nadějí našeho národa. Vzácný host, dávný a upřímný přítel katolického učitelstva, byl nadšeně kursisty pozdraven a jeho zájem o kurs všechny potěšil.

P. dr. Závadský pak přednášel na téma »Krásy domova a mluva země, rodné půdy v ročních obdobích«.

Neméně zajímavá byla přednáška prof. Nermuta o sociální metodě kanovníka Cardyna, z níž ve Francii vyrostlo velmi plodné hnutí jocistů.

Prof. Liška zazpíval potom z Janáčkovy poesie píseň Ondráš, za klavírního doprovodu JUC Zámorského.

Odpoledne pokračoval ve svých pracích pedagogický seminář. — Přednáška odb. učitele J. Jančaříka zhodnotila čítanky belgické ze škol katolických i státních, pí ř. Hoffmannová přednášela o čítankách polských a pí ředitelka Vejvodová o čítankách německých.

Pout katolického učitelstva na Sv. Hostýn.

X. kurs vykonal v sobotu pout na Sv. Hostýn. Ráno odjeli účastníci vlakem do Bystřice pod Hostýnem, kde byli na nádraží uvítáni zástupci městské rady.

Mši sv. po příchodu poutníků sloužil dp. ředitel P. dr. Závadský. Většina kursistů přistoupila ke sv. přijímání.

Po snídani byla pobožnost u pomníku padlých, načež na místním hřbitůvku uctili pietně památku zemřelých kněží.

Prof. Mlčoch přednášel potom o skautingu. Odpoledne sestoupili do Bystřice, kde navštívili dům, v němž zemřel veliký Moravan František Sušil. Na městském hřbitově vyhledali poutníci zapomenuté

důležitém a přec opomíjeném — v pedagogice.

Místa: Frýdlant n. Ostrav., Č. Krumlov, Sv. Kopeček, Banská Bystrica, Náchod, Užhorod, Znojmo, Trenčín a Domažlice jsou milníky jejich obtížné cesty za dokonalostí poznání. Jsou působiví odříkavé práce, kterou si ukládali tito učitelé v době rozpoutané požívačnosti a zahálčivosti uprostřed odsvětšujícího se veřejného života, v němž byli často vystaveni posměchu a pomluvám při plnění svých náboženských povinností.

X. jubilejní kurs byl zastavením na jedné vyhlídkové terase, odkud byla hodnocena vykonaná práce. Odtud také budou katol. učitelé spěti výš, k většímu ještě duchovnímu rozhledu, aby po době nutné myšlenkové zralosti se mohli ujati vůdčí role k prospěchu národa, jehož lepší budoucnost je v mravní velikosti generací, které projdou školami, v nichž bude nové vanutí ducha pokoje a bázně Boží.

Jan Kachlík.

Kursy vysokou školou katol. učitelstva

Není o tom sporu: kursy se staly opravdu vysokou školou katolického učitelstva. Školou, která byla přijata se zájmem opravdu ideálním. Uvažme: na desíti kursech katolického učitelstva, které byly dosud pořádány, se vystříдалo 113 docentů a kursy prošlo celkem 1785 učitelů a učitelek. Už tato čísla svědčí o idealismu katolického učitelstva, o tom, že katolický učitel a učitelka chápou svůj úřad učitelský velmi vážně a opravdově.

Programem katolického učitelstva, dávno před tím, než se národ počal sjednocovati politicky, byla myšlenka duchovní jednoty českého národa.

Nikdy jsme nechtěli rozdělovat, vždy jsme se snažili spojovat, konsolidovat ne na nějakých vrátkých základech, ale na jediné pevné základně křesťanského názoru světového.

Ať už dnes úvahy o poslání a vnitřní odolnosti našeho národa jsou jakkoliv formulovány, všemi proniká jasné přesvědčení, že myšlenka národní byla spjata v dějinách našeho národa, někdy zcela osudově, s myšlenkami náboženskými. Chaos, který tu vznikal, byl vždy výsledkem nepochopení nebo mylných závěrů o jednotě křesťanského myšlení.

K tomuto cíli směřovala vždy veškerá práce prázdninových kursů. S odvahou a nadějí jsme počali budovati toto dílo, které se za deset let rozrostlo v rozměry, s nimiž můžeme býti na výsost spokojeni. Ale doufáme, že také národ, celý náš křesťanský národ, je naplněn radostí nad zda-

Kuncek zhodnotil význam X. kursu. Duch. vůdce X. kursu P. dr. Závadský přednesl potom referát o náboženském životě na kurse.

Velmi zajímavá byla zpráva tajemníka kursu odb. učitele M. Šnyrycha.

Potom podal zprávu kronikář uč. A. Slezáček, tisk. referent J. Kachlík a odb. uč. F. Hanzelka, který poděkoval ČTK a redakcím za uveřejňování zpráv o kurse. Za pedagogický seminář učinila projev předitelka Velvodová a za kursisty poděkovala odb. uč. Elišáková.

Okr. hejtmán rada pol. správy Růžička vvslovil své noťšení, že kurs byl konán v krásném valašském kraji a že se tu kursistům líbilo. Učitel je učitelem nejen mládeže, ale i národa.

Valašskou básní se potom rozloučil s kursisty snicovatel Bonner. řed. Táborský poděkoval za příklad, který dali katol. učitelé v ohledu náboženském i národním. Konečně za místní duchovenstvo srdečně promluvil P. Šient.

Předceďa kursu Jan Kuncek poděkoval potom všem za spolupráci. Nato zazněla hymna Kde domov můj? a pozdravem Vlasti zdar! kurs ukončen.

Odoledne se konala beseda s kursisty při níž byly uvedeny náměty pro příští XI. kurs. Večer se sešli účastníci ve dvoraně Hřbového domu k duševní zábavě. Po shornových recitacích Máchovy básně Noc a Halasova básně Práze a po předvedení valašských tanců zůstali účastníci ještě dlouho v srdečné zábavě a rozcházeli se s přáním, aby se šťastně shledali na kurse příštím.

Závěrem kursu byla cesta do Zlína a pout na Velehrad.

Naše země, země Bohem daná, kterou nám dal Pán, abychom na tomto úseku vybudovali Království Boží. Buňkou tohoto Království Božího jest křesťanská rodina.

P. Dr. S. Braitó O. P.

Národy žijí jen trvalými hodnotami. Takové hodnoty dává žité křesťanství, které se vrací ke Slovu, k hlubíně bezpečnosti.

P. Dr. S. Braitó O. P.

Dějiny kultu svatováclavského jsou dějinami českého nacionalismu. Dr. Karel Doskočil.

Kristus musí býti středem školy a výchovy. Je třeba křesťanství činu a života.

Msgre K. Reban.

Dříve byly pěstovány více hudební talenty. I dnes to jde. Nepotřebujeme ani tolik virtuosů, jako dobrých učitelů. Hudba je nepostradatelným prostředkem výchovy.

St. inspektor hudby prof. Ant. Hromádka.

Buďte Čechy a vaše dílo bude ryzí!

Dr. V. Renč.

Ohlas

X. prázdninového kursu katolického učitelstva byl ve veřejnosti neobyčejně veliký. Ukázalo se to nejen v celé řadě pozdravných přípisů od nejrůznějších představitelů našeho veřejného života, ale měrou dříve nebývalou také v našem tisku. Nejen listy katolické, ale takřka veškerý tisk NS referoval, často i obsáhle, o kurse. Ukázalo se, že tento jediný podnik uč. o minulých prázdninách si získal sympatií české veřejnosti

Věstník

KATOLICKÉHO UČITELSTVA
LIST ŘÍŠSKÉHO SVAZU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

Č Í Š L O 11
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1. Ú N O R A 1940

Dovést vychovávat

Narizuješ-li něco nebo napomináš, nechť je zřejmo, že ti jde jen o dobro a ne o tvůj rozmar. Snášej všechno, jde-li o to, zabránit hříchu. Všechno tvoje úsilí nechť směřuje k dobru duší chlapců tobě svěřených.

Přemýšlej nejprve o rozhodnutí ve věcech důležitých, v pochybných rozhodni se vždy pro to, co je k větší slávě Boží. Dostane-li se ti o někom zpráva, snaž se nejprve vše promyslet, než proneseš soud. Uždy se ti budou říkat věci, které se zdají kládamí a jsou pouhou slamou.

U době rekreace učin všechno, abys mohl býti uprostřed svých žáků. Namáhej se promluvit jim do uší nějaké blahovolné slovíčko při vhodné příležitosti. To je velké tajemství, jak se stát pá-nem srdcí hochů.

Láska a zdvořilost jsou charakteristické známky ředitele vůči vlastním i cizím. Pokud se týká záležitostí hmotných, strp raději nějakou škodu, než aby utrpěla láska.

Jsem také mínění, že je třeba se žáků mnoho a mnoho tázat, a je-li možno, denně vyvolávat a je-li možno, denně vyvolat mnoho, vyvolávat co nejvíce. —

Škola křesťanská - škola radosti

J. — Vánoční projev státního presidenta obsahoval nejnaléhavější potřebu doby, péči o dítě a lásku k dětem. Ona tklivá výzva, aby dětem dostalo se místa nejbližšího u srdce, zavazuje nejen rodiče, ale i učitele. Chudým nedostává se hmotných prostředků, aby zabezpečili dětem ono teplé místo u krbu a mívá učitel příležitost pomoci nej-různějším způsobem.

Chceme zde však zdůraznit lásku k dítěti a úkoly učitelské. Již tím, že učitel zvolil si své povolání, projevil onu lásku k maličkým, podobnou lásku Krista-Učitele. Kdo nemá rád děti, nemůže být učitelem. Učitelova láska k dětem nemůže býti však pouze mlhavá, musí býti uvědomělá a stálá, ustavičná. A zvláště dnes, za tak těžkých poměrů, musí si učitelstvo tuto lásku ujasnit, uvědomit a vzdělávat. Děti prožívají s námi všechny těžkosti doby, jejich krásné mládí a štěstí prochází dobou válečnou. Na učitelích jest, aby aspoň ve škole dostalo se jim lásky a něhy, úsměvu a radosti, vlídného pohledu a porozumění srdce učitelského. Jistě to škola dělá a vždy dělala, ale neuškodí upozorniti na světlo křesťanství, které vniká do oken našich škol a na lásku k dětem, jak se jeví v něm.

Ve škole máme vytrhnouti děti z jejich starostí domácích a uváděti do říše dobra, krásna a pravdy, dodávati jim útěchy i poučení, zušlechťovati srdce, rozum i vůli. Křesťanství, ona nejušlechtlejší a božská nauka, ona radostná zvěst lásky a pokoje, nejlépe uskuteční tento vytčený cíl. Proto naše škola chce býti školou křesťanskou.

Křesťanství jest radostné od začátku až do konce. Nesmí si nikdo představovati křesťana jako škarohlída, zamračeného a nevrleho, pohříženého

KALEIDOSKOP

O důvěře v Boha.

Ať nikdo nadarmo nejásá nad nad časnými statky, ať nikdo nespolehá příliš na své přátele a příbuzné, ježto vše jest nejisté a plno nebezpečí. Jestliže však kdo důvěruje v Pána a bude-li ho vzývat ve své potřebě, nebude jím opuštěn, ať jest jeho tíseň jakákoliv. Veliký mír budiž s každým, jenž koná dobro, mluví dobro, nikomu neškodí, vyhýbá se cestě zla a nepravým myšlenkám. Uzavři dveře svého domu a nabudeš klidu.

T. Kempenský, Růžová zahrádka.

Ministr školství šedesátníkem.

17. ledna se dožil šedesátky min. školství dr. Jan Kapras. Rodák brněnský, studoval na universitě v Praze i v zahraničí a stal se 1917 řádným profesorem pro dějiny českého práva. Z tohoto oboru napsal též několik spisů českých i německých. V poslední době byl jmenován předsedou Národní rady a konečně 1. prosince 1938 ministrem školství. Je členem celé řady učených korporací a jako profesor českého i německého práva jest dnes ve své funkci ministra jistě na svém místě.

Naše školství ve výkladu ministra Dra Kaprase.

Ministr školství a národní osvěty dr. Kapras podal přehled činnosti za poslední dobu. S povděkem konstatoval, že se podařilo uzákonit přestupový přírůstek učitelů německých škol. Připravena je osnova o povinném mateřském školství, které má zahrnovat děti od 4 do 6 let. Chystáme také novelizaci zákona o újezdních německých školách. Nejvyšší počet dětí ve třídě byl snižen s 60 na 45, což znamená zhruba 3000 nových tříd a zařazení posledního zbytku učitelů z 9000 učitelů, kteří přišli z připojených území a do-

---

Čím více se nechají žáci mluvit, tím větší užitek.

K svátku sv. Dona Bosco 31. ledna jeho myšlenky z knihy M. Stechové »Život světcův«.

stále do sebe, který každou radost potlačuje, umrtvuje a jí se odřikává. Ano, křesťan se odřikává ďábla a všech skutků jeho, umrtvuje se, ale o tom ani nikdo neví jen on sám a Bůh, ale raduje se s radujícími, raduje se a veselí se, ale vždycky v Pánu. Čtème jen životopis sv. Jana Bosca a uvidíme, kolik vytěžíme z něho pro sebe a pro naši práci. Veselého dárce miluje Bůh. Svatý smutný je smutný svatý. Křesťanova radost vyplývá z vnitřního stavu jeho duše, duše dítky Božího, z vnitřního klidu a smíru s Bohem.

V této duchovní pohodě roste a kvete duše dětská nejlépe. Co z toho vyplývá pro učitele? Pro katolického učitele?

Známe ze svého dětství, ze studií učitele chladné, zamračené, přísné, strohé. Cpali vědu, ale nedávali teplo lásky a nezískali nás pro ušlechtilé konání. Měli jsme z nich strach nebo studenou úctu. Vzpomínáme si však často, častěji na učitele a kněze, kteří nešetřili úsměvem, kteří nám připravili milé, nezapomenutelné chvílky ve škole a získali nás pro šlechetné své ideje.

Každý učitel by si měl aspoň týden zkusit vyučovat radostně, s úsměvem, bez hněvu a křiku, bez rozčilení, připravovat dětem radost z práce a ze školy. Musí k tomu vědomě směřovat, ovládat se a je to věru někdy velmi těžká věc. Účinek je mnohem větší, zachováme-li klid, než když vybuchneme. Jistě se mu to zalíbí a bude se tak zdokonalovat dále.

Když jsem v exerciciích slyšel, že dítě, které sedí přede mnou v lavici, je druhý Kristus, myslil jsem, že je to nedosažitelný ideál. Zdálo se mi, že je těžko zachovati rovnováhu, mírnost Ježíšovu, když žák provokuje, zlobí, neumí. Zkušeností však jsem dospěl k tomu, že je to možné, že laskavým působením na každého žáka bez výjimky dosáhneme plného úspěchu. Někdy je rozhorlení oprávněno, jedná-li se o velkou věc. I Kristus Pán se rozhorlil na prodáváče. Toto vzácné rozhorlení má větší účinek. Ale za normálního vyučování má býti pravidlem klid, radost z práce a úspěchů dětí, úsměv, pěkný pohled, laskavé slovo, povzbuzení, zájem o děti, o jejich trampoty a radosti. Učitel se musí často přemáhat, ovládat, musí být trpělivým a mírným a to jsou ctnosti křesťanské. Když přece musí sáhnout k trestu, ke špatné klasifikaci, činí tak s bolestí a žák jistěji se polepší, než když tak činíme ze zlosti a pomsty. Úsměv, laskavé slovo jsou kouzelnými proutky nejenom v rukou, ba v ústech obchodníků, sbormistrů, řečníků, ale zvláště učitelů.

Proč dělat děti nešťastnými? Mnohé dítě pocítí štěstí snad jenom ve škole. A do života odnese si nejenom vzpomínky, ale i návyky laskavého a milého chování. Škola učiní mnoho pro štěstí časné i věčné. Učitel pak pocítí radost z úspěšné práce a dostává chuť k další a lepší práci. Neznamená to však, že by měl mnoho nebo vše prominout, nic nenaučit. Požadavky zůstávají nezměněny, jen způsob »vymáhání« požadavků nemá být strohý. Namítne se, že život se s nikým nemaluje, že již škola musí té tvrdosti učit. Je pravda, že v životě setká se žák s různými lidmi, tvrdými i jemnými, ale čím je člověk vzdělanější a křesťanštější, tím má býti jemnější. Učitel musí napřed, ne až za nějakým mistrem. A kdo zná dnešní dobré živnostníky, rolníky, to jsou lidé ušlechtilí a zacházejí s mladými muži velmi pěkně.

Také by někdo namítl, že na hochy na vyšším stupni není možno tak jemně působiti. Je pravda, že u dívek je třeba větší jemnosti než u hochů, ale celkový radostný ráz nutno uplatňovat od mateřské školky až do 9. postupného ročníku. Nad nikým nelámejme hůl, ani když nějaké to x, y, neklape. Neumíš, naučíš se. Nestačí-li, pak aspoň povahu jeho upevňujeme. Nikdy nedosáhneme toho, aby všichni žáci všechno uměli, ale všechny vychovat a pro život připravit, to musíme, to je náš úkol. Chceme jej co nejlépe splnit v naší škole národní a křesťanské.

Z dopisů Dona Bosca

Jistý salesián, povahy trochu uštěpačné a chování ochabujícího, dostal od Dona Bosca takový dopis:

*Můj drahý Sappo,
jednej tak, aby tvé jméno bylo možno odvodit od sapere (moudrý býti), a ne od zappare (kopati), a bude vše dopadat lépe. Dostal jsem od někoho o tobě zprávy. Příklad se všemožně, aby byly zprávy o tobě vždy dobré, jako jindy. Práce a poslušnost Ti přinesou štěstí. Bůh Ti pomáhej, abys dával vždy dobrý příklad. Modli se za mne, jako já se modlím za Tebe, a věř mi, že jsem Tvůj nejoddanější . . . . . P. Alberti, Světec Don Bosco.*

Kulturní program NS

Programová komise dokončila stylisaci třetí kulturní části programu Národního souručenství. Celou částí se táhne myšlenka, že jde o kulturní řád křesťanský. Neboť Národní souručenství uznává

francovka

při rýmě, kašli a chřípce.

sud nebyli umístěni. Přijata byla také řada učitelských praktikantů a učitelek domácích nauk. Podarilo se nám tak již zařadit do provozu část dosud neumístěných kandidátů učitelství z roku 1937, takže se postupně pomalu blížíme již k provozu normálnímu.

Zároveň byly vydány normální učební osnovy pro obecné a měšťanské školy na novém základě. Obligátorně zřizujeme také rodičovská sdružení, jež se nám velmi osvědčila. Bylo také upraveno přijímání nearijských žáků na českých školách. Následkem přebytku učitelských sil na národních školách nebyly letos otevřeny první ročníky učitelských ústavů a pedagogických akademií.

Co se týče škol středních, nesmějí býti nadále útočištěm všech žáků, nýbrž školami výběrovými. V primách se počet žáků snížil proti loňskému roku o třetinu zvláště úbytkem žákyň, ve vyšších třídách je však dále nadbytek žactva. Organizaci rozšířené tělesné výchovy mládeže vadí nedostatek tělocvičen a někde i nedostatek učebních sil.

Mimořádnou péči jsme věnovali průmyslovému školství a odborným školám vůbec. Nejlépe o tom svědčí fakt, že proti loňsku musila býti zřízena řada poboček u prvních ročníků. Řešíme možnost přeškolení středoškoláků na průmyslováky, a podle zkušeností můžeme říci, že to lze provést celkem ve dvou letech v mnoha případech s výsledky velmi dobrými. Zřizujeme také školy motorismu.

Chystáme velkou reformu školství živnostenského a ve všem odborném školství vůbec klademe hlavní důraz na praxi, aby všechny tyto školy sloužily praktickým potřebám našeho života. Snažíme se rozšiřovat obchodní uči-

liště a značně jsme rozšířili odborné školy pro ženská povolání.

V oboru ochrany památek, muzejnictví a architektury snažili jsme se především o vybudování národní galerie na Letné a o ochranu památek přírodních. V oboru divadel usilujeme především o stavbu druhého Národního divadla. Bude umístěno na vhodném prostranství ve středu města a vybudováno co nejdříve. Dále staráme se o novostavbu divadla v Brně a o všechna státem subvencovaná divadla.

Na rozhlasu je ministerstvo školství zúčastněno sice měrou menší, snažíme se však, aby program rozhlasu vyhovoval dnešním potřebám našeho národního života novým poměrům státoprávním. V oboru knihovnictví byla provedena revize obsahu knih, a to v knihovnách žákovských a učitelských a ve všech veřejných knihovnách obecních. Rozsáhlá revize byla provedena též u učebnic všech našich škol.

skutečnost, že křesťanství bylo a je nejstarší a nejtvorivější mravní a duchovní silou, která vtiskla také našemu národu a jeho kultuře osobitý ráz. Křesťanský charakter národa se musí projevit ve všech zákonech a veřejných zřízeních. Celá výchova, ať již školská či mimoškolská, bude prostoupena duchem národním. Při tom bude dbáno, aby byl soulad mezi výchovou duševní a výchovou tělesnou. Třetí část programu vychází z předpokladu, že dobrá výchova školní a mimoškolní se musí opřít o řádnou výchovu v rodině. Proto je třeba učinit vše, aby se rodina upevnila a posílila duchem národně-křesťanským, aby dítě rostlo ve zdravém a mravném ovzduší. Pokud jde o kulturní tvorbu, zdůrazňuje se potřeba české národní kultury, která musí sloužit především národu a jeho velkým ideálům. Česká kultura musí být inspirována a proniknuta těmi silami, které od věků vytvářely českou kulturní velikost. Při tom však se vychází z předpokladu, že česká národní kultura byla vždy a jest stále součástí kultury světové.

TNS

Celek před částí

Phdr. František Müller. (Dokončení.) Systémy, jimž je tento znak společný, vyznačují se ještě jinými vlastnostmi: emocionálním dynamismem, subjektivismem, osobní autonomií, iracionálním smem, ale i konkrétností a praktickou orientací v pozdějších stadiích vývoje i včlenění individua do životních a pracovních společenství.

Zahrnem všechny pedagogické systémy, jež mají charakter subjektivní totality, pod název emocionální pedagogika. Ve všech těchto případech běží o větší nebo menší prevalenci emocionálních faktorů nad postojem sylogistickým, čistě intelektuálním. Každá intelektuální činnost se vyznačuje jistým citovým přízvukem. Zde však nabývá uspokojení tohoto citového nároku priority a stává se vodítkem pro pedagogickou činnost i před požadavky čistě racionálními a logickými. Proto prvním poznáním je zkušenost, ať vnitřní

nebo vnější, a intelektuální osvojení přichází ex post na základě zkušenosti a zážitku. Prožití předchází před pojmem. — Silné zážitky, ať původní nebo převzaté, jsou základem myšlení nebo též jednání, z něhož se pak myšlení teprve ospravedlňuje.

Předmětně se může emocionální pedagogika pohybovat v různých pohybových směrech, neboť emoce jsou mnohem subjektivnější a pohyblivější než pojmy. — Emocionální pedagogika může se jevit jako individualistická nebo jako sociální, třídní nebo národní, podle toho, je-li emotivní ráz jášský, sociální, třídní nebo národní.

Individuální pedagogika, jejímž cílem je rozvoj a zdokonalení individua a uvolnění jeho tvůrčích sil, má své zdroje u ctitelů Rousseauových a Nietzscheových. Ellen Keyová a Ludwig Gurlitt vidí cíl výchovy v tvůrčím individualismu a v c-

mocionálním prožívání silné osobnosti. — U P. Östereicha projevuje se emocionální charakter již víc sociálně.

Ellen Keyová vyslovuje axioma své »jedině správné« výchovy takto: »klidně a pomalu nechat působit přírodu a jen přihlížet, aby osobnosti a poměry práci přírody podporovaly, to je výchova!« — (Jahrhundert des Kindes, S. 110). Proto žádné třídy, žádné zkoušky a známky. Každé dítě má svobodnou volbu předmětů. Neučí se z knih nebo dokonce z učebnic, nýbrž z přírody a skutečného lidského života. Ellen Keyová dává přednost jednotě ucelené osobnosti a života před kaleidoskopem mrtvých vědomostí. Totalita osobnosti je východiskem i cílem. Zavrhuje se vše, co ruší totalitu prožívání.

Podobně i ostatní individualisté (L. Gurttit) vidí cíl výchovy ve vývoji individuality v jejím přirozeném směru k silné jednotné osobnosti. Jejich snahy plynou z ressentimentu k přemíře methodismu, jímž se vyznačoval intelektualismus 19. stol. U některých pedagogů není osobnost jen cílem, ale i prostředkem pedagogického procesu. Osobnost učitelova je hlavním prostředkem, osobnost žáka hlavním cílem výchovné výuky. (Ernst Linde). Aby bylo dosaženo integrální celistvosti individua, zdůrazňuje se mnohem více subjektivní prožívání výchovných hodnot než jejich objektivní důležitost a vědecké utřídění. Proto není ani divu, zasahují-li zde do pedagogiky i hlediska jiná než čistě pedagogická. Máme na mysli hlavně invasi estetiky, jež žádá v pedagogice neracionální umělecké prožívání a uvolňování tvůrčích sil v dítěti (Lichtwark), dále etiku, jež žádá podřízení vyučování zřetelům morálním a měřítku mravnostnímu dává přednost před didaktickým (F. W. Foerster), a konečně politiku, jež chce vyučování zaměřovati podle ideálu třídního nebo státoobčanského.

V prvních dvou případech — při výchově umělecké a morální jde o emocionální individualistickou pedagogiku, jejímž základem je ucelené samostatné individuum. U P. Östereicha nelze již oddělovati individuum od společnosti. Společnost je podmínkou totality individua.

Jeho »elastická jednotná škola« s volným systémem má základ v myšlenkách Rousseauových, Fichtových, Goethových (Pädagogische Provinz), ale hlavně v Marxových ideálech aktivity, produktivity a životní celistvosti. Škola má být školou činného utváření života, školou produkční. Žáci mají pro školu produkovati i hospodářské hodnoty. Výchova k službě společnosti má zploditi odpovědné mravní vědomí v dělbě práce, tím že totalita osobnosti jednotlivce je vždy práva totalitě společnosti. Vzdělaným lze podle Östereicha nazvati jen člověka, který se stal autonomním svým produktivním růstem k totalitě. Jeho cílem je autonomní totalita ve službě totality společnosti.

Úspěch hesla *pracovní, činné, produktivní školy* ve všech jeho obměnách, je příkladem, jaké moci nabyly neintelektuální, iracionální směry v moderní pedagogice. Od principu manuální činnosti v 19. stol. až po formulaci Deweyho nebo Kerschesteinerovu, prodělala idea aktivity takové proměny, že je těžko psáti o ní souhrnně. Deeroby razí heslo: »pour la vie par la vie«, Ferriere zdůrazňuje samočinnost, Helena Parkhurstová buduje daltonský systém úkolů. Pro nás je důležité, že vždy běží o to, aby se pedagogický proces dál faciendo. Helena Parkhurstová (Education on the Dalton Plan) žádá zrušení věkových tříd a nahrazení zájmovými skupinami, jež jsou zároveň pracovním společenstvím, a nahrazuje ztrnulou osnovu individuálními, časově omezenými úkoly. Každý člen pracovní skupiny má svůj úkol k společnému cíli. Dosahuje tím včlenění celého člověka proti částečné pozornosti při práci druhých a při výkladu. Žákova činnost je ucelena vědomím konkrétního úkolu. Totality konání a poznání je dosaženo prioritou samostatné aktivity. Individuální samostatnost je včleněna do sociální totality. Vzniká organická soustřednost, centripetální celek, jehož středem je společný úkol, po případě i učitel-rádce.

Tendenci k jednotě a celistvosti sledujeme v pracovní metodě, tak jak se nejdokonaleji projevila v daltonském plánu, v trojím smyslu. Jednotícím prvkem

je předně aktivita a její emocionální prožívání. Mnohost jednotlivých poznatků se stává empirickým celkem tím, že je skutečně prožita jako integrální část osobnosti. Pedagogický subjekt je tedy sám činitelem, vytvářejícím jednotu a celistvost.

Druhým jednotícím prvkem je teleologický zřetel, daný úkol (»job«), cíl, produkt, výtěžek, konečný poznatek. Vědomí konkrétního cíle působí vnitřní zaměřenost, která je podporována i emocionálně (zájem, tížádnost). Zaměření ke konkrétnímu cíli usnadňuje činnost intuitivní a tvořivou.

Nelze podceňovati ani jednotící prvek, který se jeví ve vnější organizaci. Proti třídě žáků, žijících a pracujících vedle sebe, stojí pracovní společenství, kde žáci žijí a pracují spolu.

Celistvost ze subjektu vzniká, jak jsme viděli, tím, že se pedagogický proces nějakým způsobem citově akcentuje a subjektivně prožívá. Subjektivní jistota a opravdovost je vykoupena antiintelektualismem, nedostatkem objektivní přesnos-

ti, systému, přehledu a vědeckého utřídění. Subjekt má příliš velkou převahu nad objektem. Racionální postup je analytický, mechanický, pasivní, nejednotný, zato však přesnější a objektivnější. Celistvost ze subjektu je organická, čtení však hierarchicky jen podle subjektivního měřítka, je aktivní a dynamická následkem emotivních impulsů, které však jsou nejasné a hybridní, je to jednotu a celistvost, avšak nikoliv dialektická, neboť hegemonie subjektivního pólu se prosazuje na úkor věčnosti.

Scelující subjektivní činitel nabývá nové podoby tam, kde egotické emoce jsou nahrazovány citem sociálním. Tím, že se zavádějí různé formy pracovního a životního společenství jako pedagogický součinitel (viz pracovní skupiny, Landesheimy, Abbotsholm), přesunuje se znenáhla těžiště směru k vnější, objektivní skutečnosti. Nelze ovšem určit hraničné meze. O pedagogické totalitě objektivní, ideové, viz články v 2., 3. a 4. čísle posledního ročníku Filosofické revue.

P. Josef Lindworsky T. J.

Akr. — Když na konci minulého století soustředila se činnost oficiálních psychologů na experimenty, když vyšší duševní činnosti byly proměněny na počítky a jejich odvozeniny a když duše zůstala udušena pod hromadami faktů, které dost špatně byvše pochopeny byly připsány činnostem nervové soustavy, vyvstala ve Würzburgu škola mladých psychologů, kteří proti neúplným a nepřesným experimentům postavili experimenty přesnější a proti neúplným poznatkům poznatky úplnější a duši s jejími schopnostmi vyhrabali zpod nedokázaných domněnek a posadili ji tam, odkud bez viny a jen z přílišné modloslužby naturalistické byla vypuzena.

Mezi těmito bojovníky za dokonalejší a úplnější poznání duševna zaujal člen řádu T. J. P. Josef Lindworsky, od roku 1923 mimořádný profesor psychologie na universitě v Kolíně nad Rýnem, místo velmi čestné a psychologická věda ztra-

tila jeho nedávným úmrtím kapacitu jména světového.

P. J. Lindworsky pocházel z Frankfurtu nad Mohanem, kde se narodil 21. ledna 1875. Po studiích gymnasiálních vstoupil r. 1897 do řádu Tov. Ježíšova a po studiích psychologie u řádového profesora Fröbesa ve Valkenburgu a u O. Külpeho v Bonnu habilitoval se z psychologie na universitě v Kolíně. Roku 1928 stal se řádným profesorem psychologie na německé universitě v Praze. Stalo se to v době, kdy již jeho životní dílo bylo téměř hotovo a jeho životní zenit překročen. — V dalším roce byl přepaden mrtvicí, která jeho činnost značně omezila a běh života velmi zkrátila.

Největší jeho díla spadají do let 1919 až 1926, a to: *Účle* (1919 první a 1923 již 3. vydání), *Experimentální psychologie* (1921 první a 1927 páté vydání), *Škola učle* (1922 první a 1932 čtvrté vydání) a *Teoretická psychologie* (1926 první a 1932 čtvrté vydání).

Již ta okolnost, že tyto jeho vědecké knihy tak rychle si vynucovaly další vydání, je svědectvím, že jde o díla nevyšší kvality.

Jeho vědecké úsilí směřovalo s jinými psychology téže školy k prozkoumání vyšších činností duševního života, nezávislých na smyslovém vnímání a fyziologických pochodech, a to jak po stránce abstraktního usuzování a myšlení, tak zvláště po stránce činnosti volní. Lindworského pozornost zajímaly zvláště vztahy mezi těmito dvěma sférami činností duševních: tou, která je závislá na smyslovém vnímání a tou, která je na něm nezávislá.

Došel pak k závěru, který je hoděn zvláštního pozoru pro pedagogy, že totiž stavy vyšší sféry duševní nejsou schopny zesilování a zeslabování a že tedy, máme-li na ně působiti, nutno úsilí věnovati těm jevům nižší sféry, od nichž vedou spoje k vyšším činnostem. Zvláště ve výchově vůle zdůrazňuje, že je nutno — poněvadž její akty nejsou schopny zesilování — probuditi v chovanci smysl pro řádné hodnocení skutků lidských a vštípati mu porozumění pro hierarchii hodnot mravních a pro životní cíle.

Je pochopitelné, že při pracích psychologických nemohl se při svém živém smyslu pro praktický život neseťkati s problémy výchovy. Je škoda, že se jim nemohl věnovati více, ač to bylo jeho opravdovým úmyslem, jak se dovídáme z předmluvy k *Úspěšné výchově* (1933), kde prohlašuje, že zamýšlí pojednati o jednotlivých otázkách výchovných, a to z praxe pro praxi. Byl totiž několik let vychovatelem v pensionátě Stella matutina ve Feldkirchu pod vedením znamenitého pedagoga P. Antonína Davida T. J. a měl pro praktické užití psychologických poznatků ve výchově vždy živý zájem.

Avšak i přes to, že svůj úmysl nemohl ve skutek uvést v souhrnném díle pedagogickém, přece pro pedagogiku vykonal dílo trvalé ceny svými pracemi psychologickými.

Zmiňuje se o nich Kádner ve svých *Základech*, připomíná je i Kratochvíl v

Meditacích věků, ale naše *Pedagogická encyklopedie* o nich neví nic.

Ke konci aspoň úryvek z jeho díla »*Úspěšná výchova*«:

»Jak ze zkoumání psychologie chtění je zřejmo, nelze věřiti v přeměnu vůle samé od sebe. Chtění spíše musí býti vedeno vábíci cíli (motivy, hodnotami). Tyto cíle nesmějí zůstat osamoceny, ale musí býti spojeny v jeden komplex. Nejlépe se to děje v individuálně vytvořeném a nábožensky pevně zakotveném životním ideálu.

Vše, co vychovatel má udělati, aby s úspěchem vychovával, dá se říci dvěma slovy: musí chovanci svému poskytnouti ideál životního povolání a dáti mu návod k jeho dosažení. To znamená poskytnouti mu samostatnost k dosažení cíle, jež do jeho bytosti vložil Bůh.

Mladý člověk, který den po dni žije bez cíle, potřeboval by vlastně trvale viditelného anděla strážného, který by mu ustavičně říkal, co dělati a čeho nechati, a který by jej stále povzbuzoval. Duševní samostatnosti a životní zdatnosti by takový člověk ani ve stáří nedosáhl. Má-li však před sebou ideál svého životního povolání, jehož stůj co stůj dosáhnouti chce, tak mu jediný pohled naň řekne, co kdy konati má. Poučující anděl strážný se tak stane zbytečným a napomínající rovněž. Životní ideál stane se mu vlastním vychovatelem.«

Dvě rady začátečníkovi:

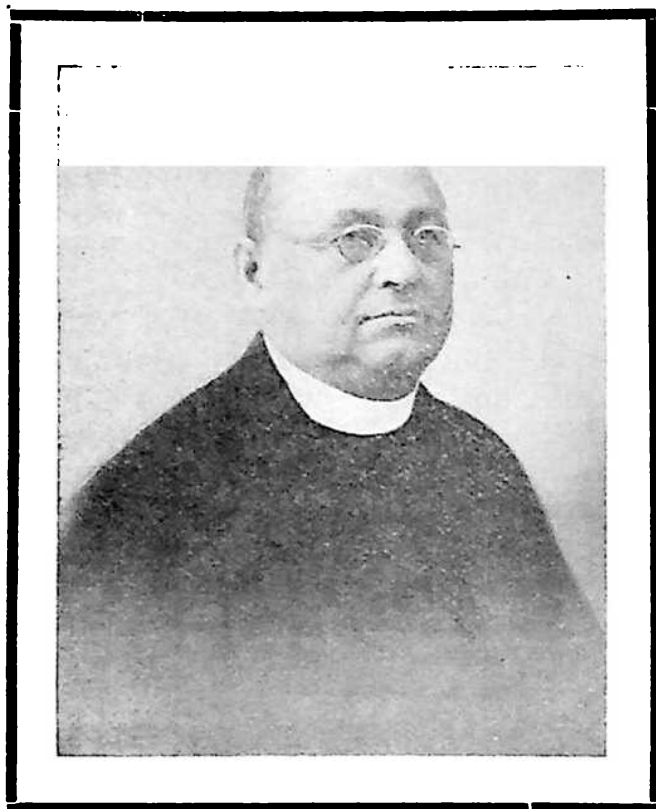
1. *Nejlepší způsob výchovy je nevychovávat.* Jinak vyjádřeno: počátečníkovi, který uvažuje, s jakými radami a napomenutím přistoupí k chovanci, opětují: denní pořádek vychovává, ne jednotlivý vychovatel; dávej jen pozor, kde se tvůj chovanec setká s obtížemi, a pomáhej mu je překonávati, tím vykonáš nejlépe svou práci vychovatelskou.

2. *Společná výchova je nejlepší individuální výchovou,* neboť dá-li všem chovancům stejné břímě denního a domácího pořádku, budou podle své individuality na ně rozličně reagovati. Tak pozná vychovatel jejich rozličné individuální obtíže a bude se snažiti každému podle jeho potřeby pomoci, což by nebylo mož-

né. kdyby chtěl ihned požadavky pro jednotlivé chovance odstupňovati»

Tak jasnou a úsečnou dikcí nese se dílko, které věnoval řeholním sestřím, které ho ošetřovaly v době choroby.

† **Msgre Baltazar V. Hřiva,**
děkan a farář v Napajedlich

Vděčnost je znakem dobrých lidí. —
A takovým byl i ten, jehož ztráty želí
věda i vychovatelé, kteří své dílo budují
na základě náboženském.

«Než jsem vstoupil do bohosloví, v
přírodě pod širým nebem modlil jsem
se k Bohu, aby mi udělil té milosti,
aby srdce mé nikdy nepřilnulo k ma-
monu a penězům, abych zůstal chud-
ným...»

Tato slova napsal do své závěti spolu-
pracovník a pokračovatel velikého arcibi-
skupa dr. Ant. Cyr. Stojana, Msgre Balta-
zar V. Hřiva, děkan a farář, který zesnul
18. ledna 1940 po téměř padesátiletém kněž-
ském působení v Napajedlich. Byl pohřben
tamtéž za veliké účasti duchovenstva, spol-
ků a občanstva celé katol. Moravy.

Msgre Hřiva zemřel opravdu chud, ale
jeho vzácné dílo unionistické, exerciční
dům Stojanov na Velehradě, budování Sv.
Hostýna, v posledních letech stavba moder-
ního kostela na Žlutavě a celá jeho poctivá
a věrná práce na všech úsecích katol. živo-
ta Moravy mu zajistí bohatství nehynoucí,
bohatství, z něhož budou čerpat ještě příští
generace, obrozené stojanovským duchem
cyrilometodějským.

Zesnulý byl také vzácným přítelem a rád-
cem katol. učitelstva moravského, jež se
přišlo rozloučit na pohřeb čestnou deputací
v čele s předsedou Z. S. odb. uč. J. Vičán-
kem z Uh. Hradiště a místopředsedou Z. S.
odb. učitelem V. Hlaváčkou z Přerova. —
Budiž mu země lehkou, ať odpočívá v po-
koji!

S. Hessen: Filosofické základy pedagogiky

O první části vědeckého díla Hessenova
Filosofické základy pedagogiky bylo refe-
rováno v minulém ročníku Věstníku čís.
16 str. 190. Druhá část díla jedná syste-
maticky o tom, co bychom nazvali »kouz-
lo osobnosti učitelovy« a co jest také no-
vými osnovami zdůrazněno. Proto se k re-
ferátu o díle vracíme, aby se nám obsah
pojmu jako národní vzdělání, osobnost u-
čitele, nestal vlivem okolí a prostředí
prázdným heslem a uvědomili jsme si, co
mají znamenati. VIII. kapitola. Učitel —
metoda.

Metoda záleží v možnosti podání. —
Úkolem učitelovým při tom je, dáti do

rukou žakových »nit«. Má nakaziti žáky
duševně, stále vědecky myslet a tím udá-
vati směr práce ve třídě. Jen myslící uči-
tel může nakaziti žáky duchem hledání.
Metoda je možná jen ve spojení se sku-
tečností. I když přihlížíme k samočin-
nosti žáků, nesmíme nikdy podceňovati
učitelův přednes. Síla jeho slov nezáleží
však v tom co vyjadřují, nýbrž v tom, co
naznačují. Musí se za nimi skrývat tota-
lita všeho vzdělání, neboť jenom tehdy
jsou pravým věděním.

Při tom všem je učitel živým nositelem
tradice a škola je strážkyní a krbem vě-
decké tradice. Úkol učitelův pokud se tý-

ká metody, dal by se shrnouti v to, že má žít v proudu vědecké tradice a snažiti se o to, aby žák vnořil do oblasti objektivního ducha předmětu, v němž sám žije. Snad se nám bude zdáti tento cíl autorem vytčený nesplnitelný, ale každý ze své praxe ví, že je uskutečnitelný, ať už učíme na obecné nebo měšťanské škole, jestliže látku dokonale ovládneme a určitý obor milujeme. IX. — XII. kap. Vědecké vzdělání a jeho cíl.

Podle posledních výzkumů se uznává ve vědeckém vzdělání pět větví: větev přírodovědecká, matematická, filologická, historická a filosofická. Jest samozřejmé, že cílem vzdělání národní školy nemůže býti poskytování poznatků ze všech těchto oborů, ale v systému všeobecného vzdělání musí být zastoupeno všech pět odvětví, pokud se týká metody. Při postupném sledování směru, jakým se vyvíjí vzdělání vůbec, jsou cenné autorovy poznatky a doplňky, kterých můžeme užití, abychom si zkontrolovali, zda náš postup na tom či onom stupni národní školy je správný. První stupeň vzdělání můžeme označiti jako běh episodický, druhý stupeň jako systematický a třetí vědecký. Při tom se běhy neliší jen rozsahem a množstvím látky, nýbrž způsobem a úkolem vyučování. Běh episodický se dělí na 2 stupně: globální a propedeutický. Již na nejnižším stupni má žák pocítiti v pozadí epizody systém, prožiti problematiku. Úkolem tohoto běhu je, aby dítě vždy objevovalo. Východiskem při tom je vždy životně konkrétní celek; egocentrický svět dítěte a jeho zájmů. Gramotnost žáka v nejširším slova smyslu se má při tom vzdělati. Podmínkou toho je názornost vyučování. Názornost zde ovšem neznamena jen to, aby předmět byl zákem pasivně vnímaný, nýbrž i to, aby žák intuitivně cítil za vším prvky systému a svou vnitřní aktivitou myšlení se účastnil při poznávání předmětu. Postup od běhu episodického k systematickému dá se shrnouti v slova: jednota — rozčleněnost — souvislost. Běh systematický třídí látku, vnáší do ní jednotu a souvislost zároveň. Starý běh školní, pokud přihlížel k systému, nepodával žákům organickou jedno-

tu, nýbrž mechanický agregát jednotlivých částí. Názornost, která je nutná i v tomto běhu, netkví v barvitosti výkladu a v množství příkladů, nýbrž ve zřetelnosti a jasnosti celku a systému. Tak jako běh episodický má prozařovat systém, jest potřebné, aby u běhu systematického byla v pozadí vědecká metoda. V běhu systematickém se počínají uplatňovati metody činné školy. Nejobvyklejší jest zde metoda laboratorní. Hodí se zčásti pro běh systematický. Výhoda její spočívá v tom, že je aktivně názorná, dává žákům nahlédnouti do postupu vědecké práce a žáci při tom prožívají problematiku, která se skrývá za systémem. Je zde však nebezpečí, že žáci zdánlivě samostatně budou zkoumati vědeckou skutečnost, místo, aby se seznamovali jen s postupem myšlení.

Cílem běhu systematického, který se vlastně kryje s cílem školy národní, jest: schopnost reprodukovat cizí myšlenku, svědomité pozorování, rozvíjení schopností.

Učebnice běhu systematického má podati zhuštěně celistvý systém příslušné disciplíny. Učitel má vésti žáky tak, aby se jim studium učebnice stalo vnitřní potřebou. Nejvyšším stupněm, kterým se ubírá způsob vědeckého podání, je běh vědecký. Pro učitele škol národních platí z něho hlavní jeho směrnice. Neustále poznávej, vědecky tvoř a neztrácej entusiasmus pro šíření svého vědeckého přesvědčení.

XII. kapitola. Národní vzdělání.

Poměr pedagogiky k národnímu vzdělání: nacionalismus, kosmopolitismus, determinismus, indeterminismus. Národ je nositelem jednoty kulturní tradice. Národní individualita a pěstování její se uskutečňuje jen tehdy, pokud ona směřuje za něčím nadindividuálním a všelidským. Úkolem národního vzdělání je, aby všechny vrstvy byly účastny na kultuře a projevech kulturního života. Prostředkem národního vzdělání je jazyk. Vyučování mluvnicki nemá žáky zbavovat osobního projevu, depersonalisovat je, neboť se tím ubíjí jejich samočinnost.

Přehlednou systematikou všech vědec-

kých disciplin a jejich praktického použití je zakořeněna poslední kapitola tohoto

vědeckého díla. Pedagogiku považuje autor za praktickou disciplinu filosofie.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Z jihočeského odboru. Vánoční schůzka se konala ve středu 27. prosince 1939 s celodenním programem. Účast byla velmi příznivá. V klášterní kapli u sv. Jakuba měl duchovní rádce odboru mši sv. recitovanou s produševnělou a činnou účastí přítomných. V promluvě po evangeliu ukázal na osobnosti sv. Jana Evangelisty, že jest posláním katolického vychovatele býti vpravdě moudrým a spolu svědkem pravdy. — V kreslirně pedagogia se konala řádná valná výroční schůzka odboru. Zprávy funkcionářů byly vzaty se souhlasem na vědomí. Výbor zůstal kromě nepatrných změn v dosavadním složení. Členstvo je pevně přesvědčeno, že i když stavovské a odborové hnutí dnes domáhá se co nejúplnější jednotnosti, že organizace katolického učitelstva s činností náboženskou, kulturní a pedagogickou je dnes pro jednotlivce, pro stav učitelský a pro školu naléhavější, než kdy jindy a že spolku vznikají nové úkoly výchovné a apoštolské v duchu Katolické akce: proto také zachová spolku věrnost a neopustí ho. — Přednášky, jež pak následovaly, byly zdůvodněním jednotného základu školy křesťanské a národní. O škole křesťanské promluvil Msgre K. Reban. — Z důvodů národních, obecně kulturních a speciálně křesťanských musíme vytvářeti ve škole živý útvar, jenž by byl spojením prvků křesťanských a národních. Výstižně řekl řečník, v čem nutno hledati podstatu křesťanství a kterými prostředky dojdeme cíle. — Cvičný učitel K. Hroch zodpověděl otázky, které jsou duševní potřeby národa

po stránce sociální, národní a náboženské a naznačil, jací lidé a jaká činnost jsou požadavkem doby. — Po polední přestávce přednášel ředitel městského musea v Čes. Budějovicích dr. Fr. Matouš »O křesťanských prvcích v lidovém umění«. Přednáška vynikala vědeckou přesností i vřelostí osobního vztahu k tématu. Litovali jsme, že pro poruchu elektrického vedení nemohly býti promítány připravené obrazy. — A na konec shromáždila se, jako každým rokem, i tentokrát naše učitelská rodina na vánočním večírku. Letos měl ráz: Staročeský štědrý večer. — Zvláště mladé členstvo chopilo se chutě námětu a předvedlo v národních krojích památné obyčeje štědrovečerní, jak zvláště na českém jihu bývaly zvykem. Ozývaly se starodávné písně vánoční a na stolku místo stromku byl staročeský vrkoč. Vážnost i žert splývaly v milý celkový dojem a účastníci byli vděční tomu, že i po této stránce pracovní středisko odboru snaží se přinésti vždy něco nového a hodnotného. — Vánoční schůzka dosáhla svého cíle: byla poučením, povzbuzením i upřímným rozradováním a skula ještě pevněji pouta myslí a srdcí. — K této vnější oficiální činnosti dlužno přičísti ještě mnoho detailů osobního rázu, kdy jednotlivci při takových příležitostech získávají informace i náměty pro svou osobní i školskou potřebu. Tím vším jsou naše schůzky praktické a milé. Máme jediné přání, aby odbor také v budoucnosti mohl takto plnit své úkoly opíraje se o věrnost svých členů.

Prosíme: V novém roce vyrovnejte staré dluhy a pošlete předplatné na Věstník kat. uč.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Exercicie na Velehradě ve Stojanově v zimě roku 1940. — Únor: 12.—16. muži, 19.—23. jinoši, 26.—1. III. dívky. Poplatek za ubytování, stravu, otop atd.

celkem 65 K. Začátek naznačeného dne večer, zakončení ráno. — Přihlášky přijímá exerciční sekretariát při Papežské koleji na Velehradě.

Rekonvalescent po chřípce pocituje všeobecnou slabost a únavu; svaly jsou ochablé a nervy otupělé. Vykonávejme, na výslovné lékařovo doporučení, masáž francov-

kou Alpa. Masáží Alpou se krev dokonale rozproudí, svaly opět zesílí a nervy ku podivu osvěží. Zeptejme se svého lékaře. — Dbejme, abychom dostali při nákupu skutečně Alpu.

L I T E R A T U R A

Marie Štechová, Svatý Prokop, patron země České a Moravské. Vítězové 1940, Olomouc, roč. VII. číslo 1, stran 56, cena 3 K. Svatý Prokop stal se již většinou Čechů nerosozumitelný, což vidíme nejpatrněji na úpadku jeho kultu. A přece právě sv. Prokop jako největší divotvůrce mezi českými světci, mohl by nám mnoho říci a mnoho pomáhat, kdybychom se namáhali mu porozumět. Štechová svou prací chce vzbudit zájem o prvního českého světce, který byl prohlášen za svatého na základě kanonického procesu. Je to historická studie, která čerpá z legendy o sv. Prokopovi a z jejího nejstaršího pramene, zapsaného mnichem sázavským, nejpovolanejším zapisovatelem, jakého se mohlo sv. Prokopovi dostat, od jednoho z jeho duchovních synů. Tento životopis by si měl přečísti každý Čech, jistě by z něho načerpal osvěžující sílu k životu. Doporučujeme všem!

Revue-revui Argus. 1. číslo »Argusu« jest v nové pěkné úpravě a s bohatým obsahem. Jen zřejmě uvádíme některé titulky článků v 1. čísle: Jsou možné paprsky smrti? — Věda vidí dovnitř hmoty. — Nemoci se nedědí. — Venkov a tajemství dlouhověkosti. — Ultrafialové paprsky v zemědělství. — Tajemství zimního spánku. — atd. Revui lze obdržeti u všech větších knihkupců anebo přímo v administraci »Středoevropské výstřižkové kanceláře — Argus«, Praha-Smíchov, Smetanova č. 1. — Roční předplatné 36 K.

České nebe, dílo o 360 stranách, které napsal Václav Kašpar a úvodním slovem provází J. M. v.d. ThDr. Method Zavoral, opat strahovský, je první knihou u nás, která vypravuje o životě, utrpení i slávě všech českých světců. Seznámíte se tu s postavami sv. Cyrila a Metoděje, sv. Václava, sv. Ludmily, poustevníka Ivana, opata Prokopa, sv. Vojtěcha, Anežky Přemyslovny, Jana Nepomuckého a všech ostatních českých svatých. 79 ilustrací, které doprovázejí text, jsou reprodukcemi děl našich předních výtvarníků: J. Mánesa, M. Alše, J. Navrátila, V. Hynaise, J. V. Myslbeka, K. Škréty, P. Brandla a jiných. Vydavatelství vypsal výhodnou subskripci, platnou do 28. února 1940. Subskripční cena 90 K, váz. v plátně 120 K, v polokůži 170 K. Cena po subskripci 110 K, váz. v plátně 140 K, váz. v polokůži 190 K. Vydalo nakladatelství Jos. R. Vilímek v Praze.

J. K. Baby, Mezi junáky. Příručka vedou-

cím i rádcům junáckých oddílů. Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně. Cena 12 K. 127 stran textu. S vědomím velitelství Junáka. Za spolupráce prof. dra Rud. Plajnera, dra J. O. Martinovského, P. Meth. Klementa, dra Veleny Fanderlíka, A. Kokeše, P. J. Meixnera, ThC. V. Hovorky. Věnováno morav. filos. doc. dru Jos. Kratochvílovi. Po čase opět vychází příručka, která bývá hojně vyhledávána nejen vedoucími a rádcí junáckých oddílů, ale také těmi, kteří by rádi do junáctví vnikli, kteří by rádi založili a vedli junácký oddíl. Tedy profesori, učitelé, různí úředníci, ba i studenti, dělníci a mn. j. Příručka sama chce býti pomůckou pro první kroky v junáctví. Za tím účelem snažil se redaktor co nejvíce omezit odkazy, bez kterých se obvykle příručka neobejde. Jakmile se dotýká nějaké neznámé látky, ihned v stručnosti pro začátek podává patřičné vysvětlení neb pomůcky. Brán je také zřetel na vedení katol. junáckých oddílů. K tomu byli povoláni dobří junáčtí pracovníci-duchovní. Knižka vyniká praktičností a přehledností. Ke konci je zařazen »Abecední rádce«, který odkazuje nejen na patřičné kapitoly, ale i na junácké pojmy. Na začátku jsou zařazeny fotografie z junáckého života. Po stručném ujasnění cíle junácké výchovy, který si musí vždy stavět vedoucí před oči, probrána jest administrativní stránka vedení junáckého oddílu. Další pak část prof. Martinovského všeobecně informační vysvětluje nejdůležitější body prvých kroků. V poslední době dokončil teprve Junák svou reorganizaci a v důsledku toho vyšla celá řada nových nařízení a předpisů. Proto i staří »kozáci« rádi se poučí o nových předpisech pro odznaky, o kroji atd. Dále je pojednáno o junácké schůzce a junáckém výletu. K těmto (kromě táborů) nejdůležitějším bodům celoroční junácké výchovy jest obrácen podrobný a důkladný zřetel. Kapitola Tělesné výchovy přináší potřebné tabulky výsledků, stručné pokyny tělovýchovné, jakož i zdařilou Fanderlíkovu »půlhodinku«. Není zapomenuto na Ruční práce, Junáckou klubovnu, Oddílovou tradici a Zápisník vedoucího. Za stručným náznakem Stupňů junácké výchovy jsou probrány dvě první junácké zkoušky: t. zv. zkouška nováčkovská a zkouška 1. stupně zdatnosti podle nových předpisů. Místa jsou doplněny vhodnými tabulkami. — Ke konci jest uvedeno několik postav a vzorů junáctví, jež dosud

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

v předešlých příručkách nebyly uvedeny a nová zkouška: Stříbrný junácký kříž. Knížka působí svěžím dojmem a přichází v nejvhodnějším čase. Podle rozpočtů nakladatelství bude brzy rozprodána. Lze nám tuto knížku opravdu doporučiti katol. učitelstvu, neboť ten, který chce rozumět dílu sv. Dona Boska, musí znáti také podstatu junáctví. Mífa.

Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob, až po naše dny, monumentální dílo dra Arne Nováka ve IV., úplně přepracovaném, doplněném a rozšířeném vydání vyšlo v nakladatelství R. Prombergera v Olomouci. - Formát knihy 13×21 cm, originální vazba. Stran 1800, cena K 190.— v polokožené vazbě, K 180.— v celoplátěné vazbě. Dílo se zasílá též na mírné měsíční splátky.

Ctih. Kateřina Emmerichová, Svaté kněžství. Vydala Dominikánská Edice Krystal, Olomouc, str. 120, cena 10 K. Dlouho meditoval Jaroslav Durych nad knihami ctihodné Kateřiny Emmerichové. Jedním z výsledků dlouhé a pozorné četby jest tento výbor visí a výroků ctih. Kateřiny Emmerichové o svatém kněžství katolickém, kterému věnovala ustavičně zvláštní pozornost. Velikost, vznešenost kněžství i hrůza kněžství špatně vykonávaného, bohatství duchovních darů, které přijímáme od kněží, to vše nám připomíná visionárka Dülmenská. Nepatrná cena 10 K při tak krásné úpravě knihy opravdu překvapuje a vybízí ke koupi. V knize máte vhodný dárek, kterým můžete projevit vděčnost svým duchovním vůdcům.

Dr. Bedřich Böhnel, Základy společenského chování a sebevýchovy pro dívčí studující mládež. Kapitoly této knížky o základech našeho bontonu, o ochraně fyzického zdraví, jako základy všeho společenského vystoupení, a zejména o významu

estetického vzhladu české dívky, posuzovaného s nejčasovějšího hlediska, jsou aktuální nejen jako soukromá poučná četba dívek, jimž jsou určeny, ale i pro výklad a usměrnění rad pokynů rodičů a vychovatelů. Vydání knížky, určené dívčímu dorostu, doplňuje se s vydáním pro chlapce na učebnici o společenské výchově pro střední školu, v určeném rámci učebních osnov.

V edici misijních povídek »Pán volá« vychází další obrázek, tentokrát z »černé Afriky«. Po vážném románu »Do srdce Afriky« je to opět napínavá povídka, kterou budete čísti opravdu se zájmem až do konce.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katholieke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. uč. v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváček, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo náměstí 18. - Roční předplatné 25 K. Č. účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učít-ilstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výt. p. ř. Brno č. 75.717-vl 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č I S L O 1 2 - 1 3
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1. B Ř E Z N A 1 9 4 0

Blahoslavená Anežka - památka a síla

Řekli jsme si, že půjdeme k dějinným zdrojům češství. Tam hledáme očistu od kazů hypermoderních a sílu k existenci a k životu.

Vracejíce se do české minulosti, k pramenům myšlenek a mravních sil, nemůžeme minouti české světce, děti této země, jež dorostly hrdinné výše. dotkly se věčného nebe, zvábily k sobě divy Boží lásky...

Anežka Přemyslovna je jednou z nich.

Splní česká škola svou povinnost k ní?

Zaslechne její hlas mateřsky jímavý a milující?

Zažehne z jejího světla jiskry v duších českých dětí, jí tak drahých?

Myslí si leckdo, že zbožnost je nepraktická, neživotná, nečinná. — Jako právě u Anežky: odejde si princezna, jež pro národ mohla tolik vykonati diplomatickým sňatkem, svými příležitostmi a vlivy, svou rodinou, kterou mohla míti, do chudého kláštera, modlit se a kát, odříkat si a za živa se pohřbít... Co z toho má národ? Může dnes česká mládež potřebovati takové pasivity, snění a odvratu od života? Což nenaléhá povinnost činů, nemusí býti škola školou činnou, plnou života a ruchu?

Ano. — Právě proto musí jí býti Anežka vzorem.

Veliká, zdravá, požehnaná činnost rozkvétá pouze z osobnosti vnitřně vyjasněné, vyrovnané, soustředěné na jediném velikém základě, na Pravdě, na Bohu. Jinak natropí člověk sice mnoho hluku, mnoho zmatku, mnoho sensací — ale málo práce, a to jenom práce slaboučké, ubohé, podenkové.

Anežka stojí na základě, mimo nějž nelze jiný základ položit: Na Kristu. Je v Něm všecka a celá. Ví, komu uvěřila. Ví, co chce. Co dělá, dělá ve velkém slohu, dělá to totiž pro Boha, pro duše, pro věčnost. A v tom je daleko hojnější zdroj energie a aktivity než pozitivismu a vůbec v laickém myšlení druhu kteréhokoliv.

Tím dá škola podněty a splní podmínky činného pokolení, kypící práce. dá-li mládeži PRAVDU, dá-li jí víru v Boha a takové spořádání celého života, v němž hledáme Boží oslavu, naplnění vůle Boží a hodnoty věčné.

Anežka unikla světu a ponořila se v život s Bohem. Tím však nezapomněla na svět, který zůstal za ní. A nebylo to pouze její srdce, jež jí připomínalo, že svět kolem, svět za klášterní branou, trpí a má své palčivé bolesti. Ne ze sentimentality, nýbrž právě ze svého zakotvení v Bohu rozuměla život, rozeznávala, čeho potřebí lidem a tvořila, rozdávala lásku a budovala lásku v měřítku nejvyšším... Protože ztratila z mysli své Já, proto tolik vykonala jako těšitelka, pomocnice, smířitelka. Středověkou představenou ženského kláštera a zvláště zakladatelku řehole - Anežka jí byla pro ženskou větev řádu sv. Františka u nás a dovedla svou energii a aktivitou

založiti a zajistiti i řád mužský — musíme si představovati jako ženu statečnou podle vzoru Písma. Měla do sebe cosi královského, průbojného, velitelského a nevy-slovně tvořivého. Proto bylo dílo bl. Anežky tak pozeňnané ve svých účincích široko daleko, až za hranice tehdejšího českého státu...

Vůli k práci, kázeň práce, moudrost a vytrvalost při práci — to všecko bude pouze tam, kde ve vysokém stupni je duše s Bohem spiata, kde oplývá láskou Boží a milostí, kde jest obrazem živým Ježíše Krista...

Tomu musíme učit české děti. Slovy a hlavně nejdříve skutky. Obnovme duchovní dědictví Blahoslavené ve svém životě, v životě lidovém, v rodinách, ve vzdělanosti, v sociálním životě.

Tím zároveň odchováme pokolení věřící, zbožné a ctnostné. V takovém lidu bude duch Anežčin žiti, její duch i její práce. A to bude více ještě, než kdybychom měli drahocenné relikvie jejího bezduchého těla. V takovém lidu budou znamení a divy Anežčiny přímluvy zjevný tak, že sama Církev slavnostně ji zaprosí:

ANEŽKO SVATÁ, ZA NÁS ORODUJ!

K. Reban.

KALEIDOSKOP

Dr. Alfred Fuchs:

Učitel - apoštol

Kulturní budování Karla IV.

Kulturní budování Karlova na straně české, v oblasti kulturního snažení českého, nespouští zřejmě se zřetele prospěch národa českého. Chce oslaviti tento národ v očích ostatní Evropy, pozvednouti jej mezi první kulturní národy evropské, naplniti jej vědomím, že se vyrovná v oboru duchovém i nejvyspělejším členům západoevropské kulturní pospolitosti a tak ovšem i uzpůsobiti jej rozličně k tomu, aby se mohl státi pevnější oporou ctižádostivých plánů Karlových a dynastie lucemburské vůbec. — Zd. Kalista, Doba Karla IV.

»Moravský učitel« přestal vycházet.

Počátkem února vyšlo poslední číslo »Moravského učitele«, věstníku ústředních spolků učitelských na Moravě a ve Slezsku. Začal vycházet pod vedením ředitele Josefa Úlehly v březnu 1902. S výjimkou tří válečných let vycházel bez přestávky, nejdříve jako »Věstník«, později jako »Moravskoslezský učitel« a nakonec jako »Moravský učitel«. Po stránce ideové byl vždy nemiřitelným nepřítelem katolictví.

Školský rozhlas.

V době prodloužených školních prázdnin zklamal naprosto školský rozhlas. Úkolem rozhlasu by právě mělo být podávati žákům pokyny a návody k domácímu vyučování. Ale neviníme z tohoto neúspěchu

Časopis našich bohoslovců »Museum« uveřejnil překlad řeči svatého Otce, kterou měl před časem k římským alumnům o studiu a apoštolátě. Tato řeč se mi dostala opět do rukou právě, když jsem přemýšlel, co bych napsal katolickým učitelům do jejich Věstníku. Při čtení allokuce svatého Otce vysvitla mi rovnoběžnost apoštolátu kněžského a učitelského. I přečetl jsem si řeč sv. Otce znovu, abych z ní aplikoval na učitele to, co se z ní aplikovati dá. Apoštoly máme býti všichni. Laický apoštolát jest podstatou Katolické akce. Proto platí i pro katolického učitele to, co platí podle slov sv. Otce pro kněze, že totiž má býti »oživen vůlí a činností, aby se stal schopným — za vedení a učení zástupce sv. Petra — šířiti milost a učení Ježíše Krista do všech duší lidských.« I pro učitele platí do značné míry to, co bylo sv. Otcem řečeno kandidátům kněžství: »Kristus Pán řekl apoštolům: ,Vy jste světlo světa!‘ Světlo svítí, slunce hřeje.« Jest tedy posláním kněží a učitelů, aby »osvěcovali myslí pravdou Kristovou a zapalovali ducha Kristovou láskou«.

Myslím, že v žádné jiné době nebylo tolik potřebí učitelů, naplněných láskou, jako v době naší. Dnešní člověk se stal nesmírně skeptickým a stalo se jím i dítě. Jen poslouvejte hovory devítiletých kluků a děvčat, poslouvejte, jak nedůvěřivě komentují svět a události. Znají nepoměrně více, než jsme znali za dětských let my, ale jejich poznání světa je o to mělčí, jejich vztahy k věcem a k lidem jsou daleko povrchnější, proto-

že je nic nenese, žádná tradice, žádné neproměnné hodnoty. Ale nikdo nemůže dáti, co sám nemá. Kdo chce zapáliti, musí hořeti. Svátý Otec praví k bohoslovcům, ale také k nám ke všem: »Chcete-li se všichni státi světly pravdy, jíž jest Kristus, musíte sami touto pravdou býti osvětleni.« Tato pravda nespočívá však v nějakých učeno-stech. Ovšem: jisté základní věci je nutno znáti. Nelze jich uhádnouti »citem«. Ale právě tak pro nás, jako pro bohoslovce platí, že jest nutno rozeznávat mezi věcmi hlavními a vedlejšími a že pro nějakého koníčka nesmíme převraceti pravou stupnici hodnot. A koníčkářství bylo odjakživa kantorským nebezpečím, neboť povolání učitele do jisté míry k němu vede, když si učitel nedá na sebe velmi dobrý pozor.

Učitelé byli vždy zvyklí sledovati vše, co se děje v kulturním světě, a katoličtí učitelé sledují také vše, co se děje ve světě katolickém. Jsou odběrateli revuí, bývají horlivými spolupracovníky i v kroužcích, jež se tvořily kolem určitých časopisů, kolem určitých osobností. A proto platí i pro ně varování sv. Otce: »Aby se žádný soukromník nevydával za Učitele v Církvi, aby jeden od druhého nepožadoval toho, čeho jedině právem ode všech vyžaduje učitelka a matka Církve, aby takto nepovstávaly marné spory.« Doba je plna problémů. Máme různé názory na věci i na lidi, ale my, katolíci, musíme dávat příklad — nikoli falešné snášlivosti, že smiřuje lež s pravdou a vodu s ohněm — nýbrž správné hierarchie hodnot. Nebudeme proto vyvolávati spor pro věci, které za to nestojí, protože máme vždy před očima pravdy vyšší a nejvyšší.

Dále, myslím, platí nejenom pro kněze, nýbrž i pro učitele připomínka Pia XII., abychom studii nepoužívali toliko k účelům školským, nýbrž aby »učení, jež jsme přijali, vtiskovalo formu našemu duchu, aby v něm zůstávalo a nikdy z něho nevymizelo, abychom takto mohli, když bude třeba, vyjadřovati myšlenky, jež vedou ke Kristu«. Všichni máme denně příležitost pozorovati, kterak mnozí lidé si osvojili náboženské vědomosti jenom k účelům školským: protože z těchto věcí musili kdysi skládat nějaké zkoušky, protože byli nuceni svým postavením poučovati jiné. Ale mnohým z těchto lidí nepřípadlo takřka na mysl, jak tyto pravdy uplatňovati v životě. A tato neživotnost, toto náboženství málo prožívané, pouze naučené a mluvené, bývá příčinou tak mnohých neúspěchů v našem apoštolátě!

Velmi pozoruhodný jest passus řeči sv. Otce,

francovka

zabraňuje nastuzení a chřipce!

náš rozhlas, protože tentokrátě skutečně za nic nemůže. Jen se ukázala jedna zkušenost: kdybychom měli aspoň poněkud jednotné učebnice, šlo by celkem hladce takovou akci pomoci školského rozhlasu organisovati. Protože však v minulých letech se vydávaly stále a stále nové učebnice, není ani pomysleno na něco podobného. Větší jednota, jak se ukazuje, ve školách být musí.

Cestou k Milosti.

Verkade, holandský malíř, duchovně probuzen poznáním, že umění není možné bez víry, jede s přítelkyní do Bretagne. Ze zvědavosti jde za vesnickým lidem do kostelíka. Od oltáře zazní zvonek, všichni zbožně poklekají. Verkademu jest zatěžko zůstat stát mezi klečícími. Jen nerad klekne. Klečí při pozdvihování. Co se stalo při mši svaté? Verkade píše: »Už jsem nebyl takový jako dříve, už jsem byl napolo katolíkem. Má pýcha byla zlomena. Klečel jsem.« Každou cestou do kostela jeho víra oživuje. Jest značně posílena, když slyší proslulou Bachovu mši H mol. — Později potká Verkade v Bretagní v malém poutním místě procesí. Jeden volnomyšlenkář vtipkuje o procesí, ale tu Verkade vezme sám svíci a vřadí se do procesí se slovy: »Když křesťanem, tož celým křesťanem!« — Dr. Josef Hlouch, Konverse a konvertité.

PRÁKTICKÝ UČITEL

Rychlé střídání žáků.

Dnes vzhledem ke krátkým vyučovacím jednotkám je nutno racionálně hospodařiti časem. V některých předmětech, zvláště v počtech, když procvičujeme rychle pamětné početní úkony, na př.

prosté sčítání, násobení a p., se osvědčuje určitý pořádek ve střídání žactva.

Na začátku školního roku sepíší si jména žáků na zvl. papír s běžnými čísly. Pak si vyberu nesoudělné číslo a vyvolávám postupně za sebou s použitím intervalu tohoto čísla (na př. 39 žáků — číslo 7 — střídají se: 3, 10, 17, 24, 31, 38, 6, atd.)

Brzy si žáci navykají na tento pořad a již podle něho vstávají. Pak už volám prostě »další« a žáci vstávají sami. Namítne se snad, že pro rychlost stačí jen ukázat nebo vyvolávat neurčitým pořadem, jak mne napadne. Ale popsaným postupem mám zaručeno, že na všechny spravedlivě dojde stejným počtem. Kdyby to snad svádělo k lenošení, že není řada na žáku, můžeme ji někde přerušit.

Mnozí rodiče se ptávají dítěte doma: »Tak co, byls dnes vyvolán? Uměls?« A jsou pak velice zklamáni, když dítě snad dokonce odpoví, že nebylo vůbec vyvoláno. Takovýto postup nám zajistí, že na všechny dojde. Je také velmi dobrý pro případ, že učitel nemůže sám řídit postupné střídání a nemůže dobře uložit písemnou práci (třebas při čtení, musí-li učitel odejít, neb je-li nějak jinak neodkladně zaměněn).

Když si dobře zapamatujeme číslování žáků, můžeme si různé poznámky na rychle i při vyučování učinit, aniž bychom se zdržovali vypisováním jmen žáků. Takováto řada je vhodnější pro rychlé střídání nežli po lavicích, kdy celá skupina ví dobře, že má ještě dosti času, nebo nežli postup podle zápisu ve třídním výkaze, protože se při tom stále střídá ve smíšených třídách pohlaví i věk žactva.

Tento postup však není pro všechny případy, neboť by se stala z vyučování mechanická šablona — kde by byl pracovní ruch? — ale pro případy rychlého neb neřiditelného střídání všeho žactva. Jfk.

ve kterém varuje před novodobým relativismem, jež nazývá typickým bludem naší doby. Jest to učení, jakoby žádná pravda neplatila absolutně, jakoby pravdy platily jenom vzhledem k jednotlivci, k národu, ke společenské skupině a byly nakonec určovány jenom jejich prospěchem. Rozkolísanost moderního člověka vyplývá z tohoto relativismu. Nejhorší následky mívá relativismus ve výchově a to již ve výchově dětí. Co může být z dítěte, jež vyrůstá v přesvědčení, že všechno platí a že vše je závazné jenom do jisté míry, ale jistěho že není vlastně nic? Učitel musí vnést do života dítěte opět zásady absolutně platné, ale k tomu musí mít sám pevný výchovný cíl, daný jeho světovým názorem. Za pravdy toliko relativní nebude nikdo ochoten třeba i trpět.

A jak máme pro tyto pravdy pracovat? I to nám praví svatý Otec: »Řečí opatrnou, ale nikdy dvojakou«. Dnešní svět si váží jenom pevných lidí, i když zaslepen vnějším dějstvím, má málo smyslu pro věci nadpřirozené. Svatý Otec praví, že jest sice pravda, že apoštolát naráží dnes na větší překážky, než kdy dříve, ale že má také větší úspěchy, než kdy měl. To platí jenom o apoštolátě kněžském!

Posléze bychom si měli vzít k srdci napomenutí sv. Otce, že nemáme pracovat jednostranně apologeticky. Positivní výklad pravdy a příklad života jest působivější, než disputace, diskuse a debata. Modlitba a oběť působí daleko účinněji, než sebe úspěšnější hádání pravdy a lži. Vždyť nechceme nic »vyhrávat«, nýbrž »připravovat cestu milosti a lásky Ježíše Krista«. Kdo takto pracuje, jest hlasatelem lásky k bližnímu, ke všem bez rozdílu. Tuto rovnost lásky ke všem můžeme výborně uplatnit právě ve škole. Jest samozřejmo, že úřad učitelský, takto apoštolský pojímaný, nebude přijímán všude s porozuměním a že se setká s překážkami papírových byrokratů i zlovolných nebo pošetilých lidí. Ale co na tom záleží? I pro nás platí připomínka sv. Otce, že Kristův apoštol nezůstane nikdy bez útěchy, a to ani v nejkrutších bouřích světa.

Čtení, výklad a nácvik básní v 3. postupném ročníku

Karel Hroch: A. Postup při čtení epické básně a nácviku přednesu na začátku škol. roku: Báseň »Náš tatíček oře« od J. Kožíška.

1. Věcná příprava. Nejlépe ji lze vykonati na vycházce do polí. Ukážeme dě-

tem brázdy, líchy, souvraf, pozorujeme s nimi práci při orbě i jak hospodář zachází se svými koňmi. Na takové vycházce si jistě všimneme i jiných znaků podzimu: žlutého listí, plodů jeřábů u cesty, ohníčků na polích atd. Nemůžeme-li vy-

konati tuto věcnou přípravu na vycházce, nutno se spokojiti s výkladem ve třídě. Podle možnosti použijeme příléhavého obrazu a spojíme věcnou přípravu s psychologickou.

2. Psychologická příprava: Rozhovor o vycházce, o znacích podzimu. I podzim má své krásy. Které? Líbí se nejen nám, ale i básníkům. Učitel přečte vhodnou básničku s podzimní náladou — třeba z dětského časopisu nebo ze své sbírky výstřižků. Tu se objevuje potřeba třídní čítárničky, ve které by byly časopisy přiměřené 3. post. ročníku. Každý učitel učiní dobře, založí-li si po způsobu kartotéky sbírku výstřižků (obrázků, článků, veršů), která mu usnadní přípravu na vyučování. Uvádím úmyslně příklad takové básničky od J. Prchala, otištěné v »Mladém světě«:

Maliní v pasekách povadlo,
plní se podzimu sliby —
břízka má v potůčku zrcadlo,
pyšná je, že se nám líbí.

Jeřáb se oblékl bohatě,
poutníkům rozdává plody —
od lesa ohníček volá tě,
úsměvem po tobě hodí.

Pole se chystají ke spánku,
celý kraj únavou vzdychá —
skřivánek poslední zpěvanku
utápí v hlubinách ticha.

Máme-li vhodný obraz podzimní krajiny, vyjdeme z rozhovoru o něm. Dobře nám poslouží i náladová výzdoba třídy podzimními kyticemi zbarveného listí, podzimních plodů a p.

3. Čtení básně učitelem na vzor. Po vzbuzení nálady upozorníme žáky, že v naší čítance je také pěkná báseň o podzimní práci na poli. O práci, kterou je nutno vykonati dříve, než se pole uchystají k zimnímu spánku. Učitel pak báseň přečte na vzor.

4. Převedení básně do řeči mluvené. Tato práce bývá předčasně svěřována dětem. Nemohou na ni stačit. Kromě toho verše vázané rytmem i rýmem působí na ně takovou silou, že na naše prosaické otázky odpovídají veršem. Převedení bás-

ně do řeči mluvené provede proto sám učitel. Může při tom dobře vykládati slova, kterým by žáci nerozuměli. Tento výklad bude se ovšem dít za součinnosti žáků. Nebylo-li na př. již dříve na vycházce vysvětleno slovo úhor, vysvětlí učitel nyní: Dříve se nechávala pole odpočinout nejen přes zimu, ale i celý rok. Takové pole se neoralo. Jaké bylo? (Tvrdé, ulehlé, zarostlé plevelem). Byl to úhor. Dodnes říkáme tvrdému poli, které se špatně oře, že je jako úhor.

5. Čtení žáků. Může se provésti několika způsoby. Máme-li ve třídě dobré čtenáře, kteří si pamatují důrazy učitelovy a dovedou je dobře napodobit, lze postupovati takto:

a) slohu za slohou čte nejprve nejlepší čtenář,

b) tutéž slohu napodobují po lepším čtenáři hned slabší čtenáři buď jednotlivě nebo kolektivně.

c) celou báseň čtou lepší, slabší čtenáři.

Nemáme-li takových jedinců, předradíme raději čtení kolektivní, při kterém důrazy lépe vyniknou:

a) slohu za slohou přečte ještě jednou učitel,

b) napodobí kolektiv za řízení učitelova,

c) lepší čtenáři,

d) slabší čtenáři.

Někdy bývá nácvik přednesu kladen až za mechanické čtení asi podle tohoto postupu:

a) výcvik v hlasitém čtení bez zřetele k přednesu,

b) vzor správného přednesu a návod k němu,

c) postupný nácvik přednesu.

Toto dělení přednesu od čtení není ani nutné, ani správné. Báseň je básní a nutno ji jako takovou chápati hned od začátku. Celistvě. Správný přednes je podstatnou součástí její nedělitelné krásy. I metodicky je vhodné začít se správným přednesem hned, než se nám několikým čtením bez zřetele k přednesu vloudí falešné důrazy, které se pak těžko odnaučují.

6. Rozbor a). Na otázky zopakujeme děj básně.

- b) Oceníme jednání osob: jaká byla práce rolníkova, jak se chovali páni (smích nemusíme chápati jako výsměch, spíše jako podiv), komu prospívá rolníkova práce. Vzájemnost venkova a města.

7. Aplikace: Jak se chováme, když vidíme pracujícího rolníka? Pozdravíme. Projevíme úctu jeho práci. Proč? Dramatisace. Návuk správného chování. (Vracíme se zvýšenou měrou k mravnímu rozboru čítankových dějů, když byla odstraněna občanská nauka v této třídě jako samostatný předmět).

8. Závěr: Zakončíme třeba známou písní o rolníkově práci: Ach, synku, synku . . . U panského dvora . . .

B. Postup při čtení lyrické básně a nácviku přednesu.

Báseň »Matičce« od J. Nerudy.

1. Úvod k vlastnímu čtení: Připojení k vlastivědnému učivu, na př. kdo tvoří rodinu, co hezkého dovedete povědět o své mamince a p.

b) Rozhovor o tom, jak i velcí lidé vzpomínají rádi na svou matku. Přečteme si co na př. píše o své matce T. G. Masaryk. — Básníci dovedou svou lásku k matce vyjádřit verši.

c) Přejít k čtení: Znáte některou báseň o matce? Jan Neruda vyjádřil svou velkou lásku k mamince básní »Matičce«, kterou máme v čítance.

2. Vlastní čtení:

a) Učitelem na vzor při zavřených knihách.

b) Učitelem při otevřených knihách. Žáci sledují přednes.

c) Výklad na dotazy žáků.

d) Vyjádření básně mluvenou řečí.

e) Kolektivní návuk.

f) Výcvik jednotlivců.

3. Poučení o básníku Janu Nerudovi stručně podle brožurky »Jan Neruda«. (Vydalo školní nakladatelství v Praze za 70 hal.). Ukázka jiných jeho veršů, případně i zhudebněných (recitace — gramofonové desky).

4. Závěr: Uložení básně k domácímu doučení přednesu.

C. Postup při čtení delší básně epické ke konci školního roku.

Vodník od K. J. Erbena.

1. Psychologická a věcná příprava: Co se vám zdálo? Jak si lidé vykládají sny: vidět perly, znamená dočkat se něčeho smutného, nad čím budeme plakat, bílé šaty znamenají smutek, vidět svatbu znamená pohřeb atp. Jiné pověry: »nešťastná« třináctka, »nešťastný« pátek. Dříve ještě více pověr: věřilo se v hasrmana, v ohnivého muže. Co si lidé dosud vypravují o vodníkovi? Jednu takovou pověst zpracoval veršem K. J. Erben, který rád chodil mezi lidmi a poznamenával si, co od nich slyšel vypravovat. Máme ji v čítance.

2. Vlastní čtení:

a) Učitelem na vzor.

b) Lepšími čtenáři.

c) Výklad ve slohách při druhém čtení.

d) Čtení slabších čtenářů.

3. Rozbor:

a) Obsah každé slohy vyjádřit dvěma větami na otázky.

b) Obsah každé slohy vyjádřit jednou větou na otázku.

e) Obsah básně souvisle.

d) Přirozený výklad děje: Neopatrnost na shnilé lávce. Nevěříme ve vodníka. Spoléháme na své smysly. (Dvakrát měř, jednou řež . . . I mistr tesař se utne . . .)

Srovnáme s dětskými zkušenostmi o strašidlech. (Viz 19. kapitulu »Zánik strašidel« v knize »Údolí myšího řevu« od N. a K. T. Neumannových. Vydala Grafická Unie.)

4. Aplikace: Obsah básně zapsati (sedmi větami) a) samostatně (lepší žáci), b) na otázky (slabší žáci). Ilustrace. Dramatisace: Vypravovatel, matka, dcera, vodník.

(Je dobře, poznamená-li si učitel při své soukromé četbě, co je dějem příbuzné čítankovým článkům, námětům z vlastivědy a podobně. Takových vystižných míst užijeme pak jako doplňkové četby, rozšiřujícího výkladu. Ptejme se též žáků, kde čtli něco podobného!)

Účel školních úloh

Jnk. — O účelu školních úloh nebylo stejného mínění. Jedni zdůrazňovali více jejich stránku vnější, t. j. jak dovede žák úpravně napsati určité písemné celky. Jiní opět chtěli věděti, co dítě dovede a proto dávali úlohy dlouhé a obtížné, takže hodina, kdy se úkol měl psát, byla již dlouho napřed s hrůzou očekávána. Byli učitelé (a ještě více profesori), kteří přímo se sadistickou zvrhlostí těšili se na hodinu, kdy budou moci se kochati z úzkosti, potu a slz žáků. Nemalý vliv na pojímání účelu úloh mají též škol. inspektoři. V úlohách prý se zračí učitel a jelikož není prospěšné, aby hlavy a údy byly proti sobě, bývají úlohy na celém okrese buď napsány kaligraficky neb kocourovsky naškrabány.

Normou pro školní úlohy je však nyní výnos mšano ze dne 27. 10. 1939, čís. 129.722. Určuje: Rozsah úkolů buď takový, aby mohly býti dokončeny v jedné vyučovací jednotce (45 min.). Tyto úkoly nechť učitelé pokládají jen za zjišťovací písemné zkoušky ze zaokrouhlených částí učiva, které pokládají za procvičené; nepřipravují žactvo na tyto úkoly ve zvláštní hodině, ani nekonají se žactvem ve zvláštní hodině jejich opravy. Jazykové chyby v měsíčních úkolech opraví učitel sám inkoustem odlišné barvy, nesprávné výpočty označí jen obvyklými značkami. Vyskytující se chyby je nutno překonávat dalšími účelnými individuálními nebo hromadnými cvičeními. Písma a úpravy prací se dbá ve všech učebních před-

mětech, v nichž se píše.

Výnos tedy stanoví:

1. dobu, v níž má býti úkol vypracován (45 min.),
2. obsah úlohy (procvičené zaokrouhlené učivo),
3. účel úkolu (zjišťování písemná zkouška),
4. způsob vypracování,
5. způsob opravy.

Jako zvláštnost je způsob opravy, který se liší od dosavadních zvyklostí. Chyby opraví sám učitel a žáci již nepiší opravu, opravu opravy a opravu opravy opravy.

Toto považujeme za velmi účelné ustanovení, neboť v 3. tř. měšť. školy dívčí jsou na př. jen 2 hod. počtů týdně a trvalo-li napsání úlohy 2 hodiny, oprava hodinu a oprava špatné opravy opět hodinu, tu 14 dní trvala úloha a na 8 úloh by připadly celé 4 měsíce vyučování.

Je nám však již známo, že někteří úzkostlivci bojí se neprováděti opravy po starém způsobu (na okraj, za úlohu). Výnos však stanoví, jak je nutno chyby překonávat. Žák, který vypočetl příklad chybně, nenaučí se ničemu, když do »opravy« jej opíše s tabule, na niž jej učitel správně napsal. A podobně je to i s chybami jazykovými. Tož konec s Verbesserung der Verbesserung der Verbesserung.

O tom, zda možno psát slohovou úlohu bez konceptu, nechť rozhodnou ti, kteří mají v tomto směru praxi.

Společné nákupy projektorů

J. Janík. — Školy hojně nyní zakupují promítací přístroje na úzký film. Nešetří penězi a kupují i dražší a výkonnější. Jsme však svědky tohoto zjevu: V městě, v němž je několik obecných a měšťanských škol, kupují si několik jich vlastní projektory, aniž by se dohodly se školami sousedními, třeba jen přes ulici. Jinde opět je obecná a újezdní měšťan. škola, kterou navštěvují děti z 3—4 škol 1—4-třídních. Jedna z těchto škol má promí-

tací přístroj, hojně ho používá, ale děti ani učitelé škol okolních netěží z jeho výhod.

Nemůžeme tento zjev považovati za zdravý, neboť

1. táž místní školní rada zakupuje několik stejných pomůcek,
2. těchto pomůcek není plně využito,
3. chudší školy nemohou užívatí filmu, neboť přístroj je pro ně drahý.

Přejeme si, aby

1. ve větších městech se dohodlo více škol, že budou užívatí téhož přístroje;

2. v menších obcích zakoupily společně přístroj školy, tvořící týž újezd.

V prvním případě platí náklad stejně táž mšr, nezáleží tedy která škola přístroj zakoupí a vlastní. V druhém případě rozvrhne se náklad na přístroj podle počtu tříd přiškolených obcí a přístroj bude majetkem újezdní měšť. školy, neboť v ní jej budou používatí děti všech těchto obcí 6.—8. škol. roku. Může jej však zakoupiti jen újezdní měšťanská škola a ostatním jej půjčovati. Za to zaplatí určitý půjčovní poplatek. Jeho výše bude záležeti na tom, jak dlouho škola vypůjčným přístrojem promítala.

Náklad na opravy a zakoupení nové žárovky platil by se rovněž podle toho, jak dlouho ta která škola promítala. Doba promítání by se zaznamenávala do sešitu připojeného k přístroji.

Zakoupenou žárovku v ceně K 92.50 a K 4.70 poštovné uhradí pak školy A, B, C v poměru hodin na př.: 12:14:16.

Dne	Škola	Třída	Hodin
5/12 39	Obecná v A	I. a II. III.	1 1/2 1
6/12 39	Měšťanská v B	I. II. III.	1 1 1/2

Tímto odpadnou námitky, resp. obavy, že škola, na níž porucha nastala, ač užívala přístroje nejméně, musí opravu nahraditi sama.

Tímto společným užíváním přístroje se tento sice mnohem dříve opotřebuje, ale my nechceme, aby vytrvaly 50 let stojíce v kabinetě, nýbrž byly neschopné práce třeba za 2 roky, jen když splnily svůj úkol. Znam přístroj, jehož nemálo užívalo 6 škol současně dlouhou dobu a dnes, po menší opravě lamel na motorku, slouží dobře dále. A když to šlo u Mor. Ostravy, proč by nemohlo společné zakoupení jíti i v jiných místech Čech a Moravy. Ovšem něčeho více než peněz je potřebí — dobré vůle a organisátora.

Z myšlenek Karoliny Světlé.

Stokrát větší slasti býti služebníkem národa svého než v cizí zemi bůhví jak slavným velikánem.

Kar. Světlá.

Učila jsem se, že po vykonané denní práci nemáme zapomenouti ve svých vědomostech pokračovati. Proto každý den po večeri si prohlížíme po řadě své někdejší knihy učební — a táží-li se mne rodiče, čeho bych si přála k svátku, prosím, aby mi doplnili vhodně mou knihovnu.

Kar. Světlá.

Čím samostatnější je člověk a čím méně na jiných závislý, tím je šťastnější. —

Čím užitečněji se zaměstnává, tím více se vyjasňuje jeho mysl a tím více si váží života. Zdravá duše může přebývatí jen ve zdravém těle — a k tomu je potřeba udržovati tělo při síle a pružnosti.

Kar. Světlá.

Otec pobádal nás k lásce a vděčnosti k těm, kteří slouží svým bližním skutky odhodlanými, všem prospěšnými, a vybízel nás, abychom o tom nejraději přemýšleli, jakým způsobem bychom mohli i my podle možnosti a sil svých státi se lidem užitečnými.

Kar. Světlá.

Chvíle dějinného významu

L. Ch. — Ze zvláštních potřeb našeho národa pro přítomnost a budoucnost vyplývají také zvláštní výchovné úkoly, úkoly pro pedagogiku a pro ty, kdož vy-

chovávají, pro pedagogy.

Naše pedagogika vyznačovala se vždy jistou nechtí k teoretisování a tak nemáme nadbytek vhodných děl, která by

s určitého hlediska osvětlovala naše národnostní, sociální a mezinárodně-politické problémy ve výchově. Tím méně máme takových děl, která by tyto úkoly osvětlovala se stanoviska katolického.

A přece tuto potřebu nelze tak snadno přejít. Čím jasněji mají pedagogové před sebou cíl a čím srozumitelněji mají objasněny prostředky k němu vedoucí, tím snadněji mohou vykročit vpřed a tím energičtěji mohou na cestě pokračovat. Formulovat cíle vyplývající z odlišnosti doby náleží filosofické pedagogice, tedy části ryze teoretické. Filosofie musí jasně propracovat a v systému předvést základní potřeby národa a formulovat cíle našemu snažení *o zachovu a rozvoj češství, o zlepšení sociální spravedlnosti a obecné smíření ve střední Evropě.*

Pedagogika musí pak tyto zdánlivě suché formulky popularisovat a seznamovat s nimi nejen pedagogy, ale i nejširší vrstvy národa. Didaktika musí zase pedagogům ukázat, jak lze v jednotlivostech tyto vysoké cíle uskutečňovat, čili jak lze normy rozváděti do pracovních rozvrhů našich vychovatelů.

Těm potom případně nejzodpovědnější úkol: každého dne a v každé vyučovací hodině záměrně — třeba nenápadně — vykonati s žáky kousek cesty k poznávanému cíli.

Jaký bude při tom náš poměr k t. zv. reformám?

Nebude se mnoho odlišovat od stanoviska Uhrova tlumočeného v Ped. encyklopedii: *«Touha po modernosti ba módnosti sváděla často naše pedagogické pracovníky k obdivu cizích vzorů a k jejich napodobení. Jako se odpovědní kulturní pracovníci před válkou bránili jednostrannému pronikání vlivů německých, tak bylo v poválečném období třeba stavět se proti vlivům americkým, jimž byla světovou válkou upravena široká cesta do Evropy. Nepotřebně vysoká daň platila se jim u nás zejména ve školském pokusnictví, v němž se bez náležitého výběru a kritického zhodnocení uplatňovaly dobré a zdravé podněty vedle bezcenných a pochybných. Pro budoucnost je třeba míti na paměti, že právě pokusy a reformy,*

jež mají razit cestu široké frontě národního školství, musí usilovat o uplatnění národního ducha ve školství co nejrozhodněji. Pravou reformou je reforma, která dovede okamžité potřeby a poměry měřit trvalými programovými směrnice-mi a dávat jim konkrétní náplň a podobu tak, aby se v nich národní rys projevil co nejzřetelněji.»

Žádá-li Uher nekompromisně, aby reformy razily cestu široké frontě národního školství, pak mají křesťanští obyvatelé naší země právo a povinnost stejně důrazně žádati, aby reformy nad to připravovaly cestu ještě širšímu toku obrodného ducha křesťanství. *Křesťanství živilo a napájelo naše národní sebevědomí, křesťanství nás včlenilo mezi kulturní národy, křesťanství nás povýšilo mezi nejpřednější národy kulturního světa, křesťanství nás tak začlenilo mezinárodně a přispělo i neustále přispívá k ozřejmování a upevnování naší středoevropské a tím i světové posice.* Nelze proto křesťanské hodnocení všech školských novinek považovati za méně významné než hodnocení po stránce národní.

Zejména pro katolickou pedagogiku by bylo činem zásluhy, kdyby nám podala systematický přehled všech t. zv. reforem z ciziny s ohodnocením v duchu katolickém i v duchu národním. Takovou příručku by uvítali všichni vychovatelé bez rozdílu. Kdyby pak mohla taková příručka vzniknout tak, že by ohodnocení po stránce katolické provedli katoličtí pedagogové té země, kde reforma vznikla a kde se nejvíce uplatnila, kdežto národní zhodnocení naši pedagogové, byly by tím navázány nebo prohloubeny i potřebné styky mezi katolickými pedagoggy celého světa.

Takového katolického hodnocení školských problémů potřebujeme tím více, že pod zástěrkou školské novinky může se snadno vetřít do našeho katolického ovzduší nekatolický názor. Jako na jedné straně platí zákon, že není téměř bludu, aby v něm nebylo také zrnka pravdy, a jako nechceme tvrdit, že by všechny reformy pocházející od nekatolíků byly předm zavržení hodné, tak platí také zákon,

že je nutno sahati reformám na zoubek a nedívat se jen na vnější efekt, nýbrž ptát se i po myšlenkové základně. Se zdánlivě nevinnou reformou může proniknout na př. přírodní a přizemní individualismus, který uvedl na svět heresi etatismu, že totiž stát se stává posledním a nejvyšším cílem lidstva. Zbožněný stát pak si činí nároky nejen na životy a statky občanů, ale určuje jim též, co mají věřit, co si mají myslet, co mají cítit a co mají vyznávat. To je jeden příklad. Jindy se školskou reformou může pronikati do našich škol nepozorovaně duch atheismu a komunistického internacionalismu atd. Katolíci věru nepotřebují, aby tleskali každé novince, dokud neviděli ovoce a řekl bych i kořeny stromu. Jsou-li kořeny nasáklé jedem, jak bude nejedovaté ovoce? Katolíci se musí bezpodmínečně daleko aktivněji uplatniti na tomto poli, aby pak nemuseli stát se zlomenýma rukama zklamáni nad spouští, kterou sami spoluzavinili nedostatkem opatrnosti.

Sluší doznati, že i ostatnímu učitelstvu, které stojí mimo rámec spolků katolického učitelstva, není již lhostejné, pronikají-li do zdravého těla národa bludy či nikoliv. V časopise »Komenský« píše na př. In. Arn. Bláha:

»Ani stát ani žádné zřízení lidské není svaté, svatý je jen lidský život, lidská osobnost, lidská duše a svaté jsou hodnoty, jež ona vytváří. Vše ostatní jsou dobra instrumentální, jsou to jen nástroje dokonalejšího zlidšťování. Jedině člověk a jeho duše a hodnoty jí vytvářené jsou dobra finální, t. j. dobra, která jsou sama cílem.«

Konfrontujme tato slova na př. s podobnými, ač ovšem dogmaticky přesnějšími slovy Peckovými (Tvář člověka): »Člověk není částí společnosti podle celé

své přirozenosti a podle všech svých hodnot. Jako duch rozumný a svobodný stojí člověk o sobě, má vlastní, osobnostní život a vlastní, nesdělitelné a nezadatelné určení. Proto nenáleží společnosti cele. — Společnost lidská je útvar časný. Duše člověka je nesmrtelná.« Poznávájme, že myšlení učitelstva se přibližuje katolickému nazírání a nebude jistě na škodu, půjde-li katolické učitelstvo mezi ostatní své kolegy do jedné odborové organizace, aby tam nejen hájilo své stavovské požadavky, ale aby tam též vnášelo ducha katolické universality. Ale bez vášnivých hádek, ale tím důrazněji objasňovalo katolické zásady a aby ukazovalo katolictví nezkráslené a nepokřivené. Bude to těžký úkol, zodpovědný, ale i krásný.

V tomtéž časopise byla nadhozena ve zprávách myšlenka okresních učitelských studoven, t. j. místností, kde by učitelé měli k dispozici nejen svou okresní učitelskou knihovnu, ale i časopisy, dětskou literaturu a výstavku pomůcek. Bude potřeba uplatňovati se při realizaci těchto námětů. Učitelstvo z velké většiny je pro výchovu v duchu křesťanském naprosto nepřipraveno, ač mu nechybí dobrá vůle revidovat ledacos z minulosti. K tomu potřebuje součinnost katolického učitelstva. Jeden — dva tisíce katolických učitelů může jistě mnoho dobrého vykonati v třídách a v jejich okolí. Mnohem více však ještě může vykonat katol. učitelstvo svým vlivem na ostatních deset tisíc učitelů, kteří mají v rukou většinu národního dorostu. To je — myslím — nejtěžší z úkolů, které změněné poměry ukládají ve jméno lepší budoucnosti národa hrstce katolických učitelů. Jít ze svého spolku, kde se nábožensky utvrzovali a kde bude i dále stálý pramen jejich obnovy, jít ven a učit příkladem i vlídným slovem ostatní kolegy.

Katolické učitelstvo v KA

Teprve dnešek ukázal docela jasně všem, že katolické učitelstvo má v národě zvláštní poslání, neboť ono je v první řadě povoláno, aby bylo budovatelem, stavitelem školy národní a křesťanské.

Jakmile se národ svými představiteli přiznal ke křesťanskému charakteru školy, výchovy a vzdělání, musí míti opravdu křesťanské učitele. Nechceme jítřiti staré rány. Nechceme nikomu ničeho vyčítati,

ale v zájmu křesťanského programu školy musíme zdůrazniti, že valná část učitelstva nebyla nakloněna v dřívějších dobách myšlenke křesťanské.

Slyšeli jsme v posledních dnech několikráte, že učitelstvo nebylo nikdy proti křesťanství. Uděčně kvitujeme. Ale to je žalostně málo. k tomu, aby byla škola vedena v duchu křesťanském. Nestací přece jen negativní postoj: nejsem proti tomu. Nestací nějaké, byl velmi ušlechtilé tolerování křesťanských zásad. Národ si přeje jasně školy křesťanské a nikoliv školy, která není protikřesťanská. Škola křesťanská, to jest škola, která buduje veškeru svou práci na myšlenke křesťanské, škola, která ze zásad křesťanských vyrůstá, která je jimi naplněna a která k nim vede také žáky. Tak rozumíme křesťanské škole my katoličtí učitelé.

Jest přirozené, že takovou školu nemůže vytvořiti ten, kdo sám není vnitřně křesťanem, kdo nežije způsobem křesťanským, kdo neuznává nejen mravních, ale také náboženských zásad křesťanských. Neboť mravní zásady křesťanské vyplývají právě z křesťanských kořenů náboženských. Učitel, který je pouhým obdivovatelem zřízení křesťanských, jeho mravní velikosti a důslednosti nebo dokonce učitel, kterému křesťanství neříká naprosto ničeho, který zůstává chladným vůči křesťanské myšlenke a křesťanským zásadám, nemůže se jistě uplatniti kladně ve výstavbě školy křesťanské.

Z tohoto faktu je třeba vycházeti. Křesťanskou školu může vybudovati pouze učitel křesťan, křesťan svým životem i svým smýšlením. A takového učitelstva má náš národ ještě velmi málo. Toho nikdo nepopře, protože ještě se nestalo, že by valná část našeho učitelstva se byla jasně a zřetelně prohlásila pro školu křesťanskou. Negativní postoj nestačí.

Proto jsme řekli, že právě katolické učitelstvo jest povoláno k tomuto úkolu. Povolání činitelé také poznali, že v této práci se nejen nemůže katolickému učitelstvu překážeti, ale že jest nutno jeho snahu podporovati, že jest třeba dáti mu dostatečnou základnu k tomu, aby se této práci mohlo věnovati.

Zde, to je jasné, nejde jen o nějaké formální odborové organisování. Zde jde o práci, která samou svou podstatou je prací kulturní, náboženskou. Proto také katolické učitelstvo musí míti k této práci možnosti. Proto hlavně jsme zůstali organisacně samostatni, protože v dnešní době nejde ani tak o prosazování stavovských požadavků, jako hlavně o to, abychom mohli na této základně rozvíjeti svou činnost ve prospěch školy křesťanské jako součást Katolické akce.

Křesťanská škola, to jest pouze požadavek po výtce Katolické akce a práce o to je prací Katolické akce. Naše konání a jednání nemůže tudíž podléhati žádné pouze čistě stavovské organisaci, protože podléhá orgánům Katolické akce. Je škoda, že toto stanovisko se ještě leckde nechápe.

Proč nebyla přiznána učitelským praktikantům výpomoc v roce 1939? Podle vládního nařízení 299-39, jímž byla stanovena jednotná drahotní výpomoc státním služebníkům, mají nárok na tuto výpomoc pouze plně zaměstnaní pragmatická státní zaměstnanci. Výslovně je řečeno, že nemají nároku zaměstnanci, jichž poměr je přechodný. Takovým poměrem je i postavení učitelského praktikanta. — Tento služebník není podle úředního názoru vlastně ani státním zaměstnancem. Učitelské praktikantství je pouhou »for-

mou«, umožňující kandidátu učitelství přístup ke školské službě, aby se mu část doby praktikantské mohla započítati pro zkoušku učitelské způsobilosti. Proto nemá smyslu usilování o výplatu jednorázové výpomoci z r. 1939 učitelským praktikantům. — Stejně odpovědi se dostalo na úředních místech zástupcům Národního souručenství na žádost o poskytnutí výpomoci učitelským praktikantům, jistě služebníkům nejpotřebnějším. F. P.

Úprava existenčních poměrů pomocných učitelů náboženství. Veřejnozaměst-

Učitelské aktuality

135

nanecká komise výboru Národního souručenství jednala o úpravě platových a služebních poměrů pomocných učitelů náboženství podle zákona č. 104/1926, který stanoví platy učitelek domácích nauk. Obě skupiny mají to společné, že jde o vyučovací povinnost ve školních obvodech, zahrnující více škol. S odvoláním na dřívější vlastní práci v tomto směru doporučuje veřejnozaměstnanecká komise, aby se pro další budoucnost od pomocných učitelů náboženství požadovalo úplné středoškolské vzdělání a aby při jejich přijímání měli přednost nezaměstnaní kandidáti učitelství. Veřejnozaměstnanecká komise doporučuje, aby služné pomocných učitelů náboženství bylo zvýšeno a vypláceno měsíčně.

TNS

Česká zemská školní rada pro Moravu v Brně se přestěhuje v týdnu od 26. února 1940 z dosavadních úřadoven, Koliště 57, do budovy zemského domu, Giskrova č. 7-9, II. a III. poschodí. Telefonní spojení v nových místnostech prostředkuje domácí ústředna zem. úřadu č. 10.880.

Ulastivěda na středních školách. Z vlastivědy se vypouští zeměpis Slovenska, jenž se přesunuje do 3. třídy na nižším a šesté na vyšším stupni mezi ostatní evropské státy. Místo toho se ve vlastivědě IV. třídy probírá přehled přírodních a hospodářských poměrů a politické zřízení Německé říše, zatím rozšířením příslušné látky, probrané dosud ve III. třídě. Na vyšším stupni již v zeměpise VI. tř. se má zeměpisný obraz, hospodářské poměry a státní zřízení Německé říše probrati podrobněji než u ostatních evropských států. Ve vlastivědě v nejvyšší třídě třeba v dějepisné části (při dějinách českého národa) přihlížeti také k dějinným vztahům k jiným státům a národům evropským, zvláště k německému národu: v části zeměpisné (při zeměpisu Čech a Moravy) má se náležitě přihlídnouti k horopisu, vodopisu, geologii, klimatologii, politickému a hospodář. zeměpisu s hlediska jednoty přirozeného celku a jeho souvislosti s Německou říší; v občanské nauce mají být podány platné právní normy i autonomní postavení Protektorátu v rámci Německé říše a v národohospodář-

ských partiích se mají vykládati jednotlivé kapitoly s hlediska praktické potřeby v občanském životě a hospodářských vztahů k Německé říši a jiným státům. Při maturitní zkoušce z vlastivědy má se už přihlížeti k těmto směrnicím.

Příspěvky na újezdni školy. Ministerstvo školství trvá na tom, aby země i okres po dobu platnosti zákona o újezdních školách povinně přispívaly obcím třetinou nákladu.

O platy veřejných zaměstnanců. Tisková služba Národního souručenství oznamuje: Po jednání o platových věcech veřejných zaměstnanců, započatém v pátek u předsedy vlády inž. Eliáše, pokračovali v sobotu zástupci veřejnozaměstnanecké komise výboru NS a ústředí veřejných zaměstnanců v tomto jednání u ministra financí dra Kalfuse. Probrány byly všechny aktuální otázky, při čemž bylo konstatováno, že vláda má dobrou vůli vyjíti veřejným zaměstnancům vstříc a nově upravit jejich poměry, a to jak zaměstnanců v činné službě, tak i pensistů způsobem, dnešní době odpovídajícím.

Z naší 14—16leté mládeže, která vyšla z obecných a měšťanských škol, zůstává dosud 20 až 25 tisíc bez pokračovacího školení, t. j. nechodí ani do jednoročních učebných kursů při měšťanských školách, ani do živnostenských pokračovacích (učňovských) nebo do lidových hospodářských škol, ani do kursů pro mládež škole odrostlou. Je to z velké části zajisté mládež rozptýlená po malých obcích, osadách a samotách nebo v periferijních poměrech měst, tedy mládež, kterou je těžko soustředit v pokračovacích školských útvech výše jmenovaných. Přes to zasluhuje věc bedlivé pozornosti a úvahy o jiných vzdělávacích možnostech a prostředích (společné poslouchání rozhlasu, jenž by měl promyšlený program zajímavě poučný i zábavný; putovní »kursy roztýlených« s programem praktického výcviku, společenské výchovy a p.). Naše zprávy.

Úchovné ženatým výpomocným učitelům. Jedná se o to, aby se dostalo výchovného také ženatým výpomocným učitelům, kteří v době, kdy se mluví tolik o tom, aby se podporovala populace, jsou

na tom skutečně nejhůře. Nepomůže, jestliže jsou viněni, že si měli rozmyslit, zda uživí rodinu, když na druhé straně žádáme, aby mladí lidé zakládali rodiny. Pro-

to požadavek, aby se jim dostalo výchovného a požadavek, aby byli zařadění do poměru pragmatikálního, jest jistě nanejvýš oprávněný.

NÁŠ HŘBITOV

Profesor Alfred Cebuský zemřel

Členstvo bývalého odboru opavského má jistě v dobré paměti prvního předsedu tohoto odboru prof. Alfreda Cebuského. Ujal se odboru v těžkých dobách a byl dobrým vůdcem. Z Opavy odešel do Valašského Meziříčí, kde působil jen krátkou dobu. Zemřel minulý měsíc a byl doprovázen na poslední cestě profesorskými sbory a žactvem reál. gymnasia i učitelského ústavu a velmi početnými občany, kteří jej znali jako zbožného, tichého člověka.

Prof. Cebuský zemřel poměrně mlád. Narodil se 14. dubna 1892 v Bučovicích jako syn úředníka liechtenštejnského panství. Studoval střední školu v Krnově (Jägerndorf) a v Prostějově. Zvoliv si pro středoškolské učitelství obor matematiky a deskriptivní geometrie, studoval pak na německé vysoké škole technické a německé universitě v Praze. Dosáhnuv učitelské způsobilosti ve vyuč. jazyku německém, doplnil tuto později aprobační též pro vyuč. jazyk český.

Prof. Ladislav Cibulka ocenil život ze-

snulého krásným článkem v místních Novinách z pod Radhoště. Zde jeho závěr:

»Jeho život byl jistě nejlepší přípravou na svatou smrt. Když jsem viděl jeho mírný výraz tváře, vzpomněl jsem si v přítomnosti kolegy latináře na verš Horatiovy básně, která tuší pravou velikost člověka: *Integer vitae scelerisque purus — bezúhonného života a od hříchu čistý.* Proto v pohrobní vzpomínce bylo možno o něm citovat slova Písma, jichž Církev užívá v officiu sv. vyznavačů: *»Beatus vir, qui inventus est sine macula, qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris... Verus Dei cultor... ideo stabilita sunt bona illius et eleemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum (Sir 31).«* Šťastný muž, který shledán byl bez vady, který za zlatým kovem nehonil se, po pokladech nedychtil... Pravý ctitel Boha... Proto jest upevněno štěstí jeho v Pánu, a jeho almužny hlásat bude všechna obec svatých. — *Ave anima pia et candida.*«

Katolické učitelstvo zachová zemřelému vděčnou vzpomínku v modlitbách.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Valná schůze Říšského svazu katol. učitelstva. Valná schůze Říšského svazu katol. učitelstva se konala o pololetí v Praze. Den před tím byla schůze výboru. Valná schůze odeslala p. státnímu prezidentu projev oddanosti, na který se dostalo Svazu díky od kanceláře p. státního presidenta. — Schůzi zahájil a řídil předseda Svazu prof. Ant. Novák. Bylo pojednáno znovu o existenci Říšského svazu a oznámeno ministerstvu vnitra, že po dohodě s tajemníkem Kalkusem a profesorem Bradáčem z Ústředí veřejných zaměstnanců není žádáno naše rozpuštění. Vzdáváme se pouze svého odborového charakteru. Vzor opravených stanov byl přiložen. Jinak budeme

pracovati dále kulturně-nábožensky a výchovně jako součást Katolické akce, k níž jsme se hned v začátku přihlásili. — Funkcionáři Svazu podali své zprávy, které byly po debatě vesměs schváleny. Zejména obšírně bylo pojednáno o spolkovém časopise Věstníku katol. učitelstva. Zprávu o prázdninových kursech podal P. Daňha, který také oznámil, že Sborník o škole národní a křesťanské byl rozebrán a připravuje se nové vydání. P. Daňha také v delší přednášce načrtl směrnice, jak pracovati dále v Katolické akci a v apoštolátu modlitby. — Píředitelka Vejvodová referovala o vypracování nových osnov. Ve věcech administrativních bylo usneseno, že tento rok se nebu-

de vybíratí příspěvek Říšského Svazu za člena 5 K. Doporučeno zemským spolkům, aby snížily členské příspěvky tak, aby nepřesahovaly 15 K. — Valná schůze byla zahájena i ukončena krátkou modlitbou.

Z třebíčského odboru. Členka našeho odboru Marie Kupková, učitelka v Sudičích, neteř J. M. biskupa dra Kupky, se provdala a vzdala školní služby. Všichni členové odboru Vám, paní učitelko, a Vašemu panu manželovi Josefu Hejátkovi, technickému úředníku v Brně, vyprošují na Pánu Bohu do rodinného života plnost zdraví a hojnost Božího požehnání. — Anna Kožinová, učitelka v Třebíči, byla vyznamenána sv. Otcem záslužným křížem »Pro Ecclesia et Pontifice«. Náš odbor je hrdým na to, že je to již třetí náš člen, který dosáhl tak velikého církevního vyznamenání. První byla Antonie Pacalová, učitelka v. v. v Třebíči, která letos oslavila své 80leté narozeniny. Přejeme jí do deváté desítky života zdraví a spokojenost. Pak to byl Jindřich Dokulil, učitel v Přibyslavicích, a třetí právě teď vyznamenaná je Anna Kožinová. Paní učitelko, modlíme se za Vás, aby Vám Bůh dal pevné zdraví a hojnost milostí, byste ještě dlouhou řadu let úspěšně pracovala pro dobro školních dítek, Církve a národa. — Cyril Pavlíček.

Z jihočeského odboru. Letošní tuhé zimy znemožnily konání schůze ve větším rozsahu, jak jsme mívali jiná léta o pololetních prázdninách. Ale i tak můžeme být spokojeni. 2. února konala se členská schůze pěkně navštívená. Na počátku ozval se akord básnický — byla recitována báseň Očišťování od Frant. Kašpara. Duchovní

rádce odboru navázal na svou přednášku při vánočním kursu O škole křesťanské a pojednal o cestách, po nichž je nutno ke škole křesťanské se ubírat. Z nich nejdůležitější je jistě věřící, křesťanský učitel. Po té stránce je dosud mnoho nedostatků a tak rozvinul referát obraz duchovních potřeb českého učitelstva. Další část programu vytvořila se jako svižná a velmi příjemná beseda. O novinkách v literatuře, ve filmu, v divadle, v rozhlasu a jiných učitelských aktualitách rozhovořily se odb. učitelky R. Jiříková a M. Šebestlová. Tento způsob referování vyvolal živý ruch i reakci se strany účastníků schůze. Ukázalo se, že pro náměty netřeba daleko chodit, že je látky k diskusím nadbytek. Čeho však třeba — toť právě správné hodnocení, objektivní měřítko a třibení duchů. Těšíme se, že takto oživnou také budoucí schůze. A znovu se prakticky osvědčilo, že katolické učitelstvo potřebuje nezbytně pro svou pedagogickou práci a kulturní život vlastního fora, jež by vytvářelo správné zásady a úsudky vlastního domova a ohniska, odkud by se naplňovalo ideově a čerpalo iniciativu. — Na schůzi projednány věci týkající se obeslání zemské valné hromady i stanoviska vůči snahám, jež neprávem a z neporozumění naléhají na likvidaci spolku. Opakujeme, že dnes je práce katolického učitelstva třeba více než kdykoliv jindy. Členové, nechceme tříštění ve společných věcech odborových, ale reklamujeme pro sebe právo na svobodné využití katolických ideálů výchovných, jaké nám může dáti toliko katolická organizace, pěstující tyto duchovní stránky. — **Příští členská schůze je 10. března v 10 hod. dopol. v ústavu sv. Josefa v Čes. Budějovicích.**

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

Říšský Svaz katol. učitelstva blahopřál p. ministru školství dru J. Kaprasovi k jeho šedesátinám. Za blahopřání dostalo se Svazu od p. ministra poděkování.

Spolek pro vystavění a udržování římskokatolického kostela v Praze XIV. — Dolní Krč koná v pátek dne 8. března 1940 o 7½ hod. večer v místnosti restaurace »Na krásné vyhlídce« svoji čtvrtou výroční valnou hromadu. Až dosud se konají v Krči služby Boží jen v soukromých a prozatímních kaplích, které naprosto nestačí nynějším potřebám duchovní správy. Prosíme, aby členové a příz-

nivci nadále podporovali naši snahu modlitbami, obětmi a svými dary. Vydali jsme »cihly a kvádry« na postavení kostela a prosíme obětavé dobrodince o jejich zakoupení. Reklamace vyřídí jednatel spolku dr. František Pulkrábek, Dolní Krč 455. Šekové konto našeho spolku má číslo 5885. Za každý dárek vzdáváme upřímné »Zaplať Pán Bůh!« Výbor.

Kruh přátel dorostu Tovařství Ježíšova pod ochranou sv. Františka Xaverského. 2. číslo Zpráv České provincie T. J. přináší informace o Kruhu přátel. Přes to, že se přihlásila řada členů při-

spívajících i řádných, mohl být úspěch ještě větší. Zásluhy Tovaryšstva o Církev a náš český národ budou zhodnoceny historií. Proto se snažme modlitbou i hmotným příspěvkem umožňovat jejich velikou práci. Staňte se členy Kruhu přátel. Příspěvků platí ročně jen 12 K, řádný měsíčně 10 K. Dopište si o brožurku Provinční prokuratury Praha II., Ječná 2. Nenechávejte tuto výzvu bez povšimnutí!

Výroční zpráva Krajinského musea v Bojkovicích je pěknou ukázkou, kolik užitečné práce vlastivědné lze vykonat i v poměrech těžkých. Kolega odb. učitel J. Jašek v Bojkovicích může být dobrým příkladem zejména mladším, aby se s radostí věnovali práci vlastivědné. Zajistě si tím trvalou památku a vděčnost kraje.

Uznání. V Našich zprávách (býv. Národní osvobození) byl pěkný článek, který uznale zhodnotil stař. p. prof. dra Müllera v minulých číslech Věstníku. Je to pobídkou, abyste náležitou podporou Věstníku umožnili udržet jeho vysokou úroveň, jak je vesměs uznávána.

Denní masáž chrání před nastuzením. Touto radou by se měl každý řídit. Nakápete si na dlaně trochu francovky Alpa a

ODBĚRATELŮMI

Je Vám všem známo, že veškerý tisk zvýšil předplatné od Nového roku. Náš Věstník předplatné nezvýšil. Prosíme však, vzhledem k velmi těžké situaci, abyste na Věstník pamatovali dobrovolným zvýšením předplatného nebo jakýmkoli darem, aby jeho rozsah mohl být udržen. Kdo ještě neposlal předplatné, přidej něco, kdo má již zapláceno, pošli dárek. Věstník slouží a chce sloužit i nadále zvláštnímu poslání katolického učitelstva v našem národě, chce sloužit Vám, jistě mu neodepřete podpory. Za všecko pochopení Pán Bůh zaplať!

vtráte ji do kůže. S počátku nastane mírný chlad, ale za chvíli je Vám příjemně teplo. Provádíte-li masáže Alpou, utužujete své tělo a uchráníte se nastuzení a všem jeho následkům.

LITERATURA

Co se chystá? Historik Kamil Krofta, bývalý profesor dějin na Karlově universitě, vydá v nakladatelství Jana Laichtera v Praze knihu »Nesmrtelný národ«, věnovanou českým dějinám od Bílé hory k Palackému. Kniha vyjde ve 20 sešitech a objasní, jakými silami a cestami podařilo se českému národu překonat neblahé následky pohromy bělohorské a dospět k našemu národnímu obrození, vyvrcholivšímu Františkem Palackým.

Sušilovy Moravské národní písně v novém vydání. Úspěch dávno rozebrané a hledané sbírky Erbenových Českých národních písní a říkadél vzbudil netušený zájem o neméně záslužnou a krásnou sbírku jeho současníka Františka Sušila Moravské národní písně. Lze proto jen vítat rozhodnutí nakladatelství Čin, které připravuje nové kritické vydání Sušilovy sbírky za redakční spolupráce známých pracovníků v oboru lidové písně dra Bedřicha Václavka a dra Roberta Smetany.

Karel Mirvald, Lo Pa Hong, muž Katolické akce. Olomouc, Vítězové 1940, roč. VII., č. 2., stran 50, cena 3.50 K. — Lo Pa Hong, vysoké postavený čínský velkoobchodník v Šanhaji, snižuje se k těm nejubožejším, pomáhá jim všestranně v jejich bídě hmotné i mravní: staví nemocnice, výchovné ústavy pro ohrožené dívky, ústavy pro pohoršené dívky, pro jinochy, pro lidi staré. —

Lo Pa Hong pomáhá kněžím v jejich práci, všude šíří znalost evangelia; sám udělil tisíce křtů umírajícím; pomáhá misiooňům v šíření pravdy Kristovy, připravuje světové eucharistické kongresy. Uprostřed největší práce umírá r. 1937, zasažen zločinnou střelou svých nepřátel. Čtete a následujte!

Dvě nové knihy z junácké výchovy. — Zájem o výchovu junáckou (skautskou) v posledních letech velmi oživil. Také katolíci vychovatelé se živě zajímají o tento podivuhodný obor výchovný, o němž zesnulý veliký papež Pius XI. pravil: »Sotva můžeme dát mládeži něco lepšího než právě skautskou výchovu.« Junácká literatura výchovná byla právě obohacena o dvě důležité knihy, jež budou jistě zajímat i širší naši veřejnost, neboť seznamují s podstatou junácké výchovy. Je to: Dr. J. O. Martinovský: **Instrukce pro duchovní vedení v junáckých oddílech.** Z knihy se dovídáme, jak blízko má junácká výchova k výchovné metodě svatého Dona Bosca. Poučuje dále o organizaci junácké výchovy po stránce nábožensko-mravní, s jejími prvky, vysvětluje povinnost duchovních vůdců junáckých oddílů i vyšších jednotek. Důležitá je kapitola, která čtenáře poučuje, jak založit katol. junácký oddíl. — J. K. Baby: **Mezi junáky** je knihou, která seznamuje s vedením oddílu od jeho

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

prvopočátku až k junáckému slibu. Její autor, známý junácký praktik, uložil tu na 120 stranách vzácné své zkušenosti ve formě velmi přístupné, takže kniha se stane výborným pomocníkem všem začátečníkům i pokročilejším. Text je doprovázen řadou instruktivních obrázků a fotografií. Obě knihy lze obdržeti u J. Bryndy obchod. jun. potřebami, Příbram I., Plzeňská ul. — Prvá stojí K 7.50, druhá K 12.—

P. Václav Zima, Chválení Prahy. Kniha pros o Praze, její kráse a velikosti, zachycující duchovní tvář nejkrásnějšího českého města. Kniha jest vyzdobena osobitými ilustracemi Zd. V. Bouše, který je také autorem obálky. Vydáno 1000 výtisků. — Brož. 20 K, váz. v bílé polokůži 35 K.

P. B. Balbín, Život ctihodného Jana Miliče z Kroměříže. Dílo je křehký a vroucí květ středověké zbožnosti. Výrazná duchovní postava českých dějin zjevuje se tu v novém světle a připomíná mohutný oheň lásky k nejvyšším hodnotám života. — Pečlivý překlad Zd. V. Bouše jest uveden studií a poznámkami. Překladatel sám vyzdobil knihu Miličovým portrétem. Vydáno 500 výtisků. 12 K.

Hubert Havránek, Z plamene srdce. Čtenář zde najde i básně příležitostné, hodící se k recitaci při oslavách svátku matek, pro blahopřání, k proslovům o pouťích, primici a pod. Je málo knih, které dovedou vložit do srdce tak zdravé a dobré símě, ale i pravou slast, jako tato. Brožované 12 K, vázané v plátně 22 K.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro,

Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Naš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola. Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor. Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy. Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník ministr. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika. Školský rozhled.

Petrof
PIANA

PIANINA
HRADEC
KRÁLOVÉ

HARMONIA
SPLÁTKY
VÝMĚNA

PŮJČKY S KUPNÍM PRÁVEM. PÍŠTE O CENÍKY

Prošit - pýcha papírníka!

Vyrábí továrna sešitů

J. Procházka-Brno

ČES
7

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výt. p. f. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

KATOLICKÉHO UČITELSTVA
LIST ŘÍŠSKÉHO SVAZU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

Č Í Š L O 1 4
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1 5 . B Ř E Z N A 1 9 4 0

Učitel v KA

Ještě je pořád mnoho těch, kteří nevědí, jak do toho. Myslí si někdy, že je třeba nějakých mimořádných výkonů, zvláštních schopností a říkají si lítostivě, že se k práci v KA nehodí. To je omyl. Laický apoštolát může vykonávat každý, v každém povolání, v každé době.

Máme dveře otevřeny. Kolik vhodných příležitostí ve škole se najde, kdy můžeme dětem vložit zrníčko, semínko pravdy náboženských! Nenápadně, zajímavě, tak, aby děti rády poslouchaly a aby i ony byly vychovávány pro KA. Zejména svátky, doba před nimi, poskytuje plno vděčných podnětů. Lidové zvyky a obyčeje ukázaly, z čeho vyrůstaly, že to byla vždy hluboká zbožnost našich předků, která je v nich obsažena. Uchovávat tyto zbožné zvyky, nenechat zmizet jejich náboženský obsah. Upozorňovat nejen na jejich cenu folkloru, ale na jejich podstatu náboženskou.

Přečíst vhodné úryvky z četby. Pár minut stačí a najde se v občanské nauce, čtení, slohu i v jiných předmětech. Práce v KA není nic nemožně těžkého, nic nad lidské síly, nic, čeho bychom nebyli schopni. Je třeba jen krapet vynalézavosti!

Z tradice

školy křesťanské a národní

K. Reban. — *U Topičových knihách českých osudů vydal právě B. Pernica Deník Jana Kypty, opsaný jeho synem Bernardem.*

Jan Kypta, narozen 1813 v Borotíně u Tábora, zvolil si dráhu kantorskou. Jeho život — nevalně dlouhý — zemřel r. 1868 v Telči na Moravě — je trnitá cesta. Z chudoby vyšel, o hladu studoval a pracoval, s nepřízní lidskou i osudovou zápasil ve škole i ve vlastním životě osobním. Nebyl bez chyby — dovedl se měřit se svými odpůrci někdy málo šetrně, nesklonil svého úsudku ni své vůle ani před nadřízenými — ale přece byl to krásný člověk. Nevíme přesně, jak hodnotí odborná kritika jeho hudebně skladatelskou práci — jenom církevních skladeb od něho pochází 60 a světských o málo méně — ale přihlédneme-li k duchu doby, co tehdy mohl poznati český učitel, v jakých těsných mezích názorů a prostředků vězel, musíme se podívat na nezmarnému jeho úsilí tvořit a tvořit novou krásu.

Kypta si psal deník. U něm máme pohledy do dějin školství v našich zemích. Uvidíte zde chudícké jeho začátky, primitivní metody, cesty se všech stran sevřené nedoceňováním učitelské a výchovné činnosti. Uvidíte školu v úzkém spěti s kostelem, školu, kde rozhodující slovo má farář a hlavně vikář. Uvidíte tu kněžské osobnosti sympatické i nesympatické. Poznáváte názorně a bezprostředně mnoho detailů důležitých a zajímavých z dějin školy i národního života vůbec. A jste-li snad krajově blízcí osobám a místům, o nichž deník vypravuje, bude vám četba tím poutavější. Je to materiál, z něhož bylo by lze vytvo-

KALEIDOSKOP

Špatná cesta.

Noviny jsou plny nářku na špatnou četbu, která otravuje mládež. Už pro ni vymysleli také jméno: Morzakor. Má to být mor za korunu. Jisté je, že různé ty laciné svazečky románů v pestrých obálkách jsou četbou velmi rozšířenou. Čtou je nejen mladá, ale i staří. Kolik je v nich dobra či zla, nelze říci, to by bylo třeba studovat je. Ale zaráží nás jiná věc. Ze při tom nářku se zapomíná na jiné tiskoviny, které také čtou staří i mladá a jejichž příběhy jsou tak »dojemné a tklivé«, že se pilně filmují, aby sotva škole odrostlá dívka měla nejenom z knihy, ale jaksi podle skutečnosti návod k milování. Tu patrně cosi neklape. Myslíme, že se tuze nezmylíme, když za tím nářkem nad nemorálností naší mládeže a zhoubným vlivem morzakorů budeme hledat jinou věc. A to jsou peníze! Neboť taková literatura vedle svých dobrých nebo špatných vlastností má jednu vlastnost nadevší pochybnost zjištěnou: vydělává se na ní. Velké výděly pak budí závist. Kdybychom opravdu chtěli chránit mládež všeho literárního jedu i braku, to bychom potřebovali P. Koniáše, blahé paměti. Ale tak opravdově se to nebude brát. Jedno býti se přišlápne, aby udělalo místo jinému. Ba věru, truchlivé časy.

Hra o Karlu IV.

Národní divadlo přijalo a provede drama ze života Karla IV., které napsal básník Stanislav Lom. Po revolučních postavách Žižkově, Husově a jiných se konečně dostává českému jevišti i předvedení života a doby Karla IV., panovníka, který je teprve nyní poněkud doceňován. I klidná doba Karlova má jistě v sobě mnoho dramatickosti, neboť už to, že Karel vytvořil velikou říši, ve které se rozvila tak překvapujícím způsobem síla českého ducha, jest fakt, který jistě nepostrádá dramatickosti.

O Háلكa.

Literární historikové v poslední době ukazují nám proti Macharovým soudům o Háلكovi tohoto básníka ve zcela jiném světle. Dokazují, že Háلكovi se křivdilo a že

řiti novou variantu Raisových Zapadlých vlastenců. Budou čtenáři, jimž tento materiál, třebaš nenáročně a neumělecky podaný, bude vítanější než hotové dílo, vážící z takových pramenů. — Škoda, že v tisku zůstaly rušivé omyly tiskové a že snad nesprávným čtením rukopisu nebo článků jinde již tištěných vznikly některé další omyly.

Kypta je krásný již svou energií a horečnou pracovitostí. Nemí to člověk velikých, zvukných programů, nenanáší problémů: jde prostě k jádru věci — nemluví mnoho, přímo jedná. A jak houževnatě, trpělivě, statečně jde za svým cílem... Kolik jiných ztroskotalo, kde on po neúspěchu a za nejneprůzračnějších poměrů rozbíhá se k nové práci... A při tom je mu to všechno takové prosté. Vidí v tom svou povinnost. Ne sebe, dobro mládeže, rozmach školy a té drahé jeho hudby a písně hledá — povinnosti k rodině sleduje ve svém celém životě silně dramatickém.

Jeho češství ani jednou nemluví ve frázi. Řekli byste, že jest až příliš střízlivým, necitovým. Ale zase hovoří jeho skutky řečí poctivě a plodně, užitečně vlasteneckou. Anž by si připisoval gloriolu národního buditele, měl ji.

A jeho křesťanství! Žasnete, jak zbožně myslí, jak na křižovatkách života, zasazen bolestmi duše nebo těla, řeší všechno ve světle víry. On, který se dovede s knězem i znesvářiti, kde se domnívá býti v právu, celým srdcem lne k Bohu, jemuž zpívá svou pokornou úctu a vřelou lásku v přečetných hudebních skladbách posvátného obsahu. Na Boha myslí stále, ale nejvíce, když myslí na budoucnost svých dětí. Před Bohem sebe zpytuje a všem svým osobním přáním nadřazuje zákon vůle Boží. To je poctivé, hluboké, žité křesťanství.

Čtěte tuto knihu! Řekne vám velice mnoho z tradice té školy české, jež byla zároveň školou křesťanskou. Nehříváme jejich nedokonalosti vnějších, ale voláme po jejím vnitřním duchu: v něm je moudrost i síla i krása pravdy a dobra, v něm ozdravení z našich duchovních chorob a mdlob...

Cesta ke křesťanskému školství

K. Hroch. — Jakmile zjistíme, že posledním cílem výchovy jest podobnost Bohu, že tento stav je dosažitelný jen milostí, že není nic cennějšího nad lidskou duši a že k tomuto cíli musí směřovat souladně výchova v rodině, ve škole, ve společnosti i v Církvi, pátráme po dějišti tohoto čas-

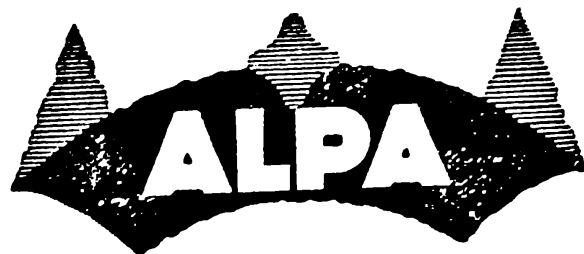
ného připodobňování se Bohu. Hledáme místo, kde se v časnosti setkáváme s Bohem, abychom se s Ním mohli jednou šťastně setkat na věčnosti.

Tímto místem je to nejcennější, co člověk má, lidská duše.

»Boha nikdo neviděl,« píše sv. Jan. Unějším smysly můžeme postihovat pouze stopy neviditelnosti Boží na podkladě jeho všemohoucnosti. Všechno kolem nás vypravuje o Bohu tomu, kdo chce rozumět. Nebesa i země vypravují čest a slávu Boží a my — podle slov vánoční preface — poznávající Boha způsobem viditelným, t. j. prostřednictvím svých smyslů — máme být jim uchvázeni láskou k věcem neviditelným. Toto uchvázení však je možné jen v duši. Kolik lidí vidí Boha v jeho díle, v kráse přírody, kolik lidí vidí Boha ukrytého v Eucharistii, kolik ho vidí ukrytého v chudých, kolik lidí ví, že kde jsou dva nebo tři ve jménu jeho, tam jest i on — a přece jak málo lidí z tohoto množství vidoucích vnějším zrakem setkává se s Kristem skutečně v duši! Sledují Boha ve vnějších projevech, ale nejdou za ním do jádra duše. A přece viditelné věci rostou z neviditelných a o ty neviditelné věci běží. Nesmíme při výchově zůstat jen u vnějšího obalu křesťanství, u krásné lidové tradice, u vnějších projevů a gest zbožnosti. Musíme vést chovance dál a hlouběji. Aby poznávající Boha způsobem viditelným byli jim uchvázeni láskou k věcem neviditelným.

Toto setkávání se s Bohem je uskutečnitelné jen v duši jedincově, ne v duši nějakého množství, davu. Je pravda, mluvíme o křesťanské rodině, ale oprávněně jen tehdy, když všichni její členové jsou křesťany, mluvíme o křesťanské společnosti a o křesťanských národech, ale jen tehdy, když alespoň většina jedinců těchto útvarů jest přivtělena Kristu. Není kolektivního setkávání s Kristem, není kolektivního spojování s Ním. Národ může být křesťanský jen prostřednictvím svých křesťanských příslušníků. Národ se může spojit s Bohem, když alespoň většina jeho členů — každý ve své duši — se spojí s Bohem.

Po tomto rozboru poznáváme, že nelze na př. nadekretovat ani křesťanský národ, ani křesťanskou školu shora. Žádnými pouze vnějšími opatřeními se nestane škola křesťanskou, nebude-li v ní alespoň většina dětí uschopněna setkávat se s Kristem. Křesťanství nemůže uchopit celá třída

francovka

zmirňuje revmatické bolesti

soudy o něm byly při nejmenším nespravedlivé.

Příhodná doba.

Slyšíme, k čemu je dnešní doba příhodná. Je toho mnoho a ne vždy zrovna šťastné. Ale k něčemu je naše doba přece jen příhodná. — Chceme hledat cestu k těm, kteří ještě nejsou duchovně s námi. Cestu k učitelstvu, které se dosud nerozhodlo, na které dosud nezapůsobila Milost Boží. Apoštolové neseděli doma, apoštolovali, t. j. šli k těm, kteří potřebovali poučení, potěchy, slova Božího. Laický apoštolát žádá totéž. Jít, jít bez ohledu na překážky a získávat příkladem, slovem, poučováním. Ale hlavně cestou lásky. Jen láska získává a pro lásku jest každá chvíle příhodná pro její působení.

Dítě a výdělek.

Tuto otázku rozebírá Zlín v č. 3. V roce 1930 bylo u nás napočteno 50.847 výdělečně zaměstnaných dětí ve stáří 10—14 let. Autor dochází k tomuto závěru: Nebudeme proti zasloužené odměně za poctivě vykonanou práci, ale budeme vždy dbáti: 1. aby tato odměňovaná práce neohrožovala děti tělesně ani duševně; 2. aby byla dětem přiměřená (na př. sběr a zpeněžování odpadků, pomoc při polních pracích a pod.); 3. abychom vždy měli přehled o tom, jak si děti s penězi počínají, a abychom byli vždy připraveni výchovně zasáhnouti, kdyby toho bylo třeba.

PRAKTICKÝ UČITEL

Přípravná cvičení ve zpěvu.

V hodině zpěvu se má — podle nových osnov — skutečně zpívat. Veškerá přípravná cvičení (decho-

vá, hlasová, sluchová, intonační a rytmická) nutno vyvozovati přímo z nacvičování písní.

V praxi se tento požadavek osnov projeví několikerým způsobem.

1. Na nižším stupni bude nejběžnějším případem nácvik písně podle sluchu. Učitel po psychologické přípravě předvede píseň, po případě i zahraje a pak nacvičí s žáky text, není-li již připraven z hodiny prvouky nebo jazykového vyučování. Po nácviku textu předvede první úryvek písně, nacvičí s žáky sborově i jednotlivě, postupně další úryvky a konečně procvičí píseň jako celek. Tento postup je i s rozličnými variacemi znám z rozhlasového nácviku písní. Nacvičenou píseň lze analyzovati a odvoditi vhodné cviky. Na př. ve 3. post. roč. po nácviku písně »Hrabala bába zahradu« (Jiránek III.) podle sluchu připojíme podle potřeby cviky hlasové: deklamace (bába, bábo, radu, synek, do hradu, za vodu...), přeměna samohlásek (a-o, a-u), rytmické z prvního a z třetího taktu písně, nebo též intonační: opakování základního tónu, diatonický postup do, re, mi. Rozborem lze odvozovati cviky též z písně nacvičené globálně, t. j. současně text i nápěv.

2. Z osnov neplyne, že by vždycky musely býti t. zv. přípravné cviky zařazovány za píseň. Lze je zařaditi do nacvičování písně, ale musejí vyplynouti z potřeby. Tohoto způsobu užití máme často na středním stupni, kde nutno žákům psáti píseň na tabuli. Po předvedení je pokus žáků o nápodobu, učitel poznamenává na tabuli místa, činící potíž intonačně, rytmicky nebo po stránce přednesu (dech) a postupně tato místa procvičuje. — Pak teprve se zpívá celá píseň. — Mohl by užití tohoto postupu i na nižším stupni tam, kde jde o píseň částečně žákům známou.

3. Na vyšším stupni mají žáci již značnou zásobu písní a tím i materiál pro rozličná cvičení a tak lze dobře dospěti k přímému předřazení přípravy rytmické a rytmicko-intonační. Čili žáci budou si zvykati čtení záznamu písně rytmicky i intonačně. Také teprve tomuto stupni je přímo předepsáno osnovami hudební písmo a psaní not. (Na středním stupni jen základy notového písma.) K. H.

nebo dokonce celá škola či všechno naše školství najednou. Neexistuje takové křesťanství. U křesťanství musí k Bohu každý jedinec. Čím více bude takových dětí, které se budou ve své třídě setkávati s Kristem — Bohem, tím dříve a tím lépe bude vytvořena křesťanská třída, z křesťanských tříd křesťanská škola a z křesťanských škol křesťanské školství.

Nejde to tedy tak, jak by si to někteří lidé rádi představili. Nejde vzít konev s milostí Boží a pokropiti jí z Prahy všechno školství v domněnce, že teď už je všechno spraveno a teď že už je naše školství pokřesťaněno. Tak rychle to nepůjde. Milost Boží je připravena, ale pro každého jedince. Jedinec se jí musí chopit, aby s její pomocí se připodobňoval již v časnosti Bohu a uskutečňoval tak své spojování s Bohem v jádru duše. Z křesťanských dětí se pomalu zrodí křesťanské školství, ne nějakými dekrety. Co shora přichází, má sloužit pouze jako povzbuzení pro vychovatele, aby se odvažovali na těžkou cestu otvírání dětských duší Bohu.

Snad za rok všechno úsilí bude znamenat otevření jedné duše, možná také, že se neotevře ani jedna, že snad jen povolí zrezivělé závory, kterými je duše dosavadní výchovou zavřena proti nebi. Úspěch není již naší věcí, ale toho, kdo dává vzrůst. My si musíme být vědomi, že je potřeba nejen individualisovaného vyučování s kolektivní výchovou, nýbrž ještě více individuální výchovy, individuální přípravy jedinců k uskutečnění společenství s Bohem. Teprve kde jsou dva nebo tři ve jménu Ježíšově, je on uprostřed nich. Kde budou ve třídě alespoň dvě nebo tři, t. j. několik dětí opravdu uschoptěných individuální výchovou k pravému vnitřnímu soužití s Bohem, tam se vytvoří buňka opravdu křesťanské třídy.

Nedosáhneme ovšem naprosté jednoty duše s Bohem. Tato jednota se uskutečnila jen v jednom člověku, který byl Synem Božím. U něm bylo nejdokonalejší setkání člověka s Bohem. Ale nevyzval nás Kristus, abychom šli za ním? Abychom se připodobňovali Bohu, jak jen můžeme?

Nesmíme Ho následovat jen ústy. Musíme mu být duší blízko.

Musíme svá ústa i všechno své vnější působení vychovatelské dát do služeb přípravy dětských duší pro setkání s Bohem.

Povinné školní vzdělání mládeže do 15 let

Em. U. — Pod tímto titulem vydaná brožura byla loni ke konci škol. roku zasílána správám škol se žádostí, aby byla rozdávána žactvu nejvyšších školních ročníků a doručena jejich rodičům. Obsahuje souhrn důvodů lékaře, psychologa i pedagoga za prodloužení šk. docházky v letech dospívání v zájmu lepší přípravy pro život praktický (hospodářský, výrobní, obchodní), utužení tělesné soustavy a příznivého vlivu na vývoj charakteru i výchovy k práci tělesné. V praxi by šlo o zřizování a povinnou docházku do jednoročních učebných kursů, připojených ke školám měšťanským. Podle zásady »Audiatur et altera pars« uvádím mínění rodičů o věci. Jde o dívčí kursy ve 2 okresních venkovských městech se střední školou.

Podle pochybné orientace měšťanské společnosti v těchto městech nadané žákyně ze všech vrstev chodí do střední školy, takže na měšťanskou školu se dostávají děti s průměrným a podprůměrným nadáním, výjimkou bývají žákyně přespolní. V jednoročních učebných kursech hledají žákyně 1. přípravné vzdělání pro učitelské ústavy, obchodní a odb. školy, 2. přípravu pro výdělečné zaměstnání, 3. všeobecné vzdělání. V letošních kursech chybí 1. skupina žákyň v důsledku uzavření I. ročníků učitelských ústavů na 3 roky. Žákyně 2. skupiny, pokud uvažují o zajištění budoucnosti výdělečným povoláním, mají většinou na mysli nějaké příjemné, čisté, klidné zaměstnání s jednoduchou frekvencí, pravidelným měsíčním platem, zaměstnání, při němž by se nemusilo mnoho myslet, dlouho se na ně připravovat a hlavně nic při něm riskovat, jak vystihla i Jul. Lancová v spise »Kniha ženských povolání«. Že takových povolání dnes není, zjistila táž autorka v uvedené knize již r. 1929. Tím méně lze s nimi počítati v r. 1940 za poměrů zhoršených. Kancelářská zaměstnání, na něž se obyčejně při takové příležitosti myslívá, jsou dnes tak přeplněna dívkami nedoučenými a nedostatečně kvalifikovanými, že lze mluvit o krizi v těch-

to povoláních. Děvčata se nabízejí za 300 i za 200 K měsíčního platu a 3 měsíce do zapracování slouží zadarmo. Pozorují, jak v jednotlivých případech bývá rodičům i dívkám zatěžko překonávat předsek o méněcennosti tělesné práce. Ze žákyň 3. skupiny část odchází po absolvování kursu do praktických povolání, do živností a obchodu nebo pracuje pak v domácnosti a hospodářství.

V letech dospívání nastává pokles v duševní činnosti i nadaných dívek, tím větší obtíže působí méně nadaným značně požadavky učebných osnov, zvláště v předmětech jednostranně zaměřujících rozum a vyžadujících náležitého soustředění, jako počty, měřictví, jazykové vyučování. Právem vytýkají rodičové, že učebná látka z počtů (algebra) a měřictví nemá významu pro praktický život, probírání učiva podle osnov zatěžuje žákyně i učitele. Jeví se totiž novými osnovami zavedené omezení hodin počtů ze 4 na 2 a měřictví ze 2 na 1 týdně vsutku účelným. K vyučovacím obtížím druží se nesnáze výchovné. V těchto letech (od 14 do 16) se dívky nejnepříjemněji ovládají, vliv dospělých ztrácí na své účinnosti, největší výchovnou moc má vliv družek. Ve školském kolektivu uplatňuje se často nepříznivě vliv zhýčkaných, náročných dívek ze zámožnějších rodin, jimž se hledí vyrovnat ostatní z rodin sociálně slabších, chováním, úcesem, odíváním; odvykají též tělesné práci.

Na tyto stinné stránky ukazují rodiče dívek, které se mají věnovat pracím v domácnosti, živnostech a hospodářství. — Místo do jednoročních kursů dávají dcery raději do škol a kursů hospodyňských nebo do prakse. Je patrné, že by osnovy pro IV. třídy měly býti ještě větší měrou než dosud přizpůsobeny vývoji i potřebám a životním úkolům dívek v praktickém životě nebo raději, kde těchto kursů není, zřizovati pokračovací školy či kursy pro mládež škole odrostlou, podle starého rakouského zákona, přejatého i do malého školského zákona z r. 1922. Jejich

osnovy by měly na zřeteli větší měrou než ve IV. třídách přípravu dívek pro život občanský i jejich budoucí povinnosti, tedy méně intelektualismu, ale více zdůrazňovat volní stránku a praktickou čin-

nost. Je třeba zbavit školu herbatovského dědictví. Heslem jejím nemá býti »osvětou k svobodě«, nýbrž prací, činností k svobodě, k ušlechtilosti, osvětě — a zvláště také k zdraví a síle. (F. Čáda.)

Udříme jednotu?

Nově utvořená *učitelská odborová organizace při Národním souručenství* soustřeďuje téměř všechny učitelské pracovníky národních škol. Bude-li si při své síle *vědoma své odpovědnosti*, vynutí si mimoděk porozumění i těch učitelských skupin, které konsolidační proces z různých příčin dosud nepřivábil. Na závalu jsou zejména novinářské projevy, nesrovnávající se se zásadami svorné učitel-ské práce.

Tak na př. »Národní učitel«, věstník Jednoty učitelstva národních škol, roč. I., č. 3., upozorňuje učitelstvo úvodníkem »Už bdíme«, že stále ještě existuje *bývalý klerikalismus a zahořklé církevnictví*, které považuje nynější dobu za vhodnou k útoku«. Nakonec se vyhrožuje kulturním bojem: »... bdíme nad tím, aby se k nám nevrátila opět *doba temna*, kterou národ těžce přežil jednou, ale kterou nesmí a *nebude prožívat po druhé*.«

Článek boří vzájemnou důvěru. Mrazivý dech citovaných vět je s to spáliti sotva vyrašivší květinu národní jednoty. Což nepřišla dosud doba, kdy má učitel rozeznávat hodnoty pro národ významu životného od hodnot významu vedlejšího? Nebylo již dosti nepěkného soupeření, v němž si vítězství neodnášeli nejschopnější, ale nejbezohlednější? *Učitelstvo je v první řadě povoláno, aby hledělo udržeti jednotu i za cenu sebezapření, přikázaného bývalým politickým pracovníkům*.

Dějinné události posuzujeme střízlivě. Jedině hluboké vzdělání a časový odstup umožňují spravedlivý soud. *Národ sjednocuje idea, nikoli rozkolnické choutky*. »*Románové historie*« o »temnu« uvedly český národ v omyly. Přes protesty vynikajících lidí se *zkreslovaly dějiny*, snad aby se nepoznalo, zač má býti český národ katolické Církvi vděčen a jak se odklonem od víry měnil charakter českého

člověka. Je jistě velmi příznačné, že *katolictví nás kdysi sjednocovalo a tato jednota byla podle svědectví Palackého největším štěstím národa*.

»Katolíci byli si vždy vědomi svých povinností vůči jednotě národa. Podřizovali velmi často své zájmy a potřeby zájmům národa. Nemohou se však podříditi ve chvíli, kdy konec konců na nich jest, aby nesli *odpovědnost za budoucnost českého národa*. Jakýkoli kompromis mezi tím, co nám ukládá křesťanství, a tím, co by nám rádi uložili lidé, vzdálení ducha a myšlení křesťanského, je vyloučen.

Katolické rodiny pečují o dorost národa. Katolické chrámy shromažďují ve svých zdech ty, kdož se nejen za národ modlí, ale také národu slouží. Nemají tedy katolíci pouze povinnosti, ale také práva. Mají především právo mluvit do toho, jaký má býti *duch života národního*. Mají právo mluvit do toho, *jaká má býti česká škola*. Mají povinnost se starat o to, aby kultura u nás skutečně kořenila v křesťanství.

Katolíci vždy nesli nejtěžší odpovědnost za osudy českého národa. — Mají i dnes *velikou a největší odpovědnost*: uchovat a vésti duchový život národa tak, aby skutečně Duch vše oživoval, sílil a upevňoval. Jejich úkol není lehký a proto každý, kdo se pokouší jim podraziti nohy, má býti vyloučen z pospolitosti národní.

Viděli jsme, že ti, kdož vedli národ na falešných cestách, stavěli se negativně vůči zjevnému křesťanství. *Nestačí s křesťanstvím koketovati, když je nutno křesťanský žítí*. A právě v tom, aby český národ křesťanský žil, křesťanský jednal a myslel, v tom právě jsou hodnoty, které zajišťují budoucnost národa. Český duchovní poklad je bohatý, že stačí na všechny úkoly, jaké jsou určeny našemu ná-

rodu. Nebojme se býti národem statečným. Nejen co do svých plánů, ale především co do tíhy úkolů a závazků. Nesluší se strkati hlavy do písku. *Rozmach národa káže, aby každý stál na svém místě tak, jak mu přikazuje jeho svědomí.*» (Nar. obnova, 1940, č. 5. »Duch národa.«)

To že by byl klerikalism? Jsme povděční všem, kdož spravedlivě ověřují »klerikalism a zahořklé církevnictví« — ve prospěch těch, kteří byli a jsou dosud nesnášenlivými bratry kaceřování.

Vážné dějinné události vyvolaly snahu po sjednocení národa. Národní souručenství vybízí všechny vrstvy obyvatelstva *ke klidu a společné tvořivé práci.* Uznalo to i učitelstvo? Převážnou většinou. 30.000

sjednocených učitelů uvítalo základní tón svého nového listu, slibujícího úplnou *harmonii všech vychovatelů národa.* Jak je možno, že po dobrém začátku následuje hned nesoulad?

Přihlásili jsme se do jednotné učitelské organizace a zůstaneme v ní potud, pokud bude dbáno stanov. *Národní a křesťanskou výchovu musí propagovati i učitelský tisk.* Čekáme léčení z omylů, nikoli spílání »klerikálům«. Touto starou metodou nic nenapravíme. Staří mají kulturních štvanic po krk, mladí vracejí oštrepané přezdívky »ztrnulým politikům«, kteří kdysi nekulturními způsoby hleděli umlčeti i třeba domnělého protivníka.

Fr. Pospíšil.

O filmu — ze školní praxe

Jos. Janík. — Kolik dobrého přináší škole film, ocení dobře jen ten, který ho užívá hojně a často. Těžkosti, které se časem vyskytnou, plynou ponejvíce z nedostatečného předchozího školení a malé praxe. Dopustil jsem se v praxi i chyb. Na ty chci upozorniti, neboť není třeba, aby je také jiní dělali. Mnohé se osvědčilo. Dávám to k dispozici těm, kteří začínají, neb chtějí svou praxi srovnati. — Ani slovo z toho, co bude uvedeno, není napsáno bez předchozího ověření ve škole, resp. na besídkách mládeže.

Klid.

Veškerá práce potřebuje určitého klidu. Spěch a lomoz — špatný pomocník. Děti bývají netrpělivé. Zatemnění a umělé osvětlení je nezvyklé. Užívání perličkové stěny nutní učitele, aby děti soustředil pokud lze blíže osy projekce, promítá-li se v učebně s normálními lavicemi. Třídy přicházejí do jiných učeben. To vše klidu nepřidá. Děti třeba uklidniti. Učiníme tak vlastním klidem. Každou hodinu s filmem začneme jako jinou: ani dříve, ani později. Předem určíme místa, kde budou seděti, ne státi. Potřebné pomůcky si včas připravíme. Dnes nám již nejsou ideálem shromáždění celé školy při projekci. Děti sedící a stojící kde a jak mohou s očima vytřeštěnými na promítací stěnu už neim-

ponují. Vážíme si klidného soustředění. Proto promítáme vždy

jedné třídě.

Na obecné škole promítá vždy třídní učitel své třídě. Na měšťanské film v hodině svého oboru. Učitel dějepisu jistě nebude promítati filmy *Výbušný motor* neb *Indukované proudy.* Jen tak je umožněno plné využití filmu.

Nedáme se zmásti.

Film děti uchvacuje, přímo jej hltají. Často propukají v jásot, když se dovědí, že při vyučování budou zase viděti film. Tato skutečnost vede k domnění, že to, co na plátně viděly, také dokonale znají a možno pak jen zkoušeti. Je to omyl, který mívá špatné následky. Vedl již i učitele k závěru, že film nemá těch možností, které se mu dávají. Nejsou všechny děti stejné. Některé jsou více typu akustického a v našich školách získávají dosud téměř všechny více vědomostí slyšením než viděním. Třeba je upozorniti, čeho si mají všimnouti. Doplňti, co ušlo. Vysvětliti nesrozumitelné.

Získané vědomosti ucelíme a stručně poznačíme. Měli jsme krásný film *Lov na žraloky.* Je 120 m dlouhý, projekce trvá 15 min. Poznatky shrneme asi takto: *Žralok je mořský dravec.*

Je asi 3 m dlouhý.

Loví se pro kůži, tuk a maso.

Z kůže žraločí se vyrábějí boty, tašky a kufry.

Tyto poznatky vyčtou se z filmu. Nezapomeňte však, že film má umožnit dokonale zvládnouti předepsané učivo, ne ještě do osnov nové přidati.

Film přiměřený chápavosti.

Zklamání může plynouti také z toho, že jsme dětem předvedli film nepřiměřený jejich chápavosti. Velmi se mýlí učitel, který se domnívá, že každý film děti zajímá. K tomuto klamnému mínění vede sugestivita filmu a zájem dětí. Film je však pro děti zajímavý jen potud, pokud odpovídá jejich chápavosti. Proto film o výrobě železa nebudeme předvádět v I. tř. měšť., ač by jej děti chtěly také vidět, a o bakteriích, pokud o nich aspoň zběžně neslyšely. Zda je film dětem přiměřený, pozná se lépe podle toho, jak se děti chovají při projekci a co zjistíme dotazy, než k čemu dospějeme vlastním soudem. Film nemusí být vinen. Za měsíc, za rok tytéž děti týž film řádně pochopí. Snad by mohl někdo namítati, že i učivo odsuneme na pozdější dobu. Nikoliv. Jen film promítneme té třídě, k jejímuž učivu se přimyká a ne celé škole. Odbývá se to často poznámkou: »Ať se na to také podívají.« Nesprávně.

Současně jen filmy příbuzného obsahu.

Z úsporných důvodů půjčuje se zpravidla více filmů současně. To svádí učitel,

aby je také promítl v jedné vyučovací jednotce. Pak se v téže hodině sejdou třeba Draví ptáci s Belgií. Mnoho vjemů najednou nemohou si děti řádně osvojit a výsledek je duševní únava a chaos v hlavách. Proto jen filmy příbuzného obsahu promítneme v téže hodině, stačí-li na to ovšem čas. V jistých případech totiž i 120 m dlouhý film je pro jednu hodinu mnoho. Nespokojíme se nikdy jen jedním promítnutím. Máme-li více filmů, promítneme druhý odpoledne neb příštího dne.

Také samospráva.

S půjčováním filmů je spojeno mnoho prací, které dobře mohou vykonati i děti. Svěříme je proto samosprávě. Píší objednávky filmů, přijímají a odesílají balíky s filmy, vybírají peníze od spolužáků, účtují příjem a vydání, revidují správnost záznamů, platí na počtě složenkou a tak dále.

Nové filmy.

Půjčovna školních filmů při Společnosti Červeného kříže je obohacována stále novými filmy. Neomezuje se však na koupě filmů cizích a opatřování jich českými titulky, ale má i ryze české filmy, zhotovené v Baťových atelierech našimi lidmi. Hlavní zásluhu o to má odb. učitel Masarykovy pokusné měšť. školy ve Zlíně Jar. Novotný. Novotný v pravém slova smyslu školní film postrkuje neustále kupředu. Zvláštní pozornost jistě zaslouží film Čechy a Morava, Slovácká kubaňa, Optika. Nyní Bourec morušový.

Učitelské aktuality

Modlitba ve škole. Modlitba, jež se konala před a po vyučování v našich školách do r. 1918, nebyla úředně zakázána. Výnosem mšano z 25. list. 1918, č. 214, bylo stanoveno, že konfesijní modlitby, k nimž náleží též pozdrav »Pochválen buď...« čítati jest k náboženským úkonům, jež mimo hodiny náboženského vyučování mohou býti pro žactvo i učitele jen dobrovolné. Této svobodě se rozumělo ve většině případů tak, že se konfe-

rence usnášely, aby se učitelstvo přestalo ve škole modlit. Na katol. učitelstvo, jež se nechtělo podříditi, byl vykonán nátlak. Zemská škol. rada v Praze však prohlásila v konkrétním případě na protest Volné myšlenky výnosem ze dne 16. května 1922, č. III. A 3591/2 ai 1921 zšr. 29.839 ai 1922 s odvoláním se na výnos mšano z 9. května 1939 č. 5125, že učitelé nelze ani přikazovati ani zakazovati, aby se s dětmi příslušného vyznání modlili nebo

nemodlil. Též z ústavní listiny podle §§ 117, 121, 122 vysvítá, že modlitba nebo její opomenutí nemohou být předmětem nijakého rozkazu ani zákazu, tedy ani konferenčního usnesení. V témž smyslu uvádí inspektor J. A. Kupka v příručce »Správce školy«, vydané ve Val. Meziříčí r. 1934, toto: »Škola ani úřady nejsou více oprávněny, aby žactvu a učiteli účast při jakýchkoli úkonech náboženských prikazovaly, stejně však nejsou úřední orgány ani učitelé oprávněni, aby v jakékoli formě ji zakazovali nebo v ní bránili, pokud není v odporu se školními zákony a řádem školním. Jakýkoli nátlak v tom ne-

bo onom směru není dovolen.« — V katolickém prostředí, zejména na venkově, modlilo se učitelstvo katol. s dětmi ve škole i nadále. Podle citovaného výnosu a vzhledem k zásadním hlediskům normálních osnov učebných z r. 1939, jímž je jednotný základ výchovy a vyučování v duchu národním a křesťanském, je učiteli volno začínati i končiti vyučování modlitbou. — E. V.

Školní úlohy za měsíc únor. Školní úlohy za měsíc únor nebudou se dodatečně pracovati, neboť více než 30 dní nebyly děti ve škole. (Výn. mšano ze dne 28. 10. 1939, čís. 129.722/V. I.—1.

Volba povolání

V posledních letech pozorovali jsme zajímavý zjev: většina chlapců, jakmile dosáhla 14. roku, snažila se dostat do Zlína-Ti, kteří nebyli přijati, šli na elektromechaniku. Děvčata, která se nedostala do Zlína, učila se šít. Nechci se ani zmiňovat o tom, že strašné spousty podprůměrně nadaných hrnulo se na studia. Všichni byli hnáni módou a vyhlídkami na brzký pěkný plat. Nikdo se neohlížel, má-li dítě aspoň nejnutnější předpoklady pro zvolené povolání. Učitelů se nikdo ani neptal. Kdo by také poslouchal učitele, který říká, že chlapec by se snad lépe hodil na stolařství, obuvnictví, hodinářství neb natěračství, když tolik jiných chlapců je ve Zlíně. Náš tam půjde také a dost! Jen ojedinele najdou se rodiče, kteří se přijdou do školy zeptat. Tu nejen, že opatrně navrhuje možnosti (dnes hodně omezené módou), ale je naší povinností doporučit návštěvu poradny pro volbu povolání, které jsou ve větších městech. Živnostenská oddělení poraden poskytují vyšetření i poradu zdarma každému, kdo o to požádá a není nic jiného třeba, než o radu se přihlásiti a na pozvání přijeti. V poradnách mohou velmi dobře doporučiti určitá povolání, neboť zkoušky bývají důkladné a vyšetření všestranné.

V Praze na př. jsou těmto zkouškám podrobeni každoročně všichni 14letí. Nezkoušejí se vědomosti. V poradně zkouší

se jen inteligence, rozumová schopnost, nadání technické, zručnost a různé schopnosti smyslové. Jako by si s dětmi jen hráli: ukazují jim různé obrázky, dávají jim doplňovačky a hádanky. Zručnost, důvtip a technický smysl se zkouší různými ručními pracemi. Vše je na pohled jako zábava, ve skutečnosti však přesně vypočtená a dobře promyšlená zkouška. Tím se ovšem poradna nespokojí. Opatří si o dítěti všechny zprávy, které lze dostat. O každém zkoušenci vyžádají si obšírný posudek učitele, vyptají se žáka na mnohé detaily o jeho zájmech, názorech a domácích poměrech. Lékař v poradně podrobí dítě důkladné prohlídce a sepíše obšírný zdravotní protokol. Přirozeně, že všechny záznamy poradny jsou úředním tajemstvím.

V dnešní době, kdy se od každého z nás žádá 100proc. práce, je nutno, aby každý práce svého povolání konal rád, s nadšením a měl v něm zálibu. Je ovšem velmi smutné, že i dnes, kdy existuje tolik poraden, kdy jsou lidé tak úzkostliví, je mnoho těch, kteří se »minuli povoláním«. Je naší povinností častěji žákům toto téma nadhoditi, o něm chvíli debatovati, přesvědčovati je, mají-li chybný názor. Na schůzkách rodičovských sdružení je třeba zavést rozhovor na toto téma, zdůrazniti důležitost správné volby povolání. Je třeba upozorniti rodiče, aby učinili vše, co je v jejich možnostech, aby zvolili

správnou cestu svého dítěte do povolání, aby zbytečně nebloudilo. Kdo nemá svou práci, své zaměstnání rád, neudělá ani polovinu, mnoho zkazí. A co nejdůležitější: cítí se po celý život nespokojen, nešťasten.

Svědomitý učitel, který zná a pozoruje děti i více let, zná jejich záliby a sklony velmi dobře. Je mezi námi mnoho kole-

gů, kteří k výzkumu dítěte nepotřebují žádných kouzelných aparátů a přece znají srdce i ledví dítěte. Nezapomínejme na tuto důležitou věc, je to naše vychovatelská povinnost. Buďme vždy upřímní, nedejme se ovlivnití ničím, ani domácími poměry dotyčné rodiny. Neubírejme, nepřidávejme!
Jal.

O dětské literatuře

Ph. Dr. František Müller. — Dětská literatura patří k nejobtížnějším oborům literární práce, a to jak po stránce praktické tvorby, tak pokud se týče teoretického vymezení smyslu a zásad. Požadavky estetické jsou zde navíc doplňovány požadavky pedagogickými, a při tom nesmějí být jedny uplatňovány na úkor druhých. Problém tendence v literatuře pro dospělé není tak složitý jako nezbytné vyrovnávání různých hledisk v literatuře pro děti.

Autoři dětské literatury mívají při své tvorbě na mysli různá hlediska. Úkolem vychovatelů je uvažovat, jaká přirozená omezení dává pedagogika dobrým úmyslům autorů. To znamená, že si uvědomují, jaký smysl má v dětské literatuře

1. hledisko estetické,
2. hledisko výchovně-pedagogické,
3. hledisko naukově-didaktické,
4. pobavení.

Žádný účel a žádný sebelepší úmysl neopravňuje autora, aby hřešil proti umění. Kniha pro děti tedy musí mít umělecky dokonalý výraz jak slovní, tak slohový, a musí být umělecky pravdivá. Nemají v ní tedy místa líbivé vulgarismy a výrazy argotické ani laciné fráze novin a rozhlasu. Jazyk nesmí dítěti se všednět již v pohádkách. Kniha pro děti nemůže být jenom kombinací skladební fantazie, spojující senzáčním způsobem věci všední i nevšední, ale musí se tvůrčí imaginací a při tom výrazem dětským propalovat do tajného smyslu věcí. Vidíme svět skrze clonu, a jenom básnickým viděním, metaforou a symbolem tuto clonu pronikáme. A dětské vnímání a myšlení se vyrovná vnímání skutečného bás-

níka. Každý ví, že dítě zcela spontánně personifikuje a ve věcech všedních promítá své nejkrásnější sny. Dětský úžas je nesmírně tvůrčí a je předpokladem úžasu básnického, proto se nesmí ničtí nevhodnými kombinacemi všední fantazie, jež surově spojuje brouka a telefon, lišku a velociped, a mravence nechá bruslit. Co je absurdní pro umělecké cítění dospělých, nehodí se ani pro dítě. Člověk dospělý nevkus odmítne, ale dítě je jím ohroženo.

I mravně výchovné hodnocení literárního díla pro dospělé je snazší než pro četbu dětskou. Od románu žádáme, aby v něm nebyl zkreslován mravní řád, po případě, aby z něho byl mravní řád buď přímo nebo nepřímo poznatelný. Dětem je mravní řád ještě málo znám. Mimo to jsou nesmírně citlivé a vnímavé, každá nesprávná sympatie může zanechat v citovém životě dítěte nebezpečnou poruchu.

Kniha pro dětskou četbu má seznamovat dítě s mravním řádem nenápadně a v umělecké formě. Knihu pro děti může psát jen umělec. Pouhé dobré úmysly dělají leda špatnou literaturu. Při tom však rozhraničení dobra a zla musí být mnohem patrnější. Dítěti se nesmí zdát zlo sympatické v žádné podobě a nesmí ztratit víru v konečné vítězství dobra. — Tato jistota však musí vyplývat z přirozeného děje, nikoliv z moralisujících pouček.

Po stránce *naukové* je cílem autorů dětských knih většinou seznamovat děti s přírodou a případně i s vymoženostmi techniky. Příroda jistě skrývá nepřehledné množství námětů, vhodných pro literární zpracování. Vždyť svět živočišný i rost-

linný je plný tajů, nad nimiž nikdy nepřestane žasnout ani dospělý. Chceme-li však dítěti přiblížit živočišný svět prostředkem literatury, musíme zachovávat i literární požadavky. Nestačí, aby vypravování bylo poutavé, musí být též pravdivé. Víme, že i bajka jako literární útvar má svá pravidla a omezení. Jsou-li zvířátka nadána rozumem a řečí, musí přesto zachovat svůj charakteristický ráz. Typické vlastnosti zvířátka jsou přexponovány, ale jeho podstata nesmí být porušena. Liška musí zůstat liškou, třebaš velmi chytrou a úskočnou, a osel zůstane oslem, byť i filosofujícím.

Technická zařízení a stroje nejsou vhodným předmětem pro literární zpracování, jednak že to jsou věci mrtvé, jednak že to jsou díla rukou lidských. Proto se nehodí seznamovati s nimi děti skrze literaturu. K tomu slouží knížky poučné (Jak sestrojím letadélko? a pod.). Zvláště je třeba odsoudit splétání motivů technických s pohádkovými.

Není třeba již mnoho mluvit o úmyslu *pobaviti* dětského čtenáře. Pobavení, jaké přejeme našim dětem, může dáti jen dobrá kniha. I zábava má svůj pedagogický smysl, neboť činí srdce lehčím a člověka usměvavějším. Potírá již v zárodcích trudnomyslnost a je nejlepší výchovou k optimismu a jasnému světovému názoru. Sensace a rozruch však není zábavou. Nezasahuje duši, ale dráždí smysly a činí je přecitlivělymi. Nedává radost a veselí, nýbrž příjemné a zhoubné rozčilení, vede k neklidu, nervositě a nešťastnosti. Nemůžeme-li se sami dosti uchránit před povrchní sensačností a rozruchem novin, rozhlasu a denního života, chraňme aspoň své děti! Jaká bude dětská literatura, takové budou děti. Co dítě čte v nejranějším věku, to mu nějakým způsobem zůstane po celý život. — Proto je tak veliká odpovědnost učitelů, kteří mohou ve věcech dětské četby poradit jak dětem, tak rodičům.

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

Nezapomínejte na Věstník a pošlete předplatné a můžete-li, i mimořádnou finanční podporu!

Místo řídícího učitele je uprázdněno na pětileté obecné škole (s 2 pobočkami) na Slovácku. Obec je vesměs katolická, o 330 číslech, vzdálená od města a nádraží 45 minut. Byt pro řídícího učitele ve škole. Rodičové si přejí katolického říd. učitele. Bližší sdělí Ústředí Svazu katol. žen a dívek. Brno, Laudonova 22a. Telefon č. 13.603.

Schází nám čas i příležitost, abychom se

při své práci chránili proti nemocem pocházejícím z nastuzení, jako rýmě, kašli a nejnebezpečnější ze všech, proti chřipce. Včasně kloktání vlažnou vodou s několika kapkami francovky Alpa chrání nás před tímto nebezpečím. Ochablost a tělesná únava zmizí, ošetřujeme-li svalstvo Alpou. I při revmatismu poskytne nám Alpa mnoho úlevy. Poradme se s lékařem! Žádejme Alpu jen v lahvičkách, opatřených plombou.

L I T E R A T U R A

Dr. Augustin Neumann O. S. A., K dějinám husitství na Moravě. Velehrad, naklad. dobré knihy, Olomouc 1939. Za 25 K. Před-

ní katolický znalec husitského hnutí obrátil v této knize pozornost k Moravě. Již tím je jeho práce velmi záslužná, neboť

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

Morava byla historiky často opomíjena. — Neumann počíná svou práci bojem markrabat Jošta a Prokopa s olomouckou kapitulou, které velmi poškodily církevní správu. Uvádí dále jiné příčiny, které měly za následek, že hnutí husitské zapustilo na Moravě pevné kořeny. Předvádí plasticky snahu olomouckého biskupa Jana Železného o nápravu i jeho vítězství nad mor. husity. Konečně postavení mor. husitů za koncilu basilejského. Dílo Neumannovo je velmi podrobné, vyčerpává látku důkladně a je při tom vzácně objektivní. Poslouží nejen těm, kdo chtějí mít pečlivý historický obraz Moravy, ale všem, kdo studují dějiny hnutí husitského. Kniha byla odbornou kritikou přijata s velkým porozuměním a vřele ji doporučujeme.

Dr. Josef Hlouch, Konverse a konvertité. Velehrad, nakl. dobré knihy, Olomouc 1940. Za 20 K. Kniha Hlouchova je svým pojetím úplně nová. Nejsou to životopisy, jsou to nábožensko-psychologické úvahy o těch, kteří našli cestu k Bohu. Skoro dramaticky líčí tu překážky, které brání konverzi, ale i statečnost těch, kteří nechtějí zůstat v polovině cesty. Hojnost příkladů ze života konvertitů dokumentuje vývoje autorovy a činí knihu opravdu plnou života. Četba vskutku nejen zajímavá, ale příkladná. Bohatost myšlenek i příkladů se dá vhodně užítí v přednáškách. Vřele doporučujeme.

Čeští kronikáři vyprávějí v 11.—16. sešitě ilustrovaných Dějin Čech a Moravy nové doby události z našich dějin, odehrávajících se ve druhé polovině XVI. století. K sešitům jsou připojeny na zvláštních hlubotiskových přílohách historické obrazy mistra J. Gotha. Dějiny Čech a Moravy nové doby vydává Nakladatelství L. Mazáč v Praze II., Spálená ulice 53, v levných týdenních seši-

tech o 32 stranách po K 2.60 a každý knihkupec vyřídí dodatečně vaši přihlášku.

Nakladatelství L. Mazáč v Praze vydá dílo Fr. Palackého s dokumentárními obrazy na zvláštních přílohách. Na jaře vyjde také soubor nejkrásnějších národních a lidových písní českých pod názvem **Národ v písní.** Obsažnou odbornou studii o národních písních v Čechách a na Moravě napsal Alois Hába. — Rovněž u Mazáče vyjde první román vynikajícího českého herce, profesora státní konservatoře Rudolfa Deyla, nazvaný **Kola na vodě.**

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercva Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Litteratura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Naš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafin. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Měsarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena vř. p. f. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

KATOLICKÉHO UČITELSTVA
LIST ŘÍŠSKÉHO SVAZU KATOLICKÉHO UČITELSTVA

ČÍSLO 15
ROČNÍK XVIII
V PŘEROVÉ
1. DUBNA 1940

Malověrným

Zdá se ti, že tvá práce není oceňována. Že jsi nějak divně sám a opuštěn od těch, kteří byli tvými přáteli? Že s tebou nikdo dobře nesmýšlí a že tvé domnělé i skutečné chyby jsou vynášeny více než kohokoliv jiného? Ztrácíš sebevědomí?

Ano, ty říkáš, že křesťanství je náboženství lásky a pokory. Že musíš být pokorný, že se nesmíš stavět dopředu, že své náhledy a myšlenky nemůžeš přece uplatňovat, když jsi tak nedokonalý. — Správně mluvíš, ale jen částečně. Kristus ti dal přikázání pokory, ale dal ti také přikázání, abys pro něj bojoval. Abys bojoval v pokoře. Tomu nerozumíš? Je to snad paradox, ale kdo nerozumí takovým paradoxům, nemůže rozumět křesťanství.

Uzchoť se a staň se bojovníkem pro Krista. U něm máš příklad, jak dovedl s pokorou spojit rozhodnost, sílu a statečnost, když šlo o to, což je Otce mého, který je v nebesích.

Uč Boží je tvou věcí. Místo, kde stojíš, je to, na které tě On sám postavil. Ani přemrštěnou úzkostlivostí nesmíš hřešit!

Podle plánu

Naše školská správa se snaží podle plánu uskutečňovati dále dobré myšlenky, po jejichž realizování bylo voláno již po několik let, nebo které byly vynuceny nynějšími poměry.

Je to v prvé řadě otázka čtvrtých ročníků měšťanských škol. Je jisto, že dnes se hlásí do čtvrtých ročníků měšťanek mnohem více žáků, než tomu bylo dříve. Ale tito žáci namnoze nemají možnosti je navštěvovati, protože čtvrté ročníky jsou pravidlem jen ve městech. Je to zcela pochopitelné, protože podle dosavadních předpisů musejí je vydržovati obce. Protože náklad na ně je značný, vybírají obce ve většině případů školné od žáků, které je někdy velmi tíživé pro rodiče žáků, protože činí až několik set ročně. Školská správa proto provede to, po čem se dávno volalo: přičlenění čtvrté ročníky k trojtřídní měšťanské škole. Budou zřízeny všude tam, kde se do nich přihlásí aspoň dvacet žáků. Takto budeme míti i v praxi skutečně měšťanskou školu čtyřtřídní. Obcím se touto úpravou značně ulehčí, ale hlavně budou míti užitek žáci, kteří budou zbaveni tíživého školného. Zatím má býti jejich návštěva nepovinná. Všecky právní předpisy, i pokud se týče ustanovování učitelstva, se budou týkati také těchto čtvrtých ročníků.

Uvažuje se také o jiném námětu, který byl již před delší dobou vysloven. Na každé větší škole, zejména na vícetřídních školách měšťanských, má býti ustanoven zástupce ředitele. Dosud zastupoval ředitele služebně nejstarší člen učitelského sboru, aniž by ovšem z tohoto titulu používal nějakých výhod. Nyní má býti každého roku školními úřady ustanoven na škole nejstarší člen jako

KALEIDOSKOP

Z historie letního času.

1. dubna bude zaveden letní čas. Jak stará je vlastně myšlenka letního času a kdo je jejím původcem? Málokdo ví, že autorem myšlenky letního času je Benjamin Franklin, který roku 1784 v Paříži navrhl, aby hodiny byly v létě posunuty o jednu hodinu napřed, aby se využilo letního světla. — Myšlenka tehdy nedošla splnění a ožila teprve po více než stu letech. První, kdo se jí opět publicisticky v Německu zabýval, byl jistý profesor, který začal r. 1910 sbírat podpisy na podporu této akce. Sešlo se 120.000 podpisů významných kapacit a v květnu r. 1915 byl německým úřadům odevzdán pamětní spis, žádající zavedení letního času. Ale ani 120.000 podpisů nepomohlo a myšlenku dovedl prosadit teprve obchodník Hermann Rese z Hameln, který poukazoval na potíže zásobování petrolejem. Na pomoc mu přispěl vratislavský starosta Paul Matting, který dosáhl, že Reseho návrh se dostal až k spolkové radě jako petice. Spolková rada návrh přijala a tak byl od 1. května do 30. září 1916 vyhlášen po prvé v Německu letní čas. — Záhy následovaly německého příkladu ostatní evropské státy: Francie, Anglie, Rusko, Belgie, Holandsko, skandinávské státy, Itálie, Maďarsko a za oceánem také Spojené státy severoamerické. Ve většině států pak letní čas zůstal jako trvalé zařízení, v Německu byl roku 1919 zase zrušen. Výhody letního času byly statisticky prokázány tím, že r. 1917 německé elektrárny a plynárny spotřebovaly o 20 proc. méně uhlí než r. 1915. Zavedením letního času získáme po 188 dní v roce o hodinu světla více a také doba protiletického zatemnění se zkrátí.

Vládní nařízení o okresní školní příirážce.

Podle dosud platných předpisů moravských zemských zákonů byly obce na území bývalé země Moravské povinny přispívat k částečné úhradě učitelských platů do výše 23 % přírážkové základny. Obdobnou povinnost neměly obce v Čechách ani obce na zbytku území země Slezské. Stejně účelové určení jako zmíněný příspěvek morav-

místoředitel. Měl by snížený úvazek, na měšťanské škole místo 24 jen 20 hodin a na větších školách by neměl třídnictví. Funkční přídavek z titulu místoředitele by mu nepříslušel.

Služební úvazek řídících učitelů na jednotřídkách má býti také nově upraven. Uvažuje se o tom, aby při této příležitosti byla rozšířena aprobace učitelek domácích nauk. Je častým zjevem, že tyto učitelky mají na venkově přidělených několik škol. Do každé z nich musejí docházeti dvakrát týdně. Vyučují pouze svému předmětu: ručním pracím dívčím s naukou o domácím hospodářství, ač nabyly většího všeobecného vzdělání. Kdyby byly jejich zkoušky nově upraveny, kdyby měly možnost navštěvovati příp. kursy, mohly by na těchto školách vyučovati i jiným předmětům. Jistě dobře by mohly vyučovati dívčímu tělocviku, zpěvu, po případě i kreslení a psaní.

Veliký problém tvoří dosud otázka map a učebnic. Pro změněné státoprávní poměry musela býti většina map vyřazena a na mnohých školách je situace, že se učí zeměpisu bez map. Jaké je to vyučování, si každý lehce domyslí, není-li učitel náhodou tak vynalézavý, že svými náčrtky hor, řek, nížin a měst doplní tuto velikou mezeru. Také pokud se týče učebnic, je velká nesnáz. Revize učebnic, která velmi mnohé učebnice vyřadila, ukázala, že jiné bude třeba důkladně přepracovati. Nevyhňeme se jistě ani vydání učebnic nových. Jest třeba jen důkladně uvažovati, protože učebnice a mapy představují ohromný, stamilionový kapitál. Profesor Josef Macek v posledním čísle Naší doby píše, že učebnice, užívané na školách národních a středních u nás, představují hodnotu asi 200 milionů korun. Vůbec naše školská správa v této věci stojí před tvrdým oříškem a hlavní její zásadou pokud se týče map a učebnic musí rozhodně býti: neukvapovat se. Každá unáhlenost by mohla přinést větší škody než užitek. Rozumný odklad naopak může býti znakem dobře uváženého postupu.

Toto je aspoň několik problémů, jimiž se naše školská správa zabývá a které mají jistě za účel naše školství národní zlepšiti tak, aby bylo i v budoucnu vždy na výši.

Přátelé budme - dluhy si platme! Proto lask. vyrovnejte nedoplatky za Věstník!

Nový slib vlády a veřejných zaměstnanců

Ve Sbírce zákonů a nařízení byl uveřejněn dekret státního presidenta ze dne 8. března 1940 o slibu členů vlády, veřejných zaměstnanců a jiných orgánů veřejné správy.

Tímto dekretem se stanoví nové znění slibu, odpovídající nynějšímu státoprávnímu postavení Protektorátu Čechy a Morava.

Slib podle uvedeného dekretu budou povinni složit nejen veřejní zaměstnanci a veřejní orgánové nově úřad (funkci) nastupující, ale i veřejní zaměstnanci a jiní veřejní orgánové již ustanovení, neboť služební přísahy (sliby), vykonané veřejnými zaměstnanci nebo osobami zastávajícími veřejné funkce vůči bývalé Československé republice, jejímu presidentu, její vládě nebo jakýmkoliv jiným způsobem, se staly v důsledku zřízení Protektorátu Čechy a Morava bezpředmětné.

Veřejnými zaměstnanci ve smyslu cit. dekretu se rozumějí zaměstnanci Protektorátu, zemí, okresů a obcí a učitelé národních škol, a to ať v činné službě či ve výslužbě; osobami zastávajícími jinou veřejnou funkci se rozumějí pak osoby, které jsou podle platných předpisů pověřeny trvalým zastáváním veřejných úkolů, na př. členové zastupitelských sborů územní samosprávy, členové stálých poradních sborů, členové daňových komisí, veřejní notáři, advokáti a jiní.

Forma slibu je napříště jen písemná a záleží v tom, že vlastnoručně podepsané znění slibu odevzdají členové vlády státnímu presidentu, přednostové ústředních úřadů, pokud nejsou členy vlády, předsedovi vlády, zaměstnanci v činné službě příslušnému služebnímu úřadu, zaměstnanci ve výslužbě přednostovi úřadu, jenž vyměřil jejich odpočivný plat, a osoby, zastávající veřejné funkce, přednostovi příslušného státního dohlédacího úřadu, po případě přednostovi úřadu (orgánu), jenž je ustanovil (jmenoval).

Odepření slibu nebo provinění proti jeho obsahu je porušením úředních povinností, jež se stíhá — nehledíc k případnému soudnímu potrestání — podle příslušných disciplinárních předpisů a má za následek okamžitě zbavení výkonu úřadu, služby nebo funkce (suspensí).

Ku provedení dekretu státního presidenta vydají ústřední úřady potřebné prováděcí pokyny, takže s výkonem slibu jest sečkat, až vyjdou tyto pokyny.

ČTK.

francovka

**podporuje oběh krve
a sílil organismus**

ských obcí měla v Čechách okresní školní přírážka vybíraná podle zemského zákona z roku 1873 do výše 10 % přímých daní podrobných přírážkám. Tyto nesrovnalosti v zatížení poplatnictva a zejména obcí v jednotlivých zemích odstraňuje nové vládní nařízení tím způsobem, že zrušuje s platností od 1. ledna 1940 dosavadní 23% příspěvek moravských obcí na učitelské platy a podle obdoby stavu platného dosud pouze v Čechách zavádí pro celé území Protektorátu Čechy a Morava jednotný předpis o 10% okresní školní přírážce k částečné úhradě učitel. platů.

ČTK.

Náboženský život Ameriky.

Spojené státy severoamer. jsou zemí, požívající od zavedení konstituce v roce 1789 svobody všech náboženství. Podle posledních statistik je v USA, mimo Církev katolickou, přes 300 protestantských církví, z nichž největší jsou církve episkopální (biskupská), dále presbyteriální, které mají asi po 4 milionech členů, zatím co ostatní mají jen nepatrný počet vyznavačů. Velký počet amerického lidu, snad přes 40 proc., se nehlásí do žádné náboženské společnosti. Všechny církve, ať již křesťanské či jiné, si musí vydržovat samy své chrámy i duchovní, jakož i školy a různé ústavy, ať charitativní nebo jiné. Stát nepřispívá ničím na potřeby církví a také nijak nezasahuje do jejich vnitřního života. Ze všech křesťanských církví je nejsilnější Církev římskokatolická. Jak mocný je rozmach náboženského a církevního života, ukáže nejlépe několik čísel. Před 100 lety tvořili katolíci pouze padesátinu všeho obyvatelstva. 100.000 katolíků mělo jen 50 kněží a tolikéž kostelů. Roku 1923 bylo ve Spojených státech již přes 20 milionů katolíků.

K U R S Y A E X K U R S E

XI. Prázdninový vzdělávací kurs katol. učitelstva v Jičíně od 3. do 16. března 1940

Kursovni rodině a všem přátelům Prázdninových kursů katolického učitelstva oznamujeme, že XI. kurs se koná letos v Jičíně v kraji českého ráje. Za tím účelem byli členové předsednictva přijati 23. ledna panem ministrem školství dr. J. Kaprasem. Panu ministru podána obšázná zpráva o X. jubilejním kurse, blahopřáno k 60. narozeninám a odevzdán čestný výtisk sborníku »Škola v duchu národním a křesťanském«, který s velikou radostí a zájmem přijal a přál si, aby se kniha dostala v hojně míře učitelstvu do rukou. Panu ministrovi byl předložen rámcový program XI. kursu a vyžádány některé pokyny pro organizaci příprav XI. kursu. — 23. ledna navštívil předseda Kuncek a dr. Závadský J. M. dra Stanovského a projednali s ním aktuální otázky Prázdninových kursů. — 1. února byl předseda přijat v delší audienci J. E. panem biskupem dr. Mořicem Píchou v

Hradci Králové a informoval ho o XI. kurse. Pan biskup s obzvláštní radostí přijímá ve své diecési pod svoji ochranu pořádání kursu v Jičíně a slibuje všemožnou pomoc a podporu tomuto dílu. Katolickému učitelstvu posílá své biskupské požeňání, aby jeho práce pro Církev, vlast a národ byla vždy Bohu milá. Děkuje katolickému učitelstvu za statečnost, s jakou hájí svoji existenci. Velmi pozorně sleduje naši práci a chválí úroveň »Věstníku katolického učitelstva«. Zvláště si všiml článku nového spolupracovníka Prázd. kursů prof. dra Fr. Müllera. — Slíbil osobní účast na kurse v Jičíně. Jest zapotřebí stále a stále obětí, a ty musíme rádi a v důvěře v Boha přinášeti. — Koho Bůh miluje, toho i křížkem navštívuje.

Ohlas v Jičíně. Katolická veřejnost v Jičíně s radostí přijala myšlenku pořádati kurs letos v Jičíně. První se postavil v če-

---

Sv. Hostýn z hlediska historického

V pozůstalosti v Pánu zesnulého kol. L. Vymětala byl tento článek, který zesnulý zpracoval podle přednášky také již zemřelého p. inspektora Šobra. Bylo by škoda, aby zapadl. Je svými vývody velmi zajímavý.

Svatý Hostýn je nejzazším výběžkem Bílých Karpat. Je vysoký 736 m. S jeho vrchu lze shlédnouti téměř polovinu Moravy. Moravské Lurdy, jak se tomuto poutnímu místu říká, navštíví ročně více než 200.000 poutníků. Málokdo však zná podrobněji historii této pdsvátné hory. Tápe se o ní při vyučování příslušné partie dějepisu a činí se nesprávné závěry.

Nejčastěji se vypráví, že při vpádu Tatarů na Moravu svedena byla pod Hostýnem velká bitva, kterou křesťané s pomocí Matky Boží vyhráli. Tuto velkou bitvu rozhodně a správně historikové popírají. Je tedy nutno učiniti si o historii Hostýna jasnou a přesnou představu. Jen velmi málo z návštěvníků Hostýna všimlo si prastarého valu, který počíná po obou stranách schodiště naproti Vosmíkovy sochy Krista Pána a jenž v délce 1800 m obklopuje temeno hostýnské. Je podoby ledvinovité, místy až 10 m vysoký a v základech přes 15 m široký. Ve valu je několik bran, kdež kdysi asi stávaly dřevěné věže. Z těchto bran nejpozoruhodnější je t. zv. »Železná brána«, směřující k údolí Říky. O původu tohoto valu mylně se vykládá, že byl r. 1241 zbudován křesťany jako ochrana proti Tatarům. Než různými archeologickými nálezy (některé

lo příprav profesor jičínského gymnasia P. J. Beneš, který také povede veškeré přípravy ke kursu v místě. Předseda Kursů navštívil Jičín 1. února a sjednal tu podmínky pro pořádání kursů.

Rámcový program XI. kursu.

I. Osnovy. — Podrobné rozvrhy učiva pro obecné a měšťanské školy.

II. Hudební výchova:

- a) Sborový zpěv.
- b) Školení ve zpěvu.
- c) Chrámový zpěv.

III. Estetika umění:

- a) výtvarného,
- b) hudebního,
- c) slovesného,
- d) dramatického.

IV. Exkurse a pout.

Podrobnosti k programu přineseme později.

Kursovne. Vloni bylo stanoveno kursovne 455 K, ale na kurse se ukázalo, že tento peníz nemůže uhradit režii, proto bylo z dobrovolného rozhodnutí kursistů, na návrh pokladníka Kursů, připlácano 50 K. Přes toto zvýšení kursovneho se však v zá-

věrečném účtě X. kursu projevil deficit. Letošního roku však jsou jiné ceny, proto bylo nutno kursovne pro XI. kurs zvýšiti na 600 K, pro studenty na 450 K. Účastníci X. kursu dostanou ještě jeden výtisk »Dobré cesty«. Kalkulace kursovneho pro XI. kurs 600 K (450 K) jest vzhledem k nynějším poměrům. Upraví-li se poměry do srpna, upraví se také výše kursovneho. Vzhledem k tomu doporučujeme, aby již nyní si kursisté odkládají na svůj fond pro XI. kurs. Ať má každý nastřádáno aspoň polovici. Jako jiná léta, vydáme tiskem přednášky v »Dobré cestě«.

»Škola v duchu národním a křesťanském«, sborník odborných a praktických statí, který vydaly Prázdninové kursy, došel obliby. Také platy za sborník (24 K) se pěkně scházejí. Ti, kteří nezaplatili, dostali a dostanou znovu složenky. Prosíme, aby všichni řádně knihu zaplatili, abychom mohli přikročit k vydání nové publikace. Jest zajímavé zaznamenati, že určité kruhy naší školské správy dosti ne-li přijaly vydání sborníku. Práví se s jejich strany, že pojem křesťanské výchovy jest příliš široký a my že si ji před-

jsou v hostýnském museu), je bezpečně zjištěno, že val je původu mnohem staršího, že byl vybudován dávno před narozením Krista Pána, kdy v našich zemích bydleli lidé původu málo jasného. Podle nalezených pazourků a kamenných předmětů nutno souditi, že temeno Hostýna bylo obydleno lidmi již v mladší době kamenné, tedy asi v době od r. 7000 až 2000 před Kr. Zřízení hostýnského valu nutno datovati do této doby. Přirozeně, že i v době bronzové byl Hostýn obydlen, což opět dosvědčují nalezené bronzové předměty (spony, náramky, jehlice a j.) V té době žili v našich krajinách kočovní Illyrové. Asi 100 r. před Kr. vlomili se k nám lidé, kteří přinesli železo, byli to Gallové. Železných předmětů, pocházejících z této doby, nalezeno bylo na Hostýně dosti. Pak přicházeli naši předkové — Slované, kteří měli náradí a zbraně jednak železné,

jednak dřevěné a hliněné (přesleny a j.)

Této době říká se h r a d i š t n í (5., 6., 7. stol. po Kr.). I Hostýn byl takovým hradiskem, jakých bylo ve střední Evropě několik. Hradiska byla místa, kdež se v určitých dobách scházely obchodní karavany z dalekých severních končin, aby své zboží vyměňovaly za výrobky karavan z končin jižních. K vůli ochraně a bezpečnosti zboží i životů těchto karavan proti loupeživým hordám, jež přepadávaly karavany, jakož i proti divoké zvěři, které tehdy bylo plno, byla hradiska opevňována.

Val hostýnský, značně vyšší nežli je dnes a opatřený ještě sruby, byl jakousi pevností, v níž obchodníci zboží vyměňovali a přechodně obývali. Jak už bylo řečeno, výměnný obchod konal se jen v určité roční době. V době, kdy se nezdržovali v hradisku obchodníci, hlídalo

stavujeme jako katolickou výchovu. Namítám: »Samozřejmě, že si my, jako katolíci, představujeme křesťanskou výchovu jako katolickou výchovu a nikoliv laickou. Nemůžeme přece očekávat od kolegů a těch ze školské správy, kteří potírali náboženskou a křesťanskou výchovu, prohlášení laickou výchovu za jediné správnou, aby tito lidé přicházeli s iniciativním návrhem na zavedení křesťanské výchovy do škol. Jako katolíci učitelé cítíme nejvíce povinnost přímo spolupracovat na křesťanské výchově a v tom přesvědčení nás žádné hlasy nezviklají, byť hrozily a umlčovaly. Proto nejsme nijak překvapeni, když se jistí lidé diví, že jsme pozvedli hlas.« Tak a podobně mluví mnozí učitelé a úředníci školské správy. Krásně napsal vzdělavatel Orla dr. A. Schubert:

»Proto také pokrokářští filištínové zůstali celkem klidni při prohlášení o křesťanském rázu národního života, neboť věděli — a snad jim to bylo i řečeno — že to mnoho neznamená.

Každá myšlenka musí mít své nositele. Masa nositelů, za myšlenkou sešikovaných, dodává jí teprve průbojnosti a váhy. Bez nositelů je myšlenka lehčí než papír a nepotřebuje ani větru, aby byla odvátá.

Proto my katolíci musíme křesťanskému

duchu národa propůjčiti svá těla, aby tento duch mohl mluvit, jednat, napravovat chyby, konati skutky dobré, bránit přístupu hříchu a šířiti pravdu Kristovu. My katolíci jsme přece v té příjemné situaci, že nám tento náš apoštolát nebude nikdo zazlívati, protože je to pouze vtělení ducha křesťanského.

Víme, že rozhodující činitelé mluvili o duchu křesťanském v našem programu s plnou vážností a s vroucím přáním po obrození různých úseků našeho národního života. Na nás ovšem je, aby myšlenka se stala skutkem. Právě tak jako nenecháme dělati boty od truhláře a šaty od klempíře, právě tak nebude přece nikdo očekávat, že křesťanské obrození v národě by mohl dělati někdo jiný než křesťané samotní. A na nás katolíci při tom záleží, aby v této obrodné práci nebylo zapomenuto na nejpłodnější křesťanství našich dějin, na katolictví.

Proto se musí katolíci v národním životě probudit k plodné a činnorodé práci ve prospěch svého vlastního lidu. Bylo by to naše neomluvitelné provinění na blahu národa, kdybychom dnes ze sebe dělali negramotné pensisty a nepřiložili ruku k dílu, když jsme k tomuto dílu přímo voláni. Touto výzvou se obrací přítomnost ke všem úsekům katolického života. Volá kazatele k neohroženému hlásání slova Božího, volá redaktory k rozpomenutí na katolický ráz jejich listu i peněz, z kterých jsou placeni, volá vychovatele k záchraně mládeže a tím budoucnosti národa, volá do všech stavů a vrstev, aby probudila spáče, lenochy a ulejšky.»

je jen několik lidí, kteří tu měli trvalé bydliště, pole a jiné možnosti k živobytí. Výjimečně jen, na př. v době nepřátelského vpádu, bylo hradisko zaplněno lidmi z okolí, kteří tu přivedli i svůj dobytek.

Starověká hradiska byla spojena cestami (ne ovšem ve smyslu dnešních cest) a těchto cest vzpomínají prastarí historikové jako Herodot (500 r. před Kr.), Ephor (400 r.), Aristoteles (350 r.). Plinius vzpomíná cesty »jantarové«, jež vedla od moře Baltického našimi končinami k moři Jaderskému. Ptolemaios nakreslil mapu, v níž byla dokonce naznačena ona obchodní cesta. Tato cesta byla chráněna lidmi, kteří měli svá sídla na sousedních kopcích a jejichž stopy můžeme ještě dnes dobře sledovati.

Když po pádu říše římské nastalo domnělé stěhování národů (ve skutečnosti

však žádné stěhování národů nebylo, bylo to jen přecházení a honění bojechtivých tlup, po př. jen stěhování najatých žoldnéřů) a obchod upadl, hostýnské obchodiště stalo se jen útočištěm (refugium) okolního lidu v nebezpečí.

Tak tomu bylo i ve 13. století, kdy r. 1241 valila se rovinami ruskými a polskými k nám vojska tatarská. Branou moravsko-slezskou dostali se až do nitra země. Nemohouce jako celek postupovati (bránila jim horská pásma a jiné překážky), rozdělili se na menší tlupy, které pouštěly se průsmyky daleko do kraje a které sváděly s domácími obyvateli boje. Tenkrát také takový oddíl tatarský napadl kraj podhostýnský, jehož lid i se svými stády utekl se před Tatary na dobře chráněné místo uvnitř valu hostýnského. Boj na Hostýně byl kratinký, ale zvíťazili v něm křesťané, kteří byli přesvěd-

Všimáme si, co tu a tam se kutí, aby duch křesťanský v národní škole byl co nejslabší. Musíme si také všimnouti toho zjevu, že tak veliké procento učitelů, členů J. U. N. Š., jest bez vyznání. Zde určitě není něco v pořádku a mnozí jistě lépe pochopí, proč katolické učitelstvo tak statečně hájí svoji kulturní samostatnost. Proto také vyšel sborník »Škola v duchu národním a křesťanském, aby utvrdil věrné a povzbudil a posílil malověrné. Není dnes doba vhodná na polemiky.

Ve světě působí mimo Boha moc proti Bohu. »Snad se málo modlíme, snad ne-

sloužíme Bohu tak, jak se patří. Dříve to bývalo k pohoršení a zlosti. Dnes je to k pláči. A přece to patří k našim zkouškám. Je to trest za nevěrnost, s níž si národ náš hraje už přes pět set let.«

Kterýsi vzácný host po návštěvě naší vlasti vzkázal: »Váš národ potřebuje jen světců!« Snad proto jich nemá, že si nedovedl dost vážit svých starých světců a jejich svatého odkazu. A byli to přece svatí, které znala a uctívala i cizina.

Křesťanským duchem chceme národ vrátiti k Bohu, kde jest jedině jeho místo.

Jan Kuncek.

Sjednocené vyučování

K. B. Hroch. — Cíl učitelské funkce stanoví M. Skořepa ve své »Ideologii učitelského povolání« trojím směrem: udržet kulturu, rozhojnit ji a předat. Na jakém stupni vzdělání a mravnosti je učitel, tak vysoko je i škola. Co kdo nemá, nemůže dát druhým. A předávání poznatků i mravních zásad je nejvlastnější prací učitelovou, od které nebude nikdy dispensován.

Jako při každé práci, tak i ve škole

neptáme se jen po cíli školní práce, ale i po cestách, kterými půjdeme. Otázka »Jak pracovat« není nejmenší mezi otázkami didaktickými. Záleží nejen na řádném výběru učiva, ale i na vhodné úpravě, neboť jen vědomosti seřazené a o vzájemné stykové body opřené mají naději, že vskutku pevně se osvojí a utkví. (Kádner: Základy II. 483.)

Normální učebné osnovy vyjádřily kdysi důležitost této úpravy učiva slovy:

čení, že se tak stalo na přímluvu Matky Boží. Že Tataři v kraji podhostýnském skutečně byli, dosvědčují i mnohé zachované pověsti v okolí. Val hostýnský byl i v pozdějších dobách dobrou ochranou v době války. Ještě v r. 1866 za války prusko-rakouské ukrývali se tu lidé z okolních vesnic.

Už hned v pravěku na Hostýně byla uctívána pohanská božstva. V době křesťanské dával se tu lid v ochranu nebes a ruce své spínal k svému Bohu. Po vpádu tatarském byla tu asi postavena kaple nebo maličký kostelík, v němž zbožný lid dále prosil o pomoc a přímluvu Matku Boží. Větry a živly tuto svatýňku rozhlodaly, ale vděčný lid ji opravoval nebo znova stavěl, až došlo k postavení velebné svatyně nynější.

Ke konci nutno vysvětliti, od čeho se odvozuje jméno Hostýn. Staří Slované

neřikali cizím obchodníkům jinak nežli gosti (hosté). Místu, kde se tito obchodníci scházivali, říkali gostinnoj dvor nebo zkrátka gostinnoj, z čehož vzniklo slovo gostin. Tímto jménem pojmenovali též naše hradisko — Hostýn.

Že nenacházíme ve starých listinách (vyjma Rukopisů) zápisů o bitvě hostýnské, nutno vysvětliti tím, že všeobecně se o ní nevědělo, ježto nešlo o nějakou bitvu velkou a rozhodnou. Řekli jsme si dříve, že byl v ní zúčastněn jen menší oddíl tatarský, ne půl milionu Tatarů, jak mnozí dosud myslí.

Až navštívíte Sv. Hostýn, zajděte si po vykonání pobožnosti i do musea hostýnského, obejděte i valy hostýnské a snažte se tu čísti a pátrati po stopách historie. Učitelstvo mělo by výše uvedená fakta znáti a nepravdivé závěry a povídání uvést na pravou cestu.

»Všechny složky školní práce tvoří harmonickou jednotu, která je ve shodě se stupněm dětského vývoje. Proto učebné předměty mají být v účelných vztazích. Žák používá vědomostí a dovedností, kterým se naučil, při každé vhodné příležitosti ve všech učebných předmětech.«

Nelze dnes chápati jeden jediný předmět jako celek. Učiva tolik narostlo, že předměty se skoro automaticky rozpadávají na nové a všechny dovedou něco povědět, co bude člověk v životě potřebovat. Množství učebné látky hrozí udušit zřetel výchovný. I samo opomenutí vztahů se může státi osudným. Žák si pak neodnese ze školy ani obávaný agregát vědomostí, ale pouhou tříšť bez jakékoli ucelenosti.

Tomu se vzpírá globální pojetí školní práce. E. Utitz, když mluví o totalitě v umění, říká: »Každé umělecké dílo je celek a útvar, a každá snaha je marná, chtít je chápat z nejistých prvků, naopak celek musí být východiskem analýzy.« I školní práce je umění a každá vyučovací hodina je do jisté míry uměleckým dílem. Tím spíše výsledek školní práce nutno chápati celistvě. Rozborem celku se pak nejlépe přesvědčíme, jak lze jednotlivosti zapojovati v jednotu.

Otázka jednoty školní práce nezatěžovala starou školu, ač se shledáváme s mnohými zajímavostmi v úpravě učiva. Teprve Bain v Anglii ukázal, že lze opustiti zřetel k logické závislosti předmětů ve prospěch zřetele k psychologickému vývoji dětských sil tak, aby byly zachovány zásady: od konkrétních jednotlivostí k obecným, od jednoduchých jevů k složitým.

K této ideji se hlásí na př. psychologická metoda v počtech, která nedbá logické stavby číselné řady, ale psychologických schopností dětí. Je-li výkon s větším číslem lehčí než výkon s malým číslem, náleží mu přednost, aby byla šetřena zásada od lehčího k těžšímu.

Problém koncentrace učiva, vyvolaný požadavkem Komenského, aby byl úzký vztah mezi slovy a věcmi, vyrostl teprve v Herbartovi a jeho pokračovatelích. Němečtí pedagogové dovedli provést až mi-

nuciosní dělení forem koncentrace, které Kádner nazývá zbytečným. Přesto není bez zajímavosti zamyslet se nad některými definicemi.

Koncentrace je prý omezení učiva. Přihlíží se zde správně k tomu, že teprve při řádném výběru učiva se objevují často přirozené koncentrační vztahy, které nejsou jasné, dokud přeplněnost detaily vzbuzuje dojem vědy.

Jindy se nazývá koncentrace formálně logickou úpravou učiva. O tom lze snad mluvit jen tehdy, kde se vyzdvihuje jeden předmět jako hlavní a ostatní se stavějí do podřízenosti. Avšak sama závislost není ještě koncentrace.

Psychologické soustředění, obsahové slučování, úprava pod společným heslem étickým atd. jsou definice koncentrace.

Vnitřním pojátkem veškeré školní práce je společný výchovný cíl všeho vyučování. Vnější pojátkem jsou některé předměty, které osnovy označují jako didaktický princip: jazyk vyučovací, počty, občanská nauka a výchova, ruční práce, kreslení, psaní a tělesná výchova. Vědomostí a dovedností v těchto předmětech nabytých se má účelně užívat při všem vyučování.

Moderní pedagogiku zajímá otázka, co má rozhodovati o výběru učiva pro koncentraci. Má to být výlučně jen dětský zájem, či má se připustit umělý zásah učitelův?

Dewey, Parkhurstová, Decroly a jejich stoupenci v různých státech chtějí kupiti všechno učivo okolo dětského zájmu. S. Hessen se staví proti tomu a připouští střediska zájmu jen v počátečním vyučování. Píše: »Někteří pedagogové jako na př. Decroly a částečně i Ferrière nahrazují pak tradiční rozdělení předmětů svým vlastním rozdělením, založeným na tom, čemu říkají střediska zájmu. (Globální metoda či globální vyučování? Str. 43.) — Tato pragmatická střediska zájmu jsou docela správným východiskem pouze počátečního vyučování. Během času se však původní myšlení žáka postupně vysvobuje z původního pragmatismu. S počátku zažívá jakožto problém jen to, co je více méně spojeno s jeho aktivitou. Bě-

hem času však začíná aktivně zažívat i abstraktní, t. j. to, co má význam ne pro život, nýbrž pro poznání. (Str. 45.) Ostatně nejen teoretické úvahy, ale i praktické zkušenosti mluví proti tomu, aby se všechno mělo ponechat jen dětskému zájmu. Zájem dětský musí být prostředkem výchovy i výuky, ale ne cílem. Je faleš-

né dělat z dětského zájmu Boha a z výchovy modloslužbu. Pouhým zřetelem k dětskému zájmu bychom dítě víc ochuzovali než obohacovali a hromadná výchova stávala by se nemožnou. Proto již Lidner upozorňoval na to, že koncentrační body musejí se i uměle štěpovati tam, kde by z dětského zájmu nikdy nevyrostly.

Věčně nespokojený...

Nezazlívejte, prosím, příště zas napíši o tom, co vše se mi na škole měšťanské líbí. — Píši jen tak páté přes deváté. Srovnejte laskavě sami. Neznám na př. nikoho, kdo by psal věci obchodního nebo úředního rázu na nelinkovaném papíře bez podložky. Proč tak musejí psát žáci od I. třídy měšť. školy? Mohou to slušně napsat? Dovedeme to my, učitelé?

Mnoho se nařiká na učebnice. Nemyslíte, že by stačil list učebnice na týden? To je maximum 80 stránek. Máme takové učebnice? To jsem se vám jednou strašně dopálil: kluk zrovna tu »moji« učebnici nechal doma. Brečel: »Pane učitelí, ona se ta fysika mně už do aktovky nevešla!« Nevěřím. »Ukaž aktovku!« Byl přespolní, měl knih na sedm hodin. — Opravdu, nic by se už do ní nevešlo. Tak mne zlost přešla a poradil jsem mu, jak jsem nosíval atlas já: starší atlas jsem prostě proměnil na listové vydání a nosil jsem do školy jen ty mapy, které jsem nutně potřeboval. Když tak o tom uvažuji, bylo by to vlastně i sociálně lepší: nezatížilo by to kapsu rodičů najednou tak velkou sumou. Má se šetřit, tož myslím, že v atlase je dost map téměř nepotřebných pro vyučování. Nechci snad říci, že by tomu byli vinni nakladatelé. — Zatím, co draze placené objemné učebnice nestačíme ani pročíst, mohli bychom snad ty 80stránkové dokonce i naučit. — Vždyť na každé škole máme už příruční knihovny, z nichž si mohou vyspělejší žáci vybrat doplňky k probranému učivu. Máme na škole též čítárnu. Nezlobte se na mne, ale kdybych já byl 12-14letým klukem, také bych se na mnohý ten »dětský« časopis ani nepodíval.

Na začátku školního roku se zuby nehty — pokud to jde — bráním, abych nemusil učit v I. tř. Zkušenosti mám špatné. Tak třeba v počtech jsem učil celý rok sečítat, odečítat, násobit a dělit. Nic jiného není v osnovách, jen to, čemu se už učili po dvě léta na obecné škole.— Víím, jsou to důležité úkony, příklady mohou být velmi různé a pestré, ale přece jen se zájem velmi těžko udrží při nejlepší snaze učitelově. Trošku lepší je přírodověda. Tam člověk přece aspoň někdy přeletí přes hranice těch koček, psů, krav, ovcí, včel, mravenců, veverek, bělásků a špačků, o nichž už slyšeli vypravovat od první obecné. Ani nevíte, jak dychtí tito »primánci« po cizích světech a zvířatech. Nevím, jak je tomu v jiných odborech, ale myslím, že první třída by mohla jít trochu dál, ne pořád známé věci omílat do omrzení.

Nepřeji nikomu učit přírodovědě ve třetí třídě. Panečku, to je štvance! Jako čert kříží vyhýbám se občanské nauce. Ne proto, že bych nerad mluvil celé hodiny o abstraktech, nýbrž proto, že lépe dá se vychovávat příležitostně ve všech předmětech. Velmi mne mrzí, že žáci jsou většinou tak otupělí a znechuceni, že jim nic nezáleží na učení, na známkách. Jako kdyby věděli, jako by spoléhali na to, že je nesmím nechat propadnout. Proč zkoušíme, proč píšeme známky, když dostaneme pak »k nahlédnutí a uvážení« statistiku, z níž plyne, že na některé škole nemusil propadnout nikdo? Letos snad by se dal podobný systém omluvit výjimečnými poměry, ale ani to na 100 % nemůže jít. To je pak slast učit takovou pa-

davku v kurse (kam se tak hladce dostane často téměř analfabet).

Někteří nadávají na ruční práce. Myslí, že ta hodina je velmi dobrá a potřebná. Hůře je to s děvčaty. Na př. III. třída má jen 2 hodiny počtů, ale 8 hodin ručních prací (ve dvou skupinách s vařením). A nakonec to nejhorší. Nikdo se

nás nechce zastat a my už kolikátý rok přímo se trápíme v přírodních vědách, které učíme ve zvláštních směsích. Mám rád přírodopis, snažím se, za těch pár krušných let jsem se to sám jakž takž naučil, ale nepodařilo se mi dosud docílit dobrých výsledků. Poradte, co mám dělat! Jal.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Hlášení stavů členstva. Jen několik Kraj. odborů Zem. spolku moravského dosud neodeslalo hlášení stavu a pohybu členstva podle pokynů, jež byly zvláštním oběžníkem všem odborům doručeny. Jednatelé těchto odborů odešlete žádané hlášení co nejdříve zem. matrikáři, Přerov, Nerudova 15.

Jihočeský odbor svolal své členy ke schůzi v neděli 10. března t. r. Hojná účast potěšila a vydala svědectví o tom, že členové cítí potřebu povzbuzení a jsou ochotni ke spolupráci. Úvodem ozval se básnický akord — byla čtena báseň německé katolické básnířky Anette Drosté — Hülfshof: Velký pátek v překladu Bohuslava Reynka. — Duchovní rádce odboru v promluvě na námět: Několik paprsků z tajemství vykoupení na poli výchovy v souladu s církevním rokem ukázal na pedagogické důsledky dogmatu o Kristově vykoupení. Pí. učitelka Marie Kotalová přednáškou na téma: Radost ze života velmi přesvědčivě a pročitěně pojednala o pramenech nepravé i pravé radosti. — Učitelka mateřských škol Marie Plojharová svižně referovala o některých význačných zjevech ze světa literárních a filmových novinek. K tomu připojil duchovní rádce zprávy o jiných zajímavých aktualitách knižních a časopiseckých, zvláště o Deníku J. E. Kypty, učitele a buditele národního. — Pojednáno ovšem také o stavovských otázkách a úkolech přítomnosti. Pěkná schůze měla také básnický závěr, jímž bylo několik ukázek z lyriky Zdeňka Reznicka. Příští členská schůze, nebude-li závažných překážek, bude v neděli 14. dubna t. r. o 10. hod. v obvyklé místnosti klášterních škol u sv. Josefa v Čes. Budějovicích a byli pro ni stanoveni referenti. Zve-me všechno členstvo a těšíme se na neutuchající zájem.

Příbramský odbor katolického učitelstva konal v pondělí 25. března 1940 v exercičním domě na Sv. Hoře svou řádnou valnou hromadu za účasti 22 členů. Po zprávách funkcionářů následoval obsažný referát duchovního rádce odboru P. V. Metelky Csr, který nastínil program duchovní obnovy v našem národě. Jednomyslně zvoleni pak tyto funkcionáři: předseda Fr. Tuháček, řídící učitel v Hrádku St., jednatel K. Soukup, odborný učitel v Březnici, místopředseda Fr. Kovář, profesor, Sv. Jan pod skalou, 2. místopředseda Jan Vít, učitel, Příbram, pokladní M. Skopová-Luksová, uč. dom. nauk v Příbrami; revisoři: Jos. Melka, učitel, Drahlín, M. Blechová, učitelka, Dlouhá Lhota, tisk. a propagační referent J. Hlaváč, učitel, Zdice, duch. rádce P. V. Metelka ze Sv. Hory a delegát odboru na zemskou konferenci F. Anděl, odborný učitel, Žebrák. Roční příspěvek stanoven opět na 12 K ročně. Stav členstva stále stoupá, nyní máme 42 členy a řadu nových přihlášek. Katolické učitelstvo jest součástí Katolické akce a bude nadále vyvíjeti všestrannou činnost. Pro letošní rok stanoven bohatý program činnosti odboru. Na 19. května připravujeme výlet katol. učitelstva na Žebrák a Točnick a členskou schůzi v Žebráce. 23. června koná se členská schůze v Příbrami. Ve dnech 25.—29. srpna 1940 uspořádáme pro katolické učitele a učitelky společné exercicie na Sv. Hoře; přihlášky již nyní přijímá duchovní rádce odboru P. V. Metelka, Sv. Hora u Příbramě. Zdařilá valná hromada příbramského odboru katolického učitelstva zakončena chorálem svatováclavským. Po schůzi prohlédli si všichni místnosti exercičního domu a projevíli uznání nad krásnou a účelnou stavbou tak potřebnou našemu národu. K další činnosti katolického učitelstva Zdař Bůh! — Tisk. referent.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Varujme se nastuzení! Nemocein z nastuzení nutno předcházeti otužováním a zvyšováním odolnosti tělesného organismu vůči častým změnám počasí. Otuzujeme se! Pro-

vádějme denně masáže francovkou Alpa. Zeptejme se lékaře. — Dhejme, abychom při nákupu dostali skutečně Alpu.

LITERATURA

Vydavatelský rok nakladatelství L. Mazáč v Praze. Událostí na knižním trhu bude subskripce na **Dílo Fr. Palackého**, které za redakce dra Jaroslava Charvátá obsáhne celkem 10 knih velkého formátu.

Dějiny Čech a Moravy nové doby navazují na Palackého Dějiny, neboť vyprávějí události od roku 1526.

Národ v písni. Pod tímto názvem vyjde v jedné obsáhlé knize soubor více než 500 národních písní. Dílo uspořádal a obsažené písně nově zharmonisoval prof. Jan Seidl. **Český ráj.** Obrazová monografie o přírodě, lidu, uměleckých památkách a krásách Českého ráje, s barevnými dřevoryty vynikajícího českého umělce Karla Víka. **K. Světlá, Hubička.** Knižomilské vydání povídky Karoliny Světlé s osmi kolorovanými kresbami L. Rambouské.

Člen činohry Národního divadla Rudolf Deyl vydá román z hereckého prostředí, nazvaný **Kruhy na vodě.** Od novináře J. V. Šmejkal vyjde zajímavá monografie o »dámě s kameliemi« pod názvem **Andělská kurtisána.** Od Fr. Zavřela vyjde v dubnu drama **Valdštýn.** Dr. J. Šíma napsal pro knihovnu Politiku obsáhlou sociální monografii **Uprchlíci. Větr od moře.** Veršovaný román od Adolfa Veselého, poctěný cenou České akademie, líčí osudy jadranské námořnické rodiny.

Bude vypsána subskripce na pětisvazkový soubor knih spisovatele A. C. Nora, kde vyjde: **Bürkental. — Raimund Chalupník. — Jed v krvi. — Příběh Jana Osmerky kasaře. Jedno pokolení.** — Nový desetisvazkový výběr románů J. V. Rosůlka, z nichž mnohé dosud nevyšly knižně. Jsou to: **Fanyinka z konečné stanice. — Klec. — Ztracený generál. — Známost z ulice. — Žena v pevnosti. Mezi dvěma bajonety. — Správné děvče. — Stříbrný pták. — Za jeden provaz. — Tři carští oficiři.** Bude vypsána subskripce na nové vydání desetisvazkového výběru knih Jar. Marie. Budou to romány: **Spravedlnost. Ďábelská nocturna I./II. Váhy a meč I./II. Panstvo v taláru I./II. — Zalm života a smrti. — Mrtvý a živá.**

Vyjde čtvrtý náklad levného ilustrovaného vydání **pěti nejlepších knih Bož. Němcové.** — V sebraných spisech **Kar. Světlé** vycházejí nová vydání knih: **Frantína. —**

Kantůrčice. — Na úsvitě. — Dcera pouště. Satanáš. — Láska k básníkovi. — Skalák. Poslední paní Hlohovská. — Romaneta z Ještěda I./II. — Miláček lidu svého. — V zátiší. — První Češka. — Mimo to se připravuje velké ilustrované vydání vybraných knih Karoliny Světlé v redakci univ. prof. dra M. Hýska. Obálky a ilustrace, z nichž mnohé budou provedeny barevně, nakreslil prof. O. Cihelka, jehož tvorba byla v minulém roce oceněna Českou akademií. Pro začátek bylo vybráno těchto pět knih: **Kříž u potoka. — Vesnický román. — Zvonečková královna. — Kantůrčice. — Nemodlenec. Sebrané dějepisné romány Josefa Svátka** budou zahájeny románem: **Bitva bělohorská I./III.,** dále **Paměti katovské rodiny Mydlářů v Praze I./IV. — Poslední Budovec. — Pražský kat. — Vězeň na Křivoklátě. — Hrabě Špork. — Majestát Rudolfa II. — Pád rodu Smiřických. — Sasové v Praze.**

Poučení z minulosti pro přítomnost i budoucnost přináší 17-22. sešit ilustrovaných Dějin Čech a Moravy nové doby. Dějiny Čech a Moravy nové doby vydává nakladatelství L. Mazáč v Praze II., Spálená ul. 53, v levných týdenních sešitech o 32 stranách po 2,60 K a každý knihkupec vyřídí dodatečně vaši přihlášku.

F. S. Horák, Svatý Jan od Kříže, učitel duchovního života. Olomouc 1940. Vítězové roč. VII., č. 3., cena 3,50 K. — Autor líčí život jednoho z největších mystiků španělských, který svým životem a svými mystickými spisy se stal opravdovým učitelem duchovního života, za nějž ho také Církev veřejně prohlásila.

Písmo a škola. Číslo 3. Předplatné 6 K ročně, jednotlivé číslo za 1,50 K. Administrace knihtiskárna Pokorný a spol. v Brně, Pekařská 1.

Ludmila, měsíčník. Administrace Čes. Budějovice, Kněžská ul. čís. 7n. Předplatné na celý rok 10 K.

Jan Dokulil, Lidský život (Edice Harfa, sv. 1. Bohuslav Rupp, Praha II., Jindřišská 25. Brož. K 20.—, váz. K 32.—) Lyrika Jana Dokulila, který už ve své nezvykle vyzrálé a plně prvotině »Křížové dni«, právem po mnohých stránkách řazené po bok Březinových »Tajemných dálek«, nalezl a dal

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

české poesii »nový záchvěv«, svou osobní, neodolatelnou zkratku povzdechu a písně, zachovává si i v této třetí knize »Lidský život« spanilou plností smyslového bohatství, jenže více proniknutou vzácností ducha, rozehvěnější a naléhavější. Jako by zdroj jeho zpěvu tryskal až tam odtud, kde se všechny věci spínají v jednotě Božího záměru, druží se v jeho básních příroda živá i neživá spolu s člověkem a jeho žádostivou touhou pod »jařmo poslušnosti«. Ale že se tak děje s libezným gestem skoro milostného oddání, dostává se Dokulilovi náhradou za to svobody lidské i básnické, vyváženosti gesta a slova, na mnohých místech čistoty téměř liturgické. — Grafická úprava O. Menharta — který navrhl i vazbu.

V edici **Harfa** budou vydávány knihy veršů původních i přeložených, v pečlivém výběru. Sbírkou obsáhne podstatná díla největší básnické tvorby ve svazcích vkusně vypravených a dobře tištěných, brožovaných i vázaných. Pro další svazek edice **Harfa** je uchystána nová kniha básní Jana Zahradníčka.

Vyšel nový **Seznam novin a časopisů na rok 1940**. Středoevropská výstřižková kancelář Argus, Smíchov, Smetanova I., vydala »Seznam novin a časopisů«, vycházejících na území Protektorátu Čechy a Morava. Obsahuje název časopisu, adresu redakce, administrace, kolikrát časopis do roka vychází, předplatné ročně v korunách, cena jednotlivého čísla, obor, do kterého časopis spadá, telefon atd. 200 stran. Cena 35.— Kč včetně poštovného. Objednání možno u každého knihkupce anebo přímo v administraci: Středoevropská výstřižková kancelář Argus, Praha-Smíchov, Smetanova ul. č. 1.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 Kč. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. ř. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1926. Pošací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercva Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín. prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Prošit - sklízí pochvalu!

Vyrábí továrna sešitů

J. Procházka-Brno

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š Š K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č Í S L O 1 8
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1 5 . D U B N A 1 9 4 0

Bude lépe?

Uracet se k tradici! Jak mnoho jsme promeškali a zanedbali! Je s podivem, jak byl na školách pomíjen Sládek, Hálek, Heyduk, Urchlický, Zeyer, ale i Erben, Čelakovský a Němcová. A přece Sládek! Kolik to nádherných květů jeho poesie je určeno, aby se stalo duchovním majetkem těch nejmenších v prvních třídách, v nejnižších třídách obecné školy. Jak krásný odkaz nám zachoval!

Ovšem: U čítankách to nebylo a učitel v poslední době měl málo příležitosti vniknouti do jeho díla za studií. Podobně Hálek se odmítal jako odbytá veličina. A místo těchto pokladů české literatury jsme se učili a pročítali jepicovitě výtvořů různých moderních básníků, které zapadly dříve, než jsme si je jasně všípili v paměť.

Naši otcové a matky neřídka se divili, že neznáme z české poesie to, co oni po 20—30 letech dovedli hravě odříkat a v čem spatřovali krásu jazyka i sílu národního ducha.

Opravdu, byli jsme ochuzováni. Bylo okolo nás prázdno, vyplněné umělými výtvořů bez vůně a citu, z nichž zazníval jakýsi neutěšený internacionalismus, ale národní krásy v tom nebylo.

Dr. Josef Kratochvíl

Katolický život vědecký a katolická práce filosofická a vychovatelská byla postižena těžkou ztrátou. Ve věku ne příliš vysokém odchází neočekávaně dr. Josef Kratochvíl. Jeden z nejvýznačnějších křesťanských filosofů českých a plodný podněcovatel vychovatelských snah křesťanských v našem národě.

Svou filosofii nazýval novoscholasticismem nebo novoidealismem. Byla to obroda filosofie v duchu sv. Tomáše Akvinského. Byl znalcem všech soustav filosofických, všech věků a dob. Ukazuje, že jedině dokonalá syntéza vědy a víry může býti podkladem pravé filosofie, která by byla užitečnou pomocnicí myšlenkových snah člověka. — Křesťanská filosofie to jest philosophia perennis. Dr. Kratochvíl vedle toho byl podivuhodným znalcem dějin filosofie. Jako spisovatel vynikal slohem jasným, pěknou dikcí.

Zesnulý se narodil v Dolních Kounicích 9. března 1882. Po studiích na gymnasiu v Brně studoval na gregoriánské universitě v Římě, kde dosáhl doktorátu. Byl krátký čas vychovatelem v hraběcí rodině Sternbergů, potom se stal středoškolským profesorem. Působil hlavně několik let v Příboře na reálce. V roce 1919 se stal vrchním zemským knihovníkem v Brně, pak universitním knihovníkem, zemským archivářským radou a docentem Karlovy university.

Literárně byl činný od mladých let. Jeho spisů filosofických jest veliká řada. Jmenujme aspoň některé: Vývoj problému Boha ve filosofii řecké před Sokratem. Etický základ výchovy. Záhada Boha ve filosofii antické. Věda a víra ve filosofii středního věku. Dějinný vývoj české filosofie, monumentální dílo Meditace věků. S drem Čer-

KALEIDOSKOP

Aktuální vzpomínka.

Vzpomínalo se v těchto dnech, že před 70 lety byl založen Spolek moravských učitelů, který se později nazýval Ústřední spolek jednot učitelských v zemi Moravsko-slezské. Dnes už Spolek splynul s ostatními v jednotnou odborovou učitelskou organizaci. Je beze sporu, že spolek měl pronikavý význam hlavně na myšlenkové směry učitelstva. Jeho zakladatel, ředitel František Slaměnik, sotva měl na mysli vybudovati ze Spolku středisko t. zv. protiklerikální, ve skutečnosti protináboženské práce. Slaměnik byl smýšlení konservativního a v tomto duchu byl také s počátku Spolek veden. Ale protináboženský kvas šířený u nás od let osmdesátých minulého století, našel v mladší generaci učitelské oddaného následovníka a vlastně hlavního bojovníka. Vedení Spolku bylo ovládnuto těmito lidmi, v jejichž čele stál Josef Úlehla, odchovanec a nadšený stoupenec masarykovsky neujasněného realismu. Počala jednostranná výchova učitelstva v t. zv. pokrokovém duchu, výchova, jak jsme viděli po roku 1918, velmi povrchní, která učitelstvo až na malé výjimky oddělila takřka od většiny národa. Nedůvěra k učitelstvu, jejíž jsme byli v posledních letech svědky, nedůvěra, která se projevovala na všech stranách, byla smutným a nešťastným ovocem této výchovy. Ústřední spolek nezměnil svého ducha ani později, když už bylo jisto, že všechno to pokrokové usilování je omylem. A tak učitelstvo z valné části zůstalo zase mimo široké vrstvy lidové, které poznaly a pocítily škodlivost kulturního boje. Ústřední spolek se stal tragickým tmelem učitelstva. Bylo by si jen přát, aby jeho zánikem byla nastoupena v učitelstvu také nová myšlenková cesta, která odpovídá národní české tradici. Zatím toho ještě nevidíme přes všechna úsilí sjednocovací.

Bude lépe? Doufejme. Jsme poučeni. Jsme citlivější, jsme více svoji.

nockým zpracoval Filosofický slovník. V mládí byl spolupracovníkem a spoluredaktorem Bitnových Meditací, přispíval do revue Hlídky, pracoval s filosofy drem Krejčím a drem Drtinou v České mysli. Nakonec byl redaktorem Vychovatelských listů.

Z Vychovatelských listů chtěl vytvořiti nejen filosofický, ale hlavně také vychovatelský, pedagogický orgán katolíků českých. Věnoval se redakci s plným porozuměním, bohužel, našel málo opory u těch, jimž měla tato revue v první řadě sloužiti. Často si stěžoval na nedostatek zájmu u učitelstva, ale neumdlával v práci. Učitelský problém stál u dra Kratochvila vždy v popředí. Dávno před válkou byl iniciátorem myšlenky zřizování pedagogických akademií pro výchovu katolického učitelstva. Zůstalo jen při myšlence a i tu nakonec si osvoili jiní. Byl naprostým zastáncem vyššího vzdělání učitelstva a chtěl, aby v první řadě katolický učitel dosahoval vzdělání většího. Proto též navrhoval různé kursy pro učitelstvo.

Mnoho podnětných myšlenek vyšlo od zesnulého dra Kratochvila. Mnohé dosud čekají na uskutečnění a doba jistě ukáže, že je bude třeba realizovat. Katolické učitelstvo zůstane zemřelému vděčno za jeho porozumění pro práci učitelkou i za porozumění pro snahy katolického učitelstva, kterému přál a jehož práci s uznáním a s láskou sledoval.

U čerstvého jeho hrobu v myšlenkách shromáždění nemáme jiného přání, než aby heslo zesnulého: Sursum! stalo se i heslem naším, dnes i kdykoliv v budoucnosti. Ano, vzhůru, k výšinám stále a bez zastavení, neboť jen tak je možno, že splníme svůj úkol vychovatelský i svůj úkol lidský, jak jej dobře vyplnil zesnulý. Nechť mu Bůh odplatí za všechno, čím přispěl k jeho poznání, k jeho oslavě v našem národě. R. i. p.

Dětské klení

Zdá se, že bez klení to u nás nejde. Ještě však horší zlo bují v našich krajích: braní jména Božího nadarmo. Málokterá slova se vyslovují tak často jako Ježíš, Maria, Josef. Uyslovují je nejen pacholci u panských volů, ale i universitní profesori, ozývají se z radia stejně jako z filmu. Uyslovují se naprosto bezmyšlenkovitě, když není co říci, i když je řeči nazbyt. Nediňte se tedy, že klejí

a zneužívají jména Božího a svatých i děti a mládež od elementárky až po oktávu. Malá Zdeňka z 3. obecné hladá Puntika: »Sak . . . psíku, s . . . psíku!« Úíc raději nebudu uváděti. A přece »Svatý, svatý, svatý je Hospodin, Bůh zástupů, plná je všechna země slávy jeho« (Is. 6, 3) a »svaté jméno jeho« (Luk. 1, 49).

Učitelé vůbec a katolickému zvláště nemůže býti lhostejno dětské klení a zneužívání jména Božího. Proti tomuto zlu bojuje ze dvou příčin. Za první, že Bůh zakazuje »Nevezmeš jména Božího nadarmo«, za druhé, že klení je zneužíváním jazyka.

Přirozeno, že v tomto boji předchází především učitel svým příkladem. Nejen, že před nimi, ani kdy jindy nepoužije »silných slov«, ale jméno Boží a jeho svatých vyslovuje s úctou jim příslušející. Touto úctou k svatým jménům získá snadno i děti. Ušimne si klení v jazyce vyučovacím a občanské nauce. Dar řeči je darem Božím. Řeč je výsadou, jíž je u všeho tvorstva obdařen pouze člověk. Jazyk je též vzácným majetkem národa. Kdo jej zneužívá, prohřešuje se proti Bohu a národu. »Nemylte se: Bůh nenechá se posmívati« (Gal. 6, 7) a za hříchy otců pykají děti.

Boj proti klení zařadíme v občanské nauce i do rozvrhů učiva. Je-li tam: »Mluv pravdu!«, »Nekrad!«, proč by tam nemohlo býti »Neklej!«? Či jen Italové mohou pořádati týdny proti svému národnímu zlovyku — klení? Oni do boje proti němu zapřáhnou film, rozhlas, reklamu a také vojenské rozkazy. Bojovat proti klení není jen věcí kněze, ale všech vychovatelů, neboť klení je hanbou národa a nešvarem jeho jazyka. Jnk.

Vyjdou zase nové učebnice

Jnk. — Nové osnovy pozměnily pořad učiva v jednotlivých třídách měšť. školy a postavily je na jednotný základ v duchu křesťanském a národním. Zásadám nového pojetí a rozdělení učiva neodpovídá ani jedna dosavadní učebnice. I když uvážíme, že v současné válečné době nelze pro nutnost nejvyššího šetření materiálem pomýšleti na úplně nová vydání, přece se dřív či později objeví autoři s upravenými knihami. Většinou jen

francovka

při rýmě, kašli a
nastuzení.

Výměna generací.

Nemine takřka dne, abychom nečetli v denním tisku nekrolog. Od cházejí bývalí politikové, umělci, spisovatelé, vědci, jako by v jediném roce chtěla odejít celá generace, která byla dovršením našeho národně obrodného díla. Ona generace, která měla to štěstí, že aspoň na čas viděla splněny všechny své tužby a přání, pokud se našeho národního života týkaly. A přece problémy neodcházejí s ní. — Naopak: nové a nové se stavějí před oči a ten, kdo snad myslil ještě před nedávnem, že na něho nezbu-
de práce v národě, vidí, jak to bylo myšlení falešné a naivní. Každá doba vyžaduje pevných lidí, každá doba potřebuje své umělce, své básníky, své malíře, své politiky, ty, kteří cítí odpovědnost za věčný život národa. A každá doba potřebuje své vychovatele. Není náš úkol menší, lehčí, snadnější než úkol našich starých zapadlých vlastenců. Není také o nic méně odpovědný. Je to stálá snaha zabezpečiti kulturní poklady národa, dáti mu novou sílu k růstu a k novému tvoření. Výměna generací, to je jen výměna kulis. Podstatné zůstává: práce pro národ, práce pro vznešené ideály. O tuto práci nebude ani jedna generace chudší, tu musí konati každá, na každou čeká. A to je vlastně jedině štěstí a smysl našeho života: že můžeme pracovat, že se nám dostalo této cti. Nesmíme zklamat důvěru.

Odpovědnost učitele.

Kdybych nebyl podnikatelem — chtěl bych být učitelem. Proč? Protože neznám jiného povolání — kromě svého vlastního — z něhož lze vybudovati tolik, jako z povolání učitele. Vy, učitelé, máte v rukou to nejvzácnější, co tu na světě jest — mladého člověka. Každý národ byl v podstatě takový, jací byli jeho učitelé. Dr. J. A. Bafa.

PRAKTICKÝ UČITEL

Objektiv.

Bývalá příloha »Tvořivé školy«, Objektiv, vychází nyní za přispění mšano jako samostatný časopis. Řídí jej redakční rada, v jejímž čele je odb. učitel Jar. Novotný. Časopis si nyní vedle školní kinematografie a všeho co s ní souvisí, všímá i užití úzkého filmu v lidovýchovně. Všímá si metodiky filmů, uvádí úř. výnosy a pokyny, jež jsou mnohé velmi závažné (na př. necensurovaný film školní nesmí se obecnstvu promítati atd.), radí při koupi přístrojů, jedná o výrobě diapositivů a filmů. Cenná jsou oznámení nových filmů. Učiteli přijdou velmi vhod též rady, jak ošetřovati přístroje. Vychází měsíčně. Předplatné 25 K. Administrace Zlín, filmový atelier. J. Janík.

Co počítí bez čítanky?

Když byla vyřazena z užívání čítanka Ráno, zůstali jsme úplně bez čítanky. Kterak nahradíme její ztrátu? Můžeme sice více číst a procvičovati z Mateřské řeči, ale menší žáci musí číst a mnoho číst a společně číst. Bez čítanky být nemohou.

Co jim tedy dáti, aby měli dost látky pro čtení a nebylo k tomu potřebí velikého nákladu? Ale vždyť odebírají také časopisy! Odebírání dětských časopisů je dnes na školách hodně rozšířeno. Naše děti odebírají nejvíce Dětskou neděli a tak budeme číst z ní. Co jim nebude věkově vhodné, vynecháme, budeme číst jen články jejich chápání přiměřené. Protože vychází každých 14 dní, bude tedy o látku ke čtení postaráno.

Pro tiché zaměstnání dostanou někteří žáci 2. p. r. slabikáře a elementární čítanky dosud dovolené, které ve škole máme. Z nich si vypisují, opisují, čtou a cvičí se ve psaní písmen i celků, docela individuálně. Při tom podle potřeby též píší cvičení mluvnická z Mateřské řeči. K tichému zaměstnání nám stejně čítanka kromě pouhých článků nic nedala. Starší žáci 3. p. r. dohlížejí na mladší, čtou časopisy Dorostu Červeného kříže, píší rovněž cvičení mluvnická a pod. se zaměstnávají. Nahradili jsme tedy čítanku dokonale, aniž bychom utrpěli nějakou újmu ve vyučování. Josef F. Kubálek.

zběžně pročtou osnovy, rozstříhají svá nynější vydání a slepí v nové učebnice. Nechceme jim křivditi, ale ducha křesťanského v nich sotva mnoho bude.

Nechť tedy pp. autoři prominou, když jim aspoň všeobecně řekneme, co od učebnice vyžadujeme. Ministerstvo pak žádáme, ať před udělením schválení dá knihy prohlédnouti opravdovým odborníkům, teoretikům i praktikům. Páni autoři i recenzenti ať si uvědomí, že jejich knihy budou používati a tedy i posuzovati desetitisíce dětí a tisíce učitelů. Ti pak je budou chváliti neb posílati při nejmenším k šípku. Učebnice totiž může žákům i učitelstvu práci usnadniti neb tak znechutiti, že pro mizernou učebnici zoškliví si předmět. Není přece lhostejné vezme-li učitel rozvrhy a pak podle učebnice si připraví pomůcky, neb musí pročísti 20 stran a z nich na pěti je po třech řádcích o téže věci. Nedivte se, že pak děti neumějí. Proč nedostane autor 25 na kalhoty, když napíše učebnici, s níž si neví rady učitel s 3 zkouškami a 10 lety praxe na měšť. škole? Jak má se z učebnice učiti žák, jemuž čtení dělá potíže?

Co tedy chceme?

1. Učebnice třetinového rozsahu dnešních.
2. Učebnice psané věcně, prostě, srozumitelným slohem, bez prázdné mnohomluvnosti.
3. Učebnice s řádným vyznačením toho, co třeba uchovati v paměti a co možno zapomenouti.
4. Učivo v nich uspořádati tak, aby děti nemusily dlouho hledati. Je přece rozdíl mezi prací žáka, který se má něčemu naučiti, a vědce, který tvoří nová díla. Ten hledá — a činí si výpisky, aby, co potřebuje, měl pohromadě. Jen žák, který se má naučiti o Přemyslu Otakaru II. asi 50 slov, musí je hledati na třech různých místech.

5. Nechceme knihy konjunkturální. Myslíme, že doba nás naučila. Nebudou-li tomu rozuměti autoři, doufáme, že aspoň nakladatelé budou reálnější, neboť půjde především i o jejich kapsy.

Na konec bychom si přáli, aby i katoličtí učitelé a profesori pokusili se napsati dobré učebnice. Nepřipustí-li snad ministerstvo školství učebnice v duchu ryze katolickém, nebude v nich aspoň statí náboženství nepřátelských. Nestačí jen kritizovat, ale i tvořiti.

Přátelé budme - dluhy si platme! Proto lask. vyrovnejte nedoplatky za Věstník!

Zlatá střední cesta

V některých (i učitelských) časopisech píše se teď o tom, jak hluboce upadají naši chlapci čtením brakové literatury, kterou kdosi nazval »Mor za korunu«. A už jsou dva tábory: jedni dokazují, že tato četba vychovává zločince z povolání, jiní zas říkají, že také ledacos četli a ne-ubýlo jich.

Záliba v různých druzích četby střídá se s věkem. Malé dítě má rádo pohádky, školák pověsti a dobrodružné cestopisy, dospívající dívka sladké romány, usedlý člověk vážné příběhy a revue, stařeček už zas jen něco málo lehčího.

Příznačné na té bitvě je, že na př. spisovatel, který se činně zúčastnil soutěže jednoho nakladatelství o nejlepší detektivku, vystoupil v tisku proti šíření laciných sešitových románek a snažil se dokázat, že mají velmi zhoubný vliv na mládež. Pravděpodobně jen jeho detektivky jsou dobré a pro každého vhodné.

Četba je velmi dobrý vzdělávací a výchovný prostředek. Četbou učí se člověk mluvit, myslet, učí se správně pravopisně psát. Je to snad nejlepší prostředek proti nezaměstnanosti, která zvláště u mládeže mohla by vésti ke zlým důsledkům. Nemáme bohužel dosti knih pro mládež. Většina toho, co dětem vnucujeme, není pro ně vhodné, nezajímá je. Mnohé věci (i dobré) nedostanou se na př. do školních knihoven jen proto, že jsou psány jiným duchem, než si pan knihovník přeje (Kája). Tento zjev je velmi častý i v knihovnách obecních. Nechtějme proto nemožností! Nevěřme, že zakázáním dobrodružné četby můžeme lajdáka zachránit, nebo hodného žáka naprosto zkažit. Sudme střízlivě! Volejme po hodnot-

nější četbě! Ať páni spisovatelé už také konečně začnou psát pro lid a pro naši mládež! Neodsuzujme šmahem vše, pokud jsme se sami nepřesvědčili, co v knihách je. I mezi těmi Morzakory najdou se věci velmi hodnotné, nezávadné. Mladý člověk, zvláště v dnešních dobách, hledá lehkou četbu, hledá zábavu, rozptýlení, romantiku, hledá ruch i sensaci, chce zapomenout na všední šed' života. Dnes i starší vážní lidé uchýlili se k lehké četbě. A konečně, co všechno jsme od mládí již pročetli! Pokazilo nás to?

Dejme mládeži, co můžeme nejlepšího. Budujme hřiště, plovárny! Pobesedujme, zacvičme, zazpívejme si s dětmi! Nad tím, co čtou, přivřeme aspoň jedno oko! Jen to moc hlasitě nezakazujeme, vždyť víme, že zakázané ovoce nejlíp chutná. Nenuťme mládež k hluboké, vážné četbě! Časem k ní doroste sama. Mnoho lidí dnes naříká. Nejsou schopni studovat, pročitat, hloubat v knihách, nemohou se nijak soustředit. Nemohou se dokonce ani přinutit k četbě, kterou měli do nedávna rádi. Je na tom něco divného nebo špatného, sáhnou-li po lehčí, dobrodružné knize? Vždyť i v té nejhorší detektivce najdou se pěkné momenty. A kdyby jen uklidnění a duševní vyrovnání, kdyby jen vyplnění volného času bylo výtěžkem takové četby, i to je v dnešních poměrech veliké plus.

Končím otázkou: Nemyslíte, pánové, kteří tvrdíte, že detektivky nám vychovávají jen lupiče a gangstery, že se tomu mohou docela dobře vyučit i bez Morzakorů? Nestačí jim soudničky v denním tisku a návštěva biografů? Jal.

Poznámky k podrobným uč. osnovám z přírodopytu

Jan Jančařík. — Zvýšením počtu hodin vyučování přírodopysného má být dosaženo hlubšího i širšího poznání ve všech nejdůležitějších odvětvích přírodních věd a techniky. Učitel přírodopisu musí sáhnouti k nejnovějším publikacím, aby se-

známil žáky s tím, co osnovy vyžadují. Od dob, kdy by jsme studovali, pokročily obory výroby a zpracování hmot velmi daleko; i naše dnešní učebnice jsou v mnohém neúplné a učitel musí si postupně je doplňovat.

Dnes se omezíme pouze na ústrojnou chemii, která je určena III. třídě měšťanské školy a částečně vyššímu stupni školy obecné. Jest to právě ústrojná chemie, která otevřela nové obory výroby předmětů denní potřeby a právem osnovy zacházejí v požadavcích daleko za hranice dosavadní. Naznačíme pouze stručně, jaké jsou zkušenosti s osnovami, zda jsou jejich požadavky přiměřené a zda je možno upravit metodicky látku tak, aby zajímala žáky, aby byla přístupná, pochopitelná a trvale utkvěla v mysli.

Řetězení uhlíku. Ústrojná chemie pojednává o sloučeninách uhlíku, jichž známe na 145.000. Uhlík se slučuje (spójuje) s vodíkem různým způsobem. — Bývá to vazba jednoduchá, dvojná, trojná a cyklická (kruhová). Vyvodíme strukturní vzorce řady metanové (metan, etan), etylenové, acetyleny, benzenu, naftalenu. Na pohled je to těžká věda, ve skutečnosti ale je to zajímavé, jednoduché a pochopitelné. Žáci sami pak vyvodí vzorce součtově: C_1H_4 , C_2H_6 , C_2H_2 , C_6H_6 , $C_{10}H_8$.

Tím jsme vytvořili rámec, do něhož zasazujeme podrobnosti o těchto uhlovodících a jejich sloučeninách. Žáky i žákyně velmi zajímají tyto poznatky, které člověk může upotřebiti v každém oboru.

Methan, CH_4 , uhlovodík lehký, hutnota 0.5, plyn báňský, bahenní. V okolí Baku vyvěrá ze země. Ve svítiplynu je ho 38%. Bledý plamen. Vybuchuje. Kahan Dawyho. Uniká ze sopek. Odvozeniny metanu: Chloroform, jodoform, metylalkohol. Je správný obojí tvar: metan i methan.

Ethan, C_2H_6 , je druhým členem řady methanové, uhlovodíků s vazbou jednoduchou. Má podobné vlastnosti jako methan. Důležitou odvozeninou ethanu je ethylalkohol, C_2H_5OH , líh, který vzniká kvašením cukru. Z přiboudliny jedovatého a zapáchajícího zbytku po destilaci lihu, vyrábí se propylalkohol, odvozenina propanu, třetího členu řady metanové. — Propylalkohol příjemně zapáchá, vře při 97 stupních, k výrobě likérů, cukroví a voňavek. Možno jej vynechati.

Ethyleter snadno odvodíme ze dvou molekul ethylalkoholu; poněvadž k odnětí

H_2O se používá kyseliny sírové, nazývá se také éter sirný. Hoffmanské kapky.

Formaldehyd, formalin, odvodíme od metylalkoholu přidáním kyslíku, okysličením, a současným odnětím vody. Aldehyd mravenčí. Bezbarvý plyn, těžší vzduchu, silně desinfikující. Vodnatý roztok bývá 40%. Bezvodý chladem tuhne a vyrábí se ve tvaru pastilek, jež se zahříváním mění opět v plyn. Formalinová lampa. K preparaci zvířat se užívá 4% formalinu, 96 procent. destil. vody. Mnohostranné užití formalinu: Nejlepší prostředek desinfekce, v koželužství, ve fotografii, v barvířství, ve výrobě umělých pryskyřic.

Umělé pryskyřice pronikají do všech oborů techniky tak vítězně, že i kovy před nimi ustupují. Mají různá jména: bakelit, resinit, galalit a j. Vyrábějí se z nich nejruznější předměty, jako: vypínače, desky stolní, krabičky, ozdobné předměty, hřebeny, knoflíky, držátka, dětská šidítka (galalit), ba i vodovodní roury. (Umělý kaučuk se vyrábí ze škrobu a má výborné vlastnosti.)

Bakelit a resinit vyrábějí se působením formaldehydu na fenoly a jiné látky, k nimž se pak přidají práškovité dřevěné piliny nebo nerostné látky, při určité teplotě a tlaku. Přesný postup je samozřejmě tajemstvím továrny.

Galalit se vyrábí z tvarohu mléčného, tedy bílkoviny kaseinu, a formalinu. — Před hořlavým celuloidem mají umělé pryskyřice četné dobré vlastnosti: neshoří snadno, nerozbijí se snadno, vynikají pevností, tvrdostí, stálostí a hygienicky vyhovují, neboť na nich hynou bakterie vlivem formalinu.

Acetaldehyd, aldehyd octový, CH_3COH , je kapalina bezbarvá, těkavá, vroucí již při 21 stupních. Voní po ovoci. Nalézá se v nejtěkavějších prvních látkách při destilaci lihu (výskočky). Z něho se odvodí chlorál či chloraldehyd, $C_2H_5Cl_2COH$. Jest kapalný, ale s vodou krystaluje na chloralhydrát, tuhoun látku, již se užívá v lékařství k uspávání. V žaludku pacienta se promění chloralhydrát na chloroform. Acetaldehyd si odvodíme od etylalkoholu okysličením a odnětím vody. Možno jej vynechati, pak ale aceton o-

značíme jako látku příbuznou kyselině octové.

Aceton $\text{CH}_3\text{-CO-CH}_3$ (dimetylketon, propanon), se odvodí z acetaldehydu. Jest to kapalina čirá, zvláštního zápachu po ovoci (jablkách), nalézající se v moči normálním, více v moči, krvi a dechu člověka nemocného cukrovkou. Vře při 55 stupních. Vyrábí se suchou destilací dřeva, podobně jako metylalkohol a kyselina octová. Jeho užití je rozšířeno do nejrozličnějších oborů: rozpouští kaučuk, slepuje celuloidové předměty, filmy, slouží jako vyluhovadlo, při výrobě laků (na př. na nehty), barviv, bezdýmného střelného prachu (střelná bavlna a aceton), ku přípravě bojových látek chloracetonu, jodacetonu, bromacetonu, jež se vyznačují slzotvorností a ostrým zápachem.

Kyseliny ústrojné vznikají další oxidací aldehydů nebo silnější oxidací alkoholů: mravenčí, octová, máselná, palmiová, stearová, kyseliny mastné.

Uhlovodíky s vazbou dvojnou: Etylen C_2H_4 , uhlovodík těžký, bezbarvý plyn, hutnoty 0.9, hoří skvělým plamenem, ve svítiplynu je ho 5 % a působí jasnost plamene, neboť se rozloží při hoření na CH_4 a uhlík, jenž se rozežhaví a svítí. Je snadno ztužitelný a užívá se ho jako látky zimotvorné. Strukturní vzorec s vazbou dvojnou je velmi jasný.

Odvozeniny etylenu, propylen, butylen atd., nalézají se také ve svítiplynu.

Uhlovodíkem s vazbou trojnou je *acetylen* C_2H_2 . Jeho světlo podobá se slunečnímu, neboť možno při něm rozeznati barvy a fotografovat. Jeho plamenem v proudu kyslíkovém možno řezati kovy a svařovati — autogenní svařování.

Uhlovodíky s vazbou kruhovou — cyklické sloučeniny. Jejich základem je *benzen* C_6H_6 . Uhlíky sestavíme do kruhu a spojíme střídavě jednou a dvěma páskami. Ke každému uhlíku připojuje se pak vodík jednou páskou. Vyrábí se z dehtu, užívá se ho také jako náhrady za benzin z nafty. Jeho vlastnosti jsou v učebnici popsány. Jeho odvozenina nitrobenzen nahrazuje silici hořkomandlovou při výrobě voňavek a mýdel.

Další odvozeniny bývají popsány v u-

čebnici. Anilin, barviva, Fenol čili kyselina karbolová (carbo-uhel, oleum-olej), toluol — plnění teploměru pro nízké teploty, kyselina salicylová (salix-vrba) nalézá se v kůře vrbové, slouží k výrobě voňavek, aspirin, není jedovatá jen v malém množství, naftalenu a antracenu se užívá k výrobě barviv.

Podrobněji se zmíníme o nejnámějších cyklických sloučeninách. Cyklický aldehyd *benzaldehyd* $\text{C}_6\text{H}_5\text{.COH}$ nazývá se též silice hořkomandlová. Jest to olejovitá kapalina užívaná ve voňavkářství a barvířství. Jeho struktura souhlasí s benzenem, pouze jeden vodík je nahrazen skupinou aldehydu COH. Aldehydy vyšších cyklických sloučenin jsou součástí známých rostlinných silic: kmínové, anýzové, skořicové, vanilkové a j.

Kyselina benzoová $\text{C}_6\text{H}_5\text{.COOH}$ odvodí se podobně jako benzaldehyd, jen že se připojí skupina kyselin COOH. Je součástí vonné pryskyřice benzoe, která vytéká z poraněných stromů v Siamu a Indočíně. Benzoe je zrnitá, žlutohnědá, příjemného zápachu, důležitá v kožním lékařství, kosmetice a při výrobě laků. Byl z ní ponejprv vyloučen benzen, který odtud dostal jméno. Obsahuje 20 % kyseliny benzoové, která se odloučí prostou sublimací. Takto připravená kyselina benzoová je barvy nahnědlé a voní, kdežto synteticky připravená kyselina z benzaldehydu je barvy bílé a nevoní. Nalézá se také v moči býložravců, zvl. velbloudů. Používá se jí v lékařství jako prostředek k odkašlávání (expektorans), jako konservačního prostředku a k přípravě anilinové modři. Ponevadž není jedovatá, předpisuje se k zamezení hnití ve střevech a dává se do zavařenin, umělého tuku a pod., aby zabraňovala zkáze. Bývá jí v konzervách 0.1 %. V ohledu zdravotním vyhovuje lépe než kyselina salicylová.

Kyselina gallová či duběnková je vyšší aromatická kyselina vzorce jako benzen, ale místo jednoho vodíku je COOH a místo dalších tří vodíků vždy skupina OH. Je hojná v tříslovinách — taninu — zvl. v duběnkách a čajových listech. Užívá se jí v lékařství, barvířství, koželužství a výrobě inkoustů. Když kůže nasákne ky-

selinonu duběnkovou, sloučí se tato s bílkovinami kůže, které ztuhnou a již se nerozkládají, naopak, vynikají trvanlivostí.

Z uvedeného je patrné, že osnovy přiblížily školu více k praktickému životu, požadující obeznámení s těmito důležitými látkami. Pozorovali jsme, že žactvo nebylo těmito požadavky přetíženo, naopak, se zájmem poznávalo původ a příbuznost různých látek chemie ústrojně, neboť mnohé z nich již znalo ze života, na př. bakelit, aceton, kys. benzoovou a j., ale tyto vědomosti byly jen kusé a roztržité. Učitel přírodopisu přivede je pak k

poznatkům systematicky uspořádaným a odůvodněným. Dívky obyčejně nemají rády fysiku a chemii, ale vzbudíme-li zájem, vyjdeme-li z toho, co již znají, snadno je získáme pro tyto lékárnické věci.

Poněvadž probíráme chemii začátkem školního roku, bude potřebné, abychom koncem II. pololetí opět tyto poznatky v mysli osvěžili opakováním. Uvážíme-li, že osnovy jsou maximální a že letos máme poměry mimořádně těžké a tedy možno leccos málo důležité vypustit, můžeme říci, že osnovy jsou šťastné, přírodopisu přejí a učitel má důvod ke spokojenosti.

Drobnosti z praxe

Dočítání.

Nácvik početních spojů — nezbytně nutná míra početního mechanismu, dostává vydatnou podporu tam, kde se žáci od počátečních hodin vedou k jasnému osvojení si soustavy číselné v řádku desítek, stovek, tisíců atd. Důkladná, všestranná orientace v příslušném číselném oboru přivede pohotové odhady, zběhlost v zaokrouhlování: je svrchovaně důležitou. Vhodně se začíná údaji časovými (stáří, letopočty, ciferník, jízdní řád a pod.) Znenáhla se přechází k úkonům abstraktním.

Ze své praxe upozorňuji zejména na vžitý způsob (mimo školu!) dočítání. (Způsob vracení peněžitých částek na okrouhlý obnos.)

Didakticky cenným se mně zvláště jeví písemný záznam dočítacího postupu ve svislém sloupci, ze kterého vysvitne žáku syntetická povaha čísla a důvodově se ozřejmí úkony písemného sečítání, odečítání (forem!) a vlastně všech těch čtyř zákl. druhů početních.

Příklad: Ceník — psací stroj za 1235.— korun. Předložím 1300.— K. (Žák učiní nejprve odhad.) Poté, podle návodu: Dodám na 4. desítku, 3 st. Značí to tečku na patřičném místě a počítá:

$$\begin{array}{r} 1235 \text{ — K} \\ + 5 \text{ (1240)} \\ 60 \text{ (1300)} \\ \hline 1300 \text{ — K (zk. správnosti).} \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Odpověď: Dodám } 65 \text{ — K.} \\ \text{Písemné sečítání } 1235 \\ \text{+ } 65 \text{ atd.} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{Příklad: } 12.785 \text{ —} \\ + 7 \\ 10 \text{ ? (=800, resp. 12.800)} \\ \hline 200 \\ \hline 13.000 \text{ —} \end{array}$$

Toto dočítání s písemným značením postupného vznikání čísel, představ velmi případně ukáže mezerovitost početního myšlení u žáka, který neměl jasno o číselné řadě a řádu umístěných číslic.* — Ukáže tedy slabinu, ale nenechá ji více zanedbat.

Dobrý počtář i ve víceřádkovém sloupci při poukazu na tu či onou číslici podepsanou vysloví příslušný okrouhlý obnos.

Žák nutně musí mít na paměti, v každém daném okamžiku celek (800). Toto vědomí o povaze celku ztrácí, když bezprostředně je postaven k písemnému sečítání. (Praví sice — viz též příklad — u desítek: $1+8+1=$ deset), ale, byť i pamatoval »1 stovka«, nemá náležité vědomí o onom celku — 800 — o němž jde.

Opakuji: Tento způsob dočítání jeví se mně nezbytným článkem přípravným, k písemným formám sečítání a odečítání.

Velmi žádoucí je takto objasnit pojem desetinného čísla, desetinných míst. — A opět s desetinnými čísly obdobně nacvičovati dočítání nejdříve. —chl—

• Porozumění číselným hodnotám zprostředkují vždy úspěšně názorným demonstracím přeskupování žáků s míst,

která původně zaujali (na stupni). Žáci, pozorující z lavic, hlásí po přeskupení (nebo tiše zaznamenávají) znázorňovaná čísla.

O typisaci a typech

Karel Hroch. — Podle celostní psychologie je každý duševní děj celkem, který je logicky nedefinovatelný pro svou jednoduhost. Tyto celky duševních jevů mohou být buď neučleněné nebo členité. Neučleněné celky jsou neustálené, jejich obsahové momenty se navzájem prolínají, jako je tomu na př. u zážitků nižších smyslů (čichu, chuti), u polohového vědomí, u zážitků silné únavy, útlého dětství atp. Členité zážitky se jmenují *tvary*: viděné geometrické obrazce, kresby, slyšená slova, věty, melodie, rytmy, chtění, jednání.

Celek a části se sice podmiňují, ale celek a celostní vlastnosti převládají nad částmi. Převládají nad nimi po stránce zážitkové (fenomenální) i účinkové (funkční).

Právě tak jako má celek fenomenální a funkční převahu nad částmi, má také u každého člověka převahu některá duševní činnost nad ostatními. Tato dominantní činnost odlišuje lidské jedince vlastně tak, že není dvou jedinců totožných, t. j. úplně stejnou převahou některé duševní činnosti.

Pro zjednodušení přiřazujeme k sobě alespoň ty jedince, u kterých se obrací převaha týmž směrem nebo přibližně týmž směrem. Soubor takových jedinců nazýváme typem. Jsme si předem vědomi nepřesnosti a neúplnosti takového řádění, stejně jako v praxi při rozdělení žactva do dvou skupin podle prospěchu je si citlivý učitel vědom, že celé řadě žáků trochu ubližuje a že by vlastně měl mít tolik skupin, kolik je dětí. Také typisace má své odpůrce (Thorndike, Příhoda), ale má i obhájce, kteří zdůrazňují její význam pro výchovu i pro výuku.

Nejznámější jsou snad typy představitosti podle učebnice psychologie: zrakový, sluchový a pohybový. Můžeme však přihlížeti také k vývoji představ a pak rozlišujeme typ *kumulativní*, u kterého se vy-

bavování děje z nahodilého základu, *konturový*, kde první čili počáteční představa zachycuje v hlavních obrysech celou stavbu představ, a konečně typ *řídícího motivu*, při kterém je východiskem představy ústřední podstatná, hlavní část stavby.

Dítě se učilo na příklad o kostelích ve městě. Byly probírány v určitém pořádku, v tomtéž pořádku byly zaznamenány na tabuli a opakovány ukazováním na plánu. Byla-li utvořena podle psychologického zákona o posloupnosti pevná řada, pak počáteční představa zahrnuje v sobě obrys celé řady.

U jiného dítěte se však nevybaví tak snadno počáteční člen řady jako ten, který byl zvláště pro nějakou pozoruhodnost zdůrazněn a kterému bylo věnováno více času i místa. Podle této ústřední představy se vybaví teprve ostatní.

Stačí-li libovolný podnět pro vybavování tohoto učiva, můžeme o typu kumulativním.

Známé jsou Kretschmerovy typy podle tělesné konstrukce a z nich odvozené typy povahové. Také Jaenschovo rozdělení na typ B (basedowoidní, vzrušivý) a T (teta-noidní, depresivní) bývá často předmětem úvah.

Méně známá již je typisace vůle.

U některých lidí zůstává vůle v období podnětů a vzruchů. Nemá však dost odvahy jítí dál, k rozhodnutí.

Jiní lidé se dostanou šťastně až k pevnému rozhodnutí, ale chybí jim schopnost jítí dál, k rozhodnutí.

Jiní lidé se dostanou šťastně až k pevnému rozhodnutí, ale chybí jim schopnost ukončiti rozhodnutí činem.

Konečně skutečně aktivní jsou ti lidé, kteří pevné rozhodnutí doprovázejí též energickým činem.

Za naši národní nectnost se považuje převážné zakotvení v prvním nebo v druhém typu. Snadno prý vzplaneme, někdy i rozhodnutí máme dobrá a ušlechtilá, ale

odvažujeme se pravidelně na víc, než na kolik stačíme. A tak nám chybí — čin. Musíme tedy výchovou směřovat ke skutečné aktivitě. Snadnou vznětlivost dětskou a nadbytek podnětů musíme usměřovat rozhodnutím a činem. Nesmíme se odvažovat na víc, než na kolik stačí naše síly, protože ne planým nadšením, ale teprve činy silí svalstvo vůle. Každé oddálení cíle a každý neúspěch se pocituje nelibě.

Markalous rozdělil lidi na dva typy, na *typ S*, smyslový, a *K*, kontemplativní, rozjímavý. Smyslový typ se vyznačuje eidic-

kou obrazově názornou představivostí, věcností a střízlivostí, kdežto typ *K* úvahami, reformatorstvím, hroužením se do sebe.

Při všem tom dělení si uvědomujeme, že čistých typů je kolem nás málo. To je umělý výtvar, papírové schema, kterému se skutečnost jen více méně přibližuje. Užíváme-li ve škole typisace, činíme tak opatrně a jen proto, abychom se od uniformní práce dostali přes typy k individuálnímu působení. V tom se dnes shoduje všechno české učitelstvo, že individuální výchovy je co nejvíce zapotřebí. Nemá totiž duši dav, ale jedinec.

Učitelské aktuality

Účehovné výpomocným učitelům. Vládním nařízením o výchovném výpomocných učitelů na obecných a měšťanských školách, jež bylo uveřejněno pod č. 103 ve Sb. ze dne 30. března t. r., přizná se výpomocným učitelům nárok na příspěvek na děti, t. zv. výchovné, a to za stejných podmínek a ve stejné výši, jako je přiznáno učitelům definitivním a učitelským čekatelům. Této výhody se tak dostane i výpomocným učitelům, kteří jsou dnes ustanovováni nejen za onemocnělé nebo jinak od služby uvolněné definitivní učitele nebo učitelské čekatele, nýbrž i na uprázdněná místa, která dočasně nelze obsadit definitivními učiteli nebo učitel-skými čekateli, a v tomto poměru setrvávají bez své viny i po několik let (tři až pět, ba i více). Přiznáním výchovného se tedy přispěje k zlepšení životního standardu výpomocného učitele, což nutno ocenit i s hlediska populačního.

Nová úprava slev jízdného pro veřejné zaměstnance a jejich rodinné příslušníky. Ministerstvo dopravy (železniční správa) výnosem ze dne 20. 2. 1940, čís. D-9932-

IV/3 1940, nově upravila slevy jízdného pro veřejné zaměstnance (učitele) a jejich rodinné příslušníky. Podle tohoto výnosu mají nestátní učitelé nárok na průkazku se slevou ve výši 33 procent. Držitelé těchto průkazek obdrží ještě svazek poukázek na 12 jízd se slevou 33 proc. pro rodinné příslušníky a 2 jízdy se slevou 50 proc. První z těchto poukázek je určena pro majitele průkazky, druhá pro jeho rodinné příslušníky. Svazek poukázek je vázán na vydání železniční průkazky. Ti, kteří průkazku nemají, nemohou o svazek žádati. Dosud totiž obdržel učitel poukázku na 1 jízdu ročně se slevou 50 proc. pro sebe a své rodinné příslušníky i když průkazku neměl. Ten, kdo letos platnou průkazku do 14. června 1940 nemá a chce o ni žádati teprve od 15. 6. 1940, svazek poukázek nedostane. Bude naň mít nárok až v r. 1941. Tímto omezením je mnoho učitelů poškozeno. Letos třeba žádati o vydání průkazky i poukázky, pokud je na ně nárok, do konce dubna. V dalších letech možno objednat svazky vždy od 7. 12. do 28. 2. příštího roku.

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

Exercicie ve Stojanově na Velehradě. V květnu: 14.—18. ženy z měst (Svaz) — 27.—31. členky Mar. družin. — V červnu: 5.—9. železničáři — 17.—21. členky III. řádů. Poplatek za všechno 65 K. — Přineste s sebou cestovní lístky pro hostin-

ce, které obecní úřad bezplatně vydává. Začátek naznačeného dne večer, zakončení ráno. Přihlášky přijímá exerciční sekretariát na Velehradě č. 1.

Na Papežském misijním ústavě

Odebírejte a rozšiřujte časopis »**ŠKOLSKÝ ROZHLED**«
Je praktický a hodnotný. Uspadňuje těžkou práci školní i mimoškolní
Administrace Praha XII., Skrétova 7. — Doporučujeme! — ci —

na Velehradě (gymnasium s právem veřejnosti) konají se právě písemné maturity. Zkoušky do I. třídy budou se konati na konci školního roku. Chcete-li dáti svého hochu studovat na velehradský ústav, požádejte správu ústavu o prospekt, kde jsou udány podmínky přijetí do konviktu. Oznamte také svůj úmysl správě školy, kterou právě váš hoch navštěvuje, a to nejpozději do konce května. Den zápisu a při-

jmácích zkoušek bude zájemcům jednotlivě oznámen. Ředitelství Papež. misij. ústavu na Velehradě.

Aprilové proměnlivé počasí působí revmatikům krutá muka. Provádějme na radu lékaře masáže francovkou Alpa. Masáží Alpou docílíme velké úlevy, krev se dokonale rozproudí, posílí svaly a působí blahodárně na nervy. Dbejme, abychom při nátlupu dostali skutečně Alpu.

L I T E R A T U R A

Katechismem štěstí a úspěchu bývá také nazýván »Novodobý ilustrovaný společenský katechismus« od dra Jiřího St. Gutha-Jarkovského, který vychází v levných a vkusně vypravených sešitech. Právě vyšly nové 9. sešit uzavírá I. díl tohoto krásného, hodnotného i praktického díla. Dodá vám je každý knihkupec nebo Družstvo českých knihkupců v Praze V. Více doporučujeme.

P. dr. Jan Ev. Urban O. F. M., »Život Pána Ježíše Krista«. Je to obraz života Kristova, sestavený ze slov všech čtyř evangelíí, k nimž kromě nadpisu není ani slovo přidáno. V dějinách katolického písemnictví se takováto soustava života Pána Ježíše Krista nazývá »evangelickou harmonií«. Kniha jest určena především těm, kteří se mají po prvé setkat s duchem a učením Spasitelovým. Vydalo nakladatelství »Vyšehrad«, jako první svazek sbírky pomůcek pro apoštolskou práci »Slovo a duch«. Stran 32, cena K 1.50.

Sv. Cyprián, O jednotě Církve. Str. 90, cena 8 K. Dominikánská edice Krystal v Olomouci 1940. Přeložil výborně a poznámkami opatřil dr. V. Martinů. Kniha je velmi časová, protože nám připomíná dvacet let českého náboženského omylu. Sv. Cyprián velmi naléhavě zdůrazňuje, jak je nutná jednotu Církve, jak je zhoubný každý rozkol, jak rozkol ochuzuje nejen odloučené, nýbrž celé tajemné tělo Kristovo, celou církev.

Dr. Innocenc Müller, Mravní svědomí. Str. 101, cena 12 K. Dominikánská edice Krystal v Olomouci 1940. Vynikající naše novinka je rázu čistě teologického. Kniha nás poučuje, co je to svědomí, kdy a jak zavazuje. Zejména pro kněze a vychovatele znamená prohloubení znalostí o povaze svědomí, o jeho pěstění, chorobách, o léčení lidí postižených jeho nemocí. Müllerovo dílo je důležitým přínosem naší odborné teologické a psychologické literatury.

Na okraj chystaného nového překladu Písma svatého. Česká věta biblická se může vykázat několika překlady Písma z nedávné minulosti. Z nich Hejčlova »Bible česká«, přeložená z Vulgaty s kritickým zaměřením a s bohatým poznámkovým aparátem, zůstane vždy světlým odkazem minulé generace. Dnes nemáme cenově přístupného úplného a jednotlivého Písma svatého. Lidové vydání Nového zákona je pouze v malém kapesním formátu. Starý zákon v lidové edici celý vůbec není. Potřeba přístupného vyhlášení Písma je stále tím naléhavější a myšlenka nového překladu Písma je společná touha nás všech. Běželo jen o to, sepnout tyto suahy a organizovat je jak vědecky, tak nakladatelsky. Podařilo se získat profesora Biblického studia na Karlově universitě msgra dra Hegera za vedoucího rektora díla. Okolo něho se soustředili jako spolupracovníci biblisté theologických fakult a bohovědných učilišť všech diecézí v našich zemích. Jsou to: dr. Rudolf Col (Olomouc), dr. Ant. Kleveta (Olomouc), dr. Jos. Koutný (Brno), dr. Bartol. Kutal (Olomouc), dr. L. Matoušů (České Budějovice), dr. Jan Merell (Praha), dr. Josef Procházka (Hradec Králové), dr. Pavel Škrabal O. P. (Olomouc). — Překlad má být proveden podle zásad papežské biblické komise z původních textů z kritických vydání, připuštěných touto komisí. Jazykově bude dílo co nejpečlivější, zbavené archaismu, ale bude těžiti ze slovního bohatství všech tradičních překladů dosavadních. Je proponováno do tří svazků (Starý zákon 2 svazky), (Nový zákon 1 sv.). Poznámkový doprovod bude omezen jen na nejnútnejší míru. Pro potřeby zvláštních zájemců bude ke třem svazkům Písma přidán další menší svazek, shrnující kritické poznámky textové a vysvětlivky historické i věcné. Aby nové vydání splnilo svůj úkol, bude tištěno ve velkém nákladu, v příruč-

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČÍS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

ním formátu a bude cenově i úpravou co nejvíc přístupné všem vrstvám. Nakladatelky se budou o toto dílo starat »Dědictví sv. Jana Nepomuckého« v církevní provincii české a nakladatelství »Velehrad« v provincii moravské. O podniku byli informováni nejdůstojnější ordináři a byli požádáni o blahovůli. Česká věda biblická bere tímto podnikem na sebe úkol věkovitý. Náboženská a intelektuální obroda českého katolictví má projevit své síly činem mimořádně závažným a slavným. To není jen věc překladatelů, to je věc všech katolíků, ba všeho českého vzdělanectva. K velkým historickým obdobím, která posvěcovala mateřskou řeč plnozvukným překladem slova Božího, přistupuje i naše doba.

A. Moravcová, Výtvarné práce výchovné. Vyšlo v Junácké edici, stran 198, 71 tabulek. Cena 28 K. -- Pěstování ručních prací se stalo už více než před 50 lety všeobecným heslem. S velikým nadšením byly ruční práce pojímány do pracovního plánu našich škol. Bohužel, velmi často nastalo zklamání. Nikdo nepochyboval o vysoké výchovné ceně výtvarných prací pro mládež, chyběla však příprava učitelstva i dobré spolehlivé příručky. Většina pak z toho, co dosud vyšlo, byla kratší pojednání, nebo všeobecné úvahy, nebo knihy obírající se pracemi z jediného materiálu. V knize A. Moravcové dostáváme konečně úplné dílo, uvádějící do výtvarných prací z nejruznějšího materiálu (papír, plech, sklo, kůže, dřevo, přírodní, plastické hmoty, linoleum, textilie, proutí a j.) Úvodem předchází kapitoly metodické, dále kapitola pojednávající o materiálu, narádí atd. Následuje popis slovem i obrázkem více než 500 prací z různého materiálu. Knihu uzavírá stať výběru literatury. Popisy

prací jsou stručné a při tom zcela jasné. Je to kus úmočné práce, kterou v tomto smyslu může snad dokázat pouze žena. Z knihy vane duch zanícené lásky k věci, lásky, která nevidí v manuálním výkonu pouhý cvik obratnosti, nýbrž žádá, aby bylo do ní vloženo kus duše. A to se mi zdá na knize nejcennější. Kdo po této knize sáhne, ať již učitel, besídkář, junácký praktik, nebude zklamán a najde v ní nevyčerpatelnou studnici podnětů k dobré práci. Knihu si lze objednat u firmy Jaroslav Brynda, obchod junáckými potřebami v Příbrami. — Dr. Jan O. Martinovský.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolieke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Naš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín, prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výt. p. ř. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č Í S L O 17
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1. K V Ě T N A 1940

Český hudební máj

Naříká se všeobecně na úpadek hudby a zpěvu. U národa, který vždy slyšel jako národ muzikantský, je tento zjev povážlivý. Je jisto, že mnoho zavinila a zavinuje také škola. Je totiž mnoho učitelů, kteří nejsou zdaleka tak hudebně školeni, aby mohli vésti žáky a aby mohli budit lásku ke zpěvu a hudbě.

Ale víme dobře, že to není jejich vinou. Dříve bylo na učitelských ústavech věnováno mnohem více pozornosti hudbě a zpěvu, než nyní. Ovšem hudba a zpěv se pěstovaly hlavně pro účely církevní: učitel měl být také dobrým varhaníkem, regenschorim. Po převratě v roce 1918 se uznalo, že toto »zaměstnání« je pro učitele ponižující — a poněvadž učitel nechtěl na varhany hrát, přestalo se i s důkladnou hudební výchovou na ústavech.

Následky se objevily. Ne v kostelích, ty si dovedly opatřiti varhánky, ale hlavně v národě, který zpívá méně a špatně. Budeme-li upřímní, pak nezbude jiného, chceme-li povznést hudebnost našeho národa, abychom také věnovali znova náležitou pozornost hudebnímu školení učitelstva. — Učitel sice není všechno, ale mnoho zmůže.

Moudrost hudební

O svatém Otci je známo, že jest velmi dobrým znalcem hudby i hudebníkem výkonným. Hluboké porozumění pro hudbu projevoval již jako nuncius a zejména nunciatura mnichovská bývala v diplomatickém světě proslulá svými hudebními večírky. I jako papež zůstal svatý Otec věren této své lásce k hudbě. Není tomu dávno, co se konal ve Vatikáně koncert hudby církevní. Nyní však se konal před svatým Otcem i koncert hudby světské. Ve Vatikáně koncertovala před Piem XII., jenž poslouchal na trůně, a před vybranou společností Římská filharmonie (Filarmonia Romana) s Milinarim. Na programu byly skladby Carelliho, Beethovena, Schuberta, Wagnera, Debussyho a Mertinecciho. Po koncertě poděkoval svatý Otec několika srdečnými slovy Molinarimu a orchestru.

Vřelý poměr svatého Otce k hudbě se projevuje i v tom, že velmi často užívá hudebních přirovnání ve svých projevech. Tak na př. srovnával v nedávné řeči k novomanželům život se skladbou, pro jejíž základní strukturu stačí třítónový akord, akord tří božských ctností, víry, naděje a lásky, jež jsou dominantami v tomto životě. V jiné řeči k novomanželům pravil: »Život má svůj hluboký smysl, z něhož nyní vidíme jenom část a jehož dissonance doposud nevyznívají v harmonii konečných akordů.«

Nad oběma těmito přirovnáními svatého Otce bychom se měli zamyslet. Kdo je hudebník, ví, jak jednoduchá jest v podstatě základní struktura nejsložitějších děl hudebních. Platí to ostatně o každém velikém uměleckém díle, neboť krása tíhne k jednotě. Jest — podle scholastické definice — jedno v rozmanitosti. Tak i život, jenž se může jeviti sebe mnohotvárnějším, nemá-li se roztříštit

Křesťanský duch ve škole.

Škola musí dále rozvíjeti křesťanské a národní ideály, které rodina dítěti vštěpuje. Naše školství musí ovšem stejně bedlivě sledovat veškeré pokroky světové kultury, musí býti udržováno na úrovni nejlepších ideálů výchovných. Školy musejí v žácích pěstovat pevný charakter, činnou vůli, náklonnost k praktickému životu a rozvíjet individuální schopnosti žáků. V tom směru musejí býti upraveny učební osnovy, aby škola posílala do života muže a ženy čestné a přímé, odpovědné a tvořivé, národně uvědomělé a tvrdé životní odolnosti. K tomu cíli bude jedním z významných výchovných prostředků pracovní povinnost, aby každý poznal a dovedl si vážit tělesné práce.

Má-li škola a výchova býti vedena v duchu křesťanském, je samozřejmým požadavkem, aby na všech třídách národních, středních a odborných škol se vyučovalo náboženství. — Vedoucí NS Nebeský.

J. J. Rousseau věřící.

Dominikánská Filosofická revue přináší článek od Herschmanna, v němž autor přesvědčivě dokazuje, že známý pedagog Jean Jacques Rousseau byl člověkem, který nejen věřil v Boha, ale i ve Zjevení a neodchyloval se v té věci od nauky církve. Pronásledování Rousseaua bylo z důvodů politických. Byl pronásledován jako revolucionář ne jako kacíř. Spisovatel dokládá, že Rousseau bojoval po celý život s Voltairem a že tento boj byl bojem věřícího s nevěřícím a bojem sociálního revolucionáře s buržoou a reakcionářem.

Zapadlá hvězda.

Před časem byl prohlášen za nejvýznačnější českou knihu poslední doby román Františka Kožíka Největší z pierotů, který líčí osudy českého hrdiny Jana Kašpara — Debureaua — největšího z pierotů

ve směs událostí bez ladu, skladu a smyslu v pouhá dobrodružství a epizody bez jednoty, musí býti řízen několika prostými principy, pevným řádem, v němž jsou znatelné dominanty povinností. Také druhé hudební přirovnání svatého Otce nabádá k tomu, aby bylo rozvedeno: Víme dobře, že čím je hudba hlubší a umělejší, tím více se proplétají motivy a věty, tím většími oklikami si hudba razí cestu ke konečnému harmonickému vyznění. Naproti tomu chanson, šlágr, odrhovačka bývají oblíbeny právě proto, že spějí rychle k libivému závěru. Je to jako v životě: Šlágr mluví svou melodickou snadností o pomíjivém štěstí: Jde o touhu poměrně lehce ukojitelné, ale uspokojení není trvalé. Je pouhým uspokojením smyslů a nervů, jest pouhou hrou. Kdežto skladby, jež hovoří k naší duši a jež jí skýtají nejvyšší umělecké zahloubání, mluví řečí osudovou: Každá z nich by mohla nésti beethovenovský motiv: »So klopft das Schicksal an die Pforte.«

Život lidí oddaných pomíjivým požitkům spěje k rychlému, ale povrchnímu harmonisování dissonancí. — Jsou přehlušovány zábavou, zájmem o parádu, o klepy o společenské nicotnosti. Jest to život, jenž se podobá šlágru. Ti však, kdo dali svůj život do služeb myšlenky, do služeb apoštolátu, vědí, že dissonance vyznívají až ke konci v harmonické akordy, ale že tyto konečné akordy již nikdy nebudou žádným nesouzvukem porušeny. Kdo umí poslouchat hudbu se srdcem křesťanským, nalezne v ní mnoho a mnoho látky k rozjímání. Církev dobře věděla, proč dala hudbě tak význačné postavení ve své liturgii. Třebas pak dekretem Pia X. o obnově posvátné hudby postavila v liturgii na první místo přísný kánon gregoriánský, měla vždy smysl i pro mnohotvárnost polyfonie ve všech jejích formách a byla i tu přední podporovatelkou umění. Svatý Otec kráčí i tu ve šlépějích svých velkých předchůdců.

Jako se pak neprojevuje krása jenom snad v umění, sloužícím přímo kultu, nýbrž v každém opravdovém uměleckém díle, tak každá dobrá hudba v jistém smyslu mluví o duchu Božím, neboť krása jest odleskem věčné pravdy, a každé velké umělecké dílo, i dílo hudební, v nás budi touhu po ztraceném ráji a ztracené nevinnosti. Národ, který se dovede rozpomenouti na to, co je v jeho hudbě ušlechtilého, který dovede překonatí svod libivosti a dráždivosti odrhovaček, ukazuje, že má zdravé kořeny. Nedávná písňová anketa »Lidových novin« a její spontánní ohlas ukázal, že hudební kořeny českého národa jsou

zdravé a že je ještě mnoho rodin, kde se společně hraje a zpívá, což je pouto rodiny velmi pevné a velmi cenné, protože zanechává trvalé vzpomínky.

Symfonie našeho života má prosté základy v zákonu Božím. Kam jednotlivé věty spějí, ještě nevidíme, ale kdo věří v Boží Prozřetelnost, ví dobře, že všechny dissonance vyznějí posléze harmonicky a že konečné akordy budou krásné, vyní-li ve chválu Boží, jak o to prosíme v krásné písni mariánské:

» . . . ať ti pějem věčnou píseň,
až se sejdem s Kristem tvým!«

Hudební kultura byla vždy slávou učitelského stavu. Obnoví-li škoda tuto tradici, pak bude zase učitelkou moudrosti, učitelkou, jež ukazuje, že každá dissonance vede posléze k souzvuku, je-li život prožíván moudře.

Dr A F

Křížkovský a Sušil

k českému hudebnímu máji

Píseň provázela Sušila po celý život; žila v něm, zpívala v něm, a snad proto jen on mohl vytvořit tak úplnou a obsáhlou sbírku. Jeho sbírka národních písní je dávno rozebrána. Nakladatelství Čin právě vypsalo subskripci na nové, bohatě vypravené vydání. — Vzpomínáme při této příležitosti záslužného Sušilova sběratelského díla a jeho vlivu na Křížkovského.

Jaro vítězně vtáhlo do kraje a rozetřelo po syrové zemi zelené koberce luk. Stráně voní květy. Z jásové výše padá zpěv skřivanů a splývá s hlasy ostatního ptactva v hymnus k oslavě znovuuzkříšení přírody. Útlý hoch s rozkoší naslouchá zpěvné melodii; zapomíná pro ni na učení, rozložené po trávníku, zapomíná i na přísný examen, který ho čeká. Tři roky se učil doma, nyní má postoupit do čtvrté latinské. Sametový ptačí hlas z převislé koruny urbin mu zní jako slétna, kterou píská v kapele vesnického kantora. Úážné oči v jeho dětské tváři zahoří plamínkem nadšením nad lahodnou písní; dovedl by pro ni zapomenout na všechno na světě.

Zaposlouchává se při každé příležitosti do písní ženců i vesnických dcerek a chasníků a když přijde do jejich hostince v Rousínově potulný šumář, sedí malý František co nejbliže. Naslouchá písničkám přineseným z jiných krajů. Je to, jako by sem k nim přinesl i jejich duši, vůni jejich polí a řeč, kterou k lidem promlouvají. Tak píseň

francovka

k otužování a posílení těla.

ve Francii. Je nepopíratelné, že román byl přijat čtenářskou obcí se zájmem netušeným. Málokterá česká kniha nalezla tak velikého a rychlého rozšíření. Povzbuzen patrně tímto úspěchem, napsal též autor drama o Shakespearovi, které bylo provedeno v Praze. Ale obě jeho díla byla odbornou kritikou odmítnuta. Jednak jako nepravdivá ve faktech, jednak pro svou stylisaci. Mnozí z kritiků je prohlásili vůbec za kýče, na kterých nelze hledat umění. Opět nový důkaz, jak i kniha malé nebo vůbec žádné umělecké ceny může se státi neobyčejně rozšířenou.

Zkušební komise pro učitelství na měšť. školách zůstane v Ostravě.

Zkušební komise pro učitelství na měšťanských školách, působící v Moravské Ostravě, měla v jarním údobí letos skončit činnost. Nyní však ministerstvo školství rozhodlo, že komise bude obnovena. Komise už přijímá přihlášky pro zkoušky v podzimním údobí, takže kandidáti nejsou nuceni jezdit ke zkouškám do Brna nebo Olomouce. Pro Ostravsko, které má hustou síť škol, je to značná výhoda.

Pane, učiteli, kdy zase bude kino?

S touto otázkou přijdou často děti za učitelem na školách, kde se užívá při vyučování filmu. Otázka svědčí o velkém zájmu, s nímž se film u dětí vždy setkává, ale formulace otázky současně ukazuje, že děti namnoze nechápou funkci filmu ve škole. Považují jej jen za zábavu, ne za dobrou vyučovací pomůcku. Záleží tedy na učiteli, aby děti při užívání filmů vedl tak, aby poznaly, že pomocí filmu se učí. Na druhé straně nesmíme jim však film znechutiti, aby vždy se na vyučování filmem těšili, jako se těší

na zábavné představení v kině.
Jnk.

Nacionalismus Karla IV.

Karel IV. poskytuje na tu dobu zcela ojedinělý příklad zájmu panovníkova o jazyk národní. Nemůžeme být ani na chvíli na pochybách, že mu šlo opravdu přede vším o duchové posílení českého živlu, oněch Čechů, kterým, jak jsme slyšeli, »více než jiným důvěřoval«, »de quibus magis confidit«. Ne bezvýznamně slibuje Karel v jedné své listině mnichům slovan-ským z kláštera emauzského, kteří měli mu obstarati dobrý překlad Pisma svatého do češtiny, tím větší přízeň, že vidí »jak vaší přítomnosti a zřízením kláštera vašeho šťastným, úcta k Bohu všemohoucímu se šíří a jak poctivost našeho jazyka českého krásou větší jasnosti je přizdobována.«

Z. Kalista, Doba Karla IV.

Náboženství v býv. Rakousku

není povinným vyučovacím předmětem, přesto ale je účast žáků všude veliká. Na obecných školách v Insbrucku dochází do náboženství na 90% žactva.

Křesťanský a národní duch ve škole

Em. Uejvodová. — Postavení výuky i výchovy na jednotný základ v duchu národním a křesťanském znamená návrat k jednotící myšlence, k výchovnému cíli, jehož nedostatek moderní pedagogika sice vystihla (Kádner, Základy pedagogiky), ale nedovedla odstranit. Touto orientací byla zahájena nová éra našeho školství, jež byla radostně pozdravena katol. pedagogy, byla jí však věnována pozornost i zástupci jiných směrů. Dr. Hendrych řešil otázku, pokud ideologie naší školy potřebovala revise (Věstník pedag. XVII., č. 1, Výchova v duchu křesťanském a národním). O ni žádal již v I. desetiletí republiky R á d l (Revise pokrokových ideálů v národ. škole), ale nesetkal se s žádoucím porozuměním.

V hlavní věci, že je třeba revise pokro-kářství, dal dr. Hendrych Rádlovi za pravdu. Škola t. zv. pokroková byla zcela pod vlivem filosofie pozitivistické, tudíž

rodné země provázela Františka Sušila celým životem, do kroměřížského gymnasia, na bohosloví a pak i na učitelskou katedru. Jde za svými písněmi do venkovských dědin. Uyhýbá se městům, »ve kterých mrazivá kultura již namnoze popálila něžné květy národní poesie«. Třicetpět roků cestuje po širých krajích Moravy, dává si od vesnických zpěváků přednášet jejich písně, pečlivě třídí, porovnává, až vzniká obsáhlá sbírka více než dvou tisíc písní ze všech částí země, slavně »Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými«. František Sušil si tímto dílem postavil věčný pomník v srdci celého národa.

Sušil působí i na skladatele Křížkovského, upozorňuje ho na krásu lidové písně a radí mu čerpat z tohoto nepřeborného pokladu. A mladý Křížkovský začíná písně Sušilem sebrané harmonisovat pro čtyřhlasý mužský sbor. Tak vytváří svou Utonulou, Dívčí a jiné a jiné, až konečně přicházejí jeho vrcholné skladby »Dar za lásku« a »Odvedeného prosba«. Národní písně vedly jeho umělecké tvoření novými cestami. Přenáší jejich ducha do uměleckých hudebních forem a vytváří klasická díla věčných hodnot. Tak Sušilovy »Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými« ukázaly Křížkovskému cestu k novému uměleckému výrazu.

odcizena křesťanství. Pěstovala vlastně prakticky odluku od něho, i když se agitovalo pro odluku církve od státu a pro vystoupení z Církve katol., konečně pak pro laickou morálku. Je v dobré paměti, kolik zla způsobilo toto hnutí, na něž upozorňoval po léta i denní tisk. Nelze ovšem vinit jen školu, i veřejnost, zlaicsování života a špatně pochopená demokracie nesou na tom vinu. Chceme věřit Fr. Trávníčkovi (Lidové noviny 21. dubna 1940, úvodník »V duchu křesťanském a národním«), že šlo o omyly a bloudění, nikoli o zlou vůli.

Nová orientace ve výchově znamená učinit konec prezírání, snižování křesťanství i Církve, je nutno však hodnotit veliký přínos křesťanství pro výchovu. Toť těžký úkol pro generaci, odchovanou pozitivismem, jež si namnoze ani nechce uvědomit vlastní chyby. (N. Černý, Reforma školství v Druhé republice. Komenský,

LXVI r., str. 105.) Prohlášení jednoty národa a křesťanství však nutně zavazuje veškeré učitelstvo.

Uznáním kulturních hodnot křesťanství, jeho mravního zákona křesťanské lásky k bližnímu, jenž je označen jako nejvyšší výkvět altruistické etiky, není však plně vystižen duchovní obsah jeho, ani jeho význam v přítomnosti a budoucnosti jednotlivce i národa. Podstatou jeho je víra v božský původ jeho nauky, z níž vyplývá závaznost mravního zákona. Marné bylo a zůstane veškeré úsilí o stanovení norem etických, jež by »samy sebou« zavazovaly bez autority nejvyšší, Boží.

Sborníkem »Škola národní a křesťanská« bylo ukázáno ke křesťanství jako k vydatným a nevysychajícím zdrojům vody živé, z nichž nutno čerpati vláhu pro peň našeho národního života. V praktické části naznačuje osnování jednotlivých předmětů, pro něž uvádí výchovné náměty v jazykovém vyučování jako v dějepise, ve vědách přírodních jako ve výtvar-

né výchově. I pro tělesnou výchovu naznačuje rovnováhu duchovních a hmotných hodnot. Avšak v »Podrobných rozvrženích učiva pro měšť. školy«, vydaných Zemským spolkem učitelstva měšťan. škol a pro obec. školy Zem. spolkem učitelstva na Moravě, bylo nepatrně povrchně čerpáno z uvedených zdrojů výchovy. Prázdninové kursy tudíž pokračují v započaté práci (v ped. semináři příštího kursu). Jde nyní o sestavení podrobných rozvržení učiva na jednotlivé měsíce, jimiž by byla vystižena syntéza prvku křesťanského a národního. Naše úsilí pramení z hlubokého přesvědčení, že veškerá výchova nesmírně získává křesťanským hlediskem. Není jediného oboru, jenž by nějak nesusouvisel s křesťanstvím, jenž by z něho nezískával. Teprve v křesťanství dostupují všechny výchovné snahy i všechno poznání nejvlastnějšího cíle i maxima své činnosti. Chtěli bychom touto prací dáti české škole suverenní pravdu, jež nepřisluhuje osobám a směrům, ale osvobozuje.

Didaktické důsledky zákonů o vybavení představ

Karel Hroch. — Školní práce dětí podobně jako každá jiná práce musí být kontrolována. Poněvadž při vyučování jde o získávání nových představ nebo o prohlubování a ujasňování i třídění starších představ, děje se kontrola školní práce vybavováním představ.

Psychologie popisuje několik zákonů, podle kterých se děje toto vybavování. Zákon s o u č a s n o s t i se opírá o současný vstup skupiny představ do vědomí. Vybaví-li se některý člen této skupiny, přivábí za sebou pravděpodobně i ostatní členy, až se vybaví celá skupina. Didaktické důsledky tohoto psychologického zákona jsou tyto:

1. Varujeme se přílišného tříštění učiva na drobné celky. Kde je nutno pro přehlednost učivo rozčlenit, spojujeme části v celek, aby se dosáhlo alespoň při shrnutí současného vstupu představ do vědomí. Na nižším stupni prospívá, má-li výklad a shrnutí tutéž osnovu, takže představy vstupují vlastně dvakrát do vědomí v tomtéž pořádku: při výkladu se někdy od-

bočí více do šíře, shrnutí je ukázněnější a vybírá jen podstatné učivo.

2. Co vstoupilo současně do vědomí, pravděpodobně se též současně vybaví. Jestliže při topografii uijeme historické vzpomínky, vybaví se tato vzpomínka s popisem místa. Na tyto koncentrační body musíme být opatrní. Spojení látky s jiným předmětem, oživení učiva veselou příhodou, písni atp. může být dobrou pomocí pro vybavování představ, které s tímto koncentračním bodem současně vstoupily do vědomí, ale může nabýti též nežádoucí formy. Posila bývá někdy tak silná, že zatlačuje ostatní představy pod práh vědomí. Pak ovšem učitel nebývá s vybavováním představ spokojen.

3. Vstupuje-li současně do vědomí slovo, obraz a pohyb, je pravděpodobnost lepšího vybavování větší, protože se tím vyhovuje různým typům představivosti. Je tedy potřebí, aby bylo názoru užito i při vybavování představ a ne jen při výkladu. Ať žák vypravuje podle obrazu, podle vycpaniny, ale ať také kreslí, co bylo

XI. Prázdninový kurs katolického učitelstva v Jičíně v srpnu 1940.

K XI. prázdninovému vzdělávacímu kursu katolického učitelstva, který se koná letos v Českém ráji, přinášíme obrázek Valdické brány v Jičíně a hradu Kostí, o němž napsal zesnulý profesor Pekař svou monumentální studii. Kursisté již poznali několik krásných krajů naší vlasti, Český ráj bude novou pohádkou, kterou budou prožívat na místech stejně krásných.

kresleno při výkladu učiva, ať píše, co bylo zapisováno. I kresba a zápis mohou podat obraz o vybavování představ.

Zákon posloupnosti se opírá o řadu představ, které vstoupily v určitém pořádku za sebou do vědomí. Vybavování probíhá nejsnáze v tomtéž pořadí, ve kterém se dál nácvik řady. Otčenáš pozpátku neumíme, poněvadž jsme se jej tak neučili. Tento zákon má také své didaktické důsledky:

1. Kde je nutno dosáhnouti řádné mechanisace, seskupujeme slova nebo spoje v řady: vyňatá slova, násobilka a p. Tyto řady musí být přesně stanoveny a nesmí být měněny. Mnoho stížností bylo předneseno na př. na různé variace řad vyňatých slov. Každá učebnice měla jinou řa-

du, ba i pokračování téže učebnice řadu měnilo. To znamenalo značné znesnadnění nácviku, poněvadž přelaďování řady na jinou podobu je těžší než nácvik nové řady. Pokud se kde vyskytovala domněnka, že bez nácviku těchto řad se může žák také bezpečně naučit násobilce a pravopisu vyňatých slov, byla bez psychologického podkladu. Vybavování podle zákona posloupnosti je celkem velmi snadné, snazší, než podle zákona současnosti. a žáci musí mít zásobu určitých vědomostí, které lze přirovnat k pevně zatlučeným hřebíkům ve zdi. Jinak nelze zavěšovat na ně obrazy jiných vědomostí.

2. Nespokojujeme se ovšem s mechanickým nácvikem řady. To by bylo málo. Žák musí znát nejen slovo nebo spoj v řa-

dě, nýbrž kdekoli. Proto nacvičujeme násobilku v řadě vzestupné, sestupné i mimo řadu, vyňatá slova dáváme nejen odříkávat, ale hlavně zapisovat jednotlivě i ve větách, aby podle zákona současnosti vstoupil do vědomí nejen obraz slova, zvuk pravopisného odůvodnění, ale i příslušný pohyb ruky.

Zákon podobnosti mluví o vybavování představ na základě podobnosti, totožnosti nebo kontrastu. Totožných vněmů není a tak vlastně totožností rozumíme jen velkou podobnost. Kontrastní představy jsou vlastně také podobné. Znamenají úchylku od normálnosti (obr, trpaslík).

1. Podobnost neusnadňuje vždycky správné vybavování. Děti v elementárce si pletou čtyři a tři pro sluchovou podobnost. Proto zavádíme přechodně tvar čtyry, sluchově odlišnější od tvaru tři.

2. Na podobnosti se zakládá srovnávání, ke kterému se kladou základy již na nižším stupni. Tak vyrůstá metoda synkretická, didakticky velmi cenná na všech stupních, poněvadž usnadňuje přehled po učivu, správnou koncentraci a trvalejší zapamatování. Zvláště pro studium je neocenitelná. Proto jí věnujeme pozornost zejména ve třídách, odkud odcházejí žáci na střední školy.

Učitelské aktuality

10procentní okresní školní přírážka. Vládním nařízením č. 87 z 21. prosince 1939, uveřejněným ve Sbírce zákonů a nařízení 23. března 1940, byly obce země Moravské zbaveny 23procentního příspěvku na učitelské platy, nesympatickým jak svým názvem tak neúměrným procentem. Příspěvek činil totiž původně 8 proc., pak byl postupně zvyšován, až zemským zákonem č. 57/1914 stanoven 23 proc. Od té doby uhrazovaly moravské obce víc než polovinu nákladu na národní školství, v r. 1939 přes 19 milionů K. Země Česká příspěvku na obcích nežádala. Proto se moravské obce mnohokrát dožadovaly zproštění tíživého závazku. R. 1936 usneseno

na sjezdu moravskoslezské samosprávy požádati vládu, aby příslušnou osnovou co nejdříve osvobodila moravské obce a obce moravských enkláv ve Slezsku od závazku přispívat na učitelské platy 23% přímých daní a odstranila nespravedlnost, která připravila tyto obce v letech 1918 až 1936 asi o 511 milionů K. — Po 3 letech rozřešena otázka shora uvedeným vládním nařízením, které stanoví: »K částečné úhradě osobních výdajů na učitelstvo veřejných škol obecných a měšťanských se vybírá 10procentní školní přírážka ke všem přímým daním, k nimž mohou býti vybírány přírážky svazků územní samosprávy. Nařízení nabývá účinnosti dnem

1. ledna 1940. Týmž dnem se zrušují ustanovení o příspěvcích obcí na Moravě na úhradu učitelských platů.« F. Pospíšil

Zavádění nových učebnic. Ministerstvo školství před časem nařídilo, aby se ve školních letech 1939/40 a 1940/41 nezaváděly nové učebnice na obecných a měšťanských školách. Aby však bylo zajištěno řádné vyučování na těchto školách, není námitek, aby náhradou za vyloučené učeb-

nice byly pro školní rok 1940/41 po příslušném řízení zavedeny nové učebnice. Navrhovat se mohou ovšem jen učebnice, které byly schváleny, po případě jimž nebyla odňata aprobace. Lhůta pro podávání návrhů na zavedení učebnic byla zcela výjimečně prodloužena do 30. června r. 1940. Pro střední školy, učitelské ústavy i pro odborné školy nebyly vydány omezo- vací předpisy.

Odebírejte a rozšiřujte časopis » **ŠKOLSKÝ ROZHLED** «
Je praktický a hodnotný. Usnadňuje těžkou práci školní i mimoškolní
Administrace Praha XII., Skrétova 7. — Doporučujeme! — ci—

V duchu křesťanském a národním

Otiskujeme z Lidových novin pozoruhodnou stať univ. prof. Fr. Trávníčka, která dobře osvětluje vztahy myšlenky křesťanské a národní v našem národním životě.

Nové učebné osnovy pro obecné a měšťanské školy praví, že se jimi dává výchově a vyučování na těchto školách jednotný základ v duchu křesťanském a národním. I mimo školu, v celém veřejném a národním životě, mluví se nyní velmi často v těsné souvislosti o duchu národním a křesťanském. Je možné spolužití, vzájemné působení, prolínání myšlenky národní a křesťanské?

Musíme si přiznat, že pojetí naší národní myšlenky a našeho kulturního vývoje nebylo vždy a ve všem zcela správné, že bylo někdy v lecčems jednostranné, tu a tam zašlo na scestí. To bloudění nevyplývalo ze zlé vůle, byl to přirozený následek hledání pravdy a cesty k ní. Hledali jsme ji se zřetelem k poněkud omezenému vývojovému úseku našich dějin, leckdy jen k přítomnosti nebo pouze k nejbližší minulosti. Širší a pozornější pohled na náš kulturní a národní vývoj nás přesvědčuje, že spolužití a prolínání národního a křesťanského ducha je nejen dobře možné, nýbrž velmi plodné a blahodárné. Vizme jen začátky našeho samostatného kulturního a národního vývoje.

Když naši předkové, opustivše společnou slovanskou kolébkou v Zácarpatí, nepochybně v 6. století po Kristu, zaujali

nynější sídla, byli rozdrobeni na řadu kmenů. Bylo to přirozené v zemích s hojnými bažinami, lesy a vodami mnohem bohatšími než dnes a vyplývalo to z tehdejšího řídkého osídlení a ze způsobu života našich prvních dějinných předků. Je velmi pravděpodobno, že v Čechách, které měly prvotně zvláště hojný počet kmenů, byly na začátku 9. století poměry značně zjednodušeny nadvládou kmene českého a charvátského, známého pod jménem Slavníkovci. Svatopluk sice vybudoval mocnou říši velkomoravskou, sahající daleko za moravské hranice, ale jen na dobu poměrně krátkou. Nebyla tedy plná jednota správní v Čechách, nebylo trvalé spojení Čech s Moravou, nebyly proto ani vnější předpoklady, přirozené podmínky pro přechod vědomí kmenového ve vědomí národní. Vytvořily se však podmínky vnitřní, a to přijetím křesťanství.

Církev měla ve středověku vrcholné postavení kulturní, civilisační, šíření křesťanství se proto považovalo za službu kultuře, civilisaci a jeho přijetí bylo záchranou správní a státní samostatnosti kmenů a národů. Zásluhou věrovesťců Cyrila a Metoděje, povolanych asi r. 862 velkomoravským knížetem Rostislavem z Byzance, rozšířilo se u nás křesťanství obecně, a to původně se slovanskou bohoslužbou. Přijetí křesťanství samo mělo neobyčejný význam pro sjednocení našich

předků, neboť jednotnost církevního řádu přenášela se přirozeně též do celé oblasti správní, přispívala k vytvoření správní jednoty státní, připravovala půdu pro vznik přemyslovského státu v 10. století. A toto správní sjednocování byl zárodek a kvas, z něhož vzklíčilo sémě jednoty národní, vědomí národní pospolitosti, příslušnosti k většímu celku. Křesťanská myšlenka osvědčila se tu jako základní tvůrčí činitel myšlenky národní.

Přispěl k tomu význačnou měrou původní slovanský ráz bohoslužebný. Užívání slovanského jazyka v bohoslužbě byla přímo revoluční novota, kterou bylo třeba vybojovat proti vševládlosti latiny. »Má-li každý duch chváliti Hospodina, proč mi bráníte čísti mši slovansky, když Bůh tento jazyk tak dobře stvořil jako jazyky ostatní.« Těmito slovy hájil svatý Cyril podle legendy z 10. století slovanskou bohoslužbu. Tato obrana, dovolávající se přirozeného práva na slovanskou bohoslužbu, je klíčem k pochopení plného a rychlého vývoje naší národní myšlenky. Vlastní bohoslužba znamenala nejvyšší stupeň středověkého kulturního a civilizačního řádu, slovanský jazyk byl jí tedy

postaven na roveň latině a ti, kdo ho užívali, uvědomovali si svou příslušnost k němu, tím i svou svéprávnost, osobitost, probudili se národně. Nepochybným projevem toho je ta okolnost, že naši předkové začali slovanského jazyka užívatí též jako jazyka literárního.

Bohoslužebným jazykem byla u nás tak zvaná církevní slovanština neboli staroslověnština, od původu sice nářečí bulharské, ale v tehdejších dobách do značné míry blízké našemu jazyku a později různě upravované podle češtiny. Lze pochopiti, že za těchto okolností byl jen krok k pěstování písemnictví čistým jazykem českým, ke vzniku národní slovesnosti v plném smyslu. Když se v 14. století Tomáš ze Štítného hájil, že píše o náboženských věcech česky, řekl mimo jiné toto: »Protož nebraňte toho, ať všeliký jazyk chválí Pána Boha«. Jako bychom slyšeli slova svatého Cyrila a uvědomujeme si souvislost mezi jeho dílem a rozkvětem českého písemnictví v 14. století. Křesťanství bylo u nás živnou půdou, z které vrostla myšlenka národní, křesťanství a národní myšlenka jsou u nás nerozlučně spjaty.

Nervosa — moderní školská nemoc

I když víme, že se někdy za pojem nervosy skrývá jiné zlo, že my dospělí často nervosou omlouváme vlastní lenost, nedostatek vůle, odhodlání, přece jen u dětí nelze jít s touto přísností. Skutečnost nás usvědčuje. Motorický neklid mnohých dětí má svůj původ v nervose. Některé dítě vám nevydrží vteřinu sedět nebo stát, aby si při tom nehrálo rukama nebo nehoupalo nohama, nebo se musí opírat o jiného spolužáka, dloube se v nose, vytahuje si horní pysk, zkrátka nějak musí být činné.

Jiné děti jsou přecitlivělé. Stačí, abyste vyvolali jiného žáka, když nedovedou a rozplácí se. V zápětí zase dovedou být při hře nevázané. Některým přecitlivělost znemožňuje řádné vybavování představ. Jeden žák se mi vždy rozplakal, když měl něco povědět o domově. Když jednou líčil oheň na vsi, začal modulovat a zesi-

lovat svůj hlas a doprovázel své vyprávění takovými pohyby, že to bylo nápadné celé třídě. Nejistota pohledu dosvědčuje zřejmý původ všech těchto případů v nervose.

I velká toulavost dětí, sklon k útěku u hocha jinak zdravého, normálního, ukazuje na nervosu.

Kde je původ této strašné školské nemoci, která je brzdou vši školní práce? Nejčastěji je nervosa zděděná a je důsledkem nějakého zatížení v rodině. Proto se s ní tolik setkáváme u dětí nemanželských, z rodin alkoholiků, tuberkulosních. Může však být také způsobena některými nemocemi v dětském věku nebo nesprávnou výchovou. Příliš tvrdá výchova ať ve škole nebo doma, drsně a stroze vymáhaná práce, zejména těžká a pro dětský organismus nevhodná, nespořádané poměry v rodině, velká lítost, stud,

zklamání — to všechno může způsobiti poruchu nervového systému a projevit se buď lehkou formou nervosy (deprese, přecitlivělost, chorobně stupňované pudy) nebo těžší formou (hysterie, vetřelé myšlenky, fobie, tiky). U nervosních dětí je

porušena harmonie vývoje. Proto je potřebí zvlášť obezřetné výchovy a správného vedení pro tyto děti, které nebývají nenadané, ale které velmi trpí, dostanou-li — rovněž nervosního učitele. —ch.

NÁŠ HŘBITOV

Phdr Miloslava Fuchsová zemřela

V Praze zemřela 12. dubna po dlouhém utrpení Phdr. Miloslava Fuchsová, známá pracovnice ve Svazu katolických žen a dívek, sestra III. řádu sv. Františka. Zesnulá bývala adjunktkou botanického oddělení Národního musea a věnovala se horlivě práci v katolickém hnutí. I náš Věstník přinesl v minulých ročnících několik

jejích článků z oboru náboženské výchovy. Zesnulé zachová katolické učitelstvo vděčnou památku pro její nenáročnou, ale oddanou práci ve službě katolické myšlenky, pro její zbožný zápal a nadšení pro dobrou věc. Nechť je jí Bůh sám odplátcem nejtědřejším. O. v p.!

Za P. Františkem Procházkou

Uprostřed práce v mužném věku 52 roků náhle zemřel srdeční mrtvicí 3. dubna t. r. Fr. Procházka, katecheta při dívčí měšťan. škole, konsistorní rada a starosta města Velkého Meziříčí.

Odešel v něm upřímný a vlivný přítel katol. učitelstva i mládeže, lidumilný kněz, oblíbený člen učitelského sboru a obětavý i neúnavný veřejný pracovník. Katolické učitelstvo s pohnutím vzpomíná jeho zájmu, přízně i pomoci. O vlivu jeho přímlyvy by mohl svědčit ne jeden z našich členů, ale i řada těch, které různé zájmy odvedly z našich řad. Nedbaje nevděku, pracoval tento kněz stojanovského rážení horlivě ve veřejném životě. Orel, Omladina, lidové hnutí, národní souručenství a zejména starostenský úřad, který za-

stával téměř 2 roky, ztrácejí v něm významného pracovníka vzácné dobroty a obětavosti. Zejména město Velké Meziříčí jeho úmrtím bylo stíženo velkou ranou, jež přišla v době nejméně vhodné. Při plnění zvláště těžkých úkolů v obci pomáhaly P. Procházkovi jeho zvláštní schopnosti a vlastnosti, jež dal cele do služeb obce. Byl pohřben ve Vel. Meziříčí do čestného hrobu dne 6. dubna t. r. za velké účasti obyvatelstva.

P. Fr. Procházka se narodil v Pavlínově na Velkomeziříčsku 30. června 1888. Byl vysvěcen na kněze 16. července 1911 v Brně. Působil jako kaplan v Benešově a Želetavě, pak jako katecheta ve Veverské Bytýšce a přes 20 let ve Velkém Meziříčí. Odpočívej v pokoji!

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Krajinský odbor katol. učitelstva okr. přerovského koná valnou schůzi v neděli 5. května v 9 hodin dopol. v sále kina Sport v Přerově. Podrobný program, v němž je zahrnuta exkurse do Komenského musea v Žerotínově zámku v Přerově, bude všemu členstvu rozeslán. Účast členů žádoucí, hosté vítáni. Předsednictvo odboru.

Krajinský odbor katol. učitelstva ve Vel-

kém Meziříčí konal dne 14. dubna 1940 schůzi. Bylo na ní vzpomenuo zemřelého zakladatele odboru dp. kons. rady, katechety a městského starosty P. Františka Procházkou. Předsedkyně odboru pí. ředitelka E. Vejvodová podala zprávy z valné schůze říšského svazu. Pak byl přednesen referát profesora J. Smejkalu »Nové učebnice dějepisu«. Autor v něm pojednává o duchu dějepisného vyučování a ukazuje, jak se křes-

fanský duch odráží v jeho nové učebnici pro měšť. školy. Památku zesnulého dp. P. Erant. Procházky uctí členové odboru dobrovolným příspěvkem na zakoupení pedagog. spisů do spolkové knihovny. **Příští schůze odboru koná se v květnu.**

Krajinský odbor kat. uč. na Hranicku konal svoji řádnou valnou hromadu v neděli 14. dubna 1940 v hotelu Černý orel. Ve zprávě jednatele konstatován přírůstek členstva, takže úbytek po změnách v min. roce je převýšen počtem přihlášených. Při volbách nastaly jen nepatrné změny. Předsedou zůstává zasloužilý člen odboru odb. uč. K. Koch. Po volbách podal zprávu ze dvou schůzí zem. spolku a zprávu sjednocovací akci učitelských organizací. — A nakonec: bylo by přáním mnohých, aby jarní teplé sluníčko rozpustilo ledy a odneslo chlad, jež obepíná srdce několika našim členům, aby se mohli zase mezi nás podívat. — Jednatel.

Jihočeský odbor koná letos členskou schůzi častěji než jindy. Na schůzi, konané 14.

dubna t. r., byly přítomny také ctih. sestry-učitelky všech tří školských kongregací působících v Čes. Budějovicích. — Referát pí učitelky M. Louženské z Vodňan, nazvaný »Okénko do výchovy«, připomněl nejdůležitější cíle školní výchovy. — O národní a lidové písni české rozhovořila se v důkladné přednášce pí učitelka Em. Kotalová. Hlavní referát přednesl komorní rada J. Chudáček z Plzně. Velmi obsáhle promluvil o kulturních úkolech českého katolictví. — Bylo mnoho těch úkolů, jež řečník naznačoval a nejsou snadné. Z referátu vyznělo odhodlání, že čeští katolíci a také katolické učitelstvo chápe duchovní potřeby národa a je hotovo kladnou prací přispěti k jejich šťastnému řešení. — Škoda, že zatím čas pokročil a duchovní referát musil tentokrát odpadnouti. Duchovní rádce pietně vzpomněl zásluh zemřelého vědce dra Josefa Kratochvíla o katolickou pedagogiku. — V odboru pamatuje se již na prázdninové exercicie učitelů.

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

Proměnlivý duben klade na odolnost lidského organismu zvláště velké požadavky. Hned prší, hned je teplo a vlhký vzduch je prosycen bacily nachlazení. Buďme proto

v dubnu dvojnásobně opatrní! Pravidelné vtírání Alpy do kůže činí tělo silným a odolným. Francovka Alpa se prodává jen v uzavřených lahvích, opatřených plombou Alpa.

L I T E R A T U R A

Dr. František Tomášek vydá nákladem Matice cyrilometodějské v Olomouci v nejbližších dnech časovou knihu »Činná škola«. Jméno dra Tomáška již ručí za časovost a význam knihy. Upozorňujeme zvláště učitele náboženství, aby zavčas si knihu objednali. Je to cenná pomůcka učiniti vyučování náboženství dětem zajímavé a příjemné. Cena knihy bude mírná.

Listy sv. Kateřiny Sienské. Přeložil dr. K. Vrátný. Vydala Dominikánská edice Křesťal, Olomouc 1940. Stran 224, cena 22.50 K. — V překrásné knižní úpravě s obrázkem světice vycházejí v češtině dosud nepřeložené listy sv. Kateřiny Sienské. Sienská světice je opravdu jedinečná osobnost středověké svatosti a středověké politiky. Zdá se, že je nevhodné klásti tyto pojmy vedle sebe. Ale v Kateřině, která žila nejhlubším mystickým životem takřka ztracena v tajemnu Božství a při tom ovládala podivuhodně všechny nitky evropské politiky, se spojuje to, co podle lidských pojmů se zdá nespojitelné. V listech, psaných nejvlivnějším osobnostem středověkého života nábožensko-politického, se nám jeví světice v celé své úžasné velikosti, jako poslaná Bohem, aby hájila zájmy Krista a Církve.

P. Klement Petr, apoštolský kněz, zakladatel kongregace Nejsvětější svátosti. Napsal Jetřich Lipanský, vyšlo ve sbírce »Vítězové«, Olomouc 1940. — Dílo tohoto chudého, po celý život churavějícího kněze, jenž zemřel v pětáctýřiceti letech, je hodno obdivu. Založil kongregaci Nejsvětější svátosti. Koupil dva domy v Čes. Budějovicích a zařídil je jako klášter pro chudé druhy a své budoucí následovníky a jako útulek pro lidi nešťastné a opuštěné. Vychoval Církvi řadu kněží a zachránil sta křesťanů od mravní zkázy. Jeho kongregace má podobný cíl jako kongregace salesiánů: věnuje se charitativní činnosti a výchově mužské mládeže. Krásný životopis má okolo 60 str. a stojí pouze 3.50 K.

Dr. Čeněk Tomášek, Svátostnému Králi. Zpěvy a recitace pro eucharistické slavnosti dětí a mládeže. Hudební část složil E. Záruba. Vydal »Velehrad«, nakl. dobré knihy, Olomouc, nám. H. Goeringa 16. — Zejména u příležitosti prvních svatých přijímání mohou býti s velkým užtkem pořádány eucharistické besídky. Kristu eucharistickému musíme věnovati nejen nábožensko-vzdělávací část besídek, nýbrž ze všech sil musíme se snažiti podřídit mu co nej-

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČIS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

více i část zábavnou. A tu zvláště přichází v úvahu besídkářské jeviště. - Provozovací právo získá, kdo zakoupí texty recitací a zpěvů spolu s hudebním doprovodem. Cena libreta je K 9.—, hudebního doprovodu K 12.— U knihkupeců nebo přímo v nakladatelství.

Upozorňujeme, že v krátké době vydáme: **Christiano, Mladí hrdinové.** Hrdinské životy dětí odhodlaných raději život obětovati, nežli zraditi víru. — **Fr. Bureš, Dějiny katolické Církve pro vyšší třídy střed. škol. Jistry sv. Ignáce.** Vybrané myšlenky ze spisů sv. Ignáce na každý den v roce. Přeložil dr. L. Škarek S. J. — **Dr. A. Hrabětová-Uhrová, Příroda — zdroj zdraví.** Lékařský herbář.

Povídky a romány Karoliny Světlé. — V posledních dnech vyšla v nakladatelství L. Mazáče v Praze již ve 4. vydání **Romana z Ještěda**, díl I-II. Dva svazky o 532 stranách se 16 ilustracemi a třibarevnými obálkami J. Gotha. Cena obou dílů 27 K, v původních bohatě zdobených vazbách 51 K.

Skalák je další knihou povídek Karoliny Světlé, která vychází v nakladatelství L. Mazáče v Praze ve 3. vydání, 280 stran s 8 ilustracemi J. Gotha. Cena 15 K, v původní zdobené vazbě 27 K. — Pro svou ušlechtilou tendenci, krásný sloh a bohatost slovního výrazu si knihy Karoliny Světlé opravdu zaslouhují, aby byly hojně čteny. Vřele je doporučujeme svým čtenářům a obzvláště dospívající mládeži.

Úspěšné dílo českého dramatika. V těchto dnech vyšlo v nakladatelství L. Mazáče v Praze druhé vydání pětiaktové tragedie **Valdštýn** od Františka Zavřela. 126 stran za 20 K. — Vedle divadelní hry o 5 dějstvích obsahuje kniha sbírku veršů in memoriam Milady Pakůrové nazvanou **Rekviem aeter-**

num, o které napsal Jiří Karásek ze Lvovic autorovi: »... básně za Vaši mrtvou pokládám za vrchol Vaší lyriky. Mám radost, že jste dostoupil těch výšin své tvorby, kdy můžete hledět na svět kolem s lhostejností.«

»**Josef Pekař — národní dějepisec.**« Holzkův spisek, určený nejširším vrstvám, přináší na 32 stranách přehled Pekařova životního díla a je zároveň stručným životopisem našeho největšího historika po Palackém. Knížka vyšla jako první svazek nové knihovny článků a profilů »Pro život« v nakladatelství »Vyšehrad« v Praze. Cena jednoho svazku K 3.60.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercja Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionář najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Náš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajská zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Serafín, prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena v. n. p. ř. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

Č Í S L O 1 8

R O Č N Í K X V I I I

V P Ř E R O V Ě

15. KVĚTNA 1940

K A T O L I C K Ě H O U Č I T E L S T V A
L I S T R Í Š S K Ě H O S V A Z U K A T O L I C K Ě H O U Č I T E L S T V A

Náš první úkol

Školní rok, který brzo již ukončíme, vyznačoval se řadou obtíží, s nimiž nám bylo zápasiti, že nenalezneme hned tak přirovnání. Je nesporné, že i při veškeré péli, zhušťování učiva a mnohých jiných opatřeních, která jsme učinili (a bylo by jistě zajímavě sebrat všechny ony iniciativní podněty, jimiž jsme v letošním školním roce v krátké době chtěli podat co nejvíce poznatků), zůstanou přece jen mezery ve vyučování.

S tím se bude nutno smířit a doufat, že příštího roku se tyto nedostatky napraví. Ale bylo by nanejvýš nutno, abychom v míře mnohem větší, než se dělo dosud, pamatovali na výchovnou stránku školy. Namítne se, že to je věc samozřejmá u každého učitele. Jistě. Ale při obtížné práci, abychom zdolali učebný plán, se snad leckde může právě na to zapomenouti. A to by byla škoda, kterou bychom sotva mohli nahraditi kdykoliv jindy za příznivějších poměrů. Chceme mít národ co nejvzdělanější, ale národ silný ve ctnostech, národ opravdu vychovaný, musí býti dnes našim prvním úkolem.

K sedmdesátinám J. E. dr. Karla kardinála Kašpara primasa českého

16. května dovrší J. E. dr. Karel kardinál Kašpar, arcibiskup pražský a primas český, 70 let svého požehnaného života. Narodil se jako syn řídicího učitele v Mirošově u Rokycan. Po studiích gymnasiálních, které ukončil s vyznamenáním, odešel na českou papežskou kolej do Říma, kde byl vysvěcen na kněze. Vrátil se k dalšímu studiu do Říma po nedlouhém působení v duchovní správě. Roku 1899 se stal spirituálem a profesorem v Akademii hraběte Straky v Praze, odkud byl povolán za metropolitního kanovníka ke sv. Vítu. Roku 1920 byl jmenován biskupem a stal se nástupcem královéhradeckého biskupa dra Doubravy. 28. října 1931 se stal arcibiskupem pražským a v roce 1935 dosáhl největšího vyznamenání, jímž byl poctěn celý český národ: stal se kardinálem.

J. E. ndstp. kardinál si váží neobyčejně stavu učitelského. Při nejrůznějších příležitostech, při akcích katolického učitelstva vždy znova a znova hrdě se hlásí k tomu, že vyrostl jako synek učitelský. Už tím si získal naší lásky. Ale ndstp. kardinál také s velikým zájmem sleduje práci katolického učitelstva. Svědčí o tom velmi mnohé jeho projevy, které nám při různých příležitostech poslal. Dýše z nich jeho velká láska k práci učitelské i jeho přesvědčení, že učitel katolický je požehnáním škole i svému národu.

Přeje si, aby katolický učitel byl nejen příkladem mravním, ale také příkladem a vzorem neúnavné péle, práce a snažení kulturního. Vždyť sám p. kardinál je vědcem na slovo vzatým, doktorem theologie i práv. U příležitosti jeho sedm-

KALEIDOSKOP

Katolictví.

Musíte dnes pochopiti, že katolictví je něco jiného než spolek, dohoda, strana. Víte, co je to katolictví? Skutečný život Boha v nás. — Pouhý rozum skýtal lidstvu jen matné poznání o Bohu. Neboť onen Bůh stal se člověkem a tím vložil do lidstva božský život. Ale ten božský život nezůstal pouze v něm, v Kristu Ježíši, nýbrž on nám jej zanechal celý a skutečný v Pokrmu, a tímto pokrmem — svatým přijímáním — vstupuje Bůh do nás, čili žije v nás. Ti, kteří věří v něho a v nichž On žije, tvoří Jeho opravdové Tělo, to jest Církev. — Nám laikům nemůže býti lhostejno, zda víra a život podle Ježíše Krista se šíří, nebo zda je utlačována či dokonce hyne. Kněží nestačí zabrániti šíření nevěry. Musíme jim pomoci. Jde o zachránění nejen Církve, nýbrž lidstva vůbec. Neboť, nebude-li vládnouti zákon Boha, nastane všude rozvrat a ničení.

Hodnocení žákovské práce.

Bylo již mnohokrát navrhováno, aby místo známek byl zaveden t. zv. popis žákovy osobnosti, případně aby bylo zavedeno pořadí, jak se žák umístil vzhledem k průměru třídy, nebo aby bylo procentuálně vyjádřeno, kolik vzládl ze stanoveného maxima vědomosti a dovednosti.

Správné hodnocení žáka zůstává tedy dále problémem, o jehož vyřešení se škola pokouší a snaží se zainteresovat o něj také rodiče, aby jí byli nápomocni podáváním správných informací o dětech. Proto tak často apeluje na ně, aby přicházeli co nejčastěji do školy a s učiteli se se radili. Zlín.

Rečnictví.

1. Jsou řečníci, kteří vědí, co říci a jak to říci. To jsou ti Bohem nadaní a posluchači za nimi putují kraj světa. 2. Jsou řečníci, kteří nevědí, co říci, ani jak to říci. S těmi každý cítí a s nimi si oddychne, když je po všem. 3. Také s těmi, kteří vědí, co říci, ale nevědí, jak to říci, se dohodneme, pomáháme jim ústy i rukama a jsme jim vděční za dobré postřehy. 4. Ale je

desátin pozdravujeme v něm nejen nejvyššího hodnostáře církevního v našich zemích, ale také svého otcovského přítele, podněcovatele dobrých myšlenek a plánů, vzor práce, píle a dokonalosti a slibujeme mu, že katolické učitelstvo vždy s radostí a statečností bude hájiti práv Církve a přičiní se, aby naše česká škola se stala vskutku školou křesťanskou.

Do dalších a dalších let požehnané práce přeje-me ze srdce milovanému arcipastýři hojně Milosti Boží, pevného zdraví, síly a vděku a radosti z vykonané práce. Nechť Bůh milostivý nám jej zachová na mnohá a mnohá léta!

Zemřel

pan biskup českobudějovický

Nejen našemu jihočeskému odboru, ale všemu katolickému učitelstvu byla vzácná osobnost p. biskupa českobudějovického dra Šimona Barty dobře známa. Nebylo jednoho počínu našeho, aby jej nebyl s radostí uvítal a aby nebyl svým slovem povzbudil. Škole a školským otázkám věnoval vždy svou živou pozornost, ležely mu na srdci.

Ndp. biskup se narodil 27. října 1864 v Žimuticích. Na kněze byl vysvěcen 16. března 1889, biskupem se stal 16. prosince 1920 a 16. února 1921 byl vysvěcen a intronisován.

Celý život jeho byl příkladným životem lásky, charitativní činnost byla jeho činností nejmilejší. I hospodářskému povznesení jihočeského kraje věnoval svou pozornost a v uznání jeho zásluh řada obcí jej jmenovala svým čestným občanem.

K jeho úmrtí vyslovil soustrast jménem Říšského svazu katol. učitelstva předseda a delegace katol. učitelstva jej doprovodila na poslední cestě.

R. i. p.

Na jaře 1938 poslal zesnulý pan biskup k val. hromadě zem. spolku českého přípis, který nejlépe ukazuje jeho lásku ke katol. učitelstvu. Zní:

Drazí přátelé, katoličtí učitelé a učitelky!

Promiňte, že nemohu osobně prodlíti mezi Vámi: učinil bych tak rád, kdyby mi vážné příčiny v tom nebránily. Dlím však duchem mezi Vámi a z hloubi srdce pozdravuji Vaši valnou hromadu Zemského spolku ve svém residenčním městě. Přijal jsem s nelíčenou radostí zprávu, že jste zvolili za místo své výroční valné schůze naše Budějovice. Děkuji Vám za to, že jste tak učinili ze

sympatií k jihočeskému odboru svého spolku, toho odboru, jehož vzniku byl jsem očitým svědkem před dvaceti lety, právě ve dnech popřevratových, kdy téměř uprostřed obecného teroru protikatolického, který tenkrát strhoval školu a učitelstvo, čestně obstála hrdinná věrnost několika učitelek a z toho úzkého kroužku vyrostlo dílo, jež dnes může klidně, se ctí a radostí pohlížeti na 20 let poctivé práce.

Byl jsem i později často svědkem této činnosti katolického učitelstva jak v jihočeském odboru, tak také v centrech zemském i říšském. Raduji se, že řady věrných rostou a že stoupá linie aktivity katolického učitelstva. Víte zajisté dobře, že jak svým bývalým vychovatelským povoláním, tak svým úřadem duchovního pastýře jsem úzce spjat s Vašimi snahami a že mi nesmírně záleží na tom, abyste rostli jak počtem, tak především kvalitou a užitečnou prací. Děkuji Vám srdečně za vše, co jste za 20 let vykonali, ať ve spolku, ať jednotlivě. Děkuji Vám za apoštolát křesťanské výchovy v české škole. Těším se s Vámi, že se dožíváte toho, kterak i odpůrci s Vámi počítají a Vaši práci hodnotí.

Drazí přátelé, konáte své shromáždění v době sorchovaně vážné pro Církev i pro náš stát a národ. Tolik toužím, abyste se právě při této příležitosti zanítili duchem Božím, duchem pravdy a síly a jim jsouce vyzbrojeni, kráčeli stále vpřed a stále výše ve své činnosti. Nedejte se ničím děsiti, ničím zdržovati, ničím mýliti. Poznejte pravdu a pravda osvobodí Vás (8, 32). Snad nechybují, rozumím-li tomuto velkému slovu Spasitelovu také o duševní a státní situaci naší vlasti v přítomné chvíli. Národe, poznej pravdu Kristovu, dej se jí obroditi a tato pravda Kristova bude nejbezpečnějším pilířem svobody Tvé. Je možno na čas myšlenku drtiti násilím, ale trvale se pravda ubíjeti nedá — pozdvihne se k svobodě, vybuduje království pokoje a lásky. Vy učitelé, máte převzácný úděl: slovem, prací, příkladem, obětí máte šířiti pravdu. Čiňte tak v souladu s Církví Kristovou. Spolupracujte se svými biskupy a kněžími na poli výchovy křesťanské a národní: to Vaše Katolická akce, kterou Vám právě dnes kladu co nejdůležitěji na srdce. Nezapomínejte jí, prosím.

Do Vaší další práce přeji Vám dobrých vůdců, správných a velikých plánů, vytrvalosti a vzácných osobností ve Vašich řadách. To vše dejž Vám na přimluvu Matky Boží a našich svatých patronů českých Trojjediný Bůh, jehož požehnání Vám všem co nejochotněji a nejštedřeji tímto udi-

jeden druh řečníků, na ty je každý pozemský trest malý. To jsou ti, kteří nevědí, co říci, ale žel, vědí, jak to říci. Jan Hořejší v Brázdě.

Kříž v Herkulaneu.

Italský učenec prof. Amedeo Majurła našel v jednom domě v zasypaném Herkulaneu obraz kříže. — Kříž rozměrů 45×36 cm byl dřevěný a byl zasazen do sádrové desky. Konce dřeva byly poněkud rozšířeny a zakulaceny. Dřevo bylo později násilně z desky vylopueno a byly snad snaty i další ozdoby, po nichž zůstala na desce památka. — Učenci se domnívají, že sám majitel domu osudného 24. srpna roku 79, když se blížil zánik města, zachránil vzácnou památku a prchl s ní do bezpečí. Navštěďovalo by tomu, že v domě nebyly nalezeny mrtvoly. Tento objev má nesmírný význam. Nejstarší dochované kříže pocházejí teprve z konce 3. stol. — Poněvadž úcta sv. kříže byla od pradávna rozšířena a protože při tomto nálezu, jak se podrobným studiem zjistilo, nemůže jíti o nic jiného než o kříž křesťanský, máme dokázáno, že křesťané tvořili si obrazy kříže již v 1. století.

Sto let mateřských škol.

Před sto lety uveřejnil německý pedagog G. Fröbel výzvu, aby se zakládaly mateřské školky. O tři roky později sám zřídil v Blakenburgu první mateřskou školu a dlouhou dobu tam působil. Letos v červnu Svaz německého učitelstva slavnostně položí v Blankenburgu základní kámen k Fröblovu výzkumnému ústavu. K ústavu bude přičleněna škola pro matky a vzorná škola mateřská.

PRAKTICKÝ UČITEL

Modlitba ve škole.

Modlíme se s dětmi ve škole. Často však tato modlitba je pouhým mechanickým odříkáváním, které se stalo zvykem.

Jistě každý, kdo zná význam, moc a sílu modlitby, bude se snažiti o nápravu. Vždyť kolik darů člověk od Boha neobdržel, protože o ně modlitbou neprosil. Proto řekněme si úřed modlitbou, zač budeme prositi.

Prosme za dary Ducha sv., za nemocného spolužáka, za své rodiče, za sv. Otce, za biskupy a kněze, na úmysl sv. Otce, za pokoj a mír, za vlast, za maminku, za umírající. Ne však nahodile. Nechť tato modlitba souvisí s vyučováním. Při výkladu o matce modlíme se za ni, umřel-li spolužák, za něho, v křížové dni budeme prosit o zemskou úrodu atd.

Nemodleme se stále jen Otče náš. Také Anděl Páně, Pod ochranu Tvou. Možno i přečísti některou z modliteb. Děti mají rády změny, tedy i změnu v modlitbě.

Místo modlitby můžeme zazpívat sloku nábožné písně. Vybereme podle církevního roku. Soustředěná modlitba, nábožný zpěv bude nejlepším začátkem i zakončením vyučování.

Křížovka ve škole.

Neboť je nesporné: křížovka, zvláště je-li dobře vybrána a připravena předcházejícím učivem (zvláště zeměpisným), přispívá hravě k osvojení nezvyklých pojmů a k jejich utvrzení, zvláště u dětí venkovských.

Dali jsme se společnou prací do skládání křížovek. Nevěřil by nikdo, že tato práce je mnohem zajímavější než vlastní luštění. Má veliký význam výchovný i naukový, zvláště tím, že lze využití učiva právě probíraného nebo nedávno probraného, ať už k utvrzení, nebo k zopakování. Ovšem, práce není snadná.

Nemohu říci, že by se byla účastnila celá třída stejnoměrně. Je pochopitelné, že lepší a bystřejší žáci tu vedli. Ale i tento problém byl vyřešen: Lepší žáci ve skupině křížovku sestavovali, zatím co se slabšími, řekl bych liknavějšími žáky byla společně jiná křížovka luštěna.

Posloužila nám tudíž křížovka jako vyučovací pomůcka velmi dobře a tento způsob zaměstnání byl schválen i dozorčím orgánem, který se při jedné návštěvě s naší prací seznámil.

Mohu tedy proto z vlastní praxe zavedení křížovky do školy — rozumí se, že nejspíše jen na vyšším stupni — co nejvřeleji doporučit, neboť znahonásobí zájem o vyučování, aniž by k tomu bylo žáky třeba nutit. A to je také veliký zisk, s nímž je třeba počítat.

Časopis Louskáček.

lím. Přijměte je a s ním i mé vřelé vzpomínky a pozdravy.

Žehná Vám Uáš

Dr. Šimon Bárta, biskup.

České Budějovice 17. dubna 1938.

Karel Hroch:

Srdce

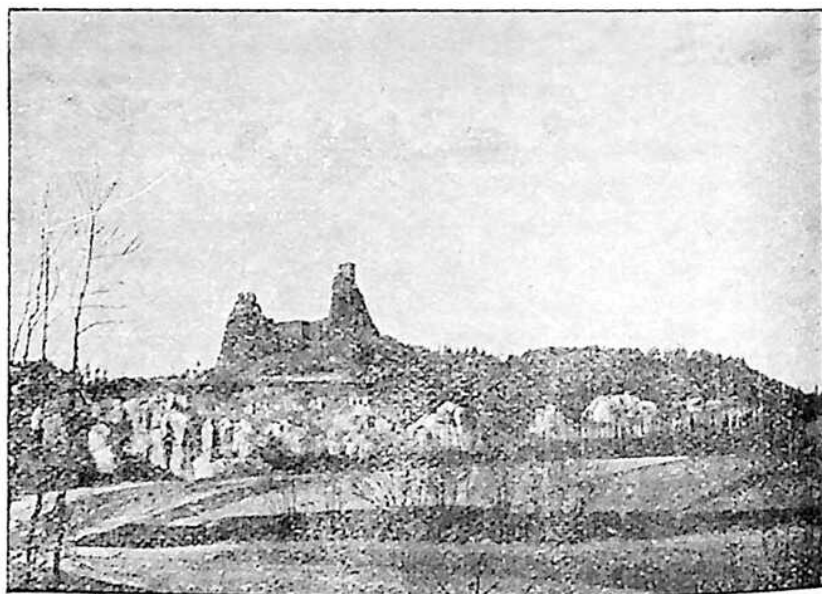
Msgre K. Rebanovi k stříbrnému kněžství.

*Srdce, které lidem všechno dá, je krásné.
Sloupcem »dal« vřdy píše účet rozvážný.
Připisuje pevně rádek oblažný,
i když poslední mu úsměv večer hasne.*

*Srdce, které Bohu všechno dá, je svaté.
Dobrovolně přibilo se v lásky kříž,
aby prolomilo krví těžkou mříž,
pod kterou se dusí srdce světem jaté.*

*Srdci, které pro Boha se lidem rozdá,
budou sami cherubíni chvály pět.
Kéž mu plně září Boží lásky květ,
kéž mu neublíží světa svod ni hrozba!*

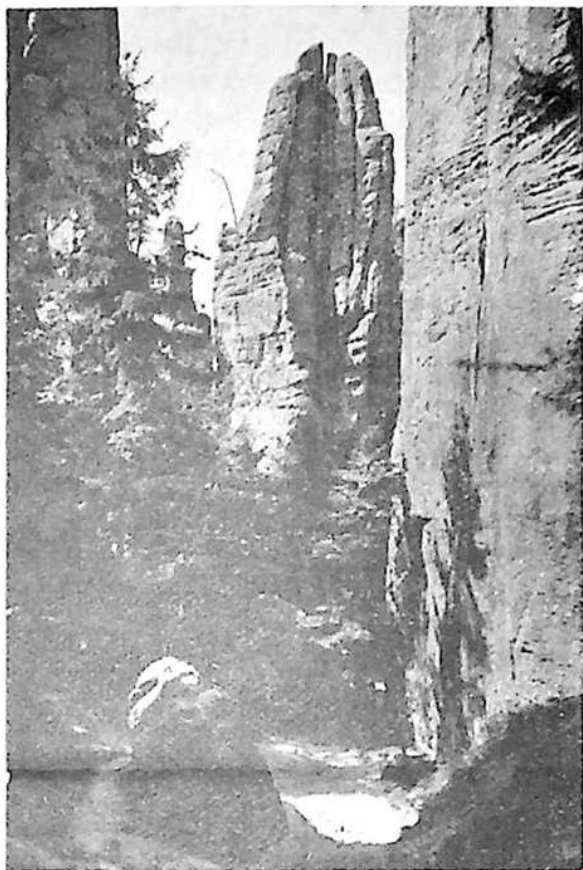
*Tak zní naše jubilejní prosba:
Kéž nám bije pro Boha let nových
dvacet pět!*

Trosky v Českém ráji.

K U R S Y A E X K U R S E

XI. prázdninový kurs Říš. svazu katolického učitelstva v Jičíně v srpnu 1940

Prachovské skály v Čes. ráji. Modlitba skal.

*Exkurse na XI. prázdninovém kurse
katol. učitelstva v Jičíně.*

Skupina A.:

1 den: Jičín — Holín — Prachov —

Vyhledka Křížkovského — Hlaholská vyhlídka — Císařskou chodbou, chata, koupaliště, Pařez — Střelecká hůra — Masarykova vyhl. — Trosky — oběd — Hrubá skála — Mariánská skála — Valdštejn — Hlavatice — Turnov. Návrat do Jičína vlakem.

1 den: Vlakem do Příhráz — Budovcova stezka — Drábské světničky — Valečov — Kost — Libošovice. Návrat do Jičína vlakem.

1 den: Vlakem do Turnova — prohlídka města a šperkařské školy — Malá skála — Frýdštejn. Vlakem přes Turnov domů.

1 den: Vlakem do Semil — Riegrova stezka — Železný Brod (sklářská škola). Vlakem do Jičína.

Skupina B:

1 den: Vlakem do Turnova — prohlídka města a šperkařské školy — Malá Skála — Frýdštejn. Vlakem přes Turnov do Jičína.

1 den: Vlakem do Ravenska p. Tr. (prohlídka) — Trosky — Hrubá Skála — Sedmihorky. Vlakem domů.

1 den: Vlakem do Bělohradu (prohlídka lázní, koupání, rekreace). — Vlakem návrat do Jičína.

Národní poklad

V dobách soumraku českého života stala se lidová píseň udržovatelkou řeči a národního vědomí, pokladnicí, do níž prostý lid ukládal krásu rodné mluvy. Tím cennější byl to poklad, že tištěného slova téměř nebylo. Otcové odevzdávali tento vzácný odkaz lidové poesie synům, aby jej dále rozmnožovali a čerpali z něho duchovní posilu národního vědomí. Když

pak národ procitl z dlouhé dřímoty, obrodila národní píseň jeho jazyk. František Ladislav Čelakovský, který pochopil význam národní písně pro obrozenou řeč, vyzval Sušila, aby mu nějaké písně poslal pro chystanou všeslovanskou sbírku národ. zpěvů. Sušil se tedy ujal »národní perly ty po vlasti sbíratí.« Byl pro svůj úkol dobře připraven. Hudebního vzdělá-

ni se mu dostalo již na obecné škole v Rousínově, kde se stal dokonce i členem kantorovy kapely. Uměl zaznamenat odposlouchaný nápěv notovými značkami a měl neobyčejný smysl pro přesnost.

Když se vydal po dědinách za národními písňemi, dívali se tehdy mnozí na jeho počínání s nedůvěrou. »Nepikluji, sbírám jenom písňe,« napsal později Sušil v jedné své básni. Národní písnička měla na Sušila čarovný účinek. Plachý, nesmělý, skoro stydlivý, vstupoval do cizích chalup, domníval-li se, že by tam mohl uslyšet novou píseň. Usadil zpěváky na lavice a dal si od nich předzpívat všechny písňe, které znali.

Každoročně konám dlouhé pouti
po rozmilé vlasti Moravě,
sbírám kvítka k její oslavě,

chtě ji kytkou skvostnou ovinouti.

zaveršoval si, snad na jedné ze svých cest, na nichž neznal únavy a námahy. Tak vytvořil jednu z nejlepších slovanských sbírek lidových písní, k níž shromažďoval materiál plných třicet let.

Roku 1860, po tříletém tisku, vyšly konečně »Moravské národní písňe s nápěvy do textů vřaděnými«, sbírka, která byla ke cti celému národu. Sušilův soubor je již desítky let rozebrán. Proto nakladatelství Čin, které ohlásilo subskripci na nové vydání, koná záslužné dílo pro rozšíření a obrození české písňe i řeči z této pokladnice krásného lidového výrazu.

Cena v subskripci 170 K za brož. výtisk (600 stran velkého formátu, přes 2000 písní, řada obrazů černých i barevných), 200 K za výtisk vázaný. I na splátky.

Odebírejte a rozšiřujte časopis »**ŠKOLSKÝ ROZHLED**«
Je praktický a hodnotný. Usnadňuje těžkou práci školní i mimoškolní
Administrace Praha XII., Skřetova 7. — Doporučujeme! — ci—

Učitelské aktuality

Dobré byty pro venkovské učitele! Nedostatků uspokojivého bydlení jsou závažnou brzdou také práci venkovského učitelstva. Poměrům úměrný a vyhovující byt přidržel by učitele ještě pevněji k prostředí jeho působíště a umožnil by mu v zájmu celku lépe využít schopností a znalostí nezbytných pro výchovu občanů. Připomíná se také, že učitel je na své působíště určen bez ohledu, jak bude v místě bydlet. Názoru, že učitel má bydlet v místě svého přidělení, se příslušníci tohoto stavu nevzpírají, protože to pokládají za povinnost, problém lze však řešit jen tím, jestliže se veřejnost postará o slušné ubytování. V četných případech není bydlení na vesnicích vůbec možné. Buď jde o naprostý nedostatek vhodného bydlení anebo o prostředí, jež je výsměchem veškerým zásadám o hygieně. Na místě je také analogické srovnání s postupem, jaký zaujímá ministerstvo vnitra při ustanovování příslušníků stavu četnictva do venkovských

obvodů. Nedá souhlas ke zřízení stanice dříve, pokud nemá závazný slib, že bude v místě pro četníka, případně jeho rodinu, zabezpečen vyhovující byt. Také při ustanovení učitele na tu kterou venkovskou školu měl by být takovýto postup se strany školských úřadů pokládán za samozřejmý. (Školský rozhled, 8.)

Praktikanti a odborná zkouška. Praktikanti po třicetiměsíční školské praxi, vyučovali-li samostatně osmnáct týdenních hodin, mohou vykonat odbornou zkoušku. Dosud se jim praktikantská služba do této doby nezapočítávala. —

Zkušenosti s novými učebnými osnovami. V letošním školním roce se vyučuje podle normálních učebných osnov, které vydalo ministerstvo školství 27. července 1939. Ve všech školních okresech se vypracovaly podrobné učebné osnovy, někde ovšem se zpožděním. Platnost těchto podrobných osnov se skončí letošním rokem.

Proto měly všechny školy podat zprávu, jak se osvědčily a poslat návrhy, případně doplňky. Průběh školního roku však ukázal, že posudky by byly neúplné, kusé, že zkušenosti s osnovami nemohou být takové, jako za dob běžné práce. Proto letos se nebudou posílat návrhy a doplňky, jak žádaly původní směrnice, ale lhůta se o rok prodlouží.

Pomoc učitelek domácích nauk při obnově národních krojů. Kulturní rada při Národním souručenství hodlá uspořádati v obcích kursy šití, obnovování a doplňování národních krojů. Potřebuje proto odborné síly z řad učitelek domácích nauk, znalé původních krojů. Pro učitelky domácích nauk, které se přihlásí prostřednictvím školních inspektorů, budou uspořádány v sídlech okresních museí informační kursy za vedení národopisných odborníků. Zemská školní rada pro Čechy v Praze vybídla všechny učitelky domácích nauk, aby se v době co nejkratší přihlásily.

Přespočetné hodiny. Jedná se o zvýšení odměn za přespočetné hodiny na obecných i měšťanských školách. Zároveň se jedná, aby takových hodin na školách bylo co nejméně a aby přespočetné hodiny se přidělily nadpočetným učitelům.

Úprava zkušebního řádu. Nová úprava zkušebního řádu pro měšťanské školy umožní, aby se mohli kandidáti připravit a vykonat zkoušku pouze z tělesné výchovy. Pak mohou být ustanoveni na měšťanské škole.

Počet žáků ve třídě. Pro letošní školní rok se stanovil nejvyšší počet dětí na třídu číslem 45. Z důvodů správních, pedagogických a sociálních bude třeba nařízení prodloužit o další rok, případně na delší dobu. Naše školství žije již příliš dlouho při různých zatímních opatřeních, která se v některých případech prodlužují na celý věk. Jednoroční učební kursy při měšťanských školách (t. zv. IV. ročníky) jsou zatímním opatřením již pětatřicet let.

Stará a nová výchova

Akr. — Jistě to byl velmi šťastný okamžik, kdy se v našich rukou octl první ustanovovací dekret. Zejména pro mladší z nás to byl papír dlouho s netrpělivostí očekávaný. Po jeho příchodu si leckde oddechli i rodiče a leckomu uklouzlo: »Sláva, tak ten náš synek je už zaopatřený!« A samému příjemci snad proběhlo hlavou: »No, tak 20 měsíců služby a ještě tu způsobilku a pak už mám pokoj.«

Při současném shonu za existencí sotva kdo pomyslel na to, jak těžký úkol bere na svá bedra, když se rozhodl stát se národním učitelem, a to učitelem národa malého, usazeného na křižovatce národů, na výspě, po níž se s živelnou silou prohánějí vichřice ideových proudů, ano na bojišti, kde se proboujevají hospodářské i politické zápasy národů nejhustěji osídleného dílu světa. Být dobrým českým národním učitelem není úkol lehký, a kdo mu chce náležitě obstát, musí být člověkem budovaným z dobrého materiálu hmotného a především duchovního.

Podívejte se na mapu, do života a do

dějin Evropy a najdete národ, jehož existenční situace by byla obtížnější. Myslím, že sotva byste jej našli.

Když tedy tomu tak jest, hledme, abychom z toho vyvodili důsledky pro své povolání: abychom si uvědomili sílu závaznosti a tíži povinností, které z toho pro nás vyplývají.

Národ, který do existenčního zápasu, který se vede od počátku věků a který se neskončí do skonání věků, do zápasu, v němž není přestávky ani mírových jednání, nemůže vyslati četné miliony bojovníků, ale jehož hmotné síly jsou slabé, musí dbáti, aby vyslal armádu zápasníků, jejichž tělesné i duševní kvality jsou vyšší než těch, kteří mohou spoléhat na svou početnost a sílu hmotnou. Národní učitelé jsou vychovateli těchto zápasníků a jejich rukama procházejí i jejich vůdcové. Úspěchy i neúspěchy těchto zápasících případnou na vrub těm, kteří je vychovávali, byť by se i bránili nésti za to plnou odpovědnost poukazem na to, že výchova národa nespočívá cele v jejich rukou. Po-

řekadlo o vítězství v roce 1866 je známý a příliš zřejmý důkaz pro toto tvrzení.

Nebylo by také vhodné poukazovati na to, že nejde o výchovu skutečných vojáků, jichž v daných poměrech nepotřebujeme, ale nesmíme zapomínati, že život je boj a nikoliv hostina, a kdo chce ten životní boj s úspěchem probojovati a vyhrát, potřebuje týchž vlastností, jimiž vyhrává bitvy voják na frontě. To platí pro životní boj jednotlivců i celých lidských kolektivů.

Které jsou ty vlastnosti, jimiž se vyhrává životní zápas?

Je to:

1. Schopnost odříkání a oběti.
2. sebedůvěra a statečnost.
3. ukázněnost a věrnost ideálu.

Obtíž vychovati dnešní generaci v těchto vlastnostech vyplývá nejen z přirozených překážek, které se vždy stavěly a stavějí v cestu výchově ke ctnostem, ale především z těch překážek, které vyrostly z toho mravního stavu naší národní společnosti, ve kterém se octla následkem svých dřívějších chyb.

Každý z těch, kdož chtějí zvítěziti v životním a existenčním boji, musí umět ledacos si odepříti. Není-li k tomu vychován, podlamuje se jeho chuť k zápasu a jeho odolnost, odpírá-li mu život to, po čem touží ať už se skutečné potřeby, anebo z touhy, kterou vzbudil náhodný popud. Nezřídka se stává, že se za takových okolností vzdává i zápasu, který by mohl při troše odříkání bez zvláštní námahy vyhrát.

Jak vychovávala a skoro napořád ještě dosud vychovává naše rodina a naše národní společnost svou mládež tímto směrem? Ne v odříkání, ale v užívání toho, co jen bylo k dispozici jak po stránce hmotné, tak duševní. Dokonce každá rada k odříkání byla vystavena posměchu: půst byl prohlášen za zbytečnost, pohlavní čistota za pruderii, abstinence za pošetilost, ne-li duševní úchylnost. Odpíral-li někdo dětem nebo mladým lidem některé zábravy a požitky, byl při nejmenším podivínem.

A přece, budeme-li chtít vychovati pokolení statečné, které s odvahou se bude

pouštět v životní zápas, musíme je naučit odříkati si leccos, a to nikoliv ani tak v zájmu sebe samého, ale v zájmu bližních a v zájmu národního celku.

Že ctnost trvalého odříkání nebyla u nás domovem, bylo nejlépe pozorovati na tom, jak rostli naši podnikatelé. Měl jsem příležitost viděti vzrůst i pád nejednoho z nich. Dovedli do podniku vložit mnoho energie, nadšení a podnikavosti, ale jakmile se dopracovali jistého stupně blahobytu, povolili všem svým choutkám a brzy se octli níže, než byli na začátku svého hospodářského podnikání. A jestli snad vydrželi sami na vrcholu svého hospodářského vzrůstu, pak skoro vždy s něho padali jejich nástupcové, aby potvrdili pravdivost přísloví: Co nashromáždil otec Stýskal, to rozházal synek Výskal. A to proto, že nebyli vychováni v odříkání. Jaký to rozdíl od jiných národů, u nichž veliké podniky bývají ovocem práce několika generací. U nás jen podniky akciové se udržují delší dobu a ještě i ty zhusta lámou charaktery těch, kteří z jejich výtěžku hospodářsky rostou, a pak je nahrazují jinými, aby jim také pomohly od desíti k pěti.

Chceme-li dospěti k nápravě, musíme děti vésti k tomu, aby si dovedly dobrovolně někdy něco odepříti. Po této stránce výchovné je nutno zdůrazniti význam šetření, které může míti značný význam výchovný, pokud navyká děti odříkati si v dostatku, ano i přebytku, pokud ovšem se nezvrhne šetření v mamonářství.

Přinášet oběti odvykaly ponenáhlu ty osoby, které přecenily hodnotu individua. Z toho přeceňování vznikla a rostla na jedné straně modloslužba, uctívající lidská individua, zvláště děti, jimž se klaněli jejich rodiče, a pak politiky, jimž se zase klaněli přívrženci jednotlivých politických stran. A z toho rostl strom egoismu uctívaných do nebývalé výše a šíře.

Přehodnocení individua vedlo k tomu, že děti byly vychovávány více k žádání než k dávání, k vyčkávání spíše než ke konání. Rostli tak slaboši, kteří dovedli jen žádat a prosit, aby jim bylo pomozeno, a přece jim není pomoci, lidé, kteří nemohou nikterak pochopit, že daleko

vznešenějším je oběti přinášet než celý svět do svých služeb zapřahat. Jak málo bylo u nás vycvičeno umění přinášení oběti společenství lidskému, bylo nejlépe vidět na těch, kteří se nabízeli do jeho služeb, a když jim byly svěřeny v podobě rozličných mandátů, tak si je dávali velmi dobře zaplatit. A kdybychom se tu a tam nesetkali s několika málo osobnostmi, jejichž srdce naklonila k obětem snaha po dokonalosti, museli bychom říci, že se u mužů ztratil smysl pro oběti ve prospěch celku a že snad zůstal u nevelikého hloučku těch matek, které odchovávají národu s odříkáním a obětmi čtenější potomstvo. Je to smutné konstatovati, ale je tomu bohužel tak.

A přece nebude moci dlouho odolávati národní kolektiv v zápase o svoji existenci, nebudou-li všichni jeho členové od prvního až do posledního proniknutí ochotou přinášení radostně oběti ve prospěch celku. Život dětí ve třídě dává velmi často drobné příležitosti k výchově tímto směrem. Jde jen o to, abychom je nenechali uběhnouti bez povšimnutí a také sami ukázali příkladem, že nám není nijak zatěžko přinášení oběti pro tuto společnost. Všim, co děláme mimo svou úřední povinnost, zažehujeme v srdcích svěřených dětí plaménky ochoty k obětem ve prospěch celku. Právě tak je i hasíme tím příliš úředním vykonáváním svého povolání a takovou prací, která hlasitě křičí do duší těch, kteří ji vidí: »Za to, co dostávám, je toho až moc!«

Stejně je tomu se dvěma dalšími ctnostmi: sebedůvěrou a statečností.

Zvláštní poměry politické a hospodářské utvořily ovzduší otrávené bakteriemi, které ničily sebedůvěru jednotlivců a zbavovaly je odvahy zápasiti o uhájení existence. Zato rostla skálopevná víra ve všemohoucnost politických organizací, respektive jejich tajemníků a vůdců a zápas o existenci se proměnil v zápas o získání legitimace nebo legitimací a dostatečně vlivné intervence. A nebylo zjevem nikterak řídkým, že jak zaměstnanci nižších kategorií, tak i vysocí a velmi vysocí úředníci státní měnili své legitimace tak, jak si vyměňovaly strany ministerská křesla,

ač se přece po nich nemohlo chtít nic více, než poctivé a svědomité plnění uložených povinností. Ale jejich zbabělost před míněním jejich představených šla tak daleko, že se báli přiznati k sobě samým.

Kolik lze očekávati od lidí takového typu tam, kde jde o to vytrvat na místě, kde jsme, stůj co stůj a zůstati věrným sobě i svému rodu? Kolik pak můžeme požadovati od lidí, kteří denně prodávají svoji práci, když za nejvyšší zásady prohlásíme to přísloví, které by bylo nejlépe vymýtiti z našeho jazyka: »Čí chleba jíš, toho píseň zpívej!«

Ale ke statečnosti v životním zápase je potřebí více než jenom heroismu Leonidova, jemuž se podivuje dosud celý svět, ač jenom šlo o to vytrvati na stanoveném místě. Pro náš národní život je nutno, aby všichni příslušníci jeho byli takovými Leonidy, kteří se nevzdávají v soutěskách života, ba je potřebí, aby na jejich místo nastupovali noví se stejným odhodláním vytrvat, ano i ztracená místa, opuštěná slabochy, znovu získávat. Statečnost jejich nesmí býti tou zoufalou statečností, která se projevuje jen ve chvílích nejtěžšího nebezpečí, kdy stojí před alternativou buď padnout nebo zvítězit, ale která se projevuje za všech okolností toho mnohotvarého boje života.

Taková statečnost vyrůstá organicky především z vědomí vlastní nevinny a spravedlnosti věci, o niž se vede životní boj. Nemůže býti dobrým vojákem života člověk, jehož svědomí není klidné. Jen ten, kdo je si vědom, že nic nezískal a nezískává nepoctivě a kdo ví, že má právo na spravedlivý podíl na těch statcích, jež na světě jsou, za spravedlivou práci, kterou poctivě koná, ten může býti statečným vojákem v existenčním boji. Taková statečnost vyrůstá dále ze znalosti životních úkolů a vlastních možností a sil. Ta statečnost pak vzrůstá dobytými vítězstvími.

Odtud je úkolem našim vychovávati ze svěřených dětí statečné bojovníky života, kteří dovedou vytrvale zápasiti s překážkami a překonávati je, kteří jsouce si vědomi spravedlivosti své věci, nechvějí se strachem před tím, co si o nich myslí lidé, a kteří dovedou zachovati mysl klidnou

v porážkách i ve vítězstvích. Cestou k tomu je dávat dětem příležitost, aby nejprve přemáhaly samy své povahové vady a pak aby se učily vítězit nad malými nepřijemnostmi a zdolávat malé překážky, jež s sebou přináší život školský, odhodlaně a tvrdě, bez nářku a bědování. Poučujme je, že naříkání a bědování je známkou lidí příliš choulostivých a lenivých, kteří by se nejraději vozili po cizích zádech, náladových hvězdošlapů, kteří nemají smyslu pro skutečný život, který není zábavou, ale bojem.

Ale ani veliké množství neobyčejně statečných bojovníků nic nezmuže, nejsou-li spjati v pevnou jednotu kázní. Tato kázeň může být zcela vnější, způsobená a udržovaná tvrdými prostředky. Avšak taková kázeň velmi často ničí lidské bytosti, protože proti ní protestuje jejich rozum a bouří se jejich srdce, a poněvadž nemohou svou nevělu dát najevo, přetvařují se a tak se vnitřně mrzačí.

Ukázněnost vnitřní může vyrůst jen z ukázněnosti mravní, z vědomí povinnosti podřídit se danému zákonu. Po té stránce chybělo výchově nedávných dob mnoho, poněvadž příliš často a příliš okázale bylo hlášáno, že kromě člověka samého

není nic, co by mohlo anebo dokonce mělo řídit a omezovat jeho vnitřní autonomii. Zapomnělo se, že člověk ponechán tak sobě sám, vytváří si taková pravidla, která by nepřekážela jeho choutkám a která by mu dopřála při nejmenší námaze co největší podíl na hmotných statcích světa a na jeho radostech. A ta pravidla si ovšem podle svého vykládal sám a také podle své vůle prováděl, anebo také neprováděl — podle toho, jak si určil sám — neboť on sám byl poslední instancí, od níž už nebylo nikam odvolání. Za platnosti takových zásad se ovšem stává veškerý mravní řád kopacím míčem mezi náladou a egoismem a nemůže se nakonec dospět jinam než k rozkladu společnosti v atomy. Nebyli jsme svědky rozpadu naší národní společnosti v hromadu stran? A kdo do nich nahlédl, musil i v nich najít pod povrchem zdánlivě udržované jednoty další hromádky všelijakých křídel, a to stejně v celku jako v jeho částech i nepatrných, takže se to stalo národním neštěstím potud, že veřejný život byl zápasem všech proti všem, všude vládla vzájemná nedůvěra a vnitřní kázeň, pokud se — značně ovšem pošramocená — uchovala z dob dřívějších. úplně se rozkládala.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Krajinský odbor katol. učitelstva okr. přerovského

konal v neděli 5. května 1940 výroční schůzi v Přerově v sále kina Sport.

V úvodním referátě říd. učitele J. Kuncka byly naznačeny směrnice dnešního učitelstva. Každý dobrý Čech musí znát svou vlast, rozumět potřebám jejího lidu, potřebám české národní rodiny. Mluvte o své lásce k vlasti jen tam, kde najdete přístupné srdce! Nikdy nebuďte malomyslní. Studujte dějiny horlivěji než dříve. Katol. učitel musí vyniknout svými znalostmi. Náš národ hledá svůj lepší zítřek v službě Bohu. Všimějme si více nábož. života v národě.

Náš národ začal vlastně žít až křesťanstvím. To přineslo národu jednotu, sílu a vzlet. Buďme hrdí na svůj národ, máme své dávné dějiny, svou vysokou kulturu, kterou se řadíme do popředí mezi ostatní národy v Evropě, svůj mohutný hospodářský rozvoj. Zaposlouchejme se do mluvy lidu a rozumějme, čím lid se raduje a čím pláče. —

V pojednání o prázdninovém kursu v Ji-

čině bylo vysloveno přání, aby se kursu zúčastnilo co nejvíce učitelstva našeho okresu. — Ve zprávách předsedy odboru V. Hlavačky byla shrnuta činnost odboru za uplynulé období. Předseda pojednal zejména o sloučení učitelstva v JUNŠ, do níž také většina členů odboru vstoupila, a v níž bude také společně odborově pracovat. Ve své organizaci bude katol. učitelstvo tím více rozvíjeti činnost kulturně-nábožensko-výchovnou podle svých stanov. Bylo sděleno, že v uplynulém období přistoupilo dalších 19 nových členů, takže odbor čítá k 1. 5. 1940 celkem 121 členů. Po zprávách bylo jednomyslně zvoleno pro další období předsednictvo: předsedou odb. uč. V. Hlavačka, Přerov, místopředsedou odb. uč. J. Janík, Brodek, jednatelem odb. uč. M. Čápková, Přerov, duchovním rádcem dr. Felix Hohlík, Přerov, pokladní uč. Zdeňka Vránová z Přerova. — Členy výboru a referenty: řed. A. Jarolímková, Přerov, odb. uč. M. Jalůvka, Němčice,

odb. uč. M. Kubířková, Kokory, uč. A. Smažinka, Kojetín, odb. uč. A. Kopaničák, Dobromilice. Revisory účtů řídící učitel A. Maláška, Přestavky a učitel J. Jemelka, Domažlice. Členstvu byl doporučen k pečlivému studiu okružní list papeže Pia XI. o výchově křesťanské a sborník Škola v duchu národním a křesťanském. Po schůzi byla vykonána exkurse do Komenského musea.

Katolické učitelstvo v Komenského museu

M Í S T A • O Z N Á M E N Í • R A D Y

Blahopřání. Náš vzácný spolupracovník Msgre Karel Reban, rektor kněžského semináře v Českých Budějovicích, slaví koncem května jubileum stříbrného kněžství. Redakce se připojuje k blahopřáním a ze srdce jemu vyprošuje milosti na Pánu Bohu!

Čtěte pozorně! Píše nám jeden školský odborník, abychom upozornili zejména mladé učitele, aby si Věstník uschovávali a užili jich k přípravě ke zkouškám způsobilosti. Věstník přináší články, které v obmě-

v Přerově. V neděli 5. května 1940 byla uspořádána exkurse katolického učitelstva přerovského okresu do musea Komenského. Odborný a pročitěný výklad podal správce Komenského musea p. řed. Krumpholz, který projevil velkou radost nad zájmem, se kterým se setkal u pořadatelstva pro vzácné památky, jež chová Komenského museum. Po skončené prohlídce poděkoval jménem přítomných p. ředitelji Krumpholcovi za nevšední ochotu odb. učitel V. Hlavačka.

nách přicházejí i jako otázky při zkouškách způsobilosti. Rádi to činíme. Těší nás, že Věstník dobře slouží potřebám učitelstva, zejména učitelstva mladého. Prosíme čtenáře, aby tuto výzvu sdělili i svým známým, kteří Věstník neodebírají. Ať jej předplácejí a pilně a pozorně čtou!

Velehradské zprávy. Redakce a administrace Velehrad, Papežská kolej T. J. — 1. číslo roč. XXI. zajímavě referuje o dějinách Velehradu, jeho památkách, o životě na ústavě. Nezapomeňte přispět dárečkem Papežské koleji!

L I T E R A T U R A

Zpráva povšechná a zprávy podrobné o tělovýchovných kursech, pořádaných min. soc. a zdrav. správy v roce 1939. Sestavil vrch. min. komisař RN Dr. Edvard Riedl.

Všem, kteří nejsou lhostejní k náboženské obrodě našeho národa, doporučujeme odebrati a rozšiřovati oblíbené a nejrozšířenější týdeníky »Neděle« a »Katolická žena«. Pozornost zasluhují velké zajímavé soutěže pro čtenáře a získávací akce pro šířitele s hodnotnými cenami. Nový rozmach »Neděle« a »Katolické ženy«, jejichž dílo bylo mnohokrát oceněno všemi členy nejd. episkopátu, budíž zájmem každého z nás. Předplatné »Neděle« činí 20 K, výtisk 40 hal. — Předplatné »Katolické ženy« činí 36 K, výtisk 70 hal. — Žádejte u farních úřadů, kolportérů, v prodejnách novin, nebo přímo z administrace, Praha II., Václavská ul. č. 12. — Zašle vám též výtisky, letáky a plakáty na propagaci.

Karel Hroch, Příběhy ze života Pána Ježíše. Školní nakl. v Praze. Za 5 K. Knížka je myšlena jako dodatková četba k vyučování řím.-katolickému náboženství, ale její prostý sloh, jemuž i malé dítě dobře porozumí, ji předurčuje, aby byla použita rodiči i v předškolním věku k výkladům o Pánu Ježíši. Pěkně přiblíží Spasitele i těm nejmenším a zasluhuje proto rozšíření. Náš spolupracovník kolega Hroch vykonal sepsáním tohoto dílka skutek záslužný. Knížka má schválení

bisk. konsistoře v Českých Budějovicích.

Jan Kachlík, Jarní žakovská besídka. Vycházky do Boží přírody. Nakl. Orla v Brně. Spisek obsahuje scénické obrazy, proslovy, recitace, dětské sbory, ukázky cvičení, rady a pokyny k vycházkám orelského žactva. Řadou podnětů splní svůj úkol i u každého učitele a zaslouží doporučení.

Úspěch náboženského týdeníku. V těchto dnech skončila s nečekaným zdarem akce pro rozšíření náboženského týdeníku »Rozsévač«. Šířitelům listu byly rozdány knižní odměny v ceně téměř 12.000 K. Je radostné, že dobrý náboženský tisk má takový pronikavý úspěch. »Rozsévač« si rozšíření zaslouží; je to nejlepší náš týdeník, přísně dbající dobré úrovně obsahové i grafické. Vede od plané sentimentality k odpovědné katolické aktivitě. Administrace je v Olomouci, Goeringovo nám. č. 16. Roční předplatné 10 K.

Dobré detektivky. Svazek I. John Rhode: Smrt na úsvitě; II. Richard Keverne: Muž v červeném klobouku; III. E. C. Bentley: Trenitův poslední případ; IV. A. E. W. Mason: Tajemství šípu; V. G. D. H. a M. Cole: Vražda v Crome House. — Vydává nakladatelství Čin v Praze. Svazek 14 K. Nakladatelství Čin v Praze začalo vydávat zajímavou knihovnu Dobré detektivky, kterou chce pomáhat čtenářům, aby v záplavě detektivní literatury všelijaké mohli vybírat detektivky dobré, literárně hodnotné. Zdá se, že redakce

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTÍ SVOBODY ČIS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

Knihovny Dobré detektivky pečují o to, aby tato zásada byla uskutečňována. Jejich prvních pět svazků, které právě vyšly, o tom přesvědčují, neboť všech pět knih patří k nejlepším detektivním románům světovým, překlady jsou velmi pečlivé a jazykově správné, svazky úhledné, tisk dobrý a cena je upravena tak, aby odpovídala možnostem čtenářů. Každá kniha tu sama vnuká heslo: Když detektivky, tedy takové, které jsou znamenitými knihami vůbec.

P. dr. Reg. Dacík O. P., Cesta apoštolské svatosti. Dominikánská edice Krystal, Olomouc 1940. Stran 250, cena 9 K. — Apoštolská svatost je ta, která nezůstává v duši, usilující o dosažení blízkosti Boží, nýbrž rozlévá se do celého okolí, aby posvěcovala. Dnes, kdy je třeba více než kdy jindy laické pomoci v záchraně duší, jest tato knížka svrchovaně časová, protože učí apoštolátu, který rozdává z vlastní nadpřirozené plnosti duše. Kniha je ukazatelem cesty všem terciářům, jimž podává vznik a dějiny terciářské myšlenky, ideu a její uskutečnění, ale i ostatním horlitelům na poli apoštolátu přinese mnoho světla a povzbuzení.

Vzpomínky na Josefa Mánesa. K blížícímu se 120. výročí umělcova narození vydá nakladatelství Orbis knihu vzpomínek Mánesovy neteře **Amalie Jenšovské.** — Z obsahu: Vzpomínky na rodinu Mánesovu. — Loutkové divadlo Mánesovo. — První láska J. Mánesa. — Vzpomínka na Quida Mánesa. — Poslední léta J. Mánesa. — Nad inventářem rodiny Mánesovy. — Vzpomínky na smutné Mánesovy velikonoce před sedmdesáti lety atd. Roztomilá knížka, jakých je v naší memoárové literatuře málo. V témže nakladatelství vyjde koncem května nové vydání výtboru z Mánesova díla **Zemí milované...**

Tisíce a tisíce čtenářů se tímto albem již těší. Jiná kouzelná a málo známá část Mánesova díla **Květiny**, část, která je zповědí jeho básnického srdce, se dohotovuje.

UČITEL VARHANÍK,

t. č. v okrese Brno - venkov (4třídka, 20 km od Brna, dráha v místě), vymění si místo s kolegou v kterékoll obci Moravy (nejraději na Slovácku, i správčovské místo na 2třídce. bez varhanictví) nebo Čech, kde by mohl zastávat i varhanictví. Proslí zároveň P. T. farní úřady a p. kolegy o zprávu, kde by podobné místo bylo. Značka «Kantor ze Slovenska» do administrace t.

Časopisy, které docházejí redakci. Anděl strážný, Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje, Archa, Argus, Blagověstník presv. sercva Christovogo, Brázda, Časopis české obce učitelské, Časopis učitelek, Čs. ornitholog, Český učitel, Dětská neděle, Echo z Afriky, Filosof. revue, Het katolicke Schoolblad, Hlasy svatohostýnské, Jitro, Katolické misie, Krajanská péče, Květy mládí, Komenský, Legio angelica, Lípa, Literatura, Malý hlasatel, Misionar najsv. srdca Isusohova, Moravskoslezský učitel, Naš domov, Naše doba, Naše loutky, Naše omladina, Naše práce, Naše zprávy, Nový národ, Obecná škola, Orel, Radost, Rajska zahrádka, Rodiče a škola, Salesiánský věstník, Slov. učitel, Směr. pro drobnou práci v charitě, Škola měšť., Seraffin prapor, Střední škola, Svatá Hora, Těsnopisné listy, Velehradské zprávy, Věcné nauky, Věstník čs. prof., Věstník čes. sal. díla, Věstník minist. školství a národní osvěty, Věstník pedagogický, Věstník jednoty duchovenstva, Věstník ligy zaměst. svazu, Věstník pensistů učitelských, Vychovatelské listy, Vinice Páně, Vítězové, Záhorská kronika, Školský rozhled.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výt. p. ř. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1928. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T Ř Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Č I S L O 19
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
1. Č E R V N A 1940

Duchovní cvičení

O prázdninách se vynasnažíme, abychom tělu dodali potřebného odpočinku, abychom načerpali síl do další práce. Že to tak je třeba, je každému samozřejmé. Péče o tělo, tomu se většinou dobře rozumí.

Že je třeba pečovat o duši, na to už mnozí zapomínají. Nesmíme zapomínat my, vychovatelé, katoličtí učitelé a učitelky. Prázdniny nechtě jsou nám také dobou, kdy i své duši dáme, co potřebuje: splynutí s Bohem, očistnou lázeň, cvičení k dokonalosti. Toho všeho dosáhneme exerciciemi. Již v minulém čísle a dnes opět oznamujeme, kde letos exercicie budou pro katolické učitele a učitelky. Každý má možnost si vybrat i místo i dobu, jak mu vyhovuje.

Mělo by se státi pravidlem, že exercicie jsou nám nutností, že prostě jednou za rok pravidelně exercicie navštívíme. Je to jedna z nejlepších cest k dokonalosti a je jisto, že právě vychovatelé potřebují, aby byli dokonalí. Nezapomínejme proto a letos jistě na exercicie!

Říše ducha a výchova

P. Mg. A. Habáň O. P. — Dr. Šefrna M. ve své knize: Dědičnost a výchova (Unie, Praha) ve svých závěrech, (které sice logicky nevyplyvají z jeho pojednání, ale zasluhují zvláštní pozornosti):

»Nejvyšší projevy lidského chování jsou určovány a řízeny naším já. Svět našeho já není pouhou říší ducha, jak jí bývá někdy rozuměno. Není to svět absolutního spiritualismu ve smyslu Gentilově, není to oblast absolutního ducha Heglova, není to říše hodnot moderní filosofie Hessenovy, není to svět Platonových věčných ideí: Je to spíše království, jež není z onoho světa. Cesta k němu není vyřazena vědeckým poznáním, pozitivními a pozitivistickými fakty, cesta k němu vede přes intelekt. Je třeba vypořádat se na jeho prahu se vším intelektualismem. Říše ducha není říší intelektu. To znamená, že se jí nezmocníme čistým poznáním, smysly anebo rozumem, že se nestaneme jejími občany pasivním názíráním, rozšiřováním vědomostí a znalostí, nýbrž jednáním, prací, činem. Říše ducha nemá hmotné existence, není na tomto ani na onom světě, neexistuje, ale platí. Je říší norem, zákonů, příkazů a žádá si poslušnosti. Je mimo nás a k člověku promlouvá jen hlasem jeho svědomí. Záleží na jeho rozhodnutí, zdali se podrobí.«

Je v knize dra Šefrny ještě mnoho jiných věcí, které by zasluhovaly odhalení slabých a nelogických základů a nesprávností, ale uvedená slova mají důležitost pro pojetí výchovy, neboť výchova souvisí s pojmem lidského duševna a jeho říše:

Ve svém negativním vypočítávání, co svět našeho já a říše ducha není, vypočetl několik systémů, ale je ještě jiný systém, o němž se nezmiňuje a který není extrémní. (U dra Šefrny i vypořádání se s uvedenými naukami není ničím odůvodněno, jsou prostě popřeny; ale ty pro svou extrémnost nás ne-

KALEIDOSKOP

Modlitba.

Nauč nás, abychom si více vážili spásy duše než zájmů světa, abychom veřejně a nebojácně nosili křesťanské jméno, aby v běhu našeho smrtelného života rostly naše zásluhy pro nebe a abychom pomáhali a osvětlovali své bratry.

Z řeči Pia XII. o sv. Dominiku.

Jak se budou označovali zákony a nařízení.

Podle Věstníku ministerstva spravedlnosti nastává u soudů změna při označování Sbírký zákonů a nařízení. Dosud se užívalo zkratk »Sb. z. a n.« Nyní se bude užívat pro označování Sbírký zákonů a nařízení do 15. března 1939, pokud vycházela Sbírká ve dvou dílech, označení »Sb. I.« a »Sb. II.«, a od 15. března 1939 pouze »Sb.« F. P.

Budeme učit řemeslům na národní škole?

Velmi často čteme v novinách o tom, jak špatně naše školy připravují pro život. Čteme o jednostranném intelektualismu, o přecpávání malých kveřoucích a rašících mozečků věcmi, z nichž většina prý nepřinese mladým lidem ani věcného ani formálního užítku. Chápeme proto snahy určitých průmyslových odvětví, že všechny žáky svých škol napřed chtějí naučit řemeslu a pak teprve je nechávají studovat. Jsou to už dávno vžité formy strojníků, kteří napřed mají výuční list a pak teprve studují na průmyslových školách. — Jakousi zvláštností je škola ve Zlíně, kde napřed musí být každý vyučen ševcem, aby teprve potom studoval střední školu a skládal maturitu. To vše je správné. Velice jsem se však podivil, že jeden pražský kolega to chce paušalisořit a chce na všech měšťanských školách učit hned dvěma řemeslům. Zdá se mi, že tam byla řeč o stolařství. Nechci snad odsuzovat, ale promyslíme-li tento návrh, myslím, že je velmi nepravděpodobný a pochybený už v základech. Škola národní není přece přípravou pro jedno nebo dvě určitá povolání. Žáci, kteří navštěvují měšťanskou školu, jsou z velmi různých vrstev, rozejdou se po ukončení školní docházky do

zajímají.) »Cesta k světu našeho já nevede přes vědecké poznání a přes rozum,« »říše ducha neexistuje, ale platí«; tyto dvě věty vyžadují nesmírné odvahy, aby mohly být napsány. Je v nich nihilismus, který ale má být novým základem pro výchovnou práci.

Základem každé práce lidské, tím více práce výchovné, je lidský rozum, který chce-li postupovat přesně, musí postupovat vědecky a filosoficky. Nikomu se nepodaří vyhladit slova Aristotelova, že *moudrý postup* ve všem vyžaduje uspořádání. Tam, kde je uspořádání, předpokládá se znalost cíle, jehož chce kdo dosáhnout, a znalost prostředků, kterých má použít, aby nepracoval nadarmo. Moudrý postup je nejvyšší možností lidského rozumu. Jen rozumovým poznáním chápeme řád a jeho smysl, poměr prostředků k cíli a hlavně poznání životních cílů. Jen z poznání cíle života plyne závaznost uspořádání života k cíli. Neexistuje cíl jako skutečnost, nemůže mít platnosti ani závaznost, ani normy, nebo normy a zákony jsou rozumným vyjádřením závažného poměru člověka k cílům života.

Vůle, práce a čin uskutečňují, čili vykonávají tyto zákony, ale vedoucím a orientačním světlem pro ně je rozum se svou hloubkou a přesností.

Rozum se zjevuje se svým závazným poznáním jako řídící činnosti a skutků k cíli a prožíváme závaznost jeho poznání jako vnitřní diktát, jako svědomí. Platnost zákonů a norem je dána ze správného, skutečného a závazného poměru člověka k cíli života. Bez této absolutní základny, říše duchovního světa a mravních norem nemá žádné platnosti.

Dr. Šefrna vyjádřil nevyhovující absurdnost, když řekl, že říše ducha neexistuje, ale platí. Otevřel také libovůlnost a relativnost mravních závazků a zákonů, neodůvodnil, proč platí zákony vedoucí k dobru a proč nejsou myslitelné mravní zákony, nařizující zlo.

To vše ale je jasné z absolutní základny a ze skutečnosti cíle života, (jímž je Bůh a bezprostřední cíl zde na zemi je duchovní vývoj lidské osobnosti a schopnosti podle jasu a správnosti, plynoucí z Boha). Ze skutečnosti cíle plyne závaznost pro člověka jednat tak, aby dospěl k cíli, čili konat dobro. Nutnost a normy dobra se zjevují člověku v přirozeném řádu skrze jeho svědomí — rozum, v nadpř. životě ještě z víry, která je účastí na Božím světle. Tak je člověk vybaven svou vnitřní zákonitostí, čili řídícím prvkem, který vede a spravuje činnost a skutky. Říše ducha se projevuje na prvním místě v lidské rozumnosti, pak ve svědomí, nakonec ve skutcích. Vše lidské je ozářeno leskem ducha a jeho vlastností. vše hledá nebo uskutečňuje smysl a účel. Svobodná

lidská vůle se rozhoduje pro plnou odpovědnost podřídit se mravním zákonům, t. j. vedení rozumu, nebo mu odporuje, ale na úkor své vnitřní vyrovnanosti a mravní dokonalosti. Tato skutečnost duchovní říše v člověku má pro výchovu dalekosáhlejší význam, než nihilistické a relativistické pojetí Šefrnova. Znamená pro člověka nejdříve velký důraz pro výchovu rozumu a myšlení, pro chápání zásad a vedoucích principů, pro poznání cílů života povšechně i v podrobnostech, ale zároveň klade odpovědnost na výchovu vůle a citů, na výchovu vášní a všech duševních jevů. Stojí-li člověk na absolutní základně jistoty a dobra, pak výchova k dobrému jednání, k osobnosti a k plnému vývoji lidského ducha je předpokladem jistým, o němž už není třeba diskutovat: všechna snaha o dobrou výchovu se uplatní na poznání a hledání *lepších způsobů*, jak přivést tvárné mladé duše k poznání absolutního ideálu dobra a jak v nich dosáhnout nejvyššího rozvoje duchovního. Diskutuje-li se nejdříve o existenci duchovního světa, nelze si myslet, že výchova duší dospěje daleko. Tak tedy kniha Šefrnova není přínosem, ale škůdcem pro výchovu mladé generace.

Odměna žákům s velmi dobrým prospěchem

Ink. — *Ve staré škole byli vynikající žáci zapřisováni do zlaté knihy a »premianti« při slavnostním shromáždění na konci veřejné čtení a hudba každému z nich zahrála tuš. Domníváme se, že to bylo docela dobré, chvályhodné a pěkné. Jistě poctění rádi na tyto chvíle vzpomínali do smrti. Nevíme, proč tento zvyk upažl v zapomnutí. Snad proto, že katolický děkan býval inspektorem.*

Nyní, když se vracíme k dobrým českým tradicím, bylo by načase obnoviti, kde možno i slavnostní odměňování dobrých žáků. Nelze-li jinak, postačí, když nejlepší žáci před shromážděnou školou a učitelským sborem dostanou vysvědčení a vzpomínkový dar. Za dárek poslouží nejen pěkná kniha s věnováním, ale i vkusný diplom neb menší obraz či fotografie. Poslední si dá žák jistě záramovati a bude zdobiti jeho pracovnu, až dospěje. Na měšťanských školách záleží na příslušných odborných učitelích, aby oznámili nejlepšího žáka svého oboru na škole. Nehrozme jen propadnutím, ale odměňujme též dobrý výkon.

tolika řemesel a zaměstnání, že jen velmi malé procento z nich mohlo by těch »stolařských vědomostí« nabytých ve škole použít. Pro všechny ostatní byla by to ztráta času. Řemeslná výroba ve škole znamená předně prostorné dílny, nákladné zařízení, speciální učitele, mnoho pokazeného materiálu, hodně úrazů, nechuti a nekázně a co je nejdůležitější: mnoho hodin týdně. Je možno do dnešních rozvrhů přidávat? Je možno aspoň 10 hodin vypustit a věnovat se řemeslu? - A to by bylo dost málo. - - Byly by náklady úměrné výsledkům? Naučila by měšť. škola některému řemeslu? Dosud, pokud máme zkušenosti s pokračovacími školami (a ty jsou bezvadně dotovány a specialisovány), nikdo se nenaučil řemeslu ve škole. Myslím, že není úkolem národní školy naučit se řemeslu, neboť by se tím nijak většina žáků pro život nepřipravila. Nehledíme ani k tomu, že by to byli fušeři a ne řemeslníci. A těch máme dost. Vyskytne-li se na škole některý všeuměl, ten žádné řemeslné výchovy školní nepotřebuje. Až vyjde školu, ač nikdy o tom neslyšel, dovede pracovat na soustruhu tak dovedně, jako zručně bude hoblovat, pilovat, kenve letovat, botky sešívát, vypínače montovat, topírka strouhat, nože brousit, plochy natírat, chodníky cementovat atd. Škola jistě si musí všimnout praktické výchovy a výuky. Úkol školy však je mnohem širší než naučit řemeslu. To bychom přešli z jenoeho extrému do druhého, snad ještě horšího. Myslím, že se učitelům hodně křivdí, říká-li se, že toho chceme po žácích velmi mnoho. Jistě velká většina z nás vyšla z praktického života, že dovedeme se dobře přizpůsobit dětem i poměrům, že však žáci, po nichž chceme málo, neučí se vůbec nic. Ale to už není naše chyba. Buďme rozumní, důslední, omezme látku na minimum, a tu nikomu neodpouštějme, tím méně lajdákům a lenochům. Veďme všechny k poctivé práci, učme je sňšet břímě povinnosti už od malička. To je příprava pro život. Život se s nikým mazlit nebude. Jal.

VYROVNEJTE PŘEDPLATNÉ

KURSY A EXKURSE

Kursovní obec tihne již myšlenkami k Jičínu a k branám České horáje.

XI. kursu bylo vyhlédnuto zvlášť půvabné místo v kraji, který aal národu poměrně nejvíce tvůrčích duchů a inspiroval naše mistry slova, štětce a tónů.

U profilech krajů jičínského, novopackého, turnovského a mladoboleslavského postihujeme nejen onu typickou rozevlátost dalekých obzorů, ale též skrytá, libezná útočiště pro ty, kdož hledali intimitu samoty.

Upravdě důstojný kraj svými kulturními památníky. Třeba torso, výmluvně charak-

terisované Troskami, přece umělecký div; krása, hojná pomilování.

Program XI. kursu odtud také odvozuje dominující stránku uměleckou. Staví nás tváří ke stanům krásy a v ý s l u n í D u c h a, aby všem zúčastněným H o učimil zjevným.

*Ulastní programová část je s to dáti kur-
sistům ucelené vědění a skutečné
vnitřní obohacení z oborů, které
zabírají nejvyšší duchovní oblasti.*

*Exkurse účelně a záměrně prostupují
teoretická pojednání a budou pramenem
občerstvujících zážitků, nikdy se netratících
z paměti.*

Jan Kachlík.

XI. prázdninový kurs Říš. svazu katolického učitelstva v Jičíně ve dnech 3.-16. srpna 1940

bude dostaveníčkem národně a křesťanský smýšlejšího a pracujícího učitelstva a přátel národní a křesťanské výchovy. Letošní kurs bude více uzavřený, nebudou projevy veřejné, ale zato tím větší péče jest věnována po všech stránkách programu a celé organizaci XI. kursu, aby účastníci se cítili dobře ve společenství *kursovní rodiny*. Práce v pedagogickém semináři jest zúžena na »Osnovy« a »Podrobné rozvrhy učiva«. Kdo by se netěšil na exkurse, které tvoří zvláštní ovzduší na každém kurse a z nichž vzpomínky tak brzy nevymizí. Vzpomínáte si, vy všichni, kteří jste s námi byli na minulých kursech, na ona krásná a drahá místa? Kolikrát jsme na ně myslili za poslední dvě léta?

Při vzpomínce na Český Ráj vyvstávají ty nejkrásnější vzpomínky. Nesmíme choditi slepí kolem míst, kde šly české dějiny. Josef Pekař se narodil v Malém Rohozci u Turnova, prožil své mládí v Daliměřicích blízko Turnova, v Turnově navštěvoval obecnou školu a v Daliměřicích našel svůj věčný odpočinek. Vřele doporučuji dílo Pekařovo k přečtení pro domácí studium (Dějiny valdštejnského spiknutí — 1896), nově vydaná r. 1934 s názvem »Valdštejn« — »K českému boji státoprávnímu« — »Kniha o Kostí«.

Hrad Kost na exkursi navštívíme a z úst vynikajícího žáka Pekařova, univ. prof. dra Zdeňka Kalisty, uslyšíme přednášku o Pekařovi a jeho díle — »Smysl českých dějin«

— »Svatý Václav« — a jeho české dějiny. Školní nakladatelství vydalo letos pěknou knížku »Výbor z díla Josefa Pekaře« od dra Zdeňka Kalisty, cena K 16.50, stran 154, vázaná.

Samotný Jičín má slavné dějiny. V listině z r. 1293 připomíná královna Jitka (Gutta, Jutka) Jičín jako »starodávné stolní zboží českých královen«. Éra Valdštejnova jest dobou největšího rozkvětu města. Jen letmo připomínám kostel sv. Ignáce, bývalý je-suitský, kde budeme míti kursovní bohoslužby. Kostel chová byzantskou ikonu P. Marie Rušánské, zde také jesuita Boh. Balbín několik let působil jako historiograf koleje. Žáky gymnasia jičínského byli F. L. Rieger, filolog Jan Gebauer, spisovatel Václ. Šolc, Jos. Jakubec, Antal Stašek, řed. Fr. Lepař, na učitelském ústavě studoval K. V. Rais.

Jedinečně krásné budou letos exkurse. Nedovedu si opravdu představit českého učitele, který by neznal ten krásný kout české vlasti, Český ráj. Českým rájem jest nazýván svérázný, veselý i zadumaný kraj podél střední Jizery v Čechách s jejími přítoky. Hospodářskými a kulturními středisky jsou města Mladá Boleslav, Mnichovo Hradštitě, Turnov, Železný Brod, Semily, Rovensko pod Troskami, Sobotka. Jičín a Lomnice nad Popelkou. Mnohá města navštívíme. Poznáme hrady a památná historická místa jako Pařez, Trosky, Hrubá

Skála, Valdštejn, Hlavatice, Turnov, Kost, Frýdštejn, Semily, Železný Brod, Rovensko a j. Letos nesmíme jen chodit od památky k památce, aniž bychom se nezamysleli. Právě zamyšlení jest žádoucí, abychom načerpali nové síly pro práci ve škole a ostatní mimoškolní činnost.

Zveme vás, české učitelstvo, k účasti na kurse v Jičíně. Na shledanou!

Přihlášky do kursu možno ihned a nejspozději do 15. července posílati na adresu předsedy kursů Jana Kuncka, Kojetín-Popůvky. Každý dotaz bude ochotně zodpověděn. — *Ubytování* jest zajištěno zásluhou generálního ubytovatele dp. prof. J. Beneše a to pro kolegyně v hospodyňské škole, pro ostatní pak v soukromí a v hotelích. Poznamenejte v přihlášce každý, jaké ubytování si přejete. Na ubytování v hotelích je ovšem podle nároku (jako léta minulá) příplatek. — *Stravování* jest zajištěno v hotelích. Přesné pokyny dostanete v tištěných programech. — *Propagandu* pro účast na kurse musíme letos obstarati sami mezi svými známými. Vy, kteří jste byli již na některém kurse, doporučte známým účast na kurse a přijďte také. V krásném společenství prožijete příjemně a užitečně 14 dní. — Kol. Vejvodová pilně připravuje program pedagogického semináře. Veliký zájem o letošní náš kurs projevili pan zemský inspektor v Brně škol. rada dr. Dvořáček. Také z jiných stran vidíme zájem o XI. kurs. Několik přihlášek již došlo. Letošního roku nebudeme uveřejňovati seznam přihlášených. Loňského roku byl náš Prázdňinový kurs ve Vaš. Meziříčí jediným větším učitelským podnikem. Ani letošního roku neupustíme od dobré tradice Prázdňinových kursů. — 6. svazek »Dobré cesty« jest již v tisku a vyjde koncem května a v červnu bude rozeslán.

Informujeme. Tiskový ref. Kursů Jan Kachlík, z pověření předsedy Kursů, byl přijat o svátcích svatodušních J. E. nejdp. biskupem královéhradeckým drem Mořicem Píchou, aby J. E. podal zprávu o přípravách. Na kurs se upřímně těší a velmi rád

by se osobně zúčastnil zahájení dne 3. srpna. V kurse vidí činitele, působícího k obratu ve smýšlení o záležitostech víry a mravů a vítá kurs právě ve své diecési, jako potřebný a příkladný čin. Kol. Kachlík pak přijal pro Kurs od p. biskupa požehnání. Dále navštívil kol. Kachlík Jičín, aby v místě kursu pokračoval na usměrnění příprav, které s takovou láskou a bezpříkladnou obětavostí vede dp. prof. J. Beneš. Navštívil také v té věci okresní úřad, městský úřad, okres. škol. insp. Brože, vldp. děkana Groha a j. Podrobný program XI. kursu otiskneme do prázdnin ve Věstniku. Pro promluvy při mši sv. vybrána témata: Bůh je Otec. Prozřetelnost, Kristova oběť, Kristus a národ, Poslání národa ve společenství křesťanském, Maria a český národ. Novinkou v programu XI. kursu budou 30min. konference s tématy: Řády, jejich náboženské a kultur. poslání u nás, Náboženské nadšení a zápasy českého národa, Mariánská úcta. Duchovní život středověkého člověka, České nebe. Doba svatováclavská, Doba cyrilometodějská, Doba svatovojtěšská, Doba Karlova. Doba barokního světce Jana Nepomuckého. Budou čteny úryvky ze svěživotopisu IV., kapitoly z Křišťanovy Legendy o sv. Václavu a kapitoly ze života sv. Vojtěcha. Z přednášejících přislíbili účast na kurse Ing. Pujman, režisér Národního divadla v Praze, který přednáší o estetice umění dramatického, spisovatel Albert Vyskočil, který přednáší o estetice umění slovesného, z dalších šéfredaktor Hlubiny dr. S. M. Braitto, prof. dr. Karel Zavadský a prof. J. Beneš. Kulturně historickou procházku městem doprovodí výkladem prof. učit. ústavu v Jičíně Jar. Mencl. — Den na kurse bude končiti po vzoru sv. Jana Boska »Slovíčkem na dobrou noc«. Slovíčko zapadne hluboko do duše, jako láskyplné slovo předobré maminky, která pohlažením ruky a políbením ukládá dítě večer ke spaní. — *Uzpomínejte* ve svých modlitbách na XI. kurs. Obětujte Otčenáš a přiložte svoji obětavou ruku, kde uznáte za dobré. — XI. kurs má svůj veliký apoštolát. Jen společným úsilím a s pomocí Boží podaří se nám dílo.

Nevolní pozornost a fáze učebního procesu v nové škole

Karel Hroch. — Pozornost je soustředění vědomí na nějakou duševní činnost, vzbuzenou dojemem. (F. V. Autrata.) Pod vlivem této definice posuzujeme často nesprávně dětskou pozornost ve škole. Domníváme se, že dítě musí sedět tiše, nehnutě, se založenýma rukama a s očima upřenýma na učitele. Vyvoláme-li však takové dítě a nedostaneme od něho žádoucí odpověď, jsme zklamáni právě tak, jako nás překvapuje dítě zdánlivě nepozorné, které si hrálo nebo šepalo se sousedem, ale po vyvolání věrně reprodukuje učitelův dotaz nebo poučku.

Úplné, totální soustředění vědomí při pozornosti odpovídá totiž jen volní pozornosti, kterou definuje Bibot jako:

zaražení, zastavení dosavadního pohybu, dosavadní činnosti,

nachýlení, t. j. obrat k předmětu pozornosti,

a soustředění energie k témuž bodu.

Pozornost sama o sobě je jen formou vědomí, je intenzivnějším vědomím. Proto dětská pozornost obsáhne i dvojí činnost, na př.:

zaujetí pro manuální pohyb nebo pro poslech řeči druhého dítěte nebo pro vlastní vyprávění a zaujetí pro učitelova slova.

Nelze tedy o dětské pozornosti říci: Když dávám pozor, nemyslím více na nic. Marně a zbytečně se také rozčítujeme, že dítě dává pozor a při tom ještě myslí na jiné věci. Jeho pozornost má několik čoček, právě tak jako naše vidění, jediné a prostorové, je zprostředkováno dvěma očními čočkami, po případě ještě dalšími čočkami brýlí.

Dětská pozornost je zprvu globální. Dítě píše, uslyší automobil a vstává. Poslouchá a ryje perem do lavice. Čte a kreslí. Kreslí a hovoří. Vyšívá a hovoří.

Konstatujeme-li, že dítě má tuto pozornost, nechceme tvrdit, že by byla cílem školní práce, i když jsou povolání, která takovou pozornost vyžadují. Nejvhodnějším doprovodem první dětské pozornosti je pohyb. Preyer zamenává pozorování, že dítě 79krát zvedlo a skláplo víko džbánu bez vyrušení a bez přerušování.

Proto je hra nejen ideálním zaměstnáním dětí ve věku předškolním, ale je i vzorem školní práci. Snažíme se sloučit tělesnou aktivitu s rozumovým výkonem.

Pracovní postup nové školy lze vyjádřit tímto schematem:

1. Stanovení cíle, motivace práce.

2. Rozbor námětu, určení prostředků k práci a pracovnímu plánu.

3. Ponenáhlé vedení práce.

4. Kritika práce.

Jak využijeme nevolní dětské pozornosti v těchto jednotlivých fázích?

Odpovíme na tuto otázku nepřímou stanovením pohnutek nevolní pozornosti:

1. Začátek každé nové práce, každého nového učiva dítě baví. Působí tu novota v něm. Nesmíme tedy po způsobu dospělých lidí příliš prodlévat a pítvat nové vněmy tak, až by dětská pozornost ochabla. Do jisté míry musí být všechny fáze učebního procesu začátkem, t. j. musí upoutávat novými vněmy.

2. Abychom vyhověli tomuto paradoxu a i ze starého udělali nové a z očekávaného neočekávané, musíme být dobrými režisery. Musíme umět postavit očekávané na jiné místo, kde se stane neočekávaným. Snažíme se být hodně konkrétní — abstraktní brzy děti unaví — užíváme zkušeností dětských i svých, zapřahujeme do služeb neočekávaného příchodu vtip, hádanku, slovní obrat. Vlastivěda v poslední vyučovací hodině v týdnu. Celotýdenní únava a únava z předchozích předmětů sedí dětem na očích. Kromě toho venku prší a ve třídě je vzduch příznivý ke spaní. Ale to není největší potíže. Vzduch se dá vyměnit. Otevrou se okna, provede se několik hlubokých vdechů, zazpíváme si a nebezpečí spánku je zažehnáno. Ale normálním tempem jet nelze. Rozjíždíme se tedy jinak. Které květiny máme vystavené za okny? To je překvapení! Dobrá polovina dětí kolem nich chodí, ale nevšimla si jich. Ti, kteří si všimli, chtějí se uplatnit a jsou jako štiky. Máme za oknem také psí violku, nevonnou.

Lidé říkají, že fialky po první jarní bouři ztrácejí vůni. Bouře nemůže takovou ztrátu způsobit. Hledejte jiný výklad lidového pořekadla! Zase něco neočekávaného. Je tam květina violce příbuzná. Má podobné květy, patří s ní do jedné rodiny. Která to je? Tohle už bylo pro děti přímo napínavé. Krky si mohly vykrotit, aby dohonily, co zameškaly o přestávce, kdy si měly květiny prohlížet.

A jiná. Je tam přeslička, jarní její lodyha. Čím se liší od ostatních vystavených rostlin. Jsme u vaření rostlin a dostáváme se k rostlinám cizopasným a hnilobným.

Při použití *jiné metody, jiného pracovního tempa a jiných slovních obrátů* (řečnických otázek, detektivních úkolů, příměrů atp.) podařilo se nám hladce probrati všechno nové učivo i procvičiti je.

3. Dítě má rádo *pochvalu, povzbuzení*. Bůh suď, co je to s námi dospělými, že pořád vychováváme jen pohanou. Snad je s námi také tak jednáno, snad se na nás jiní také stále utrhují, snad jsou naše dobré úmysly obráceny na rub a my zahořklí přenášíme tuto nesprávnou metodu na děti. Zatím povzbuzení při psaní, při tělesné výchově, při kreslení působí divy. Není tedy kritika dětské práce zbytečná část vyučovacího procesu. Jen ať dítě pozoruje svůj výkres, ať se nad ním zamyslí, ať ukáže, kterou čáru pěkně provedlo. Nad tou křivou, nesprávně provedenou, zamhuříme na chvíli oko, *zů-*

staňme u té pěkné, třeba tu ošklivou zakryjme kouskem papíru — dítě také pochopí — ale ať má před očima povzbuzení: Dokáží pěkně kreslit, jen když chci. Můsím chtít, budu chtít.

4. Poslední pohnutkou nevolní pozornosti jsou *afektivní stavy*: vrozená zvědavost, vrozená napodobivost. Některé dítě je vyučováním *hnez zaujato*. Hned je naladěno na náš pracovní okruh, hned se včleňuje do třídního pracovního společenství, hned se staví kladně a aktivně k práci, sotva jsme ji motivovali. Jiného žáka nezískáme hned motivem. Je jinak založen. Dá se strhnout teprve *p ř í p r a v a m i k p r á c i*, snad na něho zapůsobí příklad ostatních nebo prostředky, které stanovíme k dosažení cíle. Některého žáka zaujme práce snad až při *p r o v á d ě n í*. Začne se mu líbit, protože se mu daří. Snažme se tedy, aby se práce dětem dařila a tím získáme zásobárnu podnětů pro další práce.

Nesmíme chápat nevolní dětskou pozornost, v počátcích pozornost *globální, pozornost dvouokou a pohybem doprovázenou*, jako přítěž školní práce. Je cestou k pozornosti volní, je úsekem, kterým je lépe *dobře projít než jej přeskočit*.

Zařadíme-li správně dětskou nevolní pozornost do vyučovacího procesu, ponecháme dětem zdání hry a při vyučování pro děti zajímavém a poutavém dosáhneme vyučovacího cíle.

Film ve škole

Malý barevný diapositiv.

Janík. — S úzkým filmem se vrací do školy diapositiv. Již dříve sice zaklepal do školních učeben, byl přijat i uvítán, ale mezi škamkami nezdolal. Vadií dražota promítacích přístrojů a nesnáze s půjčováním obrázků. Tyto byly drahé, takže si je škola nemohla koupiti a pro půjčování jsou těžké a snadno se rozbijí.

Obojí tyto překážky podařilo se překonatí zavedením malých diapositivů 5×5 cm. Vyrábějí se buď kopírováním na diapositivové desky rozměrů 5×5 cm neb na kinofilm normální šíře (35 cm). Kinofilm se pak

rozstříhá na jednotlivá políčka, která se vloží mezi ochranná sklíčka. Rovněž promítací přístroje na malé diapositivы jsou několikateronásobně levnější.

Největší předností malých diapositivů je možnost hotoviti je v přirozených barvách na filmu Agfacolor neb Kodachrom. Prvý je výrobkem říšské firmy Agfa, druhý je Kodak v USA. Diapositivы na Kodachromu jsou ohnivějších barev, na Agfakoloru jemnějších — pastelových. Vadou jejich je, že nelze z nich získati barevné kopie. Kolik chceme míti obrázků, tolikráte musíme exponovati týž předmět. Snímky fotografují se normálními fotografickými komo-

rami na kinofilm (Retina, Leica, Agfa, Karat). Exponovaný film zašle se továrně k zpracování. (Zastoupení má v Praze, Hybernská ulice.) Páska s 36 snímků Agfacoloru i s tovar. zpracováním je asi za 44 K. Při seriové výrobě malých diapositivů černobílých je kus asi za 1.50—2 K. Hojně těchto diapositivů má na prodej O. Knoll v Náměšti n. Oslavou.

Učování o světle.

Jsme v čase, kdy se v III. třídách učí optice. Vypůjčte si, kde můžete, film Optika I. a později II. díl. Usnadní vám opravdu práci. Oživenou kresbou objasní lom paprsků, vlastnosti a užití spojek a rozptylky, v II. díle pak seznámí s optickými přístroji.

Odebírejte a rozšiřujte časopis »**ŠKOLSKÝ ROZHLED**«
Je praktický a hodnotný. Usnadňuje těžkou práci školní i mimoškolní
Administrace Praha XII., Skrétova 7. — Doporučujeme! — ci —

Stará a nová výchova

Jednota společnosti a pevný její řád nemůže existovati bez jednotného a všechny její členy stejným způsobem zavazujícího zákona, zákona, který je dán autoritou, kterou nemůže pohnouti ani přízeň, ani nepřízeň doby a kterou nelze odstraniti ani násilím, ani hlasováním, která se nedá ani uštvati, ani uplatiti.

O takovém zákoně a takové autoritě se můžeme dověděti již od starověkých myslitelů. Místo mnohých připomeňme si jen tento úryvek ze Sofokla, řeckého dramatika z 5. stol. př. Kr. Tyran Kreon předvolal Antigonu, poněvadž pochovala svého mrtvého bratra Polyneika, kterého pod trestem smrti zakázal Kreon pochovati, a tážal se jí:

»Pověz mi, ale krátce, věděla-lis o zákazu tom?«

Antigona: »Jak by ne, vždyť byl všeobecně znám.«

Kreon: »A přes to jsi se opovážila tento zákaz přestoupiti?«

Antigona: »Však mi to Zeus nezapověděl a také takových zákonů nedala lidem spravedlnost, která sídlí mezi bohy. Nikterak jsem nemyslila, že by měly tvoje úkazy takovou moc, abys ty, smrtelník, mohl rušiti nepsané a platné zákony bohů. Neboť ty nejsou ode dneška ani od včerejška, nýbrž existují odedávna a nikdo neví, kdy počaly. A nechtěla jsem, abych ze strachu před vůlí některého člověka uvalila na sebe trest bohů. Že umru, to jsem

věděla dobře, i kdybys ty mně to nebyl oznámil. Zemru-li dříve, je to pro mne jen zisk.«

A tento nepsaný zákon klasického starověku objevuje se na deskách Desatera a pak prohloubený v křesťanství. Není tudíž formulace našeho výchovného cíle jen tak nahodilá, ale hluboce zdůvodněná. A je nutno jen pečovati o to, aby vědomí o něm a jeho ustanovení pronikla všemi těmi, kteří tvoří lidskou společnost, skrz naskrz a aby přivedeni byli k tomu, že jest nutno jím se řídit. Pak nebude podřízení jednotlivých osobností obecnému řádu tak obtížné a dospěje se na jeho základě k té vnitřní ukázněnosti, již dnes tolik potřebujeme.

Ostatně lze v dějinách lidstva pozorovati velmi dobře, že tím hůře se lidským kolektivům vedlo, čím více se k němu obracely zády. Chceme-li tudíž své národní společnosti jako celku i jejím jednotlivým členům prospěti, učiníme tak nejlépe tím, že budeme je vésti k zachování toho mravního řádu, jehož působení zasahující hluboko do podstaty lidské osobnosti pomůže vychovávat z dětí nám svěřených statečné bojovníky života. Bojovníky a nikoliv bezcharakterní chytráky, kteří podobni hyenám žijí z mrtvol na bojišti života.

Ten, kdo chce míti ze syna velikého hudebníka, dává jej učiti k velikému mistru tohoto umění a podobně i ten, kdo chce

míti z chlapce malíře nebo jiného umělce. Je to docela rozumné a pochopitelné.

Nám svěřuje národ to, co má nejcennějšího: svoji mládež, abychom ji vychovávali pro život. Jsme opravdovými mistry života? A nejsme-li, není naší nejprvnější a největší povinností jimi se státi? Potřebujeme nové a lepší výchovy než je dosud. Nebudeme ji mít, dokud nebudeme mít nové vychovatele. Po těch se nikde

neshánějme! Je potřebí jen pomoci k vítězství tomu našemu lepšímu já a upotřebiti všech svých dobrých sil k dosažení vnitřního pokroku a nebude těch mistrů života a nových vychovatelů nedostatek. Nelze přece věřit — a bylo by to velmi smutné, kdyby národ, který dal lidstvu Komenského, trpěl nedostatkem dobrých vychovatelů!

Junácké hry

J. K. Baby. — Junácké hry mají jednu vynikající přednost: Byly většinou vytvořeny samotnými hochy a proto nejlépe působí na chlapeckou duši a jsou velmi účinným nástrojem v rukou dobrého pedagoga. Nestačí však jen junácké hry hráti, ale je třeba vniknout do »ducha« junácké hry, abyste každou hru dovedli »sehráti« s hochy v desítkách různých variací, a abyste jim dovedli dáti náležitý pedagogický či didaktický význam. Mnoho učitelů používá dnes úspěšně junáckých her a mnozí osvojili si i jejich techniku, poněvadž dovedou rozumět svým hochům — a tím dosáhli moci, státi se jejich vedoucími, státi se hochům rybáři, kteří se svojí udicí zatáhnou ryby tam, kam rybáři libo či třeba.

Junácké hry rozdělujeme obyčejně takto: Hry v místnosti, hry venku: na hřišti, v lesích a terénu (polní hry).

O celkovém pedagogickém významu jednotlivých her nelze se dlouze šířit. Proto omezíme se na stručné poznámky. Tentokrát všimneme si několika »her v místnosti«.

Nejznámější, nejoblíbenější a takřka nejčastější junáckou hrou je t. zv. »Kimova hra« a pak jí podobná »Setonova hra«. Obě hry vynikají tím, že je lze hráti »tisíci způsoby« (jmenovitě Kimovu hru). Vyžadují ovšem určité přípravy a řízení. (Zajímavostí bude, že lze v nich sledovat prvky, které daly vznik Svojsíkovu českému junáctví. Kimovu hru lze přičítat lordu Baden-Powellovi, Setonova hra je vynálezem zakl. amer. junáctví E. Th. Setona.) Obě hry slouží k procvičení paměti, po-

střehu, soustředěnosti, trpělivosti a pod. Jmenovitě však bystří se zde paměť: vždy hry samotné vznikly z touhy k získání přesné, trvanlivé, obsáhlé a pohotové paměti.

Na př. Kimovu hru počal »hráti« indický hoch Kim, který se chtěl státi koloniálním policistou. K tomu ovšem potřeba bystrého postřehu a paměti, aby měl přehled přes tváře, které jednou náš policista-detektiv spatřil. Proto Kim cvičil se takto: Postavil se ve městě, ve kterém žil, před výkladní skříň a díval se do ní asi minutu, pohlcuje zrakem všechny předměty ve skříni umístěné. Pak se obrátil ke skříni zády a předměty si v duchu opakoval. Takovýmto cvičením nabyl záhy jedinečné paměti, že stal se jedním z nejlepších koloniálních policistů. Vypráví se o jeho činnosti mnoho romantických příběhů, ukazujících obsáhlost a bystrost Kimovy paměti, jakož i to, jak tato vlastnost byla mu prospěšnou v jeho službě. Nebudeme se tím více zdržovat. V tomto případě našli jsme první způsob Kimovy hry.

Pro školu se nám ovšem každý způsob nehodí. Jestliže Junák používá i tohoto prvního způsobu, je mu to umožněno tím, že jeho pole působnosti není omezeno na školní škamnu v podobě třídy, ale že »cvičí« svoje hochy kdekoliv, třeba na ulici velkoměsta! Však máme i způsoby hry, hodící se pro školní místnost. Jest to na př. způsob nejobvyklejší:

Na určité místo rozloží se asi čtyřicet předmětů denní potřeby (místo: třeba volná část podlahy ve třídě — stupínek a pod.; předměty: tužka, guma, provázek,

pero, kalamář, sešit a p.). Tyto přikryjí se nějakou plachtou (balicím papírem, plachtou na zatemnění a p.). Hrající zatím zdržovali se mimo místnost a teprve, když je vše připraveno, shromáždí se ve třídě kol prostoru, kde jsou umístěny předměty tak, aby každý na vše viděl. Každý z hrajících má na př. na své lavici připraven arch papíru a tužku. Vedoucí hry pak vysvětlí hochům, že podstatou hry je, aby si zapamatovali všechny předměty na zemi umístěné i s jejich drobným popisem (na př. inkoust: modrý v škol. kalamáři). Tyto si smějí prohlížet po odkrytí vedoucím hry minutu — za naprostého ticha. Nikdo se nesmí ničeho dotýkat, na nic ukazovat atd. Když po minutě vedoucí hry (učitel) předměty opět zakryje, odeběře se každý na své místo a předměty zapíše v pořadí, jak je viděl, na připravený arch.

Při tom ovšem zase nesmí nikdo mluvit, aby nerušil druhé atd. Celá hra je tedy prodchnuta naprostým tichem a vyžaduje ukázněnou mládež. Vedoucí zdůrazní též, že nemá žádnou cenu opisovat, a vytkne junáckou zásadu při hrách: »Fair play«, t. j. čestná (pocitivá) hra. Lépe jest pocitivě prohrát, než nepocitivě vyhrát. Po dvou minutách (případně i více — každý vedoucí může si přizpůsobit), sebere opět vedoucí hry lístky od hochů a doma je překontroluje a zjistí, jakou kdo prokázal schopnost paměti. Pozor, ať se každý hoch před hrou na lístek podepíše! Častějším opakováním hry zjistíme brzy, jak se paměť hochů rozšiřuje a bystří a výsledek nás bude jistě těšit a také hochy, neboť vlastně je to cvičení »na detektivy«. A každý pedagog, znající duše hochů, ví, kolik každý hoch touží po tom stát se detektivem. Romantický tento prvek jest tu tedy náležitě využit.

A nyní vezměte další pohodlnější způsob hry: Vedoucí hry sedí za stolem, hoši před ním tak, aby všichni na něj viděli. Vedoucí hry má na stolku či po kapsách, nebo konečně na klíně složeno oněch 24 (počet případně libovolný; zprvu menší, pak se zvětšuje!) předmětů tak, aby je hoši neviděli. Hoši naopak mají před sebou volné listy a tužky. Sedí úplně tiše. Vedoucí pak vytahuje z klína jednotlivé před-

měty a přidržuje je nad stolem. Každý přidrží asi 10 (5) vteřin, což kontroluje na hodinkách před ním ležících. Když tak ukázal a opět schoval všechny předměty, dá povel k psaní. Vše ostatní jak v předešlém. Tento způsob hry stává se zábavnější, když místo předmětů denní potřeby nastříháme si a na stejné lístky nalepíme na př. obrázky ze současných událostí, neb z dějin a pod. Konečně nám pomůže tento způsob k zopakování a »přezkoušení« probraného učiva, na př. z přírodopisu atd. Vedoucí hry má na klíně třeba tučet probraných exemplářů rostlin, minerálů a pod., které postupně ukazuje. Hoch si má předmět nejen zapamatovat, ale také poznat, o jaký druh se jedná! Myslím, že tento způsob junácké Kimovy hry mnozí učitelé velmi přivítají.

A konečně opět jiný způsob, či řekněme zrovna druh způsobu: Vedoucí hry (učitel) vyvěsí před hochy nějaký obraz. Hoši se mohou na něj po určitou dobu dívat (1 minutu a pod.). Pak vedoucí obraz obrátí (schová) a hoši opět zapisují, co vše si zapamatovali. Obraz může obsahovat kresby různých předmětů denní potřeby, či je to obraz ptáků (tabulka), rostlin atd.

Zajímavým bude, mají-li hoši též postřehnout na obraze nějakou situaci. Vystihnout děj, událost atd. Ke hře hodí se nám mnoho obrazů našich školních kabinetů, jmenovitě obrazy vlastivědné. Hra může nám posloužit i k procvičování slohu. Jak, víte již asi z předešlých ukázek sami.

Nemohu se tu zdržovat výčtem dalších způsobů. Jistě sami přijdete na mnoho jiných. — A nyní ještě Kimova přírodní hra. V určitém terénu (na louce, vymezené části lesa, pasece a pod.) rozložil vedoucí určité předměty, které do rámce této přírody nepatří (sekeru, provaz, šálek a pod.). Předměty jsou rozloženy ve větším prostoru nenápadně. Hoši, hrající hru, procházejí se ve vymezeném čase tímto prostorem a hledají tyto předměty a snaží si je zapamatovat. Po určitém čase odvolá vedoucí hry hochy stranou. Jinak vše jak při ostatních způsobem Kimovy hry.

Setonova hra jest jaksi více hrou dvojic, neb skupinek. Nejčastěji se hrává tím

způsobem: Hráči, vždy dva a dva, zhotoví si každý stejnou šachovnici (příp. všechna pole bílá). Sedí pak naproti sobě u stolu. Mezi sebou drží př. lepenkovou deštičku, aby si jeden druhému zakrývali pohled na šachovnici. S počátku nejlépe je hrát jen se dvěma figurkami (libovolně, třeba jen dva knoflíky). Jeden hráč položí figurky na určitá pole své šachovnice. Pak na několik vteřin (přesně počítáno) odkryje svou šachovnici, aby se druhý na ni mohl podívat. Když ji opět po chvíli zakryje, má za úkol druhý postavit na své šachovnici své figurky shodným způsobem. Pak si to překontroluje. Ve skupině se to hraje tak, že jeden vždy celé skupině představuje

figurky a všichni snaží se po něm nápodobit. Kdo má dobře třikrát po sobě, nastupuje na místo vedoucího atd. Možné desítky kombinací s různými šachovnicemi a různými figurkami.

Jiným způsobem je na př., že místo šachovnic se užívá jednoduchá kresba (větší) králíka či psa, na jehož tělo se umísťují rozličně dvě »skvrny« — černá kolečka. Jeden »diktuje«, ostatní snaží se postřehnout a správně vystihnout.

Při praxi s těmito hrami stane se vám, že nejen vy sami, ale i hoši přivedou vás na mnoho zajímavých, vám se hodících způsobů. Nechte hochy tvořit. Získáte vy i oni.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Hranický odbor koná členskou schůzi ve středu dne 12. června v Hranicích u Černého orla. Začátek o půl 3. hod. odpol. Program: věci stavovské, spolkové, dále přednáška vdp. prof. Otakara Balcara o sv. Janu Nepomuckém. Vdp. p. prof. vděčíme u-

přímně za poučnou a velmi zajímavou přednášku o sv. Cyrilu a Metoději, přednesenou na schůzi 8. května t. r. Kdož ji slyšeli, přijdou jistě zase. Přiveďte ostatní. Na programu též krátký referát o hudebním sluchu.

MÍSTA • OZNÁMENÍ • RADY

Exercicie pro učitelky konají se v klášteře ses. dominikánek v Olomouci-Řepčíně od 1. července 1940. Přihlášky adresujte na učitelský ústav Olomouc-Řepčín.

Exercicie na Velehradě ve Stojanově: Červen: 5.—9. železničáři, 17.—21. členky III. řádu. Červenec: 8.—12. inteligence (muži), 15.—19. studenti, 22.—26. inteligence (paní a dívky), 29.—2. VIII. kněžské tri-duum. Srpen: 5.—9. studentky, 11.—15. bohoslovci (event. i kněží), 19.—23. učitelky, 25. až 29. profesori a učitelé. Září: 16.—20. dívky

z měst. -- Začátek naznačeného dne večer, ukončení ráno. Přihlášky přijímá exerciční sekretariát na Velehradě čís. 1.

Duchovní cvičení pro učitelky pořádá Jihočeský odbor letos již od 1. do 5. července v ústavu sv. Josefa. Začátek 1. července v 7 hodin večer, ukončení 5. července ráno. Vzhledem k obtížím stravování jsou přihlášky letos nutné. Posílejte je na adresu: Marie Ratajová, učitelka v Čes. Budějovicích, Rudolfská třída čís. 28. Potravinové lístky vezměte s sebou!

LITERATURA

Sláva a utrpení našich předků oživuje před námi jako na filmovém plátně při četbě ilustrovaných Dějin Čech a Moravy nové doby. Vycházejí v nakladatelství L. Mazáč v Praze. Tak poutavě a svěže vypravuje kronikář Kořán události našich dějin od r. 1610 ve 23.—27. sešitě, kterými je ukončen I. svazek tohoto významného díla. -- První díl ilustrovaných Dějin Čech a Moravy nové doby obsáhl 27 sešitů o 832 stranách a 12 hlubotiskových obrazech J. Gotha a je v sešitech za 66 K. Další sešity vycházejí o 32 stranách a obrazové příloze po K 2.60 týdně. Jsou jen pro odběratele celého díla. Sešity

lze objednat u každého knihkupce nebo přímo u vydavatele: Nakladatelství L. Mazáč, Praha II., Spálená 53.

Zpěvem k srdci a srdcem k vlasti. V těchto dnech dokončil hudební skladatel Jan Seidel po 10měsíčním úsilí harmonisace téměř 1000 nejkrásnějších lidových písní ze všech krajů Čech a Moravy. Jeho nový způsob harmonisace bude překvapením i pro odborníky. Dílo vyjde koncem června 1940 v nakladatelství L. Mazáč v Praze pod názvem **Národ v písni**. Hudební a umělecký rozběr národní písně připojil k němu Alois Hába, profesor pražské konservatoře hudby.

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČIS. 21, PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

Úvodní slova k dílu předlesl: lu lební sklada-
datel dr. h. c. Vítězslav Novák. -- Národ v
písni vyjde ve velkém klasičkém formátu
(20 X 27 cm výšky) v rozsahu asi 400 stran.
Jeho výtvarnou a grafickou úpravu řídil Jar.
Benda, prof. Umělecko-průmyslové školy v
Praze, který vybral 8 obrazů od vynikajících
českých mistrů. Budou věrně reproduková-
ny na zvláštních přílohách. Mimo to budou
kresby v textu. Cena díla bude asi 150 K za
brož. výtisk a 190 K za výtisk v původní
vazbě.

Bratr Antonín, Jeronym Jaegen, inženýr
a ředitel banky. Vyšlo jako 5. č. sbírky »Vi-
tězové« v Olomouci. Cena K 3.50. V tomto ži-
votopise máme krásný vzor, jak se může
každý laik posvěcovat a zdokonalovat a jak
může zároveň apoštolsky pracovat ve svém
okolí. Jeronym Jaegen se narodil v Treviru
r. 1841. Když vystudoval v Berlíně, stal se
strojním inženýrem a pracoval v různých
závodech. Všude vynikal svědomitostí v pl-
nění svých povinností. Žil hlubokým nábo-
ženským životem. Apoštolsky pracoval zvlá-
ště mezi dělnictvem a chudinou. Všude byl
velmi oblíben a vážen. Zemřel v pověsti sva-
tosti r. 1919. Svým životem je vzorem všem.
Čtěte a následujte jeho zářného příkladu.

**Dr. Fr. Tomášek: Činná škola v nábožen-
ském vyučování s ohledem na metodu Marie
Montessoriové.** Myšlenka činné školy se sta-
la kladubem všech pedagogicko-reformních
snah posledních desetiletí. Její ideové zdu-
vodnění, propracování i praktické uskuteč-
ňování podnítilo všude rozsáhlou literaturu.
Tím se však problém nevyjasnil, nýbrž ještě
více zkomplikoval. — Autor osvětluje tento
problém se všech stran, zejména se stano-
viska náboženského vyučování a výchovy.
Přes různé reformní výstřelky je nesporné,
že princip činné školy má velmi zdravé

jádro. Ostatně ve své podstatě není činná
škola v náboženském vyučování něčím no-
vým. Rádná metoda katechese vždy dbala
a dbá základního požadavku činné školy --
konání. »Jdi a čini!« (Luk. 10, 37). Nábožen-
ství je život! Křesťanství se nutně musí pro-
jevovat činem. Jinak je neúplné. Rozhodně
»ano« vůči škole činné je odůvodněno vším
tím, co dnes volá po Katolické akci. Nehyb-
nost v náboženském vyučování není dobrou
přípravou pro hybnost v životě.

Přítomná práce ukazuje, kterak může uč-
itel náboženství vésti děti k radostné součin-
nosti a samočinnosti. Myšlenka činné školy
v katechesi je dokreslena velmi zajímavými,
podnětnými a u nás dosud neznámými
pokusy Montessoriové. Tato průkopnice pe-
dagogická respektuje tělesný, duševní i du-
chovní vývoj dítěte a na ten navazuje. S tím-
to zřením pak přivádí mladistvé svěření
k zdrojům nadpřirozené energie: k modlitbě,
ke mši svatě, k svátostem, a sice tak, aby
jich dovedli užívat záhy a spontánně. Usnad-
ňovat duchovní růst dítěte vhodným pro-
středím! Děti mají svým způsobem hodnoty
náboženské co nejlépe poznat, ve všech fá-
zích katechese vnitřně prožívat a hlavně
uskutečňovat v denním životě. — Veškerá
snaha Montessoriové směřuje k tomu, aby
náboženství bylo vyučováno jako života, kte-
rý se musí prožívat.« — Cena K 14.50. Vy-
dala Maticе cyrilometodějská, Olomouc, Go-
ringovo n. 16.

Ve třicetileté válce padl Magdeburk do
rukou císařských vojsk, kterým velel obáva-
ný generalissimus Tilly. Obležení a krvavé
vyvrácení tohoto protestantského města líčí
s neobyčejnou životností přední německá
básnířka Gertrude von le Fort v románě
»Magdeburská svatba«, který vyjde v nejbliž-
ší době v nakladatelství »Vyšehrad« v Praze.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích.
Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Ma-
sarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz
katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena
vým. p. ř. Brno č. 75.717-vI 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá
dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

Č Í S L O 2 0
R O Č N Í K X V I I I
V P Ř E R O V Ě
15. Č E R V N A 1940

K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A
L I S T R Í Š S K É H O S V A Z U K A T O L I C K É H O U Č I T E L S T V A

Práce o prázdninách Radost při školní práci

Odcházíme na zasloužený odpočinek po celoroční školní práci. Ale víme dobře, že ani prázdniny nejsou dobou, kdy bychom mohli na školu a své povolání učitelské úplně zapomenouti. Prázdniny nejsou jen odpočinkem, prázdniny jsou dobou, v níž hledíme načerpat nových sil, nového poučení do další práce a v nichž nepřímo zase konáme svůj úkol vychovatelský.

Zvláště v dnešní době potřebuje naše česká mládež pečlivého vedení o prázdninách, potřebuje pomoci, aby se osvěžila tělesně i duševně. — Nebudeme rozebírat všechny způsoby práce, které tu čekají každého z nás. Některé nám sice nikdo nenařídil, ale které prostě souvisí s naším úřadem učitelským a s tím, že nechceme býti vychovateli jen v hodinách školních, ale že je naší tížností, abychom mohli na dítě působit stále, dokud nevyjde ze školy.

Není třeba zvláštních pobídek, katolický učitel ví, jak má pracovat a bude pracovat rád i o prázdninách, protože pracujeme nejen pro odměnu časnou, ale proto, abychom v této práci dosáhli sjednocení s Bohem.

L. Kučerová. — Každý touží po radosti, která jako slunko ozařuje všední dny našeho života. Jsme vždy raději ve společnosti lidí veselých, kteří mají dar svoji jasnou, vyrovnanou mysl přenést i na druhé.

Ještě více než dospělí potřebuje radost a veselí mládež, která je vždy bezstarostnější a dovede se lépe třeba z maličkostí radovat.

Mládež značnou část svého času ztráví ve škole. Ve třídě se děti před vyučováním vesele baví, dokud hlas zvonku neukončí jejich zábavu. — Nastává doba vážné práce. A přece, má-li učitel své děti opravdu rád a je-li dobrým pedagogem a znalcem dětských duší, může i školské vyučování učiniti radostným pro žáky i pro sebe.

Aby se to učiteli podařilo a současně aby plně dosáhl vyučovacího cíle, je třeba všimnout si více okolností.

Je samozřejmé, že úspěšná a radostná práce školní je podmíněna dokonalou přípravou učitele po stránce věcné i didaktické. Mnohdy však i učitel dokonale připravený nemůže říci, že by práce školní byla pro něj i pro žáky radostnou. Příčinou toho bývá nedostatek pravé důvěry a lásky mezi učitelem a žákem. I když se učitel svého přednostního postavení nevzdá a jeho chování bude důstojné, přece žáci musí cítit, že je má rád, že jim rozumí. Z každého rozkazu a napomenutí učitelova musí býti žákovi zřejmo, že jde o jeho dobro. Trestati žáky nebude třeba, bude-li učitel postupovat podle metody preventivní, t. j. nekázní a neprospěchu bude předcházet promyšlenou výchovou a výukou.

Modlitba, časté sv. přijímání, preventivní meto-

KURSY A EXKURSE

Do města slavné tradice

Ulakem od Hradce Králové míjíte Sadovou, dějiště rozhodující bitvy z r. 1866. Pak Hořice, město uměleckého kamenoprůmyslu a Ostroměř, spojující vás s nedalekým podhorským městečkem Bělehradem, kde najdete rodný dům milovaného K. U. Raíse. Po 11. hod. jždě blížíte se toku Cidlina, když tu vyostává vám silueta Valdštejnova města s typickou hradební věží.

Jičín široce zastoupil údolní vstup z jihovýchodu a přívětivě se obrází na úpatí čedičového kuželu Zabína, z jihu, jsa obstatven kulisou rozjízvené Ueliše. Městu sluší to náramně pod zeleným chomáčem Čerouky a vrchu, Sv. Anna zvaným. Severozápadní strana v prořídle zeleni kryje rajský kout Prachovských skal.

Jako třpytivé kaménky v prstenu, tak usazeny jsou na temenech vrchů památné kaple v okolí města. Ušem dominuje na severu poutní hora Tábor s uctívaným křížem, jehož zhotovení se přisuzuje věhlasnému arcibiskupu Arnoštu z Pardubic. Tábor má východněji důstojný protějšek v Bradleci. Tamní zříceninu hradu navštěvoval prý s oblibou Balbín za svého působení v jičínské koleji.

Sám Jičín vábí nádherným čtverhra-

nem hlavního náměstí zúplna vroubeného podloubími. Jeho jižní stranu tvoří z poloviny zámek a vysoké průčelí děkanského chrámu při hradební věži. Pod zámkem malebné valy mění nyní město v terasovité zahrady.

Najisto zláká příchozí rybník, zv. Kníže. Veliké jeho vodní plochy bylo využito ke zřízení honosného koupaliště.

Od města ke Kartouzům, 2 km vzdáleným, prostírá se stromořadí, v jádře tvořené trojřadem věkovitých lip. Alej vyústuje v Libosadě, který obklopuje loggii ve vlašském slohu. Rozkošné místo!

Město, žárlivě stráží a udržuje mistrné ukázky vlašského umění, které jsou mu dokladem vysokých záměrů vévody frýdlantského, jenž chtěl Jičín obmyslit i universitou.

Starobylému Jičínu dostalo se od jeho majorátních pánů (Ualdických, z Uartenberka, z Poděbrad, Trčků, Smiřických a j.) nevěsedního nadání, že od středověku mohl býti v popředí a záhy nabýti všech znaků kulturního střediska.

Úznančné rysy svého bývalého kulturního prvenství podržel si Jičín podnes.

XI. kurs dá nám Jičín poznati z obojí stránky. —chl.

XI. prázdninový kurs Říš. svazu katolického učitelstva v Jičíně ve dnech 3.-16. srpna 1940

Program:

3. srpna — sobota: Sjíždění účastníků. Na nádraží v Jičíně dostane se všem příjíždějícím účastníkům kursu pokynů o ubytování a stravování. Doba příjezdů vlaků bude oznámena v podrobných programech, které dostane před kursem každý přihlášený.

ný. Ten den jest připravena večeře a nocleh. V případě, že by někdo dojel dříve, neměl zvláštní přání pro ubytování, oznámí toto ubytovateli dp. prof. J. Benešovi v Jičíně písemně.

4. srpna — neděle: V 8 hodin mše sv. v jesuitském kostele. Přítomnost přislíbil nejd. biskup dr. Mořic Pícha z Hradce

Králové. — Promluva při mši svaté. — V 10 hodin ve dvoraně hotelu Paříž slavnostní zahájení XI. vzdělávacího prázdninového kursu. — Ve 12 hodin společný oběd. — Ve 14 hodin kulturně-historická procházka Jičínem za odborného výkladu prof. Jaroslava Mencla a p. Mir. Stumpfa. Odpoledne účast na sv. požehnání. — V 19.30 hod. večere. — Ve 20 hodin přátelský seznamovací večer. Umělecko-hudební program řídí ředitel J. Říha.

Denní pořádek přednáškových dní.

V 8 hodin mše svatá s promluvou na den v jezuitském kostele. — 10—12 hodin přednášky o hudbě a estetice umění. — 12.30 hodin oběd a odpočinek. — 16 hodin svačina. — 16.30—18 hodin pedagogické praktikum. — 18—18.30 hodin konference. — 19 hodin večere. — 20.30 v jezuitském kostele slovíčko na dobrou noc.

Tento denní pořádek se zavazují dobrovolně udržovat všichni kursisté bez rozdílu po celou dobu trvání kursu. Po celou dobu XI. kursu bude péči místních knihkupců »Výstava dobré knihy«.

5. srpna — pondělí: Přednáškový den o hudební výchově. — Profesor Jan Šoupal, dirigent PSMU (Pěveckého sdružení moravských učitelů), přednese dopoledne přednášky: 1. Teorie a praxe sborového zpěvu a dirigování ve škole i mimo školu. 2. Hudební a hlasová výchova sborů dětských i dospělých. Hudební konference řídí prof. Jan Šoupal. — Pedagogický seminář: Výuka a výchova v mateřském jazyce podle nových osnov. V. Šlajs, odborný učitel a tajemník ošv.

6. srpna — úterý: Dopoledne prosloví dvě přednášky spisovatel Albert Vyskočil: 1. Dějiny české estetiky se zřetelem k světové literatuře předmětu. 2. Estetika současná. Literární konferenci dne řídí spisovatel Albert Vyskočil.

1. srpna — středa: Exkurse. Skupina A i B společně vlakem do Turnova — prohlídka města a šperkařské školy Malá Skála-Frydštejn. Vlakem přes Tuřnov domů.

8. srpna — čtvrtek: Dopoledne prosloví spisovatel Albert Vyskočil přednášku: »O podstatě uměleckého díla, zejména slovesného a předpoklady nové estetiky.« —

Dr. Jindřich Šámal promluví: »O umění valdštejnské doby s výhledem na předchozí dobu s obrázky a vycházkou, která bude pokračovat v odpoledním volnu. Konferenci o umění valdštejnské doby řídí dr. Jindřich Šámal.

9. srpna — pátek: Dopoledne prosloví 2 přednášky Ing. Ferdinand Pujman, režisér opery. Národního divadla v Praze na téma: »Estetika se zřetelem k divadlu«.

10. srpna — sobota: Exkurse. Skupina A: pěšky Jičín-Holín-Prachov-Vyhlídka-Křížkovského-Hlaholská vyhlídka-Císařská chodba, chata, koupaliště, Pařez-Střelecká hůra-Masarykova vyhlídka-Trosky-Hrubá skála-Mariánská skála-Valdštejn-Hlavatice-Turnov. Návrat do Jičína vlakem. — Skupina B: Vlakem do Rovenska pod Troskami (prohlídka)-Trosky-Hrubá skála-Sedmihorky lázně. Vlakem domů. — Skupina A se toho dne na exkursi sejde se skupinou B.

11. srpna — neděle: Dopoledne přednáška ředitele Oty Alberta Tichého na téma »Umění hudební a náboženské city.« Jinak celý den volno.

12. srpna — pondělí: Exkurse. Skupina A: Vlakem do Příhráz-Budovcova stezka-Drábské světničky-Valečov-Kost-Li-bošovice. Návrat do Jičína vlakem. — Skupina B: Sobotka-hrad Humprecht-Kost-Li-bošovice, společně se skupinou A. Návrat vlakem do Jičína.

13. srpna — úterý: Přednášky p. škol. rady dra J. Dvořáčka, zemského insp. z Brna, a prof. dra Frant. Müllera z oboru obecné pedagogiky.

14. srpna — středa: Exkurse. Skupina A: Vlakem do Semil-Riegrova stezka-Železný Brod (prohlídka sklářské školy)-vlakem návrat do Jičína. — Skupina B: Vlakem do lázní Bělohradu, prohlídka, koupání, rekreace. Vlakem návrat do Jičína.

15. srpna — čtvrtek: Společná návštěva poutního místa Tábor. Mše svatá, příležitost ke sv. zpovědi a sv. přijímání. Dvě konference prof. P. Josefa Beneše.

16. srpna — pátek: V 8 hodin mše sv. s promluvou. V 10 hodin oficiální zakončení XI. kursu. Ve 12 hodin společný oběd. V 16 hodin beseda kursistů. V 19 hodin společná večere a po ní přátelský večer na rozloučenou.

Pedagogické praktikum.

A) Pro učitelstvo obecných škol.

Vedoucí semináře: Jan Kuncek, říd. uč.

5. srpna: »Hudební a hlasová výchova dětských sborů«, profesor učít. ústavu Jan Šoupal.

6. srpna: »Hudební a hlasová výchova«, profesor učít. ústavu Jan Šoupal.

8. srpna: Kreslení na obecné škole, učitel Josef Kachlík.

9. srpna: Kreslení na obecné škole, učitel Josef Kachlík.

13. srpna: Vycházky do Boží přírody, učitel Jan Kachlík.

Tělesná výchova na škole, řídicí učitel Jan Kuncek.

správných zaměstnanců, což se stalo zpravidla nejpřednějším důvodem k oddálení úpravy jejich mezd. Doporučeno proto výboru NS, aby dal vládě a ministerstvu sociální a zdravotní správy podnět k úpravě minimálních platů samosprávných zaměstnanců.

K úpravě dojde snad po delší době. Zatím je naší povinností pomoci příčinlivým školníkům. Není závazného ustanovení, podle kterého se řídí jejich plat. Obvykle se má stanoviti platovým zákonem č. 103/26.

§ 27 tohoto zákona stanoví služné, které začíná 6300 K ročně, postupuje vždy po 3 letech o 600 K ročně a dosahuje po 30 letech částky 11.700 K ročně. K tomu činovné podle velikosti obce 1656 až 3000 K ročně. Má-li školník nezaopatřené dítě, přísluší mu ročně 1200 K, při více dětech 2100 K ročně.

Zákon č. 103/26 plně uspokojuje mladé zaměstnance. Většina školníků je však starší 30 let. Proto se za spravedlivé uznává upravit jim plat podle zákona číslo 16/1919. V určitém případě jsme vystavili níže uvedený dekret, podle něhož a zákona možno sestaviti a navrhnouti odměnu každému školníkovi.

»Újezdni školní rada v X ustanovuje Vás usnesením ze dne ..... definitivním školníkem při ..... škole v X s platností od 1. ledna 1940 podle § 3. zákona ze dne 17./12. 1919, č. 16 Sb. z. a n.

Vaše počáteční základní služné činí 6000 K ročně. Zvyšuje se podle § 11. cit. zákona každé 3 roky o 12 a půl proc., až zvýšení dosáhne 100 proc. počátečního služného.

Podle § 7. cit. zákona se zařazujete k 1. lednu 1940 do 3. stupně platového, t. j. ročních 7500 K. Postup do 4. stupně bude 1. dubna 1942, každý další postup vždy o 3 léta později.

Pokud Vaše služné se nebude rovnati Vaší dosavadní odměně 9000 K, přísluší Vám přídavek, rovnající se rozdílu mezi

Vaším novým služným a Vaší dosavadní odměnou.

Po dobu činné služby máte nárok na naturální byt, otop a světlo.

Plat se bude vypláceti měsíčně napřed.

Výslužné, po případě zaopatřovací požitky Vaší manželky a Vašich dětí po Vašem úmrtí, stanoví se podle §§ 12. až 21. cit. zákona s těmito změnami:

a) výslužné, vyměřené § 14. cit. zákona, se zmenší o starobní a invalidní požitky, které Vám bude vypláceti Ústřední sociální pojišťovna,

b) ve výslužbě nemáte nároku na příbytečné,

c) zvyšovací kvota, stanovená § 14. odst. 2. cit. zákona, bude se Vám počítati 2 a půl proc.

Ze služného se Vám bude srážeti v měsíčních lhůtách:

a) polovice příspěvků na nemocenské pojištění,

b) pensijní příspěvek 8 proc.

Povinnosti spojené s propůjčeným Vám místem stanoví služební řád.

Bude-li vydán nový platový zákon, vztahující se na zaměstnance samosprávných svazků, bude upraveno Vaše služné podle tohoto zákona.»

Nezapomeňme na mimořádné práce školníkovy. Větší školy mají zpravidla třikrát do roka »hlavní« čišťení. Obvyčejně přijedná školní rada pomocné síly na tato čišťení, někdy dá školníkovi potřebné k tomu peníze a ponechá mu na vůli, jak úklid sám zařídí. Vždy však má školník nárok na školnické potřeby (mýdlo, kartáče, sodu, utěrky, nádoby atd.). Ve větších městech se místo toho zavádí náhrada podle plošné výměry školy.

Úprava služného samosprávných zaměstnanců podle jednotných zákonných směrnic odstraní dosavadní rozpory mezi »nasycenými« zástupci obcí a školních rad a »hladovými« obecními a školními zřízeními k radosti ze života »pánů« i »sluhů«.

F. P.

Sbírejme léčivé rostliny

Školní mládež ve svých volných chvílích po vyučování a hlavně o prázdninách může se velmi užitečně a zároveň příjemně zaměstnat sběrem a sušením léčivých rostlin. Správy škol dostaly nedávno pokyny, podle nichž nutno tuto akci organizovati. Nebojme se toho. Je to věc velmi dobrá, potřebná a přináší nejen radost z pobytu a práce v přírodě, ale i značný úspěch finanční, který některým žákům přijde velmi vhod.

Akce ta má i velký význam národohospodářský, neboť mnohé léčivé rostliny jsou obtížnými pleveli našich luk, zahrad a polí. Výkup drogy je řízen z ústředí z Brna, odkud možno si vyžádati potřebné pokyny.

Učitel najde si pár dětí — spolupracovníků — a ukáže jim, co, kdy a jak sbírat a jak sušit a uskladňovat. Seznam rostlin, který došel na každou školu, můžeme si vhodně doplnit dalšími rostlinami, jež se v našem okolí vyskytují ve větším množství. Chceme jistě pracovat dobře, abychom docílili úspěchu. Tu si napřed vypracujeme přehled, podle něhož pak sběr řídíme. Může vypadat asi takto:

Pampeliška. Vyrýváme celé rostliny i s oddenky. Doma je očistíme a usušíme. Sbírat můžeme od jara do podzimu. Někdy se prodává zvlášť nať a zvlášť oddenky. Zařídíme se podle poptávky.

Jitrocel kopinatý. Sbíráme jen listy od května do července a pomalu je sušíme ve stinném průvanu.

Přeslička rolní. Po celé léto až do pozd-

ního podzimu sbíráme zelenou nať, již dobře usušíme.

Ulčí mák. Ohnivě červené plátky korunní sbíráme jen za sucha a opatrně je sušíme na teničkách vrstvičkách, aby neztratily původní červenou barvu.

Maceška polní. Sbírá se celá nať v době květů a dobře se usuší.

Máčka polní. Sbírá se listí, vyrývá se i kořen. Suší se odděleně.

Lopuch. Vyrýváme úzkým rýčem. Kořeny dobře usušíme.

Pýr plazivý. Sbíráme při vláčení polí z jara a na podzim. Oddenky dobře opeřeme a usušíme.

Námel. V době žní vybíráme z klasů a pozvolna sušíme. Velmi cenná droga.

Bříza. Brzo z jara sbíráme listí bříz a sušíme.

Hloh. Obíráme jen květy.

Jahodník. Sbíráme pěkné zelené listí jahod. (Ne zahradních!)

Heřmánek pravý. Květy trháme a sušíme. Pozor na podobný rmen!

Lípa velkolistá. Obíráme jen květy. Dobře usušit!

Truskavec (rdesno ptačí). Trháme a sušíme nať.

V některých krajích možno sbírati dobromysl, mateřídoušku, zeměžluč, květy divizny, sléz okrouhlostý, jehlici trnitou, mátu peprnou a j. Nejdůležitější věcí je však čistota. Raději nasbírejme a usušíme 1 kg pěkné drogy než 10 kg znečištěné směsi. Tu od nás nekoupí a bylo by škoda času a námahy. Jal.

SPOLKOVÉ ZPRÁVY

Jihočeský odbor ve členské schůzi dne 2. června projevil svému vededůstojnému duchovnímu rádci Msgr. Karlu Rebanovi u příležitosti jeho stříbrného kněžského jubilea svůj dík. Pořad schůze byl sice prostý, — vlivem rozhodného zákazu jubilantova, — avšak důstojný. Velmi vhodně byly voleny sbory na náboženské a národní akordy, jež zdařile přednesly studentky pedagogia u sv. Josefa. Srdečností dýchaly proslovy pí místopředsedkyně odboru, kol. uč. Daňhové, prvního předsedy odboru p. řídicího učite-

le v. v. Duhy. Báseň z pera pana cvičného učitele Hrocha autorem proslovená zapůsobila mocným dojmem, který se vystupňoval při přednášce téhož, v níž velmi šťastně vystihl důležitost kněze pro všechna ostatní povolání. Na konec rozhovořil se vdp. duchovní rádce: Odhalil věci z podstaty nadpřirozeného kněžského štěstí a potom důrazně připomenul význam křesťanství pro vzdělanost a výchovu, čímž je dána povinnost katolického učitelstva ku vniternímu zduchovnění i ku vnější aktivitě. —

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOLEČNOST

BRNO

NÁMĚSTI SVOBODY ČIS. 21. PALÁC MORAVSKÉ BANKY

Jediný ryze katol. ústav pojišťovací. Smluvní ústav pro pojišťování církevního a kněžského majetku.

236 písní, hymen, pochodů stojí K 10.—, váz. K 18.—. Doporučujeme všem spolkům.

Kostel sv. Ignáce v Praze je jedním z nejkrásnějších kostelů z doby barokní. — V nové sbírce populárních průvodců po barokních a jiných památkách v Čechách i na Moravě. — **»Poklady národního umění«**, byl tomuto kostelu věnován první sešit z pera dr. A. Birnbaumové. V téže sbírce vyjde nyní krásná monografie **»Říp«**, kterou napsal dr. Karel Guth. — Sbírká **»Poklady národního umění«**, vychází v sešitech o 16 stranách textu se 6 fotografiemi, kterých možno použít též jako pohlednic. Cena K 5.—. Vydává nakladatelství **»Vyšehrad«**, s. s. r. o., Praha II., Václavská ul. 12.

Emigranti jsou vinni. Brožovaná za 9 K. Vydává nakladatelství Orbis, Praha XII.

Kvas duchovní přítomnosti. Nakladatelství Čin právě zahájilo novou rámovou knihovnu **Zvonice domova**, která chce přinášet soustavně novou českou románovou tvorbu. Ve Zvonici domova vycházejí současně tři díla českých autorů. Román Jaroslava R. Vávry: **Děti naší doby**, román Milady Součkové: **Odkaz**, a román Jaroslava Bednáře: **Bílý smích**. J. R. Vávra skvělou básnickou formou kreslí mohutný obraz generace velikého marného rozmachu z historického mezidobí. Jaroslav Bednář je lyrik nejčistší formy a nejpoctivějšího tvárného úsilí. Vymírající svět cirkusu, iluze manéže a tvrdý život tvrdé práce za cirkusovou plachtou, svazek lidí a zvířat, slzy a smích, sláva a smrt. V tom je život typicky české duše.

Příruční slovník biblický. Vydal P. Lic. Písma sv. Pavel Škrabal O. P. Nákladem nakladatelství Kropáč a Kucharský v Praze II. Lexikonový formát 20 × 18 cm, dvousloupečný tisk na jakostním dřevěném papíru. De-

finitivní termín vydání červen 1940. Subskripční ceny platné do 14. června 1940: brož. K 165.—, v jakostní celoplátěné vazbě 182 K, v polokůži 195 K. Dnem 15. června 1940 vstupují v platnost plné ceny.

J. Christiano, Mladí hrdinové. Příklady mučedníků a vyznavačů z řad mládeže. Přeložil a doplnil St. Brabec. Vydal **»Velehrad«**, nakladatelství dobré knihy v Olomouci. Cena brož. 10 K. Tato kniha staví před oči naší mládeže stručně a úsečně život mladých katolíků nejrůznějšího věku, kteří bránili svou víru a kteří zpečetili věrnost k víře svou smrtí, nebo obětovali svůj život jako hrdinové lásky k bližnímu.

Milovníkům rodových tradic bude pravním potěšením listovati v **Erbovní knížce na rok 1940.** Je to skvostně vypravená publikace, která přináší nové práce našich předních historiků a znakovědců s Karlem Schwarzenbergem v čele. Redigoval Dr. Boh. Lífka, upravil a kresbami vyzdobil Břet. Štorm. Stran 138, cena brož. 40 K. Vydalo nakladatelství **»Vyšehrad«** v Praze.

Loreta, skvost barokní architektury a ozdoba staré Prahy, je cílem mnoha návštěvníků, kterým jistě znamenitě poslouží populárně psaná monografie V. Wachsmannové-Jurové: **»Loreta«**, která právě vyšla v nakladatelství **»Vyšehrad«** v Praze. Svazek o 16 stranách textu a se 6 fotografiemi, kterých možno použít též jako pohlednic, je jedním z řady levných lidových průvodců **»Poklady národního umění«**, které řídí dr. A. Birnbaumová. Cena knížky 5 K.

Erby a znaky českých rodů, erbovní řády a zvyklosti popisuje Břet. Štorm, známý odborník znakovědství, v nové knize **»Úvod do heraldiky«**, kterou vydalo nakladatelství **»Vyšehrad«** v Praze. Autor vyzdobil knihu vlastními kresbami znaků. Str. 72, brož. 21 K.

Vychází dvakrát měsíčně kromě prázdnin. Vedoucí redaktor Fr. Hanzelka, odb. učitel v Hodslavicích. Odpovědný redaktor Vojtěch Hlaváčka, odb. uč. v Přerově. Administrace a expedice v Přerově, Masarykovo nám. 16. Roční předplatné 25 K. Číslo účtu pošt. spoř. v Praze 208.349. Vydává Říšský svaz katol. učitelstva čs. v Praze. Tiskem Společenských podniků v Přerově. Novinová sazba povolena výn. p. f. Brno č. 75.717-VI 30. IX. 1926. Podací a dohlédací poštovní úřad Přerov II. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za odběratele.

Věstník

katolického učitelstva

ročník XVIII.

VEDOUcí REDAKTOR *František Hanzelka*

ZODPOV. REDAKTOR *Vojtěch Hlaváčka*

V PŘEROVĚ 1939-40.

OBSAH XVIII. ROČNÍKU VĚSTNÍKU KATOL. UČITELSTVA:

3

Básně:

Doubravský K., Dvě ruce 2
Hroch Karel, Srdce 192

Články:

- Akr., Naše dnešní úkoly 2, 18
Velký křesťan 41
Pedagog architekt 55
Několik poznámek k novým osnovám 68
Občanská nauka a výchova v nových poměrech 96, 104
P. Josef Lindworski T. J. 118
Stará a nová výchova 195, 208
- Baby J. K., Junácké hry 209
- Boček B., Zázrak staré Moravy 101
- Habáň P. Mag., Říše ducha a výchova 201
- Hroch Karel, Čtení, výklad a nácvik básní 128
Cesta ke křesťanskému školství 128
Sjednocené vyučování 159
O typisaci a typech 175
Některé zkušenosti z početních testů 9, 24
Psycholog. pramen ztrát při výchově 36
Technika výcviku čtecích schopností 45
Jak zpívati na středním stupni 80
Didaktické důsledky zákonů o vybavování předstev 181
Nevolní pozornost 206
- chl-, Drobnosti z praxe 172
- ch., Nervosa - moderní školská nemoc 185
- Jal., Možnost rodičovských sdružení 33
Z našich knihoven 80
Duch nových učebných osnov 89
Volba povolání 149
Věčně nespokojený 161
Zlatá střední cesta 169
Sbírejme léčivé rostliny 221
- Fuchs dr. Alfred, Srdce a papír 77
Učitel apoštol 126
Moudrost hudební 178
- Jančařík Jan, Poznámky k novým učebním osnovám z přírodopytu 169
- Janík Josef, Druhy projekce 9
Škola a její bývalí žáci 21
Společné nákupy projektorů 131
O filmu 147
Film ve škole 207
- Jnk., Přírodověda na měšťanské škole 33
Co čekají děti ve svém povolání 44
Účel školních úloh 131
Dětské klení 166
Vyjdou zase nové učebnice 167
Odměna žákům 203
- Kolek Antonín, Meditace z Ostré 10
K. H., Krev naše a Boží 65
Mají býti učebnice přítěží? 56
O podrobné učebné osnovy 218
- Kučerová L., Radost při školní práci 213
- L. Ch., Chvilé dějinného významu 132
- M. H., Něco o dětské obrně 48
- Müller dr. František, Celek před částí 109, 116
O dětské literatuře 150
- O-, Dobré od zlého 90
Půjdem 95
- Pospíšil Fr., Udržíme jednotu? 146
- P. F., P. Karel Endl 74
Opravíme normální učebné osnovy 36
Služebníci, na něž se zapomíná 219
- Reban K., Naše učitelstvo v KA 25, 32
Blahoslavená Anežka 25
Z tradice školy národní 141
- V. E., Charakteristika ideálního vzdělavatele 85
- Vejvodová Em., Křesťanský a národní duch ve škole 180
- Drahota a zaměstnanci 11
- Svatováclavská tradice 17
- Nové osnovy 29
- Křesťanský duch v nových osnovách 30
- Vyrojí se nové učebnice? 30
- Je cvičeb. úbor žákyň oděvem vycházkovým? 31
- Pokoj, který dává sílu 41
- Jedno potřebné 55
- Úkol vychovatele 65
- Mrtvá mateřština 71
- Výchova učitele 89
- Škola národní a křesťanská 101
- Dovést vychovávat 115
- Škola křesťanská — škola radosti 115
- Z dopisů Dona Bosca 115
- Kulturní program NS 115
- Filosofické základy pedagogiky 120
- Katolický učitel v KA 134
- Učitel v KA 141
- Malověrným 153
- Podle plánu 153
- Sv. Hostýn z hlediska historického 156
- Bude lépe 165
- Dr. Josef Kratochvíl 165
- Český hudební máj 177
- Křížkovský a Sušil 179
- V duchu křesťanském a národním 184
- Náš první úkol 189
- K sedmdesátinám J. E. kardinála dra Karla Kašpara 189
- Zemřel p. biskup českobudějovický 190
- Národní poklad 194
- Duchovní cvičení 201
- Práce o prázdninách 213
- Jak hrabě Sylva Tarouca vykreslil Sušila 214
- Dr. Mořic Pícha XI. prázdninového kursu 215

Kaleidoskop:

2, 18, 30, 42, 54, 78, 90, 102, 114, 126, 142, 154,
166, 178, 190, 202, 214

Praktický učitel:

4, 20, 92, 127, 143, 168, 191

Kursy a exkurse:

7, 22, 44, 156, 182, 193, 204, 216

Učitelské aktuality:

8, 22, 34, 49, 57, 72, 82, 94, 108, 135, 148, 174,
183, 194

Náš hřbitov:

12, 60, 84, 120, 137, 186

Spolkové zprávy:

13, 37, 50, 74, 85, 111, 122, 137, 162, 186, 198,
211, 221

Rady, místa, oznámení:

13, 38, 50, 61, 75, 85, 99, 111, 122, 137, 151,
163, 174, 187, 199, 211, 222

Literatura:

13, 26, 38, 50, 61, 75, 86, 99, 111, 123, 138,
151, 163, 175, 187, 199, 211, 223

Pro a proti:

67, 103

Příloha Valašské Meziříčí 1939.
